Ibn-Kajjim el-Dževzi

Poslanikova medicina

Libris

الطب النبوي

Naslov originala

ET-TIBBUN-NEBEVI

Autor

Ibn-Kajjim el-Dževzi

Naslov izvornika

MEDICINE OF THE PROPHET

Urednik i priređivač izvornika

Muhammed el-Akili

POSLANIKOVA MEDICINA

S engleskog na bosanski preveo

Muhidin Hadžiahmetović

Sarajevo, 2001./1422.h.g.

Ibn-Kajjim el-Dževzi

POSLANIKOVA MEDICINA

S engleskog na bosanski preveo
Muhidin Hadžiahmetović

Predgovor bosanskom izdanju

Knjiga Poslanikova medicina (*Et-tibbun-nebevi*) Ibn-Kajjima el-Dževzije predstavlja kapitalno djelo klasične islamske kulture. Zapravo radi se o knjizi sadržanoj u životnom djelu ovog velikog islamskog učenjaka, koje nosi naslov *Zad el-Mead* (*Priprema za dan povratka*). Cjelokupni manuskript ovog djela prvi put je štampan u Indiji 1897. Godine. U ovom djelu Ibn-Kjjim el-Dževzi se bavi Poslanikovim životopisom (*sira*), islamskim pravom (*fikh*) i islamskom tradicijom (*hadis*). Jedna od knjiga ovog obimnog djela bavi se *Poslanikovom medicinom*. Ibn-Kajjim el-Dževzi je rođen u Damasku 1292. (691. hidžretske) godine. Umro je u Damasku 1350. godine, u pedesetdevetoj godini života. Živio je, obrazovao se i djelovao u jednom od, u to vrijeme, najznačajnijih centara islamske duhovnosti. U Damasku je u svojoj islamskoj obnoviteljskoj intelektualnoj misiji djelovao veliki muslimanski genij Ibn-Tejmijje. Ibn-Kajjim el-Dževzi je uz poznatog mufessira Ibn-Kesira bio najistaknutiji učenik Ibn-Tejmijje. Ibn-Kajjim el-Dževzi je, kao i njegov veliki učitelj Ibn-Tejmijje u svom intelektualnom angažamanu i naučnom radu bio usredotočen na odbranu tradicionalne islamske učenosti i misaonosti pred sve većim uplivom grčke filozofije u vjersku misao islama. Otuda su najvažnija područja zanimanja Ibn-Kajjima el-Dževzijje hadis, fikh, tefsir i ahlak. Otkuda, međutim, zanimanje Ibn-Kajjima el-Dževzijje za medicinu? U čemu je značaj njegovog djela *Poslanikova medicina* (*Et-tibbun-nebevi*)? Muslimansko bavljenje medicinom u klasičnom razdoblju islamske kulture predstavlja jednu od najkarakterističnijih odrednica islamske duhovnosti. Ne radi se samo o tome da su se muslimani s fascinantnom intelektualnom radoznlošću vrlo rano u svojoj povijesti susreli s medicinskim znanjima Indije, Perzije, Rima, Grčke i Sirije. Kulturni poduhvat koji je izvela *Kuća mudrosti* (*Daru-l-hikma*) u Bagdadu, u devetom i desetom stoljeću, jedinstven je u povijesti.

U ovoj jedinstvenoj naučnoj i prevodilačkoj instituciji koju je osnovao abasijski halifa El-Memun prevodilačku školu predvodio je liječnik i filozof Hunejn ibn-Ishak. Tako su potaknuti kasniji grandiozni učinci i dostignuća u medicini koja su postigli veliki muslimanski umovi kao što su El-Kindi, El-Farabi, Ibn-Sina, Er-Razi i mnogi drugi.

Naglašeno zanimanje za medicinu u klasičnoj islamskoj duhovnosti utemeljeno je na islamskom učenju da ljudski život na ovome svijetu predstavlja vrijednost koju valja čuvati i njegovati. Islamska poruka čovjeku ne sastoji se u tome da se život na ovome svijetu zanemari. U mjeri u kojoj je život na ovome svijetu važan i vrijedan valja posvetiti pažnju i tjelesnom zdravlju ljudi, odnosno medicini kao nauci i praksi. S druge strane, tjelesno zdravlje povezano je sa duševnim zdravljem i duhovnom snagom. Sreća, uspjeh i spas nalaze se u estahološkoj perspektivi.

Ibn-Kajjim el-Dževzi Allahovog Poslanika, a.s., doživljava i razumijeva kao prenositelja Objave koja je *lijek za ljude*. Poslanikov Sunnet najbolja je praktična primjena tog *Lijeka*. Zato on piše knjigu *Poslanikova medicina*.

Važnost *Poslanikove medicine* Ibn-Kajjima el-Dževzijje je višestruka.

Objavljivanje *Poslanikove medicine* na našem jeziku predstavlja značajan doprinos proučavanju i upoznavanju Poslanikovog života, njegove poslaničke misije i njegovog Sunneta. Ovo nas djelo u prvom redu upoznaje s jednim značajnim aspektom Poslanikova života koji je u našoj hadiskoj literaturi do sada bio nedovoljno poznat. U tom smislu prevođenje i objavljivanje *Poslanikove medicine* Ibn-Kajjima el-Dževzijje karakterizira pobožnost i metafizičko razumijevanje svijeta i života, s jedne strane, i naglašena humanistička crta u razumijevanju svrhe i smisla ljudskog života na ovome svijetu, s druge strane.

Poslanikova medicina predstavlja djelo koje je značajno i za historiju medicinskih nauka u islamskoj kulturi i civilizaciji. I konačno, *Poslanikova medicina* predstavlja značajan praktični priručnik za svakog muslimana. U njemu se može naći mnogo uputa praktične naravi u pogledu slijeđenja Poslanika u stvarima vjere, morala, duševnog i tjelesnog zdravlja, liječenja Kur'anom i ibadetom, tradicionalnog liječenja prirodnim lijekovima, travama, hranom, itd.

U najkraćem, prevođenje i objavljivanje *Poslanikove medicine* Ibn-Kajjima el-Dževzijje predstavlja značajan naučni, prevodilački i izdavački poduhvat. Radi se o djelu koje ima prvorazrednu važnost za naše upoznavanje sa Poslanikom, s klasičnim islamskim mišljenjem, s historijom medicine u islamskoj kulturi i civilizaciji, s tradicionalnom medicinom i tradicionalnim liječenjem. Knjizi će se obradovati oni koji se bave hadisom, poviješću islamskog mišljenja, islamskom kulturom i civilizacijom, poviješću medicine i tradicionalnom medicinom kao i svi oni koji nastoje u svom praktičnom i svakodnevnom životu slijediti upute, savjete i preporuke Allahovog Poslanika Muhammeda, alejhisselam.

Dževad Hodžić

Biografija imama Ibn-Kajjima el-Dževzija 1292-1350. g.

Zove se Muhammed ibn Ebu-Bekr ibn Ejjub ibn Sa'ad el-Damaski, nazvan po ocu kao Ebu-Abdullah Šemsud-Din, poznat je kao Ibn Kajjim el-Dževzi. Rođen je u Damasku, Siriji 1292. godine (691 g. po H.), a učio je pred svojim ocem, koji je bio lokalni polaznik *(ar. Kajjim)* u školi El-Dževzija. Kasnije, on je nastavio svoju potragu za znanjem kod glasovitih učitelja i skolastičara svog doba, podjednako kao što je proučavao djela i učenja sufijskih šejhova tog doba. Njegovo obrazovanje baziralo se na islamskoj jurisprudenciji *(ar. fikh)*, teologiji i hadisu. Konačno u svojoj potrazi za znanjem pridružio se halki imama Ibn Tejmije (1262-1329. g.). On ga je u svom društvu smatrao za najbližeg (najprijaznijeg) učenika i sljedbenika, a on je kasnije postao njegov nasljednik.

Ibn Kajjim bio je srčan u svojoj privrženosti svom učitelju i bio je izvrstan učenik i nasljednik velikog islamskog učenjaka imama Tekijjuddina ibn-Tejmije. On je branio njegove vjerske stavove i pristupe, a sabrao je i izdao većinu njegovih djela i, što je najvažnije, zastupao je isto mišljenje kao i njegov učitelj.

Zbog njihovog opažanja i mišljenja, obojica, i učitelj i učenik bili su nepravedno osuđeni, mučeni i ponižavani u javnosti od tadašnjih lokalnih autoriteta. Bili su zatvoreni u istoj ćeliji, dok su ostali sljedbenici držani odvojeno u Damaskom centralnom zatvoru, koji je još do danas ostao poznat kao El-Kal'a. Među pritvorenim sljedbenicima također je bio i mladić po imenu Ibn-Kesir (1302-1375. g.), koji je kasnije postao najpoznatiji islamski učenjak i autor najopsežnijeg tefsira Kur'ana "Tefsir Ibn-Kesir".

Nakon smrti imama Ibn-Tejmije, njegovi su sljedbenici pušteni iz zatvora, a imam Ibn-Kajjim el-Dževzi nastavio je svoje školovanje, a držao je predavanja i časove za svoje vlastite učenike. Ibn-Dževzi podučavao je fikh u školi "Al-Sadrijja" u Damasku, prije nego što je preuzeo dužnost upravitelja škole Dževzija za duži period. Većina njegovih djela bile su kompilacije, međutim i on je sam napisao nekoliko djela, a njegovi originalni manuskripti se danas čuvaju u centralnoj biblioteci u Damasku.

Zapravo, smatrano je čašću i privilegijom učiti u ovoj halki. Među poznatim islamskim skolastičarima koji su učili od njega u ovoj halki važno je spomenuti Ibn Abd el-Hadija

(1305-1345. g.), Ibn-Redžaba (1337-1396. g.) i ostale koji su često posjećivali njegove halke i tražili njegovo prisustvo kao što je imam Ibn-Kesir.

Većina skolastičara tog vremena priznali su autorovu izvrsnost i dubokoumno poznavanje tumačenja Kur'ana, tefsira hadisa i teologije. Njegovo opširno znanje i shvatanje tefsira Kur'ana prevazilazilo je čak i neke poznate teologe u historiji islama.

Ibn-Kesir govorio je o njemu u svojoj knjizi "Al-Bidaja va'-Nihaja": "On je najprijazniji i dobra srca, nikada nikome nije zavidio, nikada nikoga nije povrijedio, nikada nije prema bilo kome donio predrasudu, a ja sam mu bio najbliži njegovom srcu. Nadalje, ne poznajem nikoga ko je odaniji u ibadetu od njega u naše doba." Slično mišljenje o njemu također je iznio i Ibn-Hidžr.

Ibn-Kajjim opskrbio se znanjem iz svih grana islamske nauke, a posebno je bio poznat i hvaljen po svojim komentarima. Hafiz Ibn-Redžab govorio je o svom učitelju sljedeće: "Bio je potpuni učenjak u oblasti islamske nauke, a niko mu nije mogao konkurisati u njegovom dubokoumnom razumijevanju Kur'ana i Hadisa, njegova tumačenja bila su jedinstvena (unikatna) u besprijekornosti."

Ibn-Redžab prenio je da je njegov učitelj Ibn-Kajjim el-Dževzi učio hadis od el-Šahab el-Nabulsija, Kadi Tekijjuddin Sulejmana i Fatime bint Dževhar, između ostalih. Za vrijeme njegovog ranog učeničkog perioda imam Ibn-Kajjim tražio je društvo većine šejhova njegovog doba, a posebno je bio stručan u tumačenju hanbelijskog mezheba.

Njegov duhovni život

Imam Ibn Kajjim el-Dževzi bio je srčan i postojan vjernik. Provodio je duge sate u noćnom namazu, bio je u neprekidnom stanju zikra, a bio je poznat po produženim sedždama. Na njegovom licu mogao se vidjeti jasan znak pobožnosti i neprekidnog molenja Allahove nagrade i okrilja.

Za vrijeme njegovog pritvora u El-Kal'a zatvoru u Damasku, redovno je učio Kur'an i proučavao njegova značenja. Ibn-Redžab je zabilježio da je za vrijeme tog perioda povučenosti on postigao veliki duhovni uspjeh, podjednako dobro kao što je razvio veliku analitičku mudrost, znanje i razumijevanje poslanikovih hadisa.

Nakon njegovog puštanja na slobodu, obavio je hadž nekoliko puta, a ponekad bi ostajao u Meki duži vremenski period zbog molitvi i tavafljenja Kabe.

Njegova djela

El-Nu'man el-Alusi el-Bagdadi je jednom rekao: "Njegova su tumačenja jedinstvena u besprijekornosti." Poznati islamski učenjak el-Zehebi je jednom rekao o njemu: "On je dao veliku pozornost detaljima i odnosu hadisa. "Nadalje, šejh Burhan el-Din el-Zari' govorio je o njemu: "Niko nije bio takav poznavalac (niko nije imao takvu spoznaju) kao što je bio Ibn-Kajjim u svoje vrijeme."

Doprinosi imama Ibn Kajjima el-Dževzija islamskoj znanosti vrlo su obimni, a oni se posebno odnose na komentare Kur'ana, i shvatanje i analizu Hadisa *(ar. Fikh-u Sunna)*.

On je pored svojih vlastitih djela, sastavio veliki broj studija uključujući: Tahzib Sunen Ebi-Davud (Ispravak Sunena od Ebu-Davuda); El-Kalem el-Tejjib ve al-'Amel el-Salih (Bit Allahovih riječi i djela); Komentari na knjigu šejha Abdullaha el-Ensarije: Menazil-u Sa'irin (Stanja Tragača), koja se smatra epitomom znanja sufijskih knjiga i Zad el-Me'ad (Pripremanje za Dan povratka), iz kog je i ova knjiga o Poslanikovoj medicini izvađena, pored ostalih manuskripata koji su umnoženi njegovom rukom, a koji se čuvaju u centralnoj biblioteci u Damasku u Siriji.

Ibn-Kajjim vidio je svog učitelja Tekijjuddina ibn Tejmijja neposredno nakon njegove smrtiu svom snu, i pitao ga je o tome šta je Allah rezervisao za njega u životu poslije smrti. Ibn-Tejmijje je zamijetio da njegov učenik ima uzvišeno stanje koje nadmašuje stanja mnogih poznatih šejhova, i potom je dodao: "Ti si gotovo dostigao naše prisustvo, tvoje stanje jednako je stanju Ibn-Kuzejmea."

Ibn Kajjim el-Dževzi preselio je na ahiret u gradu Damasku, 1350. godine, u pedeset devetoj godini života, a ukopan je pored svog oca na tamošnjem groblju El-Sagir.

Sa imenom Allaha, Milostivog, Samilosnog

"Gospodaru naš, u Tebe se uzdamo i Tebi se obraćamo i Tebi ćemo se vratiti."

(Kur'an, 60:4)

Gospodaru moj, činim ovo djelo iz ljubavi prema Tebi, Tvojoj objavljenoj vjeri islamu i Tvojim iskrenim robovima, da budem svjedokom univerzalnosti, cjelokupnosti, sveobuhvatnosti i istinitosti Tvojih riječi koje si objavio Svom posljednjem poslaniku Muhammedu, s.a.v.s., Tvojim poslanicima prije njega i Tvojim odabranim robovima!

Gospodaru moj, učini ovo djelo mojim malim korakom približavanja Tebi i učini ga jednim od načina postizanja Tvog zadovoljstva, Tvoje milosti i Tvoje zaštite!

Gospodaru moj, sačuvaj me od nepohvalnih osobina koje su Tebi mrske, a koje se mogu javiti kao posljedica djela mojih, jezika, uma, oka i srca mog, jer si me stvorio kao "nejako biće", pa ako mi Ti ne pomogneš, ko je taj koji mi može osim Tebe pomoći?!

Gospodaru moj, Ti poznaješ srce moje i um moj, i ono što oni taje bolje od mene samoga, pa Te usrdno i ponizno molim da ih očistiš od nečistoća i da u njima nastaniš islam i sve ono što on sa sobom nosi!

Gospodaru moj, učini moj nefs smirenim u Tvojoj blizini i učini da budem zadovoljan što mi je islam vjera!

Gospodaru moj, Ti poznaješ namjere djela mojih, pa Te stoga molim da me ne opterećuješ preko mogućnosti mojih onime što bi moglo umanjiti ili skršiti moju vjeru u Tebe!

Gospodaru moj, podari mi imana, snage, odlučnosti, pameti i mudrosti da se borim i zalažem za Tvoju vjeru islam za vrijeme cjelokupnog moga boravka na ovom prolaznom svijetu, protiv onih koji su sa Pravog puta zalutali, protiv onih što su protiv sebe Tvoju srdžbu i Tvoj gnijev izazvali, protiv svih onih koji nastoje da unište islam i muslimane, i pomozi mi protiv naroda koji ne vjeruje!

"A uspjeh moj zavisi samo od Allaha, u Njega se uzdam i Njemu se obraćam!"
(Kur'an, 11:88)

Hvaljen neka je Allah, Gospodar, opskrbitelj i održavatelj univerzuma. Svjedočim da nema boga osim Allaha, da je samo On Gospodar i da On nema partnera, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.

Poslanikova medicina, koja je u ovoj knjizi predstavljena odnosi se kako na duševne tako i na fizičke aspekte zdravlja. Zapravo, Poslanikova medicina se samo može shvatiti u svjetlu Kur'ana i sunneta, i nikako drugačije.

Kao što je to ranije izneseno, analitičke studije i skolastičarska tumačenja i interpretacije imama Ibn-Kajjima el-Dževzijja jedinstveni su. Oni potvrđuju bogatstvo njegovog duhovnog razumijevanja i njegovo detaljno poznavanje metafizike, kosmologije i filozofije. Nadalje, oni su također rezultat njegovog, temeljitog znanja arapskog jezika, detaljnog proučavanja historijskih prilika i razmišljanja zabilježene od samog autora, uz opširno poznavanje djelovanja priznatih islamskih pravnika, liječnika i naučnika 14-og vijeka.

Djelo imama Ibn-Kajjima također baca svjetlo na različite škole mišljenja. Opstanak ovakvog uspješnog metoda liječenja bolesti koji traje preko hiljadu i četiri stotine godina dokazuje da u njemu postoje mnogi ispravni načini medicinskog tretmana koji su danas primjenljivi u teoriji i praksi.

Predgovor

1. Njegovo doba

Sastavljač originalnog djela imam Ibn-Kajjim el-Dževzi (1292-1350. g.), odrastao je u Damasku, Siriji, u četrnaestom stoljeću u vrijeme velikih socijalnih, političkih, ekonomskih i vjerskih previranja. To je razdoblje također određeno upoznavanjem i utjecajem grčke filozofije među ostalim školama mišljenja. Za vrijeme tog razdoblja ljudska odanost i vjera u Allaha Svemogućeg, njihova pokornost Njegovim zakonima i njihova iskrenost u slijeđenju Njegovog blagoslovljenog Poslanika, s.a.v.s., stavljeni su na ozbiljna iskušenja. Historija bilježi da je pokret za ponovno oživljavanje islamske duhovnosti vodio Mevlana Dželaluddin el-Rumi (1207-1273. g.), poznati islamski skolastičar i sufija koji je živio u današnjoj Turskoj.

Blagoslovi tog perioda također uključuju slijeđenje poznatih šejhova, imama i duhovnih vođa, od kojih su mnogi živjeli u Damasku. Svi zajedno, oni su igrali glavnu ulogu u ponovnom oživljavanju duhovnosti, a njihova su djela postigla to da su postala integralni dio muslimanskog shvatanja. Ova su djela izlazila svakih nekoliko godina i ostala su do dana današnjeg kao granični kamen islamskih odnosa. Među poznatim učenjacima tog doba važno je spomenuti imama Ibn-Tejmijja, imama Ibn-Kesira, El-Hafiz ibn Redžaba, Ibn Abd el-Hadija i ostale.

Ovi su učenjaci, između ostalih, imali jednu namjeru, a njihova je borba bila usmjerena da odgovori silovitom nasrtaju stranih filozofija i umjetnosti koje su bujale u to doba, i protiv njihovog bespogovornog prihvatanja u slabim i nekritičkim umovima mladih muslimana. Cilj ovih istinski učenih šejhova bilo je također važan u ponovnom uspostavljanju i potvrđivanju kamena temeljca skolastičke islamske teologije *(ar. 'Ilm al-Kelam)*, nauke osvjedočenog kredibiliteta i časti *(ar. T ezkija)* i načina primjenjivanja razboritosti pravosnažne islamske odluke *(ar. Ihsan)*. Zapravo, ove temeljne perspektive igrale su glavnu ulogu u ponovnom uspostavljanju ispravnog razumijevanja uzvišene islamske poruke kao što je to utjelotvoreno i promišljeno od Allahovog poslanika Muhammeda, s.a.v.s. Prema tome, djela su ovih učenjaka ostala do današnjeg dana glavnim izvorima tumačenja ispravnog razumijevanja islama *(ar. fikh)*.

2. O djelu *"Priprema za dan povratka"*

Originalni je spis naslovljen kao Zad el-Me'ad fi Huda hair al-'Idad (Priprema za Dan povratka na način kako je uputio najbolji od svih Allahovih stvorenja).

Djelo je sastavio imam Ibn-Kajjim el-Dževzi. Cjelokupni je manuskript prvobitno bio štampan u Indiji 1897. g., a potom u Egiptu 1923. g., dok je treće izdanje izašlo u Halepu, Siriji 1927. g.

Cjelokupno djelo nas precizno upoznaje sa Poslanikovom praksom do u najistančanije detalje, preko prenesenih objašnjenja i zabilješki. Ono također obrađuje svaki aspekt Poslanikovog života uključujući običaje, Hadis, djela i odluke. Djelo također odslikava izvanredni utjecaj Poslanikovih hadisa, primjera i upute, a i njihovu duhovnu, psihološku, etičku, socio-kulturnu i ekonomsku ulogu u životu muslimana, podjednako kao i njihov utjecaj na druge kulture.

Djelo obuhvata kompletan sistematski rad djela imama Ibn-Kajjima. Ono se bavi Poslanikovim životopisom *(ar. sira)*, Poslanikovim sunnetom i islamskim pravom *(ar. fikh)*, i u jednom od njegovih poglavlja ono se bavi tumačenjem medicinskih savjeta datih od Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Zapravo, djelo je pregled islamske nauke u komparativnim poslaničkim učenjima, a u krugovima islamskih skolastičara po svojoj vrijednosti nalazi se odmah iza knjige Ihja' 'ulum el-Din (Ponovno buđenje islamske nauke) od imama Ebu-Hamida el-Gazalija (1058 -1111. g.).

Mistični i pobožni imam Abdullah el-Gaznavi rekao je u svojoj biografiji imama Ibn el-Kajjima da je on (Ibn-Kajjim) uobičavao redovno moliti: "O Najmilostiviji i Samilosni Gospodaru, pomozi mi da završim ovu knjigu i načini je najboljim od svih mojih djela i pripremom za Dan povratka."[1]

3. *Srž znanja i slijeđenje Poslanikove, s.a.v.s., upute*

Allah Svemogući kaže:

"Ono što vam Poslanik kao nagradu da, to uzmite, a ono što vam zabrani, ostavite." (Kur'an, 59:7)

Imam je Buhari (809-869. g.) jednom rekao: "Znanje mora biti postignuto prije nego što se riječi izgovore, i prije nego što se djela preduzmu. Ovo je stoga što je Svemogući Allah rekao: *"Znaj da nema boga osim Allaha." (Kur'an, 47:19)*

Prema tome, Allah Svemogući započeo je sa podučavanjem Njegovog Poslanika da

---

[1] Nuzhat-ul Havatir, A. El-Gaznavi; Afganistan

on spozna znanje kao izvor razumijevanja i mudrosti, i kao pokretača duhovnog i materijalnog napredovanja. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Učenjaci su nasljednici poslanika."[2] Ovaj hadis je također potvrđen u Objavi: *"Mi ćemo učiniti da Knjigu poslije naslijede oni Naši robovi koje Mi izaberemo." (Kur'an, 35:32)* Govoreći o Džennetu kao konačnoj nagradi za vjernike, On kaže: *"I koji molitve svoje na vrijeme obavljaju-oni su dostojni nasljednici", (Kur'an, 23:10).* On također kaže: *"Ali ih samo učeni shvaćaju." (Kur'an, 29:43)* Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Kada Allah Svemogući odluči unaprijediti Svog roba, On mu dadne ispravno razumijevanje. Zapravo, znanje mora biti uzgajano."

Ibn-Abbas, r.a., rekao je: "Postanite dobri, imajte strpljenje i budite učeni." Dobri *(ar. rabbanijjun - n. Rabb, adj. terbija, odgajanje, odgoj)* također se tumači u značenju da vjerski učenjaci moraju podučavati ljude temeljnim znanjem prije prelaženja na ono složenije. Prema tome, znanje je stup vjere, karta puta tragača i utemeljenje ispravnog slijeđenja istinskog obožavanja.

Upoznavanje sa islamskom medicinom

1. Kratka historija

Znanje o medicini raširilo se islamskim halifatom između pada Rimske imperije u 5-om vijeku i evropske renesanse, također u 15-om vijeku. Ipak, bujanje islamskih medicinskih institucija je počelo za vrijeme 9-og vijeka i podudara se sa zlatnim dobom Abasidskog halifata na istoku (749-1258. g.).

Ovo je more znanja koje je teklo gotovo četiri vijeka kasnije zaustavljeno od Mongolske invazije na istočni halifat i propadanja zapadnog halifata u Španiji.

Tradicionalna islamska medicina jeste visoko eklektična, a izgrađena je na ranijem medicinskom znanju, uključujući tu indijsko, perzijsko, rimsko, grčko i sirijsko znanje. Inicijalna faza razvoja islamske medicine koncentrisala se na prevođenje grčkih, perzijskih i nestorijanskih djela na arapski jezik. Ovaj je period poznat pod nazivom *Medresetu-Šurrah el-Igrikijjin* (Škola komentatora grčkih djela), čiji su učenjaci su uglavnom prevodili sva grčka djela o medicini i nauci. Zapravo, muslimani su zaslužni za očuvanje mnogih djela Galena i Hipokrata, između ostalih, i Evropa se po prvi put upoznala sa grčkom medicinom preko arapskih prijevoda.

U sljedećoj fazi brzog stjecanja grčkih i perzijskih nauka, nova generacija muslimanskih naučnika izašla je sa njihovim autentičnim (originalnim) konceptima i

[2] Preneseno u Buharijevom "Sahihu".

doprinosima u medicini a djela ovakvih skolastičara kao što su Ibn-Sina el-Razi, (Avicena) i ostali dominirala su evropskim medicinskim školama nekoliko vijekova.

Abasidski halifa Ma'mun preduzeo je gigantski korak u smjeru uspostavljanja odjeljaka za prevođenje i medicinskih škola kada je on ustanovio *Dar el-Hikma* (Dom za liječenje) u Bagdadu. Ova je glavna institucija sadržavala školu za prevođenje koju je vodio liječnik i filozof Hunejn ibn Ishak el-'Ibadi (810-873. g.), koji je također obavljao dužnost glavnog prevodioca u to vrijeme a, slučajno, on je bio sin farmaceuta iz grada Hire u Iraku.

Ove su medicinske škole ustanovile bazu medicinske prakse u to doba i u mnogome su pridonijele inovacijama u medicinskim svrhama, ambulantnoj brizi za pacijentom i mobilnim klinikama.

Među ovim školama i bolnicama, najveća i najpoznatija je bila El-Nuri bolnica, u Damasku (1160. g.), koja je ostala aktivna gotovo tri stotine godina, i Mensuri, bolnica u Kairu, Egipat (1276. g.). Jedno vrijeme, Bagdad je imao blizu 600 bolnica, dok je Kordoba u Španiji imala više od 500. Najveće su bolnice imale biblioteke, vanambulantne klinike i medicinske škole. Ove su bolnice radile sa pomnim istraživanjem razdvajanja pacijenata sa vrućicama ili zaraznim bolestima, podjednako kao i mentalno poremećenim. Medicinsko je obrazovanje prenošeno od ovih bolnica. Studenti su tamo tražili teoretsko i praktično obrazovanje, a poznati liječnici i hirurzi birani su da služe u ovim bolnicama.

Mensuri bolnica bila je prva bolnica koja je njegovala nauku, učenje i socijalnu skrb. Ona je razdvojila štićenike na žene, djecu i one koji se oporavljaju, štićenike oboljele od specifičnih bolesti, produženu historiju bolesti i vanambulantne klinike. Kao dodatak tome, postojale su manje biblioteke i privatne zbirke od kojih su sve sadržavale ne manje od po 100000 knjiga. Ove su biblioteke sadržavale medicinska djela, pored ostalih naučnih djela kao što su ona iz astronomije, hemije, geometrije, filozofije i drugih grana. U to doba, istočni i zapadni glavni grad halifata postali su centri civilizacije, a medicinske institucije i naučno-istraživački rad su bili finansirani od države.

Islamski su liječnici isticali u svojim predavanjima kako kliničku tako i bazičnu medicinu. Od studenata medicine zahtijevalo se da budu obrazovani u pogledu temeljnih nauka i da imaju odgovarajuće znanje iz djela autoriteta medicine kao što su to Galen, Hipokrat i El-Zahravi, između ostalih. Medicinsko je znanje bilo sastavljeno u zbirku napismeno, tako da su klinički testovi mogli biti obrazlagani do određene granice, a studenti su ispitivani u temeljnim naukama. Samo onima koji bi prošli dalje bilo je dopušteno polagati kliničke testove, a potvrda u medicini zahtijevala je odgovarajuće znanje iz oba područja.

Abasidski halifa El-Muktadir (umro 908. g.) zahtijevao je od poznatog liječnika

Sunnena ibn Sabita (umro 976. g.) da ispita sve liječnike i potvrde onih koji su se tek kvalificirali za medicinsku praksu. Ipak, vijeće liječnika i poznati liječnici bili su izuzeti.

Islamski su naučnici također poboljšali i usavršili farmakologiju i hemiju. Oni su opisali mnoge nove lijekove kao što su sena, kamfor, muškatov orah, klinčići, itd., a koristili su nova otapala, za lijekove kao što su ružina voda i voda naranče. Također su koristili aldehide, alkohol i ostala otapala podjednako kao što su usavršili metode testiranja čistoće metala i hemikalija. Njihovo istrajavanje u traženju metoda pretvaranja metala u zlato rezultiralo je otkrićem nekoliko hemikalija kao što su kiseli metali, antimon, bizmut, amonijak i jedinjenja žive. Arapske riječi kao alkohol *(ar. ḳuhul)*, sirup *(ar. šurub)* i ostali, naširoko su korištene. Temeljni hemijski procesi, uključujući destilaciju, kristalizaciju i sublimaciju su isto tako otkriveni. Također je poznato da su islamski liječnici koristili cannabis sativa indica-u *(ar. ḳunnab hindi; hašišatul ḳaif)* kao anestetik, a postoje naznake da su bili upoznati sa inhalacijom pri primjeni anestezije. Djelo El-Kindija o metodu propisivanja i tačno određene doziranosti lijekova dobro je poznato. On je primijenio zakon geometrijske progresije u propisivanju lijekova. I konačno, glas o Muhammedu ibn Abdullahu el-Aš'atu iz Mosula u Iraku kao vrsnom poznavaocu medicine i farmakologije je doveo studente iz dalekih i bližih gradova da čuju njegova predavanja.

2. Muslimanski doprinos u medicini

Među poznatim liječnicima istočnog halifata pod upravom Abasida, živio je i El-Razi, koji je razlikovao velike boginje od ospica, i Ibn-Sina (lat. Avicena), "Princ liječnika", koji je pokušao nemoguće u svom nastojanju kada je pokušao da kodificira medicinu dok je sređivao njene elemente sa sistemima Galena i Aristotela. Ipak, njegova su djela uticala na Evropu vijekovima.

U zapadnom halifatu, a pod vladavinom Umajaida, živio je najveći kliničar Abdul-Melik ibn Zuhr *(lat. Avenzoar)* iz Kordobe (umro 1162. g.). On je bio jedan od nekoliko liječnika koji su nekoliko vijekova ranije prednjačili nad evropskom reneansom, kada su se hrabrošću suprotstavili pisanjima i stavovima Galena.

Nekoliko muslimanskih skolastičara izvadilo je iz korica svoja pera da bi uputili na vođstvo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u medicini. Među njima ovdje je važno spomenuti Hunejna ibn Ishaka (lat. Joannitus; 809-873. g.), koji je napisao nekoliko rasprava tumačeći Poslanikovu uputu, a on je posebno bio poznat po svojoj knjizi iz oftalmologije pod nazivom *Al-'Ašr maḳalat fi al-'Ajn* (Deset rasprava o oku).

Ovdje je, također, važno spomenuti Muhammeda ibn Zekerijja'a el-Razija (lat. Rhazes; 865-925. g.), čije se glavno djelo *El-Džudari vel hasba* (Velike boginje i ospice) smatra najranijim djelom te vrste. U njemu on opisuje temelj za različite dijagnoze

između ove dvije bolesti. El-Razi je također napisao knjigu o dječjim bolestima, i po mišljenjima mnogih on se smatra ocem pedijatrije. Historija je također zabilježila djelo Ebu el-Hasana el-Muhtara ibn Butlana (lat. Elluchasen Elimithar; umro 1065. g.) pod nazivom *Tezkir el-Kahhalin* (Zabilješke za oftalmologe), a ovo djelo predstavlja najstariji arapski zapis o oftalmologiji.

Potom dolazi Abdul Melik ibn Zuhr (lat. Avenzoar; 1091-1162. g.), prvi koji je raspravljao o osjećaju u kostima i izazivačima svraba *(ar. Su'ubat el-Džereb, L. acarus scabici)*, a koji je također bio poznat po svom djelu *Al-Tejsir fi el-mudavah vel tadbir* (Pojednostavljivanje terapeutika i dijete). Ali ibn el-Abbas (L. Haly Abbas; umro 994. g.) bio je produktivan pisac poznat po svojoj knjizi *El-Kitab al-Meleki*, također znanoj kao *Kamil el-San'a el-tibbijjah* (Kraljevska knjiga; lat. Liber regius), knjiga sadrži detaljan tretman nauke i prakse u medicini u kom je on uporedio dijetetike i materiu medicu, čime je dao svoj doprinos rudimentarnom konceptu kapilarne cirkulacije.

Ovdje se, također, mora spomenuti islamski filozof i komentator Ibn-Rušd (lat. Averoes; 1126-1198. g.) u čijem glavnom enciklopedijsko-medicinskom djelu *El-Kullijat fi el-tibb* (Općenitosti u medicini) raspoznaje se funkcija retine i utjecaj imuniteta u slučajevima velikih boginja.

U trinaestom je vijeku živio Ali ibn el-Nafis (1210-1288. g.), koji je napisao *Šarh tašrih el-Kanun* (Komentar na analizu Ibn Sinaovog Kanuna), a koji je postao zabilježen po unaprjeđenju opisa pulmonalne cirkulacije krvi tri vijeka prije nego što ju je opisao portugalac Servetus, kome je ovo otkriće pripisano.

Trinaesti vijek također bilježi i najistaknutijeg historičara medicine M. Ibn-Ebi-Usajbi'e (1203-1270. g.) po njegovom kapitalnom djelu "*Ujun el-enba' fi tabakat al-atibba'*" (Izvori podataka o vrstama liječnika). Ovo djelo predstavlja ranu zbirku 400 biografija arapskih i grčkih liječnika.

Konačno, ovaj djelimični spisak poznatih islamskih liječnika i njihovog doprinosa liječničkim vještinama ne može biti završen bez navođenja nekih od ranijih djela "Princa liječnika" Ebu-Alija el-Husejna ibn Sina'a (lat. Avicene; 980-1037. g.), koji je bio citiran od većine ranije navedenih skolastičara. Ibn-Sina je sabrao medicinsku nauku svog doba u jedno enciklopedijsko djelo koje je nazvao *Kanun fi el-tibb* (Kanon medicine). Ova je knjiga prevedena na latinski jezik nekoliko puta, a utjecala je na mnoge generacije studenata medicine u Evropi. Ibn-Sina je, također, napisao djela pod nazivom *Kitabul-šifa* (Knjiga liječenja), *El-Advija el-kalbijja* (Lijekovi srca) i *Kitabul-Kulandž* (Knjiga bola u crijevima). Ovo su samo neka djela od mnogih čiji je on autor. Ibn-Sina je, također, dva puta bio vezir Hamadana, a četiri je mjeseca bio pritvoren zbog svojih političkih opredjeljenja u to vrijeme. Doktor Kruger, M.D. napisao je o Ibn-Sinau sljedeće: "Njegovo je medicinsko iskustvo u transcedentalnom pogledu veće od onog

Galenovog ... (on) demonstrira um poput onog Geteovog, i posjedovao je genij poput onog kod Leonarda da Vinčija." (C. Kruegeer, M.D. Springfield, III. Charles C. Thomas, 1963)

3. Tradicionalna medicina

Tradicionalna islamska medicina egzistira na različitim nivoima sofisticiranosti. Islamski su skolastičari definirali medicinu *(ar. tibb)* kao "umjetnost koja se bavi zaštitom dobrog zdravlja, suprotstavljanjem bolesti i vraćanjem zdravlja bolesnoj osobi."

Originalni oblici tradicionalne medicine ustanovljeni su na temelju zbirke tekstova, običaja, načina i istraživanja. Tradicionalna medicina koristila se teorijom četiri tjelesne izlučevine, tj. crnom žuči, krvlju, sluzi i žutom žuči. Ove tjelesne izlučevine ili krvna fluida odgovaraju četirima elementima: zemlji, vatri, vodi i zraku. Emocija i temperament su bili određeni ravnotežom tjelesnih izlučevina, rezultirajući, tako usljed njihovog odnosa u osobinama kao što su melanholija, živahnost, ravnodušnost i razdražljivost ili naprasitost. U fiziološkoj teoriji tjelesnih izlučevina melanholija jeste posljedica viška crne žuči.

Ove četiri tjelesne izlučevine su, također, pomiješane sa primarnim atributima suhoće, vrućine, hladnoće i vlažnosti. Ravnoteža i omjer ovih tjelesnih izlučevina određuju odnos zdravlja i bolesti. U unani medicini, grani tradicionalne islamske medicine, terapija naprimjer koristi suprotan medikament; "vruća" je bolest liječena "suhim" lijekovima itd. U ovoj školi medicine djela Galena i Ibn-Sina'a su spremno prihvaćena do u detalje, međutim praktičari *(ar. hakim)* modificirali su neka od njih, dok se inovacije nastavljaju praviti na polju farmakologije. U Indiji, unani praktičari su također dodali homeopatiju svojim terapeutskim ponudama zbog toga što ona posebno ističe uvarke biljki.

Međutim, moderna medicina pretpostavlja da lijek ima iste posljedice na ljudsko tijelo, ili približno iste, dok tradicionalna islamska medicina liječi svakog pacijenta u skladu sa njegovom, ili njenom, autentičnom mješavinom tjelesnih izlučevina, a koja ne može biti nađena u potpuno istom omjeru kod dvije osobe.

Konačno, tradicionalna islamska medicina također koncentrisala se na anatomiju i psihologiju. Među spisima, koji datiraju još do u 9-ti vijek, nalazimo djelo *El-Muhtesar fi 'ilm-i tašrih* (Kratki priručnik anatomije) koje je napisao Abdul-Medžid el-Bejdavi i poznati petnaestovijekovni tekst *Tašrih el-Mensuri* (Mensurova anatomija) čiji je autor Mensur Muhammed ibn Fakih Iljas. Glavni dio Galenove anatomije došao je sa djelom Ibn el-Nafisa i njegovim otkrićem malog krvotoka (malog optoka krvi).

4. Poslanikova medicina

Poslanikova medicina, također znana kao *Tibbu nebevi,* utemeljena je na osnovu Kur'anske objave i upute Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Tumačenje hadisa od kanoničkih skolastičara, kao što se nalazi i u ovoj knjizi, prisvojilo je uspješan i istančan stil. Zapravo, nekoliko islamskih kanoničara, filozofa, pravnika, teologa i historičara, između ostalih, izvadili su iz korica svoja pera i naširoko pojasnili Poslanikovu, s.a.v.s., uputu, a prilično su bili uspješni u integriranju islamske medicine sa materijom medicom, koju su našli u ranijim medicinskim sistemima. Poznati leksikon otomanskog bibliografičara Hadždži Halife, pod nazivom *Kašf el-zunnun* (Otklanjanje sumnji), a kog je on sastavio 1658. g., jeste dobar primjer ovakve vrste.

Među poznatim skolastičarima navedenim u njegovom leksikonu, važno je ovdje spomenuti još i bibliografičara ranog sufizma Ebu-Naima el-Asfahanija, Ebu-Abdullaha el-Zehebija, enciklopedistu Dželaludina el-Sujutija i mnoge druge, od kojih su svi napisali djela o Poslanikovoj medicini pod nazivom *Tibbu nebevi,* ili su barem utkali ovakve studije u svoja djela.

5. Zaključak

Konačno, kao što je čitalac pozvan da zaplovi ovim morem znanja, da bi otkrio dobro, analitičku mudrost i jezgrovito tumačenje hadisa na isti način kao i imam Ibn-Kajjim, r.a., u 14-om vijeku, tako i ja koristim ovu priliku da se zahvalim Svemogućem Allahu, Koji je dopustio ovom robu da raspozna bljesak Njegovih veličanstvenih znakova *(ar. Ajet)* i da za trenutak promislim nad ljepotom Njegovog veličanstvenog djela.

Slavljen neka je Allah, Koji šalje Svoje neograničene blagoslove na najboljeg i najsavršenijeg od svih Njegovih stvorenja, Muhammeda, s.a.v.s., koji je posjedovao najuravnoteženije fizičke i psihološke temperamente. Neka njegova porodica, ashabi, djeca i sljedbenici budi blagoslovljeni zauvijek.

AMIN

Uvod

Kažemo, a Allah je pomagač Koji opskrbljuje imetak i kontrolira djelovanja, da imaju dvije vrste bolesti objašnjene u Kur'anu:

1.) bolesti srca i

2.) bolesti tijela.

Što se tiče oboljenja srca, ima ih dvije vrste. Prva je bolest sumnje i dvoumljenja, a druga je bolest žudnje, privlačnost (zavođenje, čar...) Obje su spomenute u Kur'anu. U tom pogledu Uzvišeni Allah kaže: "*Njihova su srca bolesna, a Allah njihovu bolest još povećava*" *(Kur'an, 2:10)*. Također je rekao: "*Oni čija su srca bolesna i oni koji su nevjernici – kažu: "Šta je Allah htio ovim kao primjerom?""* *(Kur'an, 74:31)* On, Najveličanstveniji, zatim kaže u vezi s onima koji odbijaju prihvatiti kriterij Kur'ana i Poslanikovog sunneta: "*Kad budu pozvani Allahu i Poslaniku Njegovu da im On presudi, neki od njih odjednom leđa okrenu; samo ako znaju da je pravda na njihovoj strani, dolaze mu poslušno. Da li su im srca bolesna ili sumnjaju, ili strahuju da će Allah i Poslanik Njegov prema njima nepravedno postupiti? Nijedno, nego žele da drugima nepravdu učine.*" *(Kur'an, 24:48-50)* Ovo je bolest sumnje i dvoumljenja.

Što se tiče bolesti žudnje, privlačnosti i lahkoumnosti (raskalašenosti), Allah Veličanstveni i Najuzvišeniji, opominjući vjernike, poručuje ženama Njegovog Poslanika koje su posluživale i vodile brigu o potrebama sve većeg broja ljudi koji su posjećivali i molili za savjet Njegova Poslanika, i govori: "*O žene Vjerovjesnikove, vi niste kao druge žene! Ako se Allaha bojite, na sebe pažnju govorom ne skrećite, pa da u napast dođe onaj čije je srce bolesno i neusiljeno govorite!*" *(Kur'an, 33:32)*. Bolest žudnje, koja se ovdje spominje, jeste bolest bluda, a Allah najbolje zna!

Bolesti tijela

Za bolesti tijela, Allah Veličanstveni i Najuzvišeniji, kaže: "*Nije grijeh slijepom, ni hromom, ni bolesnom!*" *(Kur'an, 48:17)*. On, Svemogući Gospodar, također spominje

tjelesnu bolest, u vezi s obredom hadža, u vezi s postom, i higijenskim osobinama uzimanja abdesta, bez obzira na druge koristi, On želi prikazati kako praktično tako i duhovno blagostanje koje je skriveno u slavnom Kur'anu za one koji ga čitaju, tj. ukazati na djelovanje na temelju čega se shvaćaju njegove tajne. Ovo će pomoći da se zadovolje najviše potrebe pri slijeđenju Božanske upute, za one koji razumiju Kur'an, za razliku od ostalog. Ovo zbog toga jer osnovna tri su pravila u zdravlju tijela: preventivna medicina, uzdržavanje od onoga što je štetno i čišćenje tijela od izlučevina koje mu štete. Allah Svemogući spominje ova tri principa na sljedeća tri mjesta:

u ajetu o postu: "*Post je propisan neznatan broj dana; a onome od vas koji bude bolestan ili na putu – isti broj drugih dana.*" *(Kur'an, 2:184)*. Prema ovome, On je dopustio bolesnome da odloži svoj post sve dok se ne oporavi od bolesti, za putnika da privremeno odgodi propisani post da bi sačuvao snagu, zbog fizičkog naprezanja prilikom putovanja;

u ajetu o hadžu On kaže: "*A onaj među vama koji se razboli ili ga glavobolja muči, neka se postom, ili milostinjom, ili kurbanom iskupi*" *(Kur'an, 2:196)*. Ovdje ponovo Allah Svemogući dopušta bolesniku ili onome ko boluje od svraba, peruti ili ušiju, ili nekog drugog kožnog oboljenja glave da brijanjem glave za vrijeme nošenja ihrama, koje inače nije dopušteno, ukloni štetna isparenja koja bi se nagomilala oko glave, začepila disanje pora i, možda, uzrokovala infekciju folikula (prištića). Kada se obrije glava, pore se otvaraju i ove isparine izlaze na kožu, omogućavajući prirodni proces čišćenja. Tako, iz navedenih Kur'anskih ajeta, i što bi se moglo shvatiti iz Božanskih objašnjenja, dopušta se poduka u rješavanju lakših oboljenja da bi se pomoglo u liječenju ozbiljnijih bolesti, pa se zbog toga razvila deduktivna metoda nazvana *qiyas* za odstranjivanje (čišćenje) štetnih toksina i drugih zakrčenja. Ova metoda dijeli se na deset područja ljudskog tijela uključujući: krv, kada ključa (vrije, teče), sjeme (sperma), kada vrvi, urin, feces, nadutost, povraćanje, kihanje, san, glad i žeđ. Svaki od ovih deset elemenata uzrokuje bolest kada je nagomilan i potom uvjetuje čišćenje;

sa gledišta dijetetskog uzdržavanja (*ar. himyah*), duhovno votstvo pobrinulo se u odlomku o abdestu, gdje Uzvišeni Allah kaže: "*A ako ste bolesni, ili na putu, ili ako je neko od vas obavio prirodnu potrebu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda dlanovima čistu zemlju dotaknite i lica vaša i ruke vaše potarite. –Allah, zaista, briše grijehe i prašta*" *(Kur'an, 4:43)*. U ovom slučaju Allah Svemogući dopušta bolesniku da zamijeni uobičajeni abdest sa *tejemumom* i da izbjegava upotrebu vode kada je njena vanjska upotreba štetna. Ponovo, ovo je upozorenje da se treba čuvati svega onoga što će nahuditi tijelu, bilo vanjske ili unutarnje prirode. A Allah je Svemogući uputio robovima Svojim osnovne principe medicinskog liječenja i njihova uređenja.

U ovom djelu mi ćemo, također, predstaviti medicinsku uputu uspostavljenu od Božijeg Poslanika, neka je mir na njega, a zasigurno nema boljeg puta za upotrebu ovakvog znanja do kroz njihovo votstvo. Što se tiče liječenja srca, ono se može jedino naučiti preko Božijih poslanika, neka je na sve njih mir i blagoslov, a da bi se izliječilo nečije srce i očistilo od prljavština, prvo se mora spoznati njegov Tvorac i Gospodar, Njegova imena i svojstva, djela i Njegovi propisi, pratiti Njegovo djelovanje, razmišljati o Njegovoj mudrosti. I da sve to djeluje na takva srca tako što će voljeti ono što On naređuje i voli, a uzdržavati se od onoga što On zabranjuje i mrzi. I nema pravog života srca i njihovog zdravlja osim na taj način. Ova znanja mogu biti naučena samo iz učenja Njegovih poslanika, neka je mir na sve njih, ili će u protivnom razmišljanje biti potpuno pogrešno i neplodonosno. Ne smije se ni pomisliti da se može raditi suprotno njihovom slijeđenju, a da srca budu zdrava. Prevario se onaj ko tako misli jer je to samo hranjenje zdravlja i snage njegovog životinjskog bića. Njegov će život biti besmislen i sličan životu životinja, dok je istinsko srce pobožnosti slobodno od ovakvih niskih predodžbi. Onaj koji ne može raspoznati razliku između ove dvije stvari srca treba plakati nad svojim srčanim životom. Jer on je potpuno mrtav. Istinsko je srce napunjeno svjetlošću dok je mrtvo srce potopljeno u ponore mračnjaštva.

Medicina tijela

Božiji Poslanik, s.a.v.s., ukazao je da postoje dvije vrste znanja: znanje o vjeri (religiozno znanje) i znanje o tijelu. Postoje dvije vrste liječenja (medicine) bolesti tijela: prva, urođena ljudima i životinjama, za koje nije potreban liječnik, a takvi su gladi, žeđi, hladnoće i zamor, pošto postoje vlastiti prirodni lijekovi; i druga vrsta bolesti koja zahtijeva dijagnosticiranje i liječenje, a utjče na kombinaciju tjelesnih izlučevina i pojava, kao što su vrućina, hladnoća, suhoća ili vlaga u tijelu koje prekoračuju njihovu prirodnu ravnotežu. Ove vrste bolesti dijele se na dva tipa bolesti: somatske (tjelesne) i kolaterarne (indirektne). Dakle somatska bolest manifestira se u obliku miješanja (uzburkanosti) krvi ili rasipanja na dijelove (elemente), dok se kolateralna bolest ispoljava (manifestira) kao posljedica ovakvog pretjeranog rasipanja (razdvajanja), i poslije odstranjivanja pravih uzroka (uzročnika). Prema tome, uzročnici su bolesti uništeni (istjerani, isključeni) a oni koji su ostali (malobrojni preostali) djeluju na kombinaciju tjelesnih izlučevina i tjelesne izlučevine.

Somatska bolest (oboljenje) posjeduje podražaje odnosno svoje uzroke. Stoga, ako oboljenje (bolest) posjeduje vlastiti stimulus (podražaj), prvo se mora dijagnosticirati prvi uzročnik, potom (odrediti) posljedice, a zatim naći lijek i tek na kraju pristupiti liječenju. Ili, pak, somatske bolesti koje se ispoljavaju u obliku fizioloških promjena, kao što je šupljina u organu, smanjenje ili povećanje kanala, deformacija organa (uvećano

srce ili mali stomak naprimjer), grubo (hrapavo) ili mekano (glatko) tkivo zida materice, dislocirane (razmještene) kosti ili premješteni organi kao i druge bolesti. Kada organi stoje u uzajamnoj vezi i rade harmonično, oni formiraju zdravo tijelo, dok, ako su oni abnormalni, neskladni ili pogrešno funkcioniraju (deformisani), uzrokuju istovremeno pojavu bolesti od kojih su neke organske, a neke utječu na kombinaciju tjelesnih izlučevina.

Opće bolesti jesu posljedica pogrešnog funkcioniranja (slabih) tjelesnih izlučevina. Ova neumjerenost naziva se "bolest" (oboljenje). Kada se osjeti njihova šteta, to se manifestira na osam područja: četiri od njih su složena, a ostala četiri su slabija. Slabija su: hladnoća, vruće, vlažno ili suho. Složena stanja ispoljavaju se kroz vruće i vlažno, hladno i vlažno, vruće i suho i hladno i suho. Ovo je uzrokovano sa ili bez rasipanja (razdvajanja) komponenti, a ako bolest ne uzrokuje puku nelagodu, to upućuje na nezdravu ravnotežu tijela.

Čovječije tijelo može imati tri stanja: prirodno zdravo stanje, nenormalno stanje i jedno nestabilno stanje. Prirodno zdravo stanje ispoljava uobičajene radnje čine zdravlje ljudskog tijela, drugo stanje jeste stanje bolesti, a treće je stanje sredina između dva prethodna. To je međustanje koje se tretira kao tolerantno (prihvatljivo), bez potrebe za ljekarom, a liječi se, uzimanjem sredstava sa umanjenje bola. Ovakvo međustanje "nezdravlja" i "nebolesti" može se zadržati u istom stanju da loše ne postaje dobro, ali prije ostaje konstantno i nepromjenljivo.

Uzrok tjelesne "neprirodnosti" može biti unutarnji ili vanjski. Unutarnji uzroci ispoljavaju se zbog četiri složena stanja: vrućine, hladnoće, vlage i suhoće, a što se tiče vanjskih uzroka oni se ispoljavaju zbog raznih faktora koji mogu biti prihvatljivi ili neprihvatljivi za tijelo. Prema tome, javljaju se štete ili bolesti koje imaju za posljedicu ovakvu neravnotežu i neugodnost, ili koje bi mogle biti posljedica pogrešnog funkcioniranja specifičnog organa, ili opće malaksalosti tijela, ili čak slabosti duha što nosi tijelo. Ovo opće stanje uzrokovano je: povećanom pasivnosti onih tvari koje moraju biti uravnotežene kada te tvari ne nadoknađuju (a moraju da nadoknade) svoje gubitke; ili smanjenjem potrebnog prilagođavanja izjednačujućih faktora tjelesnih izlučevina kada oni ne nadoknađuju zasićenje; ili začepljenjem (zakrečenjem) agenasa koji bi trebali omogućiti isticanje (oticanje) izjednačujućih faktora; ili povezivanjem agenasa koji grade veze koje dolaze u sukob sa proizvodima ispravne ravnoteže; ili ubrzavanjem onoga što bi trebalo biti umjereno; ili deformacijom molekula; ili pomaknućem (premještanjem) organa.

Ljekar je osoba koja može odrediti ovakve nepravilnosti i također eliminirati (otkloniti) uzročnike koji su narušili karakterističnu strukturu zdravog tijela, ili će, možda, biti u mogućnosti dovesti ih u ravnotežu i postepeno, sa odgovarajućim tretmanom, izaći nakraj s bolešću koristeći ispravan protuotrov. Ili pak prikladnom (tačnom) dijetom *(ar. himja)* umanjiti pretjeranost i uzdržljivost. Sve ovo dokazuje

da je najbolji lijek, kao što ćemo sve ovo vidjeti,prirodno liječenje medicinom Božijeg Poslanika s.a.v.s., u kojoj je s Allahovim dopuštenjem lijek.

2.

UPOTREBA PRIRODNIH LIJEKOVA

Integralni dio njegove upute bilo je liječenje samog sebe, ili je pak liječenje naređivao onima koji su iz njegove porodice ili društva. Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Za svaku bolest koju je Allah dao, On je odredio i lijek" (Buhari). Koje je god lijekove Božiji Poslanik, s.a.v.s., koristio za svoje vlastite potrebe, on je te iste lijekove preporučivao i onome sa sličnim simptomima unutar svoje porodice: svojim bližim i ashabima. Prirodna liječenja koja su koristili Poslanik, njegovi bližnji i ashabi bila su jednostavna i neizvještačena liječenja. Niti je on niti ijedan njegov pratilac ikad koristitio farmaceutske ili sastavljene lijekove (medikamente). Većina njihovih lijekova bili su izvorni ili jednostavni i nepomiješani. Ipak mogli su povremeno koristiti dodatne hranjive tvari da otklone oštrinu lijekova, ili sporedne biljke da oslabe jačinu lijeka ili da ga učine prilagodljivim. Kad god je hrana priskrbljavala jednostavan odgovor, oni su ga primjenjivali. Ovakvo je bilo liječenje većine Arapa, Turaka i pustinjskih beduina. Korištenje složenih lijekova, sastavljenih iz mnoštva tvari uveli su Rimljani i Grci. U Indiji je također medicina bila zasnovana na upotrebi jednostavnih i nesloženih lijekova.

Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Stomak je kuća svake bolesti, a uzdržavanje (ustezanje) je glava svakog lijeka, stoga učinite to svojim običajem" (Buhari). Neko je (u)pitao arapskog liječnika El-Harifh a bin Kaladaha (ca.634): "Šta je sažetak (srž) medicine?" On je odgovorio: "Nametanje suzdržavanja od jela." Ovakvo će suzdržavanje od hrane prouzročiti stišavanje bolesti i omogućiti tijelu da je eliminira. Većina liječnika se slaže da jedenje ispravne hrane (hranjivih obroka) najbolja medicina za zdravo tijelo. Liječnici se također slažu da kad god jednostovan lijek može uzrokovati oporavljenje, složeni lijekovi trebali bi biti zanemareni. Prema tome, kada bolest može biti liječena odgovarajućim (ispravnim) jelom, ili dijetom ili postom, trebalo bi slijediti taj put u zamjenu za upotrebu lijekova. Mudar ljekar *(ar. hakim)* ne bi trebao biti opsjednut davanjem složenih lijekova za svako oboljenje, jer ovo može stvoriti zavisnost. Ustvari, kad količinski prekomjereni lijek ne može naći stimulans (koji podražuje), na koji djeluje ili kog razdjeljuje (otapa), ili ako postaje nerastvorljiv, ili ne može biti izbačen iz tijela, on se pretvara u toksin (otrov) koji će upravljati tijelom i izaziva (uzrokuje) zavisnost i dalje tjelesne poremećaje. Ovaj se princip upotrebljava (primjenjuje) za bilo koji tjelesni poremećaj.

Iskusni liječnici većinom liječe jednostavne bolesti jednostavnim lijekovima, a složene simptome miješanim (složenim) lijekovima. Ljudi koji jedu jednostavnu i prirodnu hranu rijeđe se razboljevaju, dok građani (ljudi u gradu) koji su uobičajili da miješaju hranu ili jedu opširno pripremljene obroke kada se razbole većinom trebaju složene lijekove. Izviješteno je od Buharije i Muslima da Božiji Poslanik, s.a.v.s., nikad nije jeo dvije vrste hrane za isti obrok. Da predstavi zdravu dijetu (zdravo uzdržavanje od hrane) i smanjenje (hrane) Poslanik, s.a.v.s., mislio je da se treba naviknuti jesti umjereno, podjednako razdjeljujući u stomak jednu trećinu hrane, jednu trećinu vode i jednu trećinu vazduha. On, s.a.v.s., je uglavnom čekao barem pola sata poslije obroka da bi se napio vode.

Većina lijekova može se naći u prirodi i dosta znanja (saznanja) o biljnoj medicini (biljnog liječenja) bilo je stečeno kroz eksperiment. Ovo je znano kao empirijska medicina (iskustveno liječenje). Neki liječnici (od onih koji upotrebljavaju primjenjuju biljno liječenje) tako svode mnoga saznanja na promatranje odnosa između divljeg života i prirode. Oni su primijetili da životinje koriste lijekove (medicinu) instinktivno. Kada su gladne, one traže hranu, a kada su žedne, traže vodu. Naprimjer, kada se desi da mačka greškom pojede otrovnu biljku koja nije njena zdrava (prirodna) hrana, ona traži biljku koja proizvodi jestivo ulje i cijedi ga sve dok ne izazove osjećaj gađenja i prouzrokuje povraćanje da poništi smrtonosne posljedice. Biolozi su između ostalog primijetili da kada zmije izađu na površinu sa slabim vidom, one traže biljku anis (lat. Foenicilum vulgare) i trljaju svoje oči njenim listovima. Zbog toga, biolozi su ponekad preporučivali (predlagali) upotrebu anisa u slučajevima lošeg vida. Slično, ako mladunče lastavice postane slijepo, lastavica majka donijet će joj biljku zvanu lastavičja biljka, a tražit će je makar i do Kine. Ili pak kad morske ptice imaju zatvor, one ispiru svoj stomak morskom vodom, a postoji još mnoštvo drugih primjera opisanih u medicinskim djelima.

Ovakvo misteriozno (tajno) znanje pripada srcima i njihovoj duhovnoj snazi; njihovom prihvatanju prave medicine (istinskog liječenja) njihovog Gospodara; njihovom pouzdavanju u njihovog Jedinog Pomagača i Dobročinitelja; njihovoj potpunoj zavisnosti o Njegovoj odredbi; njihovom odbacivanju potajnih stjecanja; njihovoj dobrovoljnosti da prekinu njihovu odanost svijetu i da se skrušeno pokore nadnaravnim liječničkim moćima njihovog Tvorca i Upravljača svakog uzroka i posljedice; pored njihove dobrote (milosrđa, sadake), molitve, pokajanja, traženja oprosta, dobre prirode, nasuprot svega ostalog, i pomaganja potrebnome. Pored ostalih liječenja (lijekova) - sve ovo je bilo pokušano od mnogih naroda, bez obzira na njihovu sudbinu ili religiju i svi oni otkrili su neobjašnjive koristi koje samo mogu biti pripisane Njemu, Stvaraocu i Pokretaču svega. Prema tome, umovi liječnika, bili oni vjernici ili ateisti, uvjerili su se u dokaz (koji je) omogućen kroz

njihove pacijente, kao što je navedeno u njihovim knjigama o historiji (anamnezi) bolesti, a koji su ponekad pripisivani duhovnim čudima sve do neobjašnjivih fenomena. Ovakva je istinska moć našeg Tvorca, i ovo je dokaz da samo On ima kontrolu nad svim, i samo On ima moć da uzrokuje bolest i da proizvede lijek.

Čak i danas, iskusan ljekar može se osjećati neobrazovano u odnosu na moć Božijeg liječenja, od kog zavise stvorenja u smislu njhovog opstanka (egzistiranja, bivstvovanja), i ovakav liječnik postaje kao stara seljanka koja može propisati pileću supu u slučaju groznice (vrućice, povišene temperature). Dakle, ovakva opažanja, između ostalog, mogu rezultirati da medicinski (tjelesni) liječnički postupci i liječnička medicina izgledaju kao praznovjerje, premda su njihovi korijeni još uvijek povezani sa Božanskom mudrošću i Božijim neograničenim znanjem koje se tiče uzroka i posljedice. Ipak, liječnička medicina nije strana duhovno objavljenoj medicini. Kako bi bilo, kada je jednom ljudsko srce povezano sa Tvorcem, Dobročiniteljem, Upravljačem svega, ono može da primi prave lijekove koji su drugačiji od onih javnih. Ljudsko će srce tako prepoznati da kada je duh (ruh) jak, ono postaje moćna (snažna) mašina koja će ojačati srce, mozak i prirodne tjelesne odbrane (odbrambeni sistem organizma), a zajedno oni mogu svladati i pobijediti bolest, (jer) svi oni su Božije sluge, i On sam daje da Mu se oni pokoravaju, da Ga obožavaju.

Pa ipak, kako neko može sumnjati u drugoga koji je postigao (stekao) ujedinjenje (obnavljanje) fizičke i duhovne snage iz blizine svome Gospodaru, i čije je srce obnovljeno kroz Njegovu ljubav, mir i udobnost u blizini njegovog Stvoritelja i čije težnje i čežnje da sretne njegovog Gospodara stalno rastu, i ko u potpunosti vjeruje i prepušta se (prvenstveno ka) Njegovom vodstvu i nadahnuću – kako može iko sumnjati da je ovakav predani (odani) vjernik zaista primio duhovno (božansko) dobročinstvo koje je najbolji lijek za sve bolesti? Ovako duhovno inspirisana (potaknuta) snaga omogućiti će onome koji je sposoban da prima s odlučnošću, uzdržavanjem i strpljivošću, da prevlada nedaće, da obuzda vrlo veliku bol i patnju i eventualno (na kraju, zavisno od potrebe) da ih izbaci iz tijela. Samo neobrazovana osoba i osoba najudaljenija od svog Gospodara, najneupućenija u pogledu duhovnog smisla čovječanstva, nosi najveći veo razdvojenosti od Gospodara, i ona čiji je duh glup poreći će ovakve tekovine (znanja, postignuća).

U ovom djelu, Božijom voljom, mi ćemo, uz Allahovo dopuštenje spomenuti koristi sadržane u recitiranju odlomaka iz Božanskih objavljenja (Kur'ana) i njihove duhovne moći u odstranjivanju čak i smrtonosnog otrova ujeda zmije, opisane od Božijeg Poslanika, s.a.v.s., a mi ih prepričavamo u ovoj knjizi, a, Božijim dopuštenjem, najbolje što možemo, mi ćemo ih opisati i objasniti u skladu s našim ograničenim znanjem, nadajući se Njegovoj nagradi, milosti i pomoći da nam je dadne u našem svjedočanstvu o Njegovoj Veličini, Slavi i Jedinstvu. "On šalje

meleke s Objavom, po volji Svojoj, onim robovima Svojim kojim hoće: "*Opominjite da nema Boga osim Mene i bojte Me se!*" Sve molitve (dove) upućuju se Allahu, Gospodaru i Njegovatelju svijeta.

3.

NAČINI LIJEČENJA

Od Džabira bin Abdullaha, r.a., Muslim je prenio u svom "Sahihu" hadis da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Svaka bolest ima lijek. Poznavanje pravog lijeka izliječiti će bolest Božijim dopuštenjem."[3]

U "Musnedu" imama Ahmeda, Usama bin Sharik izvijestio je da je bio prisutan kada je grupa Arapa došla Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i upitala ga: " O Božiji Poslaniče, trebamo li se liječiti?" On je odgovorio: "Doista, o robovi Božiji, koristite medicinu. Za svaku bolest koju je Allah stvorio, On je također stvorio i lijek, osim jedne." Arapi upitaše: "Koja je bolest koja nema lijeka?" On je odgovorio: "Starost."[4]

Isto tako u "Musnedu" kao i u "Es-sunenu" zabilježeno je da je Ebi-Khuzame jednom upitao Božijeg Poslanika, s.a.v.s.,: "O Allahov Poslaniče! Vidiš sve ove hamajlije (rukje) koje nosimo sa sobom, molitve što učimo, lijekove što uzimamo i druge postupke za zaštitu što koristimo za oporavljenje od bolesti--da li ijedan od njih spriječava Božiju odredbu?" Božiji Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je: "Oni su dio Božije odredbe."[5]

Ovakva prepričavanja Poslanikovih hadisa (*ahadith*) priznaju uzroke i posljedice, i pobijaju mišljenja onih koji ih ne priznaju. Izjava Božijeg Poslanika, s.a.v.s., u vezi s propisivanjem lijeka za svaku bolest jeste opće pravilo koje ohrabruje ljude da istražuju i razumiju medicinke osobine potrebne za liječenje njihove bolesti. Njegov govor ide do te mjere da hrabri i potiče istraživanje mogućnosti lijekova koji, ako se uzmu bez liječničkog nadzora, mogu ubiti čovjeka. Ovakva stalna istraživanja i pokušaji između ostalog će prikazati liječničku ovisnost o onome što je Svemogući Bog stvorio i proširit će liječničke vidike. Ustvari, samo Bog može izliječiti bolest, a ljudsko je znanje samo ograničeno za ono što je On učinio pristupačnim njihovom nivou razumijevanja. Ovo će objasniti Poslanikovo objašnjenje "...poznavanje pravog lijeka će izliječiti bolest Božijim dopuštenjem." Za sve što je Allah stvorio On je stvorio i njegovu suprotnost,

[3] Muslim u "Esselamu", poglavlje o tome da svaka bolest ima lijek i o preporuci liječenja, br. 2204

[4] Biljaži Ahmed, 4/278, kao i Ibn Madždže, 3436; kao i Ebu-Davud 3855; Tirmizi, 2039, koji je rekao da je hasensahih, a Ibn-Hibban ocijenio ga je vjerodostojnim.

[5] Ahmed, 3/421; Tirmizi, 2066; Hakim, 3/199; Ibn-Madždže, 3437; U senedu je jedan nepoznat prenosilac, a ostali su potpuno povjerljivi. Hakim je ga ocijenio jakim i s njim se slaže Zehebi.

i za svaku bolest koju je On propisao On je stvorio odgovarajući lijek. Ranije spomenuto "pravo liječenje" također podrazumijeva odgovarajuće doziranje, pa da bi lijek prekoračio traženu snagu, ili uzet u većim količinama, on će prouzrokovati dodatne zdravstvene komplikacije i , drugim riječima, proizvesti novu bolest. Kako bilo, kad je lijek nepotpun, ili ako je doziranje nedovoljno, tretman (liječenje) će propasti. Svaki lijek također ima opseg djelovanja izvan kog njegove liječničke kompontencije prestaju i ne donose rezultate. S druge strane, ako tijelo odbija lijek, ili ako je tijelo slabo i nije u mogućnosti da apsorbovati i ispravno raspodijeliti lijek, ili ako se lijek sukobljava sa antitipom, to će prouzrokovati njegovo odstranjenje (neutralizaciju), i ponovo neće uspjeti da ostvari potrebni kriterij "pravog lijeka" opisanog u riječima Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Inače, pod ispravnim okolnostima "pravi lijek" djelovat će Božijim dopuštenjem. Ovo je bolja od dvije mogućnosti:opće pravilo "svaka bolest ima lijek" i "pravi lijek" koji je posebno pravilo.

Drugo moguće tumačenje Poslanikovog kazivanja: "...za svaku bolest koju je Allah stvorio On je dao i lijek", jeste da kad se pojavi da lijek ne utječe na liječenje, onda naše tijelo nosi (u sebi) određene zloćudne (maligne) sastojke koji opskrbljuju osnovnu zaštitu i lijek. Uzmimo naprimjer razarajuću oluju vjetra, koja prirodno nije takva, kojoj je Allah naredio da uništi stanovnike Sodome, a "...*koji, voljom Gospodara svoga, sve sruši.*" *(Kur'an, 46:25)* - a to je, da uništi svaku osobu odredbom njihovog Hranitelja. Druge ovakve neprilagodljive bolesti mogu se naći u mnogobrojnim primjerima, čak i bez naše bliske umiješanosti. Dakle, ako neko razmišlja o stvaranju suprotnosti u svemiru, njihovom stalnom sukobljavanju i pravilu ekološke ravnoteže, on će u svakom slučaju prepoznati Božiju svemoć, Njegovu mudrost, savršenost Njegovih djela i da je samo On istinski Gospodar, da je On Jedan, Vladar, Osvajač svega. Neko će isto uvidjeti sve što je Allah stvorio On je stvorio i njegovu suprotnost, a to može pogotovo postati prijetnja njegovom postojanju i kontinuitetu, i obratno. Daljnje obrađivanje teme pokazati će da Allah postoji sam po sebi (El-Ghanijju), i da je On izvan svake potrebe, dok postojanje sveg stvorenog ovisi samo o Njemu.

U upućivanju ljudi da "koriste lijekove" Božiji Poslanik, s.a.v.s., nije ni u kom slučaju ohrabrio ljude da napuste vjeru i pouzdanje (tavakkul) na Svemogućeg gospodara i Hranitelja svjetova. Ustvari, njegova učenja jasno odgovaraju uobičajenim postupcima liječenja običnih bolesti gladi, žeđi, vrućine i hladnoće koje se moraju nadoknaditi njihovim suprotnostima: hranom, vodom, hladnoćom i toplotom, bez zanemarivanja vjere u Svemogućeg Boga i da traži Njegovo duhovno vođstvo da im osigura zadovoljstvo iz njihovog korištenja. Ustvari, nečije vjerovanje u Božije jedinstvo (tevhid) nije potpuno dok on ne shvati praktične implikacije uzroka i posljedice (asbab) koje je Allah poslao kao lijekove; dok zanemarivanje traženja ovakvih shvatanja da bi se liječile opće bolesti suprostavlja se općem vjerovanju i djelu temeljnog religioznog zakonika duhovnih božanskih zakona (*Šerijata*).

Dakle, zanemarivanje ovakve dužnosti jeste kao pobijanje istine, a također prouzrokuje klonulost i slabost srca i njegovu vjeru i pouzdanje (povjerenje) u Svemogućeg Boga. S druge strane, zadovoljavanje ovih temeljnih potreba osnažuje vjeru i pouzdanje u Gospodara i pomaže u materijalnom, duhovnom i vjerskom životu. Inače, bit će se u suprotnosti sa općim razumom i propisanim islamskim zakonikom (*Šerijatom*), jer su duhovni zakoni temeljni principi ljudskog postojanja. Nečija slabost ne smije biti zamijenjena sa pouzdanjem *(tavakkul)* a pouzdanje *(tawakkul)* ne smije biti zamijenjeno sa slabošću. Dakle, ovo će se odnositi na one što podupiru zavisnost isključivo na principu vjerskog liječenja, i što diskutuju : "Kako oporavljenje zavisi od Božanske volje i predodređenim mjerama (*kadar*), onda je lijek bez djelovanja, a pošto bolest dolazi samo Njegovim dopuštenjem, zato ništa ne može spriječiti nečiju sudbinu!" Ovo je temeljno pitanje koje je bilo doneseno prije Božijeg Poslanika, s.a.v.s., od strane Arapa. Međutim, učeniji ashabi, neka je Allah svima njima zadovoljan, spoznali su Allaha i oni su imali bolje razumijevanje Njegove Božanske Mudrosti i svojstava. Dakle, odgovor Božijeg Poslanika, s.a.v.s., Ebu-Khuzamai završio je ovakvim pitanjima govoreći da ovi rukja-postupci, molitve i lijekovi " jesu dio Božije odredbe." Ustvari, samo Božije određenje može dokinuti ono prethodno, a osobine su "pravog lijeka" predodređene Božanskim zakonikom da će liječiti predodređenu bolest. Naravno, bolest je posljedica nečijih grijeha, a stvaranjem lijeka, Allah je pokazao Božansku milost i sažaljenje na Njegova stvorenja na ovom svijetu, i On je tako dopustio posrednika zbog pokajanja i zahvalnosti.

Ako neko leži i zavisi isključivo od "ruke sudbine" da dođe i nahrani ga, utoli njegovu žeđ, ohladi njegovu vrućicu i ugrije njegovo tijelo, on će zasigurno umrijeti od gladi, žeđi, groznice i studeni. Prema tome, bolest mora biti liječena njenom suprotnošću (antitipom), a virusi se moraju liječiti njihovim lijekovima, iako ono što tjera, ono što je tjerano i moć iza svega toga, sve dolazi od Svemogućeg Boga. Dakle, mi kažemo onome koji pita, a koji vjeruje isključivo u pouzdavanje u vjersko liječenje: "Ako primjenjuješ isto pravilo u svemu što se tiče tvog života i uzdržavanja, ništa nećeš postići, donijeti sebi nikakve koristi ili zaštiti se od zla, sve dok vjeruješ da što će se dogoditi svakako će se zbiti samo po sebi, a što nije suđeno, svakako se neće ni desiti!" Ovakav će stav donijeti društveni nemir i čak uništiti nečiju vjeru i dovesti njegovo postojanje do satrvenosti i grižnje savjesti. Samo ohola i svojeglava osoba slijedit će ovakvu tvrdnju, kao što je prikazano u dokazu politeista kad kažu: *"Da je Allah htio, mi ne bismo druge Njemu ravnim smatrali, a ni preci naši..." (Kur'an, 6:148)* Oni su koristili ovu tvrdnju da raspravljaju protiv čistih (očitih) Božijih znakova i poruke koji su bili dokaz njihove krivice.

Ima i treće gledište koje bismo željeli ovdje iznijeti: Allah je stvorio i odredio lanac koji je posljedica zbivanja. Ako se prvo ispoljava, drugo će se događati, a ako se treće

ispoljava, četvrto će se događati, i tako dalje. Dakle, ako proizvedeš uzrok, posljedica će se naravno ispoljiti, na drugi način neće. Pitalac može dalje raspravljati: "Ali ako to nije bila moja sudbina da mi se desi "uzrok", ja to ne bih uradio!" Odgovor je : "Da li ćeš prihvatiti ovaj argument od tvog djeteta kad se ono ne pokorava tvojoj naredbi? Ako prihvatiš, onda nikad ne krivi onoga koji ti uskraćuje poslušnost, ili te novčano vara, ili vrši klevetničke napade protiv tvoje porodice, ili skrnavi tvoja prava.

Preneseno je u jednom israilijatu (tradiciji od jevreja) da je bliski Božiji prijatelj Ibrahim, neka je mir na njega, upitao Svemogućeg Allaha: "Moj Gospodaru, odakle dolazi bolest?" Allah je odgovorio: "Od Mene!" Ibrahim je ponovo upitao: "Onda odakle dolazi lijek?" Allah je odgovorio: "Također od Mene!" "A šta je sa liječnikom?", upitao je zatim Ibrahim. Allah Svemogući odgovorio je: "On je čovjek preko kojeg Ja šaljem lijek."

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: "Svaka bolest ima lijek." Premda se Poslanikovo, s.a.v.s. obraćanje slaže sa svim njegovim objašnjenjima koje se odnose na božanska otkrića (otkrovenja) medicinskih lijekova, to okrepljuje duh pacijenta i ohrabruje njegovog liječnika da traži i istražuje "pravi lijek". Ustvari, kad pacijent osjeća da postoji lijek za svoju bolest, njegovo srce biva dirnuto duhom nade, vrućina očaja će zahladnuti, kapija nade će se otvoriti, a kad njegov duh vrati snagu, groznica njegovih prirodnih izjednačujućih odbrana, također zvana urođena vrućina, bit će potpomognuta da obnovi njegove urođene životinjske, psihološke i prirodne doživljaje unutar njega. Kada su njegovi organski sistemi ojačani, oni postaju pozitivna sila koja će nadići i prevladati bolest. Isti princip se odnosi i na liječnika: kada jednom spozna da bolest njegovog pacijenta ima lijek, on će također tražiti da ga nađe.

Odatle su bolesti tijela i one srca slične. I opet, za svaku bolest srca koju je Allah Svemogući stvorio, On je stvorio i lijek - to je Njegova suprotnost. Kada neko čije je srce bolesno prepozna bolest i tretira (liječi) je njenom suprotnošću, on će ozdraviti Božijom odredbom.

4.

RAZUMIJEVANJE ZDRAVE DIJETE I PRAKTIČNA PRAVILA JEDENJA I PIJENJA

U "Musnedu" je zabiljaženo, kao i u drugim djelima, da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Čovjek nije nikad napunio spremnik gore, nego svoj stomak. Zbog toga, bit će dovoljno za sinove Ademove da zadovolje glad sa par zalogaja da bi povratili čvrstoću.

Ako mora jesti da bi se najeo, onda bi trebao rezervirati jednu trećinu (želuca) za hranu, jednu trećinu za vodu i jednu trećinu za normalno disanje."[6]

Postoje dvije vrste bolesti, bolest srca i fizička bolest koja je posljedica ulaska supstance čije djelovanje oštećuje prirodne funkcije i ravnotežu tijela, i ovo je vrsta opće bolesti što pogađa većinu ljudi. Ovakva je bolest uglavnom uzrokovana: pretjeranim jedenjem; uzimanjem hrane prije nego što se završilo varenje prethodnog obroka; jedenjem hrane koja je deficijentna po svojim sastojcima; jedenjem hrane koja se sporo varili miješanjem suprotnih vrsta hrane ili jedenjem zasebno pripremljenih poslastica za isti obrok. Kada se tijelo navikne na ovakvu dijetu, ono će isto tako naslijediti raznolike vrste bolesti. Neke od njih mogu se prevazići okretnije (hitrije, brže) nego druge. Zato kažemo, umjerenost je staza dobrog zdravlja, a tijelo se koristi iz umjerenosti i razlaže jelo više nego što to može iz kombinacije hrane i priloga.

Tijelo može biti naviknuto na tri stupnja zadovoljavanja jelom: potrebno jelo; dovoljno jelo; i dodatno jelo. Božiji Poslanik, s.a.v.s., je rekao za potrebnu "dovoljnu" dijetu (iskazujući): "...par zalogaja da bi povratili čvrstoću", a ovakav će tretman zaštiti tijelo i neće dopustiti da oslabi ili izgubi snagu. Ako je neko doveden u kušnju da prekorači onaj elementarni nivo zdravstvene zaštite, onda bi trebao da "...rezerviše jednu trećinu za hranu, jednu trećinu za vodu i jednu trećinu za normalno disanje", a ovo je najbolja od općih dijeta. Ustvari, kada je stomak zasićen hranom, on neće biti u mogućnosti da primi vodu, a kad hrana i voda prekorače svoj propisani (preporučeni) nivo, može se patiti od plućnih teškoća, a sve se to ispoljava kroz stres i iscrpljenost tako što pluća nisu u mogućnosti da lagahno isporuče oksidovanu krv. Osjetit će uostalom i teškoće u tijelu, srcu, a duša će iskusiti klonulost i tromost, dok će udovi zanemariti poslušnost u ispunjavanju temeljnih vjerskih dužnosti. Ovakav će položaj također pospješiti određene strasti duše. Dakle, pun stomak oštećuje tijelo, srce i dušu. Ovaj je slučaj bolniji kada to postane navika, makar se povremeno udovoljavalo sebi u raskošnom obroku, to je zdravije i ugodnije. Izviješteno je u hadisu da je Ebu-Hurejre, neka je Allah zadovoljan s njim, pio mlijeko do zasićenosti iz jedne zdjele koju mu ponudio Božiji Poslanik, s.a.v.s., sve dok nije uzviknuo: "Kunem se Onim Koji te poslao s porukom istine da više ne mogu popiti ni kapi !"[7] Tradicija isto izvještava da su povremeno i drugi ashabi jeli do prezasićenosti, zato, kako smo to spomenuli ranije, pretjerana će hrana uzrokovati tjelesnu klonulost i tromost makar ih samo pospješivala. Kako bilo, tjelesno zdravlje i snaga dolaze od hrane koju se apsorbira a ne iz kvantiteta koji se unosi, a budući da je ljudsko biće sazdano od tri elementa: zemlje, vode i zraka, Božiji Poslanik, s.a.v.s., razdijelio je podjednako njegovu dijetu na ove tri kategorije.

[6] Ahmed, 4/132; Tirmizi, 1381; Ibn-Madždže 3349; sahih sened.

[7] Buharija, 11/346 u Er-Rekaku.

Pitanje strukture ljudskog tijela i da li je vatra jedan od elemenata?

Da li je vatra jedan od strukturnih elemenata ljudskog tijela? Sad, ako se neko raspituje o udjelu vatre koji nije nađen u udijelima razdijeljenim u gore navedenom Poslanikovom obraćanju, naša odgovornost jeste ta da pojasnimo da su neki liječnici govorili da je vatra jedan od elemenata, međutim drugi učeni liječnici i naučnici odbili su tu teoriju i pobili su to sa dva argumenta: vatra je proizvedena iz etera (nadzemaljskog), a potom se spustila i pomiješala sa vodom i zemljom, ili vatra je proizvedena od drugih elemenata bez nečijeg tijela. Prva je teorija apsurdna iz dva razloga: prvi je taj da je vatra svijetao element, i prije svega uzlazeća materija, i stoga silazeće implicira postojanje kvazi-elementa koji djeluje kao neutralizator i prisiljava vatru u silazeće karakteristike, a to je neprihvatljivo. S druge strane, u naredbi vatri da siđe na zemlju, morala je proći kroz izuzetno hladnu atmosferu (*ar. zamharir*), i mi možemo lahko primijetiti u našoj neposrednoj umiješanosti da čak velika vatra može biti ugašena malom količinom tečnosti. Odatle, da za minutu najmanji djelići vatre prođu kroz ovakvu neočekivanoj mrzavajuću atmosferu, oni bi zasigurno bili ugašeni.

Allah Svemogući izvijestio je o stvaranju ljudskog bića u nekoliko poglavlja Kur'ana. On je opisao ovo stvaranje o kojem kaže da se desilo iz vode, a na drugim mjestima (ajetima), On je opisao da se stvaranje čovjeka desilo iz zemlje, ili kao posljedica kombinacije vode i zemlje, zvan glinom (*tin*), što je ostavljena na otvorenom i ostavljena da se osuši kao grnčarija (*fakhkhar*) zbog miješanja sa zrakom i toplotom sunca. Ustvari, ni u nijednoj Kur'anskoj suri nije Allah Svemogući ukazao da je čovjeka stvorio od vatre, dok je On pripisao element vatre drugoj vrsti stvorenja, zvanoj džin. Među njima je Iblis, prokleti šejtan. Preneseno je u Muslimovom "Sahihu" da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Meleki su stvoreni od svijetla, džini su stvoreni od plamičaka vatre, a Adem je stvoren u obliku koji je i vama dat."[8] Ovo Poslanikovo obraćanje (*hadith*) jeste jasno i što se tiče elemenata od kojih je Adem stvoren, a ni u jednom Kur'anskom odlomku nije naš Gospodar i Stvoritelj spomenuo miješanje vatre u strukturu Ademovog tijela. Ma kako, u odgovoru ovakvim hipotezama, svi se slažemo da ljudsko tijelo zaista posjeduje temperaturu koja je stvorena raznovrsnošću faktora a ne vatrom, i većina naučnika se danas ne slažu sa teorijom istopredmetne promjene. Mi zbog toga zaključujemo u skladu s izjavom svetog Kur'ana, gdje Allah Svemogući kaže: *"Njih stvaramo od ljepljive ilovače." (Kur'an, 37:11)* Ovaj ajet dokazuje da primordijalni elementi stvaranja ostaju nepromjenljivi. Doista je Allah Onaj Koji opskrbljuje saznanje i On je skrbnik uspjeha.

---

[8] Muslim, 2996 u "Zuhdu".

5.

PRIRODNA I DUHOVNA (BOŽANSKA) MEDICINA

Ebu-Hurejre je pričao da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Liječenje bolesti onim što je Allah dopustio će je izliječiti, a liječenje bolesti onim što je Allah zabranio neće je izliječiti." Božiji Poslanik liječio je bolesti pomoću tri vrste lijekova: prirodnim lijekovima, božanskim lijekovima i kombinacijom prirodnih i božanskih lijekova. Počinjemo u ovom poglavlju, i onim što slijede opisivati prirodne lijekove koje je on koristio i propisao drugima, a mi ćemo nakon toga obraditi božanske lijekove, dok će potom slijediti kombinacija ovih dvaju liječenja. Što se tiče zadnje dvije vrste, a Božijom voljom, mi ćemo pokušati samo da ih prikažemo u kratkim crtama, da istaknemo svrhu i misiju Božijeg Poslanika, s.a.v.s., koja je bila takva da poziva ljude i da ih vodi njihovom Gospodaru, i da ih poziva da traže Njegov Džennet. On je također bio poslan da ih nauči o Tvorcu i Održavatelju svjetova; da im pomogne da spoznaju svog Gospodara; da ih nauči da budu zadovoljni onim čime je On zadovoljan, a da se uzdrže od onoga čime On nije zadovoljan. Kao što je bio pečat Božijih poslanika i vjerovjesnika, neka je mir na sve njih, on je također govorio ljudima božanska otkrovenja koja se odnose na ranije resule i nebijje Allaha Svemogućeg, njihovo djelovanje i stanje njihovih naroda. Nadalje, on je učio vjernike, uz prosvjetljenje njihovog opažanja sa znanjem koje se odnosi na početak svijetova: stvaranju čovjeka; njihovo pri emordijalni ugovori (obećanje) s njihovim Gospodarom; i Božija svečana zakletva da će dovesti sve stvoreno na Sudnji dan. On je također opisao uzroke ljudske patnje i put izlječenja i istinske sreće. Dakle, pečat Božijih poslanika, s.a.v.s., donio je ljudima poruku njihovog Gospodara s jasnim znakovima za one koji o njemu razmišljaju i štuju ga i za one koji to ne čine.

Liječenje tijela (tibbul-abdan) koje je Božiji Poslanik, s.a.v.s., opisao, došlo je da upotpuni zakone Šerijata i da objasni lijekove opisane u Kur'anu. Dužnost Božijeg Poslanika, s.a.v.s., bila je uskladiti ljudsko razumijevanje uzroka i posljedice, tako dobro kao objašnjavanje božanske svemoći i Božijeg beskrajnog znanja o Njegovim stvorenjima. Prirodno medicinsko znanje, koje je Božiji Poslanik, s.a.v.s., saopćio vjernicima, jeste uglavnom upućeno drugima da im pomogne da povećaju svoju vjeru, da osigura fizičku ugodnost i da izliječi njihove fizičke bolesti, kad je potrebno. Ustvari, kad god je moguće izbjeći korištenje lijekova radi očuvanja zdravlja tijela i uma kroz preventivno liječenje, mogu se usmjeriti napori i brige na liječenje i okrepljivanje potreba srca i duše. Ovo će pomoći u sprečavanju još težih bolesti koje uništavaju stvarne potrebe, pa čak i ljudski život, dok puko očuvanje zdravog tijela bez zabrinutosti za zdravlje srca i duše jeste beskorisno u usporedbi sa prvobitnim postojanjem i vječitim uživanjem

života poslije smrti. Ustvari, posljedice ovakvih nesmotrenosti mogu danas izgledati minimalne i kratkotrajne, dok su sutra one već ozbiljnije. S druge strane, koristi ispravnog liječenja nečijeg srca i duše od prljavština danas donose vječitu udobnost i uživanje u životu poslije smrti, a doista je Allah čuvar uspjeha.

DIO I

POGLAVLJE I

Vrste prirodnog liječenja

Liječenje vrućice vodom

Abdullah bin Omer prenio je hadis da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Jačina je vrućice ta koja prži silno kao da je puštena iz ključale džehenemske vatre, pa je stoga ohladite sa vodom."[9] (Buhari i Muslim) U prošlosti, ovo je obraćanje zbunilo većinu neiskusnih liječnika i hakima, koji su čak bili u mogućnosti uvjeriti neke nevjerne (sumnjičave) kanoniste da gledaju na to kao na nevjerodostojan (apokrifan) hadis. Zbog toga, mi bismo trebali, Božijim dopuštenjem, objasniti suštinu ovog važnog poslaničkog obraćanja koje je božansko otkriće (*vahj*). Često otkrovenja postanu kontroverzna među upućenima kad se pogrešno razumiju. Ipak, slijedeći modernu medicinsku praksu, uobičajeno je među pedijatrima da propišu djetetu koje boluje od vrućice hladnu vodenu kupku sve dok se vrućica ne smanji. Mi zato svjedočimo, a Allah je naš pomagač, da je Njegov Poslanik, s.a.v.s., govorio istinu. Poslaničko obraćanje ima dva značenja: prvo je uopćeno za sve ljude, a drugo je isključivo i odnosi se samo na neke ljude. Drugo tumačenje posebno se odnosi na ljude koji žive u izrazito toplim predjelima kao što su stanovnici Arapskog poluotoka. U njihovom slučaju uobičajeno je da se pati od kratkotrajnih vrućica koje su posljedica izlaganja visokim vrućinama, a ovo mora biti liječeno pijenjem hladne vode ili kupanjem u njoj. Kako god, izloženost izrazitoj hladnoći također može izazvati ovakve kratkotrajne vrućice, a ovakav slučaj može biti liječen pijenjem vrućih pića ili kupanjem u toploj vodi. Ovdje ponovo mi raspoznajemo teoriju suprotnosti.

Pozivajući se na tibb medicinu, vrućica je biološki neprirodna temperatura koja nastaje u srcu i raste kroz opadanje (stagnaciju) određenih krvnih hormona koji su povezani s duhom ili dušom (opisano od Galena kao pneuma); i kroz nošenje u središnjem smjeru kroz vene i arterije ovakva temperatura širi se cijelim tijelom i raste do prouzročenja biološke neravnoteže, a ona štetno djeluje na prirodne funkcije tijela.

[9] Buharija u Et-Tibbu, 10/146; Muslim, 2209; u Es-Selamu.

Postoje dvije vrste vrućica: kratkotrajna vrućica, koja je uzrokovana upalom, pretjeranim kretanjem, ili izloženošću velikoj ljetnoj vrućini ili smrzavajućoj zimskoj hladnoći; pored drugih slučajeva i traumatska vrućica, koja se dijeli u tri kategorije. Traumatska vrućica nastaje iz krvi, kao jedne od četiriju tjelesnih izlučevina razvija (povisuje) temperaturu koja se širi kroz cijelo tijelo: kad je temperatura povezana s dušom, a nazvana je jednodnevna vrućica (kratkotrajna), i može trajati do tri dana; kada je vrućica povezana sa četiri osnovne tjelesne izlučevine, zvane: žuč (žuta žuč), sluz, i punokrvnost, što je nazvano truležima; i napokom kad vrućica nastaje iz primarnog organa, što je nazvano iscrpljujuća, a kasnije se razvija u više vrsta.

Pozitivne strane vrućice

Ponekad, obje kratkotrajne vrućice i traumatske vrućice proizvode biološke koristi koje ne može postići ni jedan opći lijek. Ustvari, neke bakterije uzrokuju bolest dok drugi mikrobakterijski organizmi i enzimi uzrokuju fermentaciju (vrenje) koje pomaže razdvajanju molekularnih kompleksa (složenih molekula) u organske spojeve. Ovakva je fermentacija neophodna za kreiranje proteina u tijelu. Jednodnevna vrućica koja izaziva odumiranje (fig.) može tako pomoći tijelu da razvije potrebne bakterije i enzime koji bi se teško drugčije razvili. Osim toga, vrućica je često korisna za mutne tjelesne izlučevine, pomaže u liječenju paralize i otapa koliko tako što pospješuje otvaranje puteva koje opća medicina ne može doseći. Druge prednosti koje ovakve vrućice proizvode uključuju koristi za pacijente oboljele od oftalmije i trahoma hroničkog spazma i toničkog spazma (brojnika kontrakcija i toničkih kontrakcija) između ostalih. U određenim slučajevima učeni liječnici i iskusni hakimi smatraju prestanak vrućice dobrim znakom za oporavljenje kad je bakterijski uzrok fermentacije tretiran s "pravim lijekom". Dakle, vrućica ponekad osigurava povoljne uvjete za lijekove da bi bila bolje eliminisana iz tijela.

Poslanikovo obraćanje: "... ohladite je vodom" isto tako može podrazumijevati lijek za kratkotrajne vrućice kroz kupanje pacijenta u hladnoj vodi, ili dajući mu da pije ledenu vodu, i pacijent neće više zahtijevati ikakav dodatan tretman. U ovom slučaju, akutno stanje će se znatno smanjiti i ohladiti kroz kontakt sa ovako hladnom tvari, ne izazivajući biološke reakcije u tijelu. Galen je prepoznao koristi upotrebe hladne vode protiv nadolazeće kratkotrajne vrućice u njegovim komentarima: kad debela mlada osoba sa zdravom kožom pati od kratkotrajne vrućice uzrokovane izrazito toplim vremenom, bez očigledne bolne upale ili infekcija, ona može smiriti vrućicu kupanjem ili plivanjem u hladnoj vodi... U stvari, mi obično prihvatamo ovakvu praksu za vruća podneblja." Iste je potvrde napravio i hakim El-Razi za liječenje vrućice kad je pacijent još fizički jak, i pod istim uvjetima opisanim kod Galena.

U hadisu, Božiji Poslanik, s.a.v.s., opisao je također vrućicu kao da "...prži silno kao da je puštena iz ključale džehenemske vatre." Ovaj opis možda ukazuje sljedeće: prvo jeste biološka potreba, po kojoj je Bog Svemogući stvorio i odredio njene simptome da pokaže ljudskom tijelu i izjednači uzroke i posljedice koje su bile potrebne, i drugo mišljenje jeste alegorično i predstavlja tanki dio koji je ispuh pakosti džehennemske vatre, a to mogu prepoznati Božiji upućenici (*'ibad*) i razmotriti obazrivost Poslanikovih upozorenja. U tom pogledu, Poslanikovo je obraćanje upućeno da probudi ljudsku savjesnost za stvarnošću jačine kažnjavanja u džehenemskoj vatri. Stoga, ova neudobnost će se razlikovati od veselja, udobnosti, ugodnosti i radosti koji su nagrada Dženneta. Ovakav ugodan okus Allah Svemogući stvorio je i odredio njegove efekte u ljudskom životu na ovom svijetu da ohrabri Njegova stvorenja da razmišljaju o radosnim vijestima donesena preko Božijeg Poslanika, s.a.v.s., za one koji vjeruju, i On je odredio njihove simptome da pokaže da postoji bolest u ljudskom tijelu i da izjednači potrebne uzroke i posljedice kao što je traženo. Dakle, Poslanikovo obraćanje "... ohladite je vodom", također podrazumijeva zaleđivanje njenih posljedica. Arapski pjesnik Urve bin Uzejne jednom je rekao:

Kad sam osjetio da vatra ljubavi gori u mom srcu,
Molio sam društvo dobrih ljudi da je ohlade.
Pretpostavimo da sam bio uspješan u vanjskom hlađenju vodom,
Onda, što će ugasiti ključale otvore mojih unutarnjih plamenova?[10]

Kao što je Allah Svemogući propisao hladnu vodu koja gasi žeđ, voda na ovom svijetu ohladit će uzavrele otvore džehenemske vatre. Enes, neka je Allah njime zadovoljan, pričao je da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ako osjetite vrućicu, tuširajte se hladnom vodom tri noći svaki put do zore."[11] Kad je Božiji Poslanik, s.a.v.s., imao povišenu tjelesnu temperaturu, uobičavao je tražiti bocu hladne vode i izlijevao ju je na glavu, ili je uzimao njome gusul.

Ibn-Madždže izvijestio je da je Ebu-Hurejre, neka je Allah zadovoljan njime, prenio hadis u kojem je vrućica spomenuta prije nego što ju je spomenuo Božiji Poslanik, s.a.v.s., i čovjek ju je kleo. Božiji Poslanik, s.a.v.s., uzvratio je: "Ne kuni je, jer ona čisti tijelo od grijeha na isti način na koji vatra skida prljavštinu sa željeza"[12] Ovo je velika istina, jer je vrućica praćena uzdržavanjem od hrane, postom, propisivanjem (hranidbene) dijete i uzimanjem "pravog lijeka", od kojih su svi lijekovi koji pomažu u

[10] Eš-Ši'r ve eš-šuara 580, Zehrul-Adab, 1/167.

[11] Hakim u "Mustedreku", 4/200; ocijenio ga je potpuno vjerodostojnim, s njim se slaže Zehebi.

[12] Broj hadisa je 3475, prenosioci su povjerljivi i sened je ispravan.

izbacivanju prljavština iz tijela i u mjerenju tjelesnih funkcija, njihovom izjednačavanju, i čišćenju njegovih tvari. Što se tiče uloge vrućice u čišćenju nečijeg srca od prljavština i nečistoća, ili liječenju određenog srca i vaskularnih bolesti ili tumora, ove stvari ostavljamo kardio-specijalistima da ih prepoznaju, ali zasigurno, Božiji je Poslanik govorio istinu. Manje-više, kada dođe do određene srčane bolesti koja postane beznadežna, ništa je ne može izliječiti. Ipak, vrućica može zaista izliječiti specifične bolesti srca i tijela, a grditi je to je zasigurno čin negiranja i griješenja.

Slijedeći Poslanikovo obraćanje, blagoslovljeni ashab Ebu-Hurejre rekao je jednom: "Ne volim nijednu bolest, koja me pogodi kao vrućica, jer ona doseže svaki i najmanji dio mog tijela, a stoga Allah Veličanstveni svakom od njih daje dio nagrade."

Jednom, dok sam patio od vrućicine groznice, citirao sam stihove pjesnika koji je rekao:

"Upijač grijeha me posjetio i
Nametnuo mi rastanak.
Proklet da si kao posjetilac
I kao agresor.
Kad je odlučio da me ostavi, upitao je:
'Šta želiš?'
Odgovorio sam: 'Ostavi me za
Dobro (zaboga ostavi me), o prekršitelju!'"

Kada sam razmislio o ovoj bezbožnosti u klevetanju onoga što je Božiji Poslanik, s.a.v.s., zabranio proklinjati, rekao sam sebi: "Bilo bi bolje da je pjesnik rekao:

'Upijač grijeha me posjetio zbog
Vlastitog zadovoljstva,
Primio sam ga kao posjetioca i
Kao agresora.
Kad je odlučio da me ostavi upitao je:
'Šta želiš?'
Odgovorio sam: 'Ne ostavljaj me sama,
O upijaču grijeha prekršitelja!'"

Ustvari, ovakav bi stav bio napredniji za njega. Što se tiče mene, moja vrućica je brzo izjurena (prebrođena).

U jednom predanju, za koje nisam siguran u njegove kanoničke osobine, kaže se da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Bolovanje jedan dan od vrućice briše grijehe čitave jedne godine."[13] Ovaj hadis ima dva moguća tumačenja: da ljudsko tijelo ima tristo šezdeset dijelova (rastavljenih dijelova), i bolovanje od jednodnevne vrućice će ukloniti grijehe jednog dana za svaki dio. Drugo moguće mišljenje jeste takvo da posljedice jednodnevne vrućice u tijelu mogu trajati punu jednu godinu. Ovo je tumačenje posljedica upotrebe deduktivne metode (*ar. kiyas*), a pozivajući se na obraćanje Božijeg Poslanika, s.a.v.s.: "Ko bude pio alkohol (*khamr*), namaz mu neće biti primljen četrdeset dana"[14] Ovo podrazumijeva da će hemijska posljedica opijenosti u tijelu oslabiti centralni nervni sistem, i druge posljedice alkohola ostat će barem četrdeset dana – Allah zna najbolje.

Imam Et-Tirmizi prenio je u svojoj kompilaciji poslaničkih obraćanja Džami'u hadis prenesen od Rafi'-bin Khadija, da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko god od vas boluje od vrućice, koja je dio džehenemske vatre, neka je ugasi hladnom vodom. Neka potraži rijeku, stane u nju okrećući se struji poslije zore, a prije izlaska sunca, i moli s imenom Allaha: "Gospodaru, povrati zdravlje Tvog roba i potvrdi istinu koja je izgovorena Tvojim Poslanikom, s.a.v.s." Mora se zatim uroniti tri puta ponavljajući istu dovu, i raditi tako tri jutra uzastopno. Ako je još potrebno, može se ovo raditi pet jutara, ili čak primjenjivati ovaj lijek maksimalno devet jutara, jer ovakva vrućica neće trajati više od devet jutara Božijim dopuštenjem."[15]

Ovaj je postupak posebno zdrav za vrijeme ljetnih vrućina, a posebno koristan u toplim predjelima, kao što je Arapski poluotok. Voda je u tim satima hladnija zbog toga što ostaje zaklonjena od sunčevih zraka cijelu noć. Također, u tim ranim jutarnjim satima, tijelo je spremnije nakon odmora, a i zbog svježeg zraka i spokojstva, u tako prikladno vrijeme, fizička sposobnost zajedno sa "pravim lijekom", što je hladna voda u ovom slučaju, suprotstavit će se kratkotrajnoj vrućici, ili čak sušici kada nije praćena otokom, unutarnjim zapaljenjem (upalama) ili drugim biološki neprirodnim simptomima, i ovakva će se vrućica povući Božijim dopuštenjem.

---

[13] Prenosi ga Kadai u svome "Musnedu" od Ibn-Mes'uda, slično prenose i Ibn-Ebi-Dunja i Ebu-Derda u predanju: "Bolovanje od vrućice jednu noć briše grijehe od jedne godine", i prenosi ga Temmam od Ebu-Hurejrea, r.a., u "Fewaidu"

[14] Hadis je sahih, prenose ga Ahmed, br. 6773; Ibn-Madždže br. 3377; i to od Abdullaha bin Amra bin Asa, kao i od Ibn-Omera, i Ibn-Zerra

[15] Prenosi Tirmizi, br.2085; Ahmed, 5/281; u senedu ima nepoznanica

POGLAVLJE II

Regulisanje peristaltike (rada crijeva)

Prednosti meda

Buharija u svome "Sahihu" prenosi od Ebu-Se'ida el-Hudrija hadis da je došao čovjek Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i rekao da se njegov brat žali na pogrešan rad crijeva. Božiji Poslanik, s.a.v.s., mu preporuči: "Neka pije med." Čovjek je došao opet i rekao: "Dao sam mu da pije med i nije pomoglo!" Božiji Poslanik, s.a.v.s., davao je isti savjet dva ili tri puta, a čovjek je i dalje dolazio s istim odgovorom. Poslije trećeg ili četvrtog puta, Božiji Poslanik, s.a.v.s., je rekao: "Allah je rekao istinu, dok utroba tvog brata laže."[16] Isti hadis zabilježen je u Muslimovom "Sahihu", u kom je čovjek rekao: "Utroba je mog brata izbirljiva (preosjetljiva)", misleći da je on mučljiv, osjeća nelagodu i da je njegov digestivni aparat (sistem) nadražen (Zabilježeno u Sahih-ul-Buhari).

U medu su sadržane ogromne koristi. On je sredstvo za ispiranje i laksativ. Sadrži čisteće i osnažujuće osobine koje čiste arterije i crijeva od nečistoća. Otklanja začepljenja jetre, bubrega i mokraćnog mjehura. Također je i opći konzervans, pomaže da očuva snagu lijekova između drugih prirodnih medicinskih preparata. Med također pomaže u sprečavanju ulaska vlage u crijeva, kao što je to kod dijareje. Med je bolji od šećera u više slučajeva, a manje je sladak, ali je jači, a ako se uzima prekomjerno, može biti štetan za žuč, ako nije miješan s ocatom. Med je dobar za starije, on je taj koji sprečava kašalj, a korišten je u tibb medicini u liječenju nečiste (pokvarene) sluzi u stomaku i da zagrije (omekša, učini gipkim) cijelu strukturu tijela. Med je također lijek za pokvaren nagon za hranom (apetite), a kada se uzima kao piće pomiješan sa vrućom vodom i kominom dobivenom od slatkih ruža (nešto kao đulbe šećer kod nas, p.p.), pomaže u liječenju bjesnoće, a ustanovljeno je da djeluje kao odbrambeni sistem protiv daljih infekcija. Med je također korišten kao protuotrov (detoksikant) za one koji koriste drogu i kao

[16] Buharija u Poglavlju o liječenju s medom, i o Allahovim riječima da je "u njemu lijek za ljude", 10/119. i Muslim u Poglavlju o liječenju medom, 2217.

antitoksin (protuotrov) u liječenju trovanja slučajno pojedene biljke iz familije noćne sjene (Hyoscyamus niger) ili divlje izrasline (otrovne gljive), između ostalog. Kada je uzet kao piće pomiješano samo sa toplom vodom, pomaže kao lijek za rane nastale ujedom psa. Kao konzervans, med može biti korišten da očuva meso do tri mjeseca, i on je korišten kod kiseljenja krastavaca, tikve, plavog patlidžana i različitih vrsta voća do šest mjeseci. Poznat kao "povjerljivi konzervans", med je također korišten kao glavni sastojak kod balzamovanja mrtvaca.

Mazanje prirodnom vrstom meda, preko kose, kao mast, izliječit će uši (vaške) i druge parazite. Može također biti korišten kao omekšivač kose, osvježivač i inače pospješuje rast kose. Korištenje meda kao masti za oči izoštrava vid, dok trljanje zuba medom dovodi do njihovog izbjeljivanja, a kad je korišten kao sredstvo za ispiranje usta ojačava desni i otklanja bolesti desni. Prirodne osobine meda također ga čine odličnom nadopunom i otapalom; otvara pore krvnih sudova i olakšava menstrualno oticanje, izbacuje sluz, i otvara zakrečenje jetre, bubrega i mokraćnog mjehura. Med doista ima veliku nutricijsku (hranljivu) vrijednost i on je piće pića, zaslada zaslade, mast masti i nema druge hrane, od onoga što je Allah Svemogući stvorio za nas, što je jednaka medu po vrijednosti i ništa mu nije ni blizu po strukturi.

Ljudi su poznavali med još u prastara vremena i prije nego što su počeli da rafiniraju šećer. Ustvari, stari su liječnici samo govorili o medu, dok šećer nije nikad spomenut u njihovim spisima. Kao visoko metabolička (kalorijska) hrana, jak i poticajan, šećer nije potpuno rastopiv, a proizvodi smanjenu toplotnu energiju u tijelu koja se smanjuje brzo. Ovako brzo montirana (dobivena) energija dopušta tijelu, koje je s teškim radom poremetilo ravnotežu nerastopivih molekula, i rekonstruisanje unutarnjih zidova arterija koji su oboljeli od orožavanja (abrazije) uzrokovane prolaskom ovakvih molekula u krv (krvnu struju). Kako bilo, šećer je teži za stomak i manje je sladak od meda, i manje silniji (od meda).

Božiji Poslanik, s.a.v.s., uobičavao je (ponekad) piti otopinu vode zaslađene medom na prazan stomak, i ovakav običaj sadrži velike koristi i rijetke tajne, a, Božijom voljom, mi ćemo ih obraditi kasnije u ovom djelu prirodnog liječenja sa tibb medicinom.

Ibn-Madždže je zapisao hadis prenesen od Ebu-Hurejrea, neka je Allah njime zadovoljan, da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko god jede med (barem) tri puta mjesečno neće imati većih bolesti."[17]

[17] Ibn-Madždže u poglavlju "Liječenje", br. hadisa je 3450; u senedu je jedan prenosilac koji nije potpuno pouzdan kao i jedan koji je nepoznat.

U drugom hadisu, Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao je:

"Koristite dva lijeka (okoristite se sa dva ljeka): medom i Kur'an-om."[18] U ovom obraćanju, on, s.a.v.s., je povezao ljudsku medicinu i Božansku medicinu; lijekove za tijelo i one za dušu; prirodni faktor i onaj duhovni; i zemaljsku medicinu i onu dženetsku. Kada je ovo jednom shvaćeno, vraćamo se historijskom slučaju kojeg smo spomenuli ranije, čovjeku koji se interesovao za lijek protiv stomačnih tegoba njegovog brata, i lijeku propisanom od Božijeg Poslanika, s.a.v.s. U ovom određenom (specifičnom) slučaju uzrok bratovog zatvora i patnje bilo je upravo pretjerano konzumiranje hrane i pretjerani apetit koji je prouzročio dispepsiju (stanje slabe probave) i probavne smetnje. Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao mu je da dadne bratu piće od meda da omekša stomak. Ovakav će topli napitak pomoći crijevima da se otvore (pomoći će u slabljenju tonusa crijeva) i pomoći ekskreciju (izlučivanje) otpada (izmeta). Pošto je ovo začepljenje ova (ostipacija) uzrokovano pretjeranim jedenjem duži period vremena, njegova stomačna unutrašnjost bila je presvučena mukusom (sluzi) ili masnom tvari koja je uzrokovala tromost stomačnih tkiva i sprečavala sekreciju sastojaka, dok je stomak imao kao baršunastu podstavu sa kratkim, gustim i uzdignutim dlačicama (vlasima), upravo kao one kod peškira. Kada se ovako viskozna supstanca prilijepi za unutrašnjost, ona opstruira (zaprečava) normalni digestivni ciklus i kvari hranu (odbacuje hranu). Prema tome, uzimanje prirodnog ispirača i laksativa (sredstva za otvaranje) kao što je med najbolji lijek (od lijekova), a pogotovo kada je pomiješan sa toplom vodom. Medicinska svrha ponavljanja tretmana ima važnu terapeutsku vrijednost, po čemu "ispravan lijek" mora imati tačno određen kvalitet i kvantitet da bi bio djelotvoran. Kad nedostaje lijeka u zadovoljavanju ovakvih stanja, on neće imati efekta, i kad ispusti zahtjevanu snagu (tražene sastojke), on će oslabiti i uzrokovati druge slabosti. Stoga, kad je Božiji Poslanik, s.a.v.s., propisao drugi, a potom i treći recept za liječenje, on je upućivao na to da je stanje akutno i zahtijeva daljni tretman, i eventualno da je određeno stanje prošlo. Kada je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao čovjeku: "Bog je rekao istinu, dok utroba tvog brata laže," on je stalno ponavljao (njegov) stav da je med "pravi lijek" za stanje njegovog brata i da ga je njegova "stomačna narav" odbacivala do početka djelovanja lijeka (dok lijek eventualno ne bi počeo djelovati).

Medicina Božijeg Poslanika, s.a.v.s., nije kao medicina ostalih doktora jer je utemeljena na Božanskom nadahnuću (vahju), ona je jedna od svjetiljki vjerovjsništva i izvanrednog zaključivanja, dok su većine liječničkih dijagnoza bazirane na intuiciji, pretpostavci i eksperimentu, i oni ne mogu opovrći dokazanu djelotvornost Poslanikove medicine. Ipak, uopće, onaj koji ju prihvata, vjeruje u njenu izlječujuću prirodu, slijedi

[18] Prenose ga Ibn-Madždže pod br. 3452; Hakim u hadisu od Ibn-Ishaka, 4/200; Također ga spominje Zehebi i ocjenjuje ga sahihom kao i Bejheki u "Dokazima vjerovjesništva".

je s vjerom i dobrovoljno i zadovoljno se podvrgava njenim ljekovitim djelovanjima, on će se oporaviti od bolesti Božijim dopuštenjem. Isti princip vodi vjernike, kada Allah Svemogući govori o Kur'anu na način da je on: *"Lijek za ono što je u grudima." (Kur'an, 10:57)* Prema tome, kada opominjanje nije primljeno s tom vrstom vjere, neće se izliječiti bolesti. Sigurno, to će povećati bogohuljenje bezbožnika, raširiti licemjerstvo razmetljivaca i povećati njihove bolesti – čak i ako oni budu koristili propisanu Poslanikovu medicinu, i pouzdano, Poslanikova će medicina biti u suglasnosti uglavnom sa pokornim tijelom istinskog vjernika koji je blagoslovljen vjerom; i slično, medicina Kur'ana izliječit će bolest blagoslovljenih duša i živih srca. Stoga, oni koji uzimaju izuzetke u Poslanikovoj medicini (Poslanikovom liječenju) neće se okoristiti njome, kao i oni koji raspravljaju protiv lijekova Kur'ana ne mogu se okoristiti njome. Ovo nije greška (nedjelotvornost) medicine, već prije proilazi iz nedostatka njegove duhovnosti oskrvnuća svetog boravišta srca i neposlušnosti prema Božijoj poruci (Kur'anu).

Allah Svemogući govori u Kur'anu: *"Iz utroba njihovih izlazi piće različitih boja koje je lijek ljudima. To je, uistinu, dokaz za ljude koji razmišljaju." (Kur'an 16:69)* Zasigurno, Allah je skrbnik uspjeha i On je Sveznajući Gospodar.

POGLAVLJE III

Liječenje kuge

Izvješteno je u "Dva sahiha" da je Usama bin Zejd čuo da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kuga je nevolja poslana kao Božija kazna na skupinu Benu-Israila i one koji su bili prije vas. Ako čujete o kugi u nekoj zemlji, ne ulazite u nju, a ako se ona pojavi u zemlji dok ste tamo (dok boravite u njoj), nemojte bježati od nje."[19]

Kuga je zarazna bolest koja je smrtonosna, a posebno žljezdana kuga. U medicini, žljezdana kuga jeste fatalna upala koja je praćena ubrzanim znojenjem izrazitim i nesnošljivim bolovima. Ovakva upala uglavnom postaje zloćudna i čini napadnute zone zelenim ili crnim, a potreba za uriniranjem postaje veoma bolna. Kuga se većinom pojavljuje na tri mjesta: ispod pazuha, iza uha, na ušnoj resici, i na grumenastim nakupinama mesa ili kakvim mekanim tkivima.

'Aiša, neka je Allah njome zadovoljan, jednom je pitala Božijeg Poslanika, s.a.v.s.: "Šta je kuga?" On je odgovorio: "Otekla žlijezda kao ona kod kamile, a pojavljuje se u preponama i ispod pazuha."[20] Pozivajući se na liječnike (*hakime*), kada se ovakva zaraza pojavljuje na nakupinama mesa, iza uha ili ušne resice i proizvodi otrov (pošast, epidemija) koji gnjije, onda je zvana kugom. Ponekad su kuga i epidemija (pošast, otrov) razmatrane (tretirane) kao jedna te ista bolest. Ovakva je bolest uzrokovana truljenjem (putrefakcijom) krvi, proizvodeći neugodan miris truleži, a ponekad je pomiješana s krvavim gnojem. Kada zaražena krv dođe do srca, ona uzrokuje brže otkucaje srca, mučninu i povraćanje koji postaju smrtonosni, a pogotovo vrsta koja formira režnjevite žlijezde. Uglavnom, tijelo odbacuje ovakve žlijezde, a jedini dijelovi koji ih prihvataju su slabi (napadnuti) dijelovi, kao što smo prije spomenuli. Kroz naziv kuga obuhvaćene su sve vrste upala, uključujući plućnu kugu, ipak najgore su vrste one koje smo naveli. Manje opasne od ovakvih kuga su crvene, potom žute, dok crne povećavaju epidemiju i ostaju uglavnom smrtonosne. Zarazna bolest je nazvana zbog toga što nastaje u predjelima koji pate od kontaminiranog otrovnog zraka ili polucije

[19] Buharija u Knjizi o vjerovjesnicima, poglavlje o onome što se prenosi u vezi Benu-Israila, 6/377; Muslim u Es-Selamu, Poglavlje o kugi, br.:2218.

[20] Ahmed, 6/145 i 255.

(zagađenosti), a kad se pojavi trulež u vazduhu, tjelesne tečnosti (sokovi) raspasti će se i bolest će napasti većinu ljudi. Vrijedno je spomenuti ovdje izjavu da nije svaka kuga zarazna i da svaka zaraza nije kuga, iako se mnoge opće bolesti šire kontaktom (dodirom), a kuga je jedna od njih.

Kao što smo ranije objasnili, između ostalih znakova, kuga se manifestira (pokazuje) u obliku truleće epidemije, krvavog gnoja i infekcija koji se ispoljavaju na gore spomenutim predjelima ljudskog tijela. Ovi znakovi postaju vidljivi kao posljedica kuge i nisu bolest sami po sebi. Prema tome, kuga (ta'uun) može biti opisana na tri načina: vanjski znakovi bolesti i teškoće pri njihovom zaustavljanju širenja, i to je ono što su liječnici uglavnom opisali; širenje zaraze (epidemije) i neizbježna smrt, u vezi s onima koji umru od kuge prenosimo hadis Allahova Poslanika, s.a.v.s.: "Kuga je šehadet (šehidska smrt) za svakog muslimana"[21]; i uzročnik bolesti, ili sami virus, a to je povezano s predanjem da je kuga poslana kao kazna skupini Israelćana.

Liječnici nemaju nikakvih dokaza protiv ove dvije stvari, jer poslanici Božiji nas obavještavaju i o onim stvarima koje su nedokučive za ljudsku spoznaju.

Kad ovakva nevolja zadesi ljude, Allah Svemogući uzrokuje određene oprečne (suprotne) odnose među dušama da se raširе i utječu na ljudsko tijelo kroz neusiljeno (spontano) truljenje i poluciju zraka koji će pokvariti tjelesne tečnosti, manifestirjući to u promjeni normalne temperature, oslabljenju slabih i zaraženih (inficiranih) ćelija, a što je praćeno izobličenjem. Za vrijeme ovakve nevolje promjene nastupaju većinom kad su krv i crna žuč pomiješani (uzbuđeni), ili za vrijeme perioda seksualne uznemirenosti, ili za vrijeme (u toku) spermatocita sperme. U tako pogodnim uvjetima ili kada se ijedan od gore spomenutih stanja ispoljava, negativni duhovi su nadmoćniji i mogu utjecati da takva stanja upravljaju tijelom i dominiraju nečijim stanjem na način koji inače nije moguć. Ovo je moguće osim ako se ovakvim zlim faktorima duše suprotstave jaki faktori kao što su ispravne molitve, ponizne molitve, pobožnost, bliskoća Gospodaru, dobročinstvo i učenje Kur'ana, što su sve faktori koji promoviraju pozitivni duhovni ambijent i uzrokuju prisustvo čistih (bez mana) duhovnih snaga koje su dominantnije Božijim dopuštenjem.

Ustvari, mi smo pokušali, i mnogi su ljudi pokušali praksu stimuliranja (podsticanja) ovakvog pozitivnog duhovnog okruženja prizivanjem Božijih blagoslova i poticanjem neprekidne prisutnosti ovih miroljubivih i pozitivnih svojstava duša ili melekskih duša (arwah malakiyya). Mi smo se također osvjedočili, mnogo puta, o zdravstvenim duhovnim posljedicama njihove blizine i njihove uloge u potiskivanju štetnih elemenata. Kako god, ovakvo pozitivno duhovno okruženje ili raspoloženje mora egzistirati jače od štetnih materija (stanja) kad one počnu da djeluju.

---

[21] Buharija, 10/162; i Muslim 1961; ŠŠ.

Ko god da je blagoslovljen i vođen Božijim dopuštenjem, on će ustrajati u održavanju neprekidnog stanja sjećanja (*zikr*) da bi primio zaštitu ovakvog neprobojnog štita. S druge strane, kad svjesnost vjernika postaje jadikovanje, on će biti u mogućnosti da razumije namjeru ka griješenju od zlih poriva duša (ili pak šejtana) i istovremeno da je prevlada prizivanjem Allahove zaštite. Ovo je nazvano pobožnošću (*taqwa*), i ovo je najbolji lijek (od lijekova). Ipak, u Njegovoj beskrajnoj mudrosti, kad Allah odredi da izvrši Svoju odredbu, On će prikriti ovakvu svjesnost od Njegovog sluge, sluga neće uspjeti prepoznati ili shvatiti namjeru nametnutih zlih duhova, i bit će prekasno kad on otkrije njihovu invaziju na njegovu privatnost. Božijom voljom, mi ćemo dalje (izlagati) o ovoj temi, kasnije, u ovoj knjizi, budemo raspravljali o superiornosti duhovne medicine i upotrebi molitvi, rukje, duhovnih utočišta i zdravstvenih koristi od izvršavanja dobrih djela. Ovakva praksa će uvijek ostati nadmoćnija i potentnija, a medicinsko liječničko znanje u usporedbi sa neizmjernom moći duhovnog liječenja izgledat će nezrelo i slično djelovanju stare seljanke koja može propisati pileću supu u slučaju groznice. Važno je ovdje spomenuti da je među Allahovim stvorenjima, ljudski duh najosjetljiviji na okolinu, i stoga je moć duhovnih djelovanja daleko djelotvornija od onoga što lijekovi proizvode (uzrokuju) u ljudskom tijelu. Dakle, s ovako moćnom medicinom *(tibb)*, duhovni lijek može otkloniti (neutralizirati) inače letalne tvari.

Spontana infekcija (zaraza, onečišćenje) molekula u vazduhu jeste samo jedan od faktora glavnog uzroka i posljedica je koja je proizvedena kugom. Ovakva promjena tvari u vazduhu utječe na tjelesne tečnosti i uzrokuje širenje bolesti, rezultirajući raspadanjem molekula ljudskog tijela i razvijanjem truleži, izrazito virulentnih ćelija i proizvodeći neprijatan miris iz raznih malignih abnormalnosti. Može se primijetiti da je kuga više infektivna (zarazna) krajem ljeta i u jesen zbog ulaska suvišne žuči i ponekad nemogućnosti tijela da je razgradi. Ovakav otpad (višak žuči) gnjilit će i postati infektivan posebno kada uz njega postoje receptivna stanja, kao što je to slučaj kod debele osobe koja malo vježba i pridaje malo pažnje upražnjavaju dobre dijete, pod kojim uvjetima će uvijek biti podložan kandidat za bolest. Proljeće je najzdravije godišnje doba.

Preneseno je u hadisu: "Kada se zvijezde pojave u izrazitom liku (tj. u proljeće), velike nedaće su uzdignute."[22] Riječ "nedžm" također može biti protumačena da znači proljeće ili mogla bi da označava zvijezdu Alcyone (najsvijetlija zvijezda u sazviježđu Taurus). U vezi s ovom temom, El-Tamimi naglašava u svojoj knjizi liječenja *(El-Shifa)* da inklinacija Alcyon-a u zoru ili njeno izlaženje prije zore ima velikog utjecaja na zagađenje vazduha i kasnije posljedice na tjelesne tečnosti. Ebu-Muhammed bin Qutaiba je pribilježio da "prije i poslije pojave Alcyone, bolest napada ljude i stoku,

[22] Muhammed bin Hasan u "Asarima", str. 151, kao i Taberani u "Sagiru", str. 20, i Ebu Neim od Ebu-Hanife, 1/121; Šafija, 2/167, Ahmed, 5012; preneseno sahih senedom.

dok su njegove nedaće (bolesti) dok zvijezda izlazi slabije nego u vrijeme kad zalazi." Ovdje primjećujemo da izlazak i zalazak zvijezde Alcyone označava kraj zime i početak proljeća. Još jedna zabilješka na ovu temu: preneseno je da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., zabranio kupovinu i prodaju voća prije nego što sazri u cilju da osigura njegovu korisnost i naredio da se kontroliše moguće širenje bolesti.

Preneseno je u hadiskim zbirkama da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ako čujete o kugi u zemlji, ne ulazite u nju, a ako se ona pojavi u zemlji dok ste tamo, nemojte bježati od nje." (Buhari i Muslim) Ova poslanička prohibicija (zabrana) protiv približavanja predjelu koji je zahvaćen kugom jeste najbolja prevencija. Inače bilo bi se izloženo udisanju zaraženog vazduha i moglo bi se okoristiti patnjom na vrhuncu njene jačine, što je u suprotnosti sa vjerskim propisima, i držanjem odstojanja od kuge, a ova zabrana zaštita je za vlastiti život. Ova će zabrana ulaska u zaražene predjele također umanjiti nevolju, i to isto tako predstavlja vodstvo protiv ulaska na gnusna mjesta ili miješanje sa ljudima ogrezlim u grijehu, jer i njihova je bolest isto tako destruktivna. Što se tiče drugog aspekta hadisa: "Nemojte bježati od nje", ima dva moguća značenja: da zaustavi širenje bolesti kroz karantin, tj. da oni koji su već zaraženi budu svjesni da će njihov odlazak u drugi kraj odnijeti kugu, a samim time i veoma moguću smrt brojnih ljudi. U ovome vidimo i pouku da se prinude ljudski umovi i da se nauče vjeri u Allaha Svemogućeg, da se iskuša strpljenje spram Njegove odredbe, i da se nauči kako naći zadovoljstvo i ugodnost u tome i prihvati Njegova presuda; i pozivajući se na medicinska mišljenja, najbolja preventivna medicina za onoga ko se nađe u predjelu napadnutom kugom jeste da se riješi vlažnog otpatka iz tijela, da kontrolira unos tečnosti, i da ograniči dijetu na uglavnom suhu hranu. Ovakva preventivna medicina ne smije biti popraćena bilo kakvim fizičkim vježbama ili kupanjem u toploj vodi. Inače, i pod ovakvim okolnostima, učestvovanje u napornoj fizičkoj vježbi ili kupanje (tuširanje) toplom vodom pomoći će nekom (određenom) zaraženom otpatku koji ponekad ostane u tijelu da se miješa sa sokovima želuca (želučanim sokovima–izlučevinama) i da razvije dalje zdravstvene komplikacije u vrijeme kad je bolest nadmoćna.

Umjesto toga, trebalo bi se ograničiti na odmaranje, kontroliranje emocija, i ograničiti kretnje, da bi se sačuvala snaga i prirođenim odbrambenim sistemima da rade za pojedinca. Osim toga, duševni nemir koji je povezan s napuštanjem predjela zahvaćenog kugom jeste često najstresniji i zahtijeva naporan trud, dok bilo kakvo kretanje pod ovakvim okolnostima može imati štetne posljedice na tijelo – Allah zna najbolje.

Što se tiče Poslanikove prohibicije protiv ulaska u predio zahvaćen kugom, to podrazumijeva da slijedi opći smisao u prevenciji daljih patnji i da osigura tijelu veću ulogu u služenju i obožavanju Gospodara; da spriječi udisanje zaraženog vazduha i tako postane plijenom bolesti; da izolira bolest i da spriječi izravan kontakt sa zaraženim bolesnicima, kao što je preneseno u Ebu-Davudovoj zbirci hadisa: "Znojenje (ispiranje)

je faktor destrukcije"[23], što podrazumijeva, pozivajući se na Ibn-Qutaiba: "Fizički kontakt s bolesnom osobom potpomaže (širi) istu bolest;" i kontakt s boleščću može utjecati na dušu i uzrokovati depresiju, što je također faktor destrukcije.

Na kraju, poslanička prohibicija protiv ovakvog izravnog kontakta podrazumijeva oprez, prevenciju i ograničenu izloženost štetnom okruženju, dok druga prohibicija protiv bježanja od nje, ako padne na pamet onome koji se tu zadesi, odnosi se na to da onemogući širenje bolesti i da upotpuni vjeru u Allaha Svemogućeg, i da se prihvati Njegova odredba, dok se upotrebljavaju preventivne metode da ograniče zarazu (kontaminaciju). Ovakvo Poslanikovo obraćanje (hadis) predstavlja obje praktične upute i kontrolu kroz znanje.

O ovoj temi, preneseno je u "Sahihu" da je jednom Omer bin El-Hatab poveo ashabe prema Siriji. Na putu, a blizu njihovog odredišta, sreo je Ebu-Ubejdea el Džerraha i druge ashabe koji su ga izvijestili o epidemiji koja je napala tu zemlju. Razvila se jaka rasprava među ashabima. Omer je potom rekao Ibn-Abbassu da pozove muhadžire na konsultaciju u njegov šator, i oni su bili podijeljeni oko mišljenja da li da nastave putovanje ili da se vrate u Medinu. Omer je potom zahtijevao odvojen sastanak sa ensarijama koji su također bili podijeljeni oko svog mišljenja. Potom je zatražio odvojeno savjetovanje (konsultaciju) sa starijim ashabima iz plemena Kurejš, i tamo on nije našao dvojicu ljudi koji se nisu složili u pogledu otkazivanja pohoda nadalje, i Omer, Allah neka bude zadovoljan njime, obznanio je odluku da se vojska vrati natrag u Medinu. U tom trenutku Ebu-Ubejde el-Džerrah pitao je: "Da li bježiš od Allahove odredbe?" Omer je odgovorio: "Volio sam da me je to neko drugi pitao, o Ebu-Ubejde. Da, zaista ćemo bježati od jedne Allahove odredbe ka drugoj. Šta misliš, ako živiš s kamilama, otkriješ dolinu s dva zasebna pejzaža, jednim zelenim i drugim neplodnim, i odvedeš ih u sočnu i punu zelenila dolinu, slijedit ćeš Allahovu volju, a ako ih usmjeriš u suhu i neplodnu oblast, hoćeš li također slijediti Allahovu volju?" Tada pristupi Abdurrahman bin Avf, r.a., i reč e im: "Čuo sam Allahova Poslanika, s.a.v.s., kako kaže: "Ako čujete da je u jednoj zemlji kuga, a vi ste ste u njoj, ne izlazite i ne bježite iz nje, a ako čujete da je u jednoj zemlji kuga, ne idite ka njoj!" [24]

[23] Ebu-Davud, 3923; i Ahmed 3/451; u senedu je jedna nepoznata osoba.

[24] Buharija 10/154, Muslim 2219.

Poglavlje IV

Liječenje edema (vodene bolesti)

Muslim je zabilježio u svom "Sahihu" događaj grupe beduina koji su došli u Medinu: "Za vrijeme našeg boravka u Medini osjetili smo abnormalnost crijeva. Naša su crijeva postala tvrda (neosjetljiva), naši stomaci naduti, i osjetili smo uopće malaksalost, slabost i krhkost u našim udovima..." Kada su iznjeli njihovo stanje Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., on je rekao: " Trebali biste potražiti stado kamila od sadake (sigurno se misli na to da su Arapi sadaku kamile davali tako što bi ih odveli u pustinju, ne bi li se neko njima okoristio u pustinji) i pijte njihov urin i mlijeko." Kada su tako učinili, slijedeći taj tretman, oni su se oporavili od bolesti. Kada su ozdravili, pobili su pastire, odveli stado kamila i time se borili protiv Allaha i Njegovog Poslanika, s.a.v.s. (tj. kršeći Njegove propise i propise Njegova Poslanika). Poslanik, s.a.v.s., poslao je po njih potjeru koja ih je uhvatila, odsjekla im ruke i noge i oslijepila ih, a potom ih je pustila da umru na suncu."[25] Ovaj je hadis također prenesen u Buharijinom "Sahihu"[26].

Edem je bolest koja je uzrokovana stranim hladnim virusom koji pokazuje abnormalnost kako u vanjskim vidljivim znakovima tako u unutarnjim simptomima. Ova bolest razvija se kroz akumulaciju tečnosti u ćelijama, tkivima ili šupljinama u tijelu gdje su pomiješani hrana i želučani sokovi (gastrične izlučevine), rezultirajući nadimanjem u abdomenu (abdominalno nadimanje). Postoje tri vrste edema: kožni edem (conjuctive) koji napada tkiva, i on je najozbiljniji; abdominalni edem (edema) koji između ostalog (također) može napasti jetru; i membranski (timpanični) edem, što uzrokuje nadimanje abdomena akumulacijom gasa ili vazduha u crijevima ili peritonealnoj šupljini.

Diuretici i laksativi jesu najdokazaniji lijek za edem. Oni osiguravaju (omogućavaju) tijelu umjeren rad crijeva i redovno oslobađanje urina po potrebi. Ovakvi medicinski sastojci nađeni su također u urinu i mlijeku ženke kamile za vrijeme njenog ciklusa

[25] Prenosi Buharija, 12/98; Muslim, 1671; Ebu-Dawud, 4364, Nesai, 7/93; Tirmizi 72, Ibn-Madždže 2578.

[26] Dakle oni su se odmetnuli od islama, ubili nedužne ljude i masakrirali nihova mrtva tijela, opljačkali ih i dali se u bjekstvo nosećiono što su ukrali.

parenja. Ustvari, za vrijeme parenja kamilje mlijeko postaje surutkasto, serozno (sukrvičano) ili razrijeđeno, čisto i tečno (vodeno), i njena surutka postaje prirodni antitoksin (protuotrov) za bolest. Iz tog razloga (zbog toga) Božiji Poslanik, s.a.v.s., preporučio je takav lijek; ovakav kvalitet mlijeka osigurava potrebni deterdžent (čistač), blagi laksativ, odgovarajuće oticanje urina i reguliranje rada crijeva. Posljedica je ovog lijeka jača ako se kamilje stado hrani pelinom koji je jakog mirisa *(lat. Genus artemisia)*, ili eurazijskom (mješovitom) višegodišnjom vrstom absinta *(lat. Artemisia absinthium)* koja proizvodi tamnozeleno i gorko ulje, močvarni rogoz, čempres, južno drvo *(lat. Artemisia abrotanum)*, zlatnim pelinom *(lat. Artemisia camphorata)*, artemisinom sauve (f), kamfir *(lat. Andropogon schoenanthus)*, nardom (despikom) *(lat. Nadostachys jatamanis)* iz porodice kineskih ljekovitih biljki, koja nosi bjelkaste i ponekad žućkaste cvjetove, a ima miomirisne korijenove, ili kamiljim sijenom kao hranom, među ostalim prirodnim lijekovima za edem.

Poglavlje V

Liječenje rana

Preneseno je u "Sahihu" da je neko upitao Sehla bin Sa'da o načinu na koji je izliječena rana Poslanika, s.a.v.s , kada je bio ranjen u Bici na Uhudu. On je odgovorio: "Na dan Bitke na Uhudu, Božiji Poslanik, s.a.v.s., bio je ranjen u lice, njegov je očnjak bio slomljen, a njegova kaciga na glavi slomljena. Vidio sam Fatimu, njegovu kćer, neka je Allah njome zadovoljan, kako čisti njegovu ranu i oprezno briše krv koja je tekla širom njegovog lica. Također sam vidio 'Alija, neka Allah blagoslovi njegovo držanje, kako stoji pored nje i koristi oklop kao zdjelu da opere ranu vodom. Kada je shvatila da ne može kontrolirati oticanje krvi, odrezala je mali komad hasure (posebna gruba postelja za sjedenje), spalila ga do pepela i nanijela taj pepeo na ranu dok se krv nije zgrušala."[27]

Ustvari, pepeo proizveden iz trskine hasure ima jake aglutinacijske efekte (posljedice) za nagomilavanje zajedno s krvnim ćelijama i u zaustavljanju oticanja krvi. Ovakvi prahovi su visoko prihvatljivi (jako upitljivi, visoko absorbirajući) i manje nadražujući za rane. S druge strane, nanošenje jakih absorbenata i nepostojanih antiseptika na rane može pokrenuti krv (uzburkati krv) i povećati njeno oticanje. Upotreba suhog praha od papirusa kao pudera ili njegovo mješanje sa ocatom može zaustaviti krv iz nosa *(epistaksis)* ili krvarenje iz nosa *(arb. ru'af)*. U svojoj poznatoj knjizi "Kanun fi tibbi" (Zakonik Medicine), Ibn-Sina spomenuo je također njegovu upotrebu kao antiseptika (antiseptičnog agensa) za sterilizaciju svježih rana i za zgrušavanje krvi.

Biljka iz koje se pravi papirus obilno raste u predjelu Nila u Egiptu, a bila je korištena u starom Egiptu kao materijal za pisanje. Biljka papirusa jeste hladna i suha a korisna je za liječenje rana u slučajevima gangrene (gangrenoznih rana) u ustima kao agens za zgrušavanje krvi (kao koagulans), i za sprečavanje širenja zloćudnih (malignih) čireva.

---

[27] Buharija u Poglavlju o džihadu, o oblačenju kacige, 6/71; Muslim, 1790 u Knjizi džihada, u poglavlju o Bici na Bedru.

Poglavlje VI

Liječenje pijenjem meda, kauterizacija[28] i puštanje krvi zarezivanjem kože[29]

Preneseno je u Buharijinom "Sahihu" da je Ibn-Abbas, r.a., citirao Božijeg Poslanika, s.a.v.s., da je rekao : "Liječenje se nalazi između upotrebe sirupa od meda, puštanjem krvi zarezivanjem kože i kauterizacije vatrom, ja sam svome ummetu zabranio kauterizaciju"[30].

O ovoj temi Ebu-Abdullah el-Mazir je rekao: "Kongestivne (koje izazivaju navalu krvi-kongestiju) bolesti posljedica su ili krvi, žute žući, sluzi ili crvene žući."

Kada je uzročnik krv, onda je lijek puštanje krvi *(flebotomija)*. Nadalje, ako su uzročnici ostale tri tjelesne izlučevine, onda se njihovi lijekovi sastoje od upotrebe pojedinih purgativa. U gore spomenutom hadisu, proizlazi kako je Božiji Poslanik, s.a.v.s., davao prednost upotrebi meda kao važnog ispirača, blagog okrepljivača nad gorkim laksativima (ili općenito lakšem lijeku nad težim op.p.), i on je dao prednost upotrebi puštanja krvi zarezivanjem kože nad kauterizacijom. Neki su komentatori protumačili puštanje krvi zarezivanjem kože, a kada je liječenje nedjelotvorno, kauterizacija vatrom jeste zadnje sredstvo.

U drugom hadisu Božiji Poslanik, s.a.v.s., je rekao: "Ja lično ne volim koristiti (upotrebljavati) kauterizaciju."[31] Ovdje je Božiji Poslanik, s.a.v.s., preporučio kauterizaciju kao lijek samo onda kada su lijekovi protiv navale krvi (dekongesivni lijekovi) nedjelotvorni, a ta pojava neznatnog bola ne smije zahtijevati posljednje sredstvo trpljenja (podnošenja) bola kome je uzrok kauterizacija. Seid el-Hattabi je prenio da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., kauterizirao Sa'da ibn Muaza da bi spriječio krvarenje koje je trebalo biti fatalno da nije odmah liječeno.

---

[28] *ar. "hidžama"* jeste ispuštanje krvi iz tijela, najčešće iz vrata, a može i iz drugih dijelova tijela. Cilj, "hidžame" jeste da se razrezivanjem kože na mjestu gdje se nalazi jedan od centara gdje se nečista krv gruša ta krv izbaci napolje, da bi tijelo na tom mjestu dobilo novu, svježu krv. A Allah najbolje zna (op.p.)

[29] napisati u potpunosti pojam cupping (nj. značenje).

[30] Buharija, poglavlje o tome da je liječenje u tri stvari, 10/116.

[31] Buharija, 10/130; Muslim u poglavlju da svaka bolest ima svoj lijek, 2205.

Neki liječnici tvrde da su humoralne bolesti (bolesti tjelesnih izlučevina) uzrokovane interakcijom s tjelesnim tečnostima ili bez njih. Kao što smo ranije objasnili, četiri tjelesne izlučevine mogu biti: vrućina, hladnoća, vlažnost ili suhoća, ili se one manifestiraju kao izmiješane (spojene). Stanja su toplote i hladnoće korisna, dok su ona vlage i suhoće nedjelotvorna.

Redovito, korisno stanje nalazi se s onim nedjelotvornim. Pošto ovakve tjelesne izlučevine postoje u kinetičnom (pokretnom) stanju one su protkane elementima (tvarima, supstancama) tijela, one neprestano reguliraju bilo koju neravnotežu tjelesnih tečnosti. Zbog toga, bit je poslaničkog obraćanja, koje obrađuje temeljnu narav liječenja tople ili hladne bolesti, u čišćenju krvi njenim puštanjem preko zarezivanja kože ili površinskog zarezivanja vene u kupicu. Ovakvi postupci imaju za posljedice čišćenje i dosljedno dokazuju umirivanje tjelesne izlučevine. S druge strane, liječenje hladnog stanja zahtijeva zagrijavanje elemenata, a takva osobina postoji u medu i prema tome zahtjeva purgaciju (čišćenje), jer med je laksativ, sredstvo za skidanje tankih naslaga (npr. u lobusima ili crijevima), otapalo i abluent. Ravnoteža (neravnoteža tjelesnih izlučevina) bit će liječena umjereno i sigurno u odnosu na neugodnost koja je povezana s upotrebom jakog purgativa (sredstva za čišćenje crijeva).

Što se tiče upotrebljavanja kauterizacije za svaku vrstu ovih (fizičkih) bolesti, Božiji Poslanik, s.a.v.s., dopustio je njenu upotrebu samo kao posljednji izlaz, jer humoralna bolest (bolest tjelesnih izlučevina) može između ostalog biti: akutna i prema tome će, prestati brzo bez potrebe za kauterizacijom ili hronična, pri čemu je kauterizacija najbolje izvodljiva na povrijeđenom udu (ekstremitetu) nakon izvršene purgacije (izvršenog čišćenja) krvi. Nadalje, ovakva će bolest postati kronična onda kad hladan i gust element (tvar) prodre pod kožu da bi potom razvio hladnu i hrapavu (gustu) krastu, što će opstruirati (sprečavati) uravnoteženu funkciju tjelesne izlučevine, a to će raširiti i promijeniti susjedne ćelije u svoju vrstu (u svoj vlastiti tip ćelije). Ovakva zarazna bolest može biti liječena kauterizacijom kao posljednjim sredstvom da bi se izvukao (odstranio) uzročnik (uzročna tvar bolesti). Prema tome, iz ovakvih hadisa mi učimo o liječenju fizičkih bolesti kada njihova struktura suzbija i najjače lijekove, kao što smo naučili temeljni tretman (bazični način liječenja) jednostavnih bolesti iz hadisa: "Jačina je vrućice ta koja prži silno kao da je puštena iz ključale džehenemske vatre, pa stoga je ohladite vodom."

Puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu

Što se tiče liječenja bolesti puštanjem krvi pomoću zarezivanja kože u kupicu (flebotomije), kao terapeutske mjere, nekoliko je hadisa preneseno u Buharijinom "Sahihu" i u zbirci hadisa prenesenih od Ibn-Madždžea, između ostalih. Ibn Abbas je

također prenio da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Blagoslovljen je rob koji pušta krv zarezivanjem kože u kupicu (flebotomiju). Ovo čisti krv, isušuje unutarnje upale i izoštrava vid. "On je, također, rekao: "Puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu (hidžama) je jedan od najboljih lijekova."[32]

Ebu-Hurejre je prenio da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Sedamnaesti, devetnaesti i dvadeset prvi dani lunarnih mjeseci jesu najolji dani za puštanje krvi kroz zarezivanje kože i njeno oticanje u kupicu *(flebotomiju)*. Ibn-Madždže je također prenio da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Neki od vaših najboljih tretmana (liječenja) nalaze se u uzimanju (aplikaciji) lijekova koji se uzimaju ušmrkavanjem (od prirodnih biljaka), u puštanju krvi površinskim zarezivanjem vene u kupicu i u purgaciji." Ovo posebno obraćanje jeste primjenjivije za stanovnike Arapskog poluotoka i zemalja toplog pojasa.

Koristi puštanja krvi zarezivanjem kože u kupicu (flebatomije)

Puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu *(flebatomija)* jeste tretman za raznolike bolesti. Ono tjera krv van kroz kožne pore, čisti kožu od njenih zaraženih (napadnutih) dijelova i dovodi prirodne izlječujuće agense u to područje. Ponekad je puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu djelotvornije za kožne bolesti nego puštanje krvi površinskim zarezivanjem vene u kupicu, dok je puštanje krvi površinskim zarezivanjem vene u kupicu bolji tretman za beznadežno krajnje bolesti. Odlučivanje za upotrebu jedne od dvije radnje ovisi od nekoliko stanja, uključujući vrijeme, mjesto, dob pacijenta, tjelesne izlučevine u toplim predjelima, topla godišnja doba i individualna topla stanja ako je krv pojedinca uzburkana (uzbuđena, agitovana). Puštanje krvi zarezivanjem kože također je korisno za ženu u poticanju njenog menstruacionog izljeva. U tom slučaju, puštanje krvi površinskim zarezivanjem kože u kupicu iznosi van ono što puštanje krvi iz vene ne može. Puštanje krvi površinskim zarezivanjem kože bolje je za mlađe ljude i za one koji ne mogu podnijeti puštanje krvi površinskim zarezivanjem vene u kupicu. Liječnici se, također, slažu da je puštanje krvi površinskim zarezivanjem kože u kupicu bolji tretman u toplijim predjelima, dok je puštanje krvi površinskim zarezivanjem vene u kupicu pogodnije za hladnije predjele. Puštanje krvi površinskim zarezivanjem kože u kupicu trebalo bi biti izvođeno sredinom lunarnog mjeseca i u doba kada je mjesec u fazi poslije punog mjeseca a prije novog mjeseca (kada je star mjesec), a pogotovo za vrijeme treće četvrtine mjeseca. Ovo je dobro stoga što za vrijeme prve polovice mjeseca krvna je izlučevina hladnija, nekongestivna i u stanju je pasivne hiperemije (abnormalnog stanja velike količine krvi u bilo kom dijelu tijela). Premda svaka tjelesna izlučevina

[32] Buharija, 10/126, 127; Muslim 1577.

sazrijeva u promjenjivim intervalima, sve one dosežu svoj vrhunac sredinom mjeseca i za vrijeme treće četvrtine mjeseca. Isto mišljenje iznio je Ibn-Sina (Avicena), dodajući da "puštanje krvi površinskim zarezivanjem kože u kupicu ne bi trebalo biti primjenjivano u vrijeme rastućeg mjeseca (period od početka mjeseca do prije punog mjeseca)[33] zato jer tada tjelesne izlučevine i njihovi spojevi (ahlati) nisu prezasitili krv (nagomilali se u krvi) ili se ne nalaze u velikom broju u krvi, i u vrijeme zadnje četvrtine mjeseca, jer, u suprotnom intenzitet ovakve koncentracije će biti neadekvatan da izvuče sve koristi od puštanja krvi površinskim zarezivanjem kože u kupicu."

Posebno naglašavanje ovog hadisa jeste da je puštanje krvi površinskim zarezivanjem kože u kupicu dato za one koji žive u toplim predjelima, a zbog toga što je njihova krv razrjeđenija i dovedena je bliže površini kože. U toplim predjelima ovakvo privlačenje krvi toplotom sunčevih zraka može prezasititi krvlju različita područja ispod kože. Premda stanovnici toplih predjela imaju veće pore, ipak ponekad za vrijeme ovakve vrućine oni se mogu osjećati iscrpljeno i malaksalo. Za ovakvo predviđanje, puštanje krvi površinskim zarezivanjem vene u kupicu opasno je, dok puštanje krvi površinskim zarezivanjem kože u kupicu uzrokuje prirodno raspršivanje bilo koje formacije krvne prezasićenosti ispod kože. Ovaj prirodni tretman ubrzava lanac metaboličkih procesa u krvi (kao jednoj od četiri temeljne izlučevine tijela) koji je praćen prirodnom purgacijom i čišćenjem ili ispiranjem arterija, a posebno onih arterija i vena koje ne mogu biti lahko tretirane na ovaj način. Isplahivanje (procurivanje) što se zbiva u svakoj arteriji osigurava posebne koristi. Naprimjer, procurivanje krvi iz v. basilicae umanjuje kongestiju i upalu jetre i slezene. Ono također koristi u smanjenju upala pluća, pleuritisa (upale porebrice) i većine kratkotrajnih krvnih bolesti koje pogađaju predio od ispod koljena sve do iznad bedrenog zgloba. Što se tiče v.medianae na ruci, puštanje krvi iz nje dokazati će koristi u odstranjivanju prolaznog općeg oticanja (edema) tijela ako je uzrokovan krvnom izlučevinom kao i općom infekcijom (upalom) krvi ili toksikemijom. Ispuštanje krvi iz v.cephalicae pomaže uravnoteživanju prolaznog drhtanja glave, bola u vratu i kongestije (povećane koncentracije) krvi ili simptoma cianosisa (plavilo ili bljedilo kože kao posljedica nepravilne oksigenizacije krvi) uzrokovanih nedostatkom kisika ili patološkim hemoglobinskim stanjem u krvi. Što se tiče puštanja krvi iz Vv. iugulares, ono pomaže u ispravljanju nepravilnih otkucaja srca (hipohondrija), astmatičnoj nepravilnosti, hroničnoj glavobolji, herpesu i osjećaju težine očnih kapaka.

Enes, Bog neka je zadovoljan njime, rekao je: "Božji Poslanik, s.a.v.s., bio je liječen puštanjem krvi površinskim zarezivanjem kože između scapulae (lopatice) i dvije stražnje vene vrata *(Vv. cervicales superfitiales)*."[34] Alija, Bog neka blagoslovi

[33] Nazvan tako jer se njegova osvijetljena površina povećava.

[34] Tirimizija u svome "Sunenu", 2052; Ebu-Davud 3860; Ibn-Madždže, 3483; Ahmed, 3/119; preneseno sahih senedom, sahihom ga je ocijenio Hakim, a s njim se složio Zehebi.

njegovo spokojstvo, prenio je da je melek Džibril bio taj koji je propisao puštanje krvi površinskim zarezivanjem kože u kupicu Božijem Poslaniku, neka je mir na njega.[35] Također je u "Sahihu" preneseno da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., koristio puštanje krvi površinskim zarezivanjem kože u kupicu protiv glavobolje od koje je bolovao za vrijeme hadža dok je nosio ihrame.[36] Takođe u hadisima koje je prenio Ebu-Davud, Džabir je izvijestio da je Božiji Poslanik, s.a.v.s., primjenjivao navedeno puštanje krvi na bedru zbog određene nategnutosti (istezanja) koju je trpio.

Primjenjivanje puštanja krvi površinskim zarezivanjem kože u kupicu između dvaju lopatica (kahil) pomaže liječenju bola u ramenu, bolova u nadlakticama i bola u grlu. Puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu iznad dvije stražnje vratne vene *(Vv. cervicales superfitiales)* pomaže liječenju drhtanja glave i drugih stanja glave (tj., lica, zuba, ušiju, očiju, nosa i grla) bez obzira da li su ovakva stanja uzrokovana ili usljed infekcije krvi ili zbog naticanja uzrokovanog krvnom izlučevinom.

Pitanja primjene

Medicina sadrži različita mišljenja koja se odnose na puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu na tjemenu lobanje *(dževzet el-kamahduwa)*. O ovoj temi , Ebu-Naim el-Asfahani u svojoj knjizi, nazvanoj "Poslanikova medicina", navodi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Primjenjujte puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu na tjemenu lobanje, jer ono liječi pet bolesti"[37], među kojima je naveo lepru. U drugom hadisu on je također preporučio isti tretman, dodajući: "...jer ono liječi 72 bolesti"[38]. Oni koji su istraživali ovaj hadis (i ocijenili ga kao dobrog) spomenuli su neke od njegovih koristi, kao što su: sprečavanje abnornalnog izbočenja očne jabučice (uvećanje gl. thyreoideae zajedno sa izbočenjem očne jabučice), oticanje čeone kosti lobanje (processus frontosphenoidalis), pored ostalih indikacija, uključujući težinu očnih kapaka i obrva. Imam Ahmed ibn Hanbel raspitivao se o hadisu puštanja krvi zarezivanjem kože u kupicu na tjemenu lobanje, premda, kada je on sam trebao takav tretman, on je primijenio tretman na dvije strane tjemena. Što se tiče Ibn-Sina'a (Avicene), njemu se nije sviđala ovakva upotreba, pa je rekao: "Kada se često primjenjuje, ono začinje zaboravnost." Isto je mišljenje izneseno u sljedećem hadisu gdje se kaže: "Tjeme lobanje

[35] Ibn-Madždže u "Sunenu", 3482, sened je da'if.

[36] Buharija, 10/128, u hadisu koji prenosi Abdullah bin Buhajne.

[37] Biljaži ga Sujutija u djelu "El-Džamius-Sagir", a pripisuje ga Taberaniju ibn Sunniju i Ebu-Ne'imu a koji ga prenose od Suhejba. On ga je označio da'ifom.

[38] Spominje ga Hajsemi u "Mudžmeu", 5/94; u hadisu od Suhejba i kaže da ga prenosi Taberani i da su prenosioci povjerljivi.

jeste mjesto memorisanja; njeno puštanje krvi (puštanje krvi na tom mjestu) zarezivanjem kože u kupicu začinje zaboravnost." Oni koji raspravljaju o vjerodostojnosti ovog hadisa (i tvrde da on nije ispravan) tvrde da će ovakvo puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu samo oslabiti stražnji dio mozga (ocipitalni dio), kad je nepotrebno izvedeno, inače, kada je upotrebljeno za nadolazeću krvnu kongestiju mozga ili kap (moždani udar), ono će zasigurno biti od koristi, pozivajući se i na medicinsko i vjersko pravilo.

Primjena puštanja krvi zarezivanjem kože u kupicu ispod brade pomaže u smanjenju zubobolje, bola u licu, čišćenju glave i smanjuje bol u grlu kada je korišteno u odgovarajuće (pravo) vrijeme. Puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu na vrhu stopala i iznad članka jeste preporučena zamjena za puštanje krvi površinskim zarezivanjem vene saphene u kupicu (phlebotomia venae saphenae magnae) koja je velika vena noge koja završava na članku (maleolusu). Ovakvo puštanje krvi pomaže protiv upale testisa, nožnih čireva i zatajenja menstruacije, dok puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu iza koljenja (u fosssi poplitei) pomaže u liječenju aneurizma (proširenja krvnih žila), hroničnih abcesa (čireva), hemoroida i septičnih (otrovnih) čireva noge i stopala, dok puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu na sredini bedra (stegna) jeste dobar tretman za razdraživanje (iritaciju) leđa, podagre (gihta) i hemoroida.

Poslanička uputa za najbolje vrijeme primjene "hidžame"

Imam Tirmizi izvijestio je također ranije navedeni hadis koji je prenio Ibn-Abas, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Sedamnaesti, devetnaesti i dvadeset prvi dani lunarnih mjeseci jesu najbolji dani za izvršavanje puštanja krvi kroz zarezivanje kože i njeno oticanje u kupicu."[39] U drugom hadisu on je također rekao:"Liječite se puštanjem krvi zarezivanjem kože u kupicu i ne dopustite da vas visok krvni pritisak (*hipertenzija; ar.tebejjug*) ubije."[40] Međutim, liječnici se slažu da je puštanje krvi kroz zarezivanje kože i njeno oticanje u kupicu koristan tretman u bilo koje vrijeme za vrijeme bolesti. U Ebu-Davudovoj zbirci hadisa, slično obraćanje prenio je Ebu-Hurejre, a to je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom dodao: "To je lijek za svaku bolest"[41], misleći na svaku bolest uzrokovanu povećanim dotokom krvi u organ ili tkivo ili (uzrokovanu) kongestijom krvi. El-Hallal je prenio da je imam Ahmed ibn Hanbel tretirao sam sebe puštanjem krvi zarezivanjem kože u kupicu da bi obuzdao navalu krvi, bez obzira na datum i vrijeme. Što se tiče Ibn-Sina'a, on je preporučio da "puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu bude izvršavano oko dva ili tri sata poslije podne odmah nakon kupanja

[39] Tirmizi, 2054, sened je da'if.

[40] Prenosi Ibn-Madždže 3486, Ebu Dawud, 3861; Bejheki 9/340; s hasen senedom.

[41] Ebu-Davud, 3861, sa hasen senedom.

toplom vodom, osim gdje je povećana viskoznost krvi, čime bi pojedinac trebao da se okupa i da se znoji jedan sahat prije aplikacije kupica za puštanje krvi."

Puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu ne bi trebalo biti primjenjivano nakon obroka, jer ono može uzrokovati probavne smetnje, a pogotovo poslije jedenja prostog obroka gdje ono može uzrokovati istjecanje kapljica tjelesnih izlučevina, ili oticanje sa gihtom. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao."Puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu na prazan stomak jeste lijek, a na pun stomak je bolest i sedamnestog u mjesecu je lijek."

U suštini, davanje prednosti datumu i vremenu u primjenjivanju puštanja krvi zarezivanjem kože u kupicu jeste uglavnom stvar predostrožnosti protiv nepotrebnih aplikacija za zdravu osobu. Inače, u slučaju bolesti, a ako liječnik smatra to prijeko potrebnim, onda pojedinac mora aplicirati puštanje krvi površinskim zarezivanjem kože u kupicu kad i gdje je to potrebno. Što se tiče hadisa: "Liječite se puštanjem krvi zarezivanjem kože u kupicu i ne dopustite da vas visok krvni pritisak ubije", on se odnosi uglavnom na one koji trenutno boluju od visokog krvnog pritiska, u čemu postupak puštanja krvi zarezivanjem kože u kupicu ublažava ovakvu napetost, a istaknuli smo ranije praksu imama Ahmeda ibn Hanbela koji je praktikovao puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu bez preciziranja datuma i vremena.

Najbolji (najpogodniji) dan za primjenu puštanja krvi zarezivanjem kože u kupicu

U svojoj knjizi El-Efrad, Ed-Darekutni izvijestio je da je Abdullah bin Omer citirao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da je on rekao: "Puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu povećava memoriju (pamćenje) i razboritost. Primjenjujte puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu sa imenom Allaha, ali ne primjenjujte ga četvrtkom, petkom, subotom ili nedeljom, dok je ponedeljak najbolji." El-Hallal u svojoj zbirci hadisa naveo je da je upitao imama Ahmeda bin Hanbela: "Kojim danima u sedmici ti ne odobravaš primjenu puštanja krvi zarezivanjem kože u kupicu?" On je odgovorio: "U vezi s ovim pitanjem ja znam da su subota i srijeda navedene u hadisima, a neki kažu i petak." Ebu Bekr, neka je Allah njime zadovoljan, uobičavao je neprimjenjivati puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu utorkom, a u skladu sa hadisom:"Utorkom se krv dovoljno ne zgrušava." (Ebu-Davud)[42] Što se tiče puštanja krvi zarezivanjem kože u kupicu srijedom, Ebu-Hurejre, neka je Allah zadovoljan njime, prenio je sljedeći hadis:"Ako onaj koji primjenjuje puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu subotom ili srijedom oboli od leukemije ili lepre, neka krivi samo sebe."[43]

[42] Br. 3862;

[43] Hakim, 4/409; Bejheki, 9/340; sa mekruh senedom.

Zaključak koristi puštanja krvi zarezivanjem kože u kupicu

U gore navedenim objašnjenjima zaključili smo da, pozivajući se na hadise, medicinski je tretman neophodan, a puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu preporučeno je i treba ga primjenjivati na tačno određenim dijelovima tijela. Puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu može se vršiti za vrijeme hadža, čak i ako taj postupak zahtijeva brijanje kose zbog medicinskih razloga bez potrebe za obrednim otkupljenjem ili fidjom. Puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu ne mora prekinuti post osim pod jednim od sljedeća tri uvjeta: kada je post propisan (u vrijeme ramazana); kada pojedinac nije na putu i kada bolest ne zahtijeva njegovu primjenu. Međutim, imam je Buhari doista izvijestio u svom "Sahihu" da je "Allahov Poslanik, s.a.v.s., aplicirao kupice za puštanje krvi za vrijeme posta (dok je postio)", a ovo je možda slučaj dobrovoljnog posta, Allah zna najbolje.

Poglavlje VII

Puštanje krvi površinskim zarezivanjem vene u kupicu (flebotomija) i kauterizacija

Džabir bin Abdullah prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., poslao liječnika Ubejju bin Ka'abu, koji mu je pustio krv iz vene a potom ga kauterizirao."[44] Navedeno je u sahih hadisima da "kada je strijelom ranjen Saad bin Muaz u nadlakticu (ahlat), Allahov Poslanik, s.a.v.s., kauterizirao mu je ranu vrhom strijele. Kasnije rana je otekla i inficirala se, a on joj je pustio krv i potom je opet kauterizirao."[45] Ebu-Ubejde je kazivao da je ranjena osoba donesena prije Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji je rekao: "Kauterizirajte njegovu ranu, potom je pritisnite (opranim i) ugrijanim kamenom". Tako je Allahov Poslanik, s.a.v.s., koristio kauterizaciju kao zadnje sredstvo, ali je on ipak potvrdio: "Ako postoji izbor u liječenju između flebotomije ili kauterizacije, ja lično ne volim kauterizaciju (meni se lično ne sviđa kauterizacija)." (Buhari i Muslim) U drugom hadisu, koji smo naveli ranije, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio kauterizaciju, ali je on također rekao: "... Bili smo suočeni s kušnjama, pa smo primijenili kauterizaciju, ali ih nismo uspjeli prevazići niti smo uspjeli."[46] El-Hatabi je tumačio da je "rana Sa'da bin Muaza kauterizirana da bi se pospješilo zgrušavanje krvi, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., je bio zabrinut, jer da se taj postupak nije odmah upotrijebio Sa'd bi iskrvario do smrti."

Kauterizacija bi trebala biti korištena samo kao medicinski tretman, i dopuštena je samo u slučaju prijeke potrebe upravo kao što je to po život važan slučaj amputiranja. Što se tiče njene prohibicije, ona je namijenjena da se suprotstavi društvenom mišljenju da je to muški i da bi pojedinac mogao umrijeti ukoliko se suprotstavi ovakvom tretmanu, čak i ako je to zanemarivo rasijecanje. Zbog toga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio njenu upotrebu kao socijalnog običaja i to usljed ovakve očite namjere. Ovakvo stanovište je postalo jasnije u slučaju Imrana bin Hasina, koji je čvrsto vjerovao u kauterizaciju i žigosanje kao lijek za svaku bolest. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je priznao u slučaju Imrana da bi kauterizacija njegove rane bila opasna, te je on zabranio njenu primjenu. U ovom

[44] Muslim, 2207.

[45] Muslim, 2208; i Ahmed 3/213.

[46] Tirmizi, 4/427; Ebu-Davud, 3865; Ibn-Madždže, 3490; sa sahih senedom.

slučaju, na vidjelo izlazi zabrana primjene na kritičnim dijelovima tijela, Allah zna najbolje. O ovoj temi, Ibn-Kutejbe je ukazao da postoje dvije vrste kauterizacije: po "društvenim običajima", kao u slučaju zdrave osobe koja je ta na koju se odnose riječi: "Onaj koji koristi žigosanje ne vjeruje u Allaha"; i medicinska, kao u slučaju ognojene rane ili poslije amputacije, i ovo je ono na šta se odnosi "kao lijek". Kada se misli da je kauterizacija potencijalni lijek, ali je to bez čvrstog uvjerenja, onda ona nije dopuštena.

Preneseno je u "Sahihu" da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Sedamdeset hiljada ljudi iz mog ummeta ući će u Džennet bez polaganja računa: oni što ne traže da se liječe rukjom, oni koji se ne kauteriziraju i oni što nisu sujevjerni i oni što polažu potpuno povjerenje u njihovog Gospodara." Prema tome, hadisi govore o kauterizaciji i žigosanju na četiri različita načina: da se upotrebljava; da se ne voli, da se pohvaljuje onaj koji se odrekne ovakve terapije i da ih zabranjuje. Hvaljen neka je Allah Svemogući – ne postoji kontradikcija između ova četiri mišljenja, a pojedinac može koristiti ovakav tretman kada je to medicinski potrebno, čineći to dopustivim iako mu se ono ne sviđa. Što se tiče njene prohibicije, to je stvar izbora i lične sklonosti, a pogotovo kada se koristi kao "društveni običaj". Allah zna najbolje.

Poglavlje VIII

Liječenje epilepsije

Ata bin Ebi-Rebbah izvijestio je u sahih predanju da mu je Ibn-Abas jednom rekao: "Da li bi želio da vidiš ženu koja je jedan od stanovnika Dženneta?" Ata je odgovorio: "Želio bih." Ibn-Abas je rekao: "Pogledaj u onu crnu ženu! Davno prije došla je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekla mu: "Bolujem od epileptičnih napada i postanem nenamjerno razgolićena za vrijeme tih žestokih napada. Molim te, moli Allaha da me izliječi." Allahov Poslanik, s.a.v.s., je odgovorio: "Ako želiš, možeš se strpljivo nositi sa svojim stanjem i biti nagrađena Džennetom, a ako želiš drugačije, molit ću se Allahu za tvoje ozdravljenje." Žena je odgovorila: "Ja bih radije primijenila strpljenje." Poslije razmišljanja za trenutak, žena je dodala:"Za vrijeme teških napada postanem nenamjerno razgolićena, pa stoga moli Allaha da moja stidljivost i čednost bude zaštićena." Allahov Poslanik, s.a.v.s., molio je potom za nju."[47]

Postoje dvije vrste epilepsije (*ar.sara'*): ona što se manifestira u osobi koja dopušta sebi da bude kontrolirana od džinna i šejtana, i ona je pozata kao opsjednutost; i psihosomatski poremećaj koji je uzrokovan fizičkim otežavanjem tjelesnih izlučevina u ljudskom tijelu, poznat u tibb medicini kao izopačenost ahlaka ili propadanje primarnih tjelesnih izlučevina. Druga je vrsta ona o kojoj svjetovni liječnici govore i nastoje je liječiti, dok je prva vrsta prepoznatljiva samo od sposobnih i vještih liječnika. Ovakvi je stručnjaci priznaju, ali je ne liječe.Oni također prepoznaju da se njen lijek nalazi u suprotstavljanju utjecaju džina preko prisutnosti meleka. Kada je pojedinac uspješan u privlačenju društva meleka, ovakvo će dobro neutralizirati posljedice zla i poništiti njenu prijetnju. Što se tiče svjetovnih liječnika koji razmatraju osnovno djelovanje i neprijatnost, požudne misli kao vrlinu, izazov i pravo, oni odbijaju priznati neprestanu borbu i utjecaj suprotnih duhova i skloni su nijekanju njihovog emocionalnog i tjelesnog utjecaja nad ljudskim tijelom; i uz sve to bez čvrstog uvjerenja u njihovu ulogu. Međutim, u stvarnosti, ovakva krajnja glupost ne sačinjava dio medicinske profesije kada su posljedice na tijelu očevidne i dokazane. Njihova je namjera da je svedu na psihosomatsku

[47] Buharija, 10/99; Muslim, 2265.

poremećenost djelimično tačna. Prastari su liječnici ponekad nazivali epilepsiju "božanskom bolešću", zbog toga jer ona dolazi od duhova. Galen, između ostalih, analizirao je ovakav naziv i doveo u vezu njegovu etimologiju s poremećajem u glavi i, prema njemu, ova bolest štetno djeluje na nepovredivu (svetu) vjeru u božanske spoznaje pohranjene u cerebrumu koji kontrolira svjesne i namjerne procese. Naravno, ovo je mišljenje također neistinito i posljedica je neznanja svjetovnih liječnika egzistencije ovakvih duhova (*ar. ervah*), njihove strukture i funkcija. Svjetovni liječnici došli su do svog zaključka kada nisu mogli dokazati išta drugo osim propadanja primarnih tjelesnih izlučevina. Ipak, svako s pameću i sa malo razmišljanja može lahko prepoznati postojanje ovakvih duhova i njihovih utjecaja, i nadalje, on će se zasigurno smijati ovim liječničkim neosnovanim tvrdnjama i slabošću njihovog dokaza.

Liječenje epilepsije

Epilepsija može biti tretirana ili od samog pacijenta ili njegovog liječnika. Što se tiče samoterapeutskog djelovanja, ono zavisi od pacijentove vjere i njegove volje da preuzme kontrolu nad vlastitom emocionalnom poremećenošću. Ono također zavisi od snage njegove odlučnosti i njegove iskrenosti i istinitog okretanja i traženja pomoći Uzročnika i Stvoritelja svih života i njihovog Opskrbljivača. On također mora istinski i iskreno tražiti utočište kod Gospodara svjetova, svojim jezikom istine i najskrovitijih dubina srca. Ovo je nazvano unutarnjom borbom. Ratnik samo može pobijediti protivnika kada on nepokolebljivo vjeruje u svoje oružje, ili kada je njegova ruka nesavladivo jaka i time kompenzira manje pouzdano oružje. Kada su njegova vjera ili ruka nesposobni da se umiješaju u ovakvu bitku, oružje će biti neuspješno bez obzira koje je. Njegovo će srce biti u rasulu, bijedno i nesposobno da spozna svoga Gospodara, i njemu će nedostajati istinske vjere, povjerenja, pobožnosti ili čak vodstvo. Uistinu, ovakva je osoba nemoćna i osuđena je na propast, osim ako se Allahova milost ne spusti na njega da mu pokaže izlaz iz njegove nevolje.

Liječenje epilepsije egzorcizmom (istjerivanjem duhova)

Što se tiče spiritualnog liječenja epilepsije od vještog liječnika, ovakav mudrac mora biti istinski iskusan liječnik i jak vjernik. Inače, njegovo će uplitanje biti bez koristi, i može umjesto toga biti opasno za oboje – i pacijenta i njegovog liječnika. U slučaju istinskog šejha to može biti dovoljno za njega da istjera ovakav strani duh neposrednim oslovljavanjem i odlučnim obraćanjem njemu: "Izlazi iz njega!" (*ar. uhrudž minhu*); ili on

može prizivati moć Allahovog imena na njega govoreći: "S imenom Allahovim, izlazi iz njega!" (*ar. Bismillah uhrudž minhu*); ili govoreći: "Nema moći ili volje osim s Allahom." (*ar. la havle ve la kuvvete illia billah*). Preneseno je u hadisima da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao prizivati ovakve duhove, govoreći : "Izlazi iz njega, o Allahov neprijatelju. Ja sam Allahov Poslanik i naređujem ti to!"

Bio sam očevidac kod mog šejha kada je on poslao nekoga da govori stranom duhu koji je obuzeo ovakvu osobu, a moj šejh mu je rekao: "Šejh ti kaže da izađeš iz njega, jer ti nije dopušteno da ostaneš tako", i odmah bi se pacijent s epileptičnim napadom probudio iz svog napada. Ovakav izaslanik također može dozivati strani duh sam po sebi naređujući mu da napusti njegovu žrtvu. Ponekad, ovakav duh može biti odbjegli šejtan (*ar.marid*) koji će izaći iz pacijenta samo kada je prisiljen na to. Ipak, kada se pacijent probudi iz svog napada, on ne bi trebao osjećati bol od ovakvog kažnjavanja. Osvjedočili smo se ovakvom egzorcizmu, kao i nekolicina naše braće nebrojano puta. Više puta, naš je šejh učio ajete iz Kur'ana na uho pacijenta, kao npr.: "*Zar ste mislili da smo vas uzalud stvorili i da Nam se nećete povratiti?" (Kur'an, 23:115)*

Jednom, šejh je učio ovaj ajet i otegao je zadnji slog "..uuun" dok strani zli duh nije odgovorio, koristeći žrtvin glas i govoreći: "Zaista!" Odmah je naš šejh posegnuo za štapom od trstike koji je držao pored sebe, i udarao je njime pacijenta, tukući ga po stražnjim venama s obje strane vrata. Ljudi koji su prisustvovali tom činu mislili su da će ta osoba zasigurno podleći od ovakvog grubog udaranja. Jednom za vrijeme ovakvog egzorcizma duh je glasno vrisnuo u očaju i rekao: "Ali ja ga volim!" Šejh je odgovorio: "On tebe ne voli!" Duh je zatim rekao: "Želim obaviti hadž s njim!" Šejh je uzvratio: "On ne želi obaviti hadž s tobom." Duh se potom složio rekavši: "Ostavit ću ga zbog tebe!" Šejh je odgovorio : "Ne, ne zbog mene, već iz pokornosti naređenju Allahovom i onom od Njegova Poslanika, s.a.v.s.!" Duh je potom priznao: "Onda ću ga napustiti odmah." Pacijent je smjesta povratio svjesnost kao da je težak teret spušten s njegovih ramena i sjedio je s upitljivim pogledom, govoreći: "Šta me je dovelo u prisutnost uglednog šejha?" Ljudi su upitali: "Šta je sa silnim udarcima koje si podnio?" Čovjek je odgovorio: "Kojim udarcima zašto bi me poštovani šejh udarao. A nisam uradio ništa što zahtijeva ikakvu kaznu?" Ustvari, poslije temeljite istrage i ispitivanja, ispostavilo se da čovjek nije bio potpuno svjestan onoga što mu se dešavalo.

Šejh je ponekad, učio ajet o Allahovom prijestolju (*ar. ajetu-l-kursijj*) *(Kur'an, 2:255)*. On je također uobičavao preporučivati da pacijent i osoba koja ga liječi često uče ovaj ajet, pored ostalih ajeta i Poslanikovih dova za zaštitu protiv napada zlih duhova, kao što su sure 113 i 114 *(El-Muavizetan)* iz Kur'ana. Općenito, ova vrsta epilepsije i neospornost ovakvog tretmana može biti osporavana od nesretne osobe čiji je nedostatak učenja, mudrosti i istinskog znanja nestvarni (nesupstancijalni).

S druge strane, zli i nečisti duhovi većinom napadaju slabe ljude koji imaju malo ili nimalo vjere, čija su srca izopačena i čiji jezici nisu naviknuti govoriti istinu, učiti Kur'an, ili dove Allahovog Poslanika, s.a.v.s., protiv prisustva ovakvih iskvarenih napadača. Stoga, ponekad kada zadivljeni (lutajući) zli duh otkrije duhovno iskvarenu, nemoćnu i nenaoružanu osobu, ili čak razgolićenu osobu, on preuzima kontrolu nad njom, koristi njeno tijelo kao svoje prebivalište i kontrolira njene radnje. Ustvari, ako se bude u mogućnosti otkriti svjesnost većine ljudi ili da se skine njihov pokrivač i pogleda im se ispod kože, zasigurno će se vidjeti da su podložni ovakvim zlim duhovima na jednom ili drugom nivou. Ovakvi duhovi zavezat će ih svojim konopcima, manipulirati njima i usmjeravati ih kako to oni žele. Kada ovakva osoba odbija biti poslušna, ona često pati od jakog epileptičnog napada sve dok ne bude pokorna ovakvim iskvarenim djelima. Jedini izlaz iz ove vrste epilepsije jeste ispravno dijagnosticiranje bolesti i razdvojenosti između dvije suprotnosti i samo tada, Allahovom odredbom, pojedinac će raspoznati da je on bio opsjednuta žrtva *(ar.masru)* ovakvih proganjajućih zlih duhova.

Temeljni lijek ovakvog epileptičnog stanja *(ar. sara)* jeste rahabilitacija duševnog zdravlja i preporod vjere. Ovaj lijek mora početi djelovati na sljedeći način: prvo postajući slobodan od takvih spopadajućih zlih duhova; s rehabilitacijom kroz druženje sa ispravnim ljudima; sa postajanjem svjesnim božanskog djela; s povinovanjem božanskim odredbama. Ovo je također preventivni lijek koji je baziran na razumu *(ar. akl)*, povezan sa istinskom vjerom (*ar. iman*). Pojedinac također mora raspoznati da je ono što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., donio istina i da su Džennet i Džehennem istina; da je smrt istina; da je polaganje računa u kaburu istina; da je ponovno proživljenje istina i da je Sudnji dan istina. Jednom oslobođen i izbavljen od ovakve nezakonite najezde privatnog života pojedinac se mora zagledati nad svijetom i razmišljati o nevoljama ovog svijeta, slijediti Allahova upozorenja, razmisliti nad tuđim nevoljama, tajanstvenim i pravilnim granicama sudbine i neprekidnim udarcima nesreća dok je većina ljudi opijena i nesvjesna uzroka. Kakva kazna!

Ustvari, kada svjetovni život postane mjerilo i kao što ruka sudbine napada jače, većina ljudi postaje zaslijepljena i vidi nevolje kao opću narav. Oni ne prepoznaju svoju vlastitu bolest niti one kod drugih. Nadalje, a zbog velikog mnoštva i stupnjeva epileptičnih stanja, pored masovne destrukcije i kasnije širenja epidemija, postojat će neprestano nijekanje, a ovakvi zaraženi ljudi okretat će svoje oči natrag i neće prepoznavati žrtvu niti napadača. Uglavnom, u njihovim neuravnoteženim umovima, svaki trenutak sebičnog zadovoljstva je s one strane zarobljavanja bez obzira na cijenu, i bez obzira ko ispašta za to, a novi način razmišljanja razvit će se u njihovim umovima. S druge strane samo ako to Allah Svemogući hoće, On će probuditi savjesnost Svoga roba iz sna. Ovakva će osoba pogledati nadesno i nalijevo i prepoznati da je većina ljudi svijeta pogođena sljepilom i hroničnim epileptičnim stanjima, bezbrižna u svojoj vrijednosti i stupnju njihovog napada. Neki od njihovih žestokih napada akutniji su od drugih. Neki izgledaju

razborito za trenutak, a već u drugom trenutku su ludi. Kada se ovakva osoba probudi iz žestokog napada, ona djeluje normalno i korisno, a kad je nanovo napadnuta, ona se spotiče u grješnim i samouništavajućim beznačajnim slaboumnostima. Opet se postavlja pitanje: *"Zar ste mislili da smo vas uzalud stvorili i da nam se nećete povratiti?" (Kur' an, 23:115)*

Liječenje pokvarenih tjelesnih izlučevina

Što se tiče psihosomatske nepravilnosti, ili trulenja primarnih tjelesnih izlučevina *(ar. ahlat)*, pojedinac mora prepoznati da ova bolest djelimično zagušuje funkcije nervnog sistema i slabi prirodne voljne pokrete. Ovo je također znano kao psihosomatska epilepsija. Ona se ispoljava u nenormalnom povećanju količine fluida (cerebrospinalnog likuora) u lobanji, također poznatog kao hydrocephalia, omogućavajući dozrijevanje gustog ljepljivog mukusa koji uzrokuje oticanje u membranama glave (delirium), djelimičnu blokadu cerebruma *(ar. muhh – velikog mozga)*, a ponekad uzrokuje uvećanje glave i deterioraciju mozga. Ovo također sprečava prirodne reflekse i osjećaj i proizvodi vrstu epilepsije poznatu kao mioklonusna epilepsija. Ostali simptomi uključuju: zatvor uzrokovan akumulacijom gasova; zgušnjavanje i kvarenje zraka u tijelu; razvoj neugodnih isparina koje uzrokuju neravnotežu i nemogućnost stajanja; prodor sluzi u mozak ili drugih akutnih simptoma, pored drugih znakova oštećenja centralnog nervnog sistema i neravnoteže sluzi kao krvne izlučevine.[48] Kada je epileptični napad uzrokovan iznenadnim unutarnjim oštrim napadom, on uzrokuje kontrakciju mozga praćenu grčevitom reakcijom udova, čineći nesposobnom osobu da dobrovoljno ustane, i kao posljedica toga on će pasti i ponekad pjeniti na usta. Ovaj slučaj smatra se akutnim, a pogotovo kad je praćen oštrim bolom. Na ovom stupnju, ova je bolest tretirana kao hronična zbog njene žestine, trajanja i teškoće oporavka od nje. Ovo je pogotovo istinito kada osoba koja pati od epilepsije, nadmaši 25 godina starosti s bolešću koja pogađa njegov mozak, nervna mu vlakna i ćelije. Hipokrat iz Kosa (460–377. p.n.e.) naziva ovu vrstu epilepsije "hroničnom, koja u potpunosti ne reagira na lijekove sve do smrti". Kada nam je ovo poznato, pojedinac će razumjeti ranije navedeni slučaj žene koja je ranije došla Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekla: " Bolujem od epileptičnih napada..." Prepoznajući njeno stanje, Allahov Poslanik, s.a.v.s., ponudio joj je izbor između očekivanog oporavka kroz dove i sigurnog očekivanja obećanog Dženneta ako ona bude primjenjivala strpljenje kod svoje bolesti. Žena je načinila svoj izbor primjene strpljenja, a on, s.a.v.s., molio je da njena čednost bude nagrađena. Ovo je druga

[48] Jedna od četiri elementarne tjelesne izlučevine u srednjovijekovnoj psihologiji označena kao uzročnik tromosti i apatije.

Poslanikova, s.a.v.s., uputa da kada je bolest hronična, ponekad je dopušteno napuštanje medicinskog tretmana i moljenje Allahove naklonosti da izliječi pravu bolest duše. Ustvari, Allahova moć liječenja ne treba dokaz djelotvornosti, jer On je stvoritelj i pokretač bolesti i njenog lijeka. Iskušali smo, kao što su to uradili i mnogi drugi ljudi, lijek istinskih molitvi za ono što je označeno kao "neizlječive bolesti", i pomoću Njegove darežljivosti polučujemo oporavak. Pametni liječnici već raspoznaju fenomen psiholoških izlječujućih moći i ponekad raspoznaju njihovu djelotvornost u liječenju hroničnih stanja. S druge strane, ništa ne šteti medicinskom zvanju više od mišljenja svjetovnih liječnika od kojih je većina uglavnom egocentrična i čiji su poduhvati samoporažavajući.

Poglavlje IX

Liječenje išijasa
Upala nervus ischiadicusa

Ibn-Madždže izvijestio je u svojoj zbirci hadisa (Sunen Ibn-Madždže) predanje od imama Muhammeda ibn Sirina, koji je zabilježio hadis prenesen od imama Enesa bin Malika da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Išijas može biti liječen rastapanjem masnoće repa *(ar. ilja – masnoća repa)* arapske ovce, a zatim njenim dijeljenjem na tri jednaka dijela, a potom pijenjem na prazan stomak u tri jednaka dijela, jedan svako jutro."[49]

Shijatična žila, poznata u arapskom kao irkun-nisa, jeste dugi živac što polazi iz regije bedrenog zgloba *(ischium)*, koja je najniža od tri predjela (sekcije) kuka, a proteže se od stražnjeg dijela stegna dolje do pete. Upala n.ischiadicusa može biti uzrokovana povredom ili pritiskom, i djeluje na okolne nerve uzrokujući udarajući bol. Bolovanje od išijasa tokom dužeg vremenskog perioda može proširiti bol iz bedrenog područja preko golenjače *(tibia)* između koljena dolje do gležnja. Drugi popratni simptomi prolongiranog (dugotrajnog) išijasa uključuju gubitak tjelesne težine i mršavljenje ili atrofiju bedra. Gore spomenuti hadis ima dva temeljna značenja: lingvističko i medicinsko. Što se tiče lingvističkog značenja, "*nassa*" u arapskom jeziku označava samu ishijadičnu žilu *(n.ischiadicus)*, i/ili zajedno sa zasebnim oštrim i onesposobljavajućim bolom koji ga prati i uzrokuje da pacijent zaboravi sve osim njega. Što se tiče medicinskog značenja, išijas upućuje na upalu ovog nerva i njemu susjednih nerava, uzrokujući udarajuću bol dolje do gležnja. Napadi su povratni i ponekad traju duže vremena, a pacijentove patnje mogu trajati i nekoliko mjeseci. Bol se obično ponavlja u isto vrijeme u noći.

Kao što je objašnjeno u ranijim poglavljima, hadisi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., dijele se na dvije vrste: opći i specifični. Što se tiče onih općih, oni se trebaju razumjevati u odnosu na vrijeme, osobu i stanje. Druga su vrsta oni specifični i u ovom slučaju ovakav hadis odnosi se na liječenje išijasa za beduine Arape i ljude okolnih zemalja za koje je ovaj tretman najbolji zbog njihovog vremena i mjesta. Ako je uzročnik ovoga fraktura zdjelice, dislokacija kuka, blaga artristička upala ili druga potiskivanja koja vrše

[49] Ibn-Madždže, 3463; u poglavlju o liječenju išijasa.

pritisak na n.ischiadicus, ta vrsta oboljenja uzrokuje suhoću ili neravnotežu vlage (tj. razvitak ljepljive koagulabilne supstance), te dovodi do vrućine, oticanja i gubitka funkcija. U drugom slučaju neravnoteže vlažnosti, ovakva supstanca može biti tretirana preko otvaranja rada crijeva, preko upotrebljivanja propisane rastopljene masnoće koja, između ostalog, sadrži osobine sazrijevanja i laksativa.

Kada animalna hrana uključuje u sebi tople biljke kao što su Caulophyum thalictroides, korijene biljki iz porodice mirta, pelin i čempres, među ostalom vegetacijom, medicinske osobine tih biljki postaju dijelom životinjskog mesa i masnoće. Pojedinac može koristiti ove biljke kao ljekovite trave, ili pak može koristiti mast napravljenu miješanjem ovakvih ulja i utrljavati je dužinom nervus ischiadicusa ili ih nanositi kao tople obloge.

Dakle, kao što smo spomenuli u ranijim poglavljima, bolesti ljudi koji koriste jednostavnu ishranu liječi se uglavnom jednostavnim lijekovima, dok bolesti ljudi koji koriste odabraniju i složeniju ishranu zahtijevaju tretman složenijim medikamentima. Ipak, svi liječnici slažu se da samo onda kad prirodna hrana ne može osigurati potrebni lijek, može se propisati lijek, dok samo onda kada je jednostavni lijek neuspješan, pojedinac može uzeti neki složeniji lijek.

Poglavlje X

Suhoća stanja i prirodna potreba za njihovim uravnotežavanjem

Imam Et-Tirmizi izvijestio je u svojoj zbirci hadisa *(džami)*, kao i imam Ibn-Madždže u svom "Sunenu", a preneseno od Esme bint Umej da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovarajući na jedno od njenih pitanja rekao: "Šta koristiš za čišćenje crijeva?" Ona je odgovorila: "Koristim euforbiju[50] kao omekšivač i laksativ." On je uzvratio: "To je suviše vruće i jako. Ja lično koristim sjeme sene."[51] Također je preneseno u Sunenu od Ibn-Madždžea da je Abdullah bin Haram čuo odgovor Allahovog Poslanika, s.a.v.s., na isto pitanje kako odgovara: "Koristim senu i kumin[52] (ili anisovo sjeme)."

Poslanikovo zapitkivanje o Esminoj upotrebi prirodnog laksativa je naravno namjerno (usmjereno) da joj pomogne raspoznati bolji stimulans da prirodno očisti stolicu od tvari koje su inače bolne za njeno tijelo. Upotreba prirodnog laksativa za otvaranje crijeva i prestanak zatvora upućuje na to da upotreba jakih laksativa može pričiniti više štete nego dobra za tijelo. Ustvari, zatvor uzrokuje suhoću konstitucija[53] i začepljenje crijeva, i trebao bi biti tretiran svojom suprotnošću. Laksativ je u arapskom nazvan "maši", što znači hodati, kretati se ili funkcionirati. Ovo je stoga što korisnik nastoji brzo odstraniti nepotrebne produkte varenja i druge fekalije. Kora biljaka iz porodice mlječika *(euphorbiaceae)*[54], a posebno indijske vrste, uključujući Euphorbiu antiquorum koja je korištena u davna vremena za liječenje slezene i edema. Ipak, njena laksativna svojstva su obično korištena danas kao purgativ u veterinarstvu. Ova je divlja biljka vruća i suha u četvrtom stupnju, i većina liječnika preporučuje izbjegavanje njene upotrebe zbog kaustične hemijske reakcije koju uzrokuje u tijelu.[55]

---

[50] *Ar. šubrum; Euphorbae pitysae* (F)

[51] Mekanska sena; *(ar. sana; genus cassia)* upotrebljavana od herbalista kao laksativ.

[52] *Sanut:a/k/a/ Cumin; Cuminum cyminum ili pimpinella anisum* korištena za izbacivanje crijevnog gasa. Rastopina sene uzeta barem 12 sati nakon namakanja lišća.

[53] U srednjovijekovnoj terminologiji kombinacija četiri osnovne tjelesne izlučevine čije relativne proporcionalne mješavine utječu na mentalno i fizičko stanje.

[54] *Euphorbia*; medicinska biljka koja je navodno dobila ime po Euphorbusu, liječniku iz prvog vijeka n.e.

[55] Posljednja opasna vrsta između ovih biljaka poznata danas jeste meksička vatrena biljka *(Euphorbia heterophylia)*.

Što se tiče sene, najbolja je ona mekanska koja je plemenita i sigurna biljka. Lišće mekanske sene djeluje kao blagi laksativ, a ona se smatra vrućom i suhom u prvom stupnju. Njene ostale koristi uključuju čišćenje žute žuči i crne žuči a korištena je u liječenju srčane angine *(angina pectoris)*, crne žutice, hepatitisa, herpes simplexa, pucanja kože, migrene glave, gubitka kose, ušiju, kožnih bubuljica, svraba i epilepsije, a i opušta mišićni tonus.

Recept :

Bolje je variti lišće mekanske sene (lat. Cassia angustifolia) ili kuhati ih i piti njihovu vodu radije nego uzimati je u prahu. Kao otopina, može se uzimati do tri drama,[56] *a u prahu se može uzimati do pet drama. Iskuhani listovi mekanske sene mogu se miješati sa slatkim cvjetovima ljubice i crvenim suhim grožđem bez sjemena. Imam El-Razi propisivao je senu i bujajuću dimnjaču (lat. Fumus terrae) kao purgative da istjera van gnjilenje u primarnim tjelesnim izlučevinama. On je također propisao upotrebu četiri do sedam drama sene za ovakav tretman.*

Drugi sekundarni laksativi uključuju kumin, anisovo sjeme, ružmarin, tamjan, anis (Foeniculum officinale), koji je također korišten kao diuretik i u liječenju grčeva, dok ovisnost o anisu povećava seksualni nagon, a seksualna pretjeranost može uzrokovati čir. Liječnici su također preporučili uzimanje kašikice pomiješanog prizemnog anisa ili neke od gore spomenutih sjemenki, zajedno sa maslacem i medom kao prirodni blagi laksativ.

[56] Apotekarska mjera za težinu: 1 dram = 3,89gr.

Poglavlje XI

Nošenje svile u svrhu liječenja svraba

Preneseno je u Dva sahiha (Muslimovom i Buharijinom sahihu) da je Katade zabilježio hadis prenesen od Enesa bin Malika u kom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dao dopuštenje Abdurrahmanu bin Avfu i Zubejru bin el-Avvamu da nose svilenu odjeću zbog ozbiljne nadraženosti kože od koje su bolovali. U drugom predanju Abdurrahman bin Avf i Zubejr bin el-Avvam, neka je Allah njima zadovoljan, žalili su se Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., o nadraženosti kože od koje su bolovali usljed ušiju, a on im je dopustio da nose svilene košulje.[57]

Nošenjem svile za muškarce bave se dva temeljna stajališta: prvi je kanonički *(fikh)*, a drugi je medicinski. Što se tiče kanoničkog gledišta, jasno je shvatljivo od svih muslimana da je nošenje svilene odjeće dopušteno ženama a ne muškarcima, osim prijeke potrebe, kao npr. prilikom izrazito hladnog vremena i nemanja za obući ičega drugog, ili zbog medicinskog razloga gdje pojedinac može nositi svilenu odjeću da bi kontrolisao izrazitu nadraženost kože uzrokovanu svrabom, ušima, šugom ili svrbljenjem. Ovaj je tretman također opisan kod imama Ahmeda ibn Hanbela i imama Šafije, koji se slažu oko dopuštenosti liječenja u medicinske svrhe s onim što je zabranjeno, iako je u ovom slučaju imam Malik zabranio njenu upotrebu, potkrepljujući to time da se sve dozvole protežu preko određenih medicinskih slučajeva obrađenih od Allahovog Poslanika, s.a.v.s. U tom pogledu, preneseno je u sahih hadisima to da kada je neko upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o vinu, on je odgovorio: "Vino nije lijek."

Što se tiče medicinskog stajališta, svila je vlakno proizvedeno pomoću svilenih buba (gusjenica iz porodice *Bombicidae*) u pravljenju njihovih čahura. Svileni je konac potom dobivan iz kultivisanih čahura da bi se napravio onaj fabrički koji je korišten za odjeću. Svileni je konac plemenito vlakno i posjeduje mnogobrojne medicinske koristi: ojačava srce, klasificiran je kao stimulant, drži se kao lijek za melanholiju, drži se kao lijek za nesuzdržljivost crne žuči i njenih komplikacija, poboljšava vid kada se koristi kao prašak za oči. Svila je vruća i suha u prvom stupnju, mada je neki liječnici klasificiraju

[57] Buharija , 6/73, poglavlje o svili u ratu; Muslim, 2076, poglavlje o odjeći.

kao vruću i vlažnu. Što se tiče dugoročne škodljivosti, sugerirano je od istraživača da kada svilu nosi muškarac duže vremena, ona proizvodi hemijsku reakciju ili retardaciju inter ili intramolekularnih međudjelovanja kao rezultat prostorne strukture molekula kod muškarca, pored drugih fizioloških nepravilnosti koje štetno djeluju na promjenu spermatide u spermatozoid kod muške sperme.

Ista zabrana odnosi se na nošenje zlata ili njegovu upotrebu za muškarce osim u medicinske svrhe. Zlato je jednolično uravnoteženo. Ono također ojačava srce, sadržava prijatnu vrućinu, i ublažava nadutost. Dakle, prohibicija protiv nošenja svile i zlata za muškarce se umnogome slaže sa negativnom hemijskom reakcijom i retardacijom inter ili intramolekularnim međudjelovanjima kao rezultat prostorne strukture koju oni proizvode kod muškaraca, i nadalje, njihova je šteta veća od njihove koristi. Stoga, u vrijeme kada je poslanička mudrost (hadis) pogrešno shvaćena zbog pomankanja znanja i familijarnosti, za onoga koji se želi okoristiti iz takve upute, pojedinac mora bezuvjetno pristati na to i boriti se za to do takvog vremena kao što je doba prednosti ljudskog znanja, a Allah Svemogući dopušta pristup u Njegovu bezgraničnu mudrost i objelodanjuje je nekima od mnogobrojnih radoznalih koje je On stvorio.

Klasifikacija vrsta odjeće

Imam Razi objašnjava da je "svila *(ar. harir; ibrisam)* toplija od lana, a hladnija od pamuka." Pozivajući se na njega, "nošenje svile unapređuje zdravlje kože, dok nošenje grube odjeće isušuje kožu, uzrokuje gubitak potkožnog tkiva i tjelesne težine i obratno." Što se tiče imama Ibn-Kajjima el-Dževzija, on klasificira oblačenje u tri kategorije: odjevni predmeti što griju tijelo i proizvode toplotu; odjevni predmeti što griju tijelo, ali ne proizvode toplotu i odjevni predmeti što niti griju tijelo niti prizvode toplotu. Ne postoji takva fabrika koja proizvodi toplotu, a ne grije tijelo. Odjevni predmeti načinjeni od vune, kose i krzna *(ar. wabar)* griju tijelo i proizvode toplotu, dok odijevni predmeti načinjeni od lana i pamuka griju tijelo, ali ne proizvode toplotu, a svila je mekša i hladnija od pamuka. Svila ne proizvodi toplotu kao ni pamuk; umjesto toga, ona je blagi materijal i manje je efektivna u poništavanju tvari od kojih se tijelo treba očistiti pod utjecajem toplote. Bilo koji odijevni predmet s glatkom, mehkom i ulaštenom osnovom, i koji odražava hladnoću prikladniji je za tople predjele. Svilu ne čini grubo izrađena osnova i stoga se upotrebljava za liječenje svraba, a takva upala kože pogoršana je toplotom i suhoćom. Dakle, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dodijelio Abdurrahmanu bin Avfu i Zubejru bin Avvamu dozvolu da nose košulje od svile da bi se pobrinuo za njihov oporavak. Nadalje, materijalna prirodna svila kreira okruženje koje je suprotno onome od ušiju i prema tome može pomoći u njihovom odstranjivanju.

O ovoj temi, preneseno je u sahih hadisu da je Ebu-Musa el-Ešarij, neka je Allah njime zadovoljan, prenio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., iskazao: "Allah je zabranio muškarcima od mojih sljedbenika da nose svilu ili zlato, a dopustio je to za žene."[58] U drugom hadisu prenesenom u "Sahihul-Buhari", Allahov Poslanik, s.a.v.s., je zabranio nošenje svile, brokata ili zlata ili sjedenje na njima, i dodao: "Ovo je za njih na ovom svijetu, a za vas na budućem."[59]

[58] Abdurrezak u "Mussannefu", 19930; Nesai, 8/161, u poglavlju o ukrasima; Tirmizi, 1720, u poglavlju o odjeći; ovo je sahih hadis i prenosi se od brojnih ashaba.

[59] Buharija, 10/242.

Poglavlje XII

Pleuritis (upala porebrice, plućne maramice)

Imam Tirmizi prenio je u svojoj zbirci hadisa (džami') da je Zejd bin el-Arkam citirao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako govori: "Liječite pleuritis lišćem indijske aloe[60] i uljem."

Postoje dvije vrste pleuritisa *(ar. zatul dženb)*: pravi i lažni. Pravi je pleuritis teška upala membrane što se nalazi na unutrašnjoj strani grudnog koša *(L. costa,-ae; rebro, ar. džanb: strana)* i okružuje pluća, uzrokujući oticanje pleure. Često je popraćen lučenjem tečnosti u šupljinu grudnog koša; dok je lažni pleuritis koji je također karakteriziran disajnim teškoćama popraćen bolom pleure, premda je uzrokovan sprečavanjem oticanja štetnih teških raspadnih gasova između membrana oko strana, a njegov bol može biti zamijenjen sa bolom pleuritisa ili sa oticanjem unutrašnjosti pleure (diaphragmitis). Razlika između ove dvije vrste bola jeste ta da kod lažnog pleuritisa bol je ponekad konstantan, dok kod pravog pleuritisa bol dolazi kao iznenadan, žestok, oštar i popraćen vrućicom. Veliki islamski liječnik Ibn-Sina u svojoj knjizi "Zakoni medicine" *(Kanun fi tibb)* opisuje ovu bolest kao upalu koja napada membranozni porub, rebra, prsne mišiće i okolicu pluća poznatu u arapskom kao ševsa[61] i birsam[62]. Postoje mnogi neodređeni simptomi boli pleure i, više puta, većina njih su pogrešno nazvani pleuritisom zbog korijena riječi pleura *(gr. rebro, strana)*. Zbog toga je Hipokrit preporučio da se oboljeli od bola u rebru mogu okoristiti uzimajući tople kupke. Drugi su liječnici dijagnosticirali pleuritis kao bilo koje komplikacije uzrokovane neravnotežom tjelesnih izlučevina, popraćenih, ili ne, upalom rebara, visokom temperaturom, crvenilom lica, žeđu, bolom i znojenjem. Simptomi pravog pleuritisa su visoka temperatura, kašalj, teško astmatično stanje, nepravilnost pulsa i disajne teškoće.

---

[60] Također pogledaj: a) korijen pleuritisa: sjevernoamerička biljka ili leptirova trava (marihuana) ranije korištena kao lijek za pleuritis; b) Agallochabaum; c) kalambakovo drvo (III dio).

[61] Ar. ševsa; pleuritis (B).

[62] Ar. birsam; pleuritis (B).

Prema tome, hadis naveden u ovom poglavlju ne odnosi se na pravi pleuritis, već prije na onaj lažni uzrokovan zatvaranjem gasova oko prsa. U ovom slučaju, kora alojinog drveta smrvljena do praha pomiješana sa mlakim biljnim uljem nanosi se na strane. Ovakva mješavina također može biti uzeta i oralno da pomogne izbacivanje zaostalih začepljenih gasova i da uravnoteži rad crijeva.

Alojino drvo je toplo, suho i konstipirajuće. Ovakva će konstipativnost također pomoći u regulaciji rada crijeva otvarajući otvore i izbacujući začepljene štetne gasove, i sprečavat će prodor vlažnosti. Također je rečeno da alojino drvo koristi mozgu i može lahko oporaviti pojedinca od pravog pleuritisa uzrokovanog neravnotežom sluzi, a pogotovo kada su simptomi slabi – Allah zna najbolje.

Preneseno je u sahih hadisu koji prenosi Ummu Seleme, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., boravio pred samo preseljenje (ahiret) u Mejmuninoj kući, neka je Allah njome zadovoljan, kada se iznenada razbolio. S vremena na vrijeme, a kada se osjećao bolje, otišao bi i predvodio džemaat u namazu. Kada se njegova bolest pogoršala, poručio je da Ebu-Bekr predvodi džemaat. Jednom, za vrijeme povremenih bolova, njegove supruge, amidža mu Abbas, Ummu el-Fadl bint el-Haris i Esma bint Umejs okupili su se oko njega, i u konfuziji, odlučili su da mu daju lijek nanoseći ga po ustima (sa strane usta). Kada je napokon otkrio njihovu namjeru, on, s.a.v.s., upitao je:"Ko mi je ovo uradio? Ovo samo može biti djelo žena koje su došla ovamo", i pokazao je prema Abesiniji. Ustvari, to su uradile ummu Selema i Esma. Žene su potom rekle: "O Allahov Poslaniče, s.a.v.s., plašile smo se da možda ne boluješ od pleuritisa!" On, s.a.v.s., propitivao je nadalje: "Šta ste mi to dale?" One su odgovorile:"Prašak indijske aloje i kamale[63] pomiješan sa blagim uljem". Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je: "Allah me nikad ne bi kaznio takvom bolešću." Potom je dodao: "Zahtijevam da više ne ostajete ovdje osim mog amidže (daidže) Abbasa, koji se nije složio sa ovim tretmanom." Kasnije, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je učtivo zahtijevao da se premjesti u Aišine odaje, neka je Allah njome zadovoljan.[64]

---

[63] Kamala: prašak dobiven iz ljuske sjemena mahune drveta kamala *(Malotus philippiensis)* ili iz sličnog roda kao što je drvo cejlonski dren.

[64] Prenosi Ibn-Sa'd u ovom obliku od Vakidija i to je da'if hadis; međutim prenose ga i drugi u sahih predanjima kao Buharija, 8/113, Abdurrezak u "Musannifu", 9754, a Hakim je rekao da je sahih.

POGLAVLJE XIII

Liječenje glavobolje i migrene

U svojoj zbirci hadisa, imam Ibn-Madždže je citirao hadis u kom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio nanio knu na glavu zbog glavobolje i rekao : "Allahovom voljom, (ovo) će pomoći."[65] Premda postoje neka pitanja o vjerodostojnosti lanca prenosilaca navedenog hadisa, ipak, Allahovom voljom, kasnije ćemo u ovom poglavlju obrazložiti neke koristi kne u odnosu na glavobolju.

Opća je glavobolja uzrokovana neravnotežom kombinacije četiri osnovne tjelesne izlučevine, a to je poremećaj tjelesnih izlučevina koji prati gotovo svaku bolest. Tipična glavobolja *(ar. suda)* može biti kako masivna tako i djelimična. Kada je periodična i ograničena na jednu stranu glave, nazvana je migrenom ili hemikranijom *(ar. šakika)*, a kada se prostire čitavom glavom, nazvana je u arapskom bajda, havsa ili kaciga radi poređenja sveobuhavatnosti bola glave kao što kaciga pokriva cijelu glavu. Kada bol pogađa stražnji dio glave, naziva se cefalgijom, a postoje mnoge vrste glavobolja s isto toliko uzročnika.

Uopćeno govoreći, glavobolja je posljedica toplote i vrućice u glavi zbog akumulacije isparina koje traže izlaz van, i u nemogućnosti takvog izlaska, one uzrokuju intenzivno jaku glavobolju. Ista stvar može se desiti pri kuhanju u loncu, kada su njegovi sastojci usijani i trebaju se širiti. Kada se ovakve isparine raširе glavom i šire se nekontrolirano, one uzrokuju povećanje količine tečnosti u kranijumu, oticanje membrane glave, i kada one ne popuštaju, uzrokuju vrstu glavobolje koja je nazvana delirijum *(ar. sidr)*. Dakle, vrućica glave, čak bez oticanja, ponekad uzrokuje nekontrolisane emocije, nespokojstvo, uskogrudost i nepovezan govor, inače poznat kao lažni delirijum.

[65] Ibn-Madždže, 3502; u sličnim verzijama prenose ga i Ahmed, 6/462; Ebu-Davud, 3858.

1. Vrste glavobolje

Postoji više vrsta glavobolje. Četiri njih posljedica su neravnoteže četiri temeljne tjelesne izlučevine; peta vrsta glavobolje posljedica je čira stomaka koji uzrokuje glavobolju preko nervus vagusa što povezuje mozak i stomak; šesta je posljedica ustajalih želučanih gasova koji se šire do glave; sedma je posljedica oticanja krvi iz gastrične arterije *(A. gastrica dextra et sinistra)*; osma je posljedica pretjeranog jedenja, i kada se dio hrane probavlja i putuje u crijeva, ravnoteža hrane koja se ne probavlja uzrokuje glavobolju i umor; deveta vrsta glavobolje javlja se kao popratni efekt spolnog općenja usljed prodora toplote; deseta vrsta glavobolje uzrokovana je sredstvom za povraćanje ili purgativom usljed prodora suhoće ili vlažnosti u stomak; jedanaesta vrsta glavobolje jeste posljedica duže izloženosti suncu ili visokoj temperaturi; dvanaesta vrsta glavobolje uzrokovana je hladnoćom i kondenzacijom isparina u glavi; trinaesta vrsta glavobolje uzrokovana je ustezanjem od spavanja *(insomnia)*, ili ostajanjem budnim više sati noću; četrnaesta vrsta je glavobolje posljedica vršenja pritiska na glavu nošenjem teškog predmeta na njoj ili njenim povređivanjem; petnaesta vrsta glavobolje posljedica je prekomjernog pričanja na taj način što slabi snagu mozga; šesnaesta vrsta glavobolje posljedica je smanjenja fizičkih vježbi i iscrpljenosti; sedamnaesta vrsta glavobolje posljedica je depresije, emocionalnog stresa i požudnih misli; osamnaesta vrsta glavobolje jeste posljedica gladi, po čemu se isparine uzdižu do glave i uzrokuju bol; devetnaesta vrsta glavobolje uzrokovana je oticanjem moždane ovojnice, čime pojedinac može osjetiti kao da mu glava puca ili da je pogođena čekićem; dvadeseta vrsta glavobolje jeste posljedica visoke vrućice ili ozbiljne preležane bolesti. Allah zna najbolje.

2. Uzročnik migrene

Migrena ili hemicrania uzrokovana je začepljenjem krvnih sudova *(embolia)* u mozgu koje se razvija dalje u tom pogledu ili teži tome. Ovakvo je začepljenje posljedica stranih materija što se šire krvlju (strujom krvi), a mogu biti pokvareni mjehurići zraka ili isparina, ili je uzrokovano prevladavanjem tjelesnih izlučevina ili prodorom hladnoće ili toplote u tjelesne izlučevine *(ar. ahlat)*. Posebni simptomi migrene jesu abnormalno brz puls, ili abnormalno visok krvni pritisak. Stavljanje poveza oko glave svladat će bol. U svojoj knjizi "Poslanikova medicina", Ebu-Na'im naveo je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ponekad bolovao od migrene što ga je zadržavalo kod kuće dan ili dva. Ibn-Abas rekao je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom održao hutbu (propovijed) a vrpca mu je bila oko glave. Uopće, vezivanje vrpce oko glave umanjuje intenzitet migrene *(ar. šakika)* jednako dobro kao i kod drugih tipova glavobolje.

3. *Liječenje glavobolje*

Svaka vrsta glavobolje tretira se u skladu sa svojom vrstom i uzrokom. Ponekad glavobolja može biti tretirana purgativom ili izazivanjem povraćanja, a ponekad može biti tretirana jednostavno odmorom, tišinom i spokojstvom. Ostale vrste liječe se pritiskom vrpcom ili nanošenjem hladnih obloga ili ponekad čak toplih obloga, ili izbjegavanjem buke i mirovanjem.

Kada je medicinski uzročnik glavobolje pravilno dijagnosticiran, može se razumjeti da tretman koji je koristio Allahov Poslanik, s.a.v.s., kao što je navedeno u gore spomenutom hadisu o nanošenju kne na glavu, je djelomičan ili ograničen lijek za glavobolju. Ovaj je tretman posebno djelotvoran u ekstremno toplim predjelima kao što je Arapski poluotok, naprimjer. Stoga, kada glavobolja nije uzrokovana štetnom materijom koja zahtijeva purgaciju, onda nanošenje ukuhanog soka od kne (ukuhane kne) na površinu lobanje može biti korisno. U liječenju glavobolje kna također može biti nanošena kao topla obloga načinjena od njenog praha pomiješanog sa ocatom. Ovo će odstraniti bol i umiriti nerve. Koristi ovakve aplikacije nisu ograničene na liječenje glavobolje, i to je korisno za gotovo svaku bol udova a djelovat će i na tonus mišića. Upotrebljavanje toplih obloga od kne kao poveza oko nabreknutog tkiva usljed vrućine ili oko nabreknutog tkiva tijela umirit će upaljeno područje. Preneseno je u Buharijinom "Tarihu", a navedeno je i od Ebu-Davuda u njegovoj zbirci hadisa da kad god se neko žalio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na glavobolju, on bi propisivao puštanje krvi zarezivanjem kože u kupicu, a kad god bi mu se neko žalio na bol u stopalu, on bi propisivao njegovo oblaganje u knu.[66] Imam je Tirmizi prenio u svojoj zbirci hadisa da je Selma ummu Rafi' rekla: "Kad god bi se Allahov Poslanik, s.a.v.s., žalio na ranu ili glavobolju, nanio bi knu na nju."[67]

4. *Priroda kne*

U prvom stupnju, kna je hladna, a drugo ona je suha. Medicinske osobine i snaga drveta kne i njegovih grana obuhvataju: otapajući faktor slabosti organa čije karakteristike dolaze od uravnotežavajuće vlažnosti što je sadrži. Ona također sadrži konstipirajuće osobine hladne zemljane tvari. Neke od koristi kne *(ar. hana')*[68] uključuju liječenje opekotina, podudarnost s nervima kada se koristi u toplim oblogama, a korištena je u

[66] Ebu-Davud, 3858; Ahmed, 6/462; sened ovog hadisa je daif kao što je već bilo govora.

[67] Tirmizi, 2055; Ibn-Madždže, 3502; takoder daif;

[68] *Ar. el-hinna: Lavsonia.* Također korištena u liječenju obamrlosti mišića; kamfor.

liječenju čireva usta, stomatitisa, opeklina i toplih otoka. Nanošenje ukuhane kne na posjekotine ima iste medicinske posljedice kao što su one kod drveta "zmajeva krv."[69] Imam Tirmizi i imam Bejheki izvijestili su u svojim zbirkama hadisa da je Ummu Selema rekla: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije nikad patio od rane ili uboda a da nije na to stavio knu." Nanošenje ukuhanog soka od kne i ružinog balzama pomiješanih s rastopljenim voskom za svijeće također pomaže u liječenju pleuritisa. Kna također pomaže u liječenju velikih boginja u njihovim ranijim stadijima. Ovo se radi tako što se stražnji dio dječijeg stopala namaže knom, pa će ovo spriječiti porogresiju na oči. Ovaj je tretman dobro poznata stvar i najopćenitiji tretman u slučaju velikih boginja. Kada se cvjetovi kne stave u vunenu odjeću, oni je namirišu i štite je od moljaca. Kada se lišće kne umoči u svježu vodu u odnosu 20 naprema 10 drama šećera, a potom se iscijedi i otopina pije svaki dan četrdeset dana, ili pak ako se kuha janjetina s navedenom otopinom isti vremenski period, to pomaže u liječenju lepre u njenim ranim stadijima. Balzam od kne također se može koristiti u liječenju lomljenja noktiju. Ovo se radi tako što se pije voda iscijeđenih listova kne deset dana. Pasta od kne pomaže u očuvanju zdravlja noktiju i uljepšava ih. Miješanje praška od kne s prerađenim maslom također pomaže kod toplih otoka koje proizvodi žuta žuč kada se koristi kao topli oblog i lijek je za svrab, svrbež i šugu. Kna isto tako pomaže rast kose, povećava mladalačku svježinu, poboljšava vid, povećava seksualni nagon i korisna je u liječenju žuljeva, bubuljica i kožnih prištića među nogama. Na ovu temu, preneseno je u Buharijevom sahihu da se jedan čovjek žalio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na bol u nogama, a on je rekao: "Oboji ih knom." Ebu-Davud prepričao je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ne postoji biljka draža Allahu od biljke kne".

[69] a) Drvo zmajeva krv *(Dracaena draco)* koje raste na Kanarskim otocima, bilo koje drvo iz roda Dracena iz porodice Agava.

b) *Ar. dam el-havedždža*; tamnocrvena, smolasta tvar koja se dobiva iz zmajeva drveta.

POGLAVLJE XIV

Hranjenje pacijenta

Imam Tirmizi u svom "Džami'u" i imam Ibn-Madždže u svom "Sunenu" izvijestili su da Ukbe bin Amir el-Džuni prenio je hadis u kome je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ne dajite hranu ili piće silom vašim pacijentima jer Allah Svemogući njih hrani i daje im njihovo piće."[70]

Neki su ugledni liječnici zabilježili da ovaj hadis kao neiscrpno vrelo koristi Božije mudrosti izrečene u ovim konciznim riječima Poslanika, s.a.v.s. Njegove su koristi višestruke i on podrazumijeva vođstvo za sve liječnike isto tako kao i za one koji se brinu za pacijente. Ustvari, kada pacijent razvije netoleranciju za hranu ili odbija jesti ili piti, to znači da je njegova priroda zauzeta u borbi s bolešću, i indicira gubitak apetita, slabost njegovih sposobnosti ili gubitak njegovih prirodnih uređenja. Što god bi moglo biti uzročnik, hrana ili piće ne smiju biti forsirani nad pacijentom. Kada pacijent osjeti glad, to znači da njegovo tijelo traži sastojke koje mu njegove sposobnosti ne mogu pružiti, ili to znači da je prethodnu dozu sastojaka koju je već imao apsorbirao ili probavio. Traženjem ovakvih potrebnih sastojaka najudaljeniji udovi se nameću nad onim bližim, kreirajući tako napetost u stomaku koja nadalje rezultira traženjem hrane. Inače, za vrijeme bolesti, sposobnosti će biti zauzete u dozrijevanju, preradi i eliminaciji neželjenih supstanci. Stoga, nametanje hrane ili pića nad pacijentom u tom će slučaju okupirati stomak u digestiji nove hrane i, prema tome, spriječiti prirodni proces eliminacije bolesti. Ovakve su posljedice pogotovo jače u vrijeme slabosti njegovih sposobnosti ili za vrijeme krize bolesti što može dovesti do komplikacija popraćenih pretjeranim znojenjem i opadanjem temperature *(ar. buhran)*. Ustvari pod ovakvim okolnostima pacijentu se smije dati samo osnovna nutricionalna dijeta, koja ne uznemirava njegov probavni trakt, a to će mu pripomoći da sačuva snagu i pobijedi bolest.

Stoga, u vrijeme ovakvih kriza, pacijentu se mogu davati neophodni okrepljujući sastojci kao što su sok od aromatične nimfe *(lat. Nymphaea odorata)*, sok od jabuke,

[70] Tirmizi, 2041; Ibn-Madždže, 3444; sam hadis je daif ali ima i drugih hadisa koji ga jačaju i daju mu stupanj hasen hadisa.

ružin sok i slično u ograničenoj mjeri. Što se tiče obroka, smije mu se davati dobro pripremljena i ugodna pileća supa. Da bi osvježio svoj duh, pacijent, između ostalog, traži miomirisno okruženje i mora primiti ohrabrenje i samo slušati dobre vijesti, jer pravi je liječnik sluga i dobročinitelj prirode, a ne njen protivnik.

Pojedinac mora znati da zdrava krv nosi potrebne sastojke i tvari neophodne za izgradnju ćelija u tijelu, dok je sluz nerazvijena krv. Kada postoji prodor sluzi u tijelu, a u samilosnoj kretnji, priroda će pomoći u dozrijevanju ovakve sluzi i pretvoriti je u krv da privremeno nadopuni tjelesne potrebe. Zapravo, priroda je sila ovlaštena Allahovom odlukom da reguliše tjelesne funkcije i da sačuva čovjekovo zdravlje za vrijeme životne dobi čovjeka.

Pacijenta rijetko treba hraniti silom, osim kada je nesvjestan ili poremećenog uma. U tom smislu postoji i hadis: "Ne namećite hranu ili piće vašim pacijentima jer Allah Svermogući hrani ih i daje im njihovo piće" koje se slaže sa općim fizičkim stanjem i ne odstupa od prirodnog zakona. Značenje gore navedenog hadisa jeste to da pacijent može preživjeti nekoliko dana bez uzimanja hrane ili pića, tj. to je stanje koje zdrava osoba ne bi mogla podnijeti bez slabljenja njenih stanja. Hadis Allahovog Poslanika, s.a.v.s., "... jer Allah ih Svemogući hrani i daje im njihovo piće", izražava suptilno značenje što samo liječnici koji obraćaju pažnju na pravo stanje srca i duhovnih zbilja mogu shvatiti. U njihovom slučaju oni mogu prepoznati funkcije tijela i duše, i prirodnu interaktivnu ulogu u tome. Zbog toga, aludirajući na to, samo kažemo da kada je nečiji um okupiran razmišljanjem o onome što mu je drago ili protiv toga, ili kada je zabrinut ili uplašen, može odbaciti hranu ili vodu, i ne mora osjetiti glad, žeđ, hladnoću ili vrućinu. Umjesto toga, njegovi osjeti ostaju uhvaćeni u njegovom nastojanju do tog stupnja da čak on ne mora osjetiti udarac, porezivanje ili tegoban bol. Bez sumnje, svako se osvjedočio jednom stupnju ovakve vrste zaboravnosti. Ovakvoj navali oblaka misli i poraza bola, gladi i žeđi. Kada su misli ugodne, one zamjenjuju hranljive sastojke, a tijelo postaje zasićeno i osvježeno a njegove snage uvećane. Krv će oticati nesmetano u srce i to će se pokazati kao sjaj na njegovom licu, jer zadovoljstvo razrjeđuje krv, povećava njeno oticanje u arterije i gasi žeđ. U tom slučaju, zadovoljstvo postaje primarni tjelesni sastojak, dok će tijelo voljeti ovakav užitak i postati privremeno uzdržavano njime u zamjenu za konvencionalnu hranu.

Duhovna ishrana

Kada priroda oduzme svoju sklonost, ili postigne veća područja, njeno zadovoljstvo nadmašuje ono što je podređeno i sekundarno. Zbog toga je važno značenje obraćanja Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Ja prebivam s mojim Gospodarem, a On mi daje moju hranu i piće." S druge strane, kada zazivač potakne očaj, tugu ili bol, ovdje, ponovo,

priroda postaje preokupirana u borbi, suprotstavljanju i potiskivanju uljeza. Također u ovom slučaju, ovakva borba preuzima vodstvo nad traženjem hrane. Trebao bi pojedinac pobijediti bitku, pa će se tijelo osjećati preporođeno i osvježeno, i osvrtat će se za onim što je propustilo od esencijalno hranljivih sastojaka. Međutim, ako je bitka izgubljena vlastitom krivicom neprijatelja, onda on gubi snagu i postaje odbačen. Nadalje, u slučaju nadmetanja, snaga se mijenja. U biti, ovakva unutarnja borba je kao borba između dva neprijatelja. Pobjednik je slavljenik, a gubitnik će biti ili ubijen ili zarobljen. Poput toga, bolesna osoba prima od Allaha Svemogućeg ruku koja će ga ovlastiti da se okoristi od blizine njegovog Gospodara. Zapravo, Allahovi ovisnici i robovi bliži su Gospodaru kada su njihova srca slomljena, i ovo će ih omogućiti približavanje Allahovoj milosti i samilosti. Pacijent treba biti pobožan i usrdan pa će ovakva duhovna ishrana prožeti njegovo srce, revitalizirati njegovu prirodu *(ar. tabi'a)* i ojačati njegovo tijelo. Naravno, ovakva duhovna ishrana ima daleko veću temeljitost i važnost za tijelo nego hrana i voda. Što su jača vjera, ljubav za Gospodarem, dobrobit i zadovoljstvo bivanja u Njegovoj blizini, i što je usrdnija i vatrenija žudnja da sretne svog Gospodara, to jačim postaju njegovo osvjedočenje *(ar. jekin)*, zadovoljstvo, zadovoljstvo za Gospodarevom voljom i spoznavanje Njegovih bezbrojnih darova. Ovako obnovljena duhovna snaga neizmjerno nadoknađuje potrebe pacijenta dok znanje svjetovnih liječnika ne može dostići ovakav stupanj razumijevanja, opisa ovakvog čuda ili shvatanja ovakvog stanja čednosti (jasnoće) i uznošenja zbog oblačnosti što natkriljuje njihov razum i dušu, i usljed njihovog pomanjkanja vjere. Da bi razumio ovaj fenomen, pojedinac može razmisliti o stanju umjetničkog entuzijaste koji voli slikanje i skulpture, i kako je njegovo srce zasićeno sa ovakvim stanjem, približnog obožavanja i divljenja. Zapravo, kada je pojedinac potpuno očaran u ovakvoj naklonosti prema slikanju, društvenom položaju, titulama, novcu, znanju, ili ljubavlju za svijetom, kroz njegovu nepromjenjljivu koncentraciju, on može prihvatiti čuda i behar s konstantnim otkrićima o njemu samome, podjednako kao i o drugima.

Preneseno je u "Sahihu" da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao sprovoditi određeni broj dana trajni i neprekidni post, dok je to isto zabranio svojim ashabima. Kada je upitan o tome, odgovorio je: "Ja nisam kao vi, ja ostajem u prisutnosti mog Gospodara, Koji mi daje moju hranu i piće."[71] Naravno, ovakva duhovna ishrana nije uzeta oralno, jer u suprotnom ne bi postojala razlika između posta i jedenja, i u ovom slučaju on ne bi postio. Ovo također podrazumijeva da je on, s.a.v.s., opskrbljen izvanrednim počastima što ga čini kadrim za ono što oni nisu u stanju da podnesu. Inače, da je oralno jeo i pio, ne bi rekao: "Ja nisam kao vi *(ar. hai'a)*" Pacijent koji je prikovan za krevet i kome manjka ovakve duhovne ishrane za dušu i srce, podjednako kao i njene uloge u proizvođenju lijeka za njegovu bolest i revitaliziranju njegove prirode, a koji je suočen sa nedjelotvornošću lijeka što ga njegovo tijelo usrdno pokušava probaviti, razumjet će ono što je ovim rečeno, Allah je najbolji unapređivač razumijevanja.

[71] Buharija, 4/179; Muslim, 1103.

POGLAVLJE XV

Upala grla

Preneseno je u "Sahihu" da je Allahov Poslanik ,s.a.v.s., rekao: "Neki od vaših najboljih lijekova nalaze se u flebotomiji i indijskoj aloji[72], i ne povređujte vašu djecu pritiskajući njihove usne resice *(lat.uvulae)* kada boluju od upale grla."[73,74] U drugom hadisu preneseno od Džabira bin Abdullaha, izviješteno je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., došao Aiši, neka je Allah njome zadovoljan, i zatekao ju je kako se brine o djetetu čiji je nos krvario. On je upitao: "Šta je ovo?" Ona je odgovorila: "Vjerovatno ima upalu grla *(ar. 'uzra)* ili glavobolju!" Allahov je Poslanik, s.a.v.s., tada rekao: "Ne ubijajte vašu djecu. Kada vaše dijete boluje od upale grla ili glavobolje (za njegovo liječenje) upotrebljavajte indijsku aloju tretiranu u svježoj vodi i neka je dijete ušmrkava."[75] Aiša je odmah potražila lijek, aplicirala ga i dijete se oporavilo.[76]

Po njegovom mišljenju, Ebu-Ubejde je objasnio da se "uzra" razvija iz upale grla, ili iz čireva traheje uzrokovanih krvlju (kao jednoj od četiri temeljne tjelesne izlučevine-srednjovjekovna teorija). Kada se tretira, pojedinac mora šutjeti kraći vremenski period i bit će opravdan za nepričanje. Ostali objašnjavaju da je 'uzra čir što nastaje iz upale između uha i grla, a većinom pogađa djecu. Koristi ušmrkivanja vode indijskog alojinog praška jesu da 'uzra nastaje u krvi što je prezasićena prodorom sluzi, a indijska aloja pomaže sušenju uvulae i omogućava njeno povlačenje na odgovarajuće mjesto. Simptomi 'uzre također uključuju bolnu i natečenu uvulu i tonsilae, elongaciju i suhoću uvulae, promuklost, a ponekad stanje hunjavice što zagađuje krv sa sluzi.

Povremeno, tople bolesti mogu biti liječene toplim lijekovima. Ibn-Sina u svom djelu "Kanun fi tibbi" govori o liječenju upale i elongaciji uvulae *(lat.uvulaptosis)*

---

[72] Indijska aloja:*(ar.qust bahri)*; rod biljke liliaceous *(ljiljana)*; drvo aloje. Pogledaj pleuritis, poglavlje XI

[73] Arapski 'uzra: *(ar. 'uzur: izgovor)*; upala grla; bolest tonsilae; oticanje uvulae.

[74] Buharija, 10/127; Muslim, 1577.

[75] Ar. su'ut.

[76] Ahmed, 3/315; sahih sened.

ušmrkivanjem praškaste smjese alauna (stipse)[77], sjemenki mirha *(lat. Commiphora myrrha)* i indijske aloje. Indijska aloja (vidi fusnotu) potrebna za ovo liječenje jeste vrsta koja proizvodi bijele cvjetove i okus slatkoće. Ranije, ljudi su uobičavali liječiti upalu grla i tonsilitis pritiskajući uvulu. Allahov Poslanik, s.a.v.s., podučio ih je suprotno tomu, i podučio ih lijeku. *Su'ut* (*ar.*) jeste bilo koji lijek koji se ušmrkava kroz nos, ponekad uključuje jednostavne lijekove ili one složenije. Mješavina je usitnjena u fini prašak, prosijan i blago ovlažen, a potom ostavljen da se osuši. Kada je potrebno, ovakva je mješavina otopljena u vodi i inhalirana kroz nos. Pacijent mora ležati na leđima s glavom zavraćenom unatrag pomoću peškira preko ramena da bi omogućio lijeku koji se uzima ušmrkivanjem da dosegne mozak, na taj način izbacujući bolest kihanjem. Ibn-Abas prenio je da je povremeno Allahov Poslanik, s.a.v.s., koristio medicinski lijek što se uzima ušmrkivanjem i to isto preporučio za liječenje različitih bolesti.[78]

[77] Ar. šabb jamani upotrebljavan kao agens za zaustavljanje krvarenja iz nosa i krvarenja uopće.

[78] Ebu-Davud, 3867; sa jakim senedom.

POGLAVLJE XVI

Uvećanje srca

1. Koristi od hurmi

Ebu-Davud je prenio u svome "Sunenu" da je Sa'id rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., za vrijeme bolesti koju sam imao, stavio je svoju ruku između mojih bradavica (na prsima), a ja sam osjetio njene hladne blagodati u organima što se nalaze iza prednjeg zida grudnog koša." Potom je objasnio: "Boluješ od uvećanja srca *(ar. mef'ud)*. Zovite Harisa bin Kaladaha. On izvodi liječenje. Recite mu da uzme sedam osušenih medinskih hurmi *(ar. 'ajva)*, izmrvi ih zajedno sa njihovim sjemenkama da bi napravio ljekovitu smjesu, a zatim neka masira tvoja prsa njome."[79]

Medinske hurme imaju izrazito bogate medicinske osobine[80] i Poslanikov recept od sedam hurmi za ovaj određeni tretman ima profinjenu duhovnu vrijednost koja može biti shvaćena kroz vjeru. Preneseno je u "Dva sahiha" da je otac Sada bin Ebi-Vekkasa zabilježio od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako govori: "Ko god uzima sedam hurmi iz plantaže 'Alijeh' za doručak neće bolovati niti od otrova niti od sihira taj dan."[81]

Hurme su tople u drugom stupnju, a suhe u prvom. Neki smatraju hurme vlažnim. Hurme su odlična nutricijska hrana, pogotovo za one koji su navikli na njih u svojoj ishrani kao što su to stanovnici Medine, između ostalih. Hurme osiguravaju potrebne hranidbene sastojke u hladnim klimama, dok su korisnije za stanovnike toplih klima. Stomaci stanovnika hladnih klima su topli, a stomaci su stanovnika toplih klima hladni. Ovo objašnjava zašto stanovnici Arapskog poluotoka, Jemena, Taifa i susjednih predjela

[79] Ebu-Davud, 3875.

[80] Hurme su bogate mineralima i vitaminima A, B i D. Nutricijske vrijednosti osušenih hurmi mogu doseći 85% uključujući: 78% ugljikohidrata, 2,5% proteina, 3% glicerida i 1,5% minerala. Hurme su bogate alkalnim mineralima-solju, što uravnotežava kiselost mesa, jaja i hljeba. Nutricijske komponente vlažnih hurmi su sljedeće: 30% voda, 65% šećer, 2% proteini i 1% želatin. Nutricijske vrijednosti njihovog šećera duplo su veće onima kod običnog šećera.

[81] Buharija, 9/493; Muslim, 2047.

toplih klima, naprimjer, podnose unošenje tople hrane kao što su med i hurme, i zašto rado jedu tople začine i mirođije u njihovim obrocima, dodajući hrani približno deset puta više od količine onih što se obično koristi u zemljama hladnih i umjerenih klimatskih pojaseva; i u poređenju stanovnika hladnih predjela oni jedu ljute paprike i đumbir i prezalogaje njihove nusproizvode na isti način kao što drugi jedu slatkiše. Zapravo, ovakva ishrana se slaže sa njima, jer njihovi stomaci ostaju hladni dok toplota njihovih tijela raste na površini kože. Ovo je slično izvorima i prirodnim vrelima, gdje je voda hladnija ljeti, a toplija zimi. Slično tome, nečiji stomak može probaviti prostu hranu zimi, a možda to isto neće biti u mogućnosti urediti ljeti.

Stoga, stanovnici Medine, naprimjer, ovise većinom o hurmama za ishranu na isti način kao što drugi ovise o brašnu. Iz hurmi oni dobivaju potrebne sposobnosti i temeljne nadopune. Medinske hurme drveta palme *(lat.Phoenix dactilifera)* iz "alijeh" jesu najbolja podvrsta, i one su crnkaste boje, velike slatke i pune (mesnate). One su također bile dobile blagoslov da su zasađene od samog Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Hurme su smatrane hranom, lijekom, isto tako dobro kao i voćem. One odgovaraju većini ljudi, povećavaju seksualnu snagu i ne proizvode štetne ili neprobavljive beskorisne tvari kao što to čini neko voće. Umjesto toga, za čestog korisnika, hurme sprečavaju raspadanje tjelesnih izlučevina *(ar. ahlat)* i njihovo kvarenje.

Možda se ovaj hadis odnosi samo na stanovnike Medine i njihove susjede. Zato, moguće je da agrikulturni proizvodi svakog područja osiguravaju kritični lijek za vlastite stanovnike. Treba li ista biljka biti zasađena u drugom predjelu, možda to neće proizvesti iste ranije spomenute nutricijske vrijednosti ili medicinske posljedice. Ovome je uzročnik vrsta zemljišta, vode i vazduha. Zapravo, postoje mnoge raznolikosti tla kao i ljudi, a svako tlo proizvodi neophodnu nutricijsku hranu potrebnu njenim ljudima. Nekoliko vrsta biljaka mogu biti jestive u nekim zemljama, dok se u drugim smatraju otrovnim, ili možda neke biljke mogu biti lijek za neke ljude, dok su hrana za druge.

2. Duhovni smisao sedam hurmi

Što se tiče duhovnog značenja sedam hurmi naznačenih u hadisu, ovaj broj se dogodio Allahovom Odredbom *(ar. kadr)* prije nego što je došlo do postojanja Allahovih stvorenja. Broj sedam ustanovljen je Šerijatom. Zapravo, sve je stvoreno sedmostruko. Allah Veličanstveni je stvorio sedam dženneta sa sedam zastupnika; dvije zemlje u sedam oblika; završio je stvaranje ljudskog bića u sedam perioda *(ar. atvar)*; naredio je da Njegovi vjernici trebaju tavafiti Ka'bu sedam puta; da prelaze razdaljinu između dva brda, Safe i Merve, sedam puta; da gađaju šejtana na Mini sedam puta sa sedam kamenčića ; i da slave Allaha za vrijeme dva bajrama sedam puta za svaki ponaosob *(ar. 'id)*. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je govorio, kada se radi o djeci, da obavljaju namaze

kad napune sedam godina.[82] U slučaju razvoda, Allahov Poslanik, s.a.v.s., utemeljio je također da dijete može birati između oca i majke kada napuni sedam godina.[83] U sljedećem hadisu on je presudio da je otac djeteta podesniji da zadovolji njegove potrebe, dok je u drugom specifičnom slučaju dao to pravo majci. Za vrijeme njegove posljednje bolesti, Allahov Poslanik, s.a.v.s., zatražio je od ashaba da izliju sedam mješina hladne vode na njegovu glavu.[84] Allah Svemogući naredio je snažnoj oluji što je uništila bezbožni narod Ada da napadne neumoljivo sedam uzastopnih noći kao kaznu koja je dostigla svoj vrhunac u njihovom uništenju. Poslanik, s.a.v.s., molio je Allaha Svemogućeg da mu pomogne da dostavi Objavu njegovom narodu sa sedam blagoslova kao što su oni dati Jusufu.[85] Potom je došla Allahova usporedba u Kur'anu, po kojoj će Allah umnožiti nagradu dobročinstva sedam puta. On kaže: *"Oni koji imanja svoja troše na Allahovom putu liče na onoga koji posije zrno iz kojeg nikne sedam klasova i u svakom klasu po stotinu zrna.-A Allah će onome kome hoće dati i više; Allah je neizmjerno dobar i sve zna." (Kur'an, 2:261)* Također za vrijeme Allahovog poslanika Jusufa, neka je mir na njega, kralj Egipta vidio je u snu sedam klasova žita i kroz tumačenje Jusufovo dok je bio u zatvoru, Egipćani su sijali sedam godina. Allahov Poslanik, s.a.v.s., najavio je unaprijed da će sedamdeset hiljada njegovih sljedbenika ući u Džennet bez polaganja računa. Nadalje, nema sumnje da broj sedam ima značajan duhovni smisao koji se ne nalazi u ostalim brojevima. Ista važnost broja sedam nalazi se također u noćnim nafila-namazima: šafa' i vitr.

Slični istaknuti osvrti na glavni broj sedam mogu se naći u grčkoj fillozofiji i medicinskim postupcima. Hipokrat je potcrtao u svom učenju da sve u ovom univerzumu ima sedam svojih strana (septilateralnost). Postoji sedam planeta u ovom solarnom sistemu, sedam dana u sedmici, sedam perioda u životnom dobu čovjeka , koji su: period dojenja, djetinjstvo, mladalaštvo, adolescencija, srednje doba, starost i iznemoglost, kojom se završava život na ovom svijetu. Allah zna najbolje o pravom značenju, svrsi, odredbi i mudrosti što ih je On odredio u stvaranju broja sedam, i na svaki način navedeno obraćanje u potpunosti objašnjava značenje sedam hurmi, grada Medine, njihovog međusobnog odnosa, i njihovu zaštitu od opčinjenosti i otrova kao što je spomenuto u obraćanju Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Uz to, isto mišljenje ili lijek bili

[82] Vidjeti kod Ahmeda i Ebu-Davuda, 494, Tirmizije, 407; u obliku: "Kada dijete napuni sedam godina, naređujte mu namaz, a kada napuni deset, istucite ga zbog njega."

[83] Šafija, 2/422; Ahmed, 7346; Ebu-Davud, 2277; Tirmizi, 1357; Ibn-Madždže, 2351; U šafijskom mezhebu ovo je stav da dijete bira. Ovakav stav su imali i Omer, Alija i Šurejh. Ebu-Hanifa i Malik kažu da dijete ne bira tom smislu pošto ono to još nije u stanju jer će možda izabrati onog roditelja s kojim se igra, a koji zapostavlja njegov odgoj i sl...

[84] Buharija, 8/108.

[85] Buharija, 2/410.

su propisan od Hipokrata i Galena, između ostalih slavnih liječnika, a najvjerovatnije, liječnici širom svijeta odobrili bi ovakvo otkriće i propisali isto, dok bi njihova mišljenja bila utemeljena na stjecanju prilika i smislu zapažanja. S druge strane, blagoslovljene riječi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., izgovorene su sa znanjem, vjerom i osvjedočenjem, i bile su objelodanjene kroz Allahovo nadahnuće, i one bi trebale biti vrednije od zanimanja, učenja, odobravanja i povjerenja. Ipak, pozivajući se na liječenje hladnih otrova, postoje neki opći prihvatljivi postupci i protuotrovi korišteni u njihovim tretmanima, i u drugim posebnim slučajevima, postoje druge protuotrovne tvari koje se nalaze u mnogim biljkama, poludragim kamenjima i mineralima: oniksu, granitu, kristalu ili tirkizu. I za sva vremena, Allah zna najbolje.

3. Vjera: protuotrov

U daljem razmatranju navedenog hadisa: "Ko god uzima sedam hurmi iz plantaže "'Alijeh" za doručak, neće bolovati niti od otrova niti od opčinjenosti za taj dan", moguće je da medinske hurme zasebno mogu dokazati da posjeduju potrebni protuotrov što djeluje protiv zle opčinjenosti ili one mogu imati odgovarajući lijek koji djeluje na specifične vrste hladnih otrova. U kasnijem slučaju, tlo, voda i vazduh blagoslovljenog grada Allahovog Poslanika, s.a.v.s., osigurat će odgovor. Međutim, postoji preduvjetno stanje za ozdravljenje od bolesti i nedaća što spopadaju ljude a to je uloga vjere u promoviranju izlječenja. Nadalje, u slučaju da se bolesnik okoristi lijekom, on ga prvo mora prihvatiti i vjerovati u njegovu djelotvornost u liječenju njegove bolesti. Stoga, "priroda" pojedinca *(ar. tabi'a)* će vrednovati ovakve vrijednosti i koristiti osigurani lijek da pomogne u prevladavanju bolesti. Zapravo, nekoliko pristupa uspješnom liječenju snažno se oslanjaju na pacijentovo povjerenje, potpuni pristanak i njegovo iskreno prihvataje lijeka i vjerovanje u djelotvornost istog. Ovakvi su čudni fenomeni čak općeniti, jer pod ispravnim psihološkim stanjima "priroda" će se jako slagati s lijekom, a duša će ga prihvatiti s radošću, dokazujući autentičnost prirodnih funkcija i nadmoćnosti, stimulirajući prirodnu otpornost pojedinca i prinuđujući njegovu svojstvenu toplotu *(ar. haar garizi)* ili prirodna antitijela da proizvode potrebne limfocite i ostale prirodne antibiotike koji će inhibirati razvoj štetnih mikroorganizama i odstraniti otrov.

Radi poređenja, često "pravi lijek" može biti nedjelotvoran kada pacijent ima neutemeljene rezerviranosti, sumnju i pomanjkanje vjere u njegove okrepljujuće posljedice. Tako se događa da "priroda" napravi izuzetak i djeluje s indiferetnošću naspram lijeka. U tom slučaju, nijedan lijek neće biti od koristi. Ovakav primjer može se naći u najvrednijem lijeku, najistančanijem lijeku za srca, tijela i duše i najpovoljnijem tretmanu koji vodi do koristi pojedinca u ovom životu i životu poslije smrti. Taj se lijek zove Sveti Kur'an, i on je lijek za svaku bolest. Ukoliko srca ne vjeruju u njega, neće se

okoristiti od njega. Umjesto toga, on će povećati njihove bolesti. S druge strane, ne postoji lijek koji se brine o nepromjenjljivom, potpunom i trajnom ozdravljenju bolje od Kur'ana, jer njegova uzvišena mudrost, znanje i svjetlost jesu najbolja dijeta i najbolji lijek za svaku bolest. Uprkos tome, većina srca okreću se od njega; većini manjka istinske vjere u njegove lijekove za tijelo, um i dušu i većina se nalazi na suprotnom putu u traženju lijeka za njihove bolesti. Njihovi su lijekovi naravno složeni postupci koje su oni otkrili kroz pokušaj i grešku, i koje su oni uobičajili upotrebljavati iz navike, zapravo, radije nego dizanja u viša područja i primanja prave medicine. Ljudi ovakvih srca imaju jače povjerenje nad stvorenim funkcijama i djelotvornošću "prirode" u prevazilaženju njihove bolesti. Ovakva ovisnost raste kroz naviku, opće nastojanje da traže prevladavajuće metode kada su duhovne sklonosti pojedinca nepotpune. Na taj način opće i hronične bolesti prevladavaju nad ljudskim umovima, tijelima i srcima. Kako pacijent tako i njegov liječnik postaju ovisni o ovakvim lijekovima i razvijaju iskrenu osjetljivost i brigu za njihovu vlastitu vrstu umjesto poštovanja medicine Kur'ana i tradicionalnog liječenja Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Vjeru, poštovanje, duh i pozitivno mišljenje oni duguju učenjima njihovih učenih učitelja, a učenici su zatrovani svojim novim povjerenjem, poštovanjem i vjerom u svjetovna djela, i apliciraju nauku radije nego riječi svog Stvoritelja i učenja Njegovog Poslanika, s.a.v.s. Kao posljedica opće bolesti, nove bolesti i najozbiljnije bolesti od svih, tj.[86] srce zadobija nove dimenzije, razvija dodatne komplikacije, dovodi ljude na koljena i do ovisnosti o ovakvim tretmanima i drži medicinske umove zauzetim u istraživanju uzroka i eksperimentu u sintetiziranju lijeka. Zapravo, što više oni liječe složene bolesti kompleksnim sinteticima nazvanim "lijekovima", nadalje će se bolesti intenzivirati i razviti dalje komplikacije i, prema tome, činjenice su tako dokazane, a Allah zna najbolje.

Pjesnik je jednom rekao:

"Kakvo čudo! A čudnih događaja je puno
Lijek je blizu, pa ipak ne traži se (pa ipak niko ga ne traži).
Upravo poput karavana čije kamile su žedne,
Dok se voda nosi na njihovim leđima u izobilju."

[86] Lat. Id est = što želi reći, tako rekući.

POGLAVLJE XVII

Uravnotežavanje ishrane kao primarno preventivno liječenje

U "Dva sahiha" prenosi se da je Abdullah bin Dža'fer rekao: "Vidio sam kako Allahov Poslanik, s.a.v.s., jede svježe zrele hurme s krastavcem."[87] (Buhari i Muslim)

Koristi jedenja svježih hurmi i krastavica

Neophodno je održavati dobro zdravlje kontroliranjem jedenja i uravnoteživanjem unosa hrane i voća. Kreiranje ravnoteže hrane raspršiti će bilo koju štetu koju oni mogu sadržavati i optimizirati njihove koristi. Svježe zrele hurme *(ar. rutab)* jesu tople i vlažne u drugom stupnju. One podupiru simptome loše smjese loših tjelesnih izlučevina stomaka uzrokovane niskom kaloričnom vrijednošću u ishrani i potpomažu stanje tvari hladne prirode u stomaku. Oni se također slažu sa stomakom, podupiru apsorpciju hranljivih materija u crijevima i ispravljaju slabosti digestije, podjednako dobro kao što poboljšavaju toplotu tijela kada su miješani sa sirupom od meda i ocata[88] ili sa gorkim šipkom. Ipak, zrele hurme se brzo kvare. Svježe zrele hurme također uvećavaju sjeme muškarca i seksualnu sposobnost, dok će njihovo prekomjerno jedenje agitirati krv, razviti glavobolju, zaprečavati krvne sudove, razviti bolove u mokraćnom mjehuru, povećati žeđ i oštetiti zube. S druge strane, krastavice su hladne i vlažne u drugom stupnju. One gase žeđ i stimuliraju snagu čak pomoću njihovog miomirisnog mirisa. One hlade loše stanje (mješavinu 4 osnovne tjelesne izlučevine) stomaka, uravnotežavaju gastrioitestinalne funkcije i snižavaju vrućicu. Kada su sjemenke krastavice osušene, potom samljevene, a zatim prosijane i emulgirane, pijenje ovakve emulzije ugasiti će žeđ, djelovati kao diuretik i smanjiti bol mokraćnog mjehura, dok trljanje zuba sa samljevenim suhim sjemenkama krastavice izbjeljuje zube. Ovo su samo neke od mnogobrojnih koristi.

[87] Buharija, 9/488, 489; Muslim, 2043.

[88] Istočnjačka smjesa načinjena od pet dijelova meda naspram jednog dijela ocata.

Sve zajedno, svježe zrele hurme su tople a krastavice su hladne. Svake od njih će nadoknaditi nedostatke one druge, uravnotežiti tjelesne prirodne odbrane i popraviti odbrambene digestivne procese. Loše posljedice hurmi mogu biti neutralizirane jedenjem bademovih i makovih sjemenki. Zapravo, suprotstavljanjem svakoj napasničkoj tvari njene suprotnosti će je uravnotežiti, odstraniti njene štetnosti i iznjedriti njene koristi. Ovo je u biti temelj prirodnog zakona suprotnosti, i ovo je temelj medicinskog liječenja, utemeljenje očuvanja zdravog i jakog tijela, i nadalje to je srž medicine kao nauke. Preneseno je u hadisima da je Aiša, neka je Allah njome zadovoljan, rekla: "Hranili su me svim vrstama hrane da dobijem težinu, ali nisam ništa postigla. Potom su dodali krastavac i svježe hurme u moju ishranu i to mi je pomoglo." Prema tome, hladno je tretirano sa toplim, toplo sa hladnim, vlažno sa suhim i suho sa vlažnim. Ovo će izbaciti njihove štete i uravnotežiti njihove posljedice. Slično ovoj teoriji jeste Poslanikovo uputstvo miješanja sene sa maslacem i medom *(ar. sunut)* kao prirodnog blagog laksativa, jer sunut[89] ublažuje posljedice lišća sene. Hvaljen neka je Allah i neka On obaspe Njegove najveće blagoslove na Njegova Poslanika, s.a.v.s., koji je bio poslan da pomogne popraviti stanja srca, dadne uputu održavanja dobrog zdravlja i da koristi svakome u pogledu njegove dobrobiti na ovom svijetu i životu poslije smrti.

[89] Poglavlje X. Suhoća stanja.

POGLAVLJE XVIII

Nametanje apstinencije (ustezanja) od hrane

Liječenje implicira dvije stvari: ustezanje od uzimanja štetnih tvari i štićenje konstitucije tijela kroz održavanje zdrave ishrane da bi se zaštitilo od smetnji u prirodnim funkcijama. Kada osnovne tjelesne izlučevine dosegnu nivo propadanja, javlja se potreba za izazivanjem ispravnog načina purgacije. Zbog toga, srž je medicinske prakse utemeljena na ova dva principa. Postoje dvije vrste apstinencije *(ar. himja)*: ona što sprečava bolest i ona što zaustavlja njene posljedice i dopušta tijelu da je izbaci. Prva vrsta apstinencije jeste preventivna medicina koja sačinjava hranljivu dijetu zdrave osobe, a druga je temeljna, neophodna dijeta za bolesnu osobu. Kada se jednom utvrdi, ona uzrokuje da bolest zastane i to pomaže da je sposobnost pojedinca izbaci van. Izvor Allahove upute za nametanje apstinencije od hrane dolazi iz Kur'ana, gdje Allah Svemogući kaže: *"Ako ste bolesni, ili na putu, ili ako je neko od vas obavio prirodnu potrebu, ili ako ste se sastajali sa ženama, a ne nađete vode, onda dlanovima čistu zemlju dotaknite..." (Kur'an, 4:43)*. Dakle, dozvola je data bolesnoj osobi da izbjegne upotrebu vode kada je njena vanjska upotreba štetna. Opet, ova uputa ukazuje na potrebu za apstinencijom da bi se umanjile sumnjive zdravstvene komplikacije, na taj način utemeljujući temeljno pravilo medicinskog tretmana.

Ibn-Madždže u svojoj zbirci hadisa prenosi da je Ummu el-Munzir bin Kajs el-Ensarijja rekla: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., ušao je u moj šator a s njim je došao Alija, r.a., koji se oporavljao *(ar. nakihun)* od bolesti. Tu smo imali palmino drvo s grozdovima hurmi koje su visile s njega. Allahov Poslanik, s.a.v.s., stajao je jedući s njega, a Alija, r.a., činio je isto. Allahov Poslanik, s.a.v.s., obratio se Aliji, r.a., govoreći: "Blago, blago, još uvijek se oporavljaš." Alija, r.a., prestao jesti a ja sam mu pripremila zdjelu repe[90] kuhane sa ječmom. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je potom rekao Aliji, r.a.: "Jedi ovu hranu, jer je ona prikladnija za tebe."[91]

[90] *Ar. silk, lat. Beta vulgaris.*

[91] Ibn-Madždže, 3442; Tirmizi, 2038; Ebu-Davud, 3856; Ahmed, 6/364; sa dobrim je senedom,

Našli smo u zbirci hadisa od Ibn-Madždžea da je Suhajb rekao : "Jednom sam došao u posjetu Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., koji je jeo hljeb i hurme. Rekao mi je: 'Dođi i jedi.' Tako sam sjeo i počeo s jedenjem hurmi. Allahov Poslanik, s.a.v.s., mi je rekao: 'Jedeš li hurme kad patiš od konjuktivitisa?'[92] Odgovorio sam mu: 'O Allahov Poslaniče, žvačem na drugoj strani!' Čuvši to, Allahov Poslanik se nasmijao."[93]

U drugom hadisu Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Kada Allah voli roba, On ga štiti od nedaća ovog svijeta, kao što neki od vas ne prestaju štititi svog pacijenta od hrane i pića."[94] Kao što su i obična obraćanja: "Nametanje apstinencije od hrane i pića jeste najbolja medicina"; "Stomak je boravište svake bolesti" i "Liječite svaku osobu onim na što je njen stomak navikao"; sve ove izreke obraćanja su arapskog liječnika Harisa bin Kaladaha, i neispravno je pripisati ih Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Nekoliko učenjaka hadisa slažu se po ovom pitanju. Ipak, preneseno je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Stomak je središnja zdjelica tijela a vene su povezane na njega. Kada je stomak zdrav, vene će cirkulirati isto, a kada je stomak truho, vene će apsorbirati ovakvu trulež i tkivo također."[95]

Haris bin Kaladah uobičavao je reći: "Apstinencija je sažetak medicine." Pozivajući se na tadašnje Arape, apstinencija *(ar. himja)* podrazumijevala je privrženost dijeti preventivne medicine da bi se zadržalo dobro zdravlje. Oni su također tvrdili da dijetalna "himja" za zdravu osobu ima isto značenje kao period oporavljanja *(ar. nakaha)* koji je potreban za ozdravljenje osobe; i odavanje hrani od zdrave osobe jeste kao truhlenje tjelesnih izlučevina *(ar. ahlat)* u bolesne osobe. Naravno, nametanje apstinencije od štetnih tvari za bolesnu osobu i ograničavanje njenog unosa hrane kada je osoba u oporavljanju jeste najkorisnije za njegov oporavak. Za vrijeme ovakvog perioda, konstitucija tijela još uvijek jača i njegov digestivni trakt je slab. Njegovo zdravlje tada je najpodložnije degeneraciji i on rizikuje od ozbiljnog ponovnog vraćanja bolesti. Ovakvo vraćanje može biti gore nego početna bolest i kritičnije je za zdravlje.

Trebamo znati da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dao Aliji, r.a., najbolji medicinski savjet kada mu je zabranio jesti svježe zrele hurme dok se oporavljao. U njegovom slučaju, svježe zrele hurme koje su ljudi tog doba vješali u svojim domovima u grozdovima, u poređenju sa ostalim vrstama voća teške su za digestiju kada je stanje pojedinca slabo, i kada je "priroda" ne može trošiti lahko zbog toga što je zauzeta izbacivanjem bolesti. Ovo je pogotovo tačno u odnosu na određene vrste hurmi koje su teške za stomak. Stoga, njihovo jedenje u toku perioda oporavka donosi više štete nego koristi za pacijenta.

---

[92] Ar. silk, L. Beta vulgaris.

[93] Ibn-Madždže, 3443; hasen sened; Busiri u "Zevaidu" kaže da je sened sahih i prenosioci su pouzdani.

[94] Hadis je sahih, prenosi ga Ahmed, 5/427.

[95] Hadis je daif, nalazi se u "Medžme'u zevaidu", 5/186.

U ovom slučaju, ono što ostane od bolesti može da stagnira u tijelu ili da možda napreduje dalje. Kada se Ummu el-Munzir pojavila Aliji, r.a., s posudom repe kuhane sa ječmom, Allahov Poslanik, s.a.v.s., pozvao ga je da jede iz nje, jer je ova vrsta hrane zdravija za pacijentov oporavak. Voda u kojoj je kuhana repa hladi stomak, djeluje kao purgativ i laksativ i osigurava potrebne sastojke za pacijenta. Ovakav je obrok posebno koristan kada je ječam kuhan sa stabljikama i lišćem repe. Ova vrsta obroka osigurava najbolju ishranu za osjetljiv stomak i ne uzrokuje propadanje tjelesnih izlučevina.

Zejd bin Eslem prenio je da je Omer bin Hattab, r.a., jednom bolovao od visoke vrućice. Bio je stavljen na striktnu dijetu i traženo je od njega da se uveliko susteže od ikakve hrane i pića. Za vrijeme bolesti, i bez gladi, Omer, r.a., sisao bi ponekad košpicu hurme. U zaključku, dijetalna apstinencija od hrane za bolesnu osobu u vrijeme ranih stadija njene bolesti jeste najbolji lijek prije uzimanja lijeka, a kada je lijek prijeko potreban da se suprotstavi bolesti, apstinencija sprečava komplikacije i pomaže tijelu da kontroliše širenje bolesti.

POGLAVLJE XIX

Čežnje bolesne osobe

Ako pacijent, osoba za vrijeme oporavka ili čak zdrava osoba razvije jaku žudnju za određenom hranom ili pićem koje mu nije dopušteno a njegova čežnja za tim se povećava, onda neće biti štete u davanju (toj osobi) malog dijela željene tvari kojeg njegova konstitucija može probaviti. Ovakva količina mu ne šteti, i može mu vjerovatno koristiti, jer njegova prirodna žudnja nagovještava da će konstitucija njegovog tijela primiti ono što srce traži s naklonošću i simpatijom, a ovakav će pozitivan efekat neutralizirati i prevazići ikakvu moguću štetu koju mali dio u sebi sadrži. Zapravo, ovakvo uzimanje hrane ili pića korisnije je za tijelo nego jedenje ili pijenje onoga što mu se ne sviđa. Ovo objašnjava zašto je Allahov Poslanik, s.a.v.s., odobrio da Suhejb može jesti nekoliko svježih hurmi *(ar. ratib)* kada je bolovao od konjuktivitisa. On je znao da mu one neće uzrokovati štetu. U sličnom predanju, preneseno je da je Alija, r.a., posjetio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji ga je upitao: "Za čim žudiš?" Alija, r.a., je odgovorio: "Za svježim hurmama." Allahov Poslanik, s.a.v.s., u svojoj dubokoj ljubavi i suosjećajnosti prema svojim ashabima nasmijao se dok je dobacivao jednu hurmu Aliji, r.a., koji ju je primio s puno zahvalnosti. Trenutak kasnije, Allahov Poslanik, s.a.v.s., dobacio je sljedeću hurmu, potom treću, i nastavio je tako sve dok Alija, r.a., nije pojeo sedam hurmi. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je potom: "O Alija dosta ti je!" U drugom predanju preneseno od Ibn Madždže, pripovijeda se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dok je posjećivao jednog bolesnika upitao: "Da li žudiš za nečim?" Bolesnik je odgovorio: "Za nešto pšeničnog hljeba." Allahov Poslanik, s.a.v.s., okrenuo se potom ashabima i rekao: "Ako ijedan od vas ima pšeničnog brašna kod kuće, pošaljite nešto vašem bratu." Potom je dodao: "Ako vaš pacijent žudi za određenom hranom ili pićem, dajte mu je (onda mu to dajte)."[96] Zasigurno ova Poslanikova uputa ukazuje na dražesnost medicinske pronicljivosti koju vješti liječnici mogu shvatiti.

U biti, kada pacijent jede nešto što voli bez prave gladi i prirodnog apetita, to može biti korisnije za njega nego jedenje ili pijenje nečega za čim ne čezne. Nadalje, tijelo će probaviti sa više lahkoće nešto što je uzeto sa željom i kada instinkt pojedinca to traži, Allah zna najbolje.

[96] Ibn-Madždže, 1439.

POGLAVLJE XX

Liječenje oftalmije (kojuktivitisa i ostalih očnih bolesti)[97]

Zabilježili smo ranije kako Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije odobrio Suhajbovo jedenje osušenih hurmi dok je bolovao od upale očiju *(lat. Ophtalmitis)* i kako je savjetovao Aliju, r.a., protiv jedenja svježih zrelih hurmi *(ar. ratib)* dok se liječio od konjuktivitisa. Na ovu temu, Ebu-Naim je prenio u svojo knjizi, također poznatoj kao "Poslanikova medicina", da Allahov Poslanik, s.a.v.s., ne bi prilazio nijednoj od svojih žena oboljelih od koknjuktivitisa sve dok ne bi ozdravile.

Ophtalmia *(ar. remd)* jeste ozbiljna upala konjuktive, a to djeluje na vanjsku membranu što pokriva očnu jabučicu sa izuzetkom *corneae.* Ovakva upala uzrokovana je rasipanjem jedne od četiri osnovne tjelesne izlučevine. Ako je uzrokovana krvnom izlučevinom, uzrokovat će crvenilo u oku i oticanje sloja mesa, a ako je uzročnik žuta žuč, ona će proizvesti osjećaj peckanja i bol u oku. U slučaju konjuktivitisa, oticanje pogađa vanjsku membranu, a može biti uzrokovano prodorom toplih isparina koje se dižu ka glavi. Neke od ovakvih isparina uzdižu se iznenada do konjuktive i ponekad mogu uzrokovati očni napad. Istog trenutka, tijelo će osigurati prekomjerni dotok zaliha krvi i antitijela u područje oka da se suprotstavi nametanju uzročnika. Kao rezultat ovoga ovo može uzrokovati konjuktivitis, oticanje i zakrečenje vena.

1. Opće posljedice pokvarenih osnovnih tjelesnih izlučevina

Upravo kao što se isparine dižu iz zemlje (jedne su tople i suhe, a druge su tople i vlažne) i svojom kondenzacijom i sublimacijom sićušnih vodenih kapljica i ledenih kristala u vazduhu formiraju oblake što zaprečavaju naše viđenje neba, sličan fenomen odvija se na dnu stomaka i uzdiže se do oesophagusa, a to kasnije može omesti i pomutiti vid. Ovaj fenomen također može proizvesti nekoliko tipova nepravilnosti i bolesti u tijelu. Ako je tijelo u mogućnosti da se riješi ovakvih isparina ili gasova (koji

[97] Konjuktivitis spada u bolesti konjuktiva i upala konjuktiva naziva se konjuktivitis.

putuju krvlju) kroz nosnice, tijelo će reagovati dopuštanjem prodora sluzi kroz nos *(lat. Rhinorhea)* ili običnom hladnoćom ili u obliku upale sluznice *(lat. Catarrh)*. Inače, ako isparine odsjednu u uvuli i nosnicama, to će se manifestirati kao grčevito gušenje, a ako odsjednu u pleuri, ovakvi gasovi mogu prerasti u angioneurozu *(lat. Angioneurosis; ar. ševsa)*. Ako se isparine smjeste u plućima, one uzrokuju bronhitis. Ako pak odsjednu u srcu, mogu uzrokovati srčani napad. Ako odsjednu u oku, uzrokuju oftalmiju *(lat. Conjuctivitis)*. Ako se spuste u niže duplje tijela, mogu uzrokovati limforeu *(lat. Limphorea; ar. sajalan)*. Ako odsjednu u mozgu, mogu uzrokovati privremeni gubitak pamćenja *(lat. Amnesia)*, i ako se gasovi i isparine i dalje kondenzuju i proizvedu vlažnost u mozgu, oni mogu uzrokovati spuštanje suvišnih materija iz mozga u pluća, stvoriti abnormalnu tromost *(lat. Lethargia)*, ili oni mogu uzrokovati prekomjerno spavanje *(lat. Dauernarkose (D))*, i stoga je san vlažan a budnost suha. Ako ovakva koncentracija gasova odsjedne u glavi i ne nađe izlaz van, ovakve isparine mogu uzrokovati glavobolju i besanicu, a ako odsjednu u jednoj strani glave, uzrokuju migrenu *(lat. Hemicrania)*. Ako odsjednu u malom mozgu *(lat. Cerebelum)* ili u vertexu, oni uzrokuju povećanje broja leukocita u krvi *(lat. Leukosis; ar. da'ul-baida)*. S druge strane, ako ovakva kondenzacija gasova hladi, topli ili vlaži membranu što ovija mozak (moždane ovojnice) i potom stimulira nadutost, ili proizvodi gasove u stomaku i crijevima, oni uzrokuju kihanje *(lat. Apomittosis)*. Ako se ovakve isparine ili gasovi i dalje šire da nadraže vlažnost sluzi do stupnja saturacije antitijela, oni će uzrokovati kratke nesvjestice i napade *(lat. Apoplexia)*. Ako ovakve isparine ili gasovi nadraže crnu žuč do stupnja zamućenosti istorodnosti zraka u mozgu, oni mogu uzrokovati nemir, halucinaciju i sumnju. Ako oni dosegnu krajnju granicu nerava, mogu uzrokovati skupljanje ćelija, također poznato kao piknoepilepsija ili ludilo *(ar. sar'a)*. Ako ishlapljenje gasova odsjedne u mozgu i načini prodor vlažnosti u sluz kao jednu od četiri osnovne tjelesne izlučevine, ono može uzrokovati oticanje nervnih završetaka mozga kao i deterioraciju moždanih ćelija, a ovo nadalje može proizvesti akutnu nervnu poremećenost, cerebralnu paralizu ili se može ispoljiti u djelimičnoj paralizi *(lat. hemiplegia)*. Ako isparine ili gasovi uzrokuju upalu moždanih opni *(lat. Meningitis)* i djeluju na cerebrospinalni liquor, to može uzrokovati pleuritis *(ar. birsam)*, a kada je meningitis povezan sa plućima, ovakva izopačenost može uzrokovati bolest cerebruma *(ar. sirsam)*.

Ono što pojedinac mora raspoznati iz ovog poglavlja jeste to da bolovanje od konjuktivitisa uzrokuje da tjelesne izlučevine i one iz glave postanu aktivne i pomiješane, i vršenje spolnog odnosa kada se boluje od konjuktivitisa iritirat će simptome i pogoršati stanje, jer spolno općenje uzbuđuje čitavo tijelo, prirodu i dušu. Tjelesna temperatura rast će, vrućina uzbuđenja će se povećavati da bi kulminirala u klimaksu, a duša (ar. ruh) navaljivat će skladno u svojim pokušajima. U biti, spolno općenje jeste uvodni stupanj privlačnosti između tijela, srca i duše, i život hita ka ovakvom spoju da zadovolji

cijelo tijelo, dok je svrha ovakve prekomjerne kretnje kao cjeline za prirodu izlučivanje neophodne količine sperme na vrhuncu općenja.

Za vrijeme spolnog općenja, cijelo tijelo se kreće konstantno; tijelo, priroda, tjelesne izlučevine, duša, sposobnost i um, a svaki dalji pokret pobuđuje ravnotežu tjelesnih izlučevina *(ar. ahlat)* i razrjeđuje njihovu konzistenciju u smislu da olakša njihovu prirodnost i oticanje u osjetljive dijelove tijela, a oko je jedno od njih. Zbog toga, pod upalnim stanjem konjuktivitisa, oko je čak ranjivije i ovakva prekomjerna kretnja tijela za vrijeme spolnog općenja štetnija je za njega. U ovom slučaju Hipokrit iz Kosa povlači parabolu između morske bolesti koja se javlja u svrhu pobuđivanja tijela za vrijeme kretanja broda.

Ipak, pošto priroda ubrzava čišćenje od štetnih tvari u tijelu za vrijeme bolesti, a ovo će prvobitno olakšati uravnoteživanje tjelesnih izlučevina, konjuktivitis osigurava obilne koristi za tijelo, uključujući: sustezanje od štetne hrane *(ar. himja)*; posmatranje zabranjenog; čišćenje od štetnih supstanci; čišćenje glave i tijela od štetnog i neupotrebljivog materijala; i odustajanje od snabdijevanja tijela i duha pogrdnim svojstvima, uključujući ljutnju, brige, melanholiju, osorne kretnje i upotrebljavanje napornog rada. Vješti je hakim jednom rekao: "Ne osuđujte konjuktivitis, jer on uklanja uzrok sljepila."

2. Lijek za konjuktivitis

Postoji nekoliko vrsta očnih bolesti, od kojih neke zahtijevaju konsultaciju specijaliziranih današnjih liječnika. Ma kako, kao što smo to izjavili nekoliko puta u ovoj knjizi, ne bi se trebalo generalizirati ono što je određeno za pojedinca i mjesta na što se odnosi Poslanikov lijek, niti bi se trebalo ograničiti ono što je uopćeno u njima, inače, greške će se bez sumnje pojaviti. Ipak, opće mišljenje hakima u odnosu na temeljni prirodni tibb, lijek, za konjuktivitis jeste odmor, spokojstvo i sustezanje od trljanja oka da bi se ublažio svrbež očnog kapka (jer ovo će navući na sebe aktivaciju specifičnih antitijela koja će u velikoj koncentarciji dospjeti u pogođeno područje kao prirodni odbrambeni mehanizam). Ovakav tretman može biti neophodan s obzirom na nekoliko očnih bolesti, pa čak i kada se apliciraju drugi prirodni lijekovi. Zapravo, oko je toliko osjetljivo da ga pojedinac ne bi trebao nepotrebno dirati, a lijek za očne bolesti jeste sustezanje od njegovog diranja.

Pored odmora, kada je uzročnik konjuktivitisa plin, liječnici također mogu preporučiti isplahivanje oka hladnom vodom, jer je bolest topla i ovakva toplota može biti uzdržana hladnom vodom. S druge strane, preneseno je u sahih hadisima da je 'Abdullah bin Mes'ud jednom rekao svojoj supruzi koja je bolovala od konjuktivitisa: "Zašto ne uradiš

ono što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., preporučio? To bi bilo bolje i izliječilo bi brže. Prvo pljusni hladnom vodom po očima i moli: O Gospodaru ljudi, odstrani moju nevolju. Izliječi me od ove bolesti, jer Ti si Jedini Onaj što ima lijek za svaku bolest. Gospodaru, dodijeli mi potpuni oporavak koji ne poznaje ponovni povratak bolesti.'"[98]

Tako mi završavamo ovo poglavlje sa Poslasnikovom uputom u liječenju konjuktivitisa. Allah zna najbolje.

[98] Ebu-Davud, 3883; Ibn-Madždže, 3530; prenosioci su povjerljivi.

POGLAVLJE XXI

Liječenje katalepsije (ukočenosti mišića)

Ebu-Ubejde prenio je u svojoj zbirci garib hadisa da je Ebu Osman el-Nahdi rekao: "Grupa je ljudi došla pod drvo i jela voće s njega. Odjednom su se ukočili kao da je ledeni vjetar ili hladna struja ukočila njihove zglobove i udove. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je potom: "Ohladite nešto vode u mješinama i pospite je po njima između dva poziva (na namaz)."

Allahov Poslanik, s.a.v.s., savjetovao je u ovoj uputi ljude da ohlade vodu u noći i pospu je po njima u zoru između prvog (ezana) i drugog (ikameta) poziva na namaz. Vješti hakim komentirao je ovu uputu govoreći: "Ovo je najbolji od tretmana za kataleptičnu ukočenost *(ar. džumda ahiza; ili ar. hidran ḳulli)*." Zapravo, ovo je vrsta napada kada nečija svijest i osjećanje izgledaju privremeno izgubljeni, a ponekad je popraćen ukočenošću mišića, čime osoba odjednom postaje bezosjećajna, bezumna ili nepomična. Ovakva ukočenost *(ar. ḳasaṭ)* jeste uzrokovana crnom žuči koja dovodi do zakrečenja u nižim sekcijama mozga, i može također biti tretirana ispiranjem crijeva (klistirom). Arapski je naziv za ovu bolest također poznat kao hidran kuli, i podrazumijeva potpunu ukočenost tijela i gubitak osjeta. Navedeni tretman također može biti svojstven stanovnicima arabljanskog poluotoka i zemljama sličnih klimata. Tamo, atmosferska stanja topla su i suha, a tjelesne tečnosti slabe, pa posipanje hladne vode po osobama napadnutim bezosjećajnošću ili gubitkom pamćenja, katalepsijom izazvat će šok, pomoći skupljanju njihove snage i potaknuti motorne funkcije tijela da reaguju i izbace uzročnika, i ovo će uzrokovati oporavak s Allahovim dopuštenjem.

POGLAVLJE XXII

Koncentracija bolesti i lijeka

Liječenje otrova njegovim antidotom

Ebu-Hurejre je prenio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ako muha padne u vaše piće, prvo je potopite a potom je uklonite, jer jedno od njenih krila nosi bolest a drugo njen lijek."[99] Sličan je hadis prenesen u Sunenu od Ibn-Madždžea.

Ovaj hadis razjašnjava dva važna aspekta: jedan se odnosi na fikh, a drugi je aspekt medicinsko mišljenje. Što se tiče prvog, on je jasan i koncizan. On dopušta da ako upadnuta muha krepa u piću, to ne mijenja propisanu čistoću *(ar. taharet)* pića. Sva ulema pristaje uz ovo mišljenje. Allahov Poslanik, s.a.v.s., savjetovao je da se prvo insekt potopi prije njegovog odstranjivanja. Ovo podrazumijeva da će muha zasigurno krepati ako upadne u piće ili toplu hranu, i da je ovo stanje promijenilo *(ar. fesad)* njenu propisanu čistoću, Poslanik, s.a.v.s., ocijenio bi hranu ili piće nečistim i odbacio ih. Umjesto toga, on je savjetovao da se popravi šteta i ispravi neravnoteža. Kao posljedica, ovo pravo se nadalje proširilo toliko daleko da pokriva čitav lanac insekata iz reda *Hymenoptera*, uključujući pčele, ose ili bilo koje male artropode poput paukova i sličnih insekata. Stoga, poslanički pravni propis učinjen je bespredmetnim kada je bolest nadmoćna i nije primjenjljiv u nepostojanju neposrednog uzročnika. U sadašnjem slučaju, pošto je neposredni uzročnik propisane čistoće krv, kao što je vaskularna kongestija krvi mrtve životinje, a pošto insekti iz reda *Hymenoptera* i neki antropodi ne spadaju u ovu kategoriju, pravilo propisane čistoće ne odnosi se na njih.

1. Propisana čistoća (ar. tahara)

Ovu temu Ebu Sa'id el-Hudri, r.a., protumačio je također objašnjavajući da pošto kosti mrtve životinje nisu smatrane nečistim (i mogu biti iskorištene kao instrumenti

[99] Buharija, 10/213; Ebu-Davud, 3844; Ibn-Madždže, 3505.

ispravljanja), i pošto je ovo opravdano u slučaju kičmenjaka da kada je mrtva (životinja), ona također nosi pokvarenu vlažnost, otpatke, pokvarenu krv, kongestije (i ostale akumulacije dezintegriranih materijala, onda šta je sa bubama i ostalim insektima iz reda *Hymenoptera*) koji ne zadržavaju ovakvu pokvarenu vlagu, kongestiju krvi ili dezintegrirane materijale? Zasigurno ovakvi insekti ne mogu oštetiti propisanu čistoću hrane ili vode. Ibrahim el-Nah'i, r.a., bio je prvi koji je upotrijebio termin "*ma la nefse lehu*"[100] u opisivanju buba. Kasnije, muslimanski su skolastičari usvojili ovaj termin *(ar. nefes, nefs)* i primijenili ga u svojim djelima.

2. Medicinske posljedice

Što se tiče medicinskog objašnjenja: Ebu-'Ubejde odobrio je mišljenje da potapanje muhe prije njenog uklanjanja uzrokuje da ona ispusti antitoksin, kao što je to ranije uradila izlučujući toksin (za vrijeme njenog početnog nepovoljnog stanja, borbe za opstanak nakon pada u tečnu materiju). Zapravo, muhe nose otrovnu supstancu koja je dokaz za svrbež i oticanje koji su posljedica njihovog ujeda[101]. Ovo je njihov odbrambeni mehanizam, a da bi mu se suprotstavilo, Allahov Poslanik, s.a.v.s., zatražio je da se muha potopi u tečnost prije njenog odstranjivanja, tako da otrovu bude suprotstavljen njegov protuotrov kojeg je Allah Svemogući smjestio u drugo krilo. Zapravo, liječnici su otkrili da španska muha ima otrov u jednom krilu a njegov antidot u drugom. Ovakva je uputa što emanira iz Poslanikove upute *(ar. miškat)* i riznice božanskih nadahnuća. Doseg ovakve mudrosti držan je u Njegovom beskrajnom znanju, a On nadahnjuje onoga koga On namjerava u unaprijed određenim mjerama i koga On hoće.

U vezi s ovom temom, liječnici su ranije uobičavali propisivati smjesu pudera od španskih muha[102], a ona se uzima interno kao diuretik i kao afrodizijak, i eksterno kao kožni nadražilac da tretira ponekad letalan ujed ose i onaj škorpionov *(lat. Euscorpius flavicaudus)*[103]. Ovakvi kantaridi su također upotrebljavani za liječenje upale limfnih čvorova očiju *(lat. Lymphadenitis, ar. ša'ara)*, i time, poslije odbacivanja glava muha, ravnoteža je napuderisati i potom trljati zaraženo područje. Ostale upotrebe insekata hemipterana i ostalih iz reda Hymenopterana uključuju apioterapiju[104] *(ar. el-mu'aladža bi-zebib el-nahl)* koja upotrebljava pčelinji otrov u liječenju raznolikih bolesti. Allah zna najbolje.

---

[100]Tj. beskrvan; mrtav. Nefes: ar. Krv

[101]cf.Hippobosca: (lat. Hippobosca equina) Muhe iz reda Diptera koje imaju bolan ujed koji izaziva oticanje i svrbež kod konja, krava, pasa i ostalih sisara.

[102]Lat. Cantharis vesicatoria

[103]Iz porodice butidija: lat. Buthidiae

[104]cf. Melisoterapija; Churchillov medicinski riječnik, ed. (N.W: Churchill Livingstone, 1989).

POGLAVLJE XXIII

Tretman za bubuljice i čireve

Ibn el-Sinni spomenuo je u svojoj knjizi poslaničke medicine da je Allahov Poslanik, s.a.v.s, došao jednoj od njegovih supruga i vidio čir na njenom prstu. Upitao ju je: "Imaš li nešto praška od mirtine šaše[105]?" Ona je odgovorila: "Imam." On je potom rekao: "Apliciraj ga na svoj prst i moli: "Moj Gospodaru, Koji imaš moć smanjiti ono što je krupno i uvećati ono što je premalo, učini ono što me snašlo malim."[106]

Zarira[107] je indijski lijek koji se pravi od šaše mirte *(lat. Hemarthria)*, i on je topao i suh. Pomaže otklanjanje oticanja stomaka i jetre; liječi abnormalnu akumulaciju fluida u tjelesnim dupljama (tj. edem ili vodena bolest); i ojačava srce zbog svog miomirisnog mirisa.

Preneseno je u "Sahihu" da je Aiša, r.a., rekla: "Namirisala sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., uljem mirte šaše za vrijeme oproštajnog hadža dvaput, jednom prije oblačenja ihrama, a jednom nakon toga."[108]

Čir je upaljeni dio tkiva tijela koji proizvodi otok napunjen gnojem, a uzrokovan je lokaliziranom infekcijom. Toplota je tada prirodno vođena prema površini, dok još on treba dozrijevanje i eliminaciju. Šaša mirta jeste jedan od tradicionalnih lijekova upotrebljavanih u ovu svrhu, a osim toga što ima ugodan miomiris, ona hladi vrućinu čireva. Isto je mišljenje iznio i Ibn-Sina, koji je dodao: "Ne postoji ništa bolje što bi obuzdalo vrućinu čireva od nanošenja kreme načinjene od praška šaše mirte pomiješane sa ružinim lišćem (laticama) i ocatom."

---

[105]Lancinacija: *ar. latt*

[106]Ibn-Sinni, 640; str. 237; prenosi ga i Ahmed, 5/370.

[107]*Ar. zarira*: puder, mirta šaša *(lat. Hemarthria)*.

Ar. kasab el-zarir: također poznata kao 'ud el-vedždž.

[108]Buharija, 10/313; Muslim, 1189; Ahmed, 6/200.

POGLAVLJE XXIV

Liječenje oticanja i kožnih osipa probijanjem (kože)

Alija, r.a., pripovijedao je: "Jednom sam otišao s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., da posjetim bolesnog čovjeka koji je bolovao od oticanja na leđima. Osoba koja ga je njegovala rekla je: 'O Allahov Poslaniče, ovo stanje je tu već duže vremena!' Allahov Poslanik, s.a.v.s., je pregledao otok i rekao: 'Probušite mu to.'" Alija, r.a., tumačio je: "Otišli smo tek onda kada su probušili upaljeno područje (probijanje kože oštricom da bi se istjerao van apsces[109]) dok je prethodno Allahov Poslanik, s.a.v.s., nadgledao postupak."[110]

Ebu-Hurejre, r.a., prenio je također da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zamolio liječnika da lancinira pacijentov abdomen da bi isušio stomak od pokvarenih sokova *(lat. Sepsis)* i neprobavljivih otpadaka koji bi potom bili izvađeni sukcijom (usisavanjem). Neko je upitao: "O Allahov Poslaniče, s.a.v.s., da li je medicina korisna?" On je odgovorio: "Onaj Koji je stvorio bolest također je stvorio lijek čija je djelotvornost ponizna isključivo Njegovoj naredbi."

Kožni osipi i oticanja

Oticanje je zajedničko svim bolestima. Ono je posljedica kvarenja četiri osnovne tjelesne izlučevine *(ar. ahlat)*, pored pogrešnih tečnosti i gustih gasova u tijelu. Ako se oticanje zgruša u područje kože, to se naziva apscesom *(ar. hiradž; čir)*. Uglavnom, toplo oticanje završava se jednim od tri slučaja: bilo da sazri; zgusne se ili stvrdne. Zdravo će tijelo obuzdati infekciju, razgraditi je i protjerati je kroz sistem, i ovo je bolji ishod za nestajanje upale. Inače, antitijela će sazreti infekciju, pretvoriti je u bijelu tečnu materiju i drenirati je kroz otpusnu tačku na površini kože. Inače, ako se žućkasto-

---

[109] Apsces je šupljina ispunjena gnojem. Gnoj je gusta žućkasta ili žućkasto-zelena tečnost koja se sastoji od exudirane tečnosti, masno degenerisanih i nekrotičnih leukocita (neutrogila) i u manjoj mjeri od makrofaga i fibrina.

[110] Ebu-Ja'la, hadis je da'if; nalazi se u "Medžme'ul-zevaidu", 5/99.

bijela tečnost zgusne, i ako je tijelo nesposobno da ju izbaci van, onda bi pojedinac trebao potražiti pomoć liječnika da je lancinira, ili upotrebiti ostale poznate medicinske metode u odstranjivanju čira. Lancinacija *(ar. batt)* služi dvjema svrhama: dreniranju pokvarene supstance i odstranjivanju mogućih dodatnih prljanja pogođenog područja.

Što se tiče Poslanikove upute u drugom hadisu koji se odnosi na Muhammedovo, s.a.v.s, traženje da liječnik lancinira pacijentov abdomen da bi drenirao njegov stomak od sepse *(ar. džavi)*, neki liječnici su pažljiviji u vezi s ovim poduhvatom od drugih. Neki se hakimi odnose prema džavi kao edemu (vodena bolest)[111], što je abnormalna akumulacija pokvarenih fluida u ćelijama, tkivima ili dupljama u tijelu koja se ispoljava u oticanjima i napuhanostima pojedinih dijelova tijela gdje dolazi do akumulacije fluida. Kao što smo to ranije objasnili, postoje tri vrste vodene bolesti: kožna vodena bolest *(lat. Conjuctiva)* koja pogađa tkiva, i ona je najozbiljnija; abdominalna vodena bolest *(lat. Edem)* koja također može pogoditi jetru i membranska[112] vodena bolest, koja uzrokuje nadutost abdomena akumulacijom plina ili vazduha u tankom crijevu ili peritonealnoj šupljini; membranska vodena bolest uzrokuje napuhivanja i akumulacije nakupina crijeva kao posljedice prodora sluzi i krvi u tijelo, i uzrokuje da stomak zvuči kao bačva. Membranska vodena bolest je ozbiljnija od one abdominalne, gdje se sepsni fluidi akumuliraju u nižim dijelovima abdomena i uzrokuju da crijevo zvuči kao neskladna voda u mješini. Ipak, jedan od mogućih tretmana za abdominalnu vodenu bolest (ranije upotrebljavan) jeste dreniranje van štetne tečnosti lancinacijom, a ova je kategorija operacije smatrana isto kao flebotomija ili puštanje van pokvarene krvi iz vena, međutim to nosi sa sobom ozbiljnu opasnost, kao što smo to razjasnili u tom poglavlju. Unatoč tome, navedeni je hadis dao izričitu dozvolu za lanciniranje na način na koji su to radili liječnici tog doba. Allah zna najbolje.

[111] Vodena bolest; edem; *ar. istiskaš.*

[112] Membranska; *ar. tabli.*

POGLAVLJE XXV

Posjećivanje bolesnika

Ebu Se'id el-Hudri, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada posjećujete bolesnika, utješite ga, iako to ne mijenja njegovu sudbinu, ali to će smiriti njegove brige i osvježiti njegov duh."[113]

U ovom hadisu postoji izraz simpatije, najplemenitiji prikaz suosjećanja, kao i najpovoljnija vrsta liječenja. Ovakav stav od posjetioca otklonit će zabrinutosti, osvježiti njegov duh i animirati mu srce. Kasnije, ovo će pomoći promjeni njegove "prirode" da prevaziđe posljedice, a ponekad će oslabiti ili čak umanjiti simptome i poraziti uzročnika bolesti. Ovo je svrha koja se nalazi iza pozivanja liječnika, i ovo je opseg onoga što liječnik može ponuditi, a to je da utješi pacijentovo srce.

Ustvari, simpatikoterapija ponekad radi čuda u liječenju bolesti ili u ublaživanju njenih posljedica. Često, ovakva nadzemaljska podrška pomaže ljudski duh, podiže pacijentovu volju i osposobljava njegove psihofiziološke procese da pobijede bolest. Kada draga, voljena ili poštovana i uvažavana osoba posjećuje pacijenta, pojedinac se može posvjedočiti kako to njeguje pacijentov duh i oživljuje ga kroz blage i umiljate riječi posjetioca, i čak njegovo puko prisustvo donosi mir u srce pacijenta. Ovakvi uravnotežujući i pozitivni faktori predstavljaju neke od koristi posjete bolesniku. Kao rezultat, posjeta bolesniku nudi četiri vrste koristi, i to: mentalne koristi za pacijenta da pomogne rekonstruirati svoje stanje tijela i raspoloženja Allahovim dopuštenjem; koristi za posjetioca; pomirljive koristi za njegujuću porodicu i povrh toga svega, ima konstruktivne koristi za zajednicu.

Ranije smo vidjeli suosjećanje i ljubav Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prema njegovim ashabima kada ih je posjećivao dok su bili bolesni, kada je blago upitao bolesnika o stupnju njegovog nemira, stanja i trenutnim osjećajima. On bi razveselio bolesnika, stavio svoju ruku preko njegovog čela, a ponekad bi je stavio na njegova prsa između bradavica i molio za njega. On je također propisao pravi lijek za njegovo stanje i ponekad, Allahov Poslanik, s.a.v.s., uzeo bi abdest i oprao pacijentovo lice ili tijelo tim i dodao: "Dobro si i zdravo. Može ovo da bude očišćujuća posjeta Allahove milosti."[114]

Ovo je potpuna ljubaznost, najplemenitiji tretman i ispravna osobitost ponašanja.

[113]Ibn-Madždže, 1438; Tirmizi, 2087.

[114]Buharija, 10/103.

POGLAVLJE XXVI

Dijetoterapija

Bolje je liječiti tijelo vrstom lijekova i hrana koje je ono naviklo da apsorbira umjesto propisivanja lijekova koji mogu biti štetni za pacijenta. Ovo je važan princip koji liječnik mora podržati. Kada bi on zanemario ovakvo temeljno medicinsko gledište, mogao bi naštetiti pacijentu misleći da mu pomaže. Zapravo, samo će neupućen liječnik propisati opće lijekove koje nalazi u medicinskim knjigama, jer "pravi lijek" i hrana moraju se slagati sa pacijentovom prirodnom sklonošću. Uzmimo naprimjer farmere, beduine i ostale što su se privikli na grubo životno okruženje, i kako pića kao što su lopoč, ružine latice ili drugi delikatni ukuhani sokovi od trava čine malo pomoći njihovom sistemu, a pogotovo sve izbirljive dijete urbanog stanovništva, prilozi i ukusna jela nude malo toga jihovom sistemu. Iskusni će se liječnici složiti s tim.

Međutim, kao što smo to obrazložili u prethodnom poglavlju, onaj što razmišlja o medicini Allahovog Poslanika, s.a.v.s., će priznat da ona mora biti relevantna određenom pacijentovom stanju, okruženju i lokalnim običajima. Ovo je jedan od principa izlječujuće vještine koji liječnik mora vrednovati u svom poslu. Arapi su jako poštovali Harisa bin Kaladaha, koji je za njih bio kao Hipokrit iz Kosa za Grke, a to je bio liječnik Arapa koji je mislio na sljedeći način: "Nametanje apstinencije od hrane i pića jeste najbolji lijek"; i "Liječite svaku osobu u skladu s onim na što je njeno tijelo naviklo." Sve ove velike izreke određivale su zbornik medicinske prakse onda i stoljećima poslije. Harisu bin Kaladahu pripisano je također da je rekao jednom od svojih pacijenata: "Uzmi lijek i drži se apstinencije od hrane." Mislio je na potpunu abstinenciju *(lat. Nestitherapia ili Limotherapia)*, što je jedan od najboljih tretmana za većinu bolesti koje se odnose na konzumiranje hrane, akutna gastrointestinalna zakrečenja ili teške konstipacije (opstipacije), a što je bolje nego trenutačno tretiranje purgativima ili laksativima nebi li stanje splasnulo prirodno usljed indigestije hrane *(lat. Dispepsa)*, propadanja tjelesnih izlučevina, njihovog pobuđivanja, agitacije ili ostalih komplikacija u procesu varenja hrane.

Što se tiče izreke: "Stomak je prebivalište svake bolesti", ovo se odnosi na stomak koji je muskularni, vrećasti organ što sliči staklenoj tikvici (želudac).[115] Njegova unutarnja strana načinjena je od neurofibriloznih komponenata *(neurofibrila; ar. lif)*, koje su podržane i međusobno odijeljene sa tri sloja vezivnog tkiva: jednog formiranog vertikalno, drugog horizontalnog i trećeg dijagonalnog. Stomačni otvor *(lat. Ostium)* je uglavnom prožiljen, dno stomaka je mišićavo ili načinjeno od mesa i mišića *(lat. Carneous)*, dok je unutarnja strana fibrilozna (sačinjena od fibrila). Stomak je probavni kanal lociran u sredini abdomena a između oesophagusa i tankog crijeva. Djelimično je inkliniran na desnu stranu tijela, a kreiran je tako da zadovolji suptilno znanje što samo Mudri Stvoritelj može da izmisli. Ovakav je organ, na što Haris bin Kaladah ukazuje, kao prebivalište svake bolesti, zato jer to je organ kroz koji prolazi hrana iz jednjaka na odlaganje dok ne počnu rani procesi digestije, također poznati pod nazivom prva digestija. Kada je varenje završeno, sastojci putuju do jetre i dalje do tankog crijeva gdje se većina digestije obavlja. Neiskorištene dijelove tijelo ne može u potpunosti probaviti zbog njihovog volumena, neprobavljivosti, pokvarenosti ili pogrešne mješavine, ili kombinacije svih ovih faktora, i zajedno sa ostalim sedimentima oni putuju valovima mišićnih kontrakcija u debelo crijevo i izbacuju se van kao izmet. Ono što tijelo ne može prirodno ukloniti izravno usljed pogrešne apsorpcije ostat će kao otpad koji će se podvrći degenerativnim promjenama, i njegovo bezuspješno liječenje određenim lijekom uzrokovat će bolest.

Zbog ovoga je Haris bin Kaladah nazvao stomak "boravištem svake bolesti". To je kao da je aludirao na potrebu da ljudi kontrolišu unos hrane, obuzdaju svoj mozak strast *(ar. nefs)* od uživanja i pretjeranosti, i da slijede ispravna i dijetarna pravila umjesto abnormalnom i nezasitom čežnjom za hranom poznatoj kao fagomanija.

Ovakve štetne navike mogu premašiti vlastitu prirodu, i zbog toga su rekli: "Navika je druga priroda." To je stoga što navika može postati jaka, nekontrolirana i ustrajna sila što regulira ritam pojedinca i modificira njegovo ponašanje.

Uporedimo utjecaj jedne supstance kod tri osobe čija su tijela navikla na različite vrste hrane, iako oni mogu imati slične karakteristike u različitim područjima. Sva tri tijela posjeduju topao temperament (kao smjesu četiri osnovne tjelesne izlučevine) za vrijeme njihove mladosti. Jedna je navikla jesti toplu, druga hladnu, a treća blagu hranu. Ako prva osoba jede med, to neće oštetiti njen sistem, međutim ako druga osoba jede med, to će zasigurno uznemiriti njen sistem, a kada treća osoba jede med, to će imati slabe posljedice na njen sistem. Prema tome, navike igraju glavnu ulogu u očuvanju zdravlja i u liječenju bolesti.

[115]Ovdje autor originalno koristi riječ stomak, međutim s medicinskog stanovišta ovdje ovaj pojam pobliže označava želudac. Međutim, zbog autentičnosti prevodilac je ostavio izraz "stomak".

Stoga je Poslanikova medicina zasnovala lijekove koji su kompatibilni sa svakom individuom, i u skladu su sa njenim nutricionim navikama, a ne postoji medicina bolja od tog.

Planiranje dijete

Pacijentova dijeta mora biti pažljivo planirana, i zavisno od liječničke preporuke, proteže se između potpune dijete i one najpotrebnije. U slučaju najpotrebnije dijete, obroci moraju biti bogati nutricionalnim vrijednostima, lahko probavljivi i ukusni, i moraju biti u skladu sa pacijentovom uobičajenom hranom.

U vezi s ovom temom preneseno je u "Dva sahiha" od Aiše, r.a., da kad god bi neko u njihovoj porodici preselio na ahiret, žene bi se sakupile, planirale, a potom razišle svojim domovima da pripreme svoj dio hrane kako bi pomogle ožalošćenoj porodici preminulog. 'Aiša r.a. bi obično upitala žene da pripremi lonac "talbine", što je supa načinjena od mekinja zaslađenih medom. Aiša, r.a., napravila bi zdjelu namočenog hljeba, mesa i supe od mesa *(ar. sarid)* i prelila bi "talbinu" preko toga. Aiša, r.a., je tvrdila da je čula Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako govori: "Talbina okrepljuje najskrovitije srce bolesnika i umanjuje njegovu tugu."[116] Također je Aiša r.a. prenijela da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada vas napadne ono što vam se gadi, upotrijebite ugodnu i hranljivu supu *(ar. talbina)* da biste to prevazišli."[117] Također je preneseno u hadisima da kada se neko razbolio u kući Allahovog Poslanika, s.a.v.s., on bi držao lonac supe *(ar. burma)* na vatri sve dok pacijentu on ne bi pomogao da prođe jednu od dvije krajnosti-namjeravani oporavak ili smrt. Kada bi čuo o nečijoj bolesti, Poslanik, s.a.v.s., bi istodbno replicirao: "Hranite ga supom talbine, jer ona pere pacijentov stomak do čistoće isto kao kada neko od vas pere lice od prljavštine."[118]

Imam Buhari objasnio je da je talbina lagahna supa od mesa što sliči mlijeku. Ovako temeljita, lahko probavljiva, hranljiva, a ponekad bezmesna supa jeste ispunjavajuća i daje olakšanje od stresa i tuge. Koristi talbine dolaze od mesne supe od ječmenog brašna kuhanog s njegovim mekinjama. Osnovna razlika između ove supe i one obične ječmene supe od mesa jeste u slijedećem: ječam se kuha cio, a u slučaju talbine ječam je brašnast, i ovo uzrokuje da njegovi hranljivi sastojci dođu do izražaja. Kao što smo ranije objasnili, običajne navike jedenja igraju važnu ulogu u povećavanju koristi lijekova i hranljivih sastojaka. Što se tiče stanovnika urbanih područja, uzavrela ječmena voda

[116]Buharija, 9/479; Muslim, 2216.

[117]Ibn-Madždže, 3446; Ahmed, 6/242; Hakim, 4/205; u senedu ima zaboravnih.

[118]Ahmed, 6/79; u senedu ima zaboravnih prenosilaca.

izgleda da se bolje slaže njihovim digestivnim sistemom. Zapravo, kada je ječam kuhan cio, njegovi hranljivi sastojci prolaze kroz sistem i pružaju malo koristi. Ipak, pijenje mesne supe od toplog ječmenog brašna pomaže ubrzavanju prolaza njenih sastojaka u pacijentov sistem, djeluje kao jači purgativ i dokazuje se predanije u unapređivanju prirode pojedinca i zaštiti unutrašnjosti stomaka.

Što se tiče hadisa: "Talbina okrepljuje najskrovitije srce", ovdje ona označava kardiju stomaka, a to znači da ona okrepljuje tijelo i omekšava stomak. Što se tiče smanjivanja pacijentove tuge, Allah zna najbolje, tuga i očaj hlade tjelesne izlučevine i slabe tjelesne odbrane, jer duh *(ar. ruh)* pojedinca oslanja se na srce koje je njegovo prirodno prebivalište. Pijenje ovakve mesne supe grije stomak, reanimira tjelesne odbrane i stoga umanjuje traumu uzrokovanu nedaćama pojedinca. Ostali mogu reći da će mesna supa umanjiti patnje pojedinca zbog toga što oslabađa pacijentov duh i zbog osvježavajućih supstanci koje su sadržane u nekim jelima. Rečeno je da tuga isušuje tijelo a pogotovo stomak. Naravno, nedostatak hrane dosta pridonosi tome. Ipak, ovakva će topla mesna supa ovlažiti stomak, ojačati ga i njegovati, a kao posljedica toga ovi efekti dosežu srce. S druge strane, često, kada je pod stresom, pacijentov stomak proizvodi veću količinu želučanih sokova i akumulira sluz i zagnojenost; dakle, uzimanje ječmene supe od mesa pomaže ispiranju ovakvih nepotrebnih akumulacija, jednako dobro kao umirivanju tijela, vraćanju njegove odbrane, prekidanju napetosti, uravnoteživanju tjelesnih izlučevina, podizanju duha i pomaganju pojedincu da povrati ravnotežu. Ovo je pogotovo istinito za stanovnike blagoslovljenog grada Medine, koji su navikli jesti ječmeni hljeb, koji je uglavnom bio njihov glavni izvor energije, pogotovo kada je brašno bilo skupa roba. Allah zna najbolje.

POGLAVLJE XXVII

Liječenje trovanja hranom

Sedme godine po Hidžri, poslije mirovnog dogovora na Hajberu čime su se jevrejsko-muslimanski odnosi vratili u normalu, jevrejkinja iz Hajbera po imenu Zejneba bint Haris ispekla je ovcu i donijela ju je kao poklon Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. U vezi s ovom temom, Abdu-Rahman bin Ka'b bin Malik prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., sjeo da jede sa ashabima. Pored njega sjeo je Bišr ibn el-Bera', i poslije uzimanja prvog zalogaja Allahov Poslanik ,s.a.v.s., je stao i odmah rekao: "Zaustavite tu ženu!" Kada je stala pred njega, upitao ju je: "Jesi li zatrovala ovu ovcu?" Ona je uzvratila: "Ko ti je rekao?" Držeći komad s kog je jeo, odgovorio je: "Rekla mi je ova noga." Žena priznajući svoj zli čin potom je rekla: "Mislila sam da ako si lažac, ovo bi te skončalo, a ako si istinski poslanik, ovo ti ne bi naudilo." Allahov Poslanik, s.a.v.s., potom je pustio ženu da ode. Potom je aplicirao flebotomiju tri dana i rekao je svojim ashabima da urade isto. Međutim, jedan zalogaj što ga je pojeo Bišr bio je fatalan (smrtonosan).[119]

U drugom predanju, preneseno je da je jedan od ashaba po imenu Ebu-Hind iz Medine aplicirao flebotomiju na gornjem dijelu leđa i izveo puštanje krvi površinskim zarezivanjem vene u kupicu Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.. Ovaj je otrov pogodio njegovo tijelo u potpunosti, a tri godine poslije, za vrijeme njegove posljednje bolesti, Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Još uvijek bolujem od posljedica otrovnog ovčijeg mesa kojeg sam jeo na Hajberu."[120]

Trovanje hranom dolazi usljed jedenja određenih hemikalija ili mikroorganizama i njihovih toksina. Postoji više vrsta liječenja trovanja hranom. Uvijek je najbolje tražiti hitnu pomoć u nekom takvom slučaju. Ipak, liječnici tretiraju svaki slučaj trovanja hranom u skladu s vrstom, supstancom i količinom unijete zaražene hrane, ako je to poznato. Ovo se uglavnom vrši agresivnim vrstama purgativa, poticanjem povraćanja, završavanjem

[119]Prenosioci su ovog hadisa pouzdani, nalazi se u "Musannefu", 19814; prenosi ga i Buharija u "Sahihu", 6/195.

[120]Hafiz u "El-Fethu", 8/99; Buharija, 8/99 – kao muallek hadis; Hakim, 3/219.

detoksifikacije, hematokatarzom, ispiranjem stomaka i intestinalnog trakta, podjednako kao i uzimanjem ispravne vrste antidota ili protuotrova[121] i postoporavljajućih medikamenata kada je tretman završen bez odgode i u zavisnosti od njegovog uspjeha.

U nedostatku neposrednog pristupa hitnog medicinskog tretmana, pojedinac smjesta mora uzrokovati povraćanje, završiti purgaciju, a najbolji tretman u doba Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pod ovim okolnostima bilo je puštanje krvi flebotomijom. Kada trovanje hranom nastupi u toplim predjelima i za vrijeme tople sezone, otrov se brzo širi kroz sistem pojedinca preko struje krvi i razasipa se venama i arterijama da bi napokon dosegao srce, i u tom slučaju je fatalan. Dakle, krv je medium što nosi otrov do srca i ostatka tijela. Žrtva trovanja hranom potom se mora požuriti da izbaci letalan toksin iz tijela brzo, a posebno preko puštanja krvi, jer će ovaj postupak izvesti van otrovnu krv a s njom i dosta otrova koji je već dosegao struju krvi. Ako je aplikacija uspješna, a purgacija cjelovita i brza, otrov će imati malo ili nimalo posljedica. U ovom smislu, otrov će ili biti potpuno izbačen ili zaustavljen, a njegovi efekti zaustavljeni.

Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., aplicirao flebotomiju na gornjem dijelu leđa, gdje su lopatice *(lat. Scapula)* najbliže srcu, a gdje se može izvesti flebotomija, otrov je djelimično uklonjen, a njegovi efekti su reducirani na minimalno opće pobolijevanje od kojeg je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bolovao u naredne tri godine. U Svojoj uzvišenoj istančanoj mudrosti, Allah Svemogući namjerio je također obdariti Svog Poslanika s blagoslovljenim i počastvovanim položajem mučeništva, *"da bi Allah dao da se ispuni ono što je moralo da se dogodi..." (Kur'an, 8:42)* Ovo također objašnjava značenje Allahovih riječi u Kur'anu upućenih Jevrejima; On kaže: *"I kad god vam je koji poslanik donio ono što nije godilo dušama vašim, vi ste se oholili, pa ste jedne u laž utjerali, a druge ubili!" (Kur'an, 2:87)* Pred kraj ajeta Allah Svemogući upotrijebio je prošlo vrijeme za "utjerivanje" a sadašnje vrijeme za "ubijanje", ukazujući na Poslanika čiji je dolazak bio poznat u njihovim spisima, a kog su očekivali u njihovoj domovini, Allah zna najbolje.

Liječenje i suprotstavljanje sihru - činima

Opčinjenost je bolest i nepravilno stanje koje mora biti tretirano kao i bilo koja druga nepravilnost. Među njenim simptomima su obmana, imaginarna viđenja, fascinacija, očaranost i pogrešna shvatanja, pored ostalih pokazatelja, od kojih svi mogu da prevare ispravnu percepciju pojedinca s vremena na vrijeme.

Uputa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u ovom području podijeljena je na dvije oblasti:

[121]Načinjenog od 60-70 vrsta različitih lijekova pretvorenih u prah i pomiješanih sa medom

poništenje zlog "čina" i sprovođenje purgacije i uravnoteživanje tjelesnih izlučevina. Prva je dosljednija i uvjetuje otkrivanje zlog "čina", njegovo poništenje i ukinuće.

U vezi s ovom temom, Aiša, r.a., prenijela[122] je da je čovjek iz plemena Beni-Zurejk, poznat kao Lubejd bin al A'sam izveo zli "čin" nad Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., koji je potom osjetio nekoliko odvojenih glavobolja, nelagodu i opću slabost. Jednog dana Allahov Poslanik, s.a.v.s., odmarao se u svojoj postelji kada su dva meleka stala pored njegove glave. Jedan od njih je raspitivao: "Od čega boluje?" Drugi je odgovorio: "Općinjen je."[123] Prvi je melek potom upitao: "Ko mu je to uradio?" Drugi je odgovorio: "Lubejd bin el-A'sam." "Kako?" Prvi je upitao, a drugi melek je odgovorio: "On je ovo izveo upotrebljavajući Poslanikov vlastiti češalj, par dlaka kose što je došlo s njim i koru polena palme." Prvi je upitao: "Gdje ih je zakopao?" Drugi je odgovorio: "Zakopao ih je unutar bunara Sarvan." Nedugo poslije toga Allahov Poslanik, s.a.v.s., je otvorio oči i okrenuo se Aiši, r.a. govoreći: "O Aiša, Allah me poučio u pogledu onoga što sam Ga upitao", i rekao joj je šta se desilo. Opisujući izvor, on je dodao: "O Aiša, boja njegove vode pretvorila se u tamnocrvenu kao što je ekstrakt lišća kne. Nadalje, vrhovi palmi u blizini izvora izgledali su kao glave šejtanove." Allahov Poslanik, s.a.v.s., naredio je potom da se zli "čin" otkrije, bunar poruši i napuni zemljom, a Allah Svemogući dodijelio mu je potpuni oporavak i obdario ga sa nepogrešivom zaštitom *(ar. 'isma)* od ljudskih zlih namjera ubuduće.

Navedeno predanje slikovito prikazuje ljudsku narav Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji je također bio predmet mnogih nedaća i uznemiravanja koje su njegovi ashabi također doživjeli, kao i mnogi Allahovi poslanici i vjerovjesnici, a.s., ranije. Ovakve ljudske osobine ne čine ni na kakav način suprotnost njegovom uzvišenom položaju koji je pečat svim Allahovim poslanicima i vjerovjesnicima ili uzvišenoj misiji koju je obavio da izvede čovječanstvo iz tame na svjetlo. Premda neki učenjaci raspravljaju o autentičnosti ovog hadisa, on je zabilježen u svim glavnim zbirkama sahih hadisa, a u svakom slučaju, naš je cilj ovdje da raspravimo izlaz za žrtvu općinjenosti da se oslobodi od zlih čini.

Prva stvar koju pojedinac raspoznaje iz navedenog garib hadisa[124] jeste to da što prije otkriju zle čini, njihovi efekti će se prekinuti i pojedinac će se vratiti u svoje prirodno stanje. Ovo je slično izbacivanju pokvarene materije iz tijela purgacijom ili podvrgavanjem terapiji potpune detoksifikacije. Ovo nas dovodi do druge vrste tretmana,

---

[122]Sahih Buhari; Knjiga medicine, cf. 658

[123]Općinjen; *ar. matbub*; tibb, medicina.

[124]Garib hadis: Naziva se onaj hadis koji iz generacije u generaciju prenosi po jedan ravija (prenosilac), ili ga u nekim generacijama, ili pak u makar jednoj generaciji prenosi samo jedan ravija. Spada u vrstu sahih hadisa podvrste ahad.

a to je potpuna purgacija i uravnotežavanje tjelesnih izlučevina, a pogotovo u području pogođenom zlim činima. Zapravo, vračanje može pogoditi tjelesna stanja i poremetiti prirodnu ravnotežu tjelesnih izlučevina. Kada simptomi opčinjenosti ili urokljivog oka pogode područje tijela, pojedinac mora početi s izbacivanjem van pokvarene supstance iz tog dijela svog tijela.

U svojoj zbirci garib hadisa Ebu-'Ubejd prenio je to da kada je opčinjenost bila usmjerena protiv Allahovog Poslanika, s.a.v.s., on je liječio svoju nelagodu apliciranjem flebotomije na tjemenu. U ovom smislu medicina označava zle čini. Zapravo, vračanje predstavlja zlu namjeru vračara zajedno sa šejtanima koji su vojska džehenemske vatre. Kada je uspješna, ovakva bezbožnost može ponekad štetno djelovati na prirodnu ravnotežu pojedinca i na hemiju mješavina osnovnih tjelesnih izlučevina. Ovo je pogotovo istinito kada su zle čini načinjene da prouzroče zastranjenje i amneziju, prouzrokujući povremeni gubitak pamćenja, a ova vrsta vračanja ima jako djelovanje i utjecaj nad općim stanjem pojedinca.

Prema nekoliko učenjačkih izvora, mada se protive u njihovim mišljenjima, u njegovom prvom odgovoru na opće pobolijevanje, Allahov je Poslanik, s.a.v.s., inicijalno aplicirao flebotomiju na određeno područje koje je bilo uzročnikom glavobolje i pobolijevanja. Možda je pripisao svoju nelagodu pokvarenoj krvnoj supstanci koja je možda prodrla u mozak i štetno djelovala na frontalni lobus cerebruma. U tom slučaju, flebotomija bi bila najbolji tretman prema obojici: Hipokritu i Ibn Sinau. Ipak, kada je Allah Svemogući objelodanio pravu prirodu zlih čini usmjerenih protiv Njegovog Poslanika s.a.v.s., on ih je odmah otkrio, zakopao njihove posljedice i povratio snagu. To je bilo kao da je on oslobođen uklanjanjem čvrstog kožnog remena. Namjera iza ovih čini je bila da štetno djeluju na njegovo tijelo i oslabe njegove snage, i ni na kakav način to nije moglo štetno djelovati na njegovo srce ili prosudbu. Raspoznajući to, Allahov Poslanik, s.a.v.s., tretirao je navedeno u skladu sa njegovom prirodom, a Allah najbolje zna.

Duhovni lijekovi

Duhovni su lijekovi stvarni antidot protiv vračanja i opčinjenosti, jer je istina zakleti neprijatelj laži, svjetlo je antiteza tami, a zahvalnost je suprotnost nevjerovanju. Uistinu, ništa ne može suzbiti i neutralizirati zle posljedice i nadalje poraziti zloćudnost i izopačenost bezbožnih šejtana bolje od vjere pojedinca i blizine njegovom Gospodaru. Ovo je duhovna medicina kojoj se nijedna bolest ne može oduprijeti, ovo je šljem i štit kroz koje ništa ne može proći, i ovo je zadobijena pobožnost koju ratnik mora neprestano nositi u sebi i na sebi.

Da bi se suprotstavio ovako potvorenim duhovima, pojedinac se mora jako koncentrirati na Pravi put. Pojedinac mora zadobiti jasno znanje mudraca i završiti posao obučavanja ratnika. Kao što kad se dvije vojske međusobno sukobljavaju, svaka od njih mora biti spremna i dobro opremljena, ali jedna će biti pobjednik, a druga poražena. Poput toga, srce vjernika mora biti napunjeno svjetlom Allaha Svemogućeg, zasićeno uzvišenim mislima i osposobljeno znanjem svoga Opskrbljivača. Njegovo tijelo, um i duša moraju tragati za putem uzlaznih ljestava s iskrenošću i odlučnošću. Uspjeh njihovog obučavanja odredit će udobnost kojom on nadvladava svoje pokušaje. Njegov jezik mora izgovarati riječi koje njegov najdublji bitak raspoznaje i objašnjava mu ih duž puta. Ovako jasni znaci duž putovanja jesu njegov vodič u zaobilaženju prepreka i mogućnosti postajanja žrtvom i moljenja šejtanima.

Kao što su oči prozori što sprovode svjetlo u tijelo koje ga potom transformira u ojačavajuće sastojke, slično tome zikr će izoštriti sluh i vid i potkrijepiti sposobnosti. Zapravo, jedino ovakva spoznaja u nečijem srcu može raspršiti tamu snenog mozga i pomoći pojedincu da nadvlada inače neizbježan poraz i trajan gubitak.

Raspoznavanje ovakvih atributa podići će velove misterije i dopustiti pojedincu da vidi i iskusi očevidne znakove njegovog Gospodara. Ovo su stupovi vodilje na Allahovom putu; On ih je postavio na otvorenom za ljude da ih vide. S druge strane, potvoreni i prokleti šejtani izmislili su i organizovali opaki rat koji je uperen da navodi na pogrešno shvatanje neupućene, nevine i slabe. Ovakav je rat prevare zapleo i zaveo većinu ljudi kroz historiju. Samo najbolje obučeni, najčestitiji i najiskreniji bit će u mogućnosti da pobjegnu i dobiju bitku.

Zapravo, naredba Alahovog jedinstva u Njegovoj objavi i vrhovna vlast pripada isključivo Njemu; Njegovi blagoslovljeni poslanici čine jedno bratstvo, i Allahov poziv i upozorenje poslati su cijelom čovječanstvu. Niti Nemrud niti faraon nisu bili u mogućnosti da tome prkose, niti će bio ko drugi biti u mogućnosti da spriječi Njegovu odluku i, konačno, Njegova će Volja dokazati da je ona ta koja pobjeđuje. Čak i šejtani to znaju. Kakvo čudo! Njihov je slučaj kao kod onog koji je obolio od žljezdane kuge što zavidi ostalim ljudima na njihovom zdravlju, i želi da sa svakim čovjekom dijeli bijedu. Da bi to uradio, stavit će masku da prevari ljude znajući da će njegov puki kontakt s njima raširiti njegovu zaraznu i fatalnu bolest. U skladu s tim Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Iz kontakta dolazi propast."[125]

Međutim, učenje zikra, kur'anskih ajeta i neprestano traženje i molenje za Allahovom uputom jeste najbolji lijek koji će zasigurno poništiti zli "čin" vračanja i probiti se kroz njegovu mrežu. Zapravo, vračanje i čaranje mogu ozbiljno štetno djelovati samo na

[125]Poglavlje III, Liječenje kuge

slaba srca[126], emocionalno uznemirene ljude, one neupućene i one što traže granice strasti. Ovakvi će ljudi čak smatrati teškim bježanje od dominacije njihovih strasti, dok je zadatak njihovih zlih gospodara da drže čvrsto vlast nad njima i da ih drže omamljenima sve dok im smrt ne nastupi.

Žene, omladina, neuki i stanovnici divljine jesu opća kategorija takvih žrtava. Među mnogobrojnim kategorijama također dolaze vjernici što se ne pokoravaju naredbi njihovog Gospodara, prihvataju ono što On naređuje i klone se onoga što je On zabranio, i vjernici što imaju malo sreće u okorištavanju iz njihovih redovnih molitvi koje bi mogli spojiti zajedno koristi dobrih djela pojedinca, zaštititi ga od zamki i dovesti ga u blizinu njegovog Gospodara.

Također je rečeno da je opčinjena osoba ona što pomaže da njen neprijatelj preuzme kontrolu nad njom samom. Drugim riječima, on je opčaran i on je osoba koja u tom uživa i fasciniran je time. Svaka iluzija koju nadalje vidi zavodi ga dalje. Zapravo, šejtani mogu samo prikupiti ovakvu kontrolu kada nađu prijemčivu osobu koja lahko može biti poremećena i koje su prenatrpane čudima i povremenim podražajem i uzbuđenjem, i žele ono što šejtani žele za njih. Ovakvim ljudima manjka jačina bogobojaznosti, čija je snaga utemeljena na znanju, vjeri i predodređenju. Ovakav duh bogobojaznosti u ljudskom biću jeste svjetlo koje je ovlašteno da rasprši tamu.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Zli duhovi od džina nemaju pristup ljudskim biću osim kroz zle duše drugih ljudskih bića." Stoga, pojedinac mora birati svoje okruženje, biti probirljiv u pogledu prijatelja, odgovoriti pozivu Allaha Svemogućeg i moliti za zaštitu i uputu.

---

[126] *"Ali, ti, doista, nećeš imati nikakve vlasti nad robovima Mojim!" (Kur'an, 17:65).*

POGLAVLJE XXVIII

Čišćenje kroz povraćanje

Imam Tirmizi prenio je u svojoj zbirci hadisa Džami', hadis prenesen od Ebu-Derda'a, u kom se kaže da je Allahov Poslanik, s.a.v.s. povraćao a potom obnovio svoj abdest. Imam je Tirmizi potom rekao: "Sreo sam (jednog od prvih ashaba) Sevbana u Damasku, koji je potvrdio navedeni slučaj i potom dodao:"Ebu-Derda' je govorio istinu, a ja sam bio taj koji je polijevao vodu za abdest."[127]

Povraćanje je jedna od pet temeljnih vrsta čišćenja, a to su: dijareja; povraćanje; flebotomija i krvarenje iz nosa *(ar. tebehhur)* i uriniranje. Sve su ove vrste spomenute u hadisima. Govorili smo u ranijim poglavljima o dijareji i radu crijeva, o kojima je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Neki od vaših najboljih tretmana nalaze se u uzimanju medicinskog ušmrkivanja, puštanju krvi zarezivanjem vene u kupicu, flebotomiji i u čišćenju." Također smo govorili o puštanju krvi i flebotomiji u njihovim pojedinačnim poglavljima i, Allahovom voljom, govorit ćemo o nagomilavanju isparina u sljedećem poglavlju. Što se tiče čišćenja preko isparavanja ili znojenja, ovo je obično prirodna, nevoljna emisija prekomjerne vlažnosti koju priroda odstranjuje njenim izvođenjem van kroz pore u koži. Što se tiče povraćanja *(lat. Emesia)*, to je istjecanje stomačnog sadržaja kroz gornji trakt, dok je ispiranje crijeva postupak očišćavanja nepotrebnih materija i čišćenje crijeva preko forsiranja purgacije kroz anus.

Postoje dvije vrste povraćanja: neprisilno povraćanje, koje je nevoljno istjecanje želudačnog sadržaja usljed mučnine i žučljivosti; i poticanje povraćanja sa ili bez emetika (sredstva za poticanje povraćanja). Prva vrsta ne zahtijeva niti sprečavanje niti stimuliranje, osim u slučaju ako se pojedinac ne boji kasnijeg propadanja i hipertoksičnosti. Isključivo tada ono mora biti suzbijeno sredstvom za umirenje da bi se poništila njegova kiselost i zaustavile njegove posljedice. Što se tiče poticanja povraćanja, ono je spasonosno za život u slučaju hitnog liječenja trovanja hranom, a to je korisno kada će se čišćenje od nepotrebnih materija pobrinuti o ravnoteži tjelesnih izlučevina i kada vrijeme i stanja zahtijevaju ovakvo čišćenje.

[127]Tirmizi, 87, također je rekao da je ovo jedan od najvjerodostojnijih hadisa na ovu temu; Ahmed, 6/443; Ebu-Davud, 4381; Darekutni, 1/57; Tahavi, 1/347; Hakim, 1/426.

1. Uzročnici povraćanja

Povraćanje se stimulira pomoću jedanaest prisiljavajućih sila: žučljivošću, ili žutom žuči koja se prelijeva preko kardije stomaka i traži put van kroz gornji trakt; pokvarenošću stomaka, prekomjernošću mukusa i pobuđivanju stomaka; slabom probavom; pogrešnim dodacima hrani i jedenjem sirovog povrća i nedozrelog voća; prekomjernim jedenjem i pijenjem, uzrokujući tako nervozu stomaka; odbacivanjem nemjesive hrane iz stomaka; ozljedama u crijevima; sredstvom za povraćanje i pretvaranje stomačnih sokova u reum (vodenkasta izlučevina sluznice); netolerancijom hrane, mučninom iz psihološkog gađenja sa nečistoćom *(lat. Coprophobia)*, nadražujućom hranom ili hipersenzitivnošću prema naročito neugodnoj hrani *(lat. Opsophobia)*, ili čak strahom od pukog jedenja *(lat. Sitophobia)*, što također može uzrokovati gadljivost i povraćanje; psihološkim i emocionalnim stresom, melanholijom, brigama, tugom, razvijanjem motorne abreakcije (oslobađanjem emocionalne napetosti stečene kroz sakupljanje otežavajućeg traumatskog iskustva) uzrokovane bolnim sjećanjima i emocijama; komunikativnim povraćanjem uzrokovanim pukim osvjedočavanjem da neko drugi povraća. Zapravo, postoje mnoge vrste prenosivih bolesti koje se šire srodnom prijemčivošću-uključujući svrab, čireve, zijevanje, šmrkanje, strah i smijeh itd. Naravno, ovakvo stanje prijemčivosti mora biti neaktivno kod onoga koji prima prije nego što je potaknut senzornim kontaktom iz mozga da to opozove.

2. Humoralna reakcija u digestivnom procesu

Pošto tjelesne izlučevine *(ar. ahlat)* u toplim klimatima i toplim godišnjim dobima postanu rjeđe i šire se, poticanje povraćanja tada je najbolji tretman. Pošto tjelesne izlučevine u hladnim predjelima i hladnim godišnjim dobima postaju guste, teške i teže za izvlačenje, njihovo čišćenje je ispiranjem crijeva ili klistirom tada korisnije.

Odstranjivanje pretjerane količine tjelesnih izlučevina vrši se bilo preko privlačnosti *(ar. džezb)* ili preko odbijanja *(ar. daf')*. Privlačenje se vrši iz nejudaljenije tačke, a odbijanje se vrši iz one najbliže. Razlika između njih je ta da kada se žučljivost rasipa preko kardije stomaka, ili se uzdiže, to stanje se eliminiše preko privlačenja (ispiranjem crijeva). Ako se žučljivost nastavlja uzdizati, taj slučaj tada zahtijeva odbijanje (povraćanjem). Stoga, kada pokvarenost štetno djeluje na gornji dio tijela, ona se odstranjuje kroz niže predjele, a kada ona štetno djeluje na niži dio tijela, ona se odstranjuje kroz gornje dijelove. Ako niti ispiranje crijeva niti povraćanje ne djeluju, ili ako je prekasno, a žučljivost je već postala stacionarna, onda se ona oslobađa iz najbliže moguće tačke. Ovo je razlog zašto je Allahov Poslanik, s.a.v.s., primjenjivao puštanje

krvi površinskim zarezivanjem vene u kupicu na gornjem dijelu leđa, ponekad na tjemenu, a ponekad na *Talusu*. Koristeći ovakav tretman on je bio u mogućnosti istisnuti pokvarenu krv preko najbliže tačke, a Allah zna najbolje.

3. Koristi i štete od povraćanja

Općenito, podsticanje povraćanja čisti stomak, ojačava i podmlađuje proces varenja hrane, izoštrava vid, oslobađa teškoću glave, pomaže liječenju upale bubrega, veneričnih i genitalnih mehkih čankira; ono također pomaže u liječenju hroničnih bolesti kao što su lepra, kuga, paraliza i trzanje mišića *(lat. Myokymia)* jednako dobro kao što pomaže u liječenju žutice *(lat. Iterus)*.

U prošlosti, poticanje je povraćanja preporučivano čak za zdrave ljude. Koristili su ga do dva puta mjesečno kao opću terapiju čišćenja tijela da istjera nepotrebne materije. Hipokrit je uobičavao preporučivati upotrebljavanje sredstava za povraćanje ljeti, a čišćenje upotrebom purgativa zimi. Ipak, prekomjerna upotreba ovakve terapije može uzrokovati degenerativne bolesti, oštetiti unutrašnjost *(lat. Serosis)* stomaka i stvoriti ovisnost, čineći stomak nesposobnim da nezavisno probavi hranu. Prekomjerna upotreba ovakve terapije također može oštetiti oči, zube i čujnost i može uzrokovati izljev (krvi), vrućinu i prekomjerno znojenje. Ovako štetna terapija također mora biti izbjegavana od oboljelih od hronične upale grla, astme ili osoba s uskim grlom ili kada se iskašljava krv *(lat. Hemoptysis)*, ili onih osoba koji se podvrgavaju naprezanju pri pokušavanju povraćanja bez izbacivanja ičega van. Ovakvo je upozorenje pogotovo korisno ako se osvrnemo na one što su zaboravili odgovarajuće uravnotežavajuće navike jedenja, one koji se prežderavaju jedenjem previše hrane, a potom povraćaju rutinski *(cf. Bulimerexia ili Anorexia)*. Šta god bio uzročnik ovakve patnje ljudi, ovdje mora biti zamijećeno da rutinsko povraćanje ili pokušavanje povraćanja zajedno sa sindromom nadraženosti crijeva uzrokuje gastričnu fermentaciju, suhoću stomaka, slabost crijeva *(lat. Viscera)*, abnormalnu tjeskobu nad imanjem imaginarne bolesti *(lat. Hypochondriasis)* ili opće pobolijevanje i tjelesnu onemoćalost, a pod ovakvim stanjima pospješivanje povraćanja izrazito je opasno.

Recept

Ipak, pod različitim okolnostima pojedinac bi trebao slijediti bilo koju vrstu povraćanja s odgovarajućim abdestom, ili pranjem lica hladnom vodom, a potom bi trebao piti sok od jabuke kome je dodata mala količina ulja indijskog oraščića drveta trišlje[128] *pomiješanih s ružinom vodom.*

[128]Drvo trišlja: *lentisk; lat. Pistacia lentiscus* iz porodice indijskog oraščića. *Ar. mastaki, ili batm šarki.*

6

Muslimov doprinos liječničkim vještinama

U svojoj zbirci poslaničkih uputa *(ar. Muvatta' Malik)*, imam Malik, r.a., prenio je da je Zejd bin Eslem prenio da je za vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., jedan čovjek bio ranjen, njegova je rana postala zaražena a njegova krv prenatrpana. Čovjek je pozvao dvojicu samoukih liječnika iz plemena Beni-Anmar da pregledaju njegovo stanje. Pozivajući se na ovo predanje, Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio je tu prisutan i upitao ih je: "Koji je od vas dvojice bolji liječnik? " Ranjeni čovjek je upitao: "O Allahov Poslaniče, postoje li ikakve koristi u liječenju na ovom nivou?" Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je: "Onaj Koji je stvorio bolest, također je stvorio i lijek."[129]

Početne koristi koje pojedinac može primiti iz ovog hadisa ukazuju da se mora tražiti pomoć najkvalificiranije osobe u svakom području. Mišljenje je stručnjaka pouzdanije i vrednije, i ono će uglavnom prevagnuti. Ipak, pobuđivanje medicinskih mišljenja bi trebalo prvo početi s najboljim poznatim praktičarem, a potom slijediti drugo mišljenje. Naprimjer, ako pojedinac smatra da nije u mogućnosti samostalno da odredi ispravan pravac ka Ka'bi u Meki da bi klanjao namaz, on bi trebao potražiti učeniju osobu, učenjaka, ili stati iza poznatog imama. U drugom primjeru, za vrijeme putovanja morem, pojedinac se osjeća ugodnije i udobno kada vjeruje da je kapetan broda iskusan, pridržava se karte i zna šta radi. Pojedinac mora tražiti ovakvog vodiča i zavisiti o njegovoj ekspertizi.

U tom smislu, prirodno uređenje *(ar. fitra)* jeste uzvišeno djelo Allaha Svemogućeg koji je to načinio svojstvenim kod svih stvorenja. Vjerski zakoni, prirodna uređenja i opći smisao usklađeni su u vezi s ovim pitanjem. Obraćanje Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Onaj Koji je stvorio bolest, također je stvorio i lijek", potvrđuje da je Allah Najuzvišeniji stvorio lijek za svaku bolest i načinio ga dostupnim istinskim i ozbiljnim tragačima, dok većina ljudi to ne zna. Zbog toga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Jasno je za one koji to znaju, a ne može se razlikovati za one koji su neupućeni." Neki iskazi ranije navedenih hadisa koristili su izraz: "postavio", "objelodanio", "stvorio", "dostavio", "sačuvao", "spustio"..., svaki od ovih izraza upućuju na radnju meleka koji su zaduženi za ovu određenu dužnost, da spuste *(ar. inzal)* lijek i ostave ga na zemlji za one kojima je potreban i one koji ga traže. A Allah Najuzvišeniji smatrao je djelotvornost ovakvih lijekova ovisnim o Njegovoj naredbi, iako sekularni liječnici mogu raspravljati o tom (negirati to), ipak većina pacijenata raspoznaje sljedeće činjenice, a

[129]Malik u "Muvettau", 4/328; mursel hadis.

pogotovo kada se njihovo stanje rapidno pogoršava. Ipak, samo nekolicina rijetkih živi s ovim znanjem o oporavku s Allahovim dopuštenjem. Prema tome, postoje meleki koji se spuštaju iz Dženneta Njegovom odredbom, a koji su zaduženi da služe Allahovoj volji na Zemlji, a pogotovo da služe potrebama koje je On također stvorio za čovječanstvo. Slično tome jeste život što ga On stvara u materici majke, porod, njegov život i uzdržavanje na Zemlji, sve do smrti i kasnijeg ponovnog oživljavanja. Svaka je od ovih dužnosti povjerena ovim blagoslovljenim bićima, melekima.

Ostali teolozi objašnjavaju da lijekovi smješteni na zemlji ostaju neaktivni sve dok ne dođu u dodir s kišom koja ih oživljava iz njihovog mrtvila. Poput toga, hrana, hranljivi sastojci, lijekovi i bolesti, i čak njihovi agensi koji ih prenose, uzrok i posljedica, svi oni oživljavaju preko kiše. Nekoliko su lijekova minerali koji su smješteni na visokim nadmorskim visinama, ostali su smješteni u različitim naslagama zemlje podjednako kao i u rijekama i biljkama..., od kojih svi ovi odgovaraju izrazu tenzil (spustiti).

Stvaranje lijeka za svaku bolest dokazuje nadmoćnost Allahove mudrosti, vrhovnu vlast Allahove suverenosti i Njegovog izvanrednog suosjećanja prema Njegovim stvorenjima. Onaj koji je stvorio bolesti također je utvrdio zakone prirode i obznanio je znakove koji pokazuju ko je taj koji upravlja univerzumima. Onaj koji je stvorio nedaće, patnje i pokušaje stvorio je također lijekove da pomognu ljudima da se oporave iz njihove nezahvalnosti i udovoljavanja željama, a On je isto tako stvorio lijek za svaku bolest. On daje ljudima šansu da operu svoje grijehe putem pokajanja, a On nagrađuje dobra djela, pokušaje i patnje vjernika poput ljestvi koje ih uzdižu na položaje i dovode ih u Njegovu blizinu. Što se tiče ostalih, i nakon njihovog pokajanja, njihovi pokušaji postaju protuteža njihovoj odvratnosti iz vremena njihove neupućenosti. Kao što je On dao čovječanstvu izazov suprotstavljanja šejtanima, On također pomaže vjernicima da nadvladaju sile tame vojnicima svjetla što su Njegovi blagoslovljeni meleki. Allah Svemmogući stvorio je prirodne žudnje i zadovoljstva, ali ih je On također regulirao sa zakonima dopuštenog ispunjenja, a on je taj koji je odredio prolazne i vječne koristi iz toga. Stoga, šta god zabrinjava i otežava (na ovom svijetu) Njegovi se robovi mogu s tim suočiti za vrijeme njihovog putovanja u ovom životu. On ih je također opskrbio načinima da to prevaziđu i načinio vjeru svjetlom što raspršuje navalu sila tame. Razlika među ljudima jeste njihov nivo znanja i neusiljenost s kojom oni mogu pristupiti ovakvim koristima. Zaista, Allah je najbolji pomagač.

7
Liječnikova odgovornost

1.1Prakticiranje medicine bez kvalificiranosti

Imam Ebu-Davud, imam Nesa'i i imam Ibn-Madždže izvijestili su iz predanja Amra bin Šu'ajba da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko god tvrdi da je liječnik, iako ne poznaje ovu profesiju, to je predmet njegove lične odgovornosti *(ar. damin)*."

1.2 Medicina (ar. tibb) u jeziku

Ranije navedeni hadisi dijele se na tri područja: lingvističko, pravničko (fikhsko) i medicinsko. Što se tiče lingvističke interpretacije, riječ tibb u arapskom jeziku nosi nekoliko značenja, između ostalog: popraviti, obnoviti, urediti, poboljšati, ispraviti, podjednako kao ljubaznost, ekspertizu, razboritost, vještinu, sposobnost, taktičnost, spremnost, mjerodavnost, zrelost, oštroumnost, naviku, ispravnu praksu, pronicljivost, inteligentnost, profinjenost, mudrost, djelotvornost, mogućnost pregovaranja, vladanje stečenim vještinama, istančanost, kao i težnju i drage vijesti.

Pored imenica iznesenih u navedenom popisu, tabib (liječnik) u arapskom jeziku mogao bi također značiti: onaj koji liječi ili vračar, dok bi bolest (mered) mogla značiti: nesposobnost općinjenost, nesklad, umobolnost, napadnutost, oboljenje, iscrpljenost, potištenost, zaljubljenost i razočaranost. Arapi su koristili termin bolestan u značenju: bolestan u srcu (bolesna srca), ispunjen ljubavlju, zaljubljen, bolesna duha, ranjena srca, nezadovoljan, zasićen, lud itd.. Upotrebljavajući idiom tibb u značenju zaljubljivanja, arapski pjesnik El-Hamasi rekao je:

"Ako sam bolestan[130]*, onda neka ovo bude moja trajna bolest*
A, ako sam općinjen[131]*, onda neka bude nesalomljiva čarolija."*

Izraz "tvrditi" upotrebljen od Allahovog Poslanika ,s.a.v.s., u značenju "ispovijedati bivanje liječnikom", također znači: samozvan, izjaviti, ukazuje na ili izmišljati. Što se tiče tvrđenja nečega što to pojedinac nije, bilo da to radi namjerno ili nenamjerno, može još uvijek vjerovatno proizvesti štetne posljedice. To također podrazumijeva pretvaranje i izvještačenost, koje su primjetljive kod onoga koji primorava sam sebe da djeluje kao liječnik, kada on ne posjeduje prirodnost i kvalifikacije osoba koje treba da

[130]Bolestan; ludo zaljubljen; *ar. matbub.*

[131]Općinjen; *ar. meshur; matbub.*

sprovode ovu profesiju (iz ove struke). Ovo uključuje znanje, ravnotežu, samopouzdanje, strpljivost, uzdržljivost, strah od griješenja i slične profesionalne osobine, pored vladanja upotrebom materijala profesije.

1.3 Odgovornost liječnika u islamskom medicinskom pravu

U skladu s Šerijatom, odgovornost samozvanog liječnika uključuje: prekršaj, krivično djelo, prevaru i ugrožavanje tuđih života. Ovakav čin također dokazuje da "zlobnik", u ovom slučaju, brine veoma malo o ljudskom životu, i neodgovorno i užurbano se odaje profesiji u kojoj on može imati skrivene motive ili pak isključivo novčanu dobit. U takvom slučaju on vara pacijenta u vrijeme kada je njegova vjera veoma slaba, a njegova čežnja za oporavkom veoma jaka. "Zlobnik", u ovom slučaju, odgovoran je za sve ranije navedeno, pored ostalih otežavajućih optužbi, i mora platiti kompenzaciju za sve štete koje je prouzročio. Većina muslimanskih učenjaka slažu se s takvim stavom. Ipak, u različitom viđenju, El-Hattabi[132] je dodao: "Ne poznajem slučaj koji se ranije dogodio a u vezi kojega je izrečena presuda i koji služi kao primjer za kasnije slične slučajeve a da je izrečena različita presuda za samozvanog liječnika pored ranije navedenog. Uprkos tome, presuda može biti suspendirana, jer dozvola da djeluje bila mu je data od pacijenta i on ne bi bio u mogućnosti da djeluje bez ovakve dozvole, a pacijentov propust da istraži svjedodžbe njegovog liječnika ostaje njegova vlastita greška.

1.4 Pet kategorija liječnika

Nepovoljni rezultati ili "greške" prouzrokovani od liječnika prema pacijentima mogu biti klasificirani u pet kategorija: liječnik koji je visoko obučen, koji se drži etike profesije i koji je izveo svoje usluge u skladu s pravilima, dok u skladu s Allahovom Voljom pacijentova sudbina uzela je nepovoljan smjer ili čiji pacijent nije slijedio liječnikove upute i kao posljedica toga njegovo stanje se pogoršalo, rezultirajući gubitkom opće prirodne mogućnosti, organa ili uda, ili možda čije bi zdravstvene komplikacije mogle dovesti do smrti. U takvom slučaju svi muslimanski učenjaci slažu se da liječnik nije odgovoran. Pogoršanje između ostalog može biti uzrokovano patogenim organizmima *(ar. siradža)* ili nekim drugim uzročnim agensom. Ista je presuda data u slučaju obrezivanja *(lat. Posteotomia)*, naprimjer. Ako kvallificiran liječnik primjenjuje svoju ekspertizu i izvodi operaciju na djetetu prikladnog doba i prikladnom vremenu, i ako bi poslije hirurškog zahvata dijete patilo od komplikacija, ili ako takve komplikacije uzrokuju

[132]El-Hattabi, Ibn-Habaz, Mejmun bin 'Ali, umro 673.g.

trajnu povredu djetetovog reproduktivnog organa, liječnik je još uvijek oslobođen od bilo kakve odgovornosti. Isto mišljenje primjenjuje se u slučaju lancinacije (bušenja; *ar. batt*) bilo da je pacijent mentalno zdrav *(lat. Orthophrenic)*, ili drugačije, još uvijek u skladu s islamskim zakonima, stručan liječnik nije odgovoran.

Ovakva je islamska pravna presuda u bilo kojoj operaciji ili tretmanu odobrenih od pacijenta *(ar. siradža ma'savna*-odricanje*)*. Ipak, koristi preporučene od Poslanikove upute da se traži pomoć od najkvalificiranije osobe u svakom polju (nauke) su najvrednije i čak, pod ovakvim okolnostima, kada bi nešto pošlo protivno liječničkim namjerama, to bi bilo pripisano "djelu Allaha".

1.5 Odgovornost prema četverici imama

Imam Ebu-Hanife i imam Šafi' slažu se da pošast kao posljedica ispravnog sprovođenja obaveze nije predmet nadoknađivanja, dok bilo koje štete koje su posljedica krivičnog djela, prevare ili nesavjesnosti ovlašćuju pacijenta ili u slučaju njegove smrti njegovu porodicu za traženje nadoknade. Nadalje, u pogledu lične odgovornosti, imam Šafi' je napravio izuzetak u slučaju smrti iznajmljene životinje za posao ili putovanje, pri čemu ako životinja podlegne kao posljedica zlostavljanja ili za vrijeme trajanja putovanja, iznajmljivač je još uvijek odgovoran za potpunu nadoknadu.

Zapravo, pravilo odgovornosti, kao što je dogovoreno od velikog broja muslimanskih skolastičara dokazuje da su posljedične štete *(ar. siradžat el-džinaja)* predmet odgovornosti, dok stručne nezgode, komplikacije ili gubici *(ar. siradžat el-vadžib)* nisu predmet restitucije od liječnika. Razlika u mišljenju između četverice učenjaka je ta da je imam Ebu Hanifa načinio pravilo potpunim i razmotrio je da je pacijentov pristanak dat kao povjerenje u sposobnost liječnika da djeluje; imam je Šafi' isključio "djelo Allaha" od lične odgovornosti; dok su imam Ahmed i imam Malik razmotrili pacijentov pristanak kao potreban element koji oslobađa liječnika od bilo kakve odgovornosti.

1.6 Odgovornost zlobnika

Druga kategorija odgovornosti jeste odgovornost varalice ili neupućene osobe koja je u mogućnosti da prevarom uvjeriti pacijenta u svoju stručnost da ga liječi. Kao posljedica toga pacijent može podleći ili se njegova bolest može pogoršati. U tom slučaju, ako je pacijent znao da njegov bolničar nije liječnik i ako je on odobrio predloženi tretman, onda ne postoji odgovornost. Ova određenost se ne suprotstavlja ranije navedenom hadisu. Ipak, ako pacijent nesumnjivo misli da je osoba koja nudi svoje usluge liječnik, ili ako kasnije "liječnik" uvjerava pacijenta posredno izraženim

prikazivanjem, prisilom ili zagovarajući čvrsto znanje u spornom pitanju, ili ako zlobnik propiše lijek i nakon njegove upotrebe dođe do pogoršavanja bolesti kod pacijenta, onda je silnik odgovoran, kao što je to jasno navedeno u ranije spomenutom hadisu.

1.7 Odgovornost za nehotičan čin

Treća kategorija odgovornosti jeste ona kod učenog i iskusnog liječnika koji izvodi svoje usluge u skladu s propisanim pravilima, i ako nehotično njegova ruka posegne za zdravim dijelom pacijentovog tijela i ošteti ga greškom, liječnik je odgovoran. U ranije navedenoj odluci, za vrijeme obrezivanja, naprimjer, ako liječnik greškom izvede rez u uretri, ili ako njegova oštrica nehotimično ošteti skrotum ili testis djeteta, liječnik se drži odgovornim za štetu, i mora je nadoknaditi pacijentu ili njegovoj porodici. Prema islamskom zakonu ovo je nazvano "nehotičan čin" *(ar. džinajat el-hata')*.

1.8 Odgovornost za davanje pogrešnog lijeka

Četvrta vrsta odgovornosti jeste ona dobro obučenog i učenog liječnika koji daje sve od sebe, a još uvijek pravi netačnu dijagnozu, ili greškom pripisuje štetni lijek . Kao rezultat njegove odluke, pacijent pati od komplikacija, i, ako liječenje rezultira pacijentovom smrću, odgovornost ostaje liječnikova. Ipak, u ovom slučaju, nadoknada može biti plaćena od liječnika ili muslimanske riznice *(ar. Bejtul-mal)*. Jedan od ranijih slučajeva koji se primjenjuje za ovakvu situaciju utemeljio je imam Ahmed, a odnosi se na grešku u presudi koju je načinio vladar ili sudija.

1.9 Odgovornost za djelovanje bez pacijentovog odobrenja

Peta kategorija odgovornosti jeste ona odgovornost koja se javi kod dobro obučenog i učenog liječnika koji izvodi svoje usluge prema propisanim pravilima, dok u slučaju obrezivanja ili u slučaju operiranja mlađe ili mentalno retardirane osobe, naprimjer, liječnik previdi da dobije odobrenje porodice, i kada bi pacijent ili dijete patili od komplikacija ili gubitka, liječnik je definitivno odgovoran. Prema tome, ako mentalno retardirana ili adolescentna osoba da odobrenje liječniku kao dobrotvornost, onda liječnikova odgovornost može biti bilo nepobitno dokazana ili odbijena. U ovom slučaju, liječnik čini dobročinstvo, pa zbog toga osoba s dobrom namjerom ne bi trebala biti osuđena za eventualne negativne posljedice. Mišljenja muslimanskih učenjaka razilaze se u vezi s ovim pitanjem. Najoštrije od mišljenja zahtijeva da liječnik učini nadoknadu

pacijentu ili njegovoj porodici, bilo da je on dobio dozvolu od mlađe osobe ili ne. U ovom slučaju, neki teolozi to smatraju kao povredu, narušavanje pacijentovih prirođenih prava i profesionalnu nesavjesnost.

2. *Ko je liječnik (ar. tabib) ?*

U ranije spomenutom hadisu: "Ko god tvrdi da je liječnik...", arapska riječ "*tetabbebe*" koju je Allahov Poslanik, s.a.v.s., upotrijebio podrazumijeva: onoga koji dijagnosticira ljudske bolesti, liječi njihovu bolest savjetom i receptima, prodajom biljaka i biljnih lijekova, dopustivim balzamima, stimulansima, lijekovima, antidotima, purgativima, sredstvima za povraćanje, lijekovima za kašalj ili bilo kojim sredstvom za ublažavanje boli, i koji također preporučuje korisniku usluga njihovo doziranje i upotrebu, također poznat u arapskom kao taba'i'i ili stručnjak u prirodnoj (naturalnoj) medicini; praktičara bilo koje od grana umijeća liječenja, uključujući proizvođače i prodavače medicinskih recepata; hirurga; ortopeda; veterinara; ili bilo kojeg odnosnog ili poznatog praktičara terapeutske medicine, uključujući liječenje vjerom (vjersko liječenje).

3. *Pravila medicinske dijagnoze i tretmana*

Iskusan i inteligentan liječnik slijedi dvanaest pravila u dijagnosticiranju i liječenju pacijenta, uključujući:

- kao prvo, on određuje i klasificira vrstu bolesti;
- istražuje etiologiju bolesti, njeno porijeklo i uzročnika;
- istražuje tjelesnu konstituciju, pacijentovo trenutno stanje i njegova svojstva jakosti i slabosti. Ako je pacijentovo stanje u mogućnosti da se bori s bolešću, liječnik bi se trebao uzdržati od, ili odložiti, propisivanja bilo kojih lijekova;
- ispituje ravnotežu tjelesnih izlučevina;
- identificira stanje narušene tjelesne izlučevine;
- razmatra dob pacijenta;
- razmatra njegove navike;
- razmatra sezonu i vrijeme godine, i koji bi tretman tada mogao biti djelotvorniji;
- razmatra domovinu pacijenta i vrstu tla na kom je odrastao;
- razmatra uvjete življenja i nivo zagađenosti vazduha koji okružuje pacijenta;
- pobliže određuje vrstu okrepljujućeg sredstva koju pacijent može prihvati;

- određuje snagu lijeka što ga namjerava propisati i neophodnu doziranost potrebnu da se nadvlada bolest;
- liječnikov cilj ne bi trebao biti ograničen na nadvladavanje simptoma ili njihovo izoliranje, već, umjesto toga, koncentriranje na izbacivanje bolesti na način što neće pospješiti pogoršanja ili ozbiljne popratne efekte. U takvom slučaju, radikalna eliminacija bolesti zahtijeva postupno opadanje njenog intenziteta, prije odlučivanja da li je potrebna operacija ili bilo koja druga vrsta tretmana, kao što je to u primjeru proširenja vena, osim u ozbiljnim slučajevima;
- u običnim situacijama, liječnik mora koristiti svoju mudrost u propisivanju najjednostavnijeg tretmana prije odlučivanja na povećanju njegove snage. Naprimjer, trebalo bi da bude zadovoljstvo liječniku započeti s određivanjem bolesti uravnotežavanjem pacijentovih obroka prije njegovog liječenja dijetarnim dodacima, i on bi trebao propisati jednostavne lijekove prije propisivanja onih složenih, itd.;
- liječnik mora proučavati bolest i odlučiti kada ona može biti liječena, a kada ne. Za hroničnu bolest, liječnikov ubacak (lijek) mora biti ograničen na reduciranje boli i patnje, kada je to moguće, na izoliranje bolesti, na ograničavanje njene štete, kada je to moguće, i na smanjivanje mogućnosti njenog širenja na druge. Liječnik bi također trebao poštovati sebe i profesiju, i ne požurivati se da upotrijebi beskoristan tretman za beznačajne novčane dobiti;
- liječnik ne bi trebao pokušavati s purgacijom pretjeranih tvari ili narušenih tjelesnih izlučevina prije njihovog odgovarajućeg dozrijevanja, već, umjesto toga, on mora sačekati njihovo potpuno dozrijevanje prije pribjegavanja purgaciji;
- liječnik također mora posjedovati znanje raznolikih bolesti srca i duša, mudrost da se nosi s njima i njihovim djelotvornim tretmanima. Posjedovanje ovakvog znanja igra glavnu ulogu u procesu liječenja, pogotovo u sučeljavanju emocionalnim stresom kao posljedicom bolesti. Ovakav je potpuni liječnik *(ar. hakim)*. Što se tiče praktičara kome manjka ovakva stručnost, i čak ako je on bio vješt u dijagnosticiranju bolesti i propisivanju odgovarajućeg antidota, još uvijek će on liječiti pola bolesti. Zapravo, potpuni liječnik *(ar. tabib kjamil)* mora se raspitivati o stanju pacijentovog srca, moralnoj normi, pobožnosti, vjeri, privrženosti, zahvalnosti, strpljivosti, duhovnim odredištima, sklonosti za prolaznim svijetom, ljubavi i željom da sretne svog Gospodara, inače on nije istinski liječnik, umjesto toga on je nepotpuno izveden praktičar medicinske profesije *(ar. tabib kasir)*. Nadalje, najbolji lijekovi za ljudske bolesti ostaju u sjećanju na Allaha Svemogućeg, dobra djela, dobročinstvo, molitve, prizivanje Allahovih lijepih imena *(ar. esma el-husna)* i zikr. Ovakva zazivanja imaju veliku važnost u potiskivanju bolesti prije nego što se one jave, i Allahovom voljom, postizanju lijeka za nečije bolesti. Zapravo, uživanje zdravog tijela bolje je nego upotrebljavanje najboljih prirodnih lijekova, dok sve to zavisi od pojedinčeve psihološke

naklonjenosti, vjere i volje da sasluša poziv njegovog Stvoritelja;

- liječnik mora imati suosjećanja s pacijentom, i mora ga liječiti ljubaznošću i razumijevanjem;
- liječnik se mora služiti prirodnim lijekovima podjednako kao i onim duhovnim. On mora koristiti svoju inteligenciju, psihologičke tehnike, duhovne i ideološke sposobnosti i čak mentalno uvjeravanje pacijenta koje će biti dobro ili ono što će njegovu bolest brzo prebroditi. Zapravo, iskusan liječnik koristit će dopuštenu metodu da pomogne oporavku njegovog pacijenta i napokon,
- liječnik mora paziti na ciljeve liječenja pacijenta, slijedeći šest esencijalnih preduvjeta svoje profesije, a to su: kultiviranje pacijentove trenutne snage; pomaganje da pacijent ponovo stekne izgubljeni dio svojih prirodnih mogućnosti što je moguće prije; odstranjivanje uzročnika bolesti, kada je to moguće; zaustavljanje bilo kojih daljih komplikacija; u slučaju pooštrenih rizika izabiranje manjeg rizika da bi se liječio onaj veći i uzimanje pravca manje opasnosti da se odstrani mogućnost one veće. Ovih su šest pravila srž liječenja pacijenta. Liječnik koji ne podržava ovakva pravila nije čak ni liječnik, a Allah zna najbolje.

4. Patologija bolesti

Bolest prolazi kroz četiri patološke faze: embriološka faza ili početak bolesti; patobolizam ili progresija putanje bolesti; potpuno dozrijevanje i njeno opadanje. Liječnik mora dati tačno određen razlog za svaku od ovih faza i u skladu s tim liječiti ih. Naprimjer, ako u ranim fazama bolesti on nađe da pacijentov rad crijeva slabi, on mora propisati potrebne laksative i purgative da bi se ubrzalo varenje. Inače, ako on propusti to učiniti na početku bolesti zbog oprečnih razloga, on to mora izbjeći raditi kada je bolest u progresiji. Umjesto toga, on bi trebao sačekati njeno potpuno dozrijevanje i stabilizaciju prije pokušavanja purgacije. Ovo će pomoći tijelu da skupi snagu u pobjeđivanju bolesti, a kada je bolest stabilizirana, liječnik onda smije izvesti purgaciju, a odstranjivanje uzroka vršit će kada je bolest slaba.

5. Etički liječnik (ar. taba'i'i)

Imperativ je za obučenog liječnika da slijedi jednostavne procedure prije izvođenja onih složenih, i osim ako se boji komplikacija ili brzog pogoršanja pacijentovog stanja, on mora propisati jednostavne lijekove prije pokušavanja s onim složenim, i treba pokušavati sa dijetarnim pristupom prije propisivanja lijekova. Pod oprečnim stanjima liječnik mora propisati odgovarajuću dozu sa senzitivnošću, tako da tijelo postaje manje

priviknuto na lijekove, a prilagodljivije svojoj svrsi. Liječnik ili taba'i'i mora ustanoviti da li je bolest topla ili hladna i ne smije biti iskušavan na eksperiment bilo kojim lijekom sve dok nije u potpunosti uvjeren u njegovu provedbu. Pretpostavljajući da bolest ima složene simptome, on bi prvo trebao početi s onim najdominantnijim. Naprimjer, kada je čir stomaka popraćen unutarnjom upalom, on bi prvo trebao raditi na otklanjanju vrućice i upale prije liječenja zagnojenosti. U drugom primjeru, ako on liječi septicophlebitis, koji u krvi uzrokuje gnjilenje kombinovano s akutnom upalom vena, ovdje ponovo, on prvo mora otkloniti vrućicu i upalu.[133] Ako liječi hronično oboljenje popraćeno otežanim simptomima, on bi prvo trebao liječiti neposredne nadolazeće simptome, dok istovremeno treba voditi računa o duboko ustoličenom stanju sve dok su simptomi jači nego bolest, kao npr. u slučaju colibacillosis-a *(ar. kavlendžun)*, liječnik obično liječi prvo moguće bolno začepljenje, inače on smije započeti liječenjem boli, a potom se usmjeriti na liječenje bolnog začepljenja. Ako on može slijediti prirodni tretman detoksifikacije ustezanjem od hrane postom ili odmorom, on bi se trebao odreći purgacije. Poput toga, da bi potkrijepio stanje, on ga mora uravnotežiti s njegovom jednakošću, a da bi poboljšao stanje, on ga mora liječiti njegovom suprotnošću.

8

O Izbjegavanju zaraze
-studija o hadisima-

1. Leproznost (lepra)

Džabir bin 'Abdullah izvijestio je da je delegacija iz plemena Sukejf došla u Medinu da iskaže svoju pripadnost islamu i lojalnost Allahovom putu. Sa sobom, oni su poveli čovjeka koji je bio obolio od teškog i neizlječivog leproznog stanja. Prije njihovog dolaska Allahov Poslanik, s.a.v.s., poslao im je po kuriru poruku, govoreći: "Vratite se vašem domu, primili smo vaše obećanje."[134]

Također u Muslimovom "Sahihu" Ebu-Hurejre je prenio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Bježite od leprozne osobe kao što to činite od lava."[135] Imam Ibn-Madždže prenio je u svojoj zbirci hadisa da je čak Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

[133]Ovo se odnosi na sepsu koja zahtijeva brz tretman.

[134]Muslim, 2231.

[135]Buharija, 10/132.

"Ne buljite ekstenzivno u leprozne ljude."[136] U drugom hadisu prenesenom od Ibn-'Abbasa, Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Neka nosilac zarazne bolesti ne posjećuje zdravu osobu."[137] On je također rekao: "Obraćajte se leproznoj osobi s udaljenosti od jedne ili dvije dužine koplja."[138]

Leproznost (lepra) jeste zarazno oboljenje uzrokovano izljevom crne žuči kroz tijelo, uzrokujući tako masivno propadanje tjelesnih izlučevina pri tom proizvodeći fizičke promjene i deformaciju udova. Na vrhuncu, bolest uzrokuje gnojno raspadanje, rak, prigušene bolove i postepenu dezintegraciju udova. Također ponekad je ovo znano kao leontiasis, a liječnici pripisuju ovaj naziv: manifestaciji lavljih karakteristika; činjenici da bolest daje izgled slike lava na licu oboljelog i činjenici da zaraza proždire svakoga ko dođe u dodir s njom (licem u lice).

Liječnici smatraju ovo oboljenje nasljednim, podjednako kao i opasno zaraznim. Onaj koji se približi leproznoj osobi osjetit će neugodan zadah i neugodan smrad koji izaziva povraćanje, a to je posebno odvratno za onoga koji već boluje od bilo kog oblika pulmonalnih (plućnih) oboljenja.

2. *Faktor tjeskobe*

U njegovom savršenom suosjećanju i ljubavi za svoje sljedbenike, Allahov Poslanik, s.a.v.s., savjetovao im je da izbjegavaju kontakt sa smrtonosnim zlom zbog posljedica diranja kod prenosivih bolesti i mogućeg kvarenja njihovih tijela i srca. Neki su ljudi skloniji od drugih ka ovim bolestima i imaju pritajenu sklonost i osjetljivost koja treba puki kontakt da se razvije virus. Ponekad, bojazan ubrzava širenje ovakvih zaraznih bolesti. Zapravo, psihički udar što ga izazivaju bojaznost i brige na konstituciju tijela pojedinca ne može biti ignorisan. Dakle, bojazan, tjeskoba i brige postaju dominantni faktori koji će kontrolirati snagu i prirodu pojedinca. Ponekad, kada zadah bolesti dosegne zdravu osobu, on uzrokuje mučninu, te ovakav zadah postaje neposredni prenosni agens. Ipak, a kao što smo to ranije ustanovili, prijemnik mora već biti sklon ovakvoj reakciji i osjetljiv na bolest (prema bolesti).

[136] Ibn-Madždže, 3543; i Ahmed, 2072.

[137] Buharija, 10/206; Muslim, 2221.

[138] Bilježi ga Abdullah bin Ahmed, daif hadis; isto ga biljaži Hejsemi u "Medžme'u" 5/101.

3. Razumijevanje poslaničke upute

Allahov Poslanik, s.a.v.s., oženio se jednom iz jednog od susjednih plemena, i prvu bračnu noć otkrio je da je mlada zadobila neke kongenitalne abnormalnosti, između ostalog pokazujući bijele kožne pigmentacije u području psoasa *(lat. Leukoderma)*, te ju je on zamolio da se vrati svojoj porodici.[139] Ponekad, u njihovoj ignoraciji, određene individue se mogu usuditi da dovode u pitanje Poslanikovu mudrost, a pogotovo kada poslanička sklonost demonstrira akcije drugačije nego što obični ljudi žele vjerovati, ili ono što oni žele vidjeti da on radi. Drugi ljudi koriste suprotstavljene hadise da dokažu abrogaciju senzitivnih poslaničkih hadisa. U vezi s ovom temom, imam je Tirmizi naveo u svom Džami'ul hadisu prenesenom od Abdullaha bin Omera, r.a., da je u svom ogromnom suosjećanju i ljubavi prema svojim ashabima Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom uzeo ruku leprozne osobe, stavio je u mješinu vode i molio: "S imenom Allaha, vjerujući u Allaha i oslanjajući se na Allaha."

Sličan je hadis prenesen od imama Ibn-Madždžea. Ovaj hadis je prenio Džabir bin Abdullah. Ipak, vjerodostojnost ovog hadisa smatra se slabom, kao što ćemo kasnije vidjeti u ovom poglavlju.

U drugom hadisu, Ebu Hurejre, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ne postoji zaraza i ne postoji praznovjerje." Naravno, ovaj hadis mogao bi biti uzet izvan konteksta, i ljudi sa slabom vjerom ili sa sumnjivim namjerama mogu se igrati sa ovim riječima, nažalost, na njihovu vlastitu štetu. Ipak, a Allahovom Milošću, ne postoji kontradikcija u učenjima Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Ako pojedinac nađe dvije suprotnosti, makar u dobro provjerenim hadisima, moguće je da su mu jedan od ta dva hadisa pripisani od neprijatelja, ili bi hadis mogao biti nepravilno prenesen od prenosilaca, ili da je jedan od hadisa mogao izgubiti nešto od svojih uputa kroz dugi lanac prenosilaca. S druge strane, također je moguće da svaki svjedok ne može shvatiti poslaničku mudrost na isti način i stoga kako vrijeme prolazi, dokaz na temelju indicija njegove mudrosti u to vrijeme može biti pogrešno shvaćen. Ovo je dosta moguće čak i kada je autoritet prenosioca nepobitan. Ipak, neki su hadisi zaista dokinuli one ranije, kao što su ranije okolnosti dozrile u prijemljivije okruženje. Inače, kontradikcija može biti u umu slušaoca i bazirana na njegovom nivou razumijevanja, radije nego na samom hadisu. U svakom slučaju, mora postojati jedno od ova tri objašnjenja, inače nije moguće naći dva istinita hadisa koji su međusobno kontradiktorni, Bože sačuvaj, to čak nije shvatljivo ni za najsavršenije Allahovo stvorenje, čije su riječi posljedica Allahovog nadahnuća, a to je da se u hadisu nalaze oprečne izjave. Ako se ikad nađu, onda je bolest ona koja se javlja usljed pomanjkanja pravog znanja, pomanjkanja odgovarajuće

[139] Ahmed, 3/493; daif hadis.

interpretacije i razumijevanja ili pomanjkanja razumijevanja arapskog jezika tog doba, a posljedni uzrok je veoma uobičajen danas, a Allah je najbolji vodič.

U vezi s ovom temom, u svojoj knjizi "O suprotnostima u hadisima" *(ar. ihtilaf-ul hadis)*, Ibn-Kutejba naveo je da su neprijatelji hadisa jednom raspravljali: "Izvijestili ste oprečne hadise. U jednom hadisu navodite da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Ne postoji zaraza i ne postoji sujevjerje.' U drugom predanju rekli ste da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Neka nosilac zarazne bolesti ne posjećuje zdravu osobu.' Također ste prenijeli da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Obraćajte se leproznoj osobi sa udaljenosti od jedne ili dvije dužine koplja.' I prenijeli ste da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Bježite od leprozne osobe kao što to činite od lava.' U drugom predanju, izvijestili ste da kada je leprozna osoba došla ponuditi svoju lojalnost, Allahov Poslanik, s.a.v.s., poslao joj je poruku prije njenog dolaska, zahtijevajući od nje da se vrati kući i da je prihvatio njen zavjet u odsustvu, i sva su ova predanja međusobno kontradiktorna. Kako je to moguće?"

Imam Ebu-Muhamed ibn Sirin reagovao je na ovakve navode i mi također potvrđujemo njegovo objašnjenje da ne postoje oprečnosti ni u jednom od navedenih hadisa. Svaki od navedenih hadisa odnosi se na specifično vrijeme i okolnost. Kada se stave u njihov odgovarajući kontekst, "oprečnosti" će nestati.

4. Seksualno prenosive bolesti

Kako bilo, u odnosu na ranije navedene hadise, postoje dvije vrste zaraze: u slučaju leproznosti, ona može biti prenošena kroz kontaminaciju zraka. Dakle, ako pojedinac sjedi duži vremenski period pričajući i udišući okolni zaraženi zrak leproznog okruženja, moguće je da on postane zaražen boleščću; drugi je uzročnik seksualna transmisija kada leprozna osoba stupi u spolni odnos sa svojom suprugom, i time ona također može dobiti bolest, podjednako kao i potencionalno novorođenče u svom kasnijem dobu života. Ista vjerovatnoća odnosi se na oboljele od tuberkuloze *(lat. Tuberculosis)*, *pneumophtitisa, omphalophlebitisa ili treponematosisa*, pored ostalih seksualno prenosivih bolesti. Liječnici uglavnom izoliraju pacijente zaražene tuberkulozom, i oni će zasigurno staviti u karantin leproznu osobu i nametnuti ograničene kontakte ili čak striktnu izolaciju s bilo kojom ovakvom boleščću, a, u njihovom slučaju, mnogi su liječnici danas mnogo udaljeni od vjere i vjerovanja u praznovjerje ili loše slutnje, dakle oni ne sprovode ovakve predostrožne korake iz pukih religioznih razloga.

U slučaju treponematosisa, ova bolest obično napada stoku i proizvodi vrstu vlažne šuge *(lat. Psoriasis)*. Obični i prolongirani kontakt sa zaraženim životinjama ili gacanje po njihovoj zaraženoj mokraći uzrokovat će njeno širenje na ljude. U njihovom slučaju

neki od parazita u trepopnematosisu udomačile su se kod životinja ili čak ptica, i patogeni su za ljude i mogu uzrokovati sifilis i frambeziju.[140] U ovom je smislu Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Neka nosilac zarazne bolesti ne posjećuje zdravu osobu." Njegov savjet upućuje da zdrava osoba ne mora sudjelovati u patnjama osobe zaražene zaraznom bolešću. U drugom primjeru, Allahov je Poslanik, s.a.v.s., isto tako mrzio da zdrava osoba dijeli svoje boravište s ludom osobom, u strahu (iz bojazni) da bi za vrijeme prolongiranog zajedničkog življenja, zdrava osoba mogla poprimiti neke od abnormalnih idiotskih izraza i osobina u procesu uslužnosti za neophodnim komunikacijama. Dakle, ovakvi izrazi mogu pokazati trajne otiske na zdravu osobu.

Primjer druge vrste zaraze jeste poput epidemije ili žljezdane kuge naprimjer. U ovom slučaju postoji i obraćanje Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Ako čujete o kugi u zemlji, ne ulazite u nju, a ako se ona pojavi u zemlji dok ste tamo (dok boravite u njoj), nemojte bježati od nje." U ovom slučaju, on se bojao za ljude što se tiče mogućeg širenja zarazne bolesti. Također, to je kao da je govorio da ljudi ne bi trebali misliti da mogu pobjeći od Allahove odredbe, a pogotovo za vrijeme epidemije, jer ovo ih neće nužno sačuvati; pored toga to je opasno za druge ljude. To također podrazumijeva da će ostajanje na odstojanju od ovakvih bolesti donijeti mir i utjehu za srce pojedinca i pomoći mu da unaprijedi svoje težnje.

Što se tiče obraćanja: "Bježite od leprozne osobe kao što to činite od lava", Allahov Poslanik, s.a.v.s., dao je ovakav savjet kao vanjsko preventivno pravilo i standardni predostrožni korak. Što se tiče jedenja s leproznom osobom, on je to uradio da bi demonstrirao da to nije zabranjeni čin. Neki su učenjaci objasnili da ova dva hadisa indiciraju određene okolnosti, a ne opće pravilo. Što se tiče njegovog obraćanja: "Ne postoji zaraza i ne postoji sujevjerje", objasnili smo ranije da je ovo obraćanje uzeto van konteksta osim ako pojedinac razumijeva okolnosti koje se odnose na ono izrečeno. Zapravo, ovaj je određeni hadis izgovoren u pogledu praznovjernih umova i odnosi se na stavljanje prijekora na greške pojedinca zbog ljudskog urokljivog oka.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: "Poslan sam kao učitelj." Prema tome, kao učitelj, on je govorio svakoj osobi u skladu sa njenim stupnjem razumijevanja. Neki ljudi imaju jaču vjeru od drugih i njihovo vjerovanje i pouzdanje u Allahovu zaštitu i vođstvo može im pomoći da prevaziđu zarazu jednako dobro kao i mnoga nepovoljna stanja. Njihova je vjera poput zdravog mladog tijela; kad god virus uđe u njega, tjelesne prirodne odbrane odmah uzvrate udarac i eliminiraju ga. Ostali ljudi nisu u mogućnosti da apsorbiraju isto to. Njihovo shvatanje može biti manje istančano. Dakle, Allahov Poslanik, s.a.v.s., obraćao im se upozoravajući ih s obzirom na preventivne zdravstvene mjere. Zapravo, Allahov Poslanik, s.a.v.s., ustanovio je dva načina gledanja da pokaže primjer koji vjernici mogu slijediti i umanjiti odgovornost onih što posjeduju manju

[140] Tropska kožna bolest.

sposobnost shvaćanja hadisa. Oba su pravca ispravna. Jedan je namijenjen za čvrstog vjernika, a drugi za vjernika čija je vjera slabija. Svaki od njih imat će svoj vlastiti primjer koji će slijediti i dokaz koji će prihvatiti. Isto se razumijeva kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., primjenio kauterizaciju pod oprečnim okolnostima, premda je preporučio ustezanje od upotrebe ove vrste medicinske procedure. Postoji nekoliko koherentnih primjera ranije navedenog koje pojedinac može naći u sunnetu. Ako je pojedinac počastvovan ovakvom mudrošću i može ispravno razumjeti sebe, kada on izvodi odgovarajući tretman za svaki slučaj, on može sačuvati sebe od mnogih kritičkih argumenata i zaobići sukob.

Druga grupa kritičara raspravlja da izbjegavanje kontakta s osobama zaraženim zaraznim bolestima jeste prirodna ljudska reakcija da se izbjegne potencijalna opasnost. Dakle, da bi se ograničila zaraza, oni preporučuju da se zaobilazi dodirivanje i da se ograniči međusobno miješanje i udisanje kontaminiraanog vazduha koji okružuje bolesnu osobu sve do njenog oporavka. Ipak, ograničeni kontakt ili čak jedenje jednom zajedno sa bolesnikom od njegovog njegovatelja ili liječnika jeste neophodno, i čak ograničeni kontakt, ako se poštuje ispravno higijensko pravilo od člana porodice osigura psihološke koristi i osjećaj brige, i neophodno ne prenosi bolest. Dakle, kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., savjetovao protiv ograničavanja pojedinca što sa sobom nosi zaraznu bolest, on je mislio da kontroliše širenje bolesti, a posebno one najzaraznije vrste. Ipak, ovdje ponovo, neke vrste kuga nisu prenosive zrakom, dijeljenjem hrane ili dodirom, a svi oboljeli ne nose zaraznu bolest. Neki su zaraženi, potom liječeni, zaustavljajući tako bilo koje dalje razvijanje bolesti i kontrolirajući njeno širenje u vlastitom tijelu. Dakle, sve dok se oboljeli bori da liječi svoju bolest i da nosi svoju pošast i ako je ispunjen strpljivošću i zahvalnošću svom Gospodaru, za njega je razumljivije da pazi da ne širi svoje patnje na ostale.

Treća grupa kritičara tvrdi da su u neznanju, za vrijeme paganizma *(ar. džahilijjeta)*, ljudi vjerovali da se zarazna bolest širi sama, a bez Allahovog udjela. U ovu svrhu Allahov Poslanik, s.a.v.s., je morao da poništiti ovakva kriva vjerovanja i stoga je dijelio hranu s leproznom osobom, da bi razjasnio ovu stvar i da bi podučio ljude da je Allah Onaj Koji kontroliše bolest i brine o oporavku. S druge strane, kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., savjetovao protiv ovakvog kontakta, u svom kazivanju: "...iz kontakta dolazi destrukcija", on je objasnio da je kontakt jedan od agenasa kojeg je Allah Svemogući stvorio kao potencionalnog prenosioca bolesti. Stoga, dokaz ovakvog uzroka jeste u njegovom savjetu, i dokaz Allahove kontrole nad svim, i dokaz da nijedna bolest ne može proizlaziti iz same sebe ili se širiti kako joj je volja ustanovljen je kroz njegovo jedenje s leproznom osobom. Čak ni sam, virus, nema kontrolu nad svojim kretnjama. Allah je Stvoritelj i On upravlja svime. Ako Mu je volja, On ima potpunu kontrolu i moć da liši sve njihovih elementarnih atributa, a ako Mu je volja, sve će funkcionirati u skladu s odredbom koju je On orginalno stvorio.

Četvrta grupa učenjaka tvrdi da kasniji hadisi dokidaju i zamjenjuju one ranije. Ovaj je postupak u arapskom nazvan nash. Dakle, oni gledaju datum i uspostavljaju reference svakog hadisa prije nego što razmotre koji će slijediti. Ostali smatraju da neki hadisi moraju biti čuvani (kao zakon) svakako, a bez obzira na njihovu prednost i bilo da oni potpadaju u područje nasha ili ne. Njihov argument proizlazi iz Ebu-Hurejreove naracije hadisa: "Ne postoji zaraza i ne postoji praznovjerje." Na početku, Ebu-Hurejre, r.a., prenio je hadis, a kasnije se ispostavilo da je on zaboravio kako je isti bio izgovoren od Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Kad su ljudi otišli do njega da ga ispitaju o tome, rekli su: "Čuli smo te kako govoriš...", a on se suzdržao od svog ponovnog saslušavanja prije njih. Ebu-Seleme je komentirao Ebu-Hurejreovu kasniju poziciju govoreći: "Ja ne mogu utvrditi da li ga je Ebu-Hurejre zaboravio ili da li je poništen od kasnijih prenosilaca." Što se tiče hadisa prenesenog od Džabira u kome stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uzeo ruku leprozne osobe, stavio svoju ruku s njegovom u mješinu vode i molio... Imam Tirmizi opovrgao je ovo predanje i nazvao ga neistinitim ili garibom. Imam Tirmizi dodao je i kako treba potvrdio, da se isto predanje odigralo od Omera bin Hattaba, r.a., a ne Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Allah zna najbolje.

9

Zabrana propisivanja onoga što se smatra nečistim

Ebu-Derda' prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Allah je stvorio bolest i lijek i On je načinio lijek za svaku bolest. Koristite medicinu, ali ne liječite vaše bolesti onim što je zabranjeno."[141] U istom smislu, imam Buhari prenio je u svom "Sahihu" da je Ibn-Mesud izvijestio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Allah nije načinio vaš oporavak od bolesti sa onime što je On inače načinio zabranjenim."[142] Ebu-Hurejre izvijestio je također da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio upotrebu lijekova loših osobina.[143] U drugom predanju, Tarik bin Suvejd el-Džaafi je upitao o koristima upotrebe vina *(ar. hamr)* u medicini, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je: "Ono nije lijek već bolest."[144] U Sunenu od imama Nesaija preneseno je da je jedan arapski liječnik spomenuo upotrebu žabe u medicinskim preparatima, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio je njeno ubijanje u ove svrhe. U drugom hadisu Allahov Poslanik,

[141] Ebu-Davud, 3874; hadis je hasen.

[142] Buharija, ga prenosi kao "*mualleq*", 10/68.

[143] Ebu-Davud, 3870; Tirmizi, 2046; Ibn-Madždže, 3459; Ahmed, 2/305; s jakim senedom.

[144] Muslim, 1984.

s.a.v.s., rekao je : "Ko god koristi alkohol u liječenju svoje bolesti, Allah mu neće dati oporavak."[145]

Liječenje bolesti neetičkim i nečistim lijekovima jeste gnusan čin sa stanovišta dvoga: rezonovanja ili zdravog razuma, a pozivajući se na islamsku jurisprudenciju. Što se tiče propisanih zakona, mi smo već naveli nekoliko hadisa u vezi s ovom temom. Što se tiče zdravog razuma *(ar. 'akl)*, zaista, Allah je Svemogući zabranio upotrebu nečistih tvari zato što su one neetičke i zloćudne, dok On nikada nije zabranio vjernicima išta dobro ili im je ograničio nešto korisno kao kaznu za njihove grijehe. Stoga, On je odredio što je korisno, a zabranio ono što je štetno, i ovakva je prohibicija načinjena zbog ljudske vlastite koristi i s ciljem da ih zaštiti od većih oboljenja. Stoga, nije pristojno vjerniku da traži oporavak od bolesti pomoću onoga što se smatra štetnim, čak i ako ova supstanca može donijeti povremeno olakšanje, jer veća će šteta zasigurno slijediti. Drugi aspekt štete koji mora biti ovdje naznačen odnosi se na čistotu vjernikova srca. Zapravo, neetičko se pripisuje onome što je zabranjeno i može olakšati jedan aspekt fizičke bolesti, dok će njegova malignost zasigurno prožeti srce pojedinca i generirati nove bolesti, i bit će direktnim uzročnikom spiritualnog pada pojedinca, te će on nesumnjivo zastraniti, njegove će namjere teturati a njegova će se usmjerenost kolebati.

Istina je da zapovjedi Allaha Svemogućeg moraju biti bespogovorno izvršavane, a ono što je On zabranio mora biti izbjegavano u svakom mogućem pogledu. Ako je ono što je On zabranio bilo išta drugo osim zloslutnog i proricanja, On to ne bi zabranio, jer On je stvorio ovaj svijet za Svoja stvorenja da obitavaju na njemu i da se tu smjeste određeni vremenski period. Allah Svemogući je Vrhovni zakonodavac, a kada On u Svojoj božanskoj mudrosti odobrava vodstvo za Svoja stvorenja, On bi im u tu svrhu doista pomogao da razluče dobro od zla. S druge strane, ljudsko će tijelo i duša svakako reagirati na svaku nečistu supstancu. Dakle, kada je nešto zloslutno i proricanje, ovakvi atributi će zasigurno opsjednuti biće pojedinca. Kojegod zlo oni nosili, u sebi će kontrolirati pojedinca i ispoljavat će se kao on sam. Zbog ovoga je Allah načinio neku hranu, piće i odjeću zabranjenim, jer one će prikazati njihovog konzumenta kao pokvarenog, a On je načinio ostalu hranu, piće i odjeću dopuštenim, jer oni demonstriraju robovljevu pobožnost i odanost njegovom Gospodaru.

Drugi aspekt ovakve pokvarenosti i bezbožnosti pokazat će se u osobnoj slabosti, sklonosti ka konstantnom traženju ovakvih nedopuštenih supstanci, a pogotovo kada nezreo um i zaslijepljeno srce misli da je ovakva supstanca dobra za njega ili da će to izliječiti njegove bolesti. Ipak, Uzvišeni i Vrhovni Zakonodavac suprotstavio je ovakvim neosnovanim izlikama osiguranje odgovarajućeg i ispravnog lijeka, i osigurao potrebnu uputu za njegovo traženje. Nadalje, Allah Svemogući dao je jasan dokaz onoga što je

[145]Sujuti, i kaže da je daif.

dopušteno i onoga zabranjenog, i niko to ne može osporiti. Dakle, pošto je ubijanje žabe u medicinske svrhe nezakonito, a neke iz njihovog roda su čak otrovne, onda kako može majka nevaljalosti i zloćudnosti biti dobra? Kako alkohol može biti lijek? Allah Svemogući ga nikad nije namijenio za lijek. Zapravo, naširoko je poznato da alkohol i vino pogađaju mozak i funkcije centralnog nervnog sistema onoga koji ih konzumira. I liječnici i teolozi se slažu u tome. Čak je Hipokrit govorio o alkoholizmu kao jednoj izrazito štetnoj bolesti, dodajući da je "alkohol bolest koja je u suprotnosti s tijelom i samoozljeđujuća i bolest koja može postati hronična." Zapravo, štetni efekti alkohola šire se brzo do mozga, mijenja se stupanj humoralne ograničenosti *(ar. ahlat)* i uzrokuje njihovo držanje na površini. To usporava memoriju pojedinca, pogađa njegovo razlučivanje i iskrivljava mu ravnotežu. Autor djela "Liber Regius" *(ar. El-kamil)* dodaje da alkohol oštećuje mozak i nerve.

Što se tiče ostalih zabranjenih lijekova, postoje dvije vrste: jedna što je uzeta dobrovoljno, dok je tijelo odbacuje, kao što su otrovi, bilo koja tvar što se nalazi u zmijskom otrovu, bilo koji antidot[146] protiv zmijskog ujeda koji sadrži meso zmije ili slične fecesne substance koje će ultimativno ostati integralne, neprobavljive i postati bolest umjesto lijeka; i druga vrsta koja uzrokuje cibofobičnu reakciju i gađenje, kao kod posebno pomiješanih pića prodornoga mirisa ili bilo kojih ostalih lijekova čija je posljedična šteta veća od njihovih koristi; u ovo spada anestezija koja se daje trudnici prije poroda. Dakle, i prirođeni i zdrav razum slažu se sa vjerskom jurisprudencijom u vezi s ovim pitanjem.

Zapravo, postoji istančana duhovna ljubaznost u onome što je Allah Svemogući načinio lijekom, uključujući posebne blagoslove sadržane u onome što je On načinio dopuštenim, jer je najbolji lijek ono blagoslovljeno, i ovakav će lijek tijelo spremno prihvatiti. Ista stvar se odnosi na blagoslovljene ljude, gdje god oni bili, ostali će se okoristiti njima, njihovim znanjem i njihovim društvom. Puka činjenica koju musliman prepoznaje jeste da ono što je dopušteno u medicini donijet će mu svoje koristi. Što je veća vjera roba u njegovog Gospodara i Njegovatelja, to mu je lakše odbaciti ono što je nedopušteno. Treba li pojedinac iskoristiti ovakve lijekove bez obzira na njegovo znanje o njihovoj nedopuštenosti, onda će oni zasigurno izazvati bolest, osim kada pojedinac zanemaruje svoja vlastita odbojna osjećanja naspram ovakvih lijekova ili suprotstavlja svoju prirođenu fobičnu reakciju ovakvim supstancama i njihovoj nazadnoj i degenerativnoj prirodi, i to isto premješta u svom umu ljubavlju prema tome. Ipak, pravi vjernik nikada neće to uraditi, a Allah zna najbolje.

[146]Ranije upotrebljavani antidot načinjen od 60-70 vrsta lijekova pulveriziranih i pomiješanih s medom.

Liječenje ušiju

Preneseno je u "Dva sahiha" (Buhari i Muslim) da je K'ab ibn 'Ajra došao do Allahovog Posalanika, s.a.v.s., bolujući od ušiju. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao mu je: "Doista, bolovao si tako puno!" U drugom hadisu, preneseno je da mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao da obrije glavu i da nahrani do šest ljudi ili da zakolje ovcu kao kurban ili da posti tri dana.[147]

Ranije u ovoj knjizi, objasnili smo liječenje ušiju medom. Uši *(ar. kaml)* su beskrilni insekti koji se umeću u korijene kose, a rastu kao paraziti na domaćinu. Uši polažu jaja ovalnog oblika zvane gnjide, koje se izlegu u roku od jedne sedmice i pričvršćuju se na bazu folikula kose. Uši se šire lahko s jedne osobe na drugu, pogotovo u prenatrpanim i nesanitarnim uvjetima. Kada se naslađuju gnjilenjem krvi, komplikacija njihovog čestog pojavljivanja također može razviti sistemsku bolest koja proizvodi patogene mikroorganizme koje dodaje krvnoj toksičnosti, što je stanje poznato kao trovanje krvi. Nekako, djeca su izloženija ovakvom čestom pojavljivanju zbog pojavljivanja vlažnosti uzrokovane njihovim igranjem i miješanjem u moguće zaraženim sredinama. Ovo objašnjava zašto je Allahov Poslanik, s.a.v.s., na početku preporučio brijanje glave da bi se eliminirale štetne isparine koje bi se inače nakupile iznad glave i spriječile disanje pora, i možda uzrokovale infekciju folikula. Poslije brijanja, pore će se otvoriti i ovakve štetne isparine bit će ispuštene da bi se omogućio prirodni proces čišćenja. Poslije brijanja glave, a da bi uticao na potpuno čišćenje od ušiju, pojedinac bi trebao staviti rastvor paprike u sirćetu ili zobnu koru namočenu u sirće na glavu, a bilo koji od ova dva rastvora uzrokovat će izbacivanje ušiju prije njihovog ispiranja van, ili pojedinac može dodati ulje rute *(lat. Ruta graveolens)* smjesi da bi ubio bilo koja novo izležena jaja, ili može staviti ekstrakt samljevenih kolumbijskih sjemenki direktno na inficirano područje.

---

[147]Buharija, 4/10; slučaj se desio za vrijeme obreda hadža kada je inače zabranjeno brijati glavu. (op.p.)

DIO II

1.1 Liječenje žrtve pakosnog urokljivog oka

Imam Muslim izvijestio je u svom "Sahihu" predanje od Ibn Abasa u kome stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Pakosno urokljivo oko jeste činjenica. Kada bi postojalo išta brže od sudbine *(ar. kadr)*, pakosno urokljivo oko bi to bilo."[148] Također, u istoj zbirci sahih hadisa Enes je izvijestio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dao dozvolu ljudima da uče dove i ajete izliječenja *(ar. rukja)* da bi spriječili moguću pakost urokljivog oka, njegove kasnije vrućice i ekcem[149] *(ar. namla)*. Sprečavanje pakosnosti urokljivog oka također može biti izvršeno običnim učenjem određenih ajeta iz Kur'ana protiv ovakvog zavedenog urokljivog oka. Ovo je također nazvano rukja. Imam Ebu-Davud je izvijestio u svom Sunenu da je Aiša, r.a., rekla da je Allahov Poslanik ,s.a.v.s., uobičavao narediti onome što bulji u drugu osobu s pakosnošću urokljivog oka da uzme abdest, a da voda njegovog abdesta bude posuta po ovoj drugoj osobi.[150]

Sufjan bin 'Udžejne prenio je da je Esma bint 'Umejs rekla: "O Allahov Poslaniče, porodica Beni-Dža'afera izgleda da je konstantno napadnuta od pakosnog utjecaja urokljivog oka *(ar. 'ajnun)*. Hoćeš li moliti za njih?" On je odgovorio: "Da. Kada bi postojalo išta brže od sudbine, pakosno urokljivo oko bi ga vodilo."[151] Imam je Tirmizi također prenio predanje od Ebi-Imama bin Sahila ibn Hanifa koji je rekao: "Jednom je 'Amir bin Rebi'a vidio Sahila kako se kupa i prokomentarisao je : 'Nikada nisam vidio (među Arapima) ovako lijepu plavu kožu.' Sahil je odmah pao na zemlju bez svijesti. Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio je potom pozvan. Kada je stigao, a nakon saslušavanja izvještaja ljudi, on je postao ogorčen, te je prokomentarisao: 'Zašto bi ijedan od vas ubio svog brata (vlastitim očima)? Zašto nisi uputio Allahu dovu za bereket?' Potom se okrenuo Amiru bin Rebi'u i rekao: 'Uzmi abdest i operi svog brata njegovom vodom (vodom kojom je uzeo abdest).' Amir je to uradio, i odmah je sjeo da briše Sahilovo lice, šake, podlaktice, koljena i stopala. Potom je uzeo šolju te vode, uvukao ju je pod Sahilovu odjeću i prosuo je, a potom je izlio ostatak abdestne vode po Sahilovoj glavi. Nedugo poslije toga Sahil se probudio i povratio svjesnost."[152]

Imam Tirmizi dao je komentar o odgovarajućoj proceduri za oslobađanje od utjecaja ovakvog urokljivog oka, govoreći: "Osobi urokljivog oka mora biti naređeno uzeti abdest, a ta voda se treba sakupiti u zdjelu. Potom on mora umočiti svoju desnu ruku u nju,

[148]Muslim, 2188.

[149]Ekcem: promjena na koži.

[150]Ebu-Davud, 3880.

[151]Tirmizi, 2059, kaže da je hadis hasen sahih; Ahmed, 6/438; Ibn-Madždže, 3510.

[152]Malik u "Muvetau", 2/938.

iznijeti nešto vode, isprati žrtvina usta i ispustiti vodu natrag u zdjelu prije pranja žrtvinog lica. Potom bi trebao umočiti svoju lijevu ruku u istu zdjelu, iznijeti nešto vode u malu šolju i preliti je po žrtvinom lijevom koljenu. Slijedeći to, on bi trebao umočiti svoju lijevu ruku u zdjelu, iznijeti nešto vode u istu šolju i izliti je na žrtvino desno koljeno. Potom bi trebao posuti još vode preko žrtvine odjeće. Konačno, on mora pljusnuti vodu iz druge šolje preko žrtvinog tjemena straga u jednom pokretu. Ovdje je važno da šolja na bude spuštena na tle između pojedinih faza.

1.2 Vrste urokljivog oka

Postoje dvije vrste urokljivog ili pakosnog oka: ljudsko oko i džinskog oko. U vezi s ovom temom, preneseno je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., vidio u Ummu Seleminoj, r.a., kući sluškinju kako prodorno bulji u njeno lice, pa je prokomentarisao: "Ona ima urokljivo oko *(ar. sa'afa)*. Neka uzme abdest."[153] El-Husejn bin Mesud el-Farra' objasnio je ovaj hadis: "Sa'afa podrazumijeva opsjednutost od urokljivog oka džina-a to znači da je ona napadnuta od pakosnog utjecaja urokljivog oka džina za kog je kazano da je štetniji od proboda (uboda) neprijateljskog koplja."[154] Džabir je dalje komentarisao da "urokljivo oko može pojedinca poslati u grob i smjestiti kamilu u lonac za kuhanje."[155]

Ebu-Seid el-Hudri je prenio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao da obično traži utočište kod Allaha Svemogućeg od urokljivog oka džinna i onog ljudskog.[156] Ipak, grupa nesretnih muslimana što imaju malo mudrosti i razumijevanja još uvijek poriču postojanje urokljivog oka i tvrde da je to puka imaginacija, zla slutnja i nagađanje. Naravno, ovakvi ljudi imaju najmanje mudrosti, oni slušaju malo i oni shvataju malo. Oni su također najudaljeniji od istine, najgluplji su, najzasljepljeniji su velovima razdvojenosti od njihovog Gospodara, i najdalje su od pravog znanja duša i duhova, njihove prirode, sposobnosti i utjecaja. Čak vođe i mudri ljudi većine naroda na zemlji, a bez obzira na njihova religiozna vjerovanja i tradicije, ne poriču egzistenciju urokljivog oka, dok se oni mogu raspravljati o njihovom uzroku i stupnju utjecaja.

[153]Buharija, 10/171; Muslim, 2197.

[154]Vidjeti "Šerhus-sunne" 13/163.

[155]Ovaj govor jeste kao hadis daif, prenosi ga Ebu-Ne'im u "Hilijetu", 7/90.

[156]Tirmizi, 2059; Nesai, 8/271; Ibn-Madždže, 3511; Tirmizi kaže da je hasen.

1.3 Izvori urokljivog oka

Jedna grupa ljudi tvrdi da pakosno urokljivo oko nastaje iz vlastitie zle sklonosti pojedinca, njegove osjetljivosti na zlo mišljenje, njegovih vlastitih iskušenja, njegove sklonosti ka eksperimentalnim i iskustvenim stvarima, čak i ako su one pogubne za njegovu vlastitu dobrobit, i vlastitog koketiranja s požudnim i zlim mislima i prepuštanja zlim djelima. Izvan ovakve osobe, struja pakosnih isijavajućih energija emitira se iz njegovih očiju i odmah pogađa žrtvu. Druga grupa razmatra da je navedeno objašnjenje razložno i slično je istoj letalnoj energiji koju neke zmije emituju dok gledaju u svoju lovinu, a žrtva se odmah smrzava i ponekad istodobno umire od srčanog udara. Isti je energetski fenomen također nađen kod nekoliko vrsta dragog kamenja, eliksira i ostalih minerala, pri čemu oni emituju nepogrešivo jake energije ili radijacije; neke od njih su letalne, a ostale mogu uzrokovati hladnoću, pasivnost, apatiju, tromost, podložnost nečemu, naprezanje, tjeskobu, preplašenost, žudnju, navikavanje, povlačenje ili pustošenje, itd..

Druga grupa mislilaca tvrdi da, što se tiče ostvarenja, Allah Svemogući uzrokuje šta god odluči Njegova volja, bilo korisno ili štetno, jer On sam upravlja sudbinom dobra i zla. Pozivajući se na njih, ova je u potpunosti izvedena odmah kada vlasnik ovakvog pakosnog urokljivog oka usmjeri svoj prodorni upiljeni pogled u bilo koga ili bilo šta što može izgledati da uzgaja njegovu ili njenu zlu prirodu. Pakosne će energije potom prodrijeti u žrtvu kroz pore njene vlastite kože i uznemiriti njenu prirodnu ravnotežu. Vlasnik ovakvog urokljivog oka je samo transmiter, i on nema moći niti utjecaja sam po sebi, niti on može inicirati ovakve akcije, dok je on sam istovremeno pogođen ovakvim zlom. Ipak, ovakvo mišljenje ostaje kao mišljenje onih što ne vjeruju u neospornost svojstvenih sila koje je Allah Svemogući umetnuo u svaku ćeliju stvorenja širom cijelih univerzuma. Neke je energije On držao zatajenim ili neiskorištenim sve dok one nisu bile otkrivene, a ostale je On načinio konstantnim i aktivnim. Dakle, ovakvi su mislioci definitivno zamutili vlastiti vid, ograničili vidokrug razumijevanja vlastitih okruženja i njihovu sposobnost da ispravno međudjeluju s njihovim okruženjem. Nadalje, oni su se definitivno suprotstavili zdravom razumu i prihvatljivim mišljenjima učenjaka. Zapravo, niko razuman ne može poreći opće posljedice duša i duhova na tijelo. Oni su čak materijalni, što svako može vidjeti a ponekad i osjetiti. Uzmimo naprimjer onoga što se crveni kada sreće uvaženu osobu ili govori nešto čega bi se mogao stidjeti, ili kada nalazimo da nečije lice postaje žuto kada sreće nešto ili nekoga koga se boji, i naravno ljudi ponekad raspoznaju osjećaj bolesti ili gubitka snage poslije njihovog susreta s nekim ili slušanja opomene ili čak osjećaja spolnosti. Sve ovo se vrši kroz primanje nečega ili bivanjem subjektom “namjere” nečega drugog koje posljedično izražava njegove ili njene namjere kroz njihove oči.

Dakle, pojedinac može biti pogođen preko očiju nekog drugog, što je ustvari dokaz jake veze između njihovih duhova, duša i očiju. Oči same nemaju ništa s tim, duša i duh su ti koji nose ovakav utjecaj. Svaka duša i duh nose svoje vlastite svojstvene utjecaje, snagu, prenosnike, bazične karakteristike i prirodu. Naprimjer, ljubomorna osoba može definitivno povrijediti svoju žrtvu i stoga je Allah Svemogući zapovijedio Svome Poslaniku, s.a.v.s., da traži utočište kod Njega od moći štete koju samo on može kontrolirati, i On mu je zapovijedio da traži utočište kod Njega od bilo koje štete koju ljubomorna osoba može počiniti nad njim. Zapravo, šteta ljubomorne osobe koja pogađa njegovu žrtvu samo može biti opovrgnuta od nekoga ko je slijep za ljudsku prirodu.

Zapravo, ljubomorna ljudska je priroda svojstvena bolest što uzima oblik ljubomornog i bijesnog duha unutar samog pojedinca. On spopada lahkovjernu i nesumnjivu žrtvu i djeluje u skladu sa svojstvenim zlim karakteristikama. Slično tome jeste primjer otrovne zmije. Njen otrov nalazi se neaktivan u njenim otrovnim zubima, a nakon viđenja njene potencijalne žrtve, zmija odjednom biva spopadnuta žestokim napadom bijesa i ljutnje kao da ona postane opsjednuta, i, odmah, otrov šiklja van preko zmijskog ujedanja žrtve. Otrov je potom oslobođen da bi se ulio u žrtvu i ubio je. Zbog toga neki ljudi upoređuju pakosnu, zlobnu i ljubomornu osobu sa zmijom. Dakle, ljubomora je veliko prikriveno zlo. Ponekad ona čak može uzrokovati pobačaj, a u ostalim prilikama može uzrokovati sljepoću. Zbog ovoga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom upotrijebio analogiju čegrtuše, zmije otrovnice *(lat. Echis)*[157] i afričke guje što izbacuje otrov *(lat. Bitis arietans)*[158], imajući na umu da one mogu uzrokovati pobačaj ili čak sljepilo.

Ostale vrste zlobnih i bolesnih bića mogu pogoditi svoje žrtve pukim gledanjem u njih, a bez ikakvog fizičkog kontakta, zbog njihovog visokog stupnja otrovne zlobnosti, njihove bolesne prirode i loših energija što ih oni nose. Dakle, pakosnost urokljivog oka ne treba neophodno kulminirati u fizičkom kontaktu da bi djelovala, kao što neki ljudi koji se malo razumiju u zakone fizike i Šerijat mogu tvrditi. Zapravo, ovakve povrede mogu se događati preko neposrednog kontakta, neposredne konfrontacije, sretanjem oči u oči ili preko izvanredno osjetilnih psihičkih poruka, gdje duh vlasnika urokljivog oka djeluje kao posrednik koji putuje da sretne žrtvu i štetno djeluje na njeno stanje. U drugim prilikama, šteta može biti uzrokovana preko mentalne moći vlasnika urokljivog oka ili čak preko učenja određenih dova, insinuacija, vračanja ili čak flertovanja s pojedinčevom imaginacijom. Također je moguće zauzdati nečije bolesne namjere suprotstavljajući im se i obrćući ovakvu bolesnu namjeru učenjem suprotnih dova na temelju osjećanja ovakvih vibracija, ili čak na temelju sumnjičenja ovakvih mogućnosti. Dakle, uspješnim obrtanjem smjera urokljivog oka začetnik sam postaje žrtva svoje vlastite

[157] Ar. Abtar.

[158] Zu-tafjetejn.

inicijative. Inače, pojedinac se može zaštititi od ovakvog zla čestim učenjem dova za vlastitu zaštitu protiv urokljivg oka.

Utjecaj i pakost urokljivog oka ne zahtijeva neophodno neposredni kontakt očiju. Zlobna i bolesna osoba može čak biti i slijepa, a kada neko drugi opisujc određeno stanje, osobinu, slučaj ili osobu za njega, njegove zle misli mogu proizvesti isti efekat kao i sami vizuelni kontakt. U mnogim slučajevima šteta uzrokovana urokljivim okom prenesena je prcko treće osobe kojoj je rečeno o primjeru, osobini ili osobi, njegovom bogatstvu, snazi, dobrom zdravlju, duhu, uspješnom poslovanju ili planovima za put itd...

U vezi s ovom temom, Allah Svemogući rekao je Svome Poslaniku, s.a.v.s.: "*Gotovo da te nevjernici pogledima svojim obore kada Kur'an slušaju.*" *(Kur'an, 68:51)* On mu je također rekao: "*Reci: 'Utječem se Gospodaru svitanja od zla onoga što On stvara, i od zla mrkle noći kada razastre tmine, i od zla smutljivca kad smutnje sije, i od zla zavidljivca kad zavist ne krije.'*" *(Kur'an, 113)*

Prema tome, svaki vlasnik urokljivog oka jeste ljubomorna osoba, ali svaka ljubomorna osoba nema urokljivo oko. Pošto su ljubomorni ljudi uobičajeniji nego vlasnici urokljivog oka, traženje utočišta kod Allaha Svemogućeg od ljubomorne osobe uključuje vlasnike urokljivog oka. U njihovom slučaju, zlo je projicirano iz njihovih očiju kao nevidljive strijele njihove zavisti. Što se tiče žrtava, ponekad ih pogode strijele ljubomore i zavisti, a u drugim prilikama one promaše. Kada ovakve strijele nađu metu - nezaštićenu i neoklopljenu osobu- one zasigurno štetno djeluju na nju. Ipak, ako strijele ljubomore i zavisti nađu ciljanu osobu opreznom, naoružanom i kako nosi neobrubljen i neprobojan pancirni kaput, one mu neće naškoditi. Umjesto toga, one se čak mogu odbiti natrag da pogode i naštete osobi koja ih je odaslala, a koja potom postaje žrtvom zla kojeg je ona sama začela. Ovo je upravo poput strijelca i njegovih meta. Jedna vrsta je strelarstvo umova i duša, a drugo je strjelarstvo tijela i sjena.

Korijen ljubomore i zavisti proizlazi iz gledanja pojedinca u nešto, njegovim simpatisanjem toga, mržnjom da gleda priznanje nekoga drugog i žudnjom tog istog za sebe. Ovo je obično praćeno s pojedinčevom bolesnom i zavidnom zlom dušom koja progoni potencijalnu žrtvu, a potom ubrizgava svoje otrovne zrake ili podsvjesne poruke buljeći u njega s pakošću. Ponekad, pojedinac može namjerno gajiti zli duh koji nosi. U drugim prilikama on to može uraditi nenamjerno ili čak podsvjesno, jer ljubomora može biti njegova druga priroda. Zapravo, ovo je najgora vrsta čovjeka (ljudskog bića). Neki muslimanski učenjaci čak tvrde da kada se zna da neka osoba ima zlobnu, pakosnu i zlu prirodu, ona bi trebala biti segregirana iz društva, a sve u cilju eliminacije širenja njenog zla, a vlada bi trebala osigurati bazična joj sredstva za život sve do njene smrti.

1.4 Liječenje žrtve urokljivog oka[159]

U biti, poslanička je uputa usmjerena u pravcu liječenja ove bolesti i ona osigurava različite metode liječenja. U vezi s ovom temom, imam Ebu-Davud je prenio u svom Sunenu da je Sahil bin Hanif rekao: "Jednom sam s grupom ljudi prošao pored vodopada. Otišao sam i tamo se okupao, a kada sam izašao (iz vode), bio sam napadnut ozbiljnom groznicom." Kada je ovaj slučaj iznesen Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., on je prokomentarisao: "Recite Ebu-Sabitu[160] da uči ajete traženja štita Allahove zaštite *(ar. ta'viza)*." Neko je upitao: "Šta je s običnim učenjem rukje -da li bi mu to koristilo?" Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je: "Učenje je rukje samo za psihičke bolesti, vrućice i otrovne ujede."[161]

Urokljivo je oko također poznato u arapskom jeziku kao nefs-pa, prema tome, značilo bi dovođenje u vezu urokljivog oka i nečije urođene zle prirode ili "sebe", dok otrovni ubod podrazumijeva ubod škorpiona *(lat. Euscorpius flavicaudus)* ili nečeg sličnog. Među redovnim dovama molenja neprekidnog štita zaštite dopušteno je učiti dva zaštitna poglavlja *(ar. El-Mu'avizatejn)*. Ovo su 113 sura u Kur'anu koja je ranije citirana i 114 sura koja u prevodu znači: "Reci: 'Tražim zaštitu Gospodara ljudi, Vladara ljudi, Boga ljudi, od zla šejtana-napasnika, koji zle misli unosi u srca ljudi-od džina i ljudi!'" El-Fatiha, koja u prijevodu znači: *"S Imenom Allaha, Milostivog, Samilosnog. Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo, Milostivog, Samilosnog, Vladara Dana sudnjeg, Tebi se klanjamo i od Tebe pomoć tražimo! Uputi nas na Pravi put, na put onih kojima si milost Svoju darovao, a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali niti onih koji su zalutali!" (Kur'an, 1)*, i ajet o Allahovom prijestolju, koji u prevodu znači: *"Allah je, nema boga osim Njega, Živi i Vječni! Ne obuzima Ga ni drijemež ni san! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji! Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?! On zna šta je bilo i prije njih i šta će biti poslije njih, a od onoga što On zna-drugi znaju samo onoliko koliko On želi. Moć njegova obuhvata i nebesa i Zemlju i Njemu ne dojadi održavanje njihovo; On je Svevišnji, Veličanstveni!" (Kur'an, 2:255)*

Pored ovih Kur'anskih ajeta, pojedinac također može učiti Poslanikove dove, kao što su:

1) "Tražim zaštitu s Allahovim savršenim riječima protiv bilo kog zla koje može poticati od Njegovog stvorenja."

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّةِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

[159]Ar. *'ajn.*

[160]Ovo je njegovo prezime.

[161]Ebu-Davud, 3888.

2) "Tražim zaštitu s Allahovim savršenim riječima protiv bilo kog šejtana, uznemirenosti ili briga i protiv bilo kog prijekornog oka."

أعوذ بكلمات الله التامة من كل شيطان وهامة
ومن كل عين لامة

3) "Tražim utočište u dvorcu Allahovih savršenih riječi koje niti pobožna niti bezbožna osoba ne može narušiti od bilo kojeg zla koje može potjecati od onoga što je On stvorio, odredio, od onoga što On održava i kasnije vraća na suđenje; od onoga što se spušta sa nebeskog svoda i što se penje prema njemu; od bilo koje opasnosti koju je On stavio na zemlju i bilo koje štete koju ono može da prouzroči; od iskušenja noći i dana; od bilo kog obilaska (posjete) u tami ili svjetlu, osim gostujućeg nosioca dragih poruka od mog Milostivog Gospodara."

أعوذ بكلمات الله التامات التي لا يتجاوزهن بر ولا
فاجر من شر ما خلق وذرأ وبرأ ومن شر ما ينزل من
السماء ومن شر ما يعرج فيها ومن شر ما ذرأ في
الأرض ومن شر ما يخرج منها ومن شر فتن الليل
والنهار ومن شر طوارق الليل والنهار إلا طارقا بخير
يا رحمن

4) "Tražim utočište s Allahovim savršenim riječima od Njegove srdžbe i kazne; od bilo kog zla koje je potaknuto od Njegovog stvorenja i od zlih ulagivanja šejtana ili njihove blizine mojoj prisutnosti."

اللهم إني أعوذ بوجهك الكريم وكلماتك التامات من
شر ما أنت آخذ بناصيته، اللهم أنت تكشف المأثم
والمغرم، اللهم لا يهزم جندك ولا يخلف وعدك
سبحانك وبحمدك

5) "Gospodaru, tražim utočište u Tvom veličanstvenom licu i Tvojim savršenim riječima od zla stvorenja čije krajnje granice samo Ti kontrolišeš. Gospodaru, Ti sam imaš moć da oslobodiš nedaće i promijeniš nepravednosti. Gospodaru, Tvoji vojnici su nepogrešivi i Tvoje obećanje ne propada. Slavljen neka si Ti i Tebi se sve dove upućuju."

اللهم إني أعوذ بوجهك الكريم وكلماتك التامات من
شر ما أنت آخذ بناصيته، اللهم أنت تكشف المأثم
والمغرم، اللهم لا يهزم جندك ولا يخلف وعدك
سبحانك وبحمدك

6) "Tražim utočište u Allahovom veličanstvenom i najslavnijem licu, i tražim zaštitu u svetosti Njegovih savršenih riječi koje niti pobožna niti bezbožna osoba ne može povrijediti; tražim utočište u Allahovim svetim atributima čija imena znam i čija imena ja ne znam od bilo kojeg zla koje može proizaći iz onoga što je On stvorio, odredio, od onoga što On održava i kasnije vraća na suđenje, od štete bilo kojeg zla koje ja ne mogu nositi, i od svakog zla i od stvorenja čije krajnje granice samo Ti kontrolišeš. Uistinu moj Gospodar postupa pravedno."

أعوذ بوجه الله العظيم الذي لا شيء أعظم منه
وبكلماته التامات التي لا يتجاوزهن بر ولا فاجر
وأسماء الله الحسنى ما علمت منها وما لم أعلم من
شر ما خلق وذرأ وبرأ ومن شر كل ذي شر لا أطيق
شره ومن شر كل ذي شر أنت آخذ بناصيته إن ربي
على صراط مستقيم

7) "Gospodaru, Ti si moj jedini opskrbitelj. U Tebe ja vjerujem, a Ti si Gospodar Veličanstvenog uzvišenog prijestolja. Što Allah želi bit će, a što On ne želi neće biti. Uistinu, nema moći ili volje osim one kod Allaha. Znam i svjedočim da Allah ima moć i prevlast nad svim stvarima. Njegovo znanje obuhvata svakoga i sve, i samo On zna broj svega i svakoga u svemu stvorenom. Gospodaru, ja tražim utočište kod Tebe od mog vlastitog zla i od zla prokletog šejtana, njegovog politeizma, i ja tražim utočište kod Tebe od zla svega što se kreće na ovoj zemlji i što egzistira na njoj- od svih stvorenja čije krajnje granice samo Ti kontrolišeš. Uistinu, moj Gospodar postupa pravedno."

اللّهم أنت ربّي لا إله إلاّ أنت عليك توكّلت وأنت ربّ
العرش العظيم ما شاء الله كان ومالم يشأ لم يكن
ولاحول ولا قوّة إلاّ بالله أعلم أنّ الله على كلّ شيء
قدير وأنّ الله قد أحاط بكلّ شيء علما وأحصى كلّ
شيء عددا اللّهمّ إنّي أعوذ بك من شرّ نفسي وشرّ
الشّيطان وشركه ومن شرّ كلّ دابّة أنت آخذ بناصيتها
إنّ ربّي على صراط مستقيم

8) “Tražim utočište kod Veličanstvenog Gospodara. Nema boga osim Njega. On je uistinu moj Bog i Gospodar svega. Tražim utočište u mog Opskrbitelja i Opskrbitelja svega. Ja iskreno vjerujem u Živog Gospodara, Koji ne umire. Branim se od svog zla sveprožimajućom moći, ‘nema volje ili moći osim one u Allaha.’ Dovoljan mi je Allah, a On je najbolji vodič. Dovoljan mi je moj Opskrbitelj i isključivi Opskrbitelj cijelog postojanja. Bolje je primiti moje potrepštine od Vrhovnog pribavitelja nego ih primiti od Njegovih ovisnika. Bolje je tražiti zadovoljstvo Stvoritelja nego ono od stvorenja. Dovoljan mi je moj Opskrbitelj. Dovoljan mi je isključivi Upravitelj svih svjetova. On sam čuva i niko ne može stati uz Njega. Dovoljno mi je Allahovo slušanje mojih molitvi i samo On ima moć da ih ispuni. Zaista, Allah je jedini cilj i ne postoji ništa osim Njega. U Njega ja vjerujem i uistinu je On Gospodar Veličanstvenog božanskog prijestolja.”

تحصّنت بالله الّذي لا إله إلاّ هو إلهي وإله كلّ شيء
واعتصمت بربّي ونعم الوكيل حسبي الرّبّ من العباد
حسبي الخالق من المخلوق حسبي الرّزّاق من المرزوق
حسبي الّذي هو حسبي الّذي بيده ملكوت كلّ شيء
وهو يجير ولا يجار عليه حسبي الله وكفى سمع الله
لمن دعا ليس وراء الله مرمى حسبي الله لا إله إلاّ هو
عليه توكّلت وهو ربّ العرش العظيم

Nema sumnje da ko god je pokušao bilo koju od navedenih dova, njima se je i okoristio, i možda je shvatio njihovu vrijednost i prijeku potrebu njihovog pravilnog učenja. Ovakve jedinstvene, djelotvorne i blagoslovljene dove imaju moć odvratiti bilo koje zlo usmjereno od pakosnog urokljivog oka. Ipak, sve zavisi od nivoa vjere pojedinca,

snage njegove odlučnosti, njegove konstantne budnosti (opreza), njegovog nepokolebljivog pouzdanja u njegovog Gospodara i stupnju osvjedočenja i ravnoteže njegovog srca, jer sve navedeno jesu oružja, a djelotvornost oružja ovisi o njegovom korisniku.

1.5 Sprečavanje uzrokovanja štete drugima

Kada jedna osoba sumnja da posjeduje pakosno urokljivo oko i strahuje od uzrokovanja nehotične štete drugima njegovom nevoljnom prirodom, onda, nakon viđenja nečega ili nekoga, on bi trebao moliti: "Gospodaru, blagoslovi ono što on ima." Ovaj je hadis naučen kada je Amir bin Rebi'a pogodio Sahila bin Hanifu svojim pakosnim okom. Allahov Poslanik, s.a.v.s., mu je tada rekao: "Zar nećeš zazvati blagoslov (na svog brata)?" Pritom je mislio, zar nećeš reći: "Gospodaru, blagoslovi ono što on ima." Hišam bin 'Urve je prenio da kada bi njegov otac vidio nešto što mu se sviđalo, ili kada bi ušao u nečiju kuću ili plantažna polja, uobičavao bi moliti: "Samo će ono što Allah odredi biti. Zasigurno nema neovisne moći osim one u Allaha."

مَا شَاءَ اللّٰهُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ

Pojedinac također može upućivati ovakve dove nakon viđenja nečega što mu se sviđa ili na nekoga na čiju bi sreću na ovom svijetu mogao pozavidjeti.

Također je u ispravnom lancu prenosilaca prenesena dova *(ar. rukja)* Allahovog meleka Džibrila, r.a., koji je proučio dovu za zaštitu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., učeći: " Oklopljavam te Allahovim imenom od bilo koje štete koja te može pogoditi i od bilo koje pakosne prirode bića ili zastranjenja ljubomornog oka. Uistinu, Allah je Onaj Koji liječi i vrhovnom skrbništvu Njegovog imena ja te povjeravam."[162]

بِسْمِ اللّٰهِ أُرْقِيكَ مِنْ كُلِّ دَاءٍ يُؤْذِيكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ
أَوْعَيْنِ حَاسِدٍ. اللّٰهُ يُشْفِيكَ بِسْمِ اللّٰهِ أُرْقِيكَ

Kada bi prepoznali ovakvu bolest u načijoj prirodi, a da bi umanjili bilo koju potencijalnu štetu prema drugima, neki su šejhovi otišli do tog stepena da su preporučivali da određeni ajeti iz Kur'ana, uključujući sve navedene ajete, budu napisani na papir, a papir bude umočen u vodu koja bi vlasniku urokljivog oka bila data kasnije da ju pije.

[162]Muslim, 2185.

Muslimanski je mislilac Mudžahid komentirao ovu praksu govoreći: "Nemam ništa protiv pisanju Kur'anskih ajeta, ispiranja sadržaja u vodi i davanja te vode bolesnoj osobi *(ar. 'a'in)* da je pije."[163]

Pojedinac može naći slične upotrebe u mnoštvu hadisa, uključujući predanje od Ebu-Kalabea u kojoj se kaže da je Ibn-Abas, r.a., preporučio pisanje određenih ajeta za koristi trudnice, da bi se molila Allahova naklonost da iznese dijete. U drugom hadisu Ejjub je izvijestio da je on vidio da je Eb-Kalaba napisao određeni ajet na papir, zatim ga umočio u vodu, a vodu dao bolesnoj osobi da je pije, da umanji, i Allahovom voljom, ublaži njegov bol i patnje.

1.6 Koristi abdesta u liječenju ljubomorne osobe

Ono što je dosljedno u navedenim predanjima jeste to da je nosilac pakosnog urokljivog oka zasigurno bolesna osoba, a ako je ona istinski vjernik, ona mora biti liječena i trebala bi se podvrći ispravnom načinu liječenja.

Druga Poslanikova metoda spomenuta u navedenom hadisu: "Uzmi abdest i operi svog brata sa njegovom vodom", a kako je to opisano od strane imama Tirmizija da bi se odstranio utjecaj urokljivog oka, dijeli se na tri aspekta: ceremonijalnu čistoću *(ar. gusl)* za napadača *(ar. 'a'in)*; sugestivnu terapiju za obojicu, napadača i žrtvu i šok-terapiju za žrtvu, upotrebljavajući element iznenađenja da bi se otklonila pacijentova napetost u slučaju konvulzije (grčenja) i kome.

Ovo se vrši ceremonijalnim zavlačenjem ruke ispod pacijentove odjeće i prosipanjem šolje vode od napadačevog abdesta, a prije pljuskanja druge šolje vode preko njegove glave otpozadi kao elementa iznenađenja. Ovakav tretman smatra se ispravnim i korisnim u slučaju konvulzije ili kome, dok se svaki liječnik s ovim ne slaže, ali se međutim u skladu s njihovim zaključcima, obično, ovakav tretman pokazuje djelotvornim. Zapravo, ono što neki obični liječnici mogu ismijavati ili smatrati nepotpunim s onime što oni tretiraju kao naučni dokaz može samo biti dokaz pomanjkanja u njihovom vlastitom znanju o ljudskim stanjima i zasigurno njihovog pomanjkanja vjere i odgovarajućeg razumijevanja Božijih ustanovljenih zakona uzroka i posljedice. Unatoč tome, uravnoteženi će se umovi složiti sa djelotvornošću ovakvog tretmana. Ovo se razumijeva priznavanjem da se otrov zmije nalazi u njenom vlastitom mesu i, stoga, liječenje jako uzbuđene osobe jeste u hlađenju njenog bijesa, i suzbijanje njene vatre njenim izvođenjem van iz nje, milovanjem njene glave ili ramena, a istovremenim pokazivanjem ljubavi i

[163]Za ovu praksu preporučujemo upotrebu netoksičnog papira i upotrebu u vodi topivog biljnog sastojka za pisanje sugeriranih ajeta, jer prije pijenja vode, a kada se papir izvadi iz nje, ne ostanu nikakve zabilješke na njemu.

zabrinutosti za njeno stanje. Ovo je poput suprotstavljanja onome koji želi baciti vatru na tebe, s obzirom na to, ti je možeš ugasiti pljuskanjem vedra vode ka njemu još dok je vatra u njegovoj ruci, a prije nego što te vatra dosegne. Ovo je samo zdrav razum.

Zbog toga je Allahov Poslanik, s.av.s., rekao nosiocu ljubomorne prirode da moli: "Gospodaru, blagoslovi ono što on ima." Ovo je zbog izbacivanja posljedica nečije vlastite bolesti preko molitvi. Ovo je ono što se naziva spoznajom *(ar. ihsan)* nečije vlastite bolesti i traženje lijeka za nju, a kao što smo to razmatrali u ranijim poglavljima, svaka bolest mora biti tretirana njenim antidotom. Zbog toga, pošto ova vrsta zloćudne bolesti pogađa najosjetljivije dijelove ljudskog tijela i pošto ova bolest pokušava izaći iz ljudskog tijela kroz dijelove koji imaju finije pore na koži, ali bez koristi, ona se konačno smješta u područjima pogodnim za iskušenja zlih duhova i njihovih djelovanja; prosipanjem abdestne vode pod pacijentovom odjećom želi se postići gašenje vrućine ove bolesti i izbacivanje otrovne pakosti. Druga svrha ovakvog abdesta jeste takva da on djeluje na srce, koje je najosjetljivije, najspremnije i najbrže u odgovaranju na krizu. Vjernikovo će srce prirodno odgovoriti i ublažiti posljedice otrova, i ugasit će vatru zavisti. Dakle, žrtva je izliječena Allahovim dopuštenjem. S druge strane, kao u primjeru ose, kada jednom ubode svoju žrtvu i kada je otrov otpušten, ona se osjeća spokojno, a isto tako se žrtva osjeća zadovoljnom kada je ubije (osu), i napokon na (žrtva) počinje vraćati svoju snagu. Njegovo zadovoljstvo mu pomaže da prebrodi bol i, nadalje, njegovo tijelo sabire prirodni antidot da se suprotstavi otrovu i odstrani ga. Dakle, ispiranje pod odjećom pomaže žrtvi psihološki i priprema njeno srce da ustane naspram pakosnosti urokljivog oka, dok iznenađenje pljuskanja vode preko žrtvine glave pomaže gašenju vatre urokljivog oka i poništava njegove pakosne posljedice.

Ovakva će vatra biti istovremeno ugašena u podjednako, kako kod žrtve tako i kod ljubomorne osobe. S druge strane, žrtva će se dizati u svome duhovnom stanju, dok će zlotvor pasti. Ovakve su koristi slične onima kod kovačevog vedra za vodu koje on koristi u hlađenju vrućeg komada čelika nakon njegovog žarenja, a prije određivanja njegovog konačnog oblika. Ovakva je voda korištena u medicinskim receptima u prirodnoj tibb medicini.

Dakle, uspoređujući ono što travari *(ar. taba'i'i)* sakupljaju i izdaju svojim mušterijama s propisanom medicinom Allahovog Poslanika, s.a.v.s., jeste poput uspoređivanja prodavača biljaka s potpuno obučenim liječnikom, a, čak i tada, to nije doraslo istinskoj biti i vrijednosti Poslanikove medicine. To je poput uspoređivanja liječnikovog razumijevanja s istim kod Allahovih poslanika (resula i nebijja). To je čak nemoguće! Ipak, postoji prefinjen odnos između onoga što oni upotrebljavaju u liječenju njihovih pacijenata, pošto je Stvoritelj i Vrhovni zakonodavac jedan i isti, dok je svakome dato znanje u skladu s njegovim nivoom razumijevanja.

Nadalje, pojedinac može razumjeti u ovoj knjizi profinjenu i posve osobnu vezu između mudrosti, nauke i Šerijata, i ne postoji kontradikcija među njima, bez obzira na sve. Doista Allah vodi onoga koga On hoće, bez obzira koja mu vrata On otvara, a On će zasigurno otvoriti vrata uspjeha onome koji neprestano kuca na Njegova vrata. Dakle, uspjeh i pobjeda Njegov su dar i dostižni su samo Njegovom milošću. Uistinu njegovih potpora je mnogo a Njegov je dokaz nepobitan.

1.7 Čuvanje tekovina

Među ostalim preventivnim lijekovima protiv urokljivog oka jeste i to da se bude slobodan od razmetanja i podržavanje potpunog uvjeta (zaštite), bez obzira što drugi mogu to smatrati zanemarivim. Imam El-Begavi u svojoj knjizi Šarh-ul-sunna prenio je da je halifa Osman bin 'Affan, r.a., jednom vidio lijepo dijete (dijete lijepog izgleda) i zamolio je njegove roditelje da ublaže njegov izgled da bi ga zaštitili od urokljivog oka.[164] Aiša, r.a., prenijela je da je Allahov Poslanik jednom održao govor o nošenju ukrašenog crnog turbana.[165] El-Hattabi je iznio to predanje da bi rasvijetlio značenje pjesnikovog stiha:

"Tvoje uzvišeno savršenstvo je neoborivo
i ne treba mu sugestivan udar vjetra
da ga zaštiti od urokljivog oka."

1.8 Moć dova u poništavanju posljedica urokljivog oka

Ebu Abdullah el-Tadžahi prenio je da je jednom na putu na hadž prema Meki jahao na ugodnoj i brzoj devi. U tom karavanu također je putovao čovjek koji je postao poznat po svom pakosnom urokljivom oku. Rijetko bi pogledao u nešto, a da se to ne bi srušilo. Na pola puta, neko je rekao Ebu -Abdullah: "Čuvaj svoju devu od pakosnog oka ovog čovjeka!" Ebu-Abdullah je odgovorio: "On ne može nanijeti štetu mojoj devi." Taj neko se vratio drugoj osobi i izbrbljao o onome što je čuo od Abdullaha. Ponos i arogancija pakosne osobe čekali su sve dok Ebu-Abdullah nije bio zauzet daleko od svoje deve, a on je stao ispred deve i zagledao se u nju. Istovremeno deva je postala razjarena i pala je na zemlju. Kada se Ebu-Abdullah vratio, rečeno mu je da je pakosna osoba začarala devu. Ebu 'Abdullah je zapovijedio: "Vodite me njemu." Čim

[164] Vidjeti, "Šerhus-sunneh", 13/116

[165] Buharija, 7/92; Muslim, 1358; Ebu-Davud, 4076; Tirmizi, 17351; Nesai, 5/200 i 201; Ibn-Madždže, 3585.

je vidio tog čovjeka, Ebu-Abdullah je proučio sljedeću dovu: "S Vrhovnim imenom Allaha, Čija moć obuzdava nasrtanje, Čije je sklonište nepovrjedivo i Čija je prepreka nesalomljiva, a što je goruća buktinja protiv smutljivca; a Njegovom premoću ja opozivam i poništavam posljedice pakosnog urokljivog oka i odbacujem ovakve posljedice natrag na napadača i ono što mu je najdraže. (Potom je citirao Kur'an): *"Pogledaj pažljivo (ponovo pogledaj) vidiš li ikakav nedostatak? Zatim ponovo više puta pogledaj, pogled će ti se vratiti klonuo i umoran." (Kur'an, 67:3-4)*

بِسْمِ اللهِ، حَبْسٌ حَابِسٌ، وَحجرٌ يَابِسٌ، وَشَهَابٌ قَابِس،
رَدَدْتُ عَيْنَ العَائِنِ عَلَيْه، وَعَلى أَحَبِّ النَّاسِ إِلَيْهِ :
﴿ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِن فُطُورٍ، ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ
كَرَّتَيْنِ يَنقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ﴾

Odmah su očne jabučice zlotvora ispale iz njihovih duplji, a deva je ustala na noge odbranjena i neozlijeđena.

1.9 Poslanikova uputa u pogledu općih zaštitnih dova (ar. rukja)

Ebu-Davud je izvijestio u svom sunenu da je Ebu-Derda' čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako govori: "Ako se žalite na urokljivo oko ili ako bi se njegov brat žalio u vezi s nečim, učite dovu: 'Allahu, Gospodaru naš Koji si na nebu, Tvoje ime je blagoslovljeno. Tvoja volja kontrolira nebo i Zemlju kao što je Tvoja Samilost na nebu, učini je na Zemlji. Oprosti nam prestupe i grijehe koje smo učinili. Ti si gospodar dobrih. Neka se Tvoja milost spusti na nas i pošalji lijek od Tebe da ublaži ovaj bol", i njegove patnje će biti otklonjene Allahovim dopuštenjem."[166]

عن أبي داوُد في سُنَنه من حَدِيْث أبي الدَّرْدَاءَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ الله
يَقُولُ: "مَنْ إشْتَكَى مِنْكُمْ أو اشْتَكَاهُ أخٌ لَهُ فَلْيَقُلْ رَبَّنَا اُ الَّذي في
السَّمَاءِ تَقَدَّسَ اسْمُكَ أَمْرُكَ في السَّمَاءِ وَالأرْضِ كَمَا رَحْمَتُكَ في
السَّمَاءِ فَاجْعَلْ رَحْمَتَكَ في الأرْضِ واغْفِرْ لَنَا حُوبَنَا وَخَطَايَانَا أَنْتَ
رَبُّ الطَّيِّبِيْنَ أَنْزِلْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِكَ وَشِفَاءً مِنْ شِفَائِكَ عَلَى هَذَا
الوَجَعِ. فَيَبْرَأَ بِإذْنِ اللهِ."

[166]Ebu-Davud, 3892; Ahmed, 6/21; daif hadis.

بِسْمِ اللهِ أَرْقِيكَ مِنْ كُلِّ دَاءٍ يُؤْذِيكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ
أَوْعَيْنِ حَاسِدٍ. اللهُ يُشْفِيكَ بِسْمِ اللهِ أَرْقِيكَ

Također u Muslimovom sahihu je zabilježeno da je Ebi-Sa'id el-Hudri prenio da je blagoslovljeni melek Džibril, r.a., došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: "O Muhammede, ne osjećaš se dobro?" On je odgovorio: "Zaista." Džibril, r.a., potom je proučio: "S Imenom Allaha zaštićujem te od bilo koje štetne bolesti, od zlih duhova i od urokljivog oka ljubomorne osobe. Zaista, Allah osigurava tvoj lijek i (s moći) Njegovim imenom ja te uzdižem (izvan njihovog dometa)."[167]

Ako neko raspravlja o hadisu citiranom ranije: "Hamajlije su samo korisne protiv urokljivog oka, vrućice i otrovnih uboda", mi dodajemo da Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije u ovom obraćanju zanijekao dopuštenost učenja određenih dova u ostalim slučajevima, osim ove tri kategorije. Ispravna interpretacija navedenog hadisa na njegovom arapskom maternjem jeziku jeste ta da ništa ne umanjuje posljedice urokljivog oka, vrućice i otrovnih uboda bolje od dova *(ar. rukja)*, također označavajući i hamajliju. Ovo je dobro razumljivo iz konteksta predanja kada je Sahil bin Hanif, koji je bio napadnut od strane urokljivog oka upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "O Allahov Poslaniče, postoje li ikakve koristi u rukja molitvama?" Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je: "Rukja je najkorisnija protiv urokljivog oka, vrućice i otrovnih uboda." Zapravo, mi imamo brojne tačno određene poslaničke dove *(ar. pl. ruka')* za učenje u opće svrhe i u one specifične. Može se također pročitati u Muslimovom sahihu da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dozvolio učenje rukje protiv urokljivog oka, otrovnog ujeda i ekcema. U pogledu učenja tačno određenih dova rukje, preneseno je da je 'Avf bin Malik jednom ispitao njihovu primjenu, pitajući Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Misliš li kao što smo radili za vrijeme džahilijeta?" Ljudi su potom pitali Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "O Allahov Poslaniče, kako na to gledaš?" On je odgovorio: "Proučite mi vaše odlomke." Nakon njihovog saslušavanja, on je objasnio: "Sve je ispravno i dobro, uvijek je osigurano da ne postoji sugestija politeizma u njima."

Tačno određene dove *(ar. rukja)* i nošenje hamajlija korisni su kada su prihvaćeni od pacijenta i primljene jednodušno kao metod za oporavljanje od bolesti. Zapravo, nekoliko hadisa pogrešno je interpretirano danas zato što ljudi podmeću interpretaciju koja pripada drugom vremenu i dijalektu nego onima korištenim u hadisima. Ovo je aktuelno, uprkos činjenici da su islamske kutubhane religioznih interpretacija danas pune dobro dokumentiranih referenci (upućivanja na izvore).

[167]Muslim, 220; Ibn-Madždže, 3513; Ebu-Davud, 3884; Tirmizi, 2058.

1.10 O poništenju posljedica otrovnog ujeda pomoću učenja Fatihe

U "Dva sahiha" prenosi se da je Ebu-Seid el-Hudri rekao: "Grupa ashaba Allahovg Poslanika, s.a.v.s., otišla je na put. Na putu su došli do jednog logora beduina i tražili su njihovo gostoprimstvo. Beduini su odbili primiti ih, pa su ashabi odsjeli u blizini i krenuli na počinak. U međuvremenu, zapovjednik beduina razbolio se od uboda škorpiona *(lat. Euscorpius flavicaudus)*. Njegovi su prijatelji pokušali sve što su znali (da ga izliječe), ali bez uspjeha. Napokon, otišli su i upitali ashabe da li imaju išta što bi izliječilo njihovog vođu. Jedan od ashaba je odgovorio: "Uistinu, slavljen neka je Allah, ja znam koje se djelotvorne dove uče kao lijek za otrovan ujed. Ipak, mi smo vas upitali da nas primite, a vi ste odbili da ponudite gostoprimstvo, i ja neću proučiti ove dove dok se ne nagodimo." Beduini su ih obradovali i obećali ih nagraditi s nekoliko ovaca ako uspiju u liječenju njihovog vođe. Odmah, ashab je otišao u vođin šator i poprskao ga svojom pljuvačkom dok je učio suru El-Fatiha *(Kur'an, 1)*. Najednom, zapovjednik je povratio snagu kao da je čvrsta vrpca otpuštena. Kada su ga ashabi napustili, zapovjednik je povratio svu svoju snagu. Pošto su beduini ispunili svoje obećanje, ashabi su rekli: "Podijelimo nagradu." Onaj ashab što je proučio rukju odgovorio je: "Ne činimo ništa dok se ne vratimo Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i ispričamo mu naš slučaj." Kasnije, kada su došli pred njega i ispričali mu šta se desilo, on je prokomentarisao: "Kako ste znali da je El-Fatiha rukja? Uistinu, bili ste u pravu. Sada, podijelite ono što imate između sebe i ostavite jedan dio i meni."[168]

Imam Ibn-Madždže je izvijestio o hadisu kog prenosi Alija, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Najbolja je medicina Kur'an." U ispitivanju ovog obraćanja, slažemo se na dobro poznatoj činjenici da neke riječi djeluju na ljude različito. Neke su riječi korisne, a neke su štetne. Ako je ovo što se odnosi na ljudske riječi istinito, onda šta bi pojedinac mislio o svetim riječima samog Allaha Svemogućeg? Djelotvornost uzvišenih riječi u odnosu na ljudske riječi jeste kao svetost našeg Stvoritelja naspram Njegovog stvorenja. Jer Svemogući Allah vrhovna je sigurnost protiv bilo koje bolesti, bilo duševne ili tjelesne; On je apsolutna zaštita, vodeće svjetlo i sveobuhvatna milost. Kada bi se Njegove riječi spustile na planinu, ona bi se raspala i smrvila pred Njegovom slavom i veličanstvenošću. To smo vidjeli kada je Allah Svemogući manifestirao Svoju blizinu na planini Sinaju, gdje je Musa, a.s., stajao, a planina se raspala od straha i poštovanja prema njenom Gospodaru.

[168]Buharija, 10/178; Muslim.

1.11 Bit sure El-Fatiha

Svemogući Allah kaže: *"Mi objavljujemo u Kur'anu ono što je lijek i milost vjernicima." (Kur'an, 17:82)* Ovo je kazano da bi se pobliže označila karakteristika, a ne da bi se kvalificirala suština. Ovo je poput Njegovog obraćanja: *"A onima koji vjeruju i dobra djela čine Allah obećava oprost i nagradu veliku." (Kur'an, 48:29)* Navedeni ljudi u ovom ajetu su svi vjernici i svi oni koji su poznati kao ispravni. Kako pojedinac može doseći veličanstvene koristi sure El-Fatiha, kada niti Tevrat Musaov, niti Indžil Isaov, niti Zebur Davudov, niti bilo koja ranija objava nije nadmašila punoću njenih značenja. Zapravo, ovo posebno poglavlje od sedam ajeta sadrži kompletnu suštinu cijelog Kur'ana i podvlači tri esencijalna uzvišena imena Allah, Rabb (Gospodar) i Rahman (Milostivi). Sva tri jasno određuju prvobitno znanje našeg Stvoritelja namijenjeno za Njegova stvorenja kako bi Ga ona spoznala. U njoj je također podsjetnik tačno određenog sastanka za stvorenja, dan na kom će oni stajati pred svojim Stvoriteljem da bi se suočili s Njegovom presudom. U njoj su također spomenuta dva vrhovna atributa Njegove jednoće: Jednoća štovatelja *(ar. rububijjet)* i Jednoća Njegove vrhovne vlasti i suverenosti *(ar. uluhijjet)*. U ovoj je suri također opisana ovisnost stvorenja o njihovom Stvoritelju i njihovo traženje upute i uzdržavanja od Njega, i nadalje, posebno raspoznavanje da je isključiva vlast Njegova u svakom pogledu.

Takva je najbolja i prvobitna (temeljna) molitva, koja najbolje liječi srca i tijela, i čijoj istini je podvrgnuto sve stvoreno. Dakle, šta stvorenje treba najviše pored Allahove upute i bivanja na Pravom putu? Da radi ono što je On zapovijedio, da se kloni onoga što je On zabranio i da zadrži postojanost na Njegovom putu dok mu smrt ne dođe. Sura također opisuje tri vrste ljudi: vrstu koja je blagoslovljena da zna njihovog pravog Gospodara, da Ga voli i da djeluje u skladu s ovim znanjem; drugu vrstu ljudi koja je prokleta zbog njihovog posrtanja i obezglavljenosti nakon znanja da je Allah istina; i treću grupu ljudi koju predstavljaju oni koji su zalutali i koje nije čak strah koliko su opasna i štetna njihova djela za njihove vlastite duše na ovom i budućem svijetu. Ovo su tri vrste stvorenja. Ova sura također potvrđuje sudbinu i predestinaciju i nadmoć Šerijata. Ona također objelodanjuje Allahova imena i atribute, Sudnji dan, predskazivanja, prosuđivanje vrijednosti duša, korekciju i pročišćavanje srca, i ona govori o Vrhovnoj pravdi i Allahovom poznavanju sposobnosti Njegovih stvorenja, što oni mogu i što ne mogu učiniti. Zapravo, postoji nekoliko opširnih studija i komentara o blagoslovljenoj suri El-Fatihi.

Dakle, ovako blagoslovljene Allahove riječi jesu najvrednije u liječenju bolesnih, uključujući otklanjanje nedaća i promjenu smjera djelovanja otrova u krvi kao posljedice zmijskog ujeda i škorpionovog *(lat. Euscorpius flavicaudus)* uboda itd. Prema tome, sura El-Fatiha predstavlja stav poniznosti kojeg rob pokazuje prema svom Gospodaru,

veliča Ga, povjerava sve svoje potrebe Njemu, ovisi o Njemu zbog Njegovog upućivanja i preklinje Ga da obaspe njegovu dušu blagoslovima, koji su uzvišena uputa i svjetlo, i koji prizivaju dobročinstvo a klone se srdžbe.

Neki su komentatori rekli da je glavna bit rastjerivanja nevolja u ovoj suri, i to u moći i blagoslovima riječi: *"Tebi se klanjamo i od Tebe pomoć tražimo!" (Kur'an, 1:4)* Jer ove dvije riječi: klanjamo *(ar. na'budu)* i pomoć *(ar. neste'in)* jesu najjači elementi najdjelotvornijeg lijeka za bilo koju bolest. U njima pojedinac nalazi pouzdanje, povjerenje, sklonište za oporavak, raspoznavanje da su potrebe i zavisnost pojedinca isključivo kod samog Opskrbitelja i spajanje traženja krajnjih odredišta, koja su obožavanje samo Jednog i Jedinog Gospodara i samog Poštovatelja i traženje od Njega da dadne dobro zdravlje, da ojača predanost, odanost, robovanje i pobožnost pojedinca. Prema tome, najplemenitije značenje za postizanje ovakvog zdravlja i neumanjenog dobra jeste pitati samog Opskrbitelja da pomogne Njegovom stvorenju da izvrši svoje dužnosti. Zbog ovoga ovo je najbolja dova za oporavljanje od bilo koje bolesti, bila ona duhovna, mentalna ili fizička.

Jednom sam se razbolio za vrijeme mog boravka u Meki i nisam mogao naći liječnika ili potrebni lijek, pa sam popio vode iz vrela Zemzem, proučio ajete ove sure nad mojom šoljom nekoliko puta prije pijenja, a to mi je priskrbilo moj potpuni oporavak, Allahovim dopuštenjem.

1.12 Koristi učenja sure El-Fatiha kao rukje

Velike i istančane koristi nalaze se u učenju sure El-Fatiha u liječenju otrovnih ujeda. Kao prvo, a kao što smo raspravili u ranijim sekcijama ovog poglavlja, otrovni gmizavci i otrovni insekti nose u sebi odvratne urođene zle osobine, a njihovo jedino oružje u održavanju ovakvih osobina jeste otrovni ujed i smrtonosni ubod. Nadalje, ovakva stvorenja mogu ištrcavati van svoj otrov kada su podražena žestokim napadom bijesa. S druge strane, Allah Svemogući stvorio je lijek za svaku bolest, antidot za svaki otrov i za sve On je stvorio njegovu suprotnost.

Kao što smo ranije diskutirali, duh urokljivog oka pogađa prirodnu reakciju u duhu njegove žrtve. Na isti način, a nakon njihovog kontakta, duh onoga što izvodi egzorcizam *(ar. raki)*[169] prodire kroz duh žrtve i instinktivno se oba uzdižu da bi se međusobno opovrgli, upravo poput hemijske reakcije otrova i njegovog antidota, kada on uđe u tijelo da se bori i odstrani posljedicu otrova, upravo poput prirodne bitke između crvenih i bijelih ćelija za vrijeme bolesti. Djelotvornost lijeka zavisi o jakosti antidota,

[169] *Rukja* u arapskom jeziku, između ostalog, znači "uzdići se iznad nečega".

pretpostavljajući da je to ispravan lijek, a, Allahovim dopuštenjem, dove odstranjuju posljedicu otrova i tijelo obavlja zadatak izbacivanja preostalih ostataka.

Slična tome jeste i reakcija između duhovne bolesti i duhovnog lijeka, i isti je slučaj kod fizičke bolesti i njene reakciji na duhovni lijek. U tom smislu, upotrebljavanje puhanja i pljuckanja nad žrtvom od osobe koja izvodi egzorcizam hladi žrtvino tijelo i vlaži zrak, a kada su oni spojeni sa invokacijama i dovama koje dolaze iz oboga-srca osobe koja izvodi egzorcizam preko njenih usta, u ovom slučaju djelotvornost dova izmješana je sa njenim dahom i pljuvačkom, a oni postižu veću snagu. Zapravo, hemijska reakcija u miješanju dova i pljuvačke slična je smjesi složenih lijekova. Kada jednom nastane (taj složeni lijek), njegovo stapanje proizvodi suprotne posljedice od onih uzrokovanih uzročnikom (nedaće).

Duh osobe koja izvodi egzorcizam napada pakosni zli duh s izrazitom žestinom i smatra nametanje urokljivog oka kao nešto odvratno i neprihvatljivo. Što su jači duh, vjera, čistota i dove osobe koja izvodi egzorcizam, to je jača njegova rukja. Njegova upotreba pljuckanja protiv urokljivog oka je također zbog suprotstavljanja škorpionovoj *(lat. Euscorpius flavicaudus)* upotrebi njegovog uboda i zmijinog letalnog ujeda.

I dobri i zli duhovi koriste svoje pljuckanje. Zbog ovoga vračari u nekim oblicima opčinjenosti vežu čvorove i pljuckaju nad njima dok uče kletve. Ovo je dobro naznačeno u ajetu u kom se traži Allahova zaštita protiv zla i opčinjenosti onih *"koji pušu nad uzlovima" (Kur'an, 113:4; prevod E. Karić)* dok uče kletvu. Ovo je zbog toga što kad se duh *(ar. nefs)* suoči s mogućom borbom, on se stapa sa stanjem bijesa i postaje ljuti borac koji bljuje svoj pisak na neprijatelja, poput onoga koji baca svoje letalne strijele na protivnika, a njegovo pljuckanje koje je popraćeno sa nešto pljuvačke pojačava pogoršavanje i djelotvornost svrhe. Vračari ponekad koriste svoju pljuvačku nadomještajući tako potrebu da budu u neposrednom vizuelnom kontaktu sa žrtvom. Ovo se radi uz učešće i pomoć zlih podzemnih džinna. Da bi se tome oduprijelo, blagoslovljeni i dobri meleki suprotstavljaju se ovakvom nametanju odbijanjem preko učenja ajeta iz Kur'ana i puhanjem ovakvih svetih riječi protiv njih te praćenjem ovog učenja pljuckanjem. Jači će borac u ovakvoj borbi pobijediti i dominirati.

Bitke duhova i njihovi instrumenti su slični onim materijalnim bitkama, njihovim oružjima i ratovima. Bojno je polje zemlja njihovog sretanja neprijatelja zajedno sa njihovim oružjima i vojnicima. Ipak, kada je pojedinac prožet sa svojim fizičkim osjetilima, on ne može raspoznati prisutnost duhova, njihov utjecaj, reakcije i namjere zbog toga što su njegova tjelesna osjetila dominantna, i on je daleko od raspoznavanja svijeta duhova, njihovih zakona, ciljeva i težnji.Ukratko, ako su nečija vjera, duša i duh jaki, i ako se prilagođava suštini sure El-Fatiha, a Allahovim dopuštenjem, učenjem Njegovih svetih riječi i puhajući ih na pogođenu osobu popraćenim pljuckanjem nad žrtvom, Allahovom voljom, ovakvo će učenje navući reakciju zlih duhova i uzrokovati eliminaciju njihovog zlog čina, a Allah zna najbolje.

1.13 Liječenje škorpionovog (lat. *Euscorpius flavicaudus*) uboda pomoću ajeta iz Kur'ana

Ibn-Ebi Šiba izvijestio je u svom Musnedu da je Abdullah bin Mesud rekao: "Stajali smo u namazu iza Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i kada smo otišli na sedždu, škorpion ga je ubo svojim bolnim ubodom. Allahov Poslanik, s.a.v.s., se odmah pomakao u stranu i rekao: "Allah je prokleo škorpiona, jer on ne ostavlja na miru od svog zla niti Poslanika niti bilo koga drugog." Allahov Poslanik, s.a.v.s., je potom zatražio vrč vode i soli i nanio je vodu sa solju na ranu i puhao je iz svog blagoslovljenog daha u nju dok je učio: *"Reci: 'On je Allah-Jedan! Allah je Utočište svakom! Nije rodio i rođen nije, i niko Mu ravan nije!'" (Kur'an, 112:1-4). "Reci: 'Utičem se Gospodaru svitanja od zla onoga što On stvara, i od zla mrkle noći kada razastre tmine, i od zla smutljivca kad smutnju sije, i od zla zavidljivca kad zavist ne krije!'" (Kur'an, 113:1-5) "Reci: 'Tražim zaštitu Gospodara ljudi, Vladara ljudi, Boga ljudi od zla šejtana-napasnika, koji zle misli unosi u srca ljudi-od džinnova i od ljudi!'" (Kur'an, 114:1-6)* Allahov Poslanik, s.a.v.s., je ponovio ovaj tretman dok se bol i otrovne posljedice nisu povukli."[170]

U ovom hadisu može se raspoznati primjena složenih lijekova: prirodnih i duhovnih. U suri Ihlas također se identificira najsavršeniji stav naučnog i znanstvenog znanja Allahovog jedinstva. Ovi ajeti također dokazuju pripadanje apsolutnog suvereniteta isključivo Allahu, Jedinom Stvoritelju i Onome Koji upravlja univerzumima, a ovi ajeti opovrgavaju bilo koji oblik politeizma ili pripisivanja suparnika ili jednakih Njemu. Oni također naglašavaju da sve stvoreno u njihovim najvišim i najnižim traži *(ar. tasmud)* i nalazi sve svoje potrepštine u Njegovom vlasništvu, i svi su oni u zavisnosti o Njegovom opskrbljivanju. Ovi ajeti odbacuju nepravilnu ljudsku predodžbu rađanja i rođenja *(ar. lem jelid ve lem juled)*, koja je puka ljudska bojazan što se odnosi na koncept stvaranja i zahtijeva od ljudi da se suzdrže od ovakvih navoda. Ovi ajeti također pobijaju neosnovanu ljudsku ideju identificiranja porijekla i opsega Allaha Svemogućeg ili pravljenja komparacija, zaključaka, projiciranja sličnosti, istorodnosti ili pravljenja jednakosti s Njim. Ovako moćna otkrovenja jesu najviša uputa i ona odvlače vjernika od puteva konfuzije, tame, nerazboritosti i krajnjeg razaranja. Ovo je otkrovenje našeg Stvoritelja o Njemu samome, a esencijalno znanje je to koje čini da ova sura obuhvata sadržinu jedne trećine cijelog Kur'ana.

Njegov uzvišeni atribut "Utočište" *(ar. El-Samed)*, koji je neosporna posljedica traženja Njega od Njegovih stvorenja za sve njihove potrebe i njihove opstojnosti isključivo o njegovom opskrbljivanju, dokazuje Njegovu uzvišenost i perfekciju. S druge

[170] Tirmizi, 2905; u senedu ima jedan prenosilac slabog pamćenja.

strane, opovrgavanje pukog postojanja jednakosti spram Njega dokazuje Njegovu uzvišenost, svetost i to da On nije subjekt antropomorfizma ili pripisivanja ljudskih karakteristika načinom navođenja primjera.

Njegov uzvišeni atribut "Jedan" *(ar. Ehad)* jeste jasno pobijanje pogrešnog ljudskog koncepta postojanja ostalih stvoritelja pored Njega, ili saradnika, ogranaka, ili čak pomagača. Sveti atribut Ehad jeste također veličanje Njegovog autorstva i Njegove isključive prisutnosti veličanstva i slave.

Ova tri uzvišena atributa: El-Samed; Ehad; i Lem jelid ve lem juled, jesu suština znanja koje stvorenje mora obuhvatiti (sadržavati u sebi) i oni su glavni način priznavanja Njegove jednoće.

Što se tiče dvije zaštitničke sure (113. i 114.) *(ar. el-Mu'avviztatejn)*, one predstavljaju zaštitni štit i molbu stvaranja za neoborivo i neprobojno utočište u Allahovim svetim riječima od bilo kojeg i svog zla uključujući zla koja izlaze u tami noći *(ar. gasik)* i njenom glavnom znaku mjesecu kada je njegovo svjetlo nejasno ili tamno. Ovako zli i štetni duhovi kriju se za vrijeme dnevne svjetlosti, gdje oni ne mogu izaći na površinu, i uzimaju prednost noćne tame da djeluju, uzrokuju pustošenje i haraju kroz psihičke sfere pospanih i onih nepravednih, slabih, nepromišljenih ljudi, s nemarnošću njihovih obaveza spram njihovog Gospodara, i onih zaboravnih i neupućenih-dakle, traženje utočišta u zaštitničkoj moći Allahovih svetih riječi od zlih čini šarobnjaka i vračara koji vežu čvorove na konopac, pljuju i pušu na njega s kletvama i proklinjanjima. Uzvišeno utočište traženo u ovoj dovi također uključuje zaštitu protiv onih zavidnih, njihove štetnosti, zloslutnosti kao i zaštitu od urokljivog oka.

Posljednja sura El-Nas ili Ljudi, predstavlja potrebnu dovu za slugu i ovisnika *(ar. 'abd)* prema zalihama njegovog Gospodara, koji traži Allahovu zaštitu protiv bilo kog i svakog proklinjanja, i da rastjera zlo od ljudskih i džinskih šejtana.

U biti, obje sure osiguravaju zaštitu od ovakvog zla prije nego što ono počne djelovati. One su najbolji štit, a njihova moć je neoboriva. Zbog ovoga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., preporučio 'Ukbeu bin 'Amru da ih uči redovno poslije svakog namaza, i rekao mu je: "Nijedan tragač Allahove zaštite nije nikad primio bolji štit nego što su to ove dvije dove."[171] (Preneseno od imama Tirmizija)

Također je preneseno u sahih hadisu da se prije objave ove dvije sure Allahov Poslanik, s.a.v.s., osjećao bolesnim zbog zlog vračanja njegovih neprijatelja koji su izveli njihovo zlo djelo vezivajući jedanaest čvorova na konopac i pušući nad njima izgovarajući specijalnie kletve. Ove su mu dvije sure tada objavljene, a melek Džibril, r.a., spustio ih je od njegovog Gospodara. Svaki put kad bi ih učio, po jedan čvor bi se razvezao, sve

[171]Ahmed, 4/155; Tirimizi, 2905; Ebu-Davud, 1523; Nesai, 3/68; sened je sahih.

dok svih jedanaest čvorova nisu postali razvezani, i napokon Allahov Poslanik, s.a.v.s., ustao je na noge kao da je čvrsto vezan povez skinut i on je postao slobodan od njihovog zlog čina.

1.14 Koristi od soli

Što se tiče posljedica prirodne medicine i upotrebe raktificirane soli, ona je korištena kao antidot za vrući i hladni otrov. Ona privlači otrov i razlaže ga, a posebno je djelotvorna protiv škorpionovog otrovnog uboda. Ibn-Sina (Avicena) preporučio je pravljenje kreme od soli i lanenog sjemena i njene primjene kao toplog obloga. Ostali tradicionalni liječnici također spominju so i opisuju njenu osobinu privlačenja otrova i njegovog razlaganja i njenu korisnost kao purgativa u stimuliranju povraćanja, poboljšavanja apetita ili kao okrepljujućeg napitka. Pretjerana upotreba soli izaziva svrab, dok njena ublažena upotreba uljepšava boju kože. So je također korištena u omekšavanju vode za kupanje i kao konzervans i stabilizator.

Pošto škorpionov ubod uzrokuje osjećaj pečenja koji zahtijeva rashlađivanje, privlačenje i razlaganje, apliciranje soli ili slane vode na ranu osigurava lagahni način njegovog liječenja.

Imam-Muslim izvijestio je u svojoj zbirci sahih hadisa predanje od Ebu-Hurejrea da je jedan čovjek došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekao: "O Allahov Poslaniče, ubo me škorpion sinoć!" Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je: "Da si samo molio prije svog odlaska na počinak: 'Tražim utočište u Allahovim savršenim riječima od bilo kojeg zla koje proizlazi iz Njegovih stvorenja', nijedno zlo ti ne bi moglo naškoditi!"[172]

Pojedinac bi trebao shvatiti da su duhovni lijekovi djelotvorni u oba slučaja: prije i nakon što se nedaća desi. Redovno učenje dova može spriječiti ovo dešavanje, čak i ako se ono desi, no zlo će biti poništeno Allahovim dopuštenjem, dok primjena dova nakon što se nedaća desi poništava zlo i raspršuje njegovo dešavanje. S druge strane, upotrebljavanje prirodnih lijekova može biti djelotvorno nakon što se nedaća desi. Dakle, redovno učenje dova za zaštitu *(ar. ta'viza)* može spriječiti uzročnika ili smanjiti njegove posljedice. Stupanj djelotvornosti ovakvih dova, između ostalog, ovisi o učenju ispravne zaštite, njene snage ili njene slabosti.

Stoga, učenje tačno određenih izlječujućih rukji ili nošenje hamajlije ili prizivanje ta'viza korišteno je u očuvanju zdravlja ili nadvladavanju bolesti. Što se tiče prve svrhe učenja ta'viza, preneseno je od Aiše, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao

[172]Muslim, 2709.

učiti sure Ihlas i El-Mu'avizetejn *(Felek i Nas)*, potom je puhao u dlanove i potirao je njima lice i ostale dijelove tijela što su ruke mogle dosegnuti.[173] U drugom hadisu 'Uvza Ebi-Derda' preneseno je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prije odlaska na počinak uobičavao moliti: "O Allahu, Ti si zaista moj Gospodar. Nema boga osim Tebe. U Tebe ja vjerujem i Ti si Gospodar Veličanstvenog prijestolja." Mi smo ranije objasnili ovu Poslanikovu dovu i ko god je uči ujutro, nijedno zlo mu neće nahuditi do večeri, a ko god je uči uvečer, nijedno zlo mu neće nauditi do jutra.[174]

Preneseno je u "Dva sahiha" da ko god prouči posljednja dva ajeta sure El-Bekare navečer, imat će opširnu zaštitu.[175] Ova dva ajeta u prijevodu znače: "S *imenom Allaha Milostivog, Samilosnog. Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova, i vjernici-svaki vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i knjige Njegove i poslanike Njegove: "Mi ne izdvajamo nijednog od poslanika Njegovih. "I oni govore: 'Čujemo i pokoravamo se; oprosti nam, Gospodaru naš, Tebi ćemo se vratiti. 'Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih: u njegovu je korist dobro koje učini, a na njegovu štetu zlo koje uradi. Gospodaru naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo! Gospodaru naš, ne tovari na nas breme kao što si ga tovario na one prije nas! Gospodaru naš, ne stavljaj nam u dužnost ono što ne možemo podnijeti, pobriši grijehe naše i oprosti nam, i smiluj se na nas. Ti si Gospodar naš pa nam pomozi protiv naroda koji ne vjeruje!'" (Kur'an, 2:285-286)*

Također je preneseno u Muslimovom "Sahihu" da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada neko dođe na neko mjesto i odmah prouči: 'Tražim zaštitu Allahovih savršenih riječi od bilo kojeg zla koje može proizaći iz Njegovog stvorenja,' ništa mu neće naštetiti za vrijeme njegovog boravka tu."[176]

Također je preneseno u Ebu-Davudovom Sunenu da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao moliti u sumrak za vrijeme putovanja:"Čuj me, o zemljo! Moj Gospodar i tvoj Gospodar je Allah. Tražim utočište kod Njega od tvog zla, od bilo kog zla kog nosiš u sebi i od bilo kog zla koje hoda po tebi. Tražim Allahovu zaštitu od lava ili bilo kog divljeg stvorenja, od zmije ili škorpiona, od bilo kojih zlih stanovnika ovog mjesta i tražim Allahovu zaštitu od bilo kog stvorenja i onoga što ono nosi."[177]Što se tiče druge vrste rukje, već ranije smo je objasnili u ranijim poglavljima.

[173]Buharija, 11/107; Muslim, 2192.

[174]Prenosi Ibn-Sinni u "Amelu jevmin ve lejletin", str. 20,21; Iraki ga pripisuje Taberaniji, hadis je daif.

[175]Buharija, 9/50; Muslim, 808.

[176]Muslim, 2708.

[177]Ebu-Davud, 2603; Ahmed, 2/132; U senedu ima jedan prenosilac koga samo Ibn-Hibban smatra povjerljivim, ostali prenosioci su u potpunosti povjerljivi.

1.15 Liječenje ekcema rukjama

Naveli smo u ranijem poglavlju predanje koje je prenio Enes, r.a., zabilježeno u Muslimovom "Sahihu" da je Allahov Poslanik ,s.a.v.s., dopustio učenje rukji za odbranu od urokljivog oka, otrovnog ujeda i ekcema. U vezi s ovom temom preneseno je u Ebu-Davudovom Sunenu da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom došao do Hafse i tu je zatekao Šafa'u bint Abdullah kako je uči da piše. On je zapovijedio: "Kao što je učiš kako da piše, zašto je ne naučiš rukji za ekcem?!"[178]

Ekcem *(ar. nemleh)* jeste kožno oboljenje koje se manifestira upaljenom, svrbljivom upalom kože koja često sadrži male prištiće ispod kože i formaciju krljušti. Dermatitis, koji je uzrokovan vanjskim podražiocem jeste često zamjenljivi termin s ovakvom upalom kože poznatom kao ekcem koji u nekim slučajevima proizvodi osip sličan onome od iritirajuće kiseline uzrokovane mravljim ili paukovim ujedima. Ovakvi insekti ubrizgavaju u njihove žrtve bezbojnu kiselinu koja je također nađena u žari kod mnogih biljki. Postoje tri vrste ekcema: eritrodermični ekcem (ekcem kod kojeg je koža crvena); ekcem uzrokovan pretjeranim i abnormalnim lučenjem žlijezda lojnica; i ekcem koji izlučuje tekućinu. Postoji također nekoliko vrsta kožnih osipa koji liče na ekcem i poznati su kao ekcematoid.

Preneseno je da je Šafa' bint Abdullah također uobičavala učiti rukje u vrijeme džahilijeta. Primila je islam u Meki i dala je prisegu Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., malo prije nego što je on učinio hidžru. S obzirom na ranije navedeni hadis, izvješteno je da je Šafa' potom rekla: "O Allahov Poslaniče, uobičavala sam učiti rukje prije islama, trebam li ih proučiti pred tobom?" Potom je proučila: "S imenom Allaha, ovaj osip mora se isušiti kroz pore kože i da ne uzrokuje više štetu. O Vrhovni gospodaru, otkloni ovu nedaću, o Pazitelju i Branitelju ljudi."

Šafa' bint Abdullah uobičavala je učiti ovu dovu sedam puta nad biljkom alojom ili božura *(lat. Paeonia)*, smrviti njeno lišće i cvjetove, pomiješati ih s ishlapljenim ocatom na čistom kamenu i utrljavati to preko iritiranog područja. Obično, ovaj tretman je onda bio djelotvoran.

1.16 Upotreba rukji protiv zmijskog ujeda

Preneseno je u Sunenu od Ibn-Madždžea da je Ibn-Šahab el-Zahiri rekao: "Jednog od ashaba Allahovog Poslanika, s.a.v.s., je ujela otrovna zmija. (Da bi istakao validnost rukji) Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao je: "Ima li iko ovdje ko zna određenu rukju za

[178]Ebu-Davud, 3887; Ahmed, 6/372; sened je sahih.

ovo?' Ashabi su odgovorili: 'Porodica Hazam uobičavala je da uči određene rukje u otklanjanju posljedica otrovnog zmijskog ujeda, ali otkako je to zabranjeno, oni su odustali od toga." Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je potom: 'Zovite Ammar bin Hazama!' Kada je on stigao, rečeno mu je da prouči njegovu tačno određenu rukju, a kad je to uradio, Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: 'Ne postoji ništa loše u tome,' i on mu je dao dopuštenje da to uči, a žrtva zmijskog ujeda se kasnije oporavila."[179]

1.17 Liječenje gnojenja, čireva ili posjekotina rukjom

Aiša, r.a., prenijela je da kada bi se neko žalio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na gnojenja *(lat. Pyosis)*, čir ili ranu, Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao bi pokazati vrhom kažiprsta a potom dodirnuti prašinu *(ar. turab)* njime i moliti: " S imenom Allaha, Koji je stvorio prašinu od naše zemlje i načinio pljuvačku nekih od nas ljekovitom tvari za naše bolesne-Njegovim dopuštenjem, naš Gospodaru." Allahov Poslanik, s.a.v.s., dodirnuo bi potom zaraženo područje prašinom koja se sakupila na njegovom kažiprstu dok bi učio ovu dovu.[180](Preneseno u Buharijinom i Muslimovom Sahihu)

بِسْمِ اللهِ تُرْبَةُ أَرْضِنَا بِرِيقِ بَعْضِنَا لِيَشْفَى
سَقِيمُنَا بِإِذْنِ رَبِّنَا

Navedena je dova lagahna i korisna, a smatra se složenim tretmanom dostupnim svakome. To je blaga terapija i naznačava istančano i duboko znanje. Pomoću nje pojedinac može liječiti inficiranu ranu svog brata, posjekotinu, čir, rane ili zagnojenost, pogotovo kada pristup ostalim lijekovima nije moguć. S druge strane, zemlja je izvor i majka svakog lijeka. Nepomiješano i čisto tlo je hladno i suho, i blago nanošenje njene prašine na inficiranu kožu pomoći će isušivanje vlažnosti i gnoja koji su se već formirali pod kožom.

Obično neki ljudi osjećaju nelagodu ili uzrujanost nakon zadobijanja obične rane ili kada rana propada sa zagnojenošću. Njihov osjećaj nelagode također predstavlja neravnotežu vrućine kao jedne od četiri tjelesna temperamenta. Kombinacija vrućine prirodne klime, vrućine temperamenta i vrućine same rane ili njenog gnoja suzbijaju se hladnom i suhom zemljom koja je hladnija od mnogih jednostavnih hladnih lijekova, a pogotovo kada je prašina očišćena i osušena za ovu svrhu.

[179]Muslim, 2199.

[180]Buharija, 10/176 i 177; Muslim, 2194.

Ovakve su infekcije ponekad popraćene smrdljivim vlažnostima i (gnojnim) iscjetkom *(lat. Pyorrhea)*, a suha i hladna zemlja ili očišćena glina učestvuje u postepenom i progresivnom ishlapljivanju ovakvih vlažnosti koje bi inače spriječile oporavak. Ovaj progres pomaže uravnotežívanju tjelesnih izlučevina u inficiranom području, a kao posljedicu toga imamo Allahovim dopuštenjem, eliminaciju uzročnika i popratne boli.

Kao što je objašnjeno u navedenom hadisu, Allahov Poslanik, s.a.v.s., polizao bi potom vrh kažiprsta i dodirnuo njime prašinu, potom bi polahko stavio svoj prst na pogođeno područje sa svom prašinom koja je ostala na njemu dok bi učio navedenu dovu. Blagoslovi ovakve dove uključuju zazivanje Allahovog svetog imena, povjeravanje svih stvari Njemu i oslanjanje na Njegovu dobrotu da podari opooravak. Prema tome, prirodne i duhovne su jezgre kombinovane, a djelotvornost namjere postaje jača. Što se tiče izbora riječi "naša zemlja" od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ovo bi moglo označavati majku zemlju, podjednako dobro kao i blagoslovljeno tlo grada Medine. Skolastičarska mišljenja variraju u ovom slučaju, ipak opće je poznata stvar danas da je nanošenje očišćene gline na kožu najkorisnije za mnoge vrste oboljenja i kožnih bolesti. Galen je naveo u svojim djelima da je on vidio u Aleksandriji (Egiptu) ljude koji su bolovali od splenomegalije (uvećanja slezene) i od vodene bolesti, a koji su aplicirali egipatsku glinu oblažući je na svoja stegna, leđa ili rebra, i izgledali su kao da im ova terapija prija, a ona je poznata kao peloterapija ili pelopatija.

Nadalje, oblaganje kože ovakvom prirodnom glinom osigurava snažno isušivačko djelovanje, djeluje kao jak apsorbent i može pomoći u mnogim vrstama septičnih čireva, trovanja krvi, mlitavosti kože i ostalim kožnim abnormalnostima. U nekim dobro dokumentiranim slučajevima oboljeli od trajne tjelesne gojaznosti kao posljedice abnormalnog abdominalnog ili vaginalnog istjecanja krvi, podjednako kao i od intenzivne purgacije krvi površinskim zarezivanjem kože u kupicu iz njihovih nogu ili bedara i oboljeli od brojnih hroničnih bolesti koje pogađaju osjetljive dijelove tijela koji su u potpunosti oporavljeni, okoristili su se uveliko od apliciranja ove prirodne gline.

Prirodna je glina bogata mineralima i vodenim aluminijum silikatom koji efikasno upijaju vodu. Ovakva je glina nastala hemijskim razlaganjem stijena. Terra sigillata je, naprimjer, sredstvo koje zaustavlja krvarenje. Upijajuća i zatvarajuća snaga ovakve gline također potpomaže prozirnost ćelija, kontrakciju tkiva i formiranje novih ćelija koje začepljuju čireve.

Ako su ovakve osobine prirodne gline iz običnog tla, šta onda trebamo misliti o najblagoslovljenijem tlu na zemlji, koje je tlo grada Medine, grada svjetlosti, pogotovo kada je pomiješano sa najblagoslovljenijom pljuvačkom Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i kada je ovakav čin popraćen s istinskim prizivanjem najuzvišenijih atributa Njegovog gospodara? I kao što smo ranije objasnili, djelotvornost rukji umnogome ovisi o stanju i vjeri zazivača, i reakcije koju pokazuje bolesna osoba spram toga i njene vjere u

djelotvornost rukje. Ovakvi aspekti ne mogu biti opovrgnuti od bilo kog mudrog liječnika. Ako onaj što izvodi ovakvu rukju nađe u sebe pomanjkanje pravog stanja umijeća (znanja) ili se osjeća neadekvatnim da proizvede ovakve posljedice, onda neka on moli šta god njegovo srce može skupiti, i on bi trebao završiti svoje prizivanje riječima:"Mašaallah" (Allahovom voljom bit će urađeno).

مَا شَاءَ اللهُ

1.18 Liječenje boli i opće slabosti rukjom

Imam je Muslim prenio u svom "Sahihu" da se Osman bin Ebu-el-As jednom žalio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na neku hroničnu bol od kog je bolovao još od ranih dana njegovog prelaska na islam. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je potom rekao: "Stavi svoju (desnu) ruku na mjesto koje te boli, i moli: 'S imenom Allaha', tri puta, a onda ponovi sedam puta: 'Tražim utočište u moći Allahovoj i Njegovoj vrhovnoj vlasti nad svim protiv onoga što ja proživljavam i muke koja me iscrpljuje.'"[181]

Pojedinac će u ovom receptu naći prizivanje Allahovog vrhovnog imena, povjeravanje sudbine u ruku Istinskog izlječitelja, oslanjanje na Njegovu milost i samilost, i traženje utočišta u Njegovoj suverenosti i moći protiv poteškoća i patnji koje bol može prouzročiti. Ponavljanje ove dove blagotvornije je i sigurnije, i ono je poput obnavljanja recepta za izbacivanje bolesti. Što se tiče ponavljanja zazivanja sedam puta, nema sumnje da broj sedam evocira određene koristi koje se ne mogu naći u ostalim brojevima, kao što smo to diskutirali u ranijim poglavljima.

Također je preneseno u "Dva sahiha" da kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., posjećivao bolesnu osobu u svojoj porodici, on bi uobičavao premazati ga (uljem) prelazeći svojom blagoslovljenom rukom preko bolesnikove glave dok bi molio: "O Gospodaru i Opskrbitelju ljudi, otkloni ove nedaće i izliječi ovog roba. Uistinu, samo Ti imaš moć liječenja i samo Ti možeš dati neprekidan oporavak."[182]

اللَّهُمَّ رَبَّ النَّاسِ أَذْهِبِ الْبَأْسَ وَاشْفِ لاَ شِفَاءَ إِلاَّ
شِفَاؤُكَ شِفَاءً لاَ يُغَادِرُ سَقَمًا

[181]Muslim, 2202.

[182]Buharija, 10/178; Muslim, 2191.

Ova rukja preklinje Allahovo najšire savršenstvo, suverenost jedinih samoodržavajućih atributa *(ar. rububijjet)* i Njegovu milost, koja obuhvata sve da bi obdarila ovakve blagoslove oporavka, i da samo On ima ovakve moći i niko drugi ne može postići oporavak od bolesti (osim Njega). Dakle, ova dova obuhvata veličanje Njegove jednoće *(ar. tevhid)*, spoznaju *(ar. ihsan)* Njegovog poznavanja svega i priznavanje Njegovog apsolutnog gospodarstva *(ar. rububijjet)*.

1.19 Nadvladavanje vrućice uzrokovane nedaćom i tugom

Allah Svemogući kaže: *"A ti obraduj izdržljive, one koji, kad ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: "Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti!" Njih čeka oprost od Gospodara njihova i milost; oni su na Pravom putu!" (Kur'an, 2:155-157)*

Mi također nalazimo srodno upućivanje na navedeni ajet u mesnedu imama Ahmeda, u kojem stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s. rekao: "Ko god je napadnut s nedaćom i kaže: 'Mi smo Allahovi i mi ćemo se Njemu vratiti. Gospodaru, Ti budi moj pomagač u ovom pokušaju i zamijeni moj gubitak s onim što je bolje.' Allah će mu sigurno pomoći i nadomjestiti njegove gubitke s onim što je bolje."[183]

إنَّا للهِ وإنَّا إليه راجعون اللهمَّ أجرني من مُصيبتي وأخلفْ لي خيراً منها

Ovakve riječi mudrosti predstavljaju krajnji lijek za patnje. One demonstriraju spoznavanje Gospodara i najkorisnije su za dobrobit na ovom i budućem svijetu. Ove riječi također jasno obuhvataju dva uzvišena elementa, i kada ih rob shvati, oni će zasigurno okupirati njegovu pažnju i učiniti da njegova nedaća izgleda beznačajnom. Prije svega, navedena dova podrazumijeva da rob, njegova porodica i njegov imetak istinski pripadaju Allahu. Koje god darove Allah dž.š., dao da bi opskrbio privremene potrebe Njegovog roba za vrijeme njegovog života na ovom svijetu, On ima puno pravo zadržati ih ili ih obustaviti. Kada ih Allah Svemogući uzme natrag, oni su poput pozajmljene stvari, gdje pozajmljivač ima puno pravo obnoviti zaključak o vremenskim granicama. Egzistencija roba na ovom svijetu opkoljena je također dvjema prazninama: jednom prije njegovog rođenja (dolaska) na ovaj svijet, i drugom nakon njegovog odlaska s njega. U ovom smislu, Vlasnik ima puno pravo odrediti upotrebu bilo kojeg dara kog je On učinio dostupnim na vremenskoj osnovi i pod specifičnim uvjetima ili lišiti Svoje

[183]Ahmed, 4/27; kaao i Muslim, 918, u poglavlju o dženazi – šta se kaže kod kušnje.

stvorenje od daljeg njegovog korištenja. Nadalje, to dokazuje da ovakve podređene komponente nisu nagovještavajuće za apsolutnu zavisnost i da Istinski vlasnik kontroliše vremenske periode njihove upotrebe. Dakle, kako može prolazna egzistencija prihvatiti neprekidno vlasništvo? Ovakvi pozajmljeni elementi nemaju moć da istinski podupiru ili štite pojedinca od nedaće, ili da ga brane nakon što on napusti ovaj svijet. U ovom smislu, Allah je Svemogući isključivi Vlasnik svega, i niko nema istinsko vlasništvo bilo čega osim Njega i pojedinčeva upotreba ovakvih elemenata mu ni u kom slučaju ne dopušta da raspolaže njima kako mu je volja (po svom nahođenju). Umjesto toga, ovakva je prolazna upotreba subjekat vremenskim periodima i uvjetima Vlasnika.

Drugi aspekt navedene dove bavi se nedvojbenom destinacijom roba i njegovom konačnom i neophodnom povratku svom Gospodaru. Mudrost je Stvoritelja načinila ovakav povratak obaveznim za sva stvorenja, i da oni moraju iskusiti smrt, razdvojenost od svijeta i dolazak pred istinskog Vrhovnog Gospodara i stati goli kao na dan kada su bili stvoreni. Niti porodica niti pleme na taj dan neće biti tamo da ga brane, već umjesto toga, vlastita dobra i loša djela svake osobe bit će ispravno izvagana. Kada je ovakvo elementarno stanje shvaćeno, onda kako može iko posjedovati išta, veseliti se imanju nečega ili biti žalostan zbog gubitka nečega? U ovom pogledu, pojedinac mora držati svoj fokus na njegovom konačnom cilju, imajući na umu putnikova pravila opstanka.

Spoznavanje sudbine *(ar. kadr)* također potvrđuje neminovnost dešavanja i nedešavanja određenih događaja. Allah Svemogući potvrđuje ovaj aspekt u Kur'anu govoreći: *"Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi, to je Allahu, uistinu, lahko, da ne biste tugovali za onim što vam je promaklo, a i da se ne biste previše radovali onome što vam On dadne. Allah ne voli nikakve razmetljivce, hvalisavce." (Kur'an, 57:22,23)*

Kao lijek za ovakvu bolest, pojedinac bi trebao stati za trenutak i razmisliti nad njegovom tzv. "nesretnošću" i okolnostima, i on će zasigurno naći da paralelno sa njegovim gubicima, njegov mu je Gospodar *(ar. Rabb)*, u Njegovoj neizmjernoj milosti i nedokučivoj veličanstvenosti, zadržao dar jednake vrijednosti ili čak bolji. S druge strane, kroz ovakvu nedaću, Allah Svemogući dao mu je mogućnost da razmišlja o Allahovoj dobroti i raspozna misteriju Allahove kontrole *(ar. kujumijja)* nad svim univerzumima. Nadalje, primjenjivanjem strpljivosti nad nedaćom, pojedinac će otkriti da je Allah Svemogući sačuvao za njega veću nagradu, i pošto je to Allahova volja, On sigurno ima moć da to učini neizmjernim. Kroz razmišljanje, pojedinac će također raspoznati da Allah Svemogući ima moć da nanese veće nedaće i da je, zbog Njegove milosti prema Njegovim stvorenjima, On uviđavno ograničio utjecaj onoga što Njegov rob shvata kao nedaću.

1.20 Gašenje vatre zbunjenosti

Da bi se ugasila vatra osjećaja zbunjenosti ili potištenosti kao rezultata nesreće, pojedinac bi trebao pogledati oko sebe i sagledati da bi njegova nesreća mogla biti veća. On bi također trebao promatrati druge koji možda proživljavaju veće nedaće u procesu učenja njihovih vlastitih lekcija, i gledajući bliže, on će shvatiti da svjetlucanja "idealne porodice" koja može izgledati da ima dobru sreću, također mogu kriti duboku tugu i nezadovoljstvo.

Dakle, ako pojedinac pogleda na desnu stranu, hoće li on vidjeti išta drugo osim iskušenja i nedaća? A ako on pogleda na lijevu stranu, hoće li vidjeti išta drugo osim tuge i nezadovoljstva? Zapravo, ako pojedinac bude tražio širom cijelog svijeta, on će naći da nijedna duša nije oslobođena od bilo koje vrste iskušenja. To je bilo gubitak drage osobe ili žaljenje o rutinskoj dnevnoj glavobolji na poslu. Pojedinac će također shvatiti da istinska sreća na ovom svijetu jeste san koji se može desiti prilikom nečijeg spavanja ili da je on poput sjene koja će nesumnjivo nestati netom kao kad zalazi Sunce i da šta god uzrokuje veselje, to će ultimativno uzrokovati mnogo tuge i teški jad. On će također shvatiti da ono što nekoga čini sretnim jedan dan na ovom svijetu može uzrokovati njegovu tugu decenijama u životu poslije smrti, da će nečije privremeno zadovoljstvo zasigurno biti praćeno produženim periodom neimaštine, da je kuća puna opskrbe i zaliha također puna praha, da kad god svijet nudi nekome jedan dan mira i radosti, on svakako ima jedan nepovoljan dan za njega.

Ibn-Mesud, r.a., jednom je rekao: "Prevelika će količina zadovoljstva zasigurno biti slijeđena s mnogo tuge, a sretna porodica će jednog dana biti napadnuta s izrazito dubokom žalošću kada bude oplakivala svog umrlog." Imam Ibn-Sirin rekao je jednom: "Kad god postoji smijanje, to će sigurno biti praćeno plakanjem." Hind bint Nu'man rekla je jednom: "Jednog jutra vidjela sam moju porodicu kao najjaču i najbogatiju, a sa zalaskom sunca, postali smo najmanji i najogoljeniji od (svih)ljudi. Sigurno, kad god Allah Svemogući napuni jednu kuću obiljem, On je također zaogrće prahom." Neko ju je zamolio da ispriča svoju priču, a Hinda je odgovorila: "Naša porodica je doživjela dan kada nije postojao nijedan Arap koji nas nije usrdno molio da upotpuni svoje potrepštine, a kasnije mi nismo mogli naći nijednog Arapa koji bi pokazao milost prema nama."

Njena sestra Harka bint Nu'man nađena je jednom kako plače za vrijeme procvata dinastije Nu'man. Neko ju je upitao: "Šta te je rasplakalo, da li te je neko povrijedio?" Ona je odgovorila: "Ne! Upravo sam se osvjedočila procvatu moje porodice, i spoznala da rijetko sreća napuni jednu kuću bez bivanja iznenadnog pojavljivanja tuge." Ishak bin Talha ju je jednom posjetio i upitao ju: "Kako se osjećaš u prolazu kraljevstva?" Ona je odgovorila: "Ono što proživljavamo danas jeste zasigurno bolje nego ono jučer.

Ipak, nalazimo u knjigama (historije) da nijedan čovjek nije nikad okusio dan klicanja bez podnošenja kao posljedice toga preokreta i da život nije nikad pokazao ikome bilo koji dan zamamne ljepote i privlačnosti da mu kasnije nije pokazo svoje zube." Potom je rekla:

"Jednog dana vladali smo ljudskim interesima i konačna odluka je bila naša. Odjednom smo postali potrebni njihovog dobročinstva, nadajući se da će oni biti etični i upravo poput nas! Teško svijetu čija udobnost ne traje, čiji točkovi njegove ljude uzdižu a kasnije ih spuštaju, i lažno se pojavljuje kao da je to bio onaj koji upravlja njihovom sudbinom!"

1.21 Ostali tretmani protiv zabrinutosti i tuge

Pojedinac također mora znati da zabrinutost, tuga, depresija i zbunjenost ne liječe bol niti mu pomažu da nadoknadi gubitke, već, naprotiv, umjesto toga, pored njihovog pogoršanja, oni su dio same bolesti. Pravi lijek nalazi se u strpljenju i prepuštanju svih odgovornosti Allahu Svemogućem. To je zbog toga da bi se On usrdno molio i da bi se približilo Njegovoj blagoslovljenosti, milosti i uputi. Allah je obećao spustiti ovakve blagoslove na vjernike koji su strpljivi. Padanje u istu grešku u ovom slučaju štetnije je nego inicijalni šok. Zabrinutost, depresija i tuga kod pojedinca uzrokuju zlobnu radost neprijatelja, uzrokuju bol prijateljima, oduševljavaju pojedinčevog osobnog šejtana, degradiraju njegovu nagradu, ograničavaju njegova postignuća i slabe njegov duh. Radi kontrasta, kada je pojedinac uspješan u strpljivosti i duboko razmišlja o događaju, a Allahova volja je iza svega, on će biti u mogućnosti odagnati svog šejtana, izopćiti svoja ulagivanja i nezadovoljstva, umanjiti svoje potrebe. U međuvremenu, volja pojedinca odobrovoljila je njegovog Gospodara, utješila je one koji brinu za njega, zadovoljila srca prijatelja i uznemirila njegovog neprijatelja. Suočavanjem s nedaćom i njenim podnošenjem s hrabrošću i strpljivošću, pojedinac će biti u mogućnosti utješiti svoje prijatelje prije nego što oni dođu da mu daju podršku. Ovo je istinsko podnošenje i najveći oblik savršenstva, a niti je depresija, beznadežnost, malodušnost, glasno jadikovanje, zamjeranje nečijoj vjeri ili nezrelo mijenjanje nadolazećeg (dešavanja).

Drugi lijek za zabrinutost, tugu, depresiju i zbunjenost jeste znati da primjenjivanje strpljivosti i promišljanje o mudrosti koja je iza događaja *(ar. ihtisab)* jeste blagoslov koji će donijeti neprestano voće krajnjeg veselja, počastvovanosti i zadovoljstva, koji uspoređeni sa prolaznom i ograničenom perspektivom emocionalnog uzbuđenja vežu se nedoživljavanje nedaća, netrpljenje gubitaka ili postepenim umanjivanjem pojedinčevih sklonosti na ovom svijetu. U ovom slučaju, najvrednije je za vjernika znati da kad on primjenjuje strpljivost i izražava zahvalnost *(ar. el-hamd)* njegovom Gospodaru za sve što mu se desi, Allah Svemogući nagradit će ga prebivalištem onih koji su zahvalni,

poznatim kao bejtul-hamd, koje je rezervisano za istinske robove stanovnike Dženneta. U ovom smislu, pojedinac bi trebao vrednovati nagradu i razmisliti koje je veća nedaća i gubitak: ono prolazno ili ono vječno? Da li bi radije odustao od onoga što on nema moći da zadrži ili izgubi ono što on inače ne može dobiti? Svakako, gubljenje kuće zahvalnosti u Džennetu veći je gubitak.

Imam Tirmizi je izvjestio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Na Dan polaganja računa, ljudi će poželjeti da su imali kožu izrezanu škarama na ovom svijetu, jednu mrvicu nekada, u odnosu na ogromne blagoslove i veličanje za one koji su podnosili svoje nedaće sa strpljivošću i zahvalnošću na ovom svijetu."[184] U ovom pogledu, jedan od naših predaka rekao je: "Kada na dunjaluku ne bi bilo iskušenja i patnji, ušli bismo u Džennet kao siromasi."

Drugi lijek za ovu bolest jeste da se utješi srce pojedinca s nadom i očekivanjem da će Allah Svemogući sigurno nadoknaditi vjernikove patnje nečim boljim. Ustvari, svaka patnja na ovom svijetu jeste nadoknadiva osim gubitka pojedinčeve povezanosti sa Svemogućim Allahom. Drugi lijek sastoji se u vjernikovom nesumnjivom znanju da njegov udio u nedaći nije mogao biti izbjegnut. Dakle, ako je on zadovoljan, onda su kreposti zadovoljstva njegova nagrada, a ako je on uznemiren, onda su točkovi nezadovoljstva pogubno grotlo njegovog gubitka.

U ovom smislu, pojedincu je dat izbor između dobre ili loše sreće. Ako ga njegova nedaća razbješnjava, uzrokuje mu srdžbu, nezadovoljstvo i nezahvalnost, njegovo će ime biti upisano u spisak osoba gubitka i destrukcije. Ako njegova nedaća prouzrokuje zabrinutost, depresiju i zanemarivanje njegovih tekućih dužnosti, kako duhovnih tako i onih religioznih, ili ako to uzrokuje da on zakorači u zabranjena područja, njegovo će ime biti upisano u spisak onih nemarnih i nepažljivih. Ako ga njegova nedaća primorava da se žali i da bude nestrpljiv, njegovo će ime biti upisano u spisak onih nesretnih i zavedenih. Ako pojedinčeva nedaća uzdiže njegov prigovor Allahovoj volji, on je pokucao na vrata ateizma *(ar. kufr)* ili se zapleo u putevima otpadništva. S druge strane, ako vjera čovjeka vodi da se suoči s nedaćom sa strpljivošću i ako to uzrokuje zadovoljstvo s Allahovom voljom, njegovo ime će biti upisano u spisak blagoslovljenih i zadovoljnih, a ako ga nedaća tjera da bude još zahvalniji svom Gospodaru, njegovo će ime biti upisano u spisak onih zahvalnih. Ako mu nedaća povećava njegovu ljubav i čežnju da sretne svoga Gospodara, njegovo će ime biti upisano u spisak onih iskrenih koji istinski vole svoga Gospodara.

U vezi s ovom temom, nalazimo u Musnedu imama Ahmeda i Sunenu imama Tirmizija predanje od Mahmuda bin 'Ubejda, hadis da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada Allah voli neke ljude, On ih stavi na iskušenja. Oni sretni zadovoljni su i sretni njihovim Gospodarem, a oni nesretni srditi su i ogorčeni."[185]

[184]Tirmizi, 2404; daif.

[185]Hadis je sahih, Ahmed, 5/427; Tirmizi, 2398; Ibn-Madždže, 4031.

Tajna i priroda leže u pojedinčevom bezuvjetnom ugovoru i harmoniji s njegovom voljenom. Dakle, ako neko nađe kod sebe prigovaranje, ljutnju ili ogorčenost prema onome za koga on tvrdi da ga voli, on zasigurno nema ljubavi spram te osobe. On nekako voli da odobroljava voljenu osobu i predstavlja samog sebe kao osobu koja zaslužuje prijekor, i on postaje glavnim svjedokom svog vlastitog dvoličnjaštva i laži. U vezi s ovom temom, Ebu Derda', r.a., rekao je: "Kada Allah nešto odluči, On voli da Njegovo stvorenje pristane uz to." Za vrijeme njegove bolesti Imran bin Hasun uobičavao je reći: "Ono što ja najviše volim jeste ono što On najviše voli. "Govoreći o nedaćama, Ebul-Ali uobičavao je reći: "Iskušenja su mehlem i lijek koji su djelotvorni samo za istinskog zaljubljenika i nikome drugom nije dopušteno da se okoristi od tog."

Kao što smo objasnili ranije, da bi prevazišao stanje tuge i bolesti, pojedinac mora izvagati vrijednost dvaju veselja i zadovoljstava: onih prolaznih i onih vječnih, i on mora razmotriti koje od dvoga je postojanije, trenutačna pomoć ili neprekidan lijek. Dakle, zadovoljstvo i zahvalnost za svoju nedaću postaje prolaznim zadovoljstvom koje vodi prema uživanju Allahove vječite nagrade, koja je rezervisana za one koji su istinski zahvalni. Kada je ovakav izbor dat, to predstavlja mogućnost da se utjelotvori nadmoćnost pojedinčevog zadovoljstva nad ostalim. Kada bi pojedinac težio prema većoj ponudi, on bi trebao biti veoma zahvalan Allahu zato što ga vodi. Inače, ako on teži prema manjem stanju, on mora shvatiti da je nedaća od koje pati iz njegovog uma, srca, religiozne inverzije i bezbožništva, i ona je mnogo veća nego njegove ovozemaljske nedaće i bolesti.

Nadalje, pojedinac mora znati da Onaj Koji zapovjeda i upravlja promjenom svih prelaznih i neprekidnih stanja jeste Mudri i Pravedni Gospodar, a On je Najmilosniji i Samilosni, i da On ne određuje ovakve događaje u životu pojedinca na ovom svijetu da bi ga uništio, da bi ga povrijedio ili da bi ga razorio. Umjesto toga, kroz Njegovu sveobuhvatnu milost, On ga je suočio s ovakvim iskušenjima bilo da unaprijedi njegov razvoj ili da mu dopusti da shvati svoje stvarno i ogoljeno stanje. Ovakva će iskušenja pomoći robu da raspozna svoje istinsko stanje vjere, zadovoljstva, zahvalnosti, uzdržavanja i strpljenja s njegovim Gospodarem. Za vrijeme ovakvih iskušenja, Allah Veličanstveni želio bi također čuti Svoga roba kako Ga doziva, preklinje Ga, vraća se Njemu, ustrajno kuca na Njegova vrata, traži Njegove blagoslove i naklonost, traži Njegov oprost za svoje grijehe, da čuje za njegov neuspjeh da bi dao odgovarajuću pažnju njegovom ugovoru, njegovom gubitku svoje pažnje ili za bivanje udaljenim od Njegovih stvarnih neprekidnih koristi zbog svjetlucanja dunjaluka. Kada bi vjernik shvatio ozbiljnost svog stanja, on bi zasigurno bio slomljena srca, a njegovo pustošenje ga mora probuditi iz bezglavosti i drijemeža, i on mora dići svoje ruke ka džennetima, plakati za oprost i raspršiti sjene nezadovoljestva, otpora, negodovanja, ogorčenosti i neposlušnosti prema svom Gospodaru.

Šejh Muhjiddin Abdul Kadir Gejlani. r.a.. rekao je jednom: "Dijete, iskušenja ne dolaze da te unište, ona dolaze da iskušaju tvoju strpljivost i vjeru. Dijete, sudbina je lav a lav ne jede leš(inu)." Dakle, nedaće su vikanja sluge, a ovaj je svijet livnica gdje pojedinčeve vrijednosti mogu biti rastopljene njenom vrućinom da bi se modelirala njegova finalna uloga. Konačni ishod može biti bilo zlato ili pak šljaka. Kao što je jedan pjesnik rekao:

"Rastopili smo to misleći da je srebro
Da bismo saznali da je to samo rastaljena željezna šljaka."

Prema tome, ako pojedinac ne odobrava i ne prihvata koristi rikanja ovog svijeta, onda neka on pričeka užasnu riku džehenemske vatre u životu poslije smrti. Rob također mora shvatiti da u skladu s razvojem i proizvodom konačne uloge, imperativ je da on bude ovisan o jednoj od dvije rike: iskušenjima ovog svijeta ili iskušenjima džehenemske vatre. Ako on to razumije, onda bi on trebao biti zahvalan i znati da ga je uistinu Allah počastio i blagoslovio da pretrpi prolazna iskušenja ovog svijeta umjesto onih trajnih u životu poslije smrti. Pojedinac također mora znati da kada bi rob bio imun na ovakva iskušenja i muke, on bi bio napadnut fatalnim bolestima ponosa, arogancije, pobune, faraonizma i stamene bezosjećajnosti, a ovakve će osobine ultimativno i zasigurno uzrokovati da on nestaje u ovom svijetu i da iskusi trajne i neprekidne osjećaje koji izazivaju bol u životu poslije smrti.

Ovakvo je uzvišeno suosjećanje kada On posjećuje Svoga roba s neophodnim lijekovima koji se ispoljavaju kao iskušenja na ovom svijetu. Ovo je ustvari preventivna medicina koja eliminira vjerovatnoću bilo kog malignog rasta ili fatalne bolesti. Ovakav je lijek stvoren da zaštiti pojedinčevu vjeru i pobožnost, da izbaci van preko purgacije mučne posljedice pokvarenog uma i duha i da iznjedri originalnu namjeravanu čistotu. Pjesnik je jednom rekao:

"Ponekad Allah blagoslovi roba s nedaćama,
čak s onim teškim da ih podnosi,
a u drugim prilikama, izobilje je najveća od svih nedaća."

Ipak, svaki rob prima potrebnu i neophodnu količinu lijeka da pomogne purgaciju i ispiranje akumuliranih letalnih supstanci u njegovom umu, srcu i duši, i da očisti svoj sistem. Ovo je čin milosti i ljubavi koje Allah Samilosni daje Svome robu kao određenu pomiješanu dozu koja će međudjelovati s njegovom bolešću, a koja ima mogućnost da nadvlada smrtonosnu bolest. Ovo su bolesti uma, srca i duše. U skladu s običnim ljudskim opažanjem, one su nazvane iskušenjima i nedaćama. Međutim, uistinu, ovakvo je liječenje osnovno iskušenje pojedinčevih stvarnih bolesti i preventivni lijek za one

moguće. U ovom procesu Allah čisti i prečišćava Svoga roba za najčasnije od stanja na ovom svijetu, a to je da Ga on veliča, da Ga gleda i da on prebiva u Njegovoj blizini.

Lijek je također nađen u pojedinčevoj realizaciji i shvatanju da je gorčina ovog svijeta ta koja donosi slatki okus života poslije smrti i da samo Svemogući Allah ima moć da prouzroči ovakvu transformaciju supstance. Pojedinac također mora shvatiti da slatki okus ovog svijeta projicira gorak kraj u životu poslije smrti. Dakle, privremeni prelaz iz gorčine u slatkoću bolji je od njegove antiteze. Ako pojedinac ne može jasno shvatiti značenje ovoga, onda bi on trebao razmišljati o blagoslovljenom hadisu Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Džennet je ograničen s iskušenjima i teškoćama, a džehenemska vatra je ograničena uzbuđenjima i privlačnošću."

Ljudski umovi ne mogu podjednako prihvatiti potpunu suštinu i značenje ovog hadisa, koji također dokazuje da ljudi imaju različite nivoe razumijevanja. Za vrijeme ovakvih iskušenja ljudska istinska suština izlazi na površinu, jer većina ljudi više voli prolazno zadovoljstvo nad onim vječitim. Zapravo, većina ljudi ne voli da pretrpi čak jedan sahat osornosti i naprezanja da bi zadobili vječito zadovoljstvo i ugođaj, oni ne vole da podnesu jedan sahat ogorčenja da bi zadobili neprekidnu slavu i, ako je moguće, oni bi radije da ne pate jedan sahat nelagode u cilju zadobijanja neprekidnog zdravlja. U njihovim umovima, sadašnjost je dokazana a budućnost je nepoznata. Njihova je vjera slaba i njihova žudnja i strast gospodare njima. Njihovo duboko ukorijenjena bolest ne začinje u njima ništa drugo osim užurbanosti i davanja prednosti smrtnim i prolaznim zadovoljstvima ovog svijeta i njihovom osporavanju postojanja života poslije smrti i onoga što će sigurno doći.

Ovo je stanje onih koji samo mogu raspoznati i prihvatiti ono okusno, dodirljivo i elementarno i koji će posvjedočiti samo ono što njihove fizičke oči mogu vidjeti. Ipak, sve što se dalje zuri i ulazi u more prepreka koje ograđuju ovaj prolazni svijet ili sve što se više doseže izvan njegovih granica da bi se shvatila uzvišena svrha i da bi se raspoznale konsekvence svakog čina, to stanje je sve više rezervisano za ljude mnogo većeg stanja svjesnosti. Ovakvi se istinski učitelji traže i njihovi primjeri slijede. To su oni koji su dragi Allahu, Njegovi vjerni robovi, Njegovi izaslanici *(ar. evlija)* i Njegovi štićenici. Za njih Allah je pripremio najveću i vječnu nagradu, vječito uživanje i zagarantovao im je krajnju pobjedu. Radi poređenja, ono što je On pripremio za bezglave i one koji odugovlače jeste sigurno nemilost, patnje i vječita tuga.

Prema tome, izaberi koje od ova dva stanja ti bolje odgovara. Ipak, najvjerovatnije će ljudi polučivati ono što oni ostvaruju, dobivat će svoju vlastitu vrstu perja i naginjati se prema svojim vlastitim slabostima, i to je najprirodnije. Nadalje, trebaš li ti pristati uz ovaj tretman, potom se nositi s njim i ne posmatrati to kao nešto preopširno, jer intenzivna potreba za njim načinila je od liječnika ono što je pacijent zahtijevao, a da je Allah Svemogući to omogućio, uistinu On je najbolji vodič.

1.22 Liječenje žalosti, briga, boli i obeshrabrenosti

Ibn-Mesud, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Nema roba kojeg će pogoditi i zadesiti tuga ili briga, a on kaže: "Gospodaru, ja sam Tvoj rob, čiji su otac i majka Tvoji robovi; moja sudbina je u Tvojoj ruci, moja sudba kreće se u skladu sa Tvojom odredbom. Ti si uistinu pravedan u Tvojoj presudi. Prizivam Tvoja sveta imena i svaki sveti Atribut kojim si Ti nazvao Sebe ili si ga objavio u Tvojoj Knjizi ili si poučio bilo kom Svome stvorenju ili onome koga držiš kao Tvoju isključivu tajnu. Gospodaru, načini veličanstveni Kur'an snagom mog srca, svjetlom moje duše i jasnim milosrđem koje raspršava moju tugu i zabrinutost." Ko god moli ovako, Allah će ukloniti njegove brige, raspršiti njegove žalosti i zamijeniti ih radošću."[186]

اللهم إني عبدك ابن عبدك ابن أمتك ناصيتي بيدك
ماض في حكمك عدل في قضاؤك أسألك بكل إسم
هو لك سميت به نفسك أو أنزلته في كتابك أو علمته
أحداً من خلقك أو استأثرت به في علم الغيب عندك
أن تجعل القرآن الكريم ربيع قلبي ونور صدري وجلاء
حزني وذهاب همي

Ibn -Abas, r.a., prenio je da je za vrijeme nedaća Allahov Poslanik ,s.a.v.s., uobičavao moliti: "Nema boga osim Allaha, Veličanstvenog, Blagog. Nema boga osim Allaha, Gospodara Veličanstvenog prijestolja. Nema boga osim Allaha, Gospodara sedam nebesa i Gospodara Zemlje i Gospodara Plemenitog prijestolja."[187]

لا إله إلا الله العظيم الحليم لا إله إلا الله رب العرش
العظيم لا إله إلا الله رب السموات السبع ورب العرش
الكريم

Također je izvješteno u Džami'u imama Tirmizija da je Enes, r.a., prenio hadis u kojem se kaže da kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio suočen sa zabrinutošću, on bi uobičavao moliti: "O Živi, o Upravitelju univerzuma, prizivam Tvoju sveobuhvatnu milost da mi dodijeli izlaz iz ove nametnute tegobe."[188]

[186]Ahmed u "Musnedu", 1/394 i 452; sened je sahih, a Ibn-Hiban proglasio ge je također sahihom, 2372.
[187]Buharija, 11/122 i 123, u poglavlju o dovama; Muslim, 2730, u poglavlju o zikru i dovama.
[188]Tirmizi, u poglavlju o dovama, 3522; hadis je daif.

يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ

Ebu-Hurejre, r.a., izvjestio je da kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio suočen sa iskušenjima, on bi uobičavao podići ruke ka nebu i moliti: "Slavljen neka je Allah, Veličanstveni Gospodar", a kada bi završio sa ovom dovom, dodao bi: "O Živi, o Upravitelju univerzuma."[189]

اللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو فَلاَ تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ
وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ

EbuBekre, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., naučio osobu u žalosti da moli: "Gospodaru, molim Tvoju Milost. Ne prepusti me samome sebi ni jedan tren. Gospodaru, nadoknadi moje stanje onim boljim. Uistinu, nema boga osim Tebe."[190]

اللَّهُ رَبِّي لاَ أُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا

Također je preneseno u Ebu-Davudovom sunenu da je Esma bint 'Umejs prenijela da joj je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Da da te naučim nekoliko riječi koje možeš izgovoriti kada si jako uzbuđena ili napadnuta brigama ili kada ih očekuješ? Reci: 'Allah je moj Gospodar i ja Njemu ne pripisujem druga.'"[191] U drugom predanju rečeno je da ova dova može biti ponovljena sedam puta.[192]

اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ ابْنُ عَبْدِكَ ابْنُ أَمَتِكَ نَاصِيَتِي بِيَدِكَ
مَاضٍ فِيَّ حُكْمُكَ عَدْلٌ فِيَّ قَضَاؤُكَ أَسْأَلُكَ بِكُلِّ إِسْمٍ
هُوَ لَكَ سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ أَوْ عَلَّمْتَهُ
أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ أَوِ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ
أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ الْكَرِيمَ رَبِيعَ قَلْبِي وَنُورَ صَدْرِي وَجَلاَءَ
حُزْنِي وَذَهَابَ هَمِّي

[189] Tirmizi, 3432; hadis je mekruh.

[190] Ebu-Davud, 5090, u poglavlju "Šta se kaže kada osvane"; Ahmed, 5/42; Buharija u "Edebul-mufredu", 701; sened je hasen.

[191] Ebu-Davud, 1525; Ibn-Madždže, 3882; Ibn-Hibban, 2369; hadis je hasen.

[192] Nemamo izvora za ovaj hadis, ali Taberani u "Eddu'u" spominje da se ovo uči tri puta.

Sa'd bin Eb-Vekas prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom izvjestio o poniznoj molitvi Allahovog poslanika Junusa, s.a.v.s., kada je on bio u utrobi kita (ribe), a koja glasi: "Nema boga osim Tebe. Slavljen neka si Ti. Uistinu ja sam zgriješio." Nijedan musliman neće moliti ovom dovom radi nečega a da mu neće biti uslišano.[193]

لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

Ebu-Sa'id el-Hudri prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom vidio čovjeka po imenu Ebu-Umame kako sjedi sam u džamiji mimo vremena predviđenog za namaz i kako izgleda zabrinuto. Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao ga je: "Zašto sjediš sam u ovo doba, o Ebu-Umame?" On je odgovorio: "Neki stari dugovi koje je teško vratiti i neprestane brige, o Allahov Poslaniče." Allahov Poslanik, s.a.v.s., je potom rekao: "Da li bi želio da te naučim nekoliko riječi? Kada ih izgovoriš, Allah će raspršiti tvoje brige i pomoći ti da isplatiš tvoje dugove." Ebu-Umame je odgovorio: "Da, o Allahov Poslaniče." Allahov je Poslanik, s.a.v.s., zatim rekao: "Uči svako jutro i večer: 'Gospodaru, tražim utočište kod Tebe od žalosti i tuge, od slabosti i lijenosti; i tražim utočište kod Tebe od kukavičluka i škrtosti; tražim utočište kod Tebe od zaduženosti i od podložnosti ljudskoj nepravičnosti.'" Ebu-Umame je dodao: "Uradio sam tako, a Allah je raspršio sve moje brige i pomogao mi da isplatim moje dugove."[194]

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ غَلَبَةِ الدَّيْنِ وَقَهْرِ الرِّجَالِ

Ibn-Abbas, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Allah će raspršiti brige onoga koji redovno moli za oprost. On će ga voditi izvan pokušaja i dodijeliti mu opskrbu iz izvora kog on ne očekuje."[195]

Također je preneseno u "Musnedu" da kad god je Allahov Poslanik, s.a.v.s., iskusio poteškoće, on bi požurivao ka namazu napominjući da je Allah Svemogući rekao: "*Pomozite sebi strpljenjem i molitvom.*" *(Kur'an, 2:45)*[196]

Ibn-Abbas prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada je pojedinac

[193]Tirmizi, 3500; Ahmed, 1/170; Hakim kaže da je sahih, 1/505; s njim se slaže Zehebi.

[194]Ebu-Davud, 1555; u senedu ima jedan prenosilac koji nije potpuno pouzdan.

[195]Ebu-Davud, 1518; u senedu je jedan nepoznat prenosilac.

[196]Ahmed, 5/388; u senedu je jadan prenosilac koga samo Ibn-Hibban smatra potpuno vjerodostojnim.

preopterećen sa brigama i bezvoljnošću, trebao bi često učiti: “Ne postoji snaga ili moć izvan one u Allaha.”

لا حول ولا قوة إلا بالله

Ova dova je također potvrđena u dvjema zbirkama sahih hadisa i da je to jedno od skrivenih blaga Dženneta.[197]

Ako ove dove ne predstavljaju lijek za nečije brige, bol i bezvoljnost, to znači da je njegovo stanje ozbiljno i zahtijeva temeljito čišćenje njegovog sistema kroz potpunu purgaciju ili detoksifikaciju popraćenu s istinskim zikrom i ustrajnom pobožnošću.

Navedene dove predstavljaju četrnaest vrsta duhovnih lijekova, uključujući:

1- raspoznavanje jednoće Uzvišenog Gospodara *(ar. rububijjet)*;
2- raspoznavanje vjerovanja u jednoću božanstvenosti *(ar. uluhijjet)*;
3- shavtanje jednoće Uzvišenog Allaha, znanjem i čvrstim vjerovanjem;
4- priznavanje da je Allah Svemogući čist od nepravde i da On neće nikad uzrokovati Svome robu bilo koje tegobe bez potrebe ili razloga;
5- priznavanje da nasilje dolazi samo od robova;
6- molenje Allaha Svemogućeg Njegovim uzvišenim imenima i atributima, koji su otkrovenja koja Njegovo stvorenje mora raspoznati, a među njima je najobuhvatnije i najopsežnije od svih imena: El-Hajj (Živi) i El-Kajjum (Upravitelj);
7- molenje samo Njegove pomoći;
8- priznavanje roba da je Allah jedini osiguravalac koji može upotpuniti nečije potrebe i da je On jedini Koji se traži;
9- potvrđivanje pojedinčeve ovisnosti o Njemu, oslanjanje na Njega i priznavanje da se pojedinčeva sudbina kreće u skladu s Allahovom odredbom; da On sam ima moćda to promijeni; da ono što je On odredio slijedi taj pravac i da je njegova odredba pravedna;
10- traženje da srce hoda po baščama Kur’ana, življenja po njemu i raspoznavanje toga kao svjetla pojedinčevog srca i duše. Kroz to, pojedinac će izbjegavati sumnju, pobijediti čežnju, prebroditi strast i pohotu i raspršiti tamu. Redovno učenje Kur’ana također okrepljuje pojedinčevo srce i pomaže fokusiranju pojedinčeve namjere poslije materijalnih gubitaka i prilagođava pojedinčevu sklonost ka onome što je vječno, nasuprot onome prolaznom;
11- traženje oprosta za grijehe;
12- pokajanje za pogreške;
13- džihad – borba na Allahovom putu;

[197]Buharija, 11/180; Muslim, 2704.

14- uzimanje smjera molitvi da bi se primila uputa i konačno
15- nijekanje bilo koje volje ili moći koja može utjecati na stvari i ispravno pripisivanje sve volje i moći samo Allahu Svemogućem.

1.23 Učinkovito djelovanje lijeka

Allah je stvorio Ademovog sina; On je opskrbio svaki ud njegovog tijela njegovom vlastitom ravnotežom i savršenstvom. Kada ud osjeti bilo koju neravnotežu u mjerilu njegove urođene savršenosti ili neuspjeha u njegovim prirodnim funkcijama, on će osjetiti bol. Allah je također opskrbio srce koje je kralj tijela njegovom vlastitiom ravnotežom i savršenstvom. Kada bi srce postalo ogoljeno i kada bi izgubilo ovakvu izjednačenost, ono bi osjetilo bol, patnje, žalost, depresiju, tjeskobu i tugu. Poput toga, ako oči izgube svoju moć gledanja i ako uho izgubi svoju moć slušanja i ako jezik izgubi svoju moć govora, oni gube svoju svrhu i postaju lišeni svakog savršenstva.

Srce je stvoreno prirođeno da raspozna svog Stvoritelja, voli Ga, veliča Njegove pohvale, slavi Njegovo jedinstvo, osjeća zadovoljstvo u Njegovoj prisutnosti, uživa spoznajući Ga i da bude zadovoljno Njegovim upravljanjem i gospodarenjem nad svim. Srce je stvoreno da bude zadovoljno svojim Gospodarem i Njegovim odlukama, da vjeruje u Njega, da se oslanja na Njega, da voli ono što On voli, da mrzi ono što On mrzi, da štiti Njegovo ime, da voli one koji štite Njegovo ime i da nepre-stano ima na umu Njega, da bude napunjeno Njime i da drži njegov spomen. Srce je stvoreno da nema veće ljubavi od one prema njegovom Gospodaru, da ne nalazi satis-fakciju u drugome osim Njemu, da ne poštuje ništa više od njega, i srce je stvoreno da ne poznaje radost, užitak, zadovoljstvo ili čak da se osjeća živim u odnosu na ostalo, osim navedenog. Ovakvo je znanje neophodna briga koju srce zahtijeva da bi postojalo. Ako srcu nedostaje bilo koji od ovih prirodnih hranljivih sastojaka, ono će se zasigurno osjećati bolesnim, kao posljedica toga, bit će nadvladano brigama, tugom, tjeskobom, nezadovoljstvom, opterećenjem i zabrinutostima. Ono će osjećati da se svaka nedaća spušta na njega, a ono postaje žrtvom i zarobljenikom njihovog pritiska.

Najveći su neprijatelji srca: politeizam, grijesi i bezvoljnost; nezainteresovano liječenje onoga što Allah tretira kao sredstvo za jačanje; nemarno prosuđivanje onoga što On smatra važnim; umanjivanje znanja i otkrovenja pojedinčevog Stvoritelja; voljenje nekoga drugog osim Njega; pripisivanje zadovoljstva u nečemu drugome osim Njemu; osjećanje zadovoljstva u prisutnosti drugoga osim Njega; pripisivanje suparnika Njegovoj upravi i kontroli univerzuma; neslaganje s Njegovim odlukama; pomanjkanje povjerenja u Njega; oslanjanje na drugoga osim Njega; voljenje drugoga osim onoga što On voli; žudnja za onim što on mrzi; preziranje Njegover odredbe; izgovaranje Njegovog imena bez poštovanja; sarađivanje s onima što koriste Njegovo ime bogohulnički; nehajanje za

Njega; slabo razmišljanje o Njemu; odbijanje da se bude podsjećano na Njega; sumnjanje u Njegovo obećanje; uzimanje olahko Njegovog upozorenja; traženje radosti, uživanja, mira i zadovoljstva u drugome osim u Njegovom društvu i, konačno, osjećanje života u drugome osim Njemu.

Ovakvo će oboljenje definitivno uzrokovati da pojedinac pati od briga, tuge tjeskobe, uznemirenosti, nezadovoljstva, obeshrabrenosti, opterećenosti i zabrinutosti. Ako pojedinac ispita većinu slabosti srca, on će sigurno naći neke od navedenih bolesti,kao njima slične kako se nalaze u srcu, a istinski je lijek za ovakve bolesti u onome što je ranije opisano u hadisima. Zapravo, kao što smo razmatrali u prethodnom poglavlju, svaka bolest mora biti liječena svojom suprotnošću, a dobro je zdravlje zaštićeno na analogan način.

Prema tome, zdravlje mora biti zaštićeno najboljom od svih tradicija, a to je tradicija Allahovog Poslanika, s.a.v.s., dok su bolesti uzrokovane zbog suprotstavljanja njima. Iz ovih tradicija pojedinac raspoznaje: vjera u Allahovo jedinstvo *(ar. tewhid)* otvara vrata blagoslova, ugodnosti, mira, uživanja, zaštite i zadovoljstva; zikr pomaže čišćenje loših tjelesnih izlučevina *(ar. ahlat)* i pokvarenih supstanci koje su neposredni uzročnik bolesti, to pomaže pojedincu da se uzdrži od miješanja suprotnih elemenata. Dakle, vrata blagoslova i sreće otvaraju se kroz spoznavanje Allahove jednoće, dok zikr i traženje Allahovog oprosta za grijehe zatvaraju vrata zla i štete.

Sabit bin Karrah tumačio je jednom da "fizička dobrobit dolazi iz ograničenosti pojedinčevog unosa hrane; dobrobit duše dolazi iz uzdržavanja od nedopuštenog; a zaštita jezika dolazi iz ograničavanja govora." Arapski liječnik jednom je rekao: "Da bi zadržao dobro zdravlje, pojedinac bi trebao manje jesti, a da bi se zadržalo čisto srce, pojedinac se mora suzdržati od nedopuštenog." Zapravo, grijesi su otrovi za srce, a čak ako ga oni ne ubiju, oni će ga sigurno oslabiti. Kada je srce jednom oslabljeno, ono ima malo otpornosti za obične bolesti. Liječnik srca, šejh Abdullah bin el-Mubarak rekao je jednom: "Grijeh umrtvljuje srce, a privrženost grijehu začinje poniženje. Izbjegavanje grijeha oživljava srce i bolje je suprotstaviti se gorućoj žudnji i kontrolirati strast."

U ovom smislu strast i žudnja jesu fatalne bolesti, a suprotstavljanje njima najbolji je lijek. S druge strane, nefs je stvoren neupućen, nepravedan i slijep za svoje vlastite pogreške. Nefs vjeruje da se njegov lijek sastoji u sistematskom zadovoljavanju svoje žudnje i čežnje za stvari, dok, ustvari, njegovanje ovakvih žudnji jeste neposredni uzročnik njegove sljepoće i ishodišne destrukcije. Njegovo zlodjelo i sklonost začinju oholost i odbijanje bilo kog savjeta. Umjesto toga, sklonost je letalna bolest koja tretira bolest kao lijek, a lijek bolešću. Ovakve bolesti uglavnoim zbunjuju umove liječnika kada oni pokušavaju da ih dijagnonsticiraju i kao posljedica toga oni često ne uspijevaju izliječiti ih. Najgore se dešava kada nefs inicijalno pripisuje svoju bolest sudbini i odbija prihvatiti

odgovornost i indirektno optužuje svog Gospodara i Opskrbljivača da uzrokuje ovakvo zlo. Kada se bolest intenzivira i bolesni nefs ne nalazi izlaz iz nevolje, on očevidno optužuje svog Gospodara i jezik se onda usuđuje izražavati bogohulne optužbe protiv svoga Gospodara. Kakvo čudo? Kada bolest dostigne ovakav stupanj samo Allahov čin milosti može sačuvatii nefs, dati mu novi život i voditi ga na ispravan put zikra i oprosta.

Ovo objašnjava "dovu klonulosti" u predanju Ibn-Abbasa, r.a., koji je prenio da je za vrijeme nedaća Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao moliti: "Nema boga osim Allaha, Veličanstvenog, Blagog. Nema boga osim Allaha, Gospodara Veličanstvenog prijestolja. Nema boga osim Allaha, Gospodara sedam nebesa i Zemlje i On je Održavatelj Uzvišenog prijestolja."

Ovo pitanje također objašnjava i njegova druga dova: "O Živi, O Upravitelju univerzuma, prizivam Tvoju sveobuhvatnu milost da mi dodijeli izlaz iz ove nametnute tegobe."

Ovakva zazivanja veličaju jednoću uzvišenih održavajućih atributa *(ar. rububijjet)* i onih njegovog isključivog gospodarstva, suverenosti i upravljačkih atributa *(ar. uluhijjet)*. Oni također raspoznaju atribut slave i uzdržavanja, od kojih oba obuhvataju Allahovu moć, milost i upravljanje stanja i statusa Njegovih stvorenja. Nadalje, oni izražajno opisuju savršenost Njegove nadmoćnosti nad svime stvorenim, nad oboma: višim područjima i nižim svjetovima. Oni također autoriziraju apsolutnu kontrolu Njegovog prijestolja, koje obuhvata cijele univerzume, a što predstavlja strop nad stvorenim i koje je u sebi najveličanstvenije stvorenje Allaha Svemogućeg. Ovako uzvišeni atributi su najmoćniji i ulijevaju poštovanje, premda s ogromnom istančanošću i oni sigurno oglašavaju spoznavanje Njegove ednoće i Njegovih savršenih održavajućih atributa. Ovako apsolutno gospodarstvo poziva stvorenje da raspozna da savršenstvo pripada samo Allahu, a ovakvo vrhovno i savršeno gospodarstvo zahtijeva usmjeravanje stvorenjevog fokusa, namjere, srca, obožavanja, ljubavi, straha, poštovanja, nade, pokornosti i odanosti nikome drugome osim Njemu. S druge strane, Njegova apsolutna, sveobuhvatna i suverena slava zahtijeva pripisivanje bilo koje nesavršenosti vlastitim ograničenjima i zahtijeva da odbaci besmisleni ljudski koncept teomorfizma (davanje Allahovih osobina nekome drugome osim Njemu) i pravljenje imidža Allaha. Nadalje, uzvišeni savršeni atribut Svemilosnog Gospodara, prožimanje Njegovog uzvišenog znanja u svakom pojedinačnom atomu širom svih univerzuma, hranjenje njihovo, njihovo održavanje i briga za njihove potrebe i stvorenjevo urođeno okretanje ka izvoru njegovih potreba sve je to znanje koje je On pružio ljudskom srcu, a koje dokazuje Njegovu samilost prema Njegovom stvorenju.

Kada ljudsko srce raspozna i potvrdi ovakvu neoborivu istinu, ono će Ga prirodno voljeti, Obožavati Ga i svjedočiti Njegovu jednoću. Ovakva realizacija donosi radost

i sreću za srce, raspršuje brige, žalost, tjeskobu, obeshrabljenosti, melanholiju i prevazilazi čak i fizičke bolesti. Ista stvar može se primjetiti posmatrajući bolesnu osobu kada ova čuje dobre vijesti i kako ovo ojačava njene prirodne tjelesne odbrane ili urođenu vrućinu i pomaže odbacivanju njene bolesti. Zapravo, ljudsko je srce osjetljivije i prijemljivije za ovakav fenomen. Ako usporedimo osjetljive osjećaje uzrokovane depresijom, brigama i tjeskobom s opuštenim osjećajima ugodnosti, mira, spokojstva i prostranosti, naći ćemo sigurno ovakve izlječujuće atribute prisutne u ranije spomenutoj dovi klonulog. Ovakvo je znanje evidentno kod onoga koji je blagoslovljen vjerom, koji je obasjan svjetlom istine i čije je srce prožeto istinom i realnošću.

Što se tiče dove "O Živi, O Upravitelju univerzuma, prizivam Tvoju sveobuhvatnu Milost da mi dodijeli izlaz iz ove nametnute mi tegobe", u njoj se nalazi veličanstveno predstavljanje atributa života *(ar. El-hajj)* koji obuhvata sve atribute savršenstva i potvrđuje ih, dok uzvišeni upraviteljski atribut *(ar. El-ḳajjum)* sadrži sve atribute i moći djelovanja. Zbog ovoga je ovaj Allahov atribut nazvan Allahovim uzvišenim i najvišim imenom *(ar. ismu'l-lahi'l a'zam)*. Ko god zove sa njim, njegova će dova biti uslišana, a ko god pita sa njim, njegove će potrebe sigurno biti zadovoljene. Ovo je Allahovo uzvišeno ime El-Hajjul-Kajjum.

Dakle, apsolutni je život suprotnost svim nedaćama i patnjama. Zbog toga ljudska egzistencija i život u Džennetu ne poznaju stres, tjeskobu, bol, patnje ili bilo koju nesavršenost, dok bilo koja nesavršenost u životu na ovom svijetu ili djelovanjima jeste suprotna realnosti savršene kontrole nad svim *(ar. ḳujumijjet)*. Dakle, savršenost Uzvišenog upravitelja jeste jedna i ista savršenost Živog gospodara, a apsolutnom živućem Gospodaru nikad ne manjka savršenost, i sve je to predmetom bilo koje promjene koju El-Kajjum sam može prouzročiti. Nadalje, zazivanje Njegovog atributa Živi-Upravitelj sigurno će izliječiti bolest i utjecati na suprotnost života (ono što se suprotstavlja životu), ili bilo kojoj lažnoj ljudskoj za savršenost. Ovo je jasno u dovi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji je molio u ime svog Opskrbitelja i Održitelja atributom Njegovog održavajućeg gospodarstva *(ar. rububijjet)* Džibrila, Mikaila i Israfila da ga vode i da mu pomognu da pobijedi ono o čemu su se nepovjerljive porodice raspravljale, i da ga vode jer srce je živo sa Allahovom uputom, a mrtvo je bez nje. Svemogući je Allah dodijelio ovoj trojici uzvišenih meleka zastupanje i dužnost darivanja života. Džibrilu je dodijeljena uloga dostavljanja Objave *(ar. wahj)*, a to je život za srca Mikailu je dodijeljeno dostavljanje vode koja je život za svaku zemaljsku egzistenciju i njenu okolnu atmosferu, a Israfilu je dodijeljeno puhanje u sur života, koji je zastupnik egzistencije svih univerzuma i ponovnog oživljavanja tijela opet u život, kada na Sudnjem danu on nanovo udahne duše u njih Allahovim dopuštenjem. Nadalje, molenje Njega Njegovim rububijjetom, uluhijjetom i kujumijjetom na temelju ove tri blagoslovljene i najplemenitije duše koje predstavljaju zastupništvo samog života uzrokovat će svakako potrebne posljedice i odgovor za dove Allahovim dopuštenjem. Suština je ovoga to da uzvišeni

atribut Živi-Upravitelj osigurava sigurni odgovor za dove i prevazilaženje svih nedaća.

Preneseno je u "Sahihu" Ebi-Hatima a potvrđeno je od imama Tirmizija da je Allahovo najveličanstvenije ime u ajetima: *"A vaš Bog-jedan je bog! Nema boga osim Njega, Milostivog, Samilosnog." (Kur`an, 2:163)* i u početnom ajetu sure Al-Imran: *"Allah je, nema boga osim Njega, Živi i Vječni." (Kur`an, 3:2)*[198] Također nalazimo u drugoj zbirci sahih hadisa, uključujući sahih Ibn-Hibbana hadis prenesen od Enesa, r.a., da je jedan čovjek molio: "O Allahu, molim Te zato što Tebi pripada hvala, zasigurno nema boga osim Tebe, samog Stvoritelja i Začetnika svih nebesa i Zemlje i onoga što oni obuhvataju. O Gospodaru veličanstva i dobrostivosti. O Živi-Upravitelju..." Enes je dodao da kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., čuo ovu dovu je rekao: "Zaista, on je zazvao Allahovo najveličanstvenije ime. Ko god zaziva njim, njegova će dova biti uslišana, i ko god traži njime, njegove će potrebe biti zadovoljene."[199] Zbog ovoga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kad god bi vidio svoje sljedbenike da se suočavaju s iskušenjima u obliku nedaća usrdno, molio: "Ja Hajju Ja Kajjum."

Što se tiče njegove dove: "Gospodaru, tražim Tvoju Milost. Ne dopusti da slijedim čak ni jedan tren sklonosti moje vlastite mašte. Gospodaru, nadoknadi moje stanje za ono najbolje. Uistinu, nema boga osim Tebe", u njoj postoji jasno svjedočenje da je svako dobro u Allahovim rukama i da se rob prirodno okreće Njemu za sve svoje potrebe, vjeruje u Njega, zavisi o Njemu, oslanja se na Njega da bi obnovio svoje stanje u najbolje moguće i on preklinje svog Gospodara da On bude njegovo isključivo utočište, da zadovolji sve potrebe robovljevog putovanja na ovom svijetu i bilo koju pomoć koju ovaj segment življenja može zahtijevati. Nadalje, preklinjanje Allaha Svemogućeg apsolutnom suverenošću Njegovog atributa i moći jednoće *(ar. tewhid)* sigurno će se pokazati najdjelotvornijim u izbacivanju bolesti. Iste koristi dolaze iz ove dove: "Allah je moj jedini Gospodar i Opskrbitelj. Ja ne pridružujem nikoga Njemu."

Što se tiče dove koju je prenio Ibn-Mesud: "Gospodaru, ja sam Tvoj rob, čiji su otac i majka Tvoji robovi...", ona jasno izražava srž znanja i spoznavanja *(lat. Gnosis)* Allaha Svemogućeg i tajne obožavanja, a nijedna knjiga zasebno ne može nikada detaljno opisati njihovo puno značenje. Još k tome, ova dova je puna spoznaje ko je Bog, i u njoj onaj koji obožava, doziva svog Gospodara, priznaje svog Stvoritelja i predstavlja sebe kao Allahovog roba i sina Njegovih robova. Zazivatelj također stavlja stvari tamo gdje im je mjesto raspoznavanjem da je njegovo uništenje u Allahovoj ruci, da se njegova sudba kreće u skladu sa Njegovim određenjem, da Allah Svemogući čini što Mu je drago, da rob ne može nanijeti niti koristi niti štete sebi, da se on ne može brinuti o

[198] Tirmizi, 3472; Ibn-Madždže, 3855; Ebu-Davud, 1496; Ahmed, 6/461; Daremi, 2/450; Tirmizi kaže da je sahih.

[199] Ebu-Davud, 1495; Nesai, 3/52; Ibn-Madždže, 3858; sened je sahih, a i Ibn-Hibban rekao je za ovaj hadis da je sahih, 2382; kao i Hakim, 1/503; s njim se slaže Zehebi.

svom vlastitom rođenju, smrti ili uskrsnuću, da je njegova sudbina u Allahovoj ruci, da on nema moći da je promijeni osim ako to Allah želi, da je on u svemu ovisan o njegovom Stvoritelju, da je njegovo vlastito postojanje predmet svega onoga što Allah Svemogući odluči i da je Allah pravedan i ono će što On hoće biti.

Potom dolazi njegovo zazivanje: "Moja sudbina je u Tvojoj ruci, moja sudba kreće se u skladu s Tvojom odredbom. Ti si uistinu istaknut u Tvojoj presudi..." Ovaj dio dove obuhvata dva glavna aspekta koja su srž doktrine monoteizma *(ar. tevhida)*: prvi je spoznavanje i potvrđivanje sudbine, i da će Alahova odredba koja se odnosi na Njegovog roba neoboriv stupiti na snagu i da joj rob ne može pobjeći ili je izbjeći; i drugi aspekt obznanjuje da je Allah pravedan, da On ne ugnjetava Svoje robove i da je ono što On odredi ispravno zbog besprijekornosti Allahove pravde i znanja ovakvih potreba. Ovo je zbog toga što nepravda predstavlja potrebu, neznanje, nesposobnost, slabost i inferiornost nepravedne osobe, i, nadalje, ovakvi atributi nisu uzvišeni i oni ne mogu emanirati iz onoga koji je Sveznajući, Svepoznavajući, Mudri i Koji nema potreba. Dakle, Allahova je mudrost djelotvorna gdje god je Njegova volja to naredila. Allah je bogat iznad svake potrebe, a sve drugo je siromašno i traži njegu od Njega. On je Svemudri i ne postoji ni jedan atom širom cijelih univerzuma gdje Njegova volja nije djelotvorna. Apsolutna ovisnost pojedinačne i svake ćelije u svemu stvorenom, i njihovo poticanje njihove podrške i uzdržavanja od isključivog i jedinog Opskrbitelja zahtijevaju njihovu zahvalnost. Dakle, zahvalnost *(ar. šukr)* nagrađena je blagoslovima, a nezahvalnost *(ar. kufr)* nagrađena je osudom i posljedičnom kaznom za one koji se ne kaju.

Kada su nepokajnički i nezahvalni nevjernici i obožavatelji idola prijetili Allahovom poslaniku Hudu, a.s., da će prizvati prokletstvo njihovih bogova na njega, on je odgovorio: *"Ja pozivam Allaha za svjedoka, a i vi posvjedočite da ja nemam ništa s tim što vi druge Njemu ravnim smatrate, pored Njega; i zato svi zajedno protiv mene lukavstvo smislite i nimalo mi vremena ne dajte, ja se uzdam u Allaha, u mog i vašeg Gospodara! Nema nijednog živog bića koje nije u vlasti Njegovoj; Gospodar moj zaista postupa pravedno." (Kur'an, 11:54-56)*, misleći na Allahovu moć, koja je neograničena i nesmetano je djelotvorna nad svim stvorenjima i niko se ne može oduprijeti Njegovoj odredbi. On sam ima moć okretati ih kao što Mu je volja i On to radi ispravno, pravedno, mudro i milostivo.

U ovoj dovi, robovljeva izjava: "Moja sudbina odvija se u skladu s Tvojom odredbom" podrazumijeva isto kao: "Ne postoji stvorenje koje se kreće čiji uvojak nije (ranije držan) u Njegovoj ruci", i njegovo obraćanje: "Ti si uistinu pravedan u Tvojoj presudi" također je paralela riječima: "Moj Gospodar zaista postupa pravedno." Nadalje, Allahov Poslanik, s.a.v.s., zaziva u ovoj dovi Allahovo najsvetije ime i Allahov atribut koji je On obznanio u Svome kraljevstvu, objavio u Knjizi, poučio privilegiranog roba

ili čuvao kao Svome isključivu tajnu tako da nijedan melek najbližeg i najuzvišenijeg statusa i nijedan vjerovjesnik i Poslanik nije nikad nije ti imenom tražio. Ovakvo zazivanje nadvisuje sve molitve, i od svih dova ova Mu je najdraža i najvrednija je zbog neposrednog odgovora, zato jer ona dokazuje robovljevo znanje i spoznaju njegovog Gospodara.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., molio je potom Allaha Svemogućeg da načini veličanstveni Kur'an snagom njegovog srca, misleći duhovnom hranom njegovog tijela, uma i duše, a kroz to da ispere, rasprši i izliječi njegove stresove, brige i zabrinutosti, načinivši to jedinom odlučnom medicinom koja će izbaciti bolesti i vratiti natrag ljudsko biće na njegovo istinsko stanje i ravnotežu. Dakle, on je zamolio svoga Gospodara da načini Kur'an svjetlom njegove duše koje uklanja bilo koju hrđu koja pomućuje njegovu čistotu i razboritost, i koje ulaštuje njegovo srce. Ovakva medicina djeluje samo ako je pacijent iskren u svom traženju, uvjeren u svoju vjeru u njegovu djelotvornost i upotrebljava je kao što je propisano od strane njegovog liječnika. Dakle, Allahovom voljom, ispravna će upotreba lijeka svakako biti praćena potpunim oporavkom, izvanrednim zdravljem i vitalnošću, a Allah je Vrhovni Pomagač.

Što se tiče dove Allahovog poslanika Junusa, a.s., koji kaže: "Nema boga osim Tebe, Slavljen neka si Ti. Uistinu ja sam zgriješio", ova dova veliča najveću istinu Allahovog jedinstva, iskorjenjuje koncept ljudskog udjela u sačinjavanju Allahove volje, i priznavanje je robovljeve vlastite nepravde i grješništva. Ova dova može proizvesti konačan lijek za žalost, brige, tjeskobu i depresiju i ona predstavlja uzvišenu sponu za primanje sigurnog odgovora. Zapravo, spoznavanje Allahove jednoće i odustajanje od optuživanja Njega za nepravdu potvrđuje da savršenost pripada samo Allahu, da je Njegova pravednost besprijekorna i odstranjuje sljepoću ljudskog koncepta antropomorfističkih elemenata kod Allaha. Nadalje, robovljevo priznanje svoje vlastite nepravde i griješnosti reflektira se na njegovu vjeru i povjerenje u Allahovu jurisprudenciju, nagradu za njegova dobra djela a kaznu za njegove grijehe. Ovakvo razbuđivanje dokazuje robovljevu potrebu da se vrati svom Gospodaru, da se vrati istim putem, da se pokaje za svoje grijehe, da pokorno padne na koljena pred svojim Gospodarem, da traži Njegov oprost, a to uključuje jasno priznanje pojedinčeve ovisnosti o Allahovoj odredbi i milosti. Ovo su četiri djelotvorna učinka dove, kao što slijedi: vjerovanje u Allahovu jednoću, odbacivanje nesavršenstva u Allahovoj pravdi, zahvalnost stvorenja zbog svog statusa, i priznavanje vlastite krivice.

Što se tiče dove o kojoj je Poslanik, s.a.v.s., podučio Ebu-Umamea: "Gospodaru, tražim utočište kod Tebe od žalosti i tuge; od slabosti, oklijevanja i kukavičluka i tražim utočište u Tebe od zaduženosti i od podložnosti ljudskoj nepravičnosti", ova dova uključuje traženje Allahove zaštite od osam ljudskih osobina, od kojih se po svake dvije ispoljavaju zajedno u nekom načinu zajedništva. Zabrinutost je udružena sa tugom,

slabost je udružena sa oklijevanjem, škrtost je udružena sa kukavičlukom, a zaduženost je udružena sa podložmošću ljudskoj nepravičnosti. Kada štetno osjećanje posjeti pojedinčevo srce, uzročnik može doći bilo iz prošlih doživljenih gubitaka uzrokujući tugu ili pak iz nadanja pretvarajući se tako u brige i zabrinutost. Ovakvo stanje pridonosi robovljevom izostavljanju sprovođenja njegovih redovnih propisanih obaveza, i to natkriljuje njegove misli i djelovanja uzrokujući tako slabost njegovog tijela i uma i psihološki otpor ka ispunjavanju njegovih obaveza i dužnosti. U ovom smislu, pojedinčeva će reakcija poremetiti njegove vlastite koristi podjednako kao što će zaprečavati koristi drugih. Ustezanje od izvlačenja koristi od drugih fizički podrazumijeva kukavičluk, a suzdržavanje od materijalnih koristi podrazumijeva škrtost i nepravičnost spram drugih. Nadalje, ako je pojedinac ispravno uvjeren i primoran platiti svoje dugove, ovo bi moglo djelovati na njegov religiozni i duševni napredak, a kada je pogrešno ili nepravedno salijetan, ovo predstavlja podložnost ljudskoj nepravičnosti. Ovaj je hadis u stvari dova za traženje utočišta u Allahovoj zaštiti od svakog zla.

Što se tiče koristi traženja oprosta *(ar. istigfar)* za raspršivanje tuge, stresa, dapresije i tjeskobe, opće je poznato među religioznim učenjacima da grijesi začinju brige, strah, tugu, nervozu, uznemirenost i srčane slabosti. Ljudi koji se prepuštaju pokvarenim i grješnim djelovanjima, bez obzira na njihovu psihološku sklonost i slabost njihove vjere, a čak nakon potpunog zadovoljenja njihovih umova, žudnji i putenosti, oni još uvijek traže medicinu kajanja, tražeći oprost i obećavajući ono što ne mogu da ispuniti da bi izliječili svoje patnje zbog natovarenog bola i težine koju oni osjećaju u njihovim srcima, a koja se odnosi na zabranjena djelovanja, pretjeranosti ili neumjerenosti. Pokvareni je šejh jednom rekao da bi izrazio svoje pokajanje:

"Jednu čašu vina digao sam visoko žudeći ekstazi,
i drugu sam imao
da ukloni granicu moje tuge i žaljenja."

Kada su ovakve posljedice grijeha i pokvarenosti u srcima, ne postoji lijek za njih osim zikra i traženja oprosta.

1.24 Koristi namaza (ar. salat)

Što se tiče uloge namaza u prevazilaženju tereta briga, depresija, tjeskobe i stresa iz srca i u liječenju njegovih bolesti, pojedinac mora shvatiti da ne postoji ništa više, vrednije, ugodnije, inteligentnije i ljepše od stajanja pred Stvoriteljem, klanjanja Njemu i povezivanja srca i duše sa Allahovom prisutnošću i blizinom, veseliti se odjeku prizivanja

Njegovih dova i utapanja cjelokupne egzistencije, svjesnosti, tijela, uma, duše i djelatnosti u najrazveseljavajuća duhovna i tjelesna iskustva namaza. U namazima pojedinac upotrebljava svoje cjelokupno biće, udove, vene, arterije, kosti, pore i svaku ćeliju svog tijela u zajedništvu sa Stvoriteljem, i on odvaja sebe, svoje misli, pažnju, fokusiranje, upiljenost pogleda i poštovanje spram nečemu drugome osim prema njegovom Gospodaru. U namazima, pojedinac također isključuje svoju motornu funkciju naklonosti prema ovom svijetu, njegovim stvorenjima, poslovima, zabrinutostima, zaslijepljenostima, svjetovnim kontaktima i zbrkama, i on blista blještavim svjetlom svoga Stvoritelja, stavlja u pogon nepogrešivi magnet pobožnosti i obožavanja, i stoji pred Njim cjelokupnim svojim bićem, srcem, dušom i tjelom, i daje svakom udu njegovu ispravnu priliku da obožava svoga Gospodara, i da se opere suzama ljubavi i čežnje da Ga sretne, suzama okajanja njegovih grijeha i suzama što privlače Allahovu ljubav i suosjećanje da oprosti Njegovom robu grijehe koje je počinio i da ga uzdigne u položaju. Svaki će ud djelovati u skladu s njegovim urođenim atributima. Srce će postati privučeno svom Stvoritelju i Začetniku, i ono će se odmarati u najznačajnijem i najveličanstvenijem miru Njegove blizine. Ovakve su izlječujuće moći namaza. On je hrana za tijelo i dušu.

Mir, radost, sreća, ugodnost, zadovoljstvo i duhovna ekstaza samo su neke od koristi koje je zdravo srce naviklo uzimati. Ponekad, ovako plemeniti i delikatni hranljivi sastojci mogu čak ne biti pogodni za bolesno srce koje djeluje upravo poput bolesnog tijela. U tom slučaju namazi su njegovo najbolje obraćanje da bi primio potrebnu pomoć i da bi zadovoljio svoje interese na ovom i budućem svijetu. Namaz također pomaže srcu da suzbije nedaće na ovom i budućem svijetu, i on djeluje kao štit protiv padanja u grijeh i griješenja. Allahovom voljom, nepatvorena dova može spriječiti fizičke bolesti ili izliječiti ih čak. Istinska dova osvjetljava srce i lice, osvježava tijelo, budi dušu, blagoslovljava zaradu, izbacuje napravičnosti, osujećuje nedopuštene misli i neutralizira nezakonite težnje, a istinska dova također ublažava Allahovu srdžbu, dostavlja Njegovu milost, samilost i oprost za Njegovog roba.

Što se tiče uloge namaza u liječenju fizičkih bolesti, preneseno je u sunenu Od Ibn-Madždžea da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom vidio Ebu-Hurejru kako se odmara i žali na stomačni bol. Upitao ga je : "Ebu Hurejre, da li te sada boli stomak?" On je odgovorio potvrdno. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je potom: "Ustani i klanjaj, jer lijek je u molitvama." Ako se srce sekularnog liječnika ne slaže ili se ne osjeća ugodno pri ovom stupnju lijeka, onda on mora biti upućen u termine koji se odnose na medicinsku profesiju. Također je rečeno da su namazi zdrav sport za tijelo i srce. Oni utjelovljavaju vježbu za cjelokupno tijelo, uključujući: stajanje, pregibanje, sedždu i sjedenje, i njihov zikr u svakom namazu nekoliko puta dnevno. Ovakvi pokreti pomažu pojedinčevim mišićima i većini zglobova, i olakšavaju oticanje krvi iz arterija i osiguraju prirodnu lagahnu vježbu za pojedinčev stomak, crijeva i pluća.

S druge strane, bolesti ateizma, sekularizma, blasfemije, raspravljanja protiv Allahovih naredbi, odbijanja slijeđenja uputa Njegovih blagoslovljenih poslanika, suprotstavljanja vjernicima, izbjegavanja odgovornosti u smislu pridobijanja privremenih sebičnih koristi i pokazivanje nezahvalnosti prema Gospodaru dok se istovremeno ovisi o Njegovoj opskrbi, itd.; ovakvi pokušaji da se preokrenu etika i vrijednosti koje je naš Stvoritelj usadio čovječanstvu, i izmišljotina sekularnih zakona i amandmana spram Allahovih zakona, ovakva arogancija i okorjelost srca, sve ove bolesti mogu samo postati prilagodljive kroz izloženost intenzivnoj vrućini džehenemske vatre. Naravno, ovo je medicina onih nesretnih. Allah Svemogući kaže: "A *izbjegavat ćeje onaj najgori, koji će u vatri velikoj gorjeti, pa u njoj neće ni umrijeti ni živjeti." (Kur'an, 87:11-13) "Zato vas opominjem razbuktalom vatrom, u koju će ući samo nesretnik, onaj koji bude poricao i glavu okretao." (Kur'an, 92:14-16)*

Što se tiče koristi čestog učenja: "Nema volje ili moći osim one u Allaha," *(ar. La havle ve la kuvvete illa billah)*,ova dova ima moć da izbaci van fizičke, mentalne i emocionalne bolesti preko puke istine stavljanja stvari tamo gdje im je mjesto; pri odricanju pojedinčeve tvrdnje vlasti nad onom autentičnom i originalnom; pri svršavanju primanja stvari s njegovim sebičnim prolaznim težnjama; pri podvrgavanju uzvišenoj volji, i priznavanje i pripisivanje ovakvog vlasništva Istinskom upravitelju, Čija moć obuhvata sve promjene koje djeluju u nižim i donjim svjetovima. Pored moći ove dove da izbaci zle duhove, postoji opće stajalište među vjernicima da nijedan melek ne može sići iz Dženneta niti se popeti do njih osim pomoću veličanstvene voljoe Allaha, Gospodara, Stvoritelja, Opskrbitelja i Održavaoca svjetova.

1.25 Dove za prevazilaženje bojazni, straha i besanice

Imam Tirmizi izvijestio je u svom "Džami'u" da se Halid jednom žalio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., o besanici i napetosti. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao mu je: "Kada kreneš da spavaš, uči: 'O Allahu, Ti si Gospodar sedam nebesa i onoga što ona obuhvataju, i dvaju zemalja i života koje ona podržavaju. Gospodaru šejtana i onih koje oni zavode. Gospodaru, budi Ti moj zaštitnik i susjed. Zaštiti me od bilo kojeg zla koje može proizaći od Tvojih stvorenja tako da me nijedan od njih ne može napasti u vrijeme mog odmora ili narušiti moju privatnost. Uistinu, Tvoji su susjedi jaki i sigurni u Tvojoj zaštiti. Uzvišen je pomen na Tebe. Uistinu, samo si Ti Allah.'"[200]

[200]Tirmizi, 3518; metruh hadis.

اللهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَمَا أَظَلَّتْ وَرَبُّ الأَرْضِينَ
وَمَا أَقَلَّتْ وَرَبُّ الشَّيَاطِينِ وَمَا أَضَلَّتْ كُنْ لِي جَارًا مِنْ
شَرِّ خَلْقِكَ جَمِيعًا أَنْ يَفْرُطَ عَلَيَّ أَحَدٌ مِنْهُمْ أَوْ يَبْغِي
عَلَيَّ عَزَّ جَارُكَ وَجَلَّ ثَنَاؤُكَ وَلاَ إِلَهَ غَيْرُكَ

U istoj zbirci navodi se da je 'Amr bin Šu'ajb naučio od svog djeda da ih je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao podučavati određenoj dovi da nadvladaju strah, a koja glasi: "Tražim utočište u savršenstvu Allahovih savršenih riječi od Njegove srdžbe, od Njegove kazne, od bilo kojeg zla koje može potjecati od Njegovih stvorenja i od podbadanja šejtana, i tražim Njegovu zaštitu od njihovog dolaska u moju blizinu."[201]

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّةِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ وَشَرِّ
عِبَادِهِ وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ
يَحْضُرُونِ

Abdullah ibn Omer uobičavao je učiti ovu dovu svojoj djeci koja su dostigla stupanj razumijevanja, a za one mlađe je uobičavao napisati ovu dovu (na papir) i stavljao im je da je nose kao hamajliju oko njihovog vrata.

1.26 Gašenje vatre pomoću dova

Također u istoj zbirci je navedeno da je 'Amr bin Šu'ajb naučio od svog djeda da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom rekao: "Ako vidite razbješnjelu vatru, odmah prizovite Allahovu nadmoć nad njom izgovarajući: 'Allahu ekber,' (Allah je najveći)."[202] Ova dova također ima koristi u ograničavanju boli uzrokovane opekotinama.

Pošto je vatra element od kog su stvoreni džini, a to je kategorija stvorenja kojoj pripada šejtan, a pošto su šejtan i njegova vojska zločinaca uvijek predvodili uzročnika oholosti, pokvarenosti i destrukcije na zemlji, zarađujući Allahovo vječito i neopozivo prokletstvo i srdžbu, kada je vatra zapaljena, ona traži više sfere i uzrokuje destrukciju uništavajući sve što dosegne. Ovako destruktivne osobine oholosti, arogancije i pokvarenosti jesu osobine varljivosti koje šejtan nudi svojim sljedbenicima. Oboje; i

[201] Ebu-Davud, 3893; Tirmizi, 3519; Ahmed, u "Musnedu", 6696; Hakim, 1/548; prenosioci ovog hadisa su povjerljivi.

[202] Ibn-Sinni, 289; hadis je metruh – ostavljen.

vatra i šejtan zahtijevaju veličinu i oholost, i oboje uzrokuju samo pokvarenost na Zemlji. Ko god među djecom Ademovom sadržava u sebi ovakve osobine ili bilo koji od njihovih ogranaka osuđen je na bolnu i trajnu patnju u džehenemskoj vatri. Oholost i arogancija nisu dopuštene pred slavom i veličinom Svemogućeg Allaha. Dakle, prizivanje uzvišenog atributa "Allahu ekber" obuzdat će sigurno nedaću, ograničiti štetu i spriječiti moguće širenje vatre. Kada vjernik priziva Allahovu slavu, ništa ne može stati protiv nje. Oboje, i vatra i šejtan, koji je stvoren od vatre, uzamći će i bit će reducirani na ništavilo pred proklamacijom Allahove slave, i oboje će raspoznati Njegovu nadmoć. Naš je šejh dodao: "Mi smo kao i mnogi drugi ljudi prizivali Njegovu nadmoćnost kada bi ugledali vatru i ovo zazivanje Allahovog imena dokazalo se kao nedvojbeno", a Allah zna najbolje.

2

OPĆE POSLANIČKE UPUTE U PREVENTIVNOJ MEDICINI

Ravnoteža vlage i vrućine

Vlažnost je esencijalna za zdravo tijelo i tijelo ovisi o njoj da bi egzistiralo i uravnotežilo vrućinu. S druge strane, vrućina pomaže probavi da izbaci izmet i da iscijedi potrebne hranljive sastojke. Inače, neuravnotežena će vlažnost pokvariti i spriječiti prirodne tjelesne funkcije. Vlažnost je esencijalni element za vrućinu i bez nje tjelesna temperatura će rasti i tijelo će se isušiti i pokvariti se. Nadalje, vlažnost i vrućina nadopunjavaju jedna drugu i zajedno one pomažu uravnoteživanju tjelesnih funkcija. Bilo koje povećanje jedne od njih prouzrokovat će neravnotežu. Vrućina konstantno upotrebljava i crpi vlažnost, i tijelo potom traži hranu i vodu da bi povratilo svoju ravnotežu. S druge strane, prodor vlažnosti snižava tjelesnu temperaturu i štetno djeluje na proces varenja i odstranjivanja fecesa. Inače, ako ovakve materije ostanu u tijelu, one postaju pokvarene i šire uzročnika mnogobrojnih vrsta bolesti. Stupanj njihove djelotvornosti ovisi o njihovoj vrsti, stanju tijela i njegovoj predispoziciji da prihvati navedene bolesti.

Ovakvo znanje dolazi nam iz Allahovih riječi upute: *"Jedite i pijte, samo ne pretjerujte; On ne voli one koji pretjeruju." (Kur'an, 7:31)* U ovom obraćanju Allah Svemogući poručuje vjernicima da paze na ravnotežu u njihovom unosu hrane i pića (u organizam); da uzimaju ono što je korisno i da kontroliraju svoju čežnju za unosom (hrane); da uravnotežavaju njihovu ishranu; da jedu i piju zdravu hranu; i da uzimaju ono što tijelo može lahko provariti u vrsti, količini i smjesi. Oboje, manjkavost u hranljivim sastojcima ili njihovo zasićenje, može spriječiti apsorpciju i uzrokovati bolesti, dok je izbjegavanje ovakvog recepta smatrano pretjeranošću. Neuravnotežena apsorpcija hranljjivih sastojaka također snižava tjelesnu temperaturu i štetno djeluje na varenje (hrane). Niža tjelesna temperatura otežava probavu hrane, dok će produžena snižena tjelesna temperatura eventualno iscrpiti neophodnu ravnotežu vrućine i vlažnosti, ugušiti tjelesnu vrućinu i dovesti do kraja pojedinčev životni put na ovom svijetu.

Najistaknutija namjera u preventivnoj medicini jeste sačuvati zdravo tijelo kroz stanja njegove egzistencije za što dulji mogući period sve do završetka njegovog životnog puta na ovom svijetu. Ovo je stoga što pojedinčeva nastojanja na mogu permanentno održati savršenu ravnotežu vrućine i vlažnosti, od kojih su obje esencijalne za očuvanje

tjelesne snage i mlađahnosti, jer ovakve konstante nije nikad bilo mnogo za bilo koje stvorenje na ovom svijetu. Uprkos tome, cilj liječnika ili tjelesnog terapeutičara u preventivnoj medicini jeste podržavanje održavanja potrebne ravnoteže između vrućine i vlažnosti u procesu podržavanja pravog cilja pojedinčevog života na ovom svijetu, a to je obožavati Gospodara. Dakle, preventivna je medicina uperena na štićenje tjelesne vlažnosti protiv pokvarenosti uzrokovane prisutnošću pokvarenih ili truhlih elemenata, između ostalog, i na čuvanje nivoa tjelesne temperature protiv povišenosti ili otpadnosti, da bi se eliminirala mogućnost bilo koje komplikacije.

Zbog ovakve važne ravnoteže ljudsko tijelo bivstvuje kroz život i u sličnom procesu ravnoteže i uzvišene pravde dženneti, dvije zemlje i sve stvoreno nastavljaju postojati. Ništa ne može naštetiti ovakvu ravnotežu više nego prehranjivanje tijela s pretjeranostima, štetnim i nedopuštenim supstancama. Slično tome, ništa ne može naštetiti urođenoj čistoti srca više od politeizma, grijeha i nerazboritosti. Zahvaljujući ovakvim pošastima srce postaje zabrinuto, tužno, tjeskobno, rastreseno, nezadovoljno, ograničeno, zamišljeno, nesretno i slabo, a zbog ovakve slabosti srce postaje nesposobno zaštiti se ili oduprijeti se letalnom djelovanju bilo koje štetne supstance. U ovakvom slučaju, nakon raspoznavanja pojedinčeve bolesti i koračanja putevima zikra, samo se Allah može okrenuti ljudskom biću putem Njegove milosti, oprostiti mu i promijeniti smjer sudbine nabolje.

U biti, kada se razmišlja o uputama Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pojedinac može lahko raspoznati da je to najbolja uputa u preventivnoj medicini. Putem nje, pojedinac uči održati tijelo zdravim kao i srce, i uči o egzistiranju preko ispravnog usmjeravanja vrijednosti uravnotežívanja hrane, pića, odijevanja, uvjeta življenja, čistog vazduha, odgovarajućeg odmora, besanice, vježbi, seksualnih navika, čišćenja i ustezanja (od hrane) itd. Kada su ovakve vrijednosti ispravno uravnotežene da bi se to odrazilo na ispravne potrebe ljudskog tijela, i kada pojedinčev unos hrane također odgovara njegovom dobu, upotrebljivosti zdrave hrane, njegovim općim navikama, uvjetima okruženja i zemlji, on može održati dobro zdravlje sve do kraja svog života na ovom svijetu.

Nadalje, pošto dobro zdravlje, snaga i udobnost jesu najcjenjeniji, najdragocjeniji i najvelikodušniji darovi koje je Allah Svemogući darovao Svojim robovima, a pogotovo onim sretnim, stavljeno je u dužnost zahvalnom robu i prolaznom čuvaru ljudskog tijela da ih štite protiv odavanja prohtjevima. U vezi s ovom temom, Ibn-Abbas, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Postoje dvije blagodati od kojih većina ljudi pronevjerava njihoviu korist. To su: dobro zdravlje i postojanost."[203]

[203]Buharija, 11/196.

U drugom predanju od Abdullaha bin Mihsana el-Ensarija navodi se da je Allahov Poslanik,s.a.v.s., rekao: "Tko god se probudi imajući zdravo tijelo, sigurnost u svom domu i da ima neophodne potrepštine za taj dan, on je bogat kao da su blaga cijelog svijeta stavljena njemu na raspolaganje."[204]

Također, u vezi s ovom temom, Ebu-Hurejre, r.a., je prenio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Jedno od prvih pitanja koje će rob biti upitan na Sudnjem Danu je: "Zar vam Mi nismo dali zdravo tijelo i (zar nismo) gasili vašu žeđ hladnom vodom?"[205] Neki od naših predaka stigli su na tumačenje iste teme u kur'anskom ajetu: *"Zatim ćete toga dana za sladak život biti pitani sigurno!" (Kur'an, 102:8)*, misleći: dobro zdravlje. Također, u vezi s ovom temom, nalazimo u Musnedu imama Ahmeda da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao Abbasu: "O Abbase, o amidžo Allahovog Poslanika: moli Allaha za dobro zdravlje i udobnost na ovom i budućem svijetu."[206]

EbuBekr es-Siddik, r.a., je prenio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Molite Allaha da vam podari čvrsto vjerovnaje i udobnost, jer nakon čvrstog vjerovanja niko nikad nije primio blagoslov veći od zdravlja i udobnosti."[207]

U ovom predanju, Allahov Poslanik, s.a.v.s., doveo je u vezu koristi najuzvišenijeg dara na ovom i budućem svijetu, jer uspjeh u oba slučaja ne može biti postignut bez osvjedočenja, zdravlja i udobnosti. Osvjedočenje, čvrsto vjerovanje *(ar. jekin)* pomoći će robu da izbjegne kaznu za njegove grijehe u životu poslije smrti, dok zdravlje i udobnost *(ar. 'afija)* pomoći će mu da izbjegne bolesti ovog svijeta, kako one tjelesne tako i one bolesti srca.

U drugom hadisu prenesenom od Ebu-Hurejrea a navedenom u "Sunenu" od Nesaija navodi se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Molite Allaha da vam podari oprost, zdravlje i udobnost, jer nakon čvrste spoznaje, niko nikad nije primio blagoslov veći od (zdravlja i) udobnosti." Ova tri blaga Allahove beskrajne milosti obuhvataju: eliminaciju zlih posljedica prošlih pogreški i grijeha kroz oprost, zaustavljanje posljedica zlih postupaka mogućih zamki kroz ohrabrivanje robovljevog tijela, uma i srca da prevaziđu trenutne probleme i eliminaciju zlih posljedica budućih pogreški garantujući mu vjeru i osvjedočenje da se zaštiti protiv ovakvih mogućnosti i da mu pomogne da održi ovaj smjer sve do okončavanja njegovog života na ovom svijetu. Imam je Tirmizi izvjestio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ne postoji dova koja je ugodnija

---

[204]Tirmizi, 2347; Ibn-Madždže, 4141; Buharija u "Edebul-mufredu", 300; Humejdi, u svome "Musnedu", 439; Ibn-Hibban, 2503.

[205]Tirmizi, u poglavlju o tefsiru, sura "Tekasur", 3555; sened je sahih, i Ibn-Hibban ovaj hadis ocjenjuje kao sahih.

[206]Ahmed, 1783; Tirmizi, 3509; daif.

[207]Ahmed, 5 i 17; Ibn-Madždže, 3849; hadis je sahih.

Allahu od (one Njegovog roba), a odnosi se na traženje od Njega zdravlja i udobnosti."[208]

Ebi-Dera' prenio je da je Abdur-Rahman bin Ebi-Lejla jednom rekao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. : "O Allahov Poslaniče, biti zdrav i zahvalan ugodnije je za mene nego biti strpljiv za vrijeme nedaća." Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je: "Allahov Poslanik se slaže s tobom i on također preferira da ima dobro zdravlje." Također, Ibn-Abbass prenio je da je jedan Arap došao i upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Šta bih trebao tražiti od Allaha nakon završetka svakog od pet dnevnih namaza?" Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je: "Moli za dobro zdravlje." Čovjek je dalje pitao: "Šta zatim!" Allahov Poslanik, s.a.v.s., ponovio je: "Moli za dobro zdravlje." Čovjek je ponovo upitao: "Šta zatim!" Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je ponovo: "Moli za dobro zdravlje i ugodnost na ovom i budućem svijetu."

Nadalje, ako su dobro zdravlje i ugodnost ovako cijenjena blaga, onda, Allahovom voljom, mi ćemo u sljedećem poglavlju razmotriti Poslanikovu uputu o njihovom održavanju. Ovako uzvišeni darovi esencijalni su za pojedinčev fizički i duhovni uspjeh na ovom i budućem svijetu. Allah je naš Pomagač, u Njega mi vjerujemo, i nema volje ili moći osim one u Allaha.

1. *Hrana i piće Allahovog Poslanika, s.a.v.s.*

Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao je izmjenično birati između različitih vrsta hrane dostupne u području i on nikad nije odredio ustezanje od bilo koje vrste hrane za bilo koji produženi vremenski period. Zapravo, usvajanje dijete od jedne vrste hrane jeste svakako štetno za pojedinčev digestivni trakt. Ovakva će dijeta oslabiti tijelo i može štetno djelovati na stomačnu mogućnost apsorbiranja ostalih vrsta hrane nakon jedenja jednolične hrane produženi vremenski period. Ovo je pogotovo tačno ako pojedinac zavisi obično o bilo kojoj vrsti hrane, pa čak i ako je ona posebno bogata određenim hranljivim sastojcima.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., držao se osnovne dijete njegove okolne zajednice, uključujući meso, voće, hljeb i hurme, pored ostalih dodataka spomenutih u ovoj knjizi. Ako je određena hrana bila suviše ljuta i zahtijevala je ublažavanje, on bi obično dodavao drugi sastojak da postigne potrebnu ravnotežu, kao npr. lubenicu da uravnoteži vrućinu hurmi, a ako je nije mogao naći ili ako bi ga glad natjerala da jede jedinu dostupnu vrstu hrane, on bi obično ograničio unos hrane i izbjegao neumjerenost. S druge strane, ako bi osjetio odvratnost *(lat. Cibophobia)* prema određenoj hrani ili ako nije čeznuo za njom, on bi obično odbijao jesti je i on nikada nije prihvatio hranu koja mu je nametana.

[208]Tirmizi, 3510; daif;

Zapravo, jedenje neželjene ili neslagajuće hrane može izazvati mučninu i njena šteta potom postaje veća od njene koristi. U vezi s ovom temom, Enes je prenio da Allahov Poslanik, s.a.v.s., nikad nije kritikovao bilo koju vrstu hrane. Ako bi mu se sviđala, on bi je jeo, u protivnom on je ne bi ni dodirnuo. Jednom mu je neko ponudio posudu s mesom guštera ispečenog na žaru, ali on je nije ni dotakao. Kada je upitan da li je to bilo nedopušteno, on je odgovorio: "To nije nedopušteno, ali ja nisam naviknut na jedenje toga u mojoj domovini, pa sam osjetio neku odvratnost spram toga."[209] On je tako iznio mišljenje o svojim navikama o jelu. Pošto Arapi nisu jeli guštere, on ga nije želio jesti, ali nije ni zabranio njihovo jedenje.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., jeo je meso, a pogotovo je volio janeću plećku i nogu. Ovo je dio mesa kojim je jevrejka pokušala otrovati ga na Hajberu.[210] U drugom hadisu, također je preneseno u "Dva sahiha" da je Daba' bint Zubejr jednom zaklala kozu, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., poslao joj je poruku: "Nahrani nas tvojom kozom." Ona je odgovorila po njegovom kuriru: "Samo je vrat ostao i stidim se da ga pošaljem Allahovom Poslaniku, s.a.v.s." On je odgovorio: "Vrati se i reci joj da ga pošalje, jer vrat upravlja kozom, a prednje je bolje od stražnjeg."[211]

Zapravo, životinjski vrat, plećka, rame i prednje noge imaju manje masnoće i blaže i lakše su za varenje. Dakle, raspoznajemo iz ovog Poslanikovog uputstva da dobra hrana mora sadržavati tri esencijalne komponente: nutricionalne koristi i djelotvornost u proizvođenju potrebne energije, blagost za stomak i lahkoću varenja. Ipak, kao opće pravilo, jedenje manje mesa ove kategorije zdravije je nego prekomjerno jedenje mesa s bilo kog drugog dijela životinje. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je također volio halvu[212] i med. Ove tri vrste hrane, tj., meso, med i hurme sadržavaju najbolje od hranljivih sa-stojaka i najsnažnije komponente za tijelo pojedinca, i samo oboljeli od ostalih tjelesnih nedaća može osjetiti neku odbojnost prema njima. Allahov Poslanik, s.a.v.s., jeo je obično hljeb s hranom i umakao je hljeb u ono što je bilo dostupno *(ar. idam)*[213] kao što su hurme, dinja, itd., ali je preferirao umočiti hljeb u mesnu vodu ili u mesnu supu.[214]

---

[209]Buharija, 9/572; Muslim, 1946.

[210]Cf. Liječenje trovanja hranom.

[211]Ahmed, 6/360 i 361; Nesai; u senedu je samo jedan prenosilac koga svi ne smatraju potpuno povjerljivim osim Ibn-Hibbana.

[212]Halva *(ar. halva)* Slatko napravljeno od hurmi i putera pomiješanih sa medom. Halva također može biti pripremljena od sezamovog putera pomiješanog s medom i lješnjacima (orasima).

[213]Idam; ar.n, ukratko; začin; vt. obogatiti, ukrasiti, pojačati svojstvo.

[214]Cf. Planiranje dijete.

Ovo su neke od praktičnih mjera pomoću kojih je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao uravnotežiti svoju ishranu, jer je ječmeni hljeb hladan i suh, dok su hurme vruće i vlažne. Ponekad bi on umočio hljeb u pripremljenu smjesu sirćeta i začina *(ar. hall)*, kao što je to bio običaj stanovnika Medine. Allahov Poslanik, s.a.v.s., jeo je šta god je bilo na raspolaganju bez davanja određene prednosti jednoj vrsti hrane nad drugom. Jednom kada je došao kući i zatražio od porodice nešto hrane oni su ga počastili hljebom. On je upitao: "Ima li išta za jesti s njim?" Oni su odgovorili: "Samo sirće." Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je zahvalno: "Dobar je ovo začin."[215] Neki ljudi bez razumijevanja mudrosti ovog hadisa obično jedu hljeb umočen u sirće. U njegovom slučaju, on je blagoslovio i jeo ono što je izneseno pred njega, i ni na kakav način nije načinio jedenje hljeba i sirćeta tradicionalnim načinom jedenja, kao što to neki ljudi rade do danas. Bit ovoga jeste u običnom jedenju hljeba[216] za pojedinčev obrok zbog boljeg očuvanja zdravlja.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., jeo je također svježe sezonsko voće iz tog podneblja. Svježe je voće jedno od najboljih izvora hranljivih sastojaka i ono odstranjuje potrebu za nekoliko vrsta lijekova. Rijetko je Allahov Poslanik, s.a.v.s., odbio svježe voće datog podneblja, osim ako je ono bilo zaraženo. Svježe voće također nosi (sadržava) vlažnost i vrućinu zemlje i prirodnu temperaturu godišnjeg doba, dok tjelesna temperatura pomaže njegovo varenje i odstranjivanje fecesa. Ovo važi u svim slučajevima osim ako se pojedinac potpuno preda njemu, tako preoptrećavajući svoje digestivne organe ili ako on pokvari proces probave pijenjem vode odmah nakon jedenja voća ili jedenjem obroka nakon jedenja voća ili pak pukim jedenjem bilo čega drugoga prije završetka probave. Ovakva praksa često uzrokuje bolne infekcije *(ar. kaulandž)*. Dakle, umjereno jedenje svježeg voća u sezoni je zdravo, inače (u suprotnom) ono može uzrokovati bolest.

2. *Poslanikov, s.a.v.s., položaj za vrijeme jedenja*

Allahov Poslanik, s.a.v.s., jeo je svoje obroke u sjedećem položaju i rijetko je viđen kako jede stojeći. Sjedio je na tlu naslanjajući se na jedno stopalo, a sjedeći na drugom, ili bi sjedio ukrstivši noge, bez upotrebe jastuka zbog udobnosti i nije se pružao dok je jeo. On je uobičavao reći: "Ja sjedim kao rob Allaha Svemogućeg i jedem kao rob Allaha Svemogućeg."[217] On je također zabranio jesti dok se leži na stomaku.[218]

---

[215]Muslim, 2052; Ebu-Davud, 3820; Tirmizi, 1840; Ibn-Madždže, Nesai, 7/14.

[216]Vidi: Planiranje dijete.

[217]Ibn-Sa'd, 1/381; Ebu-Šejh; sened je sahih u prvom rivajetu.

[218]Ibn-Madždže, 3370; Ebu-Davud, 3775.

Jedenje za vrijeme oslanjanja na jednu stranu sprečava prolaz hrane, preopterećava organe, otežava prolaženje hrane kroz digestivni trakt i štetno djeluje na brzinu i prirodnost prerade hrane u tijelu. Druga vrsta ležanja za vrijeme jedenja jeste oslanjanje zulumćara kada oni sjede na izbočenim jastucima, odmaraju svoje ruke na jastučiću i ležerno protežu svoje ruke na uzdignuti sto. Ovakav sjedeći položaj za vrijeme obroka jeste svakako postupak arogancije i nezahvalnosti prema Gospodaru. Zbog toga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ja sjedim kao rob i jedem kao rob." Ponekad, on bi kleknuo da jede, stavljajući stražnji dio lijevog stopala pod desno stopalo kao znak zahvalnosti i poniznosti pred Gospodarem i u znak poštovanja hrane i njenog Opskrbitelja. U ovom sjedećem položaju organi zadržavaju njihov prirodni položaj, način koji im je Allah Svemogući namijenio i digestivni proces prirodno napreduje. S druge strane, jedenje za vrijeme ispravnog sjedenja i bez naginjanja nad hranom sprečava pritisak uzdižući dijafragmu i tako razdvajajući torakalnu i abdominalnu šupljinu, pošto one ako su sastavljene, mogu uzrokovati slabu probavu *(ar. ullem)*, tako odstranjujući bilo koji mogući bol *(lat. Odijnophagia)* popraćen zatvorom ili poremećenim digestivnim procesom. Na kraju, sjedenje u ispravnom i odgovarajućem položaju za vrijeme jedenja označava stav pristojnosti i ispravnog ponašanja.

3. Jedenje prstima

Allahov Poslanik, s.a.v.s., upotrebljavao je tri prsta u jedenju i on nije koristio kašiku ili viljušku. Ovo je prirodni put uživanja u hrani. Čak i stomak uživa u ovakvom načinu jedenja, pri čemu cijelo tijelo uživa u zadovoljavanju svoje potrebe. Naše je iskustvo da jedenje priborom zajelo zahtijeva više hrane za zadovoljavanje gladi, uzrokujući probavne smetnje i osjeća se kao pri uzimanju pilula, radije nego hrane. Osim toga, na taj način primjenjuje se hadis koji govori o uzimanju jedne trećine hrane, jedne trećine vode i jedne trećine zraka. Nadalje, da bi se prirodno okoristilo hranjivim sastojcima osiguranim u obrocima, pojedinac također mora uživati u jedenju. Ipak, jedenje s pet prstiju može biti uzročnikom zasićenosti, dok uzimanje velikih količina hrane može opteretiti prolaz hrane i možda spriječiti prolaz zraka i to bi moglo kulminirati smrću. Dakle, uzak prolaz u ustima zbog prenatrpnosti dovodi do gubitka zadovoljstva jedenja i odstranjuje osjećaj korisnosti i okusa.

4. Miješanje hrane[219]

Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije miješao hranu i on nije jeo sam. Nije jeo ribu i jogurt zajedno ili pio mlijeko s ribom, i nije jeo išta kiselo s njom ili odmah nakon nje. Zapravo, on nikad nije miješao u obroku dvije tople i dvije hladne hrane i on nikad nije miješao u bilo koja dva suda dvije viskozne, tvrde, suhe, otvarajuće, debljajuće ili obuzdavajuće slabe supstance. Također, on nije jeo iz bilo koja dva suda koji se zatvaraju kao jedno nakon jedenja ili hranu što se zgušnjava odvojeno u stomaku. Također, on nije kombinirao laksativni obrok s onim konstiptivnim ili sporo probavljivu hranu s onom brzo probavljivom. Nadalje, on nije miješao prženu i kuhanu hranu ili suhu i svježu hranu, i on nije jeo jaja s mlijekom ili ostalu hranu koja je podgrijana, niti je jeo odbačenu, ukiseljenu ili hranu s visokim procentom soli u njoj.

Zapravo, kombinovanje bilo koje od navedenih kategorija hrane može biti štetno i može uzrokovati čiravost i one mogu dovesti probavni sistem van ravnoteže. Inače, a kada je to bilo moguće, Allahov Poslanik, s.a.v.s., uravnoteživao je toplu hranu s malo hladne hrane da razbije njenu oštrinu, i on je to činio kada je jeo svježe hurme s krastavicama. On je također jeo osušene hurme s obranim puterom *(ar. hiis)* i on je volio piti ekstrakte osušenih hurmi umočenih u vodu. Ovaj rastvor sprečava stvaranje cisti ili cističnih tvorevina koje se mogu razviti u tkivima i jetri, a koje je ponekad uzrokovano jedenjem bogate hrane.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., insistirao je uvijek na večeri, čak ako je ona bila puka šačica osušenih hurmi, i on je uobičavao reći: "Zanemarivanje večere ubrzava proces starenja."[220]

Ebu-Naim prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., insistirao na neodlasku na počinak neposredno nakon večere, i on je uobičavao reći: "Odlazak na počinak punog stomaka otvrđuje srce." (Preneseno od imama Ibn-Madždže) Zbog ovoga učeni liječnici preporučuju ljudima da prošetaju nakon večere čak tako malo kao što je stotinu koraka i oni smatraju da spavanje punog stomaka šteti. Što se tiče muslimanskih liječnika, oni savjetuju bilo šetnju od nekoliko koraka nakon večere ili pak klanjanje nafile prije odlaska u krevet. Ovo će pomoći hrani da se smjesti u stomaku i da digestivni proces u potpunosti dozri.

Allahov Poslanik, s.a.v.s, također nije ništa pio dok je jeo ili nakon završetka obroka barem pola sata poslije, a pogotovo topla pića ili hladnu vodu, u suprotnom digestivni proces bio bi oslabljen i mogao bi izazvati da se hrana pokvari u stomaku. On također

[219]Također vidi Planiranje dijete.

[220]Tirmizi, 1857; Ibn-Madždže, 3355; daif.

nije pio vodu kada je bio iscrpljen nakon sudjelovanja u rekreacionoj vježbi, nakon spolnog odnosa, nakon tople kupke ili kada bi se odjednom probudio usred sna ili nakon jedenja voća, osim nakon jedenja određenih vrsta voća kada voda može olakšati njihovu probavu. Sve su ovo stečene navike koje postaju druga priroda, a, Allahovom voljom mogu se prevazići postepeno.

5. *Njegovo piće (med)*

Allahov Poslanik, s.a.v.s., volio je često piti hladnu vodu zaslađenu medom. Prirodni je med najbolji od svih hranljivih zaslađivača. Med sadrži ispirajuće i osvježavajuće osobine i odstranjuje zakrečenja jetre, bubrega i mokraćnih puteva. Uzimanje jedne kašičice meda ujutro pomaže rastvaranju sluzi, lagahno grije stomak, ojačava ga, ispire stomačnu ljepljivost i odstranjuje njegovu tromost, pomaže odstranjivanje hrane, izbacuje van vlažnost i povećava apetit. Med je najbolji od svih zaslađivača za stomak. Njegova je jedina šteta to da štetno utiče na žuč, a sirće može odstraniti ovakvu štetu, uravnotežiti je i iznjedriti u potpunosti sve koristi meda.

Pijenje otopine meda ujutro zdravije je nego većina pića koja su zaslađena šećerom i zasigurno je bolje od vještački zaslađenih pića. Pića zaslađena šećerom proizvode više štete nego koristi. Hladno medovo piće ojačava tijelo, čuva njegovu mladost podjednako kao što osvježava duh, stimulara jetru i konačno med stimulira srce i osigura mu mnogo potrebne energije i ravnoteže. Kada je srce zdravo, krvne žile lahko sprovode krv i arterije prenose krv bogatu hranljivim sastojcima u sve dijelove tijela. Što se tiče zdravstvenih koristi od pijenja hladne vode, to rashlađuje tijelo, pomaže održavanju tjelesnog prirodnog nivoa vlažnosti, regulira tjelesnu temperaturu, pomaže razgradnju materija i presudno je u procesu varenja hrane. Voda također opskrbljuje tijelo neophodnim kisikom i mineralima, smanjuje mogućnost formiranja kamenca i igra glavnu ulogu u zapravo svakoj funkciji tijela. Allah Svemogući kaže: *"...i da smo sve živo od vode stvorili." (Kur'an, 21:30)* Dakle, pošto je voda glavni element života, Allahov Poslanik, s.a.v.s., volio je ponekad da ju pije hladnu, a ponekad je volio da pije piće zaslađeno medom, hurmama ili grožđicama koji su jedni od najboljih hranljivih sastojaka koji ulaze u ljudsko tijelo. S druge strane, mlaka ili umlačena voda teška je za gutati, može uzrokovati abdominalnu nadutost i iznjedriti suprotnost od onoga što donosi svježa hladna voda.

Također učimo iz hadisa da voda ostavljena preko noći u mješinama da se ohladi jeste čak zdravija (korisnija) od svježe uzete vode sa izvora. Ovo je naučeno kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., posjetio plantažu palmi Ebu-Hejsama bin Tejhana, gdje ga je Poslanik, s.a.v.s., upitao: "Imaš li nešto vode ostavljene u mješini da prenoći? U

suprotnom, pit ćemo iz običnog pijućeg korita." Ebu-Hajzam mu je učinio po volji.[221]

Razlika između vode ostavljene da prenoći i svježe uzete vode jeste poput razlike između ostavljenog i neostavljenog tijesta. Nadalje, pohranjivanje vode osigurava sedimentiranje neželjenih ostataka. Aiša ,r.a., primjetila je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., također volio piti izlivenu vodu iz podzemnog vrela, radije nego stajaću vodu.[222] S druge strane, voda držana u mješini *(ar. šinna)*[223] a pogotovo u onim neuštavljenim ugodnijeg je okusa od vode koja je držana u zemljanom sudu, keramičkoj posudi ili staklenom vrču. Još uvijek, voda držana preko noći u neuštavljenoj mješini također je lakša za stomak zbog njene filtracije i izlučivanja kroz otvorene pore. Ovo je posebno tačno u odnosu na vodu koja je držana u prirodnim zemljanim posudama koje također djeluju kao rashlađivači, nasuprot onih pocakljenih nakon pečenja.

Neka se Allahov mir i blagoslov vječito obaspu prema njemu, jer on je najsavršeniji od svih ljudskih bića, nositelj najčišće duše i najupućeniji čiji je dah najplemenitiji, pa svaka od njegovih akcija nosi najbolju uputu za vjernike i iznosi na vidjelo najvrednije koristi za njihova srca, zdravlje i prednosti na ovom i budućem svijetu. Aiša, r.a., rekla je također da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., volio zaslađena hladna pića.[224] Pored gore navedenih pića zaslađenih medom, hurmama ili grožđicama, ovo bi također moglo podrazumijevati prirodnu proljetnu vodu podjednako kao i svježu mehku vodu iz mješina.

U drugom hadisu Allahov Poslanik, s.a.v.s., prakticirao je sa ashabima da ne pije vodu laptajući jezikom iz zdjele dok leži na stomaku i nije pio s tuđom rukom ili iz nepoznatog spremnika u tami prije prethodnog ispitivanja. Također, on je uglavnom pio sjedeći radije nego stojeći, osim kada je bio ponuđen da pije s vrela Zemzem u Mesdžilul-haramu. Pijenje stojeći ne daje potpuno zadovoljstvo, a pijenje ubrzano ili pohlepno može uzrokovati disajne poteškoće kao i štetno uticati na digestivni proces.

Enes ibn Malik prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao da pije u tri gutljaja, diše između, i da je uobičavao reći: "Ovo bolje gasi žeđ, ugodnije je i zdravije."[225] Disanje je između svakog gutljaja naravno činjeno izvan šolje iz koje se pije. Pijenje u tri etape također pomaže da se postepeno umanji stomačna temperatura i zdravije je nego brzo rashlađivanje u jednom gutljaju. Gutanje hladnog pića pri toplom vremenu također može uzrokovati zagušivanje i štetno djelovati na respiraciju preko kontrakcije dušnika *(lat. Trachea)* i naglu promjenu njegove temperature iz normalne u hladnu. Nadalje, ubrzano pijenje također može štetno utjecati na redovne funkcije jetre

[221]Buharija, 10/77.

[222]Ebu-Davud, 3735; Ebu-Šejh, u djelu "Ahlak Vjerovjesnika", str.:245;Hakim je rekao da je sahih, 4/138.

[223]Ar. *Askijatul adam...*

[224]Ahmed, 6/38; Tirmizi, 1896; sened je sahih, Hakim ga ocjenjuje sahihom, 4/138.

[225]Muslim, 2028.

i srca. 'Abdullah bin el-Mubarak prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Pijte vodu srkajući, a ne gutajući, jer gutanje će štetno uticati na jetru." Poslanik, s.a.v.s., rekao je također: "Ne gutajte vodu u jednom gutljaju poput stoke, radije je pijte u dva ili tri gutljaja. Prizovite Allahovo ime[226] prije pijenja i zahvalite Mu kada završite pijenje."[227],[228] Imam je Ahmed, r.a., uobičavao reći: "Savršeni obrok mora imati četiri elementa: treba početi u Allahovo ime, završiti sa zahvalnošću Njemu, imati što je moguće više ruku s kojima će se dijeliti i treba biti ponuđen u velikom poslužavniku."

Allahov Poslanik, s.a.v.s., volio je također piti zdravo obično mlijeko, a ponekad ga je pio fermentiranog kao jogurt razblažen u vodi. Oba pića rashlađuju tijelo, zadovoljavaju jetru i osiguravaju esencijalne zdravstvene koristi za tijelo. Mlijeko je također najzdravije kada se krdo hrani običnom lavandom, *Achillea-om*, mirišljivom kunicom[229] ili nekim vrstama pelina *(lat. Artemisia abssinthium)*. Preneseno je u Džami'u imama Tirmizija da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada završite s jelom, recite: 'Gospodaru, blagoslovi naš obrok i daj nam bolji,' a kada pijete mlijeko, recite: 'Gospodaru, blagoslovi naše piće i povećaj naš udio u njemu,' jer ne postoji hrana ili piće koji su zdarviji ili korisniji od mlijeka."

Allahov Poslanik, s.a.v.s., pokrivao je ponekad jogurt i držao ge preko noći *(ar. nabaza)*[230] zbog sirutke (da odvoji sirutku) prije nego što bi popio nešto od tog ujutro, a ovo pomaže fermentaciju i pomaže smanjivanju intestinalnih bakterija. On bi pio od tog tri puta na dan nekoliko dana i dijelio bi ostatak s ashabima, u suprotnom zamolio bi nekoga da to baci prije nego što bi se pokvarillo. Ponekad je on takođerjeo nekoliko svježih hurmi s ovim pićem da bi ga zasladio.

6. *Njegova odjeća*

Način odijevanja Allahovog Poslanika, s.a.v.s., osigurava najbolju od uputa i savršen primjer u njihovoj jednostavnosti, lahkoći, praktičnosti i zdravstvenim koristima. Allahov Poslanik, s.a.v.s., oblačio je ponekad ogrtač preko mlohave odjeće, dok je uglavnom nosio komad tkanine koja se nosi oko bedara kao jedina odjeća (toga ili pokrivač; *ar. izar*), koja se protezala dolje do članaka. On je također volio nositi dugu košulju *(ar. ḳamis)* sa rukavima umjerene dužine koji su pokrivali ruke do iznad zglavaka. On je

[226] Tj. prizivati Allahovo ime govoreći: "Bismillah" (S imenom Allaha).

[227] Tj. zahvaliti Mu govoreći: "El-hamdu Lillah" (Hvaljen neka je Allah).

[228] Tirmizi, 1886; daif.

[229] Cf. Švicarski rod.

[230] *Ar. nebeze*: ukiseljeno ili ostavljeno određeni vremenski period ili držano da fermentira; *n. nabiz*: ostavljeno da se usiri.

oblačio košulju preko pokrivača i to mu se pružalo dolje do bedara. Allahov Poslanik, s.a.v.s., nosio je također turban srednje veličine da zaštiti glavu od toplog i hladnog vremena. On bi jednostavno zamotao svoj turban u svitke oko glave, privukao bi krajeve i metnuo bi ih dobro umotane pod ušnu školjku. U gradu nosio je lagahne cipele koje mu nisu pokrivale zglobove, a ponekad je nosio lagahne kratke čizme za vrijeme putovanja. Njegova omiljena boja bila je bijela a ponekad je nosio neuštavljen ogrtač od kamilje dlake i on nije nosio crne ili crvene, obojene ili ulaštene odjevne predmete. Samo je jednom viđen kako nosi crni turban ili zeleni odjevni predmet, i samo jednom je viđen kako nosi crvenkasto-crno jemensko odijelo.

7. Njegov dom

Pošto je Allahov Poslanik, s.a.v.s., znao da je ovaj život prolazan, da će putovanje na ovom svijetu doseći njemu namijenjenu destinaciju i da je boravak na budućem svijetu vječan, on i ashabi pridavali su malo pažnje detaljima u pogledu rekonstrukcije, restauracije, renoviranja i proširenja svojih domova ili izgradnji impozantnih struktura. Oni su uglavnom smatrali svoje domove kao prolaznim skloništima, i oni su bili slični kolibama putnika. Njihovi su domovi bili namijenjeni da ih zaštite od hladnoće i vrućine, da im pruže privatnost i da ih zaštite od navale domaćih životinja. Vjernici su se uglavnom brinuli o krovu nad glavom i bilo koje restauracije koje su vršili na njihovim domovima bile su strukturalne i neophodne u to doba. Medinske su kuće bile jednostavne, praktične, dobro prozračne i bile su prostrane i udaljene od bilo kojih zaraženih zemljišta. Allahov Poslanik, s.a.v.s. volio je miris i njegova kuća je bila najmiomirisnija. Ulaženje u nju je bilo najugodnije za srce i dušu, jer je tu živjelo najblagoslovljenije i najuzvišenije Allahovo stvorenje i kao pečatu Allahovih poslanika njemu je došla Allahova objava da izvede čovječanstvo iz mraka na svjetlo.

8. Njegovo spavanje i ustajanje

U razmatranju njegovih navika pri odmaranju i njegovoj budnosti pojedinac uči jednu od najboljih, najuravnoteženijih i najzdravijih praksi. Nakon klanjanja jacije, Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao je odmarati se u ranom dijelu noći, a buditi se kasnije na početku druge polovine noći. Nakon buđenja on je posebno bio brižljiv u čišćenju zuba misvakom[231], a prije uzimanja abdesta za namaz. Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi potom klanjao kod kuće sve dok ne bi čuo prvi poziv na namaz pred odlazak u džamiju, a gdje

[231]Misvak *(lat. Lepidium)*; također kratka drvena šipka načinjena od drveta *Salvadora Indiea* i ima gorak okus. U sadašnje je vrijeme nalazimo kao sredstvo za čišćenje zuba.

bi predvodio vjernike na sabah-namazu. Njegov je odmor bio najuravnoteženiji i djelotvoran u pomaganju tijelu da ono sakupi snagu i vitalnost pred davanje njegovog dijela blagoslova dovodeći ga da stoji pred Gospodarem i da Mu se pokloni. Nakon svitanja, ako bi se osjećao malo umornim, on bi potom priuštio sebi kratak vremenski period odmora ležeći na desnoj strani i prizivajući Allahove atribute prije nego što bi bio svladan kratkim drijemežom. On nikad nije dopustio uzdignuti krevet i obično je spavao na jednom madracu napunjenim palminim prutićima i koristio je jastuk koji je imao isto punjenje, a ponekad bi položio glavu na desnu ruku.

9. Priroda spavanja

Postoje dvije vrste sna: koristan san i štetan san. Koristan san obnavlja prilagodljivu sposobnost, dok napor i manjak sna uzrokuju hemijske promjene u tijelu i mogu izazvati letargiju i halucinacije. Spavanje je neophodno za tijelo. Za vrijeme sna bazalni metabo-lički odnos i tjelesna temperatura padaju i dopuštaju tijelu da ponovo uspostavi njegovu potrebnu hemijsku ravnotežu, obnovi bilo koji hemijski deficit i da zadobije svoju kontrolu nakon buđenja.

Pošto je tijelu potreban odmor, postoje dvije vrste odmora: prirodan odmor i neprirodan odmor. Što se tiče prirodnog odmora, on uključuje deaktivaciju prirodnih ljudskih sila, uključujući čula i kontrolu tjelesnih kretnji. Za vrijeme budnosti, tjelesna vlažnost i isparine otapaju se i izgaraju zbog fizičkih kretnji i vježbi. Kada ovakve sile obustave njihove aktivnosti preko opuštanja, tjelesna vlažnost i isparine uzdižu se do mozga, koji je izvor i pokretač svake kretnje. Kao posljedica toga, pojedinac će zaspati. Što se tiče neprirodnog sna, on je obično uzrokovan bolešću ili slabošću. U ovom slučaju tjelesna vlažnost će se povećati, spriječiti normalne aktivnosti mozga i uzrokovati žalost, gubitak vitalnosti i povećano spavanje. Dakle, čak puka budnost ne može spriječiti prodor vlažnosti i isparina u mozak. Slično stanje umora javlja se nakon pretjeranog konzumiranja hrane, gdje se vrućina povećava u stomaku za vrijeme varenja, a kada digestivni enzimi ne mogu rastvoriti polisaharide u njihove konstituirajuće monosaharide i kada oni uđu u krv preko koje se prenose do mozga, ovakav prodor saharoze može uzrokovati smetnje u moždanim funkcijama, gojaznost, depresiju, pa čak i komu. Gojaznost također može uzrokovati povećana krvna mast i ona može povećati kardiovaskularne rizike. Nadalje, produženo spavanje nije prirodno.

Ipak, san je potreban da osigura dvije esencijalne koristi za tijelo: preko opuštanja tijelo ponovo zadobija snagu, energiju i prirodni fizički stupanj normalnih funkcija koje bi inače bilo teško kontrolirati; i spavanje pomaže svakom organu da rasporedi svoje gubitke produkata. Zapravo, za vrijeme sna enzimi, intestinalni sokovi, gastrični sokovi, žučni sokovi i pankreatični sokovi otiču lakše, a posebno kada mozak prestaje da vrši

normalne funkcije budnosti. Koncentracija ovakvog prirodnog procesa u stomaku primjećena je preko pada tjelesne temperature i smanjenja stupnja bazalnog metabolizma. Zbog ovoga osjeća se potreba za pokrivanjem za vrijeme odmaranja.

Nadalje, stomak se lagahno naginje ka spuštanju prema tankim crijevima, a da bi se olakšao proces varenja, zdravije je spavati na desnoj strani. S druge strane, obično spavanje na lijevoj strani može škoditi srcu, jer će to prebaciti pritisak s ostalih organa na srce, dok je također nezdravo obično spavanje na leđima. Ipak, neće uzrokovati štetu odmaranje na leđima bez spavanja. Konačno, spavanje na stomaku najštetnije je za zdravlje. U vezi s ovom temom, preneseno je od Ebi-Umamea da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., vidio čovjeka u džamiji kako spava na stomaku. On ga je probudio i ukorio ga govoreći: "Ovo je ležeći položaj stanovnika Džehennema."[232]

Spavanje na stomaku bez opravdanog razloga ne izgleda prirodno i to bi također moglo predstavljati mentalnu konfuziju. Ipak, ako pojedinac spava na stomaku zbog stomačnog bola, ovo ne bi trebalo da bude tako škodljivo sve dok ne postane navikom.

Uravnotežen odmor pomaže tijelu da povrati snagu, on osvježava duh i iznosi do punog izražaja adaptivnu sposobnost, a preko nadomještanja sposobnosti san će ostvariti sklad i spriječiti mlitavost duše. Spavanje za vrijeme dana može proizvesti reumatske bolesti, uzrokovati pomanjkanje pigmenta kože *(lat. Melanin)*, uzrokovati upalu slezene *(lat. Splenitis)*, oslabiti nervni sistem *(lat. Neurasthenia)* i oslabiti seksualnu žudnju, osim spavanja ljeti za vrijeme podnevne vrućine. Najgore od ljetnog spavanja je spavanje za vrijeme ranih sati dana, a čak gore od toga je spavanje u sred podneva za vrijeme kasnih sati dana, a prije mraka (poslije ikindije). Abdullah bin Abbas našao je jednom jednog od svojih sinova kako spava kasno ujutro, i on ga je probudio govoreći: "Probudi se! Zašto bi spavao u doba kada su ljudske zarade već raspodijeljene?" Neki od naših predaka rekli su također da dnevnog spavanja ima tri vrste: prirodno, očajničko i idiotsko spavanje (slaboumno). Što se tiče prirodnog, ono predstavlja povremeni drijemež Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u rano jutro. Druga je vrsta spavanje kasno ujutro, čime se pojedinac uskraćuje od koristi ovog i budućeg svijeta. Spavanje kasno ujutro također može uzrokovati da pojedinac zadobije opću tjelesnu slabost i malaksalost. Konačno, treća vrsta jeste spavanje između sredine popodneva i zalaska sunca, a to može uzrokovati slaboumnost.

Postoji drugi nedostatak i zdravstvena opasnost u vezi s kasnim jutarnjim spavanjem, a osim bivanja prikovanim za krevet, spavanje usred jutra uzrokuje gnjilenje i kvarenje tjelesnih otpadaka koji su inače odstranjeni zahvaljujući tjelesnim kretnjama i jutarnjom vježbom. Ovakvo propadanje može uzrokovati štetu tkivima i probiti neke interne

[232] Ibn-Madždže, 3725; sened je daif; ali postoji drugi hadis koji ga jača i koji biljaže Tirmizi, 2769; i Ahmed, 2/287; Ebu-Davud, 5040.

krvne žile. Inače bez odstranjivanja otpadnih tvari iz crijeva i upošljavanjem stomaka lagahnim doručkom kada bi se to pretvorilo u naviku, ovo bi moglo postati uzročnikom brojnih neizlječivih bolesti.

S druge strane, obično spavanje na suncu (suncem obasjanom mjestu) može uzrokovati kancerogene izrasline i štetno utjecati na epitelijalne ćelije pored uzrokovanja ostalih prikrivenih bolesti. Spavanje u zasjenu (poluhlad-polusunce) također je nezdravo. Čak puko istovremeno sjedenje djelimično na suncu, a djelimično u hladu loše je za zdravlje. Ovo je zabilježeno u govoru Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Ako sjedite u sjeni i sjena se djelimično uzmiče pred sunčevom svjetlošću, pomaknite se na neko drugo mjesto."[233] Ovo je još jedna indicija da se ne bi trebalo spavati na suncu ili čak djelimično na suncu.

10. Dove prije odlaska na počinak

Preneseno je u Buharijevom sahihu da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao El-Bera'u bin Azibu: "Prije odlaska na počinak, uzmi abdest kao da ćeš klanjati namaz, lezi na desnu stranu i reci: 'Gospodaru, predajem se Tebi, stavljam svoju dušu u Tvoju ruku, okrećem svoje lice Tebi, povjeravam svoju sudbinu Tebi, stavljam svoju vjeru u Tvoju zaštitu, veličam Te i bojim Te se. Ja nemam pribježišta od Tebe osim traženja utočišta kod Tebe. Vjerujem u Tvoju objavljenu Knjigu i Poslanika kog si Ti poslao.' Neka ovo budu posljednje riječi koje kažeš za tu noć. Ako bi tvoja sudbina bila da umreš tu noć, umro bi kao vjernik."[234]

11. Spavanje na desnoj strani

Aiša, r.a,. rekla je: "Nakon klanjanja dva rekata sunneta ujutro kod kuće, Allahov Poslanik, s.a.v.s., ponekad bi legao na desnu stranu zbog kratkog odmora[235] prije nego što bi se pridružio džema'atu (da ga predvodi) na sabah-namazu u džamiji."[236]

Neko je rekao da je mudrost iza ideje spavanja na desnoj strani da bi se spavanje načinilo ugodnijim, jer srce leži u skladu s njegovom prirodnom konstitucijom na gornjoj lijevoj strani tijela, a spavanjem na desnoj strani srce će nastaviti održavati fizičko

---

[233]Ovaj hadis prenosi se u mnogim verzijama, jedna drugu upotpunjuju i hadis je hasen; Ebu-Davud, 4821; Ahmed, 3/413; Hakim, 4/271.

[234]Buharija, 11/93; Muslim, 2710.

[235]Cf. Kratki odmor; mikrosan.

[236]Buharija, 3/35.-

prilagođavanje tako čineći spavanje blagim. Radi kontrasta, spavanje na lijevoj strani jeste sprovodnik glasnog spavanja i vjerovatno je posljedica zanemarivanja obaveza na ovom svijetu, a pošto je san mali brat smrti, to ne smije postati konstanta. Pošto stanovnici Dženneta ne spavaju, dakle na ovom svijetu, a za vrijeme odmora, ljudsko biće zahtijeva zaštitnika da ga zaštiti od najezde bolesti i da odbrani njegovo tijelo od neopravdanih nevolja, a pošto je njegov zaštitnik Gospodar uzeo na Njega da osigura ovakvu zaštitu, Allahov Poslanik, s.a.v.s., podučio je vjernike dovi povjeravanja, traženja utočišta, molenja i poštovanja da utvrdi i potkrijepi njihovu vjeru i predanost Allahovoj volji. U slučaju da je pojedincu suđeno da umre tu noć, ako ova dova bude zadnje što izgovori, to će mu osigurati smrt vjernika i neprolazno zadovoljstvo obitavanja u Džennetu.

Ovakva je Poslanikova uputa je najkorisnija za srce, tijelo i dušu za vrijeme budnosti i sna, kako na ovom tako i na onom budućem svijetu. Neka se Allahov mir i blagoslovi spuste na njega vječito, jer u ovom je primjeru najbolja uputa za vjernike.

Što se tiče obraćanja: "Gospodaru, predajem se Tebi", ono znači da ja predajem sebe i svoje postojanje Tebi kao rob koji raspoznaje svog Gospodara i Vlasnika. Potom kaže: "Okrećem svoje lice Tebi", to uključuje pojedinčevu iskrenost u njegovom predavanju u potpunosti Gospodaru i predavanje Njegovoj volji i presudi. Ovo također uključuje pojedinčevo spoznavanje njegove nedjelotvornosti i njegove ovisnosti o Allahu Svemogućem za njegove izvore potrepština i egzistenciju. Allah Svemogući govori u vezi s temom okretanja lica Gospodaru, govoreći: *"Ako se oni*[237] *budu prepirali s tobom, reci: 'Ja se samo Allahu pokoravam (Ja okrećem svoje lice prema Gospodaru mome) a i oni koji me slijede.'" (Kur'an, 3:20)* Ovdje također Allah Svemogući govori o pojedinčevom licu, koje je najplemenitije obličje ljudskog bića i glavna veza njegovih čula koja razjašnjavaju njegovu ravnotežu. Dakle, ova dova znači da je Allah Gospodar, Opskrbitelj i Održavatelj stvorenja, i istinski rob Ga moli i nudi njegova dobra djela da Ga zadovolji. "Povjeravam svoju sudbinu Tebi" znači da ja usrdno molim Tvoju samilost i milost i Tvoj izbor je moje zadovoljstvo. Ovakvo oslanjanje na Gospodara donosi robu najviše stanje poštovanja, i ova je dova najugodnija Gospodaru. Zapravo, ovo je rijetko postignuće. Samo najpobožniji od onih pobožnih mogu dosegnuti ovo stanje (stupanj) apsolutnog vjerovanja (vjere) u svoga Gospodara i prihvatanja Njegove volje. Potom dolazi njegova dova: "Stavljam svoju vjeru u Tvoju zaštitu", a u drugim riječima: "Molim Te da me zaštitiš u tajnosti (od mene)" koje označavaju pojedinčevo apsolutno povjerenje i osjećanje jačine s prisutnošću njegovog Gospodara. Ovo je stanje najugodnije i uveseljavajuće za srce. Zapravo, pojedinac se osjeća ugodno i smireno kada se oslanja (leđima) na ovaj stav i čvrsto ga podržava i on neće biti uplašen neuspjehom. Nadalje, pošto srce ima dvije vrste snage, i to: moć predodređenja bazirano na usrdnom molenju

[237] Tj. nevjernici.

i moć težnje za izbavljenjem koja je bazirana na strahopoštovanju i zikru, a pošto ljudsko biće konstantno traži njegove vlastite koristi i sustezanje od zla, on je molio: "Veličam Te i bojim Te se." Dova potom hvali Allaha Svemogućeg, iskazujući: "Ja nemam pribježišta od Tebe osim traženja utočišta kod Tebe." Dakle, samo On je Onaj Koji ima moć da sačuvati roba od njega samoga. Ovo je sllično jednoj drugoj dovi Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Tražim utočište u Tvom zadovoljstvu od Tvog nezadovoljstva, i tražim utočište u Tvom oprostu nasuprot Tvoje kazne, i tražim utočište kod Tebe od Tebe."[238]

Ovdje ponovo, rob raspoznaje da samo Allah ima moć sačuvati ga od bilo koje nevolje, čije obećanje samo može početi djelovati Njegovom voljom, jer oboje, iskušenja i spasenje, kontrolirani su od Njega i samo On ima moć spriječiti zlo. On kaže: "*Ako te od Allaha neka nevolja pogodi, pa niko je osim Njega ne može otkloniti*", *(Kur'an, 6:17)* i On kaže: "*Reci: 'Ko će vas od Allaha zaštititi ako On hoće da vas zlo snađe ili ko vam može nauditi ako vam On želi milost ukazati?'*" *(Kur'an, 33:17)* Na kraju, dova je završena potvrđivanjem pojedinčeve vjere u Allaha, Njegovu knjigu i Njegovog Poslanika, s.a.v.s., koji je jamac spasenja i zarađivanja Allahove milosti i blagoslova na ovom i budućem svijetu. Ovo je blagoslovljeni hadis koji se odnosi na njegov lični odmor, i čak da on nije rekao: "Ja sam Allahov Poslanik", svjedočanstvo njegovih djela i njegova čistota bi to dokazali.

12. Njegova budnost

Allahov Poslanik, s.a.v.s., obično bi se budio nakon slušanja kukurikanja horoza. Potom bi molio Allaha Svemogućeg, veličao Ga i uzvikivao Njegovo sveto ime. Potom je tražio Njegovu pomoć i milost. Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi potom napustio postelju i oprao zube misvakom, uzeo bi abdest i stao klanjati hvaleći Allahovo djelo, moleći Ga, tražeći Njegovu pomoć, a bojeći se Njegove kazne. Dakle, koji bolji lijek može pojedinac naći da bi sačuvao zdravo srce, tijelo, dušu i snagu na ovom svijetu i životu poslije smrti?

[238]Dio hadisa koji prenosi Muslim, 486.

13. Fizičke vježbe i djelovanja

Što se tiče hadisa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji se odnose na fizičke vježbe i sportove, pronicljivi promatrač njegovih dnevnih aktivnosti raspoznat će najbolju uputu na ovom polju. U ovom poglavlju, Allahovim htijenjem, diskutirat ćemo o nekim koristima ovakvih neophodnih aktivnosti, jer Poslanikovi, s.a.v.s., hadisi obiluju profinjenošću, nadmoćnošću i finoćom koje samo život ovako uzvišenog i najsavršenijeg od svih ljudskih bića može prikazati.

Ljudsko tijelo zahtijeva hranu i piće, ali ipak nisu sve ovakve supstance probavljive, i sve one ne postaju dijelom ljudskog tijela. Umjesto toga, talozi neprobavljenih hranljivih sastojaka mogu se nakupiti kao sedimenti, a pošto se njih tijelo ne može riješiti prirodno, vremenom njihova akumulacija može uzrokovati razne bolesti. Inicijalno, ovakve akumulacije mogu se manifestirati kao lokalizirana zakrčenja prije nego što štetno djeluju na krv i budu transportirane kroz struju krvi do prijemčljivih dijelova tijela. Dok se inicijalno stanje može manifestirati u obliku stomačnih problema, vremenom, bilo koja veća tvorevina ovakvih nakupina postaje opasnija i manifestira se kao lokalizirana bolest koja se može raširiti po tijelu u kasnijem stadiju. Ovdje dolazi do izražaja važnost studiranja patologije bolesti i historije njenog razvoja.

Inicijalno, a zahvaljujući poznavanju fizičke klonulosti i stomačnih problema, ako se pojedinac navikne na jake purgative, to može izazvati veće komplikacije. Zapravo, većina ovakvih lijekova jesu toksična i mogu međudjelovati i eliminiraju i dobro i loše. Ovisnost o ovakvim lijekovima može nadalje pogoršati stanje zato što su oni topli i interaktivni, i mogu oslabiti prirodni odbrambeni sistem tijela, načiniti nepravilnim otkucaje srca, štetno djelovati na bubrege i razviti mnogobrojne nepravilnosti i nedostatke. Dakle, odgovarajuća redovna fizička vježba jeste neophodna da osvježi organe, olakša prolaz hrane i hranljivih sastojaka, poveća probavu i spriječi stvaranje ovakvih nakupina.

Nadalje, prirodna i metodička kontrola kretnji i mišićnih kontrakcija osvježava dušu i um, pomlađuje tjelesne organe, poboljšava zdravlje, ojačava mišićni tonus, sprečava otvrdnuće zglobova, ojačava tetive i ligamente, umanjuje vjerovatnoću somatičkih onesposobljenosti i ublažava većinu humoralnih bolesti. Ovo također zavisi o stupnju fizičkih vježbi, njihovoj ravnoteži, umjerenosti ili intenzitetu. Trajanje i vrijeme ovakvih postupaka također igra važnu ulogu u određivanju njihovih koristi, i svi ovi faktori mogu biti od velike koristi kada su kombinovani s ostalim aspektima održavanja dobrog zdravlja i sažetkom preventivne medicine prikazane u ovoj knjizi. Zapravo, pristajanje uz minimum neophodnih mjera i uputa u ovom fizičkom fitnes programu jeste neophodno. Ovakve rutine ne smiju biti izvođene na pun stomak i hrana prvo mora biti u potpunosti probavljena. Bazični nivo blagih postupaka jeste onaj koji osvježava

tijelo, obnavlja njegovu energiju, donosi rumenilo licu i ubrzava vitalnost i živost, dok naporni postupci koji uzrokuju prodor znoja smatraju se pretjeranim.

Općenito, postupci posvećeni bilo kom udu ojačavaju ga poput posvećivanja misli određenoj temi pomoću čega se ojačava memorija. Dakle, svaki dio tijela zahtijeva tačno određene postupke. Pluća zahtijevaju vježbe čitanja i njihovi nivoi počinju od tihog čitanja i postepeno se pojačavaju u intenzitetu i glasnosti. Vježbe slušanja zahtijevaju pažljivu odgovornu pažnju preko stimuliranja slušnih nerava u ušima i to se razvija do tačke gdje se zvuk bilo povećava u glasnosti ili se smanjuje s udaljenošću ili s intenzitetom njegove valne dužine. Govorne vježbe pomažu oralnim komandama, i pored pomaganja spoznavanja preko fizičkog i mentalnog pogleda, očne vježbe poboljšavaju vid, jačaju očne mišiće i u nekim slučajevima pomažu ispravljanju kratkovidnosti i dalekovidnosti. Radi poređenja, pješačenje, normalne vježbe umjerenog hodanja, jahanje, streljaštvo i duže trčanje, pored sličnih sportova, najzdraviji su za cijelo tijelo. Usvajanje ovakvih programa fizičkih vježbi čak može izliječiti hronične bolesti poput anemije, infektivnih oboljenja, čira i boli, između ostalog.

Što se tiče psihomoralnih vježbi *(ar. rijadatu-n-nufus)*, one ustanovljavaju vježbanje uma, obogaćivanje intelekta, uravnotežavanje ponašanja, podizanje nivoa etičkih standarda i prihvatanje moralnih vrlina, pored ostalih načina vladanja u specifičnim osobnim područjima. Ovo su učenja u ranom stadiju života i uključuju vježbe za strpljivost, zadovoljstvo, zahvalnost, dobro raspoloženje, radost, ljubav, dijeljenje, hrabrost, dobročinstvo, spoznavanje dobrih dijela, uzdržavanje i učtivost itd. Prema tome, ustrajnošću i dosljednošću, a s postepenim dizanjem na viši stupanj ovakvog rukovođenja pojedinac može postati fizički, moralno i duhovno jak, a ovakve moralne vježbe manifestirati će se i dati mu nove snage. Ovakvi su neki od zdravih mišića pojedinčevog duha i duše i, Allahovom voljom, oni će pomoći u pojedinčevom uzdizanju u više zbilje i u prihvatanju Allahovog oprosta i blagoslova. Pretjeranost čak u ovom polju, a uz pomanjkanje odgovarajućeg nadgledanja i posvećenosti zabrinutog i učenog roditelja ili posvećenosti kvalificiranog učitelja također može natovariti težak teret na intelekt osobe, gdje ćorsokak može biti štetan za pojedinčev duhovni rast i samo kvalificirana uputa može se probiti kroz ovakav ćorsokak. Ovakvo vježbanje mora se održavati sve dok se ne razvije stvarni karakter, pozitivne crte i blagoslovljene osobine i sklonosti.

Kada čitalac razmišlja o gore spomenutim vježbama koje su prikazane u ličnom primjeru i nastojanju Allahovog Poslanika, s.a.v.s., Allahovim htijenjem, on će spoznati savršenost, jedinstvenost i integritet ovakvih besprijekornih vježbi u očuvanju zdravlja, u sprečavanju običnih bolesti i okorištavanju u pojedinčevom životnom dobu i interesima na ovom i budućem svijetu. Nadalje, čitalac će sigurno spoznati koristi od sprovođenja pet dnevnih namaza i njihove uloge u očuvanju zdrave vjere, osvjedočenja i predodređenosti. Molitve drugoj polovini noći poznate kao tehedždžud također

osiguravaju ogromne zdravstvene koristi i osvježavaju um, tijelo, srce i dušu, kao što i osiguravaju kontinuiranu sreću na ovom i beskrajno uživanje na budućem svijetu.

Preneseno je u "Dva sahiha" da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada odete na počinak, šejtan dođe otpozada i veže tri čvora preko vašeg tjemena. Nad svakim čvorem on uči zle čini, govoreći: 'Spavaj dugu i snenu noć!' Kada se probudite, ako započnete dan spominjući Allahovo ime, prvi će se čvor raspetljati, ako napustite postelju da uzmete abdest, drugi će se čvor raspetljati, i kada ustanete u molitvi (namazu), treći će se čvor raspetljati. Nakon raspetljavanja šejtanovih čini pojedinac će se osjećati energično i dobrodušno, a u suprotnom osjećat će iscrpljenost i zlobu."[239]

Zapravo, sve vjerske funkcije namaza, posta i hadža, između ostalog, dijele potpune fizičke, etičke i duhovne koristi, a zajedno, one ustanovljavaju puki minimum vježbi potrebnih za očuvanje pojedinčevog zdravlja i izgleda. One također uključuju obične sportove, dnevne djelatnosti poput posjećivanja bolesnika, služenja zajednici, odlazak na dženazu, odlazak u džamiju, kupanje, pješačenje, jahanje i pridruživanje halkama u kojima se stiče znanje, između ostalog. Zapravo, kada je bilo koja od ovih vježbi posvećena Allahovom zadovoljstvu, ona pobjeđuje zlo i donosi koristi na ovom i budućem svijetu. Ovakve su bazične koristi koje pojedinac može spoznati u slijeđenju hadisa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., poprimanju njegovih osobina i preko shvatanja da je njegov primjer najbolji za pojedinčevu uputu i uspjeh.

[239]Buharija, 3/19; Muslim, 776.

3

Izlučivanje preko koitusa

Seksualni aspekt života ima tri bazične svrhe: održavanje ljudske vrste i njen kontinuitet sve dok ne dostigne krajnji broj ljudskih bića namjenjenih od Allahovog dopuštenja da iskuse život na ovom svijetu, da upotpune Allahovu svrhu i da pokažu zahvalnost prema Gospodaru. Izbacivanje sperme iz tijela, u suprotnom, obuzdavanje ili retencija nakupljene sperme može uzrokovati različite vrste ozbiljnih bolesti i zadovoljenje strasti, zadovoljenje seksualnog užitka i uživanje ove blagodati. Kasnije je jedino zadovoljstvo ovakvog odnosa također osigurano u Džennetu, tamo ne postoji niti ejakulacija sperme, prirodno oslobađanje nakupljene sperme niti reprodukcija.

Učeni liječnici nalaze da spolni odnos proizvodi esencijalne zdravstvene koristi. Galen pripisuje spermu elementima vatre i zraka, i opisuje njenu izlučevinu kao vruću i vlažnu. Ovo je stoga što je sperma bogata prostglandinima koji su poput hormonalnih masnih kiselina koje se nalaze širom tijela, a posebno u njoj samoj. Prostglandini su primarni hranljivi sastojci koji štetno djeluju na esencijalne tjelesne procese, uključujući krvni pritisak, metabolizam i tjelesnu temperaturu, između ostalih. Dakle, shvatanje vrijednosti ovog najneublaženijeg i najsiromašnijeg oblika krvi i njegova dragocjenost zahtijevaju ogromno razmišljanje o njegovom oticanju. Ovo podrazumijeva mudro vrednovanje razloga koji se nalaze iza oslobađanja ove dragocjene vode života kroz začinjanje djeteta ili njenog odstranjivanja kroz dozvoljeni spolni odnos nakon njenog nakupljanja. Zapravo, nakupljena sperma koja je zadržana duži vremenski period može uzrokovati razne bolesti i slabosti, uključujući opsjednutost, otupljelost, umobolnost i čak ludilo a ponekad, dozvoljeni spolni odnos može pomoći u oporavljanju od ovakvih bolesti. S druge strane, nagomilavanje i prevladavanje sperme produženi vremenski period može uzrokovati njeno propadanje i pretvoriti je u štetan toksin kojeg se tijelo ne može lahko riješiti. Ipak, ponekad, priroda proizvodi spontanu i nevoljnu emisiju prodora sperme, obično za vrijeme sna, a bez spolnog odnosa.

Neki učeni predhodnici *(selef)* govorili su da bi čovjek trebao sebi obećati: da će hodati barem određenu minimalnu udaljenost svaki dan; da će se hraniti u redovnim intervalima i da neće produžiti post više nego što to vjera zahtijeva; i da se neće sustezati od zakonitog spolnog odnosa, jer izvor se izlijeva van ako se njegova voda ne koristi ispravno. Imam Muhanned bin Zekerijja rekao je jednom : "Sustezanje od spolnog općenja produženi vremenski period slabi nervni sistem, može uzrokovati zakrečenje uretre i smanjuje penis." On je dodao kada je pregledao neke ljude koji su se zakleli da će se određeni vremenski period sustezati od spolnog odnosa, da je njihova

seksualna energija umanjena, bolovali su od opće slabosti njihovih tijela, postali su glupavi, izgubili su strast i njihov je probavni sistem postao pokvaren.

Ostale koristi dopuštenog spolnog odnosa uključuju zaštitu očiju od gledanja onog nedopuštenog, čuvanje čednosti, kontroliranje strasti i čežnje protiv onog nedopuštenog i njihovo osiguranje za vlastitu suprugu. Ovo će svakako opskrbiti vjernika i vjernicu neizmjernim koristima na ovom i budućem svijetu. Imam Ahmed, aludirajući na sustezanje od spolnog općenja, rekao je: "Vježbao sam strpljivost u jelu i piću, ali ne i u spolnom općenju." On je također prenio u svojoj zbirci hadisa da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ohrabrivao vjernike da se žene govoreći: "Ženite se i rađajte djecu, jer ću se ponositi vašim brojem na dan polaganja računa."[240] Ibn-Abbas je prenio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ženim se, spavam, ustajem u noćnom namazu, postim i mrsim. Ko god omalovažava moj sunnet nije od mojih sljedbenika."[241] On je također rekao: "O mladići, ko god od vas ima mogućnost da osnuje porodicu, trebao bi se oženiti, jer brak čuva čednost očiju i spolnog organa, a ko god sebi ne može priuštiti da osnuje porodicu, on mora postiti zbog žudnje za seksom, jer će ga sustezanje u tom slučaju zaštititi od grijeha."[242]

Također je preneseno da je, kada se Džabir oženio udovicom, Allahov Poslanik, s.a.v.s., tada rekao: "Zašto ne oženiš mladu djevicu s kojom ćeš se igrati (zadovoljavati op.p.) i koja će se igrati s tobom?"[243]

Ibn-Abbas, r.a., prenio je hadis: "Brak je najbolje rješenje za dvoje zaljubljenih."[244]

Ibn-Abbas, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ovaj je svijet polje prolaznih užitaka, a najbolji od svjetovnih užitaka je pobožna i kreposna supruga."[245] Allahov Poslanik, s.a.v.s., ohrabrio je također sljedbenike da izaberu djevičanstvo, ljepotu i pobožnost u žene.

Ebu-Hurejre, r.a., prenio je da je neko upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Ko je najbolja supruga?" On je odgovorio: "Žena koja se dopada svom mužu kada on gleda u nju, koja ispunjava njegove želje kada je on zamoli i koja se ne upliće u ono što on ne voli u pogledu nje ili njegove imovine."[246]

Također je preneseno u dvjema zbirkama sahih hadisa da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Muškarac se ženi ženom zbog četiri razloga: njenog imetka, njene

[240]Hadis je sahih, u ovom obliku ga prenosi Bejheki, "Šu'bul iman"; Ebu Dawud, 2050; Nesai, 6/65.

[241]Buharija, 9/89; Muslim, 1401.

[242]Buharija, 9/92 i 95; Muslim, 1400.

[243]Buharija, 9/104 i 106; Muslim 3/1221.

[244]Ibn-Madždže, 1847; Hakim, 2/160; Bejheki, 7/78; hadis je hasen seneda.

[245]Muslim, 1478.

[246]Nesai, 6/68; Ahmed, 2/251; sened ovog hadisa je hasen.

porodice (njenog porodičnog ranga), njene ljepote ili njene pobožnosti. Izaberite onu pobožnu i postići ćete istinsko bogatstvo."[247]

Allahov Poslanik, s.a.v.s. ohrabrivao je također ljude da izaberu mlade i nevine žene. U vezi s ovom temom, Ma'kil bin Jesar prenio je da je jedan čovjek rekao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.: "Našao sam lijepu ženu iz plemenite porodice, ali ona ne može zanijeti, trebam li se njome oženiti?" Allahov Poslanik, s.a.v.s. je odgovorio: "Ne." Čovjek se vratio i opet upitao, i primio je isti odgovor. Kada se taj čovjek vratio i treći put, i upitao isto pitanje, Allahov Poslanik, s.a.v.s., se okrenuo ashabima i rekao: "Izabirite u vašim suprugama one nevine i odane, jer ponosit ću se vašim brojem na Dan polaganja računa."[248]

Imam je Tirmizi prenio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Među sunetima Allahovih poslanika jeste da su se ženili, da su prali zube, da su se mazali mirisom i da su bili osunećeni (obrezani)."[249]

Prije samog spolnog općenja neophodno je za muža da izrazi svoju ljubav i sklonost prema supruzi dodirujući je, ljubeći je i ponekad sisajući njen jezik. Džabir bin Abdullah prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., preporučio jednom čovjeku da se ne upušta u spolno općenje prije milovanja supruge. Također je sunnet uzeti gusul nakon spolnog općenja, a prije odlaska na počinak, a barem uzeti abdest ako osoba žudi za novim spolnim općenjem.[250] Nakon vrhunca, urođena vrućina kola kroz čitavo tijelo, a preko uzimanja gusula, voda osvježava dušu i osigurava čistoću i propisanu čednost. Ona također podmlađuje tjelesnu urođenu vrućinu, sakuplja njenu toplotu i pomaže proces gametogeneze.[251] Svemogući Allah kaže: *"Mi čovjeka od smjese sjemena stvaramo..." (Kur'an, 76:2)*

3.1 Spolno ponašanje

Zdravije je imati spolni odnos nakon završene digestije i kada je tjelesna konstitucija stabilna, i tako osigurati ravnotežu vrućine i hladnoće, suhoće i vlažnosti ili stomačne punosti i praznosti. S druge strane, manje je štetno imati spolni odnos dok je stomak pun, radije nego kada je prazan. Slično, njegova šteta je manja s prodorom tjelesne vlažnosti nasuprot njegove suhoće i kod veće tjelesne temperature nasuprot one hladnije.

[247]Buharija, 9/115; Muslim, 1466.

[248]Hadis je sahih, već smo ga prije spominjali.

[249]Tirmizi, 1080; Ahmed, 5/421; u senedu ima jedan nepouzdan prenosilac.

[250]U tom smislu Muslim prenosi hadis br.: 308.

[251]*Ar. emšadž*: (B) gametogeneza; proces uzastopnog dijeljenja ćelija i njihove diferencijacije.

Pod normalnim okolnostima, pojedinac bi trebao prići svojoj supruzi kada su njegova žudnja i poriv za seksom narasli prirodno i kada se osjeća seksualno i potpuno stimuliranim. Pojedinac ne bi trebao poticati osjećaj strasti preko fokusiranja na požudne misli, pohotne i erotične ideje, ustrajavanja u gledanju onog nedopuštenog, fokusiranja pogleda na slikama koje izražavaju napadnu senzualnost i pohotnost, i pojedinac se ne bi trebao natjerati da sudjeluje u spolnom općenju bez prevladavajuće žudnje ili potrebe za tim. Umjesto toga on bi trebao sudjelovati u spolnom općenju kada je pobuđen od pohotnog uzbuđenja i kada je vođen prirodnim nagomilavanjem prodora sperme i kada je pokrenut od njegove čulne prirode.

Bolje je za mladog čovjeka izbjegavati spolno općenje sa starom ženom ili sa bolesnom ženom, i bolje je izbjegavati imanje spolnog odnosa sa mladom djevojkom - ženom koja je nezrela ili koja nema seksualni nagon. Spolno općenje s bilo kojom od navedenih žena slabi seksualni nagon, čini ga obično nezadovoljenim i lišava ga snage, duha i vitalnosti. Neki liječnici tvrde da spolno općenje sa nedjevicom donosi više seksualnog zadovoljstva nego ono sa djevicom. Naravno, ovo je pogrešno prosuđivanje i ne nosi moralnu ili vjersku težinu. S druge strane, priroda i etičke religiozne norme ohrabruju brak sa djevicom zbog određene sklonosti i ljubavi koje će ona razviti prema njenom mužu, njenoj plodnosti, njenoj nepodijeljenoj uljudnosti i udaljavanju od uspoređivanja u njenom umu između njega i ranijeg muža. U ovom je smislu Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao Džabiru: "Zašto se ne oženiš mladom djevicom koju ćeš milovati (doslovno u *ar. tekstu: s kojom ćeš se igrati*) i koja će milovati tebe?" Nadalje, Veličanstveni je Allah objavio da je On stvorio za vjernike dženetske supruge, koje "*preda se gledaju, one koje, prije njih, ni čovjek ni džin nije dodirnuo*" *(Kur'an, 55:56)*, i On kaže: "*...(kreposnih) hurija*[252] *u šatorima skrivenih.*" *(Kur'an, 55:72)*

Također, u vezi s ovom temom, Aiša, r.a., je jednom rekla Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.: "Vidiš-ako dođeš do drveta pod kojim se već neko ranije zabavljao i slobodno udovoljavao (željama), a onda u njegovoj blizini vidiš drugo drvo, gdje je okolna trava još nedirnuta; pod kojim drvetom ćeš se odmarati i pustiti kamilu da pase?" Allahov Poslanik, s.a.v.s., odgovorio je: "Onim drugim"[253] Ovim, Aiša r.a. željela je izraziti svoju apsolutnu i besprimjerenu ljubav prema njemu, i također podrazumijevajući da je ona jedina djevica kojom se oženio, dok su ostale supruge već ranije bile udavane.

Kada je spolni odnos popraćen ljubavlju, on donosi više zajedništva između muža i žene, uveličava užitak, umanjuje tjelesni zamor i maksimizira emisiju sperme za vrijeme koitusa. S druge strane, kada mužu manjka ljubavi ili interesa, ili kada on ne vidi ljepotu u svojoj supruzi, tada će spolni odnos oslabiti tijelo, smanjiti muževljevu mogućnost za erekcijom i minimizirati emisiju sperme za vrijeme koitusa.

[252]Ar. hur: nevina, vitka djevojka, djevica, zrela za udaju.

[253]Buharija, 9/104.

Imati spolni odnos sa ženom koja ima menstruaciju vjerski je zabranjeno, nesigurno i izrazito je štetno za zdravlje i svi liječnici to jamče.

Najbolji i najugodniji položaj za spolno općenje između ljudskih bića jeste za muža da legne na suprugu nakon valjanog milovanja i ljubljenja. Svemogući Allah kaže: "*One su odjeća vaša, a vi ste odjeća njihova.*" *(Kur'an, 2:187)* Muž vjernik štiti svoju čednost i nalazi svoju satisfakciju i ugodnost u svojoj supruzi vjernici, a on je isto tako njen pokrivač. Dakle, ovaj najugodniji i plemeniti položaj za spolno općenje shvaćen je iz ovog kur'anskog ajeta. U ovom smislu, upotreba riječi pokrivač *(ar. libas;)* jeste najprimjerenija, dok bi ajet također mogao značiti da za vrijeme braka žena isto tako može reciprocitirati, slagati se sa svojim mužem i leći na njega da bude njegov pokrivač. Ovo je istinski posvećeni brak.

Najneprirodniji i neutješni položaj za vrijeme spolnog odnosa jeste za muža da legne na leđa, a za ženu da legne na njega. Ovo nije prirodan način namijenjen za parenje među pticama, ili parenje u životinjskom supružništvu, i još, nije čak za spolni odnos među ostalim stvorenjima. Dakle, izgleda abnormalno za vrijeme spolnog odnosa za ljudska bića da usvoje razbludne erotične položaje, među ostalim neobuzdanim afrodizijačnim i erogenim seksualnim tehnikama koje vrijeđaju ljudski dignitet i degradiraju ljudskost do nivoa životinja ili čak morskih stvorenja. Vjerovatno onaj koji vjeruje u Allaha Svemogućeg shvatit će šta se misli ovim.

Nadalje, kada muškarac leži na leđima za vrijeme spolnog odnosa, ovaj će položaj spriječiti potpunu ejakulaciju sperme, a jedan dio njegove sperme ostat će u tijelu da se pokvari i istruhne. Kao posljedica toga, ovakvi kvarljivi mikroorganizmi kojih se tijelo ne može riješiti osim kroz koitus ostat će u krvi uzrokujući toksičnost i razviti se u ostale bolesti koje se mogu pojaviti kasnije. Druga opasnost za čovjekovo zdravlje koja može biti uzrokovana abnormalnim seksualnim ponašanjem jeste razvijanje infektivnih veneričnih oboljenja koja mogu biti uzrokovana mogućim izlijevanjem gonoreičnih fluida *(bakterije po imenu Neisseria gonorrhoea)* iz ženske vagine u mušku uretru, a koji također može uzrokovati hroničnu upalu uretre.

Drugo važno područje ovog razmatranja jeste stvarna vrsta oplodnje zbog trudnoće i očuvanja ljudskog roda, gdje će nepravilno dostavljanje muške sperme u žensku vaginu spriječiti trudnoću. Drugim riječima, čak ako je sperma u mogućnosti doseći uterus kroz cervix, a potom oploditi jaje u tubi uterini, onda iako je jaje pričvršćeno nepravilno za rub uterusa, ono se neće razviti u embrio i to definitivno neće rezultirati začećem. Dakle, žena bi trebala djelovati kao prijemnik, a ne kao davalac, a muškarac mora djelovati kao donator, a ne kao ustava. Nadalje, protiv prirodnog puta je konceptualiziranje osjećaja i gajenje seksualne tehnike koja neće uroditi plodom. Uzvišeni zakoni ustanovljeni od našeg Stvoritelja osiguravaju jasnu uputu i u najmanje detalje za svaki aspekt naših života za vrijeme našeg putovanja na ovom svijetu.

Prije dolaska Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i finalizacije prihvaćenih religioznih propisa u pogledu dopuštenog spolnog odnosa, među sljedbenicima Knjige, neki su uobičavali prakticirati seks dok su ležali na stranama, doduše ispravno sparujući muške i ženske spolne organe i oni su vjerovali da je takav položaj lakši i više zadovoljavajući za ženu. Ponekad, drugi su zahtijevali od svojih žena da okrenu svoja lica dole za vrijeme spolnog odnosa, a opet poštujući prirodnu predispoziciju muških i ženskih genitalnih organa. Džabir, r.a., izvjestio je da su u njegovo vrijeme Jevreji iz Medine vjerovali da ako je muž ubacio svoj penis u ženinu vaginu ispravno dok žena saginje svoje lice dole, saginjući i odmarajući se na koljenima i ramenima i ako oni začnu dijete, novorođenče će biti razrooko. Kada su Jevreji raspravljali s nekim Arapima o ovakvim seksualnim običajima, Allah Svemogući objavio je ajet o bračnim odnosima, govoreći: *"Žene vaše su njive vaše, i vi njivama svojim prilazite kako hoćete." (Kur'an, 2:223)*

Naravno, ovaj ajet priznaje ljudski karakter i putenost, a zajedno sa ravnotežom moralnih vrijednosti i duhovne čistote prikazanih u osobnosti i životu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., iz kojih vjernici mogu usvojiti ispravno seksualno ponašanje. U tumačenju ovog ajeta, imam Muslim rekao je: "Ovo bi moglo značiti da su oba položaja dopuštena sve do onda dok čovjek poštuje prirodnu predispoziciju muških i ženskih genitalnih organa"[254], misleći da je vagina jedino prirodno polje za oplodnju.

Što se tiče analnog spolnog odnosa, ovo je promiskuitetno, najodvratnije i zabranjeno spolno ponašanje, i nijedan poslanik nije nikad odobrio njegovu dopuštenost. Dakle, pogrešno je i nedopušteno za muža sudjelovati u analnom spolnom odnosu sa svojom suprugom. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Proklet je onaj koji stupa u analni odnos sa ženom."[255] U drugom predanju koje je preneseno od imama Ahmeda i imama Ibn-Madždže, Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Allah ne gleda u čovjeka koji stupa u analni odnos sa svojom suprugom."[256] Također u predanju od imama Tirmizija, Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Ko god stupa u spolni odnos sa ženom koja ima menstruaciju, ili stupa u analni odnos s njom, ili traži i vjeruje u proročanstva gatare porekao je ono što je objavljeno Muhammedu."[257] U drugom predanju prenesenom od imama Bejhekija on je rekao: "Ko god stupa u analni odnos sa muškarcem ili ženom nevjernik je." Potom dolazi još jedan hadis prenesen u zbirci hadisa od Vaki'a, prenesen od Abdullaha bin Jezida u kome stoji da je Omer bin Hattab, r.a., prenio obraćanje Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Allah se ne stidi govoriti istinu. Ne prilazite ženama sa rektuma." U drugom predanju, navedeno je da je rekao: "Ne prilazite ženama sa

[254]Buharija, 8/143; Muslim, 1435.

[255]Ahmed, 2/444; Ebu-Davud, 2162; Busiri kaže da je sahih; slično prenose Ibn-Adij, 1/211; Taberani, 4/299; sened ovog rivajeta je hasen.

[256]Ahmed, 2/272; Ibn-Madždže, 1923; Ibn-Hibban kaže da je sahih, 1302.

[257]Tirmizi, 135; Ibn-Madždže.

anusa."[258] U još jednom predanju, upućenom na neko obraćanje ljudi kaže se: "Morate se stiditi sebe pred Allahom Svemogućim. Allah se ne plaši govoriti istinu. Ne prilazite vašim ženama sa rektuma."[259] Katade je prenio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao o analnom odnosu: "To je kvazisodomija (poluhomoseksualizam)."[260]

Ibn-Abbas prenio je da je jedan čovjek iz Medine upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o vjerskom stavu o pitanju analnog odnosa. On je odgovorio: "Vodite ljubav sa vašom ženom koliko vam je volja sve dok joj prilazite od vagine."[261] To znači: držite se međusobno kako vam je volja sve dok vaš spolni odnos poštuje prirodnu predispoziciju muških i ženskih spolnih organa.

El-Bara' bin 'Azib prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Postoji deset vrsta ljudi koji negiraju Veličanstvenog Allaha iz ovog ummeta, to su: ubica, vračar-sihrbaz; onaj koji nema ljubomore prema svojoj porodici, bez obzira šta ona radila *(ar. dejjus)*; dvoerotičar (tj. onaj koji ima erotičnu privlačnost prema anusu i vagini); onaj koji ne daje zekat; onaj koji umre prije obavljenog hadža, a koji je imao finansijska sredstva da ga obavi; pijanica; osoba koja širi nered; prodavac oružja koje mu treba u ratu; i onaj koji ima spolni odnos sa zabranjenom mu ženom među njegovim krvnim srodstvom."[262] Ebu-Hurejre, r.a., i Ibn-Abbas prenijeli su da je prije preseljenja (smrti) Allahovog Poslanika, s.a.v.s., on održao govor u Medini, u kojem je upozorio ljude: "Ko god stupa u analni spolni odnos sa ženom ili drugim muškarcem ili djetetom bit će pozvan na Dan polaganja računa imajući smrad gori nego raspadajući leš. Ljudi će biti razljućeni njegovim kužnim mirisom sve dok ne bude bačen u džehenemsku vatru. Allah će poništiti njegova dobra djela i nikakvo sažaljenje ga tada neće moći spasiti. On će biti zatvoren u gorući lijes zakovan ekserima od vatre." Ebu-Hurejre je komentirao ovo obraćanje, dodajući: "Ovo je predodređena kazna za ovakvu osobu, sve dok se ne pokaje."[263]

Mudžahid je upitao Ibn-Abbasa o značenju riječi Allaha Svemogućeg: "*Prilazite im onako kako vam je Allah naredio.*" *(Kur'an, 2:222)* On je odgovorio: "To podrazumijeva izbjegavanje spolnog odnosa osim od strane od koje se sustežeš kada ona ima menstruaciju", a to je sve dok one ne obnove njihovo stanje čistoće gusulom, i samo nakon uzetog gusula ženi je dopušteno izvršavati namaz. Ali bin Talha dalje je

[258]Biljaži ga Munziri u "Tergib ve terhib", 3/200; Hejsemi, u "Medžmeuz zevaidu", 4/298; daif.

[259]Tirmizi, 1164 – kaže da je hasen; Daremi, 1/260; Šafija, 2/360; Ahmed, 2/213; i Tahavi, 2/25; Ibn-Hibban ga uvrsatava u sahih hadise, 1299.

[260]Bilježi Begavi; Ahmed, 6706; sened mu je hasen; biljaži ga i Munziri, Hejsemi, Taberi, Bejheki.

[261]Ahmed, 1/268; hadis je daif, ali prethodno smo spomenuli hadise koji ga jačaju.

[262]Spomenuo ga je Sujutija i pripisuje ga Ibn-Asakiru, označio ga je daif hadisom.

[263]Spominje se u "Musnedu" Harisa bin Usamea.

komentirao: "To znači prilaženje ženi od vagine, a izbjegavanje prilaženja od rektuma." U ovom smislu, ovaj je kur'anski ajet upozorio na oba područja dopuštenog i zabranjenog spolnog općenja: dopušteni je onaj kroz ženski spolni organ koji omogućuje začeće, a zabranjeni je onaj kroz probavni ili prezira vrijedan ekskretorni organ *(ar. haš)*. Nadalje, ako je Allah Svemogući zabranio spolno općenje za vrijeme ženinog menstruacionog perioda zbog ograničene štetnosti, onda utoliko više to čini abnormalna erotična privlačnost za analnim općenjem koje uključuje kontakt sa otpadnim materijama iz crijeva, sprečava svrhu očuvanja ljudskog roda i vodi ka sodomiji i homoseksualizmu? S druge strane, analno općenje lišava ženu njenih prirodnih seksualnih prava i ne donosi (pruža) joj spolni vrhunac. Drugim riječima, rektum nije stvoren za spolno općenje, dok je vagina prirodni ženski organ za spolni odnos. Ko god oskrnavi prirodnu funkciju ekskretornog organa iskvario je red i svrhu među spolovima i on je uistinu porekao Allahovu mudrost i zakone.

Nadalje, analno je općenje najštetnije i ozljeđujuće je za čovjekovo zdravlje. I liječnici i psihoterapeuti to znaju i oni su protiv njega. S druge strane, u ispravnom odnosu spolova, vagina oslobađa ženske spolne hormone koji pripremaju uterus da primi oplođeno jaje, a u vagini jajovodi[264] privlače i pomažu muškom spolnom organu da u potpunosti oslobodi nakupljenu spermu. Ovaj proces rezultira potpunim zadovoljavanjem muškog spolnog nagona i oslobađaju ga od bilo kog pritiska, dok analni odnos ne oslobađa mušku spermu u potpunosti i zahtijeva ekstra fizičke smanjene napore zbog toga što je neprirodan. Ženino zdravlje također pati od analnog općenja zbog toga što ono donosi strane elemente u njen ekskretorni organ štetno djeluju na njene tjelesne izlučevine.

Analno spolno općenje također kod žene uzrokuje depresiju, stres i odbojnost prema njenom partneru i njegovim neprirodnim i zvjerskim djelovanjima. Ovakva će djelovanja također potamnjeti lice, zamračiti čistoću njegovih prsa, pomutiti svjetlo njegovog srca i prekriti njegovo lice bespomoćnošću, otuđenošću i opčinjenošću koji će biti lahko prepoznatljivi od onoga sa oštroumnim prosuđivanjem i minimalnom pronicljivošću. Analno će općenje također uzrokovati izrazito neprijateljstvo, posljedičnu razdvojenost i nepopravljivi raskid između muškarca i žene, osim, kako Allah želi, kada se oni istinski pokaju i zamole za Njegov oprost. Neprirodnost će ovakvog spolnog odnosa također isprati dobru prirodu ljudskog bića i nadomjestiti je s niskom dušom i svadljivim osobinama i kod muškarca i kod žene, uzrokujući tako neprekidne prepirke i svađe među njima, i to će također uzeti međusobnu im ljubav iz njihovih srca i zamijeniti je s neprijateljstvom, averzijom i prokletstvom. Nadalje, odbojnost prema Šerijatu iznjedriti će Allahovo prokletstvo i nadomjestiti svjetovna uživanja s nedaćama, bogatstvo s neimaštinom i zdravlje sa dotad nepoznatim bolestima. Pošto Allah

[264]Ovdje autor spominje jajovode, međutim medicinski gledano to nije tačno. Jajovodi nisu smješteni u vagini. Radi autentičnosti ovaj stav nije mijenjan. (Prevodilac)

Svemogući, njihov Stvoritelj, neće gledati u njih, koje onda dobro oni mogu očekivati u ovom životu i od kojih zlih posljedica oni mogu pobjeći? Kakav život može ovisnik tražiti kada ga njegov Opskrbitelj i Održavatelj prezire, mrzi ga, proklinje ga i okreće se od njega?

Analno spolno općenje također otklanja skromnost iz srca i zamjenjuje je s agresivnošću, neprijateljskom raspoloženošću i ratobornošću, a ovako zle osobine začinju otupljivanje srca i vode ka prepiranju, dodvoravanju zlim postupcima i ka njihovom tretiranju kao nečemu prirodnom. To je zakon džungle. Kada je srce jednom tako pokvareno, preokrenuto i oštećeno, ono postaje nepopravljivo i protivi se prirodi koju mu je Allah namijenio-tada se ono odvoji od normalnog ka abnormalnom i slijedi egzistenciju manjeg od onog animalnog života na ovom svijetu, uzrokujući izopačenje karaktera, izrazite komplikacije i recidivizam. Sve će to također začeti bestidnost, drskost, bezobraznost, nepristojnost i pokvarenost. Ovakve će osobine naslijediti poniženje, nečasnost, prezir, degradacija i omalovažavanje. Ljudi će ga prezirati, mrziti ga i ponižavati. Ovo su samo neke od fizičkih očiglednih teškoća koje dolaze putem ovakvog abnormalnog spolnog odnosa.

Dakle, najkorisnije je za one koji pameti imaju i koji mogu razumjeti šta je rečeno u gore navedenom prihvatiti i slijediti uputu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., čija je isključiva težnja i svrha u dostavljanju Allahove poruke sačuvati čovječanstvo od početne i bolne destrukcije, a kasnije od vječite kazne i patnje u džehenemskoj vatri, jer njegova uputa je namjenjena da donese ljudima sreću i mir na ovom prolaznom svijetu, a vječito u životu poslije smrti.

3.2 Štetan i nedopušten spolni odnos

Postoje dvije kategorije štetnih spolnih odnosa: vjerski i tjelesni. Prva kategorija zabranjena je Šerijatom i ima je nekoliko vrsta. Neke su odvratnije i višeg stupnja neprihvatljivosti od drugih. Dakle, zabranjeni spolni odnos može biti bilo prirodno zabranjen, i manje je nezdrav i kategorički zabranjen.

Što se tiče prirodno zabranjenih spolnih odnosa, to uključuje:

a) imanje spolnog odnosa za vrijeme hadža ili umre, gdje se zahtijeva odustajanje od imanja spolnog odnosa za vrijeme nošenja ihrama;

b) imanje spolnog odnosa za vrijeme posta (od zore do akšama) mjeseca ramazana;

c) izvršavanje spolnih prekršaja za vrijeme 'itikafa u džamiji;

d) imanje spolnog odnosa sa ženom za vrijeme njenog menstruacionog ciklusa;

e) imanje spolnog odnosa sa ženom nakon razvoda od nje, i čak bez svjedoka ili prije

izvještavanja presude Šerijatskog suda, osim ako je brak ispravno reinstituiran, među ostalim seksualnim prekršajima. Nema Šerijatske kazne za ove vrste polnog odnosa. Što se tiče kategorički zabranjenih spolnih odnosa, čiji grijeh ne može biti okajan isključivo podnoseći mandatnu Allahovu osudu, oni uključuju:

a) imanje zabranjenog spolnog odnosa sa ženom koja je u krvnom srodstvu, i ovo je najodvratnije u ovoj kategoriji, i kažnjivo je po imamu Ahmedu, r.a., kao i po mišljenju ostalih imama;[265]

b) počinjavanje bluda sa ženom kojom se inače ne može oženiti. Dakle, oboje i muškarac i žena iskusit će kaznu;

c) imanje spolnog odnosa s udatom ženom koja pristaje na preljub, u ovom slučaju, oboje od bludnika moraju se suočiti sa nametanjem im uzvišenog prava i zadovoljavanjem Šerijata i legalnog prava muža. U slučaju silovanja bludnik mora podjednako namiriti ženina prava. Ako žena ima rođake, onda njihov osjećaj poniženja također mora biti zadovoljen; i konačno, ako je ona u krvnom srodstvu i pojedincu je zabranjena da se oženi njome, onda presuda također mora dati objašnjenje ovakvom prekršaju zakona. Presuda svake ponaosob od ovih ozbiljnih prekršaja mora se slagati sa njihovim odnosnim kategorijama.

Što se tiče druge kategorije fizički štetnog spolnog odnosa, ona uključuje dvije vrste: kvalitativan seks i kvantitativan seks. Već smo ranije govorili o kvalitativnom spolnom općenju. Što se tiče kvantitativnog spolnog općenja, mora biti shvaćeno da sudjelovanje u neumjerenom seksu slabi snagu, oštećuje nervni sistem i može uzrokovati hronične mišićne trzaje, djelimičnu oduzetost, spazme (otoke), slabljenje vida *(lat. Kaligaciju)*, gubitak mogućnosti vježbanja moći prosuđivanja popraćene s mentalnom slabošću *(lat. Abulomania)*, vazodilataciju (dilataciju krvnih sudova čineći ih prijemčivim za prihvatanje pokvarenih isparina i ugašujuće urođene vrućine).

Kao što smo ranije objasnili, pojedinac ne bi trebao imati spolni odnos:

1- prije završene probave;

2- neuravnoteženih crijeva;

3- kada osjeća glad, jer glad umanjuje seksualni nagon i slabi urođenu vrućinu;

4- na pun stomak, jer to može uzrokovati ozbiljne bolesti;

5- odmah nakon tople kupke;

6- nakon povraćanja;

7- nakon doznavanja emocionalno uznemirujućih vijesti;

---

[265]Kazna za ovakav grijeh je ubistvo. U tom smislu prenose se hadisi: Ahmed, 2/295; Ebu-Davud, 4457; Tirmizi, 1362; Nesai, 6/109; Ibn-Madždže, 2607.

8- za vrijeme srdžbe;

9- pod stresom, osjećajući se depresivno, za vrijeme žalosti ili čak nakon doznavanja uzbuđujućih vijesti.

S druge strane, najzdravije i najbolje vrijeme za sudjelovanje u spolnom odnosu jeste neposredno nakon jacije, a nakon potpune digestije. Slijedeći to, pojedinac mora uzeti gusul ili abdest prije odlaska na počinak i ovo će pomoći pojedincu da ojača snagu. Pojedinac bi također trebao izbjegavati bilo koju vrstu fizičkih vježbi odmah nakon spolnog općenja jer je to najštetnije za zdravlje.

3.3 Liječenje zaljubljenosti i privlačnosti fizičkim izgledom

Zaljubljenost *(ar. išk*[266]*)* ili seksualna opsjednutost jeste vrsta oboljenja srca, bolest, koja je različita u supstanci i uzroku, i zahtijeva određeni tretman. Kada je osoba jednom stavljena u ovakav nepovoljan položaj, ona se nalazi pod konstantnim, neodoljivim i izazivajućim utjecaju želje za sudjelovanje u spolnom općenju. Dakle, zaljubljenost uveliko potresa pacijenta i izražava liječnikovu nemoć.

Allah Svemogući govori dva puta u Kur'anu o ovakvoj destruktivnoj bolesti: jednom se to odnosi na ženinu erotičnu strast, a drugi put odnosi se na seksualnu inverziju nekih buntovnih šejtana među muškarcima i njihovoj privlačnosti prema homoeroticizmu i pedofiliji. U slučaju žena, Svemogući Allah naveo sje lučaj Zulejhe, žene egipatskog ministra, kada je ona osjetila zaljubljivu privlačnost spram njenog usvojenog sluge Jusufa, a.s. Što se tiče slučaja muškaraca, Svemogući Allah naveo je slučaj ljudi Sodome, kada su oni otkrili da je Allahov Poslanik, Lut a.s., ugostio neke strane goste. Ovi su naime bili meleki destrukcije koji su bili poslati da unište gradove Sodomu i Gomoru i njihove stanovnike. Grupa sodomista došla je i prekopala mu kuću nastojeći zadovoljiti svoju putenost. Allahov Poslanik Lut preklinjao je ljude da ostave njegove goste , i rekao je: *"'Ovo su gosti moji', reče on, 'pa me ne sramotite, i bojte se Allaha, i mene ne ponizujte!'"(Kur'an, 15:68, 69) "Ako već hoćete nešto da činite, eto kćeri mojih!"-reče on. (Kur'an, 15:71)* Svemogući Allah kaže Svom blagoslovljenom Poslaniku Lutu: *"A života mi tvoga, oni su u pijanstvu svome lutali. I njih je zadesio strašan glas kad je Sunce izlazilo, i Mi smo učinili da ono što je bilo gore bude dole, i na njih smo kao kišu grumenje od skamenjene gline sručili." (Kur'an, 15:72-74)*

Oduševljenost i privlačnost prema fizičkim formama, objektima, slikama, statuama, idolima, knjigama, portretima, muzejima, predodžbama, djelima, prirodom, ljepotom, krajolikom ili opsesijom i ponosom o vlastitoj ljepoti *(lat. Callomania)* ili sobom itd.,

[266]U ar. jeziku u značenju: padati u provaliju bez dna, p.p.;

ponekad se razvija u abnormalnu razdražljivost, i bolest je koja mora biti izliječena kao takva. Ovo su stvorenja, a oduševljenost stvorenjem jeste maska koja sprečava spoznavanje Stvoritelja. Srce koje je napunjeno ljubavlju prema Allahu vidjet će život na ovom svijetu iz drugačijeg položaja. Ustvari, oduševljenost i privlačnost objektima i senzualnošću jeste teška bolest i iskušenje za srca koja su bez ičega - srca kojima manjka ljubavi prema njihovom Stvoritelju, srca koja su nezainteresirana stvarnošću, zaslijepljena opsjenom i koja traže zadovoljstvo u nečemu drugom osim Njemu, dok Njegova stvorenja i ovisni su o Njegovoj opskrbi. S druge strane, kada je srce napunjeno istinskom i iskrenom ljubavlju prema Allahu, ono ima konstantnu čežnju da opet stane pred Njega i da Ga obožava, a ovakva postojanost i iskrenost može nadvaladati i izbaciti van ovu zaraznu i destruktivnu bolest oduševljenosti, besmislice i privlačnosti fizičkom formom.

Kada je Zulejha, supruga egipatskog ministra (koji je, uzgred, bio evnuh), pozvala Jusufa, a.s., u svoje odaje, s bludnim naumom i seksualno opsjednuta njime ona ga je napastovala. Na trenutak i ona je postala privlačna Jusufu, ali, upravo prije bilo kakvog većeg uplitanja Allah je Svemogući pokazao svoju milost prema Jusufu koji je odmah, raspoznao šta je ispravno a šta pogrešno, šta je istina a šta laž i šta je zabranjeno a šta dopušteno, krenuo je prema vratima da pobjegne od Zulejhine zamke. Allah Svemogući govori o ovm slučaju u sjećanju Jusufa, kazujući: *"Tako bi, da odvratimo od njega izdajstvo i blud, jer je on uistinu bio naš iskreni rob." (Kur'an, 12:24)* U ovom slučaju učimo da je iskrenost važan element koji će potaknuti intervenciju Uzvišenoga i suzbiti zle posljedice zaljubljenosti.

Neki od naših prethodnika *(selefa)* definirali su opsjednutu ljubav kao "slijepu zaljubljenost praznog srca", a to je praznoća od bilo čega drugog osim njegovog voljenog, i to prouzrokuje sljepoću pojedinca prema bilo kojoj stvari osim prema njegovom upravljajućem utjecaju. Ovo je slikovito opisano u Kur'anu, kada Allah Svemogući govori o Musaovoj majci, kada je u strahu za sigurnost sina i u emocionalnom raspoloženju, ona je morala staviti novorođenče u košaru i pustiti ga niz riječnu struju. Allah Svemogući kaže: *"I srce Musaove majke ostade prazno, umalo ga ne prokaza, da Mi srce njeno nismo učvrstili." (Kur'an, 28:10)* Ovo znači da je njeno srce postalo prazno od svake stvari osim Musaa zbog njene intenzivne ljubavi za njim, sklonosti njenog srca prema djetetu i naklonosti prema njemu.

Ovakva intenzivna ljubav načinjena je iz dva elementa: žudnje za voljenim i konstantne čežnje da bude s njim da bi zadovoljila ovakvu žudnju. Ako jedan od ova dva elementa nedostaje bilo koje vrijeme, onda nema ljubavi. Mnogi mudri i učeni ljudi govorili su opširno o ovakvoj ljubavi i, u nekim komentarima, mnogi su zalutali. Ponekad su je oni načinili vizionarskom i nepraktičnom, a u drugim slučajevima, oni su doveli njihove slušaoce u očaj ili čak da je preziru.

U vezi s ovom temom, kažemo da je u Njegovoj neograničenoj i nedokučivoj mudrosti Allah Svemogući stvorio ljubav i On je odredio da bi ona trebala donijeti harmoniju u recipročnoj vezi stvorenja sličnih osobina, podudarnosti i ravnoteže. Svako stvorenje mora imati seksualnu privlačnost, divljenje i prijemčljivost prema vlastitoj vrsti i oni moraju osjećati napetost, odbojnost, odvratnost i nikakvu seksualnu privlačnost prema ostalim stvorenjima. Prema tome, tajna spajanja i sjedinjavanja stvorenja u višim i nižim svjetovima, džennetima i Zemlji utemeljena je na međusobnoj srodnosti, prirođenosti, prijemčljivosti, sličnosti, upotpunjavanju i nadopunjavanju. S druge strane, tajna odbojnosti i razdvojenosti jeste neprijemčljivost, različitost, nesklad, nepodudarnost i nekoherentnost. Sva Allahova stvorenja tako su stvorena. Svako stvorenje dolazi u paru i pridružuje se svojoj vlastitoj vrsti. Ova se ravnoteža također odnosi na osobine. Ljudi dobrih osobina vežu se zajedno, a suprotno je također istinito. Allah Svemogući kaže: "*On je Taj koji vas od jednog čovjeka stvara - a od njega je drugu njegovu stvorio da se uz nju smiri.*" *(Kur'an, 7:189)* Prema tome, Svemogući Allah učinio je da muškarac traži odmor, ugodnost i općenje *(ar. 'asala)*[267] sa ženom, zbog toga što je ona od njegove vrste.

Priroda spajanja podudarnosti bazirana je na ljubavi, jer je žena stvorena od slične prirode a srž ovakvog mira i spokojstva među njima je ljubav. Ovo dokazuje da njihovo istinsko zadovoljstvo nije bazirano na ljepoti, izgledu, namjeri, iskušenju, volji, karakteru, ravnoteži ili spiritualnoj privlačnosti, dok ovakvi elementi također mogu pomoći iznjedravanju ljubavi, mira i spokojstva u njihovim životima.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Duše su posvećeni vojnici. Kada one raspoznaju simetriju, one potiču obostranu naklonost, a one koje predstavljaju nesimetričnost zadržavaju odbojnost jedne prema drugoj."[268] U svom "Musnedu" imam Ahmed, objašnjavajući okolnosti koje su prethodile ovom hadisu, zabilježio je da je jedna žena iz Meke koja je bila poznata po tome što se voljela mnogo šaliti s ljudima, preselila u Medinu i izabrala je da ostane u kući jedne Medinjanke koja je također bila poznata po istom.

Komentirajući to, Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Duše su posvećeni vojnici..."[269] Prema tome, Šerijat je ustanovljen da podupire reciprocitet i pravdu: nagradi i kazni. Šerijat također ne razdvaja analogne elemente i on ne ujedinjuje nepodudarne elemente. Ko god misli suprotno, to je zbog njegovog pomanjkanja znanja i stručnosti u pogledu šerijatske jurisprudencije ili pak zbog njegovog neuspjeha da spozna zakone simetrije i nepodudarnosti. Također, to bi moglo biti zbog njegovog

[267]*'Asala; ar. 'asal*: med, seksualni užitak. Prema tome izraz medeni mjesec označava činjenje braka aktualnim preko spolnog općenja.

[268]Buharija, 7/ 263; Muslim, 2638.

[269]Ahmed, 2/295; Ebu-Davud, 4834; sened je sahih.

gajenja novotarija i njegovog pogrešnog pripisivanja Šerijatu i umetnutim elemenata koji nemaju legitiman dokaz a koji su bazirani na ljudskim rekla-kazala, popuštanjima i prostosti.

Zapravo, Allahovom je voljom, Njegovom neograničenom mudrošću, neizmjernom milošću i uzvišenom pravdom da Njegovo stvorenje dolazi na stupanj egzistencije, a to je mogućno samo preko uzvišene pravde, Šerijata i kriterija razlučivanja ispravnog od pogrešnog u ovom životu da svako stvorenje može iskusiti mir i spokojstvo sa vlastitom vrstom. Ovo je zakon podijeljene zasluženosti i podjednakog tretmana bića u skladu s njegovom supstancom, vrstom i djelovanjima. On vezuje zajedno skladno, a razdvaja neskladno. On izmiruje ono korisno, a razdvaja ono nekompletno. On sadržava u sebi ono što je moralno ispravno a izbjegava ono sramno. Ono što je prisutno na ovom svijetu ima svoju analognost u životu poslije smrti, a ono što izgleda ispravno i tačno u ovom životu odražava se na svoju analognost u budućem životu. Ispravni, čestiti, iskreni i dobri ljudi sakupljaju se zajedno na ovom svijetu i, Allahovom voljom, oni će biti povezani zajedno u životu poslije smrti. Slično tome, kriminalci, nepravednici, tlačitelji i oni loši sakupljaju se zajedno na ovom svijetu i oni će zasigurno biti povezani u životu poslije smrti.

Upozoravajući na Sudnji Dan, Allah Svemogući kaže: "*Sakupite nevjernike i one koji su se s njima družili i one kojima su se klanjali mimo Allaha, i pokažite im put koji u Džehennem vodi i zaustavite ih, oni će biti pitani (prvi).*" *(Kur'an, 37:22-24)* Vođa vjernika Omer bin el-Hattab, r.a., rekao je: "Oni koji su se snjima družili znači: ljudi iste skupine." Imam Ahmed, r.a., tumačio je također "...one koji su se s njima družili" kao njima slične. Allah Svemogući također kaže: "*I kada se duše s tijelima spare*" *(Kur'an, 81:7)*, misleći da budu udružene i sparene slična sa sličnom. Ovo je sličnost u osobinama i djelovanjima. Oni dobri, koji se međusobno vole zbogAllaha bit će sakupljeni u Džennetu, a oni loši koji se međusobno vole zbog šejtanskih smjelosti bit će sakupljeni u džehenemskoj vatri. Svako će biti sakupljen s onim što ga je privlačilo na ovom svijetu, sviđalo mu se to ili ne. Preneseno je u Sahihul-Hakimu, među ostalim zbirkama hadisa, da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Koju god vrstu ljudi pojedinac voli (ili se druži s njom na ovom svijetu), on će biti proživljen s njima (u životu poslije smrti)."[270]

3. 4 Vrste ljubavi

Postoji nekoliko vrsta ljubavi. Najbolja i najpoštovanija je međusobna ljubav zbog Allaha. Ovo znači voljeti ono što Allah voli i zahtijeva voljenje Allaha i Njegovog Poslanika, s.a.v.s. Druga vrsta ljubavi jeste međusobno volenje zbog smjera, načina

[270]Ahmed, 6/145; Nesai; sahih.

življenja, religije, škole mišljenja ili zbog srodnosti, poslovnog interesa, kolegijalnosti, razmjenjenih darova ili općeg cilja. Potom postoji vrsta ljubavi koja je bazirana na materijalnom interesu voljene(og), a to je zbog časti, udruženja, statusa, dobra, znanja, upute, učenja ili da se zadovolji prolazeća žudnja. Ovo je uzročna ljubav i ona se završava nakon zadovoljenja. Prema tome, ko god pokazuje interes prema tebi kada te moli za naklonost, napustit će te sigurno kada je ona dobijena. Nadalje, postoji ljubav vlastite vrste, a to je ljubav koja je bazirana na srodnosti, prirođenosti, skladnosti i simetriji. Ovo je prirodna i nesalomljiva veza između voljenih (voljenog i onog koji voli). Nijedan prolazni interes je ne može poništiti. Samo vremenski suprotne okolnosti mogu ograničiti njen prikaz ili poboljšati njen smjer. Idealna apsolutna ljubav koja je također znana kao 'išk jeste takva. Ona kombinira spiritualno dopadanje i stabilno psihološko raspoloženje. Ovakva je ljubav stanje koje ne trpi sumnju, nevjericu, pomanjkanje povjerenja, slabost ili nestrpljivost itd. Ona ima tačno određen smjer i ustaljeno stanje srca.

Fizičko slabljenje i gubitak zdravlja ne javljaju se zbog istinske ljubavi. Neko bi mogao upitati: "Ako je idealna ljubav tako opisana, onda kako to da se ona ne manifestira simultano od oboje ljudi kada se pretpostavlja da ona kombinira hormonalno duševno dopadanje i stabilno psihološko raspoloženje, a, umjesto toga, možemo se osvjedočiti da se to dešava samo s jedne strane?" Odgovor na ovo pitanje jeste to da ponekad osoba koja je predmet ljubavi može reagirati različito kada prirodni i srodni uvjeti nisu spareni, ili vjerovatno primalac može imati zakašnjelu reakciju zbog potrebnog prilagođavanja ili zbog nametanja oprečnih okolnosti. S druge strane, pomanjkanje ljubavi za prvu stranu može biti zbog tri razloga: jasnog nedostatka u svrhi predložene ljubavi, kvalificirajući je kao sebičnu ili sklonu ljubav, a ne istinsku ljubav prema osobi (njoj ili njemu). U ovom slučaju, posljedični 'išk može propustiti da osigura pobuđujući odgovor i ponekad uzrokuje netrpeljivost i nesviđanje; zapreku koja sprečava neposredni reciprocitet. Ta zapreka se može ticati karaktera, prezentacije, vjere, težnje, ponašanja ili izgleda itd. Zapreka može biti i opravdana religiozna ili spiritualna zapreka koja sprječava participaciju. A kada bi okolnosti bile drugačije, reciprocitet bi djelovao kao prirodni odgovor na čistu istinsku ljubav. Kada se jednom ovakvi razlozi povuku, ljubav će biti nesebična i istinska za samu osobu (nju ili njega), a u ovom slučaju, 'išk će biti obostran. S druge strane, kada ne bi bilo ljubavi za moći, ljubomore, zavisti, žudnje da vlada svime ostalim, animoziteta i nevjere itd., ljudi bi voljeli Allahove poslanike više od samih sebe, njihovih porodica ili dobara. Zbog ovoga su blagoslovljeni ashabi voljeli Allahovog Poslanika, s.a.v.s., više od samih sebe, svojih porodica i svojih imetaka.

3.5 Liječenje ljubavi brakom

Ako se složimo da su nepatvorena ljubav *(ar. 'išk)* i tjelesna žudnja bolest i slabost koje zahtijevaju liječenje i i da trebaju biti predmetom terapije, onda sigurno postoji lijek za njih. U prvoj analizi, ako onaj koji voli može dosegnuti i pridružiti se voljenoj u skladu sa Šerijatom a kao što je to predodređeno, onda je ovo ispravno liječenje. Ovakav je opis ranije navedenog predanja od Ibn Mesuda, r.a., u kome je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "O mladići, ko god od vas ima mogućnost da osnuje porodicu trebao bi se oženiti, jer brak čuva čednost očiju i spolnog organa, a ko god sebi ne može priuštiti da osnuje porodicu on mora postiti zbog čežnje za seksom, jer će ga sustezanje u tom slučaju zaštititi od grijeha."[271]

Ovaj hadis upućuje na dva načina liječenja ljubavi i žudnje za seksom: jedan je primaran, a drugi je pomoćni, Allahov Poslanik, s.a.v.s., odlučio se za onaj primarni koji je ispravan tretman za ljubav i zadovoljavanje seksualnih potreba. Što je više moguće, i što je prije izvodljivo i dopušteno, ispravan lijek trebao bi biti uzet bez zamjene. Ovo je značenje komentara Ibn Abbasa, r.a., prenio hadis: "Brak je najbolje rješenje za dvoje zaljubljenih."[272] (Preneseno u Sunenu od Ibn-Madždžea) Ovo je također ispravan lijek kojeg je opisao Allahov Poslanik, s.a.v.s., nakon proglašavanja dopuštenog i nedopuštenog u braku sa ženom i nakon propisivanja samoustezanja kada je brak nedokučiv, a Svemogući Allah kaže: *"Allah želi da vam olakša, a čovjek je stvoren kao nejako biće." (Kur'an, 4:28)* U ovom objavljivanju Allah Svemogući tvrdi da slabost ljudske putenosti i žudnja za seksom uvjetuju Allahovo olakšavanje i ublaživanje ovakvih nedaća u skladu s onim što je On načinio dopuštenim u braku sa ženom. Ovo je ispravan tretman za zadovoljavanje seksualne žudnje za one koji nemaju zahtijevanu nakanu i koji iskušavaju teškoću u sprovođenju strpljenja kroz samoustezanje. Nadalje, brak u ovom slučaju jeste demonstracija Allahove milosti prema robu.

3.6 Sustezanje kao lijek

Kada nije dopušteno, ostvarivo ili praktično za zaljubljenu osobu da dođe u vezu s voljenom osobom, ili kada osoba koja je predmet voljenja odbija recipročnost iz istih razloga, pojedinčevo privlačenje i nesavladivi impuls mogu onda postati opsesijom. Ovo može uzrokovati mentalni nemir i dalje se razviti u hroničnu depresiju. U ovom slučaju jedna od preporučenih terapija jeste preporučiti pacijentu da se oslobodi ovakvog mentalnog i emocionalnog stresa preko njegovog ohrabrivanja protiv malodušnosti i

[271] Prethodno je navođen njegov "tahridž".

[272] Prethodno spomenut, hadis je sahih.

obeshrabrenosti. Zapravo, samo kada um i žudnja izgube nadu u nešto, onda oni mogu biti destimulirani i oslobođeni od njegovog stiska. Ako pacijent bude još uvijek bolovao od depresije i žudnje za voljenom, to pokazuje ozbiljno pogoršavanje bolesti, a njegova briga mora biti podignuta na liječenje mentalne nepravilnosti i pacijent onda mora biti upućen na promatrački psihijatrijski tretman. Zapravo, to postaje slučaj mentalne poremećenosti zbog ustrajnosti u poticanju nedostižnog. Ovo je poput slučaja zaljubljivanja u Sunce ili Mjesec i konstantne čežnje i zazivanja za lebdenjem ili za postajanjem osobom koja se prenosi zrakom ili za lebdenjem s njima u orbiti. Svi će razumni ljudi smatrati ovakvu osobu bolesnom i poremećenom.

Jedino ako Svemogući Allah želi ovakvo sjedinjavanje, ono će se sigurno desiti. Ako je partnerstvo s voljenom nedozvoljeno Šerijatom, premda fizički postižljivo, tretman bi onda trebao biti prihvaćen na temelju nepristupačnosti od sudbine *(ar. ḳadr)*, kao što je to ranije objašnjeno. U ovom slučaju liječenje roba, njegov oporavak i duševni spas započinju napuštanjem cilja. Da bi to učinio, on mora postati uvjeren da je njegovo udruživanje s onim što on želi nemoguće, nedostižno, nedokučivo i nezakonito, i on mora to prihvatiti kao Allahovu volju. On također mora to gledati kao nešto što je nedopustivo i što je spriječeno sudbinom. Ako pojedinčevo zazivanje još uvijek postoji, a sve dok njegov um ne odustane i sve dok njegova duša sklona grijehu (nefsi 'ammara) obara ovakve izlaze, onda rob mora biti uvjeren da odustane i napusti svoj cilj zbog grijeha i pogreške ili zbog straha od gubljenja veze s većom ljubavi koja je korisnija, zadovoljavajuća i trajnija. Ovdje također alternativno vezivanje može biti korisnije za pojedinčevu sudbinu.

Nadalje, kada mudrost i logika imaju prevagu, onda će onaj koji ima zdrav razum dobro razmisliti o svom trenutnom stanju i on će izvagati vrijednost svake alternative. On će utvrditi šta je prolazno a šta je vječno. On će izvagati vrijednost prolaznog zadovoljstva u poređenju s onim vječnim. Kada on dobro razmisli o tom, on će raspoznati da je istinsko i trajno zadovoljstvo konstantno i da ono ne donosi neugodne grane, dok pomoćno zadovoljstvo obično ostavlja pojedinca zadovoljenim, a posljedice se u većini slučajeva razvijaju u mnogobrojne kategorije boli, pogotovo kada nije u potpunosti postignuto zadovoljstvo. U stvarnosti, pomoćno zadovoljstvo jeste puki san i varljiva iluzija pošto njemu manjka oblik istinske baze stalnosti, a pošto ono dolazi i odlazi, jednom kada je zadovoljeno, poput svih prolaznih stvari, žudnja za njim prestaje. Prema tome to nije pravo zadovoljstvo. Raspoznavanje toga olakšat će pojedinčev bol i patnje. Kada dobro razmisli o ovakvim mogućnostima, pojedinac će također shvatiti da mu je lakše ugasiti žudnju za prolaznim nego da primjenjuje strpljivost s nezadovoljavanjem te žudnje. Pojedinčev zdrav razum, zdrava mudrost, inteligencija, religiozna etika, srčanost i ljudskost zahtijevati će od njega da izabere manji gubitak i da izabere ograničeni bol koji će ubrzo biti transformiran u zadovoljstvo, ugodnost, mir, satisfakciju, istinsko zadovoljstvo, sreću i radost. S druge strane, pojedinčeva odbojnost, strast, lahkoumnost,

zaljubljivost, površnost, neodlučnost, priviđenja i trivijalnost jesu takvi elementi koji ga pritišću da ustraje u žudnji i traženju onog nedostižnog i da snosi posljedični bol i patnje popraćene s takvim manjkom dosljednosti i vjere. Ipak, bez obzira na sve vrste preporučenih terapija, pojedinac samo može uspjeti kada je Allah Svemogući na njegovoj strani.

Ako pojedinac ustraje u žudnji i ako je uhvaćen u zamku od prinuđavajućeg straha i morbidnog nagona, a kada gore navedene preporučene terapije propadnu, onda bi on trebao utvrditi svoje potencijalne materijalne gubitke i, time, njegova pretjerana će osjećanja kočiti njegov uspjeh na poslu i dovesti do stagnacije njegovih ostalih interesa i, uglavnom, to će zatamnjeti čistotu i poslovanje s ljudima. Ako čak ni ova sugestija nije djelotvorna, onda bi on trebao razmisliti o negativnim karakteristikama u ličnosti njegove nedostižne ljubavi. Zapravo, ako je on u stanju istražiti ljudske slabosti njegove voljene, on će ih sigurno naći dosta. On bi također trebao pitati ženine susjede o negativnim aspektima njene ličnosti koje inače ne bi mogao uvidjeti. On bi također trebao razmisliti o nesuglasnim aspektima među njima, razumljivim sukobima, neslaganjima, neugodnim ličnim primjerima, personalnosti, glavoboljama, udruživanjima itd., i pojedinac bi se trebao uvjeriti da odbaci ili prihvati ono što bi inače podnosio kao normalnu cijenu sloge i ljubavi, sve dok nije u mogućnosti da se odrekne svog cilja i dok ne uzme drugi cilj.

Prema tome, bivanjem razumnim i zahtjevnim za trenutak u pojedinčevom nastojanju pronalaženja lijeka za njegovu bolest, on će utvrditi da su dobre osobine stimulus za ljubav i slogu, dok su slabosti i posrtaji uzročnici nesloge i rizik za razdor i netrpeljjivost. Pojedinčev um bi se onda trebao usredotočiti na prijazniji, očigledniji i ugodniji cilj. Nadalje, pojedinac ne bi trebao biti zaveden bojom ženine kože, njenim tjelesnim oblicima, ljepotom ili mladošću itd. Zapravo, on bi trebao smanjiti svoje zurenje, odvratiti svoje letimične poglede, promijeniti svoje prizore, okupirati svoj um s različitim ciljem i koncentrirati se na svoje spiritualne i religiozne obaveze.

Ako sve navedene terapije propadnu, onda pojedinac mora tražiti prijateljstvo i savjet pobožnog šejha. Konačno, on će naučiti da se mora baciti na prag Allahove kapije, usrdno moliti za Njegovu milost, da mora plakati za pomoć i moliti za Njegove blagoslove. Ovo je istinska kapija pobjede koja će ga voditi do savladavanja iskušenja i slabosti. Nakon uspijevanja dostizanja ovakvog stanja, pojedinac bi trebao tražiti oprost za svoje udovoljavanje željama, nadgledati pohvalne vrline, obuzdati jezik, uzdržati se od diskutiranja o svojim osjećajima prema voljenoj, suzdržati se od objavljivanja onoga što je doznao o njoj kroz različite okolnosti i uzdržati se od ogovaranja nje, njenog klevetanja i povređivanja njenih osjećaja. U suprotnom, on bi pogriješio i prekoračio bi svoja ograničenja. On također ne bi trebao govoriti ponosno o njoj ili o njegovim proteklim osjećanjima prema njoj.

3. 7 Vino duše

Ovdje mora biti shvaćeno da je potpuna, bezuvjetna i bezgranična ljubav prema nečemu drugome osim prema Allahu Svemogućem politeizam, a pošto je Allah stvorio jedno srce za po svako ljudsko biće, fokus ovakvog srca ne smije biti podijeljen. Čak i ljudsko fizičko srce mora ostati slobodno od stranih materija, zbog toga što ono mora nositi svoje prirodne funkcije i pumpati krv prema ostatku tijela. Slično tome, ljudsko srce mora ostati napunjeno samo ljubavlju prema Svemogućem Allahu, dok ono mora izvoditi ostale predodređene funkcije i dužnosti i pokazati pohvalan karakter u odnosu na druge (s drugima). U ovom smislu možemo reći da ljubav *(ar. 'išk)* prema nečemu drugome osim prema Allahu jeste vino za dušu i otrov koji može zatamnjeti pojedinčevu čistotu i zamutiti pojedinčevu istinsku svrhu. Ona opija um, oštećuje pojedinčeve odgovarajuće funkcije, odvraća srce od koncentriranja na sjećanje *(ar. zikr)* na Allaha i prikriva pojedinčev razgovor (munadžat) s njegovim Stvoriteljem i prikriva počastvovanost u sreći Njegove dostojanstvene prisutnosti.

Uistinu, preokupiranost pojedinčevog srca privlačnošću i ljubavlju prema nekome drugome pored Allaha razbija pobožnost, jer srce prirodno obožava svoju voljenu, a to je ibadet. Ljubav je čak srž obožavanja *(ar. ibadet)* a ibadet je ugušivanje ega, vrh pobožnosti, poniznosti i veličanja. Prema tome, kako vjernik može krasti od svoje pobožnosti i ljubavi prema Svemogućem Allahu i dijeliti odanost svog srca zbog stvorenja poput njega samoga?

S druge strane, izbacivanje bilo koga osim Allaha Svemogućeg iz srca jesu ljestve duševnog uspjeha, kapija bliskosti Svemogućem Allahu i pobjeda dobra nad zlim. Ovakve su osobine Allahovih izaslanika *(ar. evlija)*, uglednika *(ar. havas)*, učenih *(ar. 'ulema)* i istinskih monoteista *(ar. muvahidin)*. S druge strane, ne postoji ni jedno jedino obraćanje Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u kom on koristi izraz 'išk. Ipak, postoje dvije vrste 'iška: dopušteni i nedopušteni, a, kao što smo to ranije objasnili, 'išk je obična bolest i Allah je stvorio lijek za nju. Prema tome, dužnost je vjerniku tražiti odgovarajući lijek.

DIO III

Agallochum *(ar. agladžun)*

Excaecaria agallocha

(vidi: alojino drvo)

Agava *(ar. aabir)*

(Vidi: aloe vera)

Aloe vera *(ar. ulva; sabir)*

Kajs bin Rafi' el-Kajsi prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Agava *(lat. Aloe vera)* i izrastajući dragušac (kvrgavi dragušac; *lat. Senecio iz porodice Asteraceae)*[273] su lijekovi za bolest."[274]

Ummu Seleme prenijela je da ju je Allahov Poslanik, s.a.v.s., posjetio nakon što je Ebu-Seleme umro, a taj dan ona je nanijela svjež alojin sok na lice. Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao ju je: "Šta ti se desilo, o Ummu Seleme?" Ona je odgovorila: "To je samo alojin[275] sok kojeg sam stavila na lice zbog ovlaživnja, o Allahov Poslaniče, a on nema mirisa." On je odgovorio: "On kontrahira tkiva, i može oštetiti tvoju kožu. Nanesi ga ako hoćeš noću, a ne tokom dana."[276]

Aloe vera (agava) jeste topla i suha u drugom stupnju. Ona ima obilne koristi, pogotovo podvrsta indijske aloje. Ona neutralizira nakupine žučljivih žutih suvišnosti u mozgu koje ponekad štetno utiču na vidni živac *(N. opticus)*. Masiranje čela i tjemena mješavinom alojinog i ružinog ulja otklanja glavobolju, liječi čireve nosa, upalu i čireve usta. Ona otklanja zakrečenja jetre i ublažava depresiju i tjeskobu *(lat. Melancholia)*. Perzijska podvrsta aloje daje oštroumnost mozgu i oživljava srce. Pijenje dviju kašika aloje pomiješane u čaši vode pomaže čišćenju pokvarenih tjelesnih izlučevina, žučnih i sluznih pretjeranosti koje se stvaraju u stomaku, i otklanja lažni osjećaj gladi. Pijenje alojinog soka po hladnom vremenu može uzrokovati iritiranost žuči, krvarenje u crijevima i dijareju uzrokovanu ovakvim krvarenjem.

Aloa vera također otklanja žuticu, pomaže liječenju čireva stomaka, otklanja vlaženje očnih kapaka i odstranjuje zakrečenja bubrega. Miješanje aloje s lijekovima uzrokuje da njihove štetne posljedice dođu do izražaja. [277]

---

[273]Kvrgavi dragušac: *ar. Zufa'*; Rešad beri

[274]Ebu-Davud, u "Murasilu", hadis je da'if.

[275]Aloja sadrži *alaun* koji je stipsa. Aloe, *ar. sabar*, također podrazumijeva dijetu; i također označava nametanje sustezanja od hrane prema oporavljajućoj životinji radi pomaganja istog.

[276]Ebu-Davud, 2305; Nesai, 6/204; hadis je daif.

[277]Također vidi: alojino drvo, indijsko alojino drvo, alojino voće.

Alojino drvo *(ar. arak)*

Misvak od aloje

Salvadora persica

Imam Buhari izvijestio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao trljati svoje zube misvakom nakon buđenja.[278]

Postoje različite vrste misvaka, a među njima Allahov Poslanik, s.a.v.s., je koristio neke od šipkovog drveta *(lat. Punica granatum)*, bosiljkovog drveta *(lat. Ocimum basilicum)*, a ponekad trstiku, dok alojino drvo ima ugodniji okus od većine njih i najbolje je za čišćenje zuba. Opisujući koristi redovnog čišćenja zuba, Ibn-Abbas, r.a., rekao je: "Postoji deset koristi u čišćenju zuba: ono osvježava usta, ojačava desni, odstranjuje sluz, bori se protiv ploča (koje se javljaju kod određenih oboljenja na sluznici usne šupljine), priprema stomak za sljedeći obrok, sadržava u sebi hadis, odobrovoljava Gospodara, povećava pojedinčevu vrlinu i pruža zadovoljstvo melekima." Također, među ostalim koristima, čišćenje zuba obično čini govor izražajnijim, otvara apetit, čisti mozak, potiče osjećaj dobrote i čak je ugodnije kada se primjenjuje nakon umakanja parčeta alojinog drveta u ružinu vodu (Također vidi indijsko alojino drvo).

Alojino drvo *(ar. ulva)*

(Vidi: indijsko alojino drvo)

Alojino voće *(ar. kebas)*

Džabir bin Abdullah, r.a., rekao je jednom: "Brali smo dozrelo voće aloje s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., a on je rekao: "Uzimajte pogotovo ono crno, jer ono je najbolje."[279] (Prenijeli imami Buhari i Muslim)

Kebas je dozrelo alojino voće *(ar. arak)*, dok se ono nedozrelo u arapskom jeziku naziva el-barir. Alojino je voće jedno od pustinjskih biljaka koje su autohtone za Arapski poluotok. Alojino je voće toplo i suho i ono sadrži koristi alojine biljke: ono ojačava stomak, pomaže probavi, rastvara sluz, djeluje kao odstranjivač bola iz leđa (analgetik) i pojačava i potpomaže koristima raznih lijekova.

Ibn-Džaldžal je tvrdio da pijenje rastvora od usitnjene aloje povećava izlučivanje urina i liječi određena stanja zadržavanja urina i čisti mokraćni mjehur, dok je Ibn-Ridvan dodao da alojino voće jača stomak i otklanja dijareju.

[278]Buharija, 2/312; Muslim, 252.

[279]Buharija, 9/498; Muslim, 2050.

Ambra *(ar. amir baris)*
(Vidi: ćilibar)

Antilopa *(ar. zabi)*
Mužjak antilope
(Vidi: meso)

Antimon *(ar. azmad)*

Antimon(ov) sulfat jeste srebreno-bijela nemetalna hemikalija koja se dobiva iz crnog pudernog kamena koji se prethodno samelje (pulverizira), a koristi se za zatamnjivanje očiju i također se naziva *isfahanski Collyrium* koji je njegovo najbolje nalazište, a inače se može naći i u Maroku. Najbolja vrsta ima kristalnu strukturu koja je krhka. Njegov temperament je hladan i suh. Antimon se koristi u složenim lijekovima, a jača vidni živac *(N. opticus)* i najbolji je puder kada se pomiješa s mošusom za starije ljude sa slabim vidom koji je takav zbog njihove starosti. Kao puder, on pomaže odstranjivanju kožnih nakupina koje nastaju na očnom kapku, šuge očnog kapka i on ublažava naprezanje očiju, detoksificira vlažnost oka, olakšava kongestiju (nagomilavanje) krvi, pomaže prirodno čišćenje očiju, pomaže zaštiti očiju od čestica praha koje plove zrakom i izoštrava vid. Kada je antimon(ov) sulfat pomiješan s medom razblaženim u vodi, nanošenje toga na ivicu očnog kapka može smanjiti glavobolje. Nadalje, kada je pomiješan sa blagim masnim supstancama, antimon pomaže kožnim opekotinama ako je nanesen prije nego što su se formirale kraste. Antimon također pomaže u liječenju plikova ili mjehurićastog konjuktivitisa.

Imam Tirmizi i Ebu-Davud izvijestili su iz predanja od Ibn-Abbasa, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao nositi bočicu u kojoj je nosio Collyrium pomiješan s mošusom i to je uobičavao nanositi svaku noć tri puta na svako oko. Njegovo nanošenje prije odlaska na počinak zdravije je od njegove upotrebe danju, a to pomaže rast trepavica i odstranjivanje suviška mukusa. Ibn-Abbas prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Antimon je vaš najbolji puder, on razbistrava oči i pomaže rast trepavica." (Prenesano u sunenu od Ibn-Madždže)

Arabijsko sjeme *(ar. habbatu sevda')*
(Vidi: ćurukot)

Banana[280] *(ar. talh)*

Konjska banana; *Musa paradisiaca*

Allah Svemogući govori o specijalnim stvorenjima koje je On pripremio za sljedbenike Pravog puta koja će ih očekivati u njihovim vječitim boravištima u Džennetu, gdje će živjeti u baščama među kojima rijeke teku. Među ostalim korisnim stvorenjima u Džennetu, vjernici će se naći *"među bananama plodovima nanizanim." (Kur'an, 56:29) (ar. Ve talhin mendud)*

Većina mufesira stoji na stanovištu da se riječ Talh u ovom ajetu se odnosi na bananu. Neki komentatori su tumačili riječ talh u značenju mimozinog drveta ili marokanskog eukaliptusa *(lat. Acacia gummifera)* koji rastu u toplim predjelima, a iz kojih se proizvodi ugodni miris *(ar. sant samhi; B. Eukaliptus)*, smola koja se koristi u medicini u liječenju bronhijalnih bolesti i za stabiliziranje emulzija (mimozino drvo). Mimozino drvo iz porodice mimoza raste u vrućim predjelima i ima dvopernato lišće. Ipak, u Džennetu, bodlje će biti zamijenjene voćem (plodovima) koje će biti poredano kontinuirano i uniformnom redu. Ostali su učenjaci tumačili riječ talh u značenju specifične vrste eukaliptusa koja obilno cvjeta a cvatovi se javljaju u slojevima jednim preko drugog. Iako tumačenje Kur'anske riječi talh leksički označava marokanski eukaliptus, autor ga ovdje tretira u alegorijskom smislu i kao simbolički opis, pošto nijedno oko nikad nije vidjelo ono što je stvoreno za stanovnike u Džennetu.

U bilo kom slučaju, banana (voće) jeste topla i vlažna u prvom stupnju. Koristi od banana su veće kada su one zrele i slatke. Banana je korisna za liječenje hronične upale prsa i pluća *(lat. Astma)* i običnih simptoma promuklosti u prsima i astmatičnosti. Banana također koristi pri povratnom kašlju, čišćenju sluzi, čiravosti bubrega i čirevima mokraćnog mjehura. Jedenje banana pomaže izlučivanju urina, ipak, one dosta štetno utječu na stomak preko produciranja intenzivnog lučenja žute žuči i sluzi, a ovakvi popratni efekti reduciraju se obično jedenjem šećera ili meda s bananama.

Baštenski dragušac

Lepidium sativum; Nasturtium

(Vidi: sjeme dragušca; *ar. hurf*)

Batavijska endivija *(ar. hindiba)*

Escarole

(Vidi: endivija)

[280] *Ar. talh*, sp. trputac, plantago, bananino drvo ili bi moglo označavati tropsku bananu znanu kao *musa. Paradisiaca* (trputac, plantago), koja proizvodi prosto voće koje se jede kao kuhano povrće.

Bijeli luk *(ar. sum)*[281]

Allium sativum; Porum sativum

Preneseno je u sahih zbirci hadisa da je neko ponudio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., posudu s bijelim lukom. Okrećući se, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je to poslao Ebu-Ejjubu el-Ensariju, koji je izrazio svoje mišljenje govoreći: "O Allahov Poslaniče, s.a.v.s., ako ti to mrziš, zašto ga onda šalješ meni?" Allahov Poslanik, s.a.v.s., je odgovorio: "Ja razgovaram s Onim s Kojim ti ne razgovaraš."[282] U hadisu koji je prenio imam Buhari Enes je naveo da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko god pojede ovu biljku ne bi trebao dolaziti blizu naših džamija."[283] U drugom hadisu Alija, r.a., je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., savjetovao je jedenje bijelog luka kada je kuhan da bi se njegov zadah smanjio"[284]

Bijeli je luk okrugla biljka iz porodice ljiljana *(glavočika; lat. Liliaceae)*, a vruć je i suh u četvrtom stupnju. Bijeli luk pojačava tjelesnu vrućinu i suhoću, a može se jesti sirov, kuhan, pržen ili pečen. Jedenje bijelog luka korisno je za oboljele od simptoma prehlade i onoga koji podnosi neumjerenost sluzi kao tjelesne izlučevine. Bijeli luk sprečava paralizu jedne strane tijela i ukočenost kod onih koji teže obolijevanju od ovih bolesti. Jedenje bijelog luka isušuje spermu, otvara začepljenja, gasi žeđ, odstranjuje vjetar, pomaže izlučivanju urina, poboljšava rad crijeva, olakšava hladne bolove i djeluje kao protuotrov za sve vrste ujeda i hladnih rana. Mehlem od bijelog luka koristan je za zmijske ujede, škorpionove *(lat. Euscorpius flavicaudus)* ubode i ubode buba i pomaže isisavanje njihovog otrova. Bijeli luk povećava prirodnu temperaturu tijela, umanjuje sluz, umanjuje abdominalnu (stomačnu) nadutost, čisti grlo i najviše je higijenski. Jedenje bijelog luka također pomaže ispiranju (odvođenju) tjelesne vode i pomaže pri hroničnom kašlju. Bijeli luk također pomaže pri bolu u prsima uzrokovanim simptomima gripe i odstranjuje mukus iz grla.

Zamazivanje pokvarenih zuba s mehlemom od samljevenog bijelog luka,ocata, soli i meda olakšava njihovo propadanje i lomi ih u komadiće. Nanošenje ovakvog mehlema na zub koji boli također će odstraniti bol. Mljevenje dva drama bijelog luka i njegovo pijenje sa zaslađenom vodom čisti sluz iz grla i izbacuje crve i ostale parazite iz probavnog trakta. Nanošenje smjese od samljevenog bijelog luka i meda na herpetički upaljena mjesta ubrzava njihovo liječenje.

---

[281]Bijeli luk se koristi za začinjavanje hrane i za ubijanje klica, pošto njegov sok sadrži antibiotično ulje alisin.

[282]Buharija, 2/282; Muslim, 564.

[283]Da bi se izbjegao neprijatan miris iz njegovih usta, op.p.

[284]Muslim, 567; Ibn-Madždže, 1014; Nesai, 2/43; Ahmed, 1/15.

Ipak, pretjerano jedenje bijelog luka, između, ostalog može uzrokovati glavobolju, oštetiti mozak, oslabiti vid, oslabiti seksualnu žudnju, isušiti spermu, izazvati žeđ, uzrokovati opadanje oticanja žute žuči i načiniti dah lošim, dok žvakanje rutinih listova nakon jedenja bijelog luka odstranjuje ovakav loš dah. (Također vidi divlji poriluk).

Bizon, bufalo *(ar. džamus, baisun)*

Bos bison, Bos bubalus

(Vidi: meso)

Blagoslovljeno sjeme *(ar. habbatul berekeh)*

(Vidi: crno sjeme)

Blato; zemlja *(ar. turab)*

(Vidi: glina)

Bobe *(ar. tabbah)*

(Vidi: crno sjeme)

Bor *(ar. sanubar)*

(Vidi: borove šišarke)

Borov oraščić

(Vidi: borova šišarka)

Borove šišarke; jela *(ar. sanubar)*

Pignolia; Pinion; Pinus

Allahov Poslanik, s.a.v.s., govorio je o boru, i to: "Usporedba je vjernika poput stabljike mlade biljke; povjetarac je savija i kasnije vraća natrag; a usporedba licemjera je poput bora, on čvrsto stoji uspravno protiv vjetrova sve dok se napokon ne osuši i ugine."

Sjemenke jele vruće su i mokre. One griju tijelo i pomažu probavu. Jezgra djeluje kao blagi laksativ i može uzrokovati žgaravicu, osim ako je ublažena u svježoj vodi prije jedenja, dok ublaživanje također poboljšava njihov okus. Borovi oraščići teški su za probavu, međutim oni su visoke hranljive vrijednosti. Oni pomažu smanjivanje kašlja,

čiste izraziti prodor vlažnosti u pluća, i još povećavaju spermu i žudnju za spolnim općenjem. Da bi se oni uravnotežili (ublažili), može se jesti kisela vrsta nara. (Vidi: nar)

Bundeva

(Vidi: tikva)

Cedrovina *(ar. etredž; utrudž)*

Cedrovo drvo; *Citrus maxima* (tropsko voće slično grejpfurtu)

Preneseno je u sahih predanju da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Poređenje vjernika koji uči Kur'an redovno je poput cedrovog drveta koje ima dobar okus i dobar miomiris."[285]

Cedrovina je voće polutropskog drveta *(lat. Citrus medica cedrata)* koje sliči žutom, krupnozrnatom citrusovom voću poznatom u zapadnoj Indiji kao cedrati[286] (tropsko voće slično grejfrutu). Ovo voće ima brojne koristi, a sastoji se iz četiri dijela: kore, jestive pulpe, kiselog cedrovog soka i sjemenja. Svaki od ovih dijelova ima svoj vlastiti posebni temperament. Kora je vruća i suha u prvom stupnju. Jestiva pulpa topla je i vlažna u prvom stupnju. Sok je hladan i opor, a sjeme je toplo i suho.

Kora: kora ispravlja epidemiju i pokvareni vazduh, ubija usne bacile, eliminira loš zadah, osvježava okus, stimulira apetit, razlaže vjetar, a kada se doda začinima, ona pomaže probavu i povećava seksualnu žudnju. Kada se stavi u ormar, cedrovina također uništava moljce. Ibn-Sina propisao je dva miskala[287] ulja ekstraktiranog iz ove cedrove kore u smjesi specijalnog napitka koji služi pri inicijalnom liječenju zmijskog ujeda. Kora sama može također biti nanošena kao mehlem za opekotine da rashladi njihovo peckanje i da izvuče van vrućinu i otrov. Nanošenje cedrove kore korisno je za mnogobrojne kožne nepravilnosti. Kada se koristi kao elektuarij (smjesa ljekovitog praška s medom ili sirupom za čišćenje organa), kora je korisna u liječenju blagih opekotina od sunca, izraslina i kurjih očiju, a njeno ulje može se koristiti u proizvodnji parfema i sapuna.

Sočna jestiva pulpa: cedrovo voće korisno je protiv bolnih grčenja, ono stimulira apetit, utažuje žeđ i pomaže onima kod kojih je oboljela žučna kesica. Imam el-Hafiki tvrdio je da cedrovo voće može koristiti u liječenju hemoroida.

---

[285] Buharija, 8/59; Muslim, 797.

[286] Kapetan Šadok je prvi koji je upoznao ovo voće od istočnih pa sve do zapadnih Indijaca u kasnom sedamnaestom vijeku.

[287] Miskal: istočnjačka mjera za težinu. 1 miskal = 4,68 gr.

Cedrov sok: cedrov je sok dobar za "vruć stomak", on prekida dijareju koja je posljedica oboljenja žučnog mjehura, eliminira sve žučne dijareje, oslobađa iznenadna uzbuđenja srca i koristan je za oboljele od žutice *(lat. Icterus)* i kod iznenadnih trzaja. Pijenje soka redovno pomaže ojačavanju vida i može spriječiti razna oboljenja očiju. On također rastvara žučljivost, kontrolira žutu vrućicu, stimulira apetit, pomaže digestiju, umanjuje ženin spolni nagon, liječi oboljele folikule kose *(lat. Sycosis)*, pomaže liječenju kožnih osipa i prodora gnoja *(lat. impetigo)*, ispravlja abnormalne kožne pigmenatcije i pomaže u liječenju mrljica na licu podjednako kao što otklanja mrlje od tinte s odjeće.

Cedrov sok također oslobađa zatvorenost, djeluje kao sredstvo za jačanje probave, hladi žučljivost jetre, jača stomak, kontrolira žutu žuč i koristi se pri grlobolji i kao facijalno sredstvo za stezanje. On također raspršuje stres, razvedruje srce, gasi žeđ i zadovoljava glad.

Sjemenje: sjemenje je uopće sredstvo za ubijanje insekata, tj. ono ubija i izbacuje van intestinalne crve, ublažuje vrućicu i uravnotežava tonus mišića. Sjeme također ima razgrađujuće i isušujuće osobine. Juhanna ibn Misavej (lat. Messue 777-857 j.g.) opisuje cedrovo sjeme kao serum koji može biti korišten u hitnoj službi, a koje on smatra podjednako jakim kao i protuotrov (dobiven iz krvi). Njegov recept se sastoji od jednog miskala oljuštenog sjemena umoćenog u vruću vodu, a potom uzetog oralno. Ono također može biti vareno ili pretvoreno u pastu i to može pomoći kada se nanosi eksterno na ranu uzrokovanu zmijskim ujedom. Drugi liječnici koriste dva miskala istog umočenog sjemena i nanose ga kao melasu[288] preko rane kod zmijskog ujeda podjednako kao i onog škorpionovog. Generalno, melasa može biti korištena kao opći protuotrov.

Piće od umočenog oljuštenog sjemenja cedrovog voća također ubija bakterije usta, odstranjuje loš zadah, osvježava okus i koristi se za kontroliranje zubnog karijesa. Njegova eksterna upotreba ublažava upalu, a iste osobine odnose se također na kožu kao što smo to objasnili ranije.

Kora: što se tiće bijele kore, bolje je ne jesti je jer je ona teška za probavu i može prouzročiti bol (u crijevima).

Cedrovo drvo

(Vidi: cedrovina)

Cejlonski drijen; žuto drvo; indijski šafrat; žuti isiot *(ar. vers)*

Memecylon tinctorium

(Vidi: pseudošafran)

[288]Melasa : pasta načinjena od 60 do 70 različitih vrsta lijekova koji su pulverizirani, a ranije je upotrebljavana kao antidot.

Celer *(ar. karfas; karfas nebti)*

Apium graveolens

Močvarni celer; planinski celer; obični celer; divlji celer

U jednom apokrifnom hadisu stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko god pojede celer prije odlaska na počinak, imat će ugodan dah i bit će oslobođen od zubobolje."[289] Ova je predanje pogrešno pripisan Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Ipak, celer uistinu osvježava dah.

Celer je vruć i suh, a neki kažu da je vlažan i da otvara začepljenja jetre i slezene. Jedenje svježeg celera ojačava stomak i uravnotežava hladnu jetru, pomaže izlučivanje urina, stimulira menstruaciju i rastvara kamence u jetri, dok celerovo sjeme ima jake posljedice na gore navedeno, i nadalje, ono stimulira seksualnu žudnju, povećava spermu i slabi ili neutralizira smrdljive ili loše tjelesne mirise. El-Razi preporučuje da bi pojedinac trebao izbjegavati njegovo jedenje ako se boji škorpionovog *(lat. Euscorpius flavi-caudus)* uboda.

Ceratonia

(Vidi: rogač)

Crni tartuf *(ar. kušnudž; kam'a esved)*

Tartuf; *Ascomycetous fungi*

(Vidi: tartuf)

Crnika *(ar. šuniz zira'i)*

Nigella sativa

(Vidi: crno sjeme)

Crno sjeme, ćurukot *(ar. habbetus - sevda)*

Crni kumin; crnika

Nigella sativa

Ebu-Hurejre, r.a., prenio je u sahih predanju da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Redovno koristite ovo crno sjeme, jer ono sadrži u sebi lijek za svaku bolest osim za smrt."[290]

---

[289] hadis je apokrifan – izmišljen.

[290] Buharija, 10/121; Muslim, 2215;

Ovo je obična biljka crnika *(lat. Nigella sativa)* iz porodice zlatica ljutića, *(lat. Rununculus)* čija stabljika raste do oko 40-60 cm. Ova biljka ima fino podijeljene listove i plave cvjetove. Iz njih dolazi malo pravougaono crno sjeme koje je također poznato kao blagoslovljeno sjeme *(ar. habbatul berekeh)* ili crno sjeme, a neki ga zovu arabljanskim sjemenom zbog njegovog nalazišta. Ova biljka je ponekad pogrešno zamijenjena sa biljkom komorača *(lat. Foeniculum vulgare)*. Biljka crnog sjemena također je znana po drugim imenima, a ona variraju od mjesta do mjesta. Neki je zovu crni kumin ili indijski kumin ili čak korianderovo sjeme *(lat. Coriandrum sativum)*. Unatoč svemu tome, ovo je Nigella sativa koju smo opisali ranije, i koja je bila poznata i korištena prije više od dvije hiljade godina, a također je znana na perzijskom jeziku kao šonaiz.

Stari Egipćani poznavali su i koristili crno sjeme, a opisali su ga kao medicinsko botaničko sjeme u njihovoj papirologiji. Rimljani su također poznavali ovo sjeme nazivajući ga grčko korianderovo sjeme, a koristili su ga kao dijetalni dodatak.

Posebno ulje ekstraktira se iz sjemenki crnike[291] koje se kasnije koristi u pripremanju medicinskih preparata, a upotrebljava se protiv bronhitisa i kašlja i pomaže povećanju tonusa tijela, djeluje kao digestivni tonik, stišava podrigivanje, isušuje vlažnost stomaka, stimulira izlučivanje urina, rastvara vjetar, ublažava bol u crijevima i bolno ispuštanje gasa, izbacuje van gliste iz crijeva, uklanja van komadiće leukoderme, koristi pri nekim kožnim alergijama, stišava sluznu vrućicu koja se vraća svaka četiri dana, razlaže začepljenja, stimulira menstruacioni ciklus, povećava oticanje mlijeka iz prsa i može uzrokovati intenzivnu slinavost. Dodavanje nekoliko kapi njihovog ulja[292] kahvi umiruje nervni sistem i pomaže oboljelom od hripavca, suhog kašlja, astme i bronhijalnih respiratornih problema. Uzimanje ulja od crnog sjemena nepomiješanog ili nerastvorenog može uzrokovati gripu i umnogome iritira probavni trakt.

U svom Kanunu, Ibn-Sina tvrdi da crno sjeme djeluje kao ekspektorans (sredstvo za iskašljavanje), stimulira tjelesnu energiju i pomaže oporavljanju od umora i malaksalosti.

Stavljanje pudera od crnog sjemena u tkaninu i potom njegovo inhaliranje obično pomaže smanjivanju posljedica obične prehlade. Ashabi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., uobičavali su stavljati dvadeset jedno zrno crnog sjemena u lanenu tkaninu koju bi potopili preko noći u vodu, a, ujutro, uobičavali su staviti kapi ovog rastvora u svaku nosnicu da pomognu oslobađanje nazalnog začepljenja i hladne boli glave.

Zapravo, crno sjeme ima brojne koristi za sve hladne i vlažne bolesti i može zasigurno koristiti pri nekim toplim i suhim bolestima kao što je konjuktivitis, gdje kombiniranje

[291] Koje sadrži ketone i tiamin. Cf. mahfuz M. i El-Dahahini M. Islamska medicina Poglavlje 2. 1982. (Egipat) Također vidi: "Neke hemijske i farmakološke osobine novog i antiastmatičkog lijeka Nigelon." Egipatski farmaceut Bull 1960.

[292] Izvan crnog sjemena oko 1,5% eteričnog ili esencijalnog ulja proizvodi se, a aproksimativno 33% ostaje kao stabilno ulje.

ograničene količine crnog sjemena s ostalim lijekovima može pomoći njihovom bržem prodiranju. Ibn-Sina, među ostalim poznatim liječnicima, dao je primjer ovakvog djelovanja kada se šafran *(lat. Crocus sativus)* kombinuje s kamforom u piluli. Iz ovog razloga također pojedinac ne može zanemariti moguće koristi u liječenju vruće bolesti biljkama toplih osobina, kao što je prikazano u kombinaciji cjepičinog korijena ili korijena crne trave sa šećerom ili obične gavezi *(lat. Symphytum officinale)* sa šećerom, među ostalim toplim medicinskim biljem u liječenju konjuktivitisa, koji je također topla bolest.

Crno je sjeme toplo i suho u trećem stupnju. Uvarak crnog sjemena pomaže u liječenju abnormalnog izostanka menstruacije *(lat. Amenorrhea)* i menstrualnih poteškoća *(lat. Dysmenorrhea)*, ubija crijevne (intestinalne) gliste i može pomoći abortus, podjednako kao što koristi pri povratnoj groznici, paralizi i hemoroidima, kao i kod drugih bolestia. Uvarak crnog sjemena može unaprijediti kontrakcije materice *(let. Uterus)* nakon poroda i koristi pri eruptivnim kožnim oboljenjima. Dodavanje crnog sjemena ishrani pomaže pri gihtu (podagri, ulozima) i može uravnotežiti količinu urinske kiseline u krvi.

Crno sjeme također pomaže smanjivanju znojenja i otklanja prištiće kod lišaja (kožno oboljenje). Pijenje uvarka od samljevenog crnog sjemena zaslađenog medom može pomoći rastvaranju kamenca u žuči i bubregu, a kada se to konzumira više dana, dolazi do povećanja količine urina, menstrualne krvi i mlijeka. Kuhanje fino samljevenog crnog sjemena s ocatom, potom pravljenje mehlema od tog i nanošenje istog preko stomaka liječi lišajeve, a to će imati jače djelovanje u izbacivanju glista i ostalih crijevnih parazita kada se pomiješa sa svježom ili ukuhanom otopinom gorke jabuke ili divlje tikve *(lat. Citrillus colocynthis; ar. hanzal)*.

Mast od crnog sjemena također stimulira rast brade i može spriječiti plavljenje kose.

Topao oblog od crnog sjemenja koristi u liječenju žutice, podjednako kao što pomaže u uspostavljanju bilja. Kao povoj za glavu, crno sjeme može ublažiti glavobolje. Pijenje jedne polovine miskala i čak cijelog miskala otopine crnog sjemena dobro je za kratkoću daha i pomaže protiv uboda tarantule. Natapanje sedam zrna crnog sjemena u ženino mlijeko, a potom ušmrkivanje toga mlijeka kroz nozdrve pomaže oboljelim od žutice. Ispiranje usta uvarkom crnog sjemena pomiješanog s ocatom pomaže zubnim desnima i ublažava glavobolju. Ušmrkivanje rastvora samljevenog crnog sjemena u vodi smanjuje intenzivni plač.

Uvarak fino usitnjenog crnog sjemena pripremljen s ljekovitom bazom esencijalnog ulja korijanderovog sjemena *(lat. Coriandrum sativum)* i stavljanje tri kapi toga u svako uho oslobađa opću hladnoću, otvara začepljenja i razgrađuje nadimanja. Prženje cijelog crnog sjemena, potom njegovo potpuno mrvljenje, a zatim natapanje u bilo koje biljno ulje, a zatim stavljanje tri do četiri kapi toga u svaku nosnicu oslobađa opće hladne simptome i nazalna začepljenja popraćena sa intenzivnim šmrcanjem. Pečenje fino

usitnjenog crnog sjemena nad vatrom i njegovo miješanje sa uljem od perunikinog korijena *(lat. Iris florentina)* ili uljem od *Iridacea-e officinalis* ili uljem od kne ili uljem kamfora, čije ulje se ekstraktira iz njihovih podanaka (rizoma), a potom pravljenje masti od toga koja se nanosi preko gnojnih čireva na nozi nakon njihovog ispiranja s ocatom također je korisno u liječenju ovakvih čiravosti. Nadalje, naljepljivanje brašna od crnog sjemena pomiješanog s ocatom na prištiće leukoderme ili lišaja *(lat. Lichen agrius)* pomaže u njihovom liječenju. Nadalje, mast od crnog sjemena može spriječiti plavljenje kose. Gutanje dva drama[293] brašna od crnog sjemena namočena u hladnoj vodi dnevno pomaže u liječenju psećeg ujeda i ponekad može sačuvati pojedinca od potencijalno opasnog psećeg ujeda. Inhaliranje ulja od crnog sjemena može pomoći protiv facijalne paralize i tetanusa i eliminira njihove uzročnike. Kao sredstvo za dimljenje dim crnog sjemena tjera leteće insekte. Rastvaranje ekstrakta od gavezi u vodi, potom njegovo prskanje po hemoroidima, a zatim nanošenje fino usitnjenog crnog sjemena na to ima velike posljedice (pozitivne) u njihovom liječenju. Na kraju, kao dodatak, ne bi se trebalo uzimati više od dva drama dnevno s vodom. Zapravo, medicinske koristi koje su sadržane u crnom sjemenu brojne su, a da bi se one upoznale, moraju se proučavati djela mudrih liječnika. Ipak, neki liječnici tvrde da intenzivno jedenje crnog sjemena može uzrokovati smrt.

Iz ovakvih izlječujućih osobina, među ostalim osobinama sadržanim u ovom blagoslovljenom sjemenu, možemo razumijeti značenje koje je sadržano u sljedećem Kur'anskom ajetu: *"Koji, voljom Gospodara svog, sve ruši," (Kur'an, 46:25)*, označavajući sve ili bilo koju morfološku strukturu koja je predmet destrukcije, a to je uništavanje bahatosti i djelatnosti nevjernika nasuprot Allahovoj objavi, a prije njihovog dovođenja na polaganje računa. Nadalje, ispravni religiozni analitički koncept "...lijeka za svaku bolest osim smrti" ima svoja kanonička ograničenja, kao i Kur'anski ajet koji se odnosi na med, gdje Allah Svemogući kaže: *"...koji je lijek ljudima," (Kur'an, 16:69)*, a većina učenjaka slaže se da med liječi mnoge ljude od mnogih bolesti, ali on ne liječi sve ljude od svih bolesti. Ista interpretacija nalazi se u ajetu u kojim Kur'an sam sebe opisuje kao *"lijek i milost vjernicima" (Kur'an, 17:82)* i također ajet koji se odnosi na ljude koji raspravljaju o Allahovom otkrovenju, zato što je naš Gospodar i Stvoritelj, Najuzvišeniji, odabrao ovo vrijeme da objavi Svoju zadnju poruku cijelom čovječanstvu na arapskom jeziku: *"...Zar (da Kur'an bude) na nearapskom (jeziku), a da Poslanik bude Arap? Reci: 'On je za vjernike putokaz i lijek.'" (Kur'an, 41:44)* U ovom smislu Kur'an je lijek i svjetlo za tijelo, dušu i um vjernika, dok je on zasljepljujući, zaglušujući i destruktivan za one koji odbijaju i raspravljaju o Allahovoj objavi.

[293] 1 Dram: apotekarska mjera za težinu. 1 dram = 3,89 gr.

Ovo je još jedna živuća čudotvorna biljka čije su nam koristi dostupne kroz uputu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a, poštujući kanonička ograničenja, ovdje smo objasnili ukratko koristi upotrebljavanja crnog sjemena, također poznatog kao "blagoslovljeno sjeme", Allah zna najbolje.

Cvijet kne

(Vidi: kaloper; *ar. fagija*)

Ćilibar *(ar. 'anbar)*

Ulješurino ulje; ambra

Aromatične supstance dobivaju se iz cvijeća i balzama, biljaka, začina i iz animalnih sekreta od kojih su neka esencijalna ulja i miomirisne masti proizvedeni, dok su ostale supstance načinjene od smola nehlapljivih (neeteričnih) biljnih ulja.

Ambra *(ar. 'anbar)* jeste životinjski sekret koji se formira u crijevima ulješura. Kada je svjež, crn je, masan i luči izrazito neprijatan miris[294], ali nakon stajanja na zraku hlapi, postaje siv i razvija ugodnu aromu. Što je svijetlija boja ambre, to joj je kvalitet bolji, a što je tamnija, to joj je kvalitet lošiji kao i njena vrijednost. Ovo je supstanca koja je korištena u pravljenju parfema i nekih farmaceutskih preparata.

S druge strane, za ulješurino ulje se greškom smatralo da je koagulirana sperma kita, i ponekad je zamijenjeno od običnih ljudi s ambrom, a jedina je supstanca uzeta iz glava i ponekad masti i kostiju ulješure, i korištena je kao gorivo za lampe, mazivo, jedan sastojak za sapun, deterdžente i kozmetiku, podjednako kao i omekšivač i konzervans za kožu.

Spermacet je druga uljasta supstanca koja se ekstraktira iz ulješurinog ulja a također se koristi u pravljenju masti, pomada, krema za lice i svijeća. S druge strane, kitovo ulje uzima se iz plavog kita *(lat. Balaenoptera musculus)* i guravca i ono je jestiva mast, a uz njnu upotrebu, poput ulješurinog ulja, i ovdje također obični je ljudi miješaju sa mirisnim uljem znanim kao 'anbar (ćilibar).

Što se tiče ćilibarnog miomirisa *(ar. 'anbar)*, on je ponekad razblažen, izmiješan, filtriran, a potom ostavljen do jedne godine i korišten je kao orijentalni miomiris u različitim stupnjevima koncentracije. Čak ni Ibn-Sina nije bio siguran o njegovom izvoru dok je rekao da dolazi iz izvora u moru. S druge strane, on je rekao da je otkrio destilacioni proces za esencijalna ulja i, nakon toga, znanje destilacije proširilo se cijelom Evropom tako što su se Evropljani vratili kući s uzorcima arapskih (esencija).

[294]Fabrike parfema danas koriste visoka alkoholna razblaženja da bi otklonili njen miris i da bi je razblažili.

Raniji su izvori su tvrdili da se ‘anbar (ćilibar) dobiva iz biljaka kao što su američki stiraks *(lat. Liquidambar styraciflua)*, ćilibarni balzam, ambra *(lat. Styrax officinalis)* ili amber drvo *(lat. Liquidambar orientale)* ili atlasno drvo *(lat. Chloroxylon swietenia)*. Neki su izvori pomiješali izvore ambre i mošusa. Drugi su tvrdili da se ‘anbar proizvodi iz mirisnih žlijezda cibetke *(lat. Cynogale benetti)*[295] ili su govorili o njemu kao proizvodu mošusnog jelena, ili kao dabrovici koja se dobiva od dabra *(L. Aplodontia rufa)*[296], a potom neki kažu da je ćilibar upuderena supstanca fosilizirane smole prastarog drveća. Stari Grci smatrali su ćilibar skamenjenim suzama ili zrakama zalaska sunca. Ovo mnoštvo ćilibara javlja se kao nepravilne tvorevine, čvorići ili kapi koje se mijenjaju od jednoličnih do providnih a imaju žutu boju, ponekad šatiranocrvenu ili smeđu. Ponekad, ćilibar može biti zatamnjen mnogobrojnim sićušnim mjehurićima vazduha ili može sadržavati fosilizirane insekte ili biljke. Ova šarolikost ćilibara koristi se u draguljarstvu i kao dekorativni materijal. Ipak, a kao što smo to ranije objasnili, ‘anbar je kao miris zapravo masna supstanca koja je proizvod sperme kita.

‘Anbar je vruć i suh, ojačava srce, mozak, čula i udove. Koristan je u liječenju boli, facijalne paralize, sluznih poremećaja, stomačnih bolesti koje su posljedice hladnoće kao jednog od temperamenata, teških gasova uzrokovanih začepljenjima u crijevima i može biti uziman pomiješan s pićima ili korišten u utrljavanju kao balzam. Ambrino ulje također pomaže hladnim simptomima kada pacijent udiše njegov aromatični miris i pomaže otklanjanju manjih glavobolja ili migrene *(lat. Hemicrania)* uzrokovane hladnim simptomima. Kada je kuhan s ružama, ‘anbar pomaže odstranjivanju srčanog bola, a još ga zovu kraljem mirisa. (Također vidi: Riba)

Dehidratizirane hurme

(Vidi: hurme, medinske hurme)

Divlji bosiljak *(ar. merdekuš)*

Origanum Majorana

(Vidi: slatki bosiljak)

Divlji magarac *(ar. ahdar)*

Equus asinus onager

(Vidi: meso)

[295] Ovo se odnosi na pravu cibetku.

[296] Ovaj latinski naziv se odnosi na planinskog dabra.

Divlji poriluk *(ar. kurraz nebti; basal el-'Ifrit)*

Allium ampeloprasum

Plavi poriluk

U apokrifnom hadisu navodi se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko god jede divlji poriluk prije odlaska na počinak bit će oslobođen od nadimanja, međutim, meleki će se udaljiti od njega zbog neprijatnog zadaha kojeg proizvodi do jutra." (Preneseno u El-Vasili).

Postoje dvije vrste poriluka, i to: divlji poriluk *(ar. kurraz nebti)* i obični poriluk *(lat. Allium porrum; ar. kurraz mea'ruf, također poznat kao kurraz rumi ili kurraz šami)*.[297]

Rastući u centralnoj Aziji, divlji poriluk *(lat. Allium apeloprassum)* iz porodice *Amaryllidaceae* (lukovica), također poznat kao plavi poriluk uzgaja se zbog lukovica koje su okružene nježnim purpurnim tobolcem, od kojih svaka sadrži do dvadeset čehni.

Divlji poriluk je vruć i suh. Sporo se probavlja i ima posljedice slične onima od sirovog bijelog luka kada se jede kao dodatak. Jedenje kuhanog divljeg poriluka ili pijenje njegove vode pomaže liječenju hladnih prištića i hemoroida. Pravljenje praška od sjemenki divljeg poriluka, njegovo miješanje sa smolom ili drvenim katranom (smolom koja se nalazi u određenom zimzelenom drveću) i punjenje pokvarenog zuba time olakšat će njegovo odstranjivanje ili ga čak slomiti u komadiće. Ovaj postupak mora izvoditi iskusni liječnik, a ovo umanjuje zubobolju, dok će izlaganje hemoroidnih infekcija ovakvom dimu umanjiti hemoroidni bol i pomoći njihovo liječenje. Jedenje sirovog divljeg poriluka štetno je za zube i desni, a, slično bijelom luku, on uzrokuje glavobolje, noćne more, zatamnjuje vid i uzrokuje loš zadah. Divlji poriluk koristi se također kao diuretik (sredstvo za izmokravanje) i pomaže menstruacioni ciklus, stimulira proizvodnju sperme i povećava seksualnu žudnju. (Cf. bijeli luk)

Povrćasti poriluk *(lat. Allium ampeloprassum)* iz grupe lukova jeste blagozačinjeni rođak luka. Biljka proizvodi tobolac od vanjskih listova oko 3,5 cm nježan i debeo. Za razliku od luka biljka ne tvori osobitu lukovicu. Biljke se ljušte postepenim građenjem tla oko njihove baze, procesom koji drži jestivi dio bijelim i nježnim. Uzgoj je poriluka sličan onom od luka. Sjemenke poriluka siju se direktno u tlo ili se presadi mogu pomjerati u sadnji.

[297]Rumi = Šami, tj. Sirija, sjeverno od arabljanskog Hidžaza. Obje riječi, Rumi i Šami, označavaju današnju Siriju pošto je ona nekad bila dio Rimske imperije.

Dragušac, potočarka, grboštica, grbač; sjeme dragušca

(ar. hurf)

Baštenski dragušac; jezičak

Lepidium sativum, Nasturtium

Imam Ebu-Hanife je rekao: "Baštenski je dragušac medicinska biljka koju je opisao Allahov Poslanik, s.a.v.s." Ova biljka iz porodice križnjača u arapskom jeziku naziva *hurf*. Obični je ljudi također nazivaju rešad, a među ostalim Ebu-Ubajde nazvao ju je es-sufa'.

Preneseno je u "Merasilu" od Ebu-Davuda da je Ibn-Abbas, r.a., prenio riječi Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Kakav koristan lijek imaju sjeme dragušca i aloja zajednički!"

Izlječujuće osobine vodenog dragušca nalaze se u njegovoj vrućini i suhoći u trećem stupnju. Sjeme dragušca pomaže izbacivanju crijevnih crva, liječi bolesti uzrokovane lišajem, isušuje gnojne formacije kod čireva, liječi poticajnost, umanjuje oticanje slezene *(lat. Splenoma)*, stimulira seksualnu žudnju i povećava spermu.

Mehlem načinjen od baštenskog dragušca i meda umanjuje oticanje slezene i pomaže oboljelim od uvećanja slezene *(lat. Splenomegalia)*. Sjeme dragušca kuhano s kamfirom[298] djeluje kao ekspektorans. Pijenje otopine baštenskog dragušca pomaže protiv ujeda insekata, a dim baštenskog dragušca tjera insekte. Trljanje kose sokom ekstraktiranim iz baštenskog dragušca može spriječiti (zaustaviti) gubitak kose. Nanošenje mehlema od dragušca, ječmenih stabljika (epikotiledonarnih) i ocata može pomoći u liječenju išijasa i ubrzava obuzdavanje upale nervnih završetaka i vrućih otoka za vrijeme oporavka. Nanošenje mehlema od samljevenog draguščevog sjemena umočenog u slanu vodu pomaže dozrijevanje potkožnih čireva i njihovo moguće odstranjivanje. Jedenje baštenskog dragušca pomaže oporavak od oslabljenosti, smanjuje mišićnu napetost, povećava apetit, pomaže oboljelim od astme, umanjuje teškoće pri disanju, čisti pluća, stimulira menstruacioni ciklus, umanjuje bol acetabuluma i pomaže oboljelim od išijasa uopće. Pijenje uvarka od sjemena dragušca otapa viskoznu sluz u prsima i plućima i pomaže njihovo čišćenje, prekida kratku dijareju i povraćanje i smanjuje žuč. Pijenje uvarka od pet drama draguščevog sjemena stimulira rad crijeva, izbacuje vjetar i umanjuje nefritični bol u stomaku. Pijenje fino usitnjene smjese od dragušćevog sjemena pomaže oboljelim od lepre. Nanošenje flastera od sjemena dragušca s ocatom na herpesnu upalu pomaže njeno liječenje, a povez od istog umanjuje obične glavobolje uzrokovane prehladom. Piće od čitavo prženih dragušćevih sjemenki hladi pojedinčevu prirodu zato što prženje oslobađa njegovo ulje. Pranje glave vodom od baštenskog dragušca rastvara nečistoće i ispire viskoznu vlažnost. Galen je uporedio djelovanja sjemena dragušca s gorušicinim

[298]Kamfir: tj., vrsta kne *(ar. hana)*.

sjemenom, jer oba zahtijevaju zagrijavanje da bi se iznjedrile njihove liječničke osobine i oba imaju slične medicinske koristi.

Dunja *(ar. safardžal)*

Pyrus cydonia

Talha bin Ubejdullah, r.a., rekao je: "Posjetio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji je držao dunju u ruci i ponudio mi je govoreći: 'Uzmi ovo o Talha i jedi, jer ona je sredstvo za jačanje koje sakuplja snagu srca.'"[299]

Dunja je jabučasto voće malog drveta *Cydonia oblonga* iz porodice ruža a koristi se u kuhanju i u ukuhanom voću. Dunja je hladna i suha u različitim stupnjevima, ovisno o njenom okusu. Ipak, dunja je jako sredstvo za stezanje i dobra je za stomak. Slatka vrsta dunje manje je hladna i bliža je blagom, dok je gorka ili kisela dunja više zatvarajuća, suha i hladna.

Sve vrste dunje gase žeđ, zaustavljaju povraćanje, povećavaju izlučivanje urina, uravnotežavaju ćud, koriste u liječenju čireva u crijevima, provjeravaju oticanje u toku menzesa, pomažu laktaciju i povećavaju oticanje mlijeka iz prsa, umanjuju mučninu i umiruju kožu i membranu.

Jedenje dunje nakon obroka omekšava stomak, djeluje kao laksativ, ublažava žučljivost i koncentraciju žute žuči u stomaku i sprečava uzdizanje isparina. Jedenje dunje prije obroka djeluje kao jak konstriktor. Dunja također ubrzava prolaz kaše probavljene hrane i ostalih sedimenata kroz crijeva, međutim njeno pretjerano jedenje može izazvati bol u crijevima i oštetiti nerve. Jedenje kuhane dunje djeluje kao blaži konstriktor i ona je prijaznija za stomak. Bušenje dunje, potom odstranjivanje njenih sjemenki i zatim njeno punjenje medom i čistim prirodnim blatom (glinom), a potom stavljanje toga u vruć pepeo, (a zatim primjenjivanje dobivenog) u liječenju čini dunju izvrsnim elektuarijem (smjesa ljekovitog praška s medom ili sirupom za čišćenje probavnih organa).

Najbolje je jesti dunju kuhanu ili pečenu s medom. Sjeme je njenog voća korisno za dušnik *(lat. Trachea)*, upalu grla i kašalj, među ostalim njenim upotrebama. Nanošenje mehlema od dunje zaustavlja znojenje, podržava vene i jača stomak.

Kao kuhano voće dunja jača stomak i jetru, djeluje kao sredstvo za jačanje srca, raspršuje stezanje u prsima, opušta srce i otvara krvne prolaze.

[299]Ibn-Madždže, 3339; Hakim, 4/411; hadis je daif.

Đumbir *(ar. zendžebil)*

Zingiber officinale; Amomum zingiber

Govoreći o užicima koje će vjernici iskusiti u Džennetu, Svemogući Allah kaže: *"U njemu će iz čaše piće đumbirom začinjeno piti." (Kur'an, 76:17)*

Ebi-Sa'id el-Hudri je rekao: "Bizantijski imperator poslao je jednom ćup ukiseljenog đumbira Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., kao poklon, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., je dao svakom ashabu dio toga, a i meni je dao dio također." (Navedeno u knjizi "Poslanikova medicina" od Ebu-Na'ima)

Đumbir je vruć u drugom stupnju a vlažan u prvom. Đumbir proizvodi tjelesnu vrućinu i blagi je purgativ, pomaže probavu i olakšava (otklanja) povremena začepljenja jetre koja su uzrokovana hladnoćom ili vlažnošću. Jedenje đumbira ili njegovo nanošenje na očne kapke olakšava (otklanja) privremeni gubitak vida koji je jedan oblik glaukoma i uzrokovan je vlažnošću koja se nalazi u papili oka. Đumbir također rastvara i odstranjuje guste gasove, kada se oni stvaraju u crijevima ili stomaku, zgušnjava tjelesne fluide, pospješuje spolni odnos; još je djelotvorniji u liječenju nakupljanja fluida u tijelu *(lat. Edem)*. Sirup od đumbira također umiruje stomak i osigurava starijim ljudima energiju i snagu. Pijenje tople otopine od dva drama đumbira zaslađenog šećerom umanjuje sljepljivanje krvnih pločica trombocita i pomaže nekim pacijentima čija se krv previše zgrušava. Đumbir je ispravljač za lijekove koji izazivaju gađenje i koristi se u liječenju raznih vrsta pretjerane, kisele, fermentirane ili pokvarene loše probave *(lat. Dispepsia)* i bolnih nadutosti, a pomaže pri hroničnom bronhitisu. Đumbir također pomaže rastvaranje viskoznog mukusa, potpomaže izlučivanje pljuvačke i pomaže ispiranju sluzne pljuvačke, među ostalim mukusnim tvarima.

U biti, đumbir koristi jetri i stomaku koji su hladnog temperamenta. Kiseli ili ukiseljeni đumbir vruć je i suh i on povećava proizvodnju sperme, stimulira seksualnu žudnju, olakšava apsorpciju hranljivih sastojaka, slaže se s hladnim temperamentom jetre i stomaka i raspršuje povremenu vlažnost stomaka uzrokovanu jedenjem voća, đumbir osvježava dah i uravnotežava hranu koja je hladna i teška za probavu, među ostalim njegovim koristima, a Allah zna najbolje.

Đumbirova trava; despik; *nard* *(ar. izher mekki; halfa' mekka; sanbul hindi; tib ma'muni)*

Andropogon nardus; močvarni rogoz

Preneseno je u sahih zbirci hadisa da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Sve u Meki je sveto i njena svetost ne smije biti narušena." El-Abbas, r.a., je potom rekao: "O Allahov Poslaniče, načini izuzetak za mekansku đumbirovu travu *(ar. azhar mekki)*, jer je ljudi koriste u svojim domovima." Allahov Poslanik, s.a.v.s., dodao je potom: "Osim đumbirove trave." (Cf. miris)

Najobičnija je biljka Arabije đumbirova trava *(ar. tibul 'arab: el-izher)* i veoma je reska. Đumbirova je trava biljka koja raste u toplim predjelima. Najviše se uzgaja zbog svog aromatičnog rizoma, a koristi se u medicinskim smjesama, mirisima i kao začin. Njen temperament je vruć u drugom stupnju a suh u prvom. Đumbirova je trava sredstvo za omekšavanje, blagi diuretik, te uzrokuje crvenilo kože, želučani je nadražilac, poboljšava venoznu cirkulaciju, pomaže pri vaskularnim začepljenjima, stimulira menstrualno oticanje krvi, odstranjuje nenormalne kamene ostatke u mokraćnom mjehuru, odstranjuje hladne otoke stomaka, jetre i bubrega, a može biti uzeta oralno kao piće ili kao mehlem za vanjsku upotrebu. Đumbirov korijen ispravlja mučninu, a koristi se u liječenju atonične dispepsije (loše probave), gastritisa i za ojačavanje gornjih čeljusnih kostiju *(lat. Maxillae)*.

Egipatska repa *(ar. silk mukalla')*
Beta vulgaris; cikla
(Vidi: repa)

El-Fatiha
Početna kur'anska sura

El-Fatiha je uvodna sura, noseći krvni sud i praizvor Kur'ana. Ona sadrži bit Kur'ana i predstavlja njegovu srž. Ona je originalna tema Knjige iz koje izviru kur'anska otkrovenja. El-Fatiha se sastoji iz sedam ajeta koji sadrže robovljeve dove i Allahov odgovor i uputu. Ona je neosporni lijek za sve bolesti i najsavršenije zaštitno učenje *(ar. rukja)* protiv zla, ključ za istinsko dobro i uspjeh, očuvalac snage i najbolji lijek koji izbacuje van tjeskobu, stres, strah, tugu i melanholiju za one koij poznaju njenu vrijednost i pristaju uz njenu nadmoć i koji ponavljaju njeno ispravno priznanje, koji su vješti u njenom učenju i u njenoj upotrebi pri liječenju njihovih bolesti, koji razumiju istinsko značenje oporavka i preventivnog liječenja i koji razumiju najdublju tajnu koja se nalazi iza njenog objavljivanja.

U uvodnom dijelu sura je tako opisana da pokazuje mnogobrojne čudotvorne događaje prenesene od strane ashaba Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a gdje im je, Allahovim dopuštenjem, njihova istinska vjera pomogla da ponište otrovne posljedice zmijskih ujeda i škorpionovih *(lat. Euscorpius flavicaudus)* uboda i da se trenutačno oporave. U jednom ovakvom slučaju, Allahov Poslanik s.a.v.s. je priznao jasnoću, čistotu i vjeru jednog od njegovih ashaba komentarišući: "A kako si znao da El-Fatiha djeluje kao rukja?"[300]

[300]Sahih; prethodno je spominjan;

Nadalje, ko god je pomognut čistotom i jasnoćom svoje istinske vjere, osvjedočenja i svog unutarnjeg razumijevanja, Allahovom voljom, on će biti u mogućnosti naučiti najdublje značenje i vrijednost ove sure i onoga što ona obuhvata od činjeničnog spoznavanja koje povećava njegovo osvjedočenje jednoće *(ar. tevhid)* Allaha Svemogućeg i pomoći mu da razumije uzvišenu suštinu i da raspozna Allahova imena, atribute i uzvišene moći. (Cf. principi liječenja) Ova sura također utemeljuje nadmoćnost Šerijata, potvrđuje sudbinu *(ar. kadr)* kao predodređenu posljedicu pojedinčevih djela i proglašava sigurni dolazak tačno određenog sahata, dokazuje nedjeljivost i jednoću Allahovih atributa gospodarstva *(ar. rububijjet)* i vrhovnu suverenost Allaha Svemogućeg *(ar. uluhijjet)*. Ona negira svaku neistinu pripisanu Allahu Svemogućem koja znači antropomorfizam ili laž koja unosi novosti u ljudsku teologiju.

Ova sura također potvrđuje čovjekovu potrebu da usvoji nepokolebljivo povjerenje i ovisnost o njegovom Gospodaru i da povuče bilo koje tvrdnje za sva prava i autoritet, pripisujući ih Gospodaru svjetova, Stvoritelju, Upravitelju, Održavatelju i Opskrbitelju svakog oblika života. Svaka je uprava Njegova, sve hvale upućene su Njemu, dijeljenje dobra je pod Njegovom kontrolom i konačno suđenje ostaje Njegovo zauvijek. Sve ovisi o Njemu, svaki oblik života održava se isključivo od Njega i svaka lutalačka duša jeste u nepromjenljivoj potrebi za Njegovom uputom i u prijekoj potrebi za Njegovim blagoslovima. Ovakva je uputa održavajuća njega za tijelo, um i dušu na ovom i budućem svijetu i ona je spona i neraskidivi konopac koji veže ovaj svijet za onaj budući. Ovakva uputa garantuje ljudske stvarne interese i štiti ih od stvarnih gubitaka na ovom i budućem svijetu.

Zapravo, uzvišeni blagoslovi i dobra usko su povezani sa ovakvom uputom, a ko god to ispuni i spozna njenu čistotu neće tražiti lijekove ili rukje da mu pomognu da prevlada njegove, uglavnom, samozadajuće bolesti i, nadalje, započinjanje bilo kog korisnog projekta, a izbjegavanje uzroka štete i nedaća zahtijeva povraćenu urođenu prirodu *(ar. fitret)*, novi duh, različitu prijemčljivost i zauvijek novostečeno potvrđivanje vjere, a, u Allaha. Ne postoji izmišljotina, novotarija ili argument kojem sura El-Fatiha nije besprijekoran odgovor, neosporna reakcija i tražena nadmoć i moć koja ga poništava.

Nadalje, ne postoji staza prema bilo kom uzvišenom znanju koja nije dostupna suri El-Fatiha, uključujući znanje srca, njegovih bolesti, oboljenja i slabosti gdje sve one imaju svoj lijek u biti sure El-Fatiha. Ova je veličanstvena sura univerzalni ključ koji otvara sva vrata i karta je svakog sigurnog puta, i ne postoji nijedan put za tragače na Allahovom putu koji ne počinje i završava u ovoj najplemenitijoj suri. Kod Allaha, njena je vrijednost čak veća, njene koristi su neprocjenljive i ona se nalazi iznad opisa i objašnjenja.

Kad god rob spozna njenu vrijednost, nosi je kao svoj štit, utvrdi Ko ju je izgovorio i objavio je kao blještavo svjetlo i kao krajnji lijek i savršenu preventivnu medicinu za zdravlje i dobrobit tijela, uma i duše a, kad rob to shvati i dosegne imperativne i prijeko potrebne dužnosti koje su udružene s njom, onda nijedna novina ili sumnja ne može popriječiti njegov put neopaženo, i da ne bude uništena, i nijedna necenzurisana politeistička misao ne može proći njegovim umom, a da ne bude pročišćena, i bilo koja bolest koja zadesi ovakvog blagoslovljenog roba bit će blaga i prolazna.

Premda je sura el-Fatiha univerzalni ključ za cijelo blago Zemlje i Dženeta, ipak nema svako potrebnu stručnost i mogućnost da ga koristi. Nadalje, kada tragači materijalnog dobra spoznaju njenu vrijednost, shvate njenu najdublju tajnu i dešifriraju nen kod, oni će nesumnjivo požuriti da kreiraju ispravnu veličinu, model i broj pribadača potrebnih da odgovaraju pribadačama u svežnju koji otvara veličanstvenu sigurnost sure el-Fatiha, a čije je uvrtanje univerzalni ključ cjelokupno blag uzvišenih kur'anskih otkrovenja. Nakon toga, oni će biti u stanju stati pred okean neograničenog dobra i niko ih neće uskratiti od uzimanja svega što požele ili od (od)nošenja bilo čega što žele.

Ono što smo izrazili u prethodno navedenom tekstu jeste istina, a ne pretjerivanje ili metafora. Ipak, Allah Svemogući u Svojoj neizmjernoj uzvišenoj isijavajućoj mudrosti izabrao je da je načini tajnom. On je također izabrao da prikrije ovakvo neograničeno dobro od iznemoglih umova i materijalističkih prolaznih žudnji većine ljudi ovog svijeta. Zapravo, skrivanje zemaljskih blaga od ovakvih oboljelih umova i srca Allahova je mudrost, a kad god Allah Svemogući prikrije ovakva blaga na ovom svijetu, On dopušta šejtanima i zlim dušama da nanesu povredu bilo kome ko ima volju da bude blizu njih, a to je da bi spriječio bilo kog nametljivca od dosezanja ovih blaga. Zapravo, ne postoje snage koje mogu prevladati ovakve zle duhove osim plemenite i uzvišene duše viših zbilja koja može poništiti i zamrznuti posljedice ovakvih zlih duhova pomoću njihovog pukog prisustva i prolaska, i ne postoji nijedan zli duh koji je može izazvati (na dvoboj), i ko god se usudi da iskušati se u ovakvom poduhvatu bit će osuđen na propast. S druge strane, duše većine ljudi na ovom svijetu nemaju ovakve mogućnosti i ne mogu prevladati ili podjarmiti zle duhove, i, nadalje, oni ne mogu primiti ovakvu nagradu.

Ovo je suret-ul Fatiha, uvodna Kur'anska sura, koja u prevodu na bosanski jezik znači: *"S imenom Allaha, Milostivog, Samilosnog. Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo, Milostivog, Samilosnog, Vladara Dana sudnjeg, Tebi se klanjamo i od Tebe pomoć tražimo! Uputi nas na Pravi put, na put onih kojima si milost Svoju darovao, a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!" (Kur'an, 1)*[301]

[301] Takoder vidi 1.10 Odstranjivanje posljedica otrovnog ujeda učenjem Fatihe.

Endivija[302]**; batavijska endivija; cikorija** *(ar. hindiba)*

Cichorium endivia

Biljka endivije ima promjenljivi temperament koji se mijenja u odnosu na godišnje doba. Endivija je hladna i vlažna zimi, vruća i suha ljeti, a između toga dvoga za vrijeme proljeća i jeseni, uopće, biljka teži biti hladna i suha.

Postoje dvije glavne vrste endivije: širokolista i kovrdžavog lista. Endivije su tvrde, one hlade stomak i pomažu probavu. Jedenje kuhane endivije u ocatu djeluje kao želučani podražilac, pogotovo cikorije ili divlja cikorije, koja je bolje i jače probavno sredstvo za jačanje, ona je jetkija i ona pomaže mlitavost stomaka.

Cikorija, divlja vrsta endivije, jeste najdjelotvornija biljka za nijansiranje jetre. Ona otvara anormalna začepljenja jetre i umanjuje njeno povratno oticanje, podjednako kao i ono kod stomaka i slezene.

Nanošenje mehlema načinjenog od lišća divlje cikorije liječi podagru[303] i koristi u slučajevima toplog oticanja oka i očnog kapka. Nanošenje toplog obloga od lišća divlje cikorije također ubrzava liječenje škorpionovog uboda.

Endivije također pomažu otvaranju začepljenja vena i crijeva, čiste izvodne kanale bubrega i pomažu rastvaranje kamenca u žuči. Najbolja vrsta endivije za jetru jeste ona najgorča. Pijenje soka od endivijinog lišća koristi kod žutice, pogotovo kada se pomiješa sa sokom od svježeg ružmarinovog lišća ili lišća biljke tamjan ili onog od anisa. Uvarak od endivijinog ili cikorijinog lišća otklanja nadutost uzrokovanu ocatom i šećerom.

Nanošenje toplog obloga od samljevenog endivijinog lišća umanjuje opće simptome oticanja, potiče oticanje žuči i umanjuje prodor vrućine krvi i one od žute žuči.

Endivije su korisnije kada se jedu neoprane i neoguljene, jer gube većinu svoje snage i medicinskih osobina nakon pranja i gulenja. Ipak, endivije također imaju antidotne osobine koje ubrzavaju oporavak u slučaju trovanja hranom. Premazivanje očiju sa vodom od kuhanih endivija također pomaže liječenju noćne sljepoće.

Endivijino lišće i ono od divlje cikorije koristi se prilikom spravljanja raznih medicinskim preparata. Pijenje soka od endivijinog lišća zajedno s maslinovim uljem djeluje kao antidot u većini slučajeva trovanja hranom i oni koriste u ostalim slučajevima trovanja od zmijskog ujeda ili škorpionovog uboda. Konačno, mlijeko koje se ekstraktira iz stabljika endivije pročišćava oči i otklanja njihovo crvenilo.

---

[302] Endivija je studeno jednogodišnje ili dvogodišnje lisnato povrće iz porodice glavočika.

[303] Podagra: lat. Arthrolithiasis; ar. nakras: nasljedni oblik artritisa koji je posljedica prodora urinske kiseline u krv.

Euforbia *(ar. šubrum)*

Euphorbia pithyusa

Bijela niska mlječika

Esma bint 'Umejs izvijestila je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u odgovoru na jedno njeno pitanje rekao: "Šta koristiš kao sredstvo za čišćenje crijeva (purgativ)?" Ona je odgovorila: "Koristim euforbiu kao purgativ i laksativ (sredstvo za otvaranje)." On je uzvratio: "To je prevruće i prejako. Ja lično koristim sjeme bilo koje biljke iz porodice mahunarki *(lat. Cassia)*."[304]

Biljke euforbie jesu vrsta malih grmova ili malog drveća iz porodice mlječika *(lat. Euphorbiaceae)*. Stabljika može narasti u visinu do 180 cm u tropskim i toplim krajevima, a sadrži izrazito otrovnu i opasnu drogu.

Stabljike euforbijinog drveta crvene su s mjestimičnim osvjetljenjima bijele boje. Latičasto lišće tvori peharasti grozd na vrhovima njihovim stabljika. Žuto-bijele latice su male i kada otpadnu, one iza sebe ostavljaju male končiće koji na sebi drže grudaste prašnike koj nose sićušne crvene sjemenke koje liče na voće minijaturnog terpentinovog drveta. Ove sićušne crvene sjemenke omotane su iznutra tankim zaštitnim omotačima. Ovi tanki crveni omotači što štite žilice koriste se za medicinske svrhe podjednako kao i bijeli mliječni biljni sok koji se dobiva iz stabljika.

Euforbijino je sjeme vruće i suho u četvrtom stupnju. Ono pomaže detoksifikaciju crne žuči, pomaže oticanje sluzi i žučljive krvi i pomaže pročišćavanju gustih želučanih sokova i prodora nadozrele žute žuči.

Euforbia se koristi kao purgativni ili laksativni lijek za stimuliranje prolaska i eliminacije fecesa. Euforbia je jak laksativ, ona povećava nagonsku aktivnost crijeva preko lokalne iritacije mukusnih membrana i potpomaže omekšavanje fekalne mase preko pomaganja čišćenja crijeva.

Kada se euforbia koristi kao laksativ ili sredstvo za podmazivanje, njeno sjeme mora se namočiti u mlijeku 24 sahata, a mlijeko mora biti odvojeno i zamijenjeno dva do tri puta. Sjeme se potom ukloni i osuši u hladu, a potom se pomiješa s nekoliko vrsta samljevenih ruža i uzima se kao piće pomiješano s vodom zaslađenom medom ili s grožđanim sokom. Smjesa ne bi trebala sadržavati više od jednog do dva danika (davanik).[305]

Kao lijek euforbia ima neugodan i gadljiv okus, a njeno predoziranje može biti opasno, pa čak i letalno (smrtonosno). Zbog toga je većina travara prestala s njenim korištenjem ili propisivanjem. Hunejn je govorio o njoj: "Što se tiče euforbijinnog mlijeka, ono je opasno, a narodni su apotekari ubili mnoge propisivajući je (kao lijek)."

---

[304] Tirmizi, 2082; Ibn-Madždže, 3461; da'if.

[305] *Ar. danik*: 1 danik = 1,04-2,08 gr (zavisno od potrebne jakosti).

Glina; blato *(ar. tein)*

Ne postoji hadis koji ohrabruje ljude da jedu zemlju ili glinu *(lat. geophagia; geotragia)* i sve ovakve izreke koje su pripisane Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., su lažne.

Zapravo, jedenje je zemlje simptom psihološke nepravilnosti karakterisane sa voljnom uznemirenošću i depresijom koje mogu dosegnuti krajnost.

Zemlja je hladna i suha i jako je sredstvo za stezanje. Jedenje je zemlje štetno i blokira krvne žile i prolaze, sprečava rad crijeva i uzrokuje krvarenje i čireve u ustima.

Ipak, upotreba gline u medicinske svrhe ponekad dopušteno samo za vanjsko nanošenje, a nanošenje oprane gline na kožu najkorisnije je za raznolike bolesti i kožna oboljenja. Galen je govorio o ljudima koji su bolovali od splenalgie, uvećanja slezene *(lat. Splenomegalia)* i od edema, a koji su nanosili egipatsku glinu navlačenjem kaputa od ovakve prirodne gline na njihova bedra, ruke, leđa ili rebra, a kojima je, izgleda, koristila ova terapija, također poznata pod nazivom kao peloterapija.

Gljiva gomoljika; tartuf; jelengljiva *(ar. ḳame'h)*

Tuber

Gljive gomoljike čine skrivene gljive koje rastu u zemlji. Arapi nazivaju ovu biljku "olujna biljka," koja je općepoznata kao kćer groma *(ar. bintul ra'ad)*, zato što se one obilno javljaju u jesen, a posebno u doba olujnog vremena, gdje se neke gljive gomoljike čak pomjeraju bliže površini i ponekad se probijaju kroz slojeve zemlje da bi došle do površine, a to ih čini lakšim za iskopavanje.

Gljive su gomoljike jestive i ljute krompiraste gljive koje proizvode spore i visoko su cijenjene kao delikates (poslastica), a njihova veličina se kreće od 2 do 20 cm. Jestivi dio gomoljike jeste voćasto tijelo koje raste oko 30 cm ispod površine. Među vrstama i bojama gomoljika su: oštra mirisna bijela *(lat. Tuber album)*, gljiva gomoljika (također znana kao lažna gljiva gomoljika) koja ima bijelu srž, raste u jesen i slabog je kvaliteta. Potom dolazi siva gljiva gomoljika *(lat. Tuber magnatum)*, koja ima razvučen oblik i raste u jesen; zatim dolazi zimska gljiva gomoljika *(lat. Tuber brumale)* koja je srednje veličine i kvaliteta, a isto tako raste u jesen. Četvrta je vrsta crna *(lat. Tuber melanosporum)* gljiva gomoljika, koja spada među gljive gomoljike boljeg kvaliteta, a isto tako raste u jesen i na kraju dolazi crvena gljiva gomoljika *(lat. Tuber rufum)*, koja je najbolja vrsta, a raste u jesen i smatra se poslasticom.

U "Dva sahiha" navedeno je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Gljive gomoljike su od 'menne i njihova voda sadrži lijek za oči."[306]

[306]Buharija, 10/137; Muslim, 2049.

Gljiva gomoljika ili tuber u literaturi je označena kao podzemni plod (*ar. kam'a*: skriti se). Gljive gomoljike rastu u zemlji bez sađenja, a one su kratke, guste i jezgrovite podzemne gomoljaste stabljike što liče na krompire. Njihova tvar povećava se iz gasnih zemnih tvari koje se nakupljaju za vrijeme zimske hladnoće, i pomjeraju se bliže površini zemlje, dok proljetna kiša pomaže njihovo dozrijevanje. Gljive gomoljike nazivaju se također gomoljima (tj, *teubh-*, osnova *teu-*: bujati; *lat. tumere*: bujati), a ponekad se na arapskom nazivaju *džeradijul-erd* (tj. kozice zemlje (*varicella*-vodene ospice, srednje boginje), velike boginje (variola)), zato što se javljaju na sličan način kao i osip bubuljica koji je posljedica virusa velikih boginja.

Naziv je gomolj izveden iz sličnosti između izrastajućih modela gljiva gomoljjika i velikih boginja u obliku i tvari. Sada, velike su boginje zaraženost krvnih ćelija koja se javlja obično za vrijeme ranog stadija razvoja djece kada se njihova urođena vrućina i snaga počinju razvijati i zahvaćaju njihovo tijelo. Glavni element velikih boginja jeste krv, a one se reproduciraju u limfoidnom tkivu također uzrokujući bubuljičave osipe. Ovo stanje uzrokuje simptome vrućice, nelagodnosti, glavobolje i nahlada koji teže da budu slični onima kod obične prehlade. Slično, i pod analognim prirodnim stanjima, gomoljima ili gljivama gomoljikama, ovim askomicetoznim gljivama ili bubuljičavim osipima, gasne zemne supstance rastu ispod površine zemlje za vrijeme proljetne grijajuće sezone, a dostižu dozrijevanje u jesen i zimi postaju hrana znana kao gljive gomoljike koje su skupocjena poslastica za neke ljude.

Gljive su gomoljike jedna od prirodnih namirnica i redovna hrana beduina nomada, a obiluju u divljini i ravnicama. Gljive gomoljike jedu se sirove ili kuhane. Što se tiče njihovog okusa, najbolje od njihovih vrsta su one što se razvijaju u djelimično pjeskovitom tlu s ograničenom podzemnom vodom i one što se razvijaju u neplodnim predjelima.

Slično nekim vrstama jezgrovitih gljiva kao što su divlje gljive, neki primjerci crvenkastih gljiva gomoljika su otrovni i mogu uzrokovati asfiksiju (obamrlost). Gljive su gomoljike hladne i vlažne u trećem stupnju. Mogu uzrokovati štetu stomaku i sporo se probavljaju. Redovno jedenje gljiva gomoljika može uzropkovati grčenje stomaka, udar *(lat. Apoplexia)*, paralizu *(lat. Hemiplegia)*, bol stomaka ili zadržavanje mokraće (retenaciju urina).

Jedenje svježih i vlažnih gljiva gomoljika u sezoni bolje je nego jedenje onih osušenih ili konzerviranih. Prilikom pripremanja gljiva gomoljika za obrok one se prvo moraju zakopati preko noći u vlažno blato, potom se trebaju oprati i istrljati odgovarajućim kamenom ili krompirovom četkom nakon nekoliko sati umakanja u proljetnu vodu tretiranu sa solju i majčinom dušicom *(ar. za'tar; lat. Thymus seppylum)*. Kada se jedu sirove ili kao salata, gljive gomoljike trebaju se pomiješati s maslinovim uljem i premetati jako s ljutim začinima da korisniku pomognu njihovo probavljanje zbog njihove zemljane i masne prirode.

Gljive gomoljike imaju dvojako dejstvo za probavni trakt zbog njihovog siromašnog hranljivog kvaliteta i negativne uloge u uravnotežavanju prirodnog gubitka. Ipak, one sadrže istančanu vodenu tvar koja upućuje na prodornost, a koja ih čini korisnim za trljanje očiju kao praška u liječenju noćnog sljepila, pečenja očiju ili konjuktivitisa.

Liječnici se slažu da supa od gljiva gomoljika čisti vid, a ovo su samo neke od ostalih koristi koje su spomenuli Ibn-Sina i drugi.

Što se tiče značenja iskaza Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Gljive su od 'menne." Upotreba Poslanikove riječi 'mana ima dva moguća tumačenja: to bi moglo označavati hranu koju je Allah Svemogući osigurao za djecu Izraela u divljini, međutim riječ mana u arapskom se ovdje ne koristi kao imenica da označi obične slatkiše znane kao mana *(ar. mann)*, već, umjesto toga, kao prelazni glagol koji znači dar. U tom smislu nema nikakve sumnje da su materijalni i duhovni darovi i pomoć Allaha Svemogućeg darovani djeci Israila bili brojni, a gljive su gomoljike jedan od ovakvih znakova Allahove moći da se stvore i osiguraju potrepštine za Njegova stvorenja. On im je to stvorio i tako ih opskrbio da oni bez sadnje, truda ili rada, s njihove strane, i bez potrebe za oranjem ili navodnjavanjem imaju koristi od Allahovih, dž.š., blagodati. Što se tiče Allahovog dara prema djeci Izraela u obliku hrane, On je opskrbio gljive gomoljike u ovom smislu najsavršenijim i hranljivim sastojcima kao njihovim hljebom, dok su prepelice predstavljale meso koje su tražili, a biljni sok *(ar. tall; turundžubin; nasg)* pružio im je potrebnu energiju. Biljni sok koji su jeli bilo je spremno dostupno im slatko koje su skupljali s pustinjskog drveća i ono je bilo vitalna hrana za njihov život, zdravlje i opstanak. Prema tome, samo s ovakvim Allahovim blagoslovima i darovima, među brojnim drugim, oni su bili u mogućnosti zadovoljiti svoju žudnju za mesom i preživjeti prelazak kroz divljinu Allahovim dopuštenjem.

Što se tiče običnog prirodnog maninog slatka *(ar. turundžubin)*, koje je drugi oblik mane, ovo je bijela, praškasta i fina kao inje hrana koja je sišla s neba, a ovo je sigurno bilo čudotvorno izbavljenje od gladi, ali ovaj pustinjski fenomen može se još posmatrati na malom području Srednjeg istoka gdje određeni insekti izlučuju ljepljivu medljiku. Riječ mana, a u hebrejskom izraz *aram mana*, znači *hu* ili literalno: "Šta je (to)?"

Nadalje, kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., koristio izraz mana za gljive gomoljike, u drugom smislu to je značilo dar iz Dženneta za koji nijedan čovjek nije radio, sadio, orao ili ga zalijevao.

U svakom slučaju pošto su gljive gomoljike "od menne", blagoslovljeni poklon i dar, onda odakle može doći ozbiljnija šteta od njih?

Da bi se to razumjelo mora, se znati da je Allah Svemogući usavršio sve što je On stvorio i da sve što je je On načinio jeste dobro i korisno u svojoj izvornoj formi (obliku). Prema tome, sve što je izvorno i što izvire iz Allahove zapovijedi oslobođeno je od nedostatka i bolesti, i stvoreno je u svrhu namijenjenu da bude manifestacija

Njegove neograničene uzvišene mudrosti. Ovakvo stvorenje nosi nepobitne koristi kada postoji kao takvo i sprovedeno je u skladu s Allahovom zapovijedi. Samo nakon stvaranja stvoreno može postati predmetom promjene kao posljedice njegove privlačnosti prema suprotnim elementima, miješanja s njima ili udruživanja s njima, pored drugih djelotvornih razloga. Nadalje, kada bi se sve ostavilo da upotpuni izvornu svrhu stvaranja, to bi svakako bilo savršeno i najkorisnije.

Zapravo, bilo koji učeni posmatrač prirodnih zakona koji određuju elemente vremena, biljaka i životinjskog života na ovom svijetu prepoznat će uzrok i proces kvarenja, kao i to da se ovakve promjene dešavaju samo nakon začetka novog stvorenja. Ovo uključuje stanja okoliša, ljudskog i životinjskog umetanja.

U ovom smislu, a kroz vijekove, većina unutarnjih i vanjskih nedaća i pošasti od kojih je čovječanstvo patilo posljedica su njihovi vlastiti djelovanja, a koje su uzrokovali neposlušnošću prema Allahovim zapovijedima. Zapravo, nevolje su posljedica ljudskog neuspjeha da prihvati Allahovu poruku ili njihovog odbijanja da slijede upute Njegovih poslanika, a.s. Prema tome, nepokornost, nevjerstvo i nezahvalnost *(ar. kufr)* svakako glavni uzročnici bolesti, oboljenja, kuga, suša, nevremena i zemljotresa, a zbog ljudskog odbijanja Allahove poruke i upozorenja Allah Svemogući kažnjava ih na ovom svijetu prvo naređujući tlu, poljima i plodonosnom drveću da zaustave njihovo potpuno davanje prinosa, i On uskraćuje njihove koristi i ograničava njihov urod, uključujući izvorne blagoslove koje je On usadio u njihov proizvod sve to dešava se Allahovim dopuštenjem i sve to odvija se u obliku lančane reakcije.

Ipak, ako čitaočevo znanje i dalekovidnost to ne mogu još uvijek shvatiti ili pojmiti, onda mu je dovoljno pročitati svete riječi Allaha Svemogućeg koje glase: "*Zbog onog što ljudi rade pojavio se metež i na kopnu i na moru, da im On da da iskuse kaznu zbog onoga što rade, ne bi li se popravili.*" *(Kur'an, 30:41)*

Nadalje, pojedinac mora primijeniti značenje ovog ajeta na svoj svijet i usporediti ga s onim što vidi oko sebe pa će vjerovatno shvatiti kako nastaju bolesti i nedaće, i kako su one povezane s ljudskim djelovanjima, njihovim skretanjem s Allahovog puta i njihovim prepuštanjem onome što je On zabranio. Zapravo, svaki put ljudi se kolebaju i padaju iz jednog popuštanja željama u drugo, i svaki put se oni skrivaju u njihovoj tami, i uživaju u njihovj pohoti i bezglavosti, a Allah Svemogući uzrokuje nedostatak u njihovim temeljnim potrepštinama: voćem, vodama, tijelima, oblicima, rođenjima, tjelesnim izlučevinama i karakterima. Ovakvi nedostaci pravedno oslikavaju njihovo mentalno stanje, zla djela, nepravednosti, drskost i raskalašenost.

Zapravo, jednom davno, čak je veličina zrna žita bila veća nego ona koju poznajemo danas, i onda su Allahovi blagoslovi obuhvatali i povećavali njihove koristi. Imam Ahmed prenio je da je on jednom našao u jednom od čuvanih silosa žita Umejadskog halifata vreću žita, a veličina je svakog zrna bila kao košpica hurme, i na svakom zrnu je

vidio natpis: "Ovo je proizvod dana kada je pravda prevladavala." (Preneseno u "Musnedu" od imama Ahmeda)

S druge strane, većine prevladavajućih bolesti, nedaća, nepravilnosti, oboljenja, slabosti, među ostalim sindromima poznatim danas, jesu podsjetnik Allahove kazne koja je sprovedena nad prošlim odmetničkim i grješnim narodima, i oni su prisutni svjedoci njihovih stradanja. Ko god hodi njihovom stazom nezahvalnosti, grijeha i udovoljavanja željama bit će sigurno pogođen dijelom njihove sudbine na ovaj ili onaj način, ili će čak prizvati novo i nepoznato stradanje. Ovo će odraziti pravednu presudu i uzvišenu i nedjeljivu jurisprudenciju.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., istakao je da je žljezdana kuga podsjetnik kazne kojoj je Allah Svemogući zapovijedio da napadne prijašnji narod. Slično tome, Svemogući Allah stvorio je i odredio razarajuće vjetrove hurikana sedam dana i noći kao kaznu za drugi narod čija zlih djela, ateizam i pobuna jesu opisani do u detalje u svim spisima. Zapravo, ono što je ostalo od ovakviv uništavajućih sila je tek odani sluga koji stoji da nosi svjedočenje Njegove uzvišene nadmoćnosti i najviše istine i neprekidne kontrole nad svim stvarima i bićima. Ovakva će sila biti spremna da napadne, s vremena na vrijeme, Njegovom zapovijedi i kao opravdana. Ovo je ono što se naziva opomenom, Allahovim upozorenjem, poukom i imperativom.

Allah je Svemogući također načinio nestašicu kiše, sušu i siromaštvo na ovom svijetu prvobitnom kaznom za sprečavanje davanja sadake i milostinje. On je stavio nepravdu i nemilosrdnost prekršiteljima u zapovjedništvo da odrazi ljudsku vlastitu nepravdu jednih prema drugima: i prema siromašnim, slabašnim i potrebnim i da izrazi varanje trgovca u mjerama i vaganju, i nasilje koje jaki ljudi nose protiv onih slabih.

Zapravo, vladar tiranin koji ne pokazuje milost ili suosjećanje, kada ga se upita ili mu se nešto kaže, nije ništa drugo do slikoviti odraz subjektovih vlastitih zlih djela, neplemenitih osobina, bezbožne prirode i međusobnog ugnjetavanja. Prema tome, zbog njihovih zlih osobina ljudi su ponekad pogođeni kugama, općim bolestima ili sušom ili su kažnjeni prepuštanju tiraniji i ugnjetavanju nepravednih vladara ili stavljanjem na kocku njihovim pokušajima i njihovim izlaganjima patnji nesavladivih nedaća, nepoznatim bolestima, mučnom bolu, gubitkom njihovog svjedočenja s vlastitim očima i brojnim psihološkim oblicima depresije, očaja, potištenosti ili zlovolje, između ostalog. Oni također mogu biti spriječeni od primanja koristi od dženetskih i zemaljskih dobara. Ponekad, ovakvi su ljudi čak ostavljeni nezaštićenim i bez mogućnosti branjenja protiv nasilnih nasrtaja i neprekidnih napada od zlih duhova, šejtana i džina koji će ih zavesti, mučiti, hinjiti, progoniti, izluditi i ponekad ih obuzeti. Ovakve će ih lekcije eventualno naučiti da Allahova pravda sigurno prevladava i da će to tako biti sve dok ne dođe Njegova konačna zapovijed ili dok se oni ne pokaju tako da sve mora zadržati svoju izvornu svrhu i mora slijediti stazu za koju je izvorno stvoreno.

Neka mudra osoba putuje svijetom da vidi za sebe i bude svjedokom Allahove uzvišene presude i neograničene mudrosti, vjerovatno će razumjeti značaj prihvatanja Allahovih poslanika, s.a.v.s., i njihovih pravih i istinskih sljedbenika, i možda će raspoznati ljudsku prijeku potrebu prihvatanja Allahove objave i pokoravanja Allahovoj naredbi. Nadalje, ko god krene putevima onih ispravnih srest će se s Allahovim prihvatanjem i primit će Njegovu zaštitu na Pravom putu, a ko god slijepo slijedi masu i kreće se putevima bezglavih (ljudi) srest će se nepobitno s uništenjem, a to će kulminirati u najmučnijem bivstvovanju, nezavršavajućoj tuzi džehenemske vatre i vječite patnje u njoj.

Nesumnjivo, Allah Svemogući upotpunit će Svoju svrhu. Ne postoji nijedna odluka što nadomješta Njegovu presudu, ništa ne može izbjeći Njegovoj zapovijesti i On je zasigurno isključivi vodič uspjeha.

Dodatno tumačenje Poslanikove upute s osvrtom na koristi gljiva gomoljika u liječenju očiju

Što se tiče hadisa o koristima vode gljiva gomoljika u liječenju inficiranih očiju, postoje dva moguća objašnjenja: da se voda gljiva gomoljika mora miješati s ostalim medikamentima kao stabilizatorima ili da bi se povećala njihova djelotvornost, jer, odvojeno, ovakva neobrađena voda sama po sebi ne pruža neposredne koristi i da se neprerađeni ekstrakt vode gljiva gomoljika destilira se a potom direktno nanosi na inficirane oči, gdje prirodna tjelesna vrućina pomaže u njenom dozrijevanju, iznjedruje njene koristi i, nadalje, odstranjuje njene negativne posljedice i štetnu vlažnost. Ostali tumači ovog hadisa smatraju da ako se ova voda koristi isključivo za ispiranje očiju i hlađenje toplote infekcije, onda je ona lijek, dok, inače, zdrav razum zahtijeva da se ona mora miješati s drugim sastojcima da bi se postigla ljekovitost. Nadalje, imam El-Gafiki objašnjava da je voda gljiva gomoljika najbolji lijek za čišćenje očiju i izoštravanje vida. Ako se miješa sa egipatskim antimonom *(ar. azmad)*, oni zajedno jačaju trepavice i zaštićuju oči od običnih infekcija, a Allah zna najbolje.

Gomolj *(ar. ḳam'a)*

(Vidi: gljiva gomoljika)

Golub *(ar. hamam)*

(Vidi: meso: II perad)

Goveda *(ar. džamus)*

Bos Bubalus

(Vidi: meso)

Grbačevo drvo

Lepidium

(Vidi: misvak; četkica za zube; sivak)

Grožđe *(ar. 'inab)*

Stolno grožđe; vinovo grožđe

Allah Svemogući spominje grožđe šest puta u Kur'anu kao jedno od neizmjernih dobara koje je On darovao Svojim stvorenjima, a koje je voće ovoga svijeta podjednako kao i Dženneta. U hadisima se također izvještava da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., volio grožđe i dinje.

Grožđe je bogato hranljivim sastojcima, a može se jesti svježe, suho, zeleno i zrelo. Stolno je grožđe vrsta koju opisujemo u ovom poglavlju da bismo ga odvojili od vinskog grožđa. Grožđe može biti klasificirano kao voće, hrana, začin, piće i lijek. Botanički, grožđe je klasificirano kao boba. Pripitomljeno grožđe raste u grozdovima i njegova boja varira od svijetlozelene do crne. Zeleno je grožđe najslađe kada mu je boja žućkasta, i ono je hranljivije od crne vrste čak, i ako su podjednako slatke.

Temperament je grožđa vruć i vlažan. Najbolje je ono sazrelo u kompaktnim grozdovima. Bolje je i hranjivije jesti grožđe koje je staro dva ili tri dana nego ono koje je ubrano isti dan, jer ovo posljednje može uzrokovati nadutost i vjetrove u stomaku i crijevima, i bolje ga je držati dok mu kora ne postane mehka.

Hranljive koristi stolnog grožđa slične su onima od smokvi i grožđica. Grožđe povećava tjelesnu napetost, a grožđe bez sjemenki djeluje kao blagi purgativ. Intenzivno jedenje grožđa uzrokuje glavobolju, a to se može izliječiti jedenjem gorkog šipka. Grožđe također pomaže povećavanju tjelesne težine i jedno je od tri kraljevska voća, pored svježih hurmi i smokava.

Grožđice[307] *(ar. zabib)*

Osušeno grožđe

Grožđice se prave od sjemenkastog osušenog slatkog grožđa. Tradicionalno, grožđice

[307] Grožđice imaju visoku hranljivu vrijednost i bogate su ugljikohidratima podjednako kao i nekim mineralima, vitaminima koji opskrbljuju tijelo proteinima, mašću i vlažnošću.

se suše na suncu ili nekim vještačkim postupkom. Najbolje grožđice se prave od cijelog krupnog i jezgrovitog grožđa s tankom korom, a ponekad sjemenke običnog grožđa odstranjuju se u postupku njihovog sušenja. Jezgra grožđica je vruća i vlažna u prvom stupnju, a sjemenke su hladne i suhe. Poput grožđa, neke su slatke i vruće, a druge su kisele i hladne. Grožđice od bijelog grožđa su probavljivije od ostalih.

Grožđice koriste dušniku i pomažu u liječenju povratnog kašlja, otklanjaju bol u bubregu *(lat. Nephralgia)* i mokraćnom mjehuru, jačaju stomak i poboljšavaju rad crijeva.

Slatke grožđice su hranljivije od grožđa, a manje su hranljive od suhih smokvi. Grožđice su varljive podjednako kao i probavljive, i još su blage, poboljšavaju probavu, koriste stomaku, jetri i slezeni, otklanjaju mlitavost grla, otklanjaju bol u prsima i kontrolišu bol bubrega i mokraćnog mjehura.

Iako grožđice imaju dobru hranljivu vrijednost, ipak, one ne zadovoljavaju glad kao hurme, naprimjer. Grožđice bez sjemena uravnotežene su i korisnije su od ostalih vrsta. Jedenje grožđica s njihovim sjemenkama poboljšava rad crijeva, podmlađuje jetru i slezenu, i vraća natrag jetru u njen prirodni kapacitet i funkcije, a slatke grožđice koriste se dobro sa ljudima koji boluju od pretjerane sluzi i vlažnosti u njihovom stomaku.

Povezivanje slabih noktiju usljed infekcije jagodice *(lat. Onychoptosis)*, zanoktice ili traume, između ostalog, s jezgom grožđica može ubrzati njihovo otpadanje i olakšava njihovo odstranjivanje.

Imam El-Zahiri rekao je jednom: "Jedenje grožđica povećava pamćenje." Halifa El-Mensur prenio je da je njegov djed Abdullah bin Abbas rekao: "Same sjemenke grožđica mogu izazvati različite nepravilnosti, dok jezgra grožđica sadrži lijek (za te nepravilnosti)."

U nekim izrekama sumnjivog porijekla koje su pogrešno pripisane Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., također se tvrdi da jedenje grožđica uravnotežuje sluz, osvježava dah, ublažava iscrpljenost, smiruje nervozu i nadražljivost, jača nerve, guši ljutnju, poboljšava toplu strukturu (konstituciju) i čisti ten.

Guska *(ar. 'uz)*

(Vidi: meso: II perad)

Gušter[308] *(ar. dabb)*

Verenidae

Ibn Abbas, r.a., je prenio da je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., jednom bilo ponuđeno jelo od gušterovog mesa. Kada se Poslanik, s.a.v.s., uzdržao od njegovog jedenja neko ga je upitao da li je ovo meso haram? On je odgovorio: "Nije, ali ono nije poznato u

[308]Cf. Opće poslaničke upute u preventivnoj medicini; Njegova hrana i piće.

mom domaćinstvu, tako da prema njemu osjećam odbojnost."[309] Uprkos tome, jeo je nešto drugo što su poslužili za isti obrok, a ljudi su jeli glavno jelo koje je bilo pripremljeno.[310]

Također je preneseno da je Poslanik, s.a.v.s., govorio o gušterovom mesu, i rekao: "Ne smatram ga ni halalom ni haramom."[311]

Gušter je prvenstveno stanovnik pustinje i uobičajen je za Arapski poluotok. Arapi su ga od davnina lovili i jeli njegovo meso. Gušter je karakterističan po svojim malim, nepotpuno okruglim, poput ukrasa, pjegama, okrugloj glavi, kratkim vratom, kratkom i četvorougaonom repu i ima četiri kratke noge. Njegova je boja blijedo-pješčana žuta prožeta s ugljenom crnom.

Gušter se hrani skakavcima i biljkama. Svoja jaja leže u pijesak koji djeluje kao idealni inkubator i jaja se izlegu za četrdeset dana od dana leženja.

Meso je guštera vruće i suho, povećava seksualnu žudnju, stimulira spermu podjednako kao što djeluje kao sredstvo za skupljanje.

Hljeb[312] *(ar. hubz)*

Ibn-Abbas, r.a., je prenio da je Aiša, r.a., rekla: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., volio je (jesti) hljeb namočen u supu od mesa."[313]

Abdullah bin Omer, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom rekao: "Volio bih imati nešto hljeba načinjenog od brašna cijelih zrna žitarice, namazanog maslacem i umočenog u mlijeko." Neko iz društva otišao je tiho do svoje kuće i pripremio ovakvo jelo. Kada ga je predočio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., on ga je upitao: "Gdje si držao ovaj maslac?" "U gušterovoj jazbini", odgovorio je ashab. Čuvši to, Allahov Poslanik, s.a.v.s., ustuknuo je i zamolio ashaba da to skloni (odnese jelo od njega).[314]

U jednoj apokrifnom predanju pripisanom Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., imam Bejheki je izvijestio da je Aiša, r.a., prenijela da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Poštujte hljeb, jer od njegovih počasti je da neće dočekati ...?"[315]

Hljebno je tijesto najkorisnije kada je pravilno izmiješano i kada je potpuno ostavljeno (da ukisne). Najbolje pečenje hljeba vrši se u hljebnoj pećnici obloženoj

[309]Odbojnost: lat. Opsophobia.

[310]Hadis je već spominjan, spominje se u "Dva Sahiha".

[311]Spominje se u "Dva Sahiha".

[312]Cf. Žudnje bolesnika. Također vidi: Planiranje dijete. Dio I.

[313]Ebu-Davud, 3783; hadis je da'if.

[314]Ebu-Davud, 3818; hadis je metruh.

[315]Hadis nikako nije vjerodostojan, pogledati "Fewaidul'medžmua", str. 161, 162.

glinom *(ar. tannur)*. Druga vrsta pečenja što se tiče njegovog kvaliteta dolazi u hljebu ispečenom u običnim pećima od cigle, a u treću kategoriju spada hljeb pečen u vrućem prahu. Najbolji hljeb pravi se od svježeg brašna, a najhranjivija njegova vrsta pravi se sa krupicom (grizom), dok je najzdraviji načinjen od pulpe brašna koja osigurava hranljivije vrijednosti, međutim, on se slabije vari zato što sadrži malo mekinja. Sljedeći u hranljivoj vrijednosti dolazi bijeli hljeb, a treći dolazi hljeb načinjen od grubih zrna žitarica. Najbolje je jesti hljeb krajem dana u kojem je on napravljen. Mekani hljeb omekšava stomak i lakše prolazi kroz digestivni trakt. Tvrdi hljeb i sredina hljeba manje su hranljivi i teži za probavu.

Pšenični hljeb djelimično je vruć u drugom stupnju. Hljeb je kvalificiran u grupu namirnica, koje variraju između vlažnih i suhih. Njegova suhoća dolazi iz onoga što vatra dehidrira, a njegova vlažnost predstavlja ravnotežu njegove svježine.

Jedenje pšeničnog hljeba uzrokuje brzo debljanje, dok hljeb koji je načinjen od mlijeka uzrokuje odvojeni zatvor, dok je on hranljiviji, i, konačno, hljebne mrvice uzrokuju crijevni gas i spore su za probavu. Hljeb načinjen od jogurta jeste zatvarajući i sporo prolazi kroz crijeva. Ječmeni je hljeb hladan i suh u drugom stupnju i manje je hranjiv od pšeničnog hljeba. (Također vidi: supa od mesa)

Hurme, osušene[316] *(ar. tamr)*

Izvješteno je u zbirci sahih hadisa da je Ebu-Sa'd bin Ebi-Vekkas prenio obraćanje Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Ko god uzima sedam hurmi za svoj jutarnji doručak neće bolovati od otrova niti opčinjenosti za taj dan."[317]

U drugom predanju, izviješteno je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kuća bez hurmi ima gladne ljude."[318] Također je izvješteno da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ponekad jeo hurme s puterom, hljebom ili same.[319] Osušene hurme vlažne su u prvom stupnju, a neki kažu da su one suhe u prvom stupnju. Jedenje hurmi liječi grubost glasa, stimulira funkcije jetre i intestinalnu sekreciju, uvećava seksualnu moć, a pogotovo kada se one jedu sa borovim orasima. Ovakve su koristi istaknute za stanovnike toplih predjela. Što se tiče stanovnika hladnih predjela, a pogotovo onih koji nisu naviknuti na njih, prekomjerno jedenje hurmi može uzrokovati blistavost očiju, začepljenja, izazvati glavobolju i oštetiti zube, dok ovakve oprečne posljedice mogu biti nadvladane jedenjem badema i maka[320].

---

[316]Cf. XVI Koristi jedenja svježih hurmi i krastavica; XVII Uravnotežavanje dijete kao primarni preventivni lijek

[317]Buharija, 10/203; Muslim, 2047.

[318]Muslim, 2046.

[319]Pogledaj "Sunen" od Ebu-Davuda, 3259; "Džami'" od Tirmizije, 1531; Ibn-Madždže, 3434.

[320]Mak iz porodice *Papareraceae.*

Hurme su najpotpunija hrana među voćem zbog njihove tople i vlažne supstance. Jedenje hurmi ujutro na prazan stomak ubija crijevne crviće i ostale parazite, jer hurme imaju antidotnu moć, dakle, kada se redovno koriste, one ograničavaju i slabe mogućnost razvoja crvića i parazita u probavnom traktu.

Hurme se klasificiraju kao hrana, piće, voće, slatkiši, hranljivi sastojci i lijek. Osušene hurme se na arapskom nazivaju 'adžva. Aiša ,r.a., je prenijela hadis Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "'Adžva je hurma zasigurno izvrsna i dovoljna hrana." Hurme su također među voćem Dženneta, kao što je to navedeno u hadisu: "'Adžva je iz Dženneta, a ona sadrži antidot protiv otrova." (Preneseno od imama Tirmizija. (Također vidi: svježe hurme; *ar. rutab*)

Hurma, oprašena nedozrela hurma *(ar.balah)*

Phoenix dactylifera (datuljasta palma)

Imam El-Nesai i Ibn-Madždže prenijeli su u svojim zbirkama hadisa da je Aiša, r.a., navela da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Jedite svježe i osušene hurme zajedno, jer šejtan oplakuje svoju sreću kada vidi sina Ademovog kako ih jede zajedno. Šejtan onda kaže:'Sin Ademov preživio je dovoljno dugo da jede novu zajedno sa starom (hurmom).'"[321]

Muslimanski su liječnici objasnili da se ovaj hadis zalaže za jedenje oplođenih nedozrelih hurmi *(ar. balah)* zajedno sa onim osušenim, a odbacili su neoprašene ženske hurme (*ar. busur*; Vidi nedozrele ženske hurme). Ovo je stoga što su oplođene nedozrele hurme vruće i suhe, budući da su one inače hladne i vlažne kada dozriju. Dakle, one se međusobno uravnotežavaju. U određivanju ispravne dijete ne smiju se kombinirati dvije vruće ili dvije hladne hrane. Ovo je značenje Poslanikovog medicinskog savjeta.

Zbog toga što su oplođene nedozrele hurme hladne i suhe, one osiguravaju koristi za usta, desni i stomak. Ipak, one su nezdrave za prsa i pluća zbog njihove hrapavosti koja usporava njihovo varenje i one imaju manje hranljivih sastojaka. Što se tiče drveta datuljaste palme, oplođene nedozrele hurme su poput kiselog soka od nedozrelog grožđa. Oba soka uzrokuju akumulaciju gasova, žgaravicu, nadutost, dahtanje, pogotovo kada se pije voda nakon jedenja nedozrelih hurmi. Zaustavljanje ovih posljedica može se izvesti jedenjem osušenih hurmi, meda ili putera.

---

[321] Ibn-Madždže, 3330; daif.

Hurme, svježe *(ar. rutab)*

Hurme su bila hrana koju je Allah Svemogući osigurao za Merjemu nakon što je rodila Isa'a, a.s., pod drvetom palme. Svemogući Allah nadahnuo je Isa'a, a.s.,Svog budućeg vjerovjesnika djeci Izraela u jednom od ranih čuda njegovog rođenja da joj kaže: *"Zatresi palmino stablo, posut će po tebi datule svježe, pa jedi i pij i budi vesela!"(Kur'an, 19:25-26)*

Abdullah bin Džafer prenio je da je vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako jede svježe zrele hurme s krastavcem.[322] Ponekad je on jeo više zrelih hurmi s pićem da bi ih zasladio. Ipak, on je također uobičavao jesti svježe hurme za svoj iftar, a prije klanjanja namaza, a kada ne bi našao svježe hurme, jeo bi one osušene, ako ni njih nije našao, popio bi par gutljaja vode.[323]

Svježe su hurme vruće i vlažne u drugom stupnju. One poboljšavaju stanje hladnog stomaka. Jedenje svježih hurmi također stimulira seksualnu žudnju, povećava spermu, uravnotežava strukturu ljudi s hladnim temperamentom i hurme su uopće izrazito zdrave i donose mnoge koristi za tijelo, posebno gdje su one glavno voće tog područja. Kod onih koji ih nisu navikli jesti, svježe hurme će se razdijeliti i pokvariti se veoma brzo u stomaku, i one će generirati intenzivnu vrućinu i uzavrelost krvi, uzrokujući izrazitu glavobolju i neravnotežu crne žuči, i oštećujući tako zube, pa tako, zahtijevajući uravnotežavanje i reguliranje tjelesnih izlučevina kroz hranu hladnog temperamenta ili kroz purgaciju. Svježe hurme olakšavaju simptome lošeg temperamenta stomaka uzrokovanog niskokaloričnom vrijednošću u ishrani i one podupiru stanje supstanci koje su po svojoj prirodi hladne u stomaku. One se također slažu sa stomakom, olakšavaju lošu probavu crijeva i ispravljaju slabost digestije, podjednako dobro kao što poboljšavaju toplu strukturu tijela kada se kombinuju sa sirupom od meda i ocata ili sa gorkim šipkom *(lat. Punica granatum)*. Prema tome, zrele hurme kvare se brzo. Jedenje svježih hurmi intenzivno će pobuditi krv, uzrokovati glavobolju, začepiti krvne žile, uzrokovati bol u mokraćnom mjehuru, povećati žeđ i oštetiti zube. S druge strane, krastavci su hladni i vlažni u drugom stupnju. Oni gase žeđ i stimuliraju pojedinčevu snagu, čak i preko njihovog ugodnog mirisa. Oni hlade loš temperament stomaka i uravnotežavaju gastrointestinalne funkcije i snižavaju vrućicu.

Što se tiče prekidanja posta *(ar. iftar)* Allahovog Poslanika, s.a.v.s., svježim hurmama ili onim osušenim ili čak vodom, postoji naravno istančani razlog za to. Pošto slatko putuje brže do jetre i razlaže se ekspeditivnije od ostalih hranljivih sastojaka, pogotovo ako su oni podjednako vlažni, jetra ih onda prihvata spremnije i ubrzava njihovu distribuciju u ostatak tijela koje žudi za energijom.

[322]Buharija, 9/488; Muslim, 2043.

[323]Ebu-Davud, 2356; Tirmizi, 696; Ahmed, 3/164; sened je sahih.

Loše posljedice hurmi se ,između ostalog, mogu neutralizirati dodavanjem badema i ma kakvog sjemena u ishrani. Preneseno je u predanjima da je Aiša, r.a., rekla: "Hranili su me svakakvom vrstom hrane da povratim težinu, ali ja nisam ništa povratila (od težine). Onda su dodali krastavac i svježe hurme mojoj ishrani i to mi je povratilo težinu."[324]

Hurme, medinske hurme *(ar. 'adžva)*

Dehidratizirane hurme

Sa'd bin Ebi-Vekkas, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko god uzme sedam hurmi za svoj doručak neće patiti od otrova a niti od opčinjenosti taj dan."[325]

Džabir i Ebu Seid, r.a., prenijeli su da je Allahov Poslanik, s.a.v.s.: "Hurme su voće čije sjeme dolazi iz Dženneta. One su antidot za trovanje, bogat izvor povećanja sperme, a pijenje vode od ukiseljenih medinskih hurmi razbija čari uroka okom."[326],[327]

Imam je Buhari klasificirao medinske hurme kao čudotvoran lijek. Hurme imaju veliku količinu šećera u sebi. Hurme se dehidriraju na suncu ili na njihovom drveću, a ponekad se omekšavaju mlijekom da bi se pomogla njihova probava i često se melju za brašno. Neke od njihovih koristi također uključuju visoku količinu vlakana u sebi i one usporavaju proces probave hrane do jednoličnosti.

Hurme iz Hidžaza, a sa Arapskog poluotoka jesu najbolje i najhranjivije, kao što smo to objasnili govoreći o koristima hurmi ranije u ovoj knjizi.[328]

Hurme, neoprašene ženske hurme *(ar. busur)*

Preneseno je u sahih zbirci da su Allahov Poslanik, s.a.v.s., Ebu Bekr i Omer, r.a., jednom posjetili Hajzama bin Tajhana, koji ih je počastio jednom gronjom *(lat. Corymbus)* hurmi. Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao ga je: "Biraš li svježe hurme?" Hajzam je odgovorio: "Želio sam da to stavim pred tebe da izabereš šta ti se sviđa s tog busura, podjednako kao i sa onih svježih."[329]

Busur je topliji više nego što je suh. Njegove koristi uključuju isisavanje tjelesne vlažnosti, prevlačenje stomaka, uzrokovanje uravnoteženog oticanja krvi i sluzi bolesnih

[324]Hadis je prethodno spominjan.

[325]Prethodno je već spomenut, nalazi se u "Dva Sahiha".

[326]Preneseno od Imama Nesaia i Ibn-Madždže.

[327]Tirmizi, 2067; kaže da je hasen; Ahmed, 3/48; Ibn-Madždže, 3453.

[328]Vidi: "oticanje srca, koristi hurmi" XV. Također vidi: osušene hurme, *ar. tamr*; svježe hurme; *ar. ratib.*

[329]U ovom obliku ga navodi Tirmizi, 2370; i kaže da je s ovim rivajetom hasen; prenosi ga i Muslim u "Sahihu", 2038

od žuči, uzrokujući zatvor, a kada se koristi u ispiranju crijeva i uvarcima, pomaže liječenju smolnih bolesti a najbolji je sladak i mehak.

Hurmina palma *(ar. nahlun)*

Phoenix

Svemogući Allah spominje hurminu palmu u različitim ajetima u Kur'anu.

Također je preneseno u "Sahihu" da je Abdullah ibn Omer, r.a., rekao: "Sjedili smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., kada je neko došao i ponudio nešto palmine moždine. Nedugo nakon toga Allahov Poslanik, s.a.v.s. upitao je: "Među drvećem postoji jedno što liči na muslimana i ono ne gubi lišće. Recite mi koje je to drvo?" Ljudi su navodili nazive različitog zimzelenog drveća, a ja sam pomislio da bi ovo moglo biti palmino drvo. Pogledao sam i vidio da sam najmlađi, i stoga zbog, poštovanja nastavio šutjeti. Kada mi je misao prošla umom, Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je potom: 'To je palmino drvo.' Kasnije, spomenuo sam to što se desilo mom ocu (Omeru, r.a., koji je također bio tu prisutan), a on je odgovorio: 'Da si tada dao odgovor, to bi bilo draže mom srcu nego to i to.'"[330]

Postoji vježba u ovom hadisu koju učitelj mora naučiti. On mora znati kako ispitati svoje učenike i kako testirati njihovo znanje korištenjem parabola i alegorija. U ovom predanju može se naučiti o ashabovljevom poštovanju Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i, prema tome, njegovom obuzdavanju od iznošenja njihovog znanja u njegovoj prisutnosti. Također, iz ovog predanja uči se o plemenitosti ashaba, njihovom uzajamnom poštovanju, visokom cijenjenju svojih starijih i uglednih među istaknutim ashabima Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Tu je također sreća koju otac mora imati kada je njegovo dijete u pravu i da dijete može poštovano ponuditi njegovo ili njeno shvatanje u prisutnosti oca, čak i kada otac ne zna.

Navedeni hadis također pravi usporedbu između muslimana i palminog drveta. Drvo je zimzeleno. Njegovi su plodovi obilni i njegov hlad je stalan. Njegovo je voće korisno i koristi se ili jede kada je svježe, suho, ukiseljeno ili čak nedozrelo. Zapravo, za proizvod palminog drveta smatra se da je hranljiv, lijek, hrana, slatkiš, piće i voće. Njegove stabljike koriste se za konstrukciju, alate i cijevi. Njegovo lišće koristi se za izradu slamnatih hasura, košara, posuda i lepeza, među ostalim korisnim upotrebama. Vlakna palminog drveta koriste se u proizvodnji konopaca i koriste se za pravljenje madraca i jastuka, među ostalim kućnim potrepštinama, i, konačno, hurmine su košpice korisne kao hrana za kamile podjednako, kao i medicinskim preparatima, i kao prašak za oči. Ljepota palminog drveta, njegove cjelovitosti, grozdovi hurmi, svjež izgled i koristi daju zadovoljstvo srcu gledaočeve sreće. Oni ga podsjećaju na njegova Stvoritelja,

[330]Buharija, 9/495; Muslim, 2811.

Svemogućeg Allaha, Koji ga je, u Svojoj beskrajnoj mudrosti usavršio, oblikovao njegovu ljepotu i odredio njegove koristi i, prema tome, ne postoji ništa što mu bolje liči od vjernika. Zapravo, musliman je ogledalo ovakvim koristima, kako u unutarnjim tako i u onim vanjskim.

Nadalje, palmin panj jeste taj na koji se Allahov Poslanik ,s.a.v.s., penjao kada bi ustajao da održi hutbu u džamiji, i to je onaj panj koji je glasno zaplakao kada ga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ostavio da bi održavao hutbe sa skromnog mimbera visokog pet stepenica kojeg su ashabi napravili za njega. Deblo je onda zaplakalo, žaleći za fizičkom blizinom i blagoslovljenim dodirom, i svi prisutni na toj hutbi čuli su njegov plač, glasno i jasno. I konačno, palmino drvo jeste to pod čijim hladom je Merjema rodila Isa'a, a.s.

Ipak, neki komentatori razlikuju se u mišljenju u pogledu odličnosti palminog drveta i onog vinogradovog. Ipak, oba imaju svoje vrijednosti i koristi, ovisno od tla na kom rastu, a Allah zna najbolje.

Indijsko alojino drvo *(ar. 'ud hindi; ulva)*

Exccesaria agallocha (S) ḳar

Ovaj je rod uobičajen u istočnoj Indiji i na otoku Šri Lanki. Među ostalim vrstama ovog roda uobičajene su alant, oman *(lat. Inula hellenium)* i konjska zoba.

Postoje dvije vrste aloje: medicinska biljka znana kao obični oman[331] *(ar. rasin tibba)* i aromatična biljka znana kao indijsko alojino drvo[332] *(ar. 'ud hindi)*.

Abdullah bin Omer, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ponekad uobičavao spaliti alojino drvo pomiješano s malo kamfora i mirisao se s tim"[333], a potvrđeno je i to da je rekao: "Ovo je jedan od blagoslova i užitaka koje će stanovnici Dženneta uživati."[334]

Najbolja od ovakvih grana dolazi od indijskog alojinog drveta, a druga po kvalitetu od kineskog alojinog drveta, dok je slabijeg kvaliteta vrsta znana u arapskom kao kamari i još jedna zvana mandali. Najbolje alojino drvo je crne boje, dok je drugo po kvalitetu ono plavo. Najizvrsniji odsječci imaju dozrelu i otvrdlu vanjsku koru koja je gusta i bogata svojim sokom, dok su najslabiji po kvalitetu svijetli i tanki odsječci koji lahko plutaju ako se stave u vodu.

---

[331] Također znano kao kist ili konjska zoba.

[332] Aloe vera (Cf. Aloe vera; ar. ulva); Cf. Costus).

[333] Muslim, 2254.

[334] Buharija, 6/260; Muslim, 2834.

Alojino drvo se ostavlja u zemlji cijelu godinu, gdje će zemlja prihvatiti neesencijalne dijelove koje rastvara, a ono što ostane jeste aromatična supstanca koju zemlja ne apsorbira.

Alojino drvo je vruće i suho u trećem stupnju. Ono otvara začepljenja, rastvara gasove, odstranjuje pretjeranu vlažnost iz tijela, ojačava crijeva, zadovoljava i jača srce, koristi mozgu, izoštrava čula, zaustavlja dijareju i koristi u liječenju periodične inkontinencije (neumjerenosti) urina *(lat. Urocratia)* uzrokovane hladnom neumjerenošću mokraćnog mjehura.

Ibn-Samhum govorio je intenzivno o različitim vrstama aloje i njihovim koristima, jednostavno znanih po jednom imenu aloja. Postupak namirisavanja dimom goruće aloje u arapskom naziva se "tadžmir", koji u tradicionalnoj medicini znači "uravnotežiti", a to je vrednovati kvalitet vazduha ili ga poboljšati, koji je jedan od šest esencijalnih principa u uravnotežavanju tjelesnih izlučevina i održavanju dobrok fizičkog stanja. (Također vidi: aloino drvo)

Jaja *(ar. bejd)*

Imam je Bejheki naveo u svojoj knjizi "Šu'abul iman" (Ogranci vjere) jedno predanje u kojem stoji da se jednom jedan od Allahovih poslanika ,a.s., žalio o općoj slabosti tijela i da mu je Allah Svemogući naredio da jede jaja.

Slijedeći ovo predanje, mi kažemo da su svježa jaja bolja od onih starih, a kokošija su jaja najbolja u usporedbi sa jajima ostalih ptica. Postoji savršena ravnoteža u jajima dok ona naginju ka hladnom temperamentu. U svom "Kanunu medicine", Ibn-Sina je rekao: "Žumance je vruće i vlažno, i ono pomaže organima koji proizvode krv da proizvode zdravu krv." On je također rekao: "Jaja osiguravaju ograničenu ali umjerenu njegu za tijelo, a blago kuhana jaja ne ostaju dovoljno dugo u stomaku da bi se u potpunosti završilo njihovo vrenje." Ostali su držali da žumance djeluje kao sredstvo za umirenje i odstranjivač bola, umiruje grlo i traheju, umanjuje hrapavost prsa i djeluje kao sredstvo za zaustavljanje kašlja. Žumance također koristi pacijentima koji boluju od tuberkuloze, čireva na površini jetre i čira mokraćnog mjehura. Žumance također pomaže smanjivanju promuklosti i krvarenja, pogotovo kada se jede sa slatkim bademovim puterom, i ono također pomaže dozrijevanju prsne reume i smanjuje promuklost glasa.

Kod otoka očnih kapaka bjelance hladi toplo oticanje i hladi bol. Trljanje bjelanceta na manje kožne opekotine može spriječiti pojavu mjehurića i ožiljaka. Bjelance se također koristi u liječenju opekotina od sunca. Nanošenje balzama od bjelanceta pomiješanog s tamjanom na čelo također pomaže u liječenju bronhitisa. Ibn-Sina spomenuo je također žumance u liječenju srčanih bolesti, dodajući: "Međutim ono nije glavni lijek, ali ipak igra važnu ulogu u ojačavanju srca. Žumance se brzo pretvara u krv, ostavlja malo

ostataka i nadalje se pretvara u svijetlu krv koja je homogena s onom srčanom, i, konačno, ono spada među najbolja sredstva za sprečavanje općih bolesti koje pogađaju temeljne funkcije pluća."

Janje *(ar. lahm da'n)*
Ovis aries
(Vidi: meso)

Jarac *(ar. tais)*
Ovis capra
(Vidi: meso)

Jare *(ar. džadij)*
Ovis capra
(Vidi: meso)

Jarebica; obična jarebica *(ar. ḳabadž)*
Perdix perdix
(Vidi: meso: II perad)

Jarebica *(ar. hadžal)*
Perdriz
(Vidi: meso: II perad)

Ječam *(ar. ša'ir)*
Hordeum

Aiša, r.a., govorila je da kada bi se neko razbolio u kući Allahovog Poslanika, s.a.v.s., on bi držao lonac ječmene supe da se kuha na vatri sve dok pacijent ne bi iskusio jedan od dva ishoda, misleći oporavak ili smrt, i on je zahtijevao od njih da je jedu. On bi također uobičavao reći: "Hranite vašeg pacijenta ječmenom supom, jer ona oživljava i osvježava pacijentovo srce, izbacuje van tjeskobu, tugu i uznemirenost i ona ispire stomak kao kada neko od vas opere lice od prljavštine."[335]

[335] Ibn-Madždže, 3445; Tirmizi, 2040 – kaže da je hadis hasen sahih; Ahmed, 6/3.

Tuga isušuje tijelo, a pogotovo stomak, i, naravno, nedostatak hrane mnogo tome doprinosi. Ječmena supa s mesom također pomaže ispiranju nepotrebnih akumulacija, umiruje tijelo, dolazi da brani tijelo, umanjuje napetost, uravnotežava tjelesne izlučevine, potiče duh i pomaže vraćanju ravnoteže (Cf. planiranje dijete).

Supa od kuhanog ječma hranljivija je hrana nego uvarak od bisernog ječma ili ječmene krupice (napitak od ječma). Ječmena je supa također dobra za kašalj i hrapavost grla. Ona zaustavlja i uravnotežava akutne neumjerenosti uzrokovane nepravilnom niskokaloričnom ishranom, ona povećava izlučivanje urina, čisti stomak, gasi žeđ, snižava tjelesnu temperaturu kod toplih bolesti, sprečava varenje, rastvara začepljenja i ubrzava pražnjenje crijeva.

Za pripremanje ove supe treba dodati jedan dio samljevenog ječma dobrog kvaliteta prema pet dijelova svježe proljetne vode, potom dodati so i blage začine radi okusa. Potom treba staviti lonac na srednju toplotu i kuhati sastojke sve dok ne postanu visine do jedne petine visine vode. Potom treba odstraniti ječam i servirati ga po potrebi. (Također vidi: talbina)

Kuhana ječmena voda izgleda da se slaže s probavnim traktom. Kada je ječam kuhan cio, njegovi sastojci prolaze sistemom i pružaju malo od svojih koristi. Ipak, pijenje supe od samljevenog ječma s mesom pomaže ubrzavanju prodiranja njenih hranljivih sastojaka u pacijentov sistem te djeluje kao jači purgativ i pokazuje se djelotvornijin u stimuliranju rada crijeva.

Jetra *(ar. kabid)*

(Vidi: meso)

Jezičak

Lepidium sativum; Nasturtium

(Vidi: sjeme dragušca; *ar. hurf*)

Jujub *(ar. nebek)*

(Vidi: lotosovo voće)

Junac; mladi vo *(ar. lahm el-'idžl)*

Bos; bovins

(Vidi: meso)

Kaćun *(ar. z'afaran mahzani)*
Crocus officinalis, Crocus sativus
(Vidi: šafran)

Kalambakovo drvo *(ar. 'ud-u nedd)*
(Vidi: alojino drvo)

Kaloper, matičnjak, mirišljavac *(ar. fagija)*
Cvat kne
Chrysanthemum balsamita

Kaloper je cvat kne i miomirisniji je od sveg aromatičnog bilja. Imam je Bejheki izvijestio dva apokrifna hadisa, jedan je predanje koje je prenio Abdullah bin Barid, r.a., u kome se navodi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s. rekao: "Cvat kne je najbolji od aromatičnih biljaka na ovom i budućem svijetu."[336] Drugo predanje pripisano je Enes bin Maliku, r.a., kome je također pripisano da je rekao da od sveg aromatičnog bilja, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je najviše volio miris cvatova kne *(Ibid.)*. Ipak, mi ne možemo potvrditi ili biti svjedoci autentičnosti za navedena predanja, i mi kažemo "Allah zna najbolje."

Kaloper *(lat. Crysanthemum balsamita, ar. fagiji)* jeste stara dobro poznata kuharska biljka limuno-metvičastog mirisa lišća znana u Egiptu, Grčkoj, Rimu i zapadnoj Aziji. Ove male cvijetne glave i lišće ugodna mirisa koristi se u začinjavanju hrane, a neki ljudi ih stavljaju u vunu zbog njihovog aromatičnog mirisa i zbog odstranjivanja moljaca. Kaloper se također koristi u pripremanju nekih mehlema kao lijek za hemiparalizu. Utrljavanje u kožu masti koja sadrži kaloper pomaže u liječenju razrjeđenja krvi *(lat. Hemodilucija)*, jednostavnih angioma i phleboctasie, umiruje nerve i pomaže u opuštanju mišića. Kaloper je blag u vrućini i suhoći i blago je konstipativan.

Dosta interesantno je to da su različite kulture dale biljci ime sveca. Na italijanskom zovu je *Herba di san Pietro*, na francuskom je zovu *Menthe de Notre-Dame*, a na arapskom najbolja od njegovih vrsta, tj. krasuljak *(L. Balsamita sauveolens)* nazvan je cvijeće raja, *ar. fagijat-ul džinan*.

[336]prenosi ga Ebu-Ne'im u djelu: "Medicina"; Taberani u "Ewsatu", kao i "Medžmeu", 5/35; sened ovog hadisa je potpuno daif.

Kar *(ar. kust; kustus; kist)*

Costus speciosus

Enes, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Neki od najboljih tretmana nalaze se u površinskom zarezivanju kože u kupicu i karovom korijenu."[337,338] Ummu Kajs, r.a., prenijela je također da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Koristite ovaj indijski korijen jer on liječi sedam bolesti a pleuritis je jedna od njih."[339]

Postoje dvije vrste korijena kara: bijelo korijenje medicinske biljke znane kao obični morski kar i aromatični korijen drveta indijske aloje *(ar. 'ud hindi)* obično znane kao aloa. (Vidi Aloe vera; *ar. ulva*, indijsko alojino drvo)

Korijenje indijske aloje osigurava izrazitu vrućinu, dok je bijela vrsta blaža, a obje osiguravaju značajne medicinske efekte. Korijenje kara ili kar koji je obično znan kao indijska aloja vrući su i suhi u trećem stupnju. Korijenje isušuje prodor sluzi i pomaže liječenju hladnoće glave ili akutnog nazalnog začepljenja *(lat. Catarrh; Coryza; ar. zukam)*. Pijenje otopine kara pomaže pri slabosti jetre, slabosti probave, tromosti stomaka, stomačnoj gripi, dijareji i pomaže kao antipiretik u smanjivanju povratne vrućice, te gasi kvartarnu sluzničavu vrućicu, dok njen mehlem pomaže pri bolu u leđima ili reumatičnom bolu u lumbalnoj regiji *(lat. Lumbago)*. Karov korijen također pomaže pri pleuritisu, snižava njegovu visoku vrućicu, astmatične simptome, težinu u prsima i smanjuje žeđ. Ovo korijenje koristi se također u pripremanju antidota *(ar. tirjak)* za liječenje zmijskih ujeda.

Utrljavanje masti od kara pomiješane s vodom i medom na lice pomaže uklanjanju pjega i kontroliranju šarolikosti lica i prsa kao posljedice trudnoće ili neishranjenosti *(lat. Chloasma)*. Ovakvo utrljavanje također pomaže uklanjanju tragova ožiljaka, kako onih hirurških tako i onih običnih.

Galen je zabilježio da kar također može pomoći pri spazmičkim kontrakcijama i ukočenosti voljnih mišića *(lat. Tetanus)*, a također se koristi u liječenju pleuritisa. Mehlem od kara također pomaže otklanjanju lišajeva i odstranjivanju suhih ljuskica kože uključujući perut. Većina svjetovnih liječnika nije uspjela raspoznati izrazite koristi ove biljke, a pogotovo njenu korisnost u liječenju pleuritisa, a kao što se to raspoznaje u hadisu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a da su oni kojim slučajem ovakvo znanje dobili od Galena, oni bi zasigurno to načinili u njihovoj Bibliji, i da su oni našli ovakvo znanje upisano u nekim kršćanskim i jevrejskim pergamentima ili u manuskriptima nekih svjetovnih liječnika na zapadu, oni bi to nesumnjivo tretirali kao ispravnije i bolje od Poslanikovih hadisa!

---

[337]Melasa : pasta načinjena od 60 – 70 različitih vrsta lijekova koji su pulverizirani, a ranije je upotrebljavana kao antidot.

[338]hadis se nalazi u "Dva Sahiha", i već je spominjan.

[339]Buharija, 10/124; Ahmed, 6/356.

Ranije smo spomenuli u ovoj knjizi da u poređenju s objavljenim znanjem prirodne medicine prakticirane od Allahovih Poslanika, s.a.v.s., svjetovni liječnici nisu ništa drugo do praktičari narodne medicine. Bazirana na ovom mišljenju medicinska liječnička djela i fizička medicina, čak i danas, mogu izgledati kao sujevjerje, mada su njihovi korijeni ranije povezani s zakonima Allahove mudrosti i Allahovog neograničenog znanja koje se odnosi na uzrok i posljedicu. U ovom smislu, ono što je objavljeno kroz Allahovo nadahnuće jeste ispravnije i savršenije od onoga što je naučeno kroz eksperimentalnu medicinu. (Cf. upotreba prirodnih lijekova)

Ipak, unatoč svemu, mi ne poričemo prednosti učenja kroz eksperiment i običaje, i ono što ovako stečeno znanje može polučiti bilo to negativno ili pozitivno, naša namjera ovdje nije namjera da kriticiziramo, već radije da aludiramo na plemenite vrline, vrijednosti i činjenice o Poslanikovoj uputi koja je primljena kroz Allahovo nadahnuće i kao dar od Allaha Svemogućeg, i da načinimo ovakvu uputu dokazom poslanstva Njegovog Poslanika, s.a.v.s. Unatoč tome, ljudska priroda ostaje nepravedna prema sebi samoj i ljudski istraživački um teži ka eksperimentu i učenju kroz pokušaj i grešku, sa izuzetkom onoga koji je vođen od duše vjere, njegovog urođenog znanja i svjetla.

Karov korijen *(ar. ḳust; ḳustus; ḳist)*

(Vidi: kar)

Kajsija *(ar. sanna)*

Cassia

Ranije smo govorili o kajsijinom lišću u poglavlju X. Tumači hadisa podijeljeni su u pogledu značenja arapske riječi sana i oni joj pripisuju značenje bilo meda; vrste kumina zvane na arapskom *ḳammun ḳarmani*; suština masti koja se nakuplja kao fine tamne linije na vrhu masla; voće slično hurmama; ili čak vrste anisa *(lat. Foeniculum)* zvanog na arapskom *razjandž* ili *šomar*.

Ipak, u svrhu ove studije, ovdje se mora spomenuti da osušeno lišće kasije i voće različitih vrsta biljki kajsija upotrebljavali su se ranije kao laksativ, uključujući biljke *Cassia tora*, *Cassia corymbosa* i mekansku kasiju.

Kajsija je vruća i suha u prvom stupnju. Najbolja kajsija je ona mekanska, koja je blagoslovljena i sigurna biljka. Pored njene upotrebe kao blagog laksativa, ostale koristi kajsije uključuju dozrijevanje žute i crne žuči, a koristi se u liječenju angine pectoris, crne žutice, hepatitisa, herpes simpleksa, pucanja kože, migrene, gubitka kose, ušiju, svraba, kožnih prištića, šuge, epilepsije i za opuštanje napetosti mišića.

Ostali sekundarni laksativi uključuju kumin, anisovo sjeme, ružmarin, tamjan, komorač *(L. Foeniculum officinale)*, koji se također koriste kao diuretik (sredstvo za mokrenje) i u

liječenju grčeva. Ovisnost o komoraču povećava seksualni nagon, dok pretjerano spolno općenje može uzrokovati čiravost. Kao što smo ranije spomenuli u poglavlju X[340], liječnici preporučuju uzimanje jedne kašikice pomiješanog samljevenog komorača ili bilo kog od ranije spomenutog sjemena sa maslom i medom da bi se poboljšao rad crijeva.

Kišnica *(ar. gajs)*

Oborina; obilna kiša; padavine

Oborina ili obilna padavina ima ugodan zvuk za arapsko uho (*ar.gaiz* iz korijena riječi gase)[341] i znači pomoć ili olakšanje, a upućuje na uzvišenost kada dođe da pomogne stanovnicima suhe i neplodne pustinje. Kada padne, ona je životni spasilac i predstavlja robovljevu neprestanu potrebu za svim esencijalnim potrepštinama koje osigurava njihov Gospodar i Stvoritelj. Ona također podsjeća vjernike na Allaha Svemogućeg. Kiša oživljava zemlju i uzgaja novi život, a njen naziv na arapskom *gajs* (Oborina) ugodan je za uho, umiruje srce, umiruje strah, osigurava kontinuitet, a i tijelo i duša zadovoljni su njome.

Voda oborine je blagoslovljena, mehka je, svježa, zdrava i bolja je od obične gradske vode. Ovo je posebno tačno kada ovakva oborina ističe iz gromovitih oblaka.[342] Oborina se skuplja u udubljenim područjima na planinama koja snabdijevaju potoke i rijeke koji nanovo pune površinske vode preko prečišćavajućih galerija i pojavljuju se nanovo u vrelima, izvorima, bazenima i zdencima.

Voda je oborine vlažnija od obične vode jer se nije ustajala za vrijeme procesa hlađenja u prirodnim podzemnim rezervoarima. Prema tome, voda je oborine manje zagađena ili promijenjena usljed prirodnih fenomena, kao što su koncentracija prirodnih atmosferskih zagađivača ili određenih vrsta malih čestica prašine ili ustajalih lebdećih čestica. Zapravo, voda je oborine profinjena i brzo se kvari nakon miješanja sa vanjskim stimulansom.

Neki komentatori smatraju da je proljetna oborina bolja od one zimske. Drugi tvrde da zimska oborina također ima svoje prednosti zato što je za vrijeme zime vrijeme hladnije, zrak je manje zagađen, temperament sunca je manje vruć i kvalitet zraka je čišći, pa, prema tome, kondenzacija i uzdizanje isparina iz mora umanjuju neželjene čestice koje su ostavljene iza, kada se isparava morska pjena. S druge strane, oni što podržavaju proljetne oborine tvrde da veća temperatura sunčeve toplote za vrijeme proljeća pomaže rastvaranju gustih i štetnih isparina, rastvara neželjene krutosti

[340]Cf. X, Suhoća stanja: ar. sanut.

[341]Bog, od indoevropskog gou-: zazivati, tražiti pomoć od, prizivati, (Webster, New World Dictionary, 1988). Najbliža riječ tj. riječi, gou u arapskom je gouz, koja također znači zazivati nekoga, tražiti pomoć od i prizivati.

[342]Vjerovatno se ovaj opis primjenjivao u prošlim vremenima kada zrak nije bio zagađen hemijskim i otrovnim zagađivačima koji su u novijim danima proizvedeni od pohlepnih, sebičnih i nemarnih industrija.

koje se nose isparavanjem vode i odstranjuje prezasićenost zraka s neželjenim zagađivačima. Po njihovom mišljenju, proljetna oborina dešava se za vrijeme klijanja i sezone nicanja, donosi novi život biljkama i drveću i, nadalje, njena voda je zdravija od zimske oborine, Allah zna najbolje.

Imam Šafi, r.a., prenio je da je Enes, r.a., rekao: "Bili smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., kada je oborina počela padati. Allahov Poslanik, s.a.v.s., skinuo je odmah svoj turban govoreći: "Novo stvorenje je to koje je dobro upoznato sa svojim Gospodarem"[343] (Također vidi: voda)

Kna *(ar. hinna)*

(Vidi Dio II : liječenje glavobolje i hemikranije; dio III, opčinjenost)

Koza *(ar. el-ma'iz)*

Ovis capra

(Vidi: meso)

Koza, jarac *(ar. tais)*

Ovis capra

(Vidi: meso)

Krastavac *(ar. ḳissaun)*

Zmijski krastavac

Cucumis sativus flexuosus

Abdullah bin Džaafer, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao jesti svježe zrele hurme sa krastavcem.[344]

Krastavci su hladni i vlažni u drugom stupnju. Oni umiruju žučljive tjelesne izlučevine, snižavaju visoku stomačnu temperaturu i imaju nizak nivo kvarenja za vrijeme probave. Krastavci pomažu snižavanju bola mokraćnog mjehura, njihov miomiris koristi pri onesvještenju, njihovo sjeme povećava izlučivanje urina a njihovo lišće koristi se kao balzam u liječenju ujeda psa.

Krastavci su sporo probavljivi a njihov hladni temperament ima neke popratne posljedice, pa stoga oni moraju biti uravnoteženi da bi se neutraliziralo bilo koje

[343]Muslim, 898.

[344]Buharija, 9/495; Muslim, 2043; Ebu-Davud, 3835; Tirmizi, 1845.

zlo koje mogu sadržavati, i da bi se optimizirale njihove koristi, i zbog toga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jeo krastavce sa svježim zrelim hurmama *(ar. ratib)* koje su vruće i vlažne u drugom stupnju. Inače, posljedice krastavica mogu se uravnotežiti jedenjem grožđica ili meda.

Krasuljak *(ar. fagijet-ul džinan)*
Balsamita sauveolens
(Vidi: kaloper, matičnjak , mirišljavac)

Krava, Goveče *(ar. bekar)*
Bos; Bovins
(Vidi: meso)

Krkovina, ljigovina, tršljika *(ar.nebek)*
Rhamnus
(Vidi: lotosovo voće, jujub)

Kuhinjska so *(ar. milh)*
(Vidi: so)

Kur'an

Svemogući Allah kaže: "*Mi objavljujemo u Kur'anu ono što je lijek i milost vjernicima.*" *(Kur'an, 17:82)* Ovaj ajet posebno upućuje na vrstu, prirodu i svrhu Allahove objave, i nije upućen da razdvoji ljude na vjernike i nevjernike jer u drugom ajetu Allah Svemogući obraća se svom čovječanstvu, govoreći: "*O ljudi, već vam je stigla poruka od Gospodara vašeg i lijek za vaša srca.*" *(Kur'an, 10:57)*

Prema tome, Kur'an je savršen lijek za sve bolesti srca, tijela i uma i univerzalni je lijek i tretman za sve nedaće na ovom svijetu i branič protiv kazne za grijehe na budućem svijetu. Ipak, nije svako kvalificiran ili podoban da se okoristi u potpunosti ovakvim savršenim lijekom i svako ne posjeduje uzvišene standarde izvrsnosti koji se traže za dobivanje savršenog lijeka. Prema tome, kada pacijent ima istinsku vjeru, kada on nanosi lijek na njegovu tačno određenu bolest vjerom, istinitošću, iskrenošću, vjerodostojnošću, povjerenjem u njegovog Gospodara, bespogovornim prihvatanjem, pristankom i nepromjenljivim osvjedočenjem i povjerenjem u djelotvornost lijeka, kada se on složi sa svim uvjetima uzvišenog recepta, onda, Allahovom voljom, nijedna ga bolest ne može svladati osim smrti.

Inače, kako može bilo koji abnormalni sindrom protiviti se naredbi Gospodara, Koji je odredio njegovu određenu funkciju, predio (sferu) i ulogu. Drugim riječima, Kur'an su svete objavljene riječi Stvoritelja i Opskrbitelja Zemlje, Dženneta i svega što oni sadržavaju. Kada bi se sveti govor spustio na planinu, ona bi se zatresla i, ponekad, zdrobila bi se od straha i poštovanja prema Gospodaru univerzuma, i kada bi se spustio na zemlju, to bi uzrokovalo zemljotres. Nadalje, ne postoji nijedna bolest srca, tijela ili uma za koju Kur'an nije dijagnosticirao uzrok i propisao savršeni lijek, a ovakav je recept rezervisan za onoga koji je blagoslovljen mudrošću, znanjem i razumijevanjem objavljene Allahove Knjige.

Zapravo, ranije u ovoj knjizi, naširoko smo govorili u vezi s temom kur'anske upute u pogledu održavanja dobrog zdravlja, preventivne medicine, liječenja bolesti, ispravnog metoda čišćenja onoga što je štetno i u pogledu molenja daljnje upute u dijagnosticiranju određenih bolesti. Što se tiče bolesti srca, Kur'an ih zasigurno tumači do u detalje i osigurava za njih ispravan način liječenja i lijek. Svemogući Allah kaže: "*A zar im nije dosta (milosti) to što Mi tebi objavljujemo Knjigu koja im se kazuje?" (Kur'an, 29:51)* Nadalje, za onoga koji pati od bolesti srca i ne može naći njen lijek u Kur'anu, onda sigurno nema lijeka za njega. Za onoga ko god nije zadovoljen s Kur'anom u sprečavanju ovakvih bolesti, postoji apsolutno ništa na ovom svijetu što ga u potpunosti može izliječiti.

Labud *(ar. uz)*

(Vidi: meso: II perad)

Lažni šafran *(ar. varas)*

(Vidi: pseudošafran)

Leća *(ar. 'adas)*

Ervum lens; Lens esculenta; Lens culinaris

Svi hadisi koji su pripisani Allahovom Poslaniku s.a.v.s. u pogledu leće su izmišljeni od strane zemljoradnika i trgovaca, uključujući[345] apokrifni hadis kog je naveo imam Bejheki da "leća omekšava srce, dovodi suze očima, otklanja ponos", i da su "hrana za one iskrene."[346]

Ipak, leća je spomenuta u Kur'anu, gdje stoji da su djeca Izraela žudila za njom, kada su ona rekla: "*O Musa, mi ne možemo više jednu te istu hranu jesti, zato zamoli, u naše ime, Gospodara svoga da nam podari od onoga što zemlja rađa: povrća i*

[345]Leće su mahune graška iz porodice Leguminosae, i one spadaju medu najstarije kultivirano povrće. Njihovo je sjeme posebno bogato proteinima (22%). Okolo, spljošteno sjeme drži se u mahunama i mora se ispučiti za vrijeme dozrijevanja. Njihova boja varira od bijele do zelene, smeđe, oranž i svijetloplave. Leće se jedu cijele u supama i kuhanom mesu, a također se melju u brašno, dok njihove slamke i lan *(ar. tubn)* se obično koriste za stočnu hranu, a ponekad je njihova kora u nju uključena.

[346]Sve ovo je izmišljeno.

krastavica, i pšenice, i leće, i luka crvenog! On je rekao: 'Zar želite da ono što je bolje zamijenite za ono što je gore?'" *(Kur'an, 2:61).* Hrana kojom ih je tada Allah Svemogući opskrbljavao bila je mana i prepelice.

Leće su hladne i suhe i one obuhvataju dva oprečna tsastojaka: jedan uravnotežava konstituciju, a drugi je izvor kokosovog ulja. Lećina je kora vruća i suha u trećem stupnju, jetka je i nadalje stimulira rad crijeva. Esencijalne osobine leće sadržane su u njenoj kori i zato je njihovo kompletno jedenje zdravije od njihovog jedenja kada su izgnječene i oljuštene. Cijele leće blaže su za stomak i manje štetne, jer njihova pulpa se slabo vari zbog njenog hladnog i suhog karaktera. Nadalje, leće stimuliraju crnu žuč i mogu štetno djelovati na akutnu melanholiju i oštetiti nerve. Leće zgušnjavaju krv *(lat. Pycnemia)* i moraju biti izbjegavane od ljudi koji pate od tromosti i apatije *(lat. Acedia; ar. sevda')*, koje su akutna depresija kao i tjeskoba koje su posljedica neravnoteže crne žuči. Za ovakve osobe pretjerano jedenje leće može pogoršati njihovo stanje, potaći akutnu mentalnu nepravilnost, opsesiju i uzrokovati prijemčvost prema infektivnim bolestima, uključujući kvartarnu groznicu (koja se vraća svaka četiri dana). Ovako negativne osobine mogu se ispraviti kuhanjem leća s njihovim suprotnostima, kao što su repa i zelje, ruj, masline, koriander, a dodajući dio masnoće u hranu.

Najštetnija je kombinacija jedenje leće s ukiseljenim povrćem kao nadopunom. Mora se izbjegavati miješanje leće sa slatkišima u istom obroku, jer ovo može uzrokovati začepljenje jetre, a redovno jedenje leća može uzrokovati zatamnjenje vida zbog njihove sirove suhoće. Pretjerano jedenje leće također može uzrokovati zadržavanje (retenciju) urina i hladnih rana, i proizvodi guste gasove u crijevima i jetri. Najbolja vrsta leće jeste bijela i ona okrugla, i one se brzo kuhaju.

Lipin *(limetin)* depilator *(ar. nureh)*

Ummu-Seleme je prenijela da kada bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., koristio depilator, nanio bi smjesu na intimne dijelove prije njenog nanošenja na ostale dijelove tijela.[347]

Također je preneseno da prvi je koji je koristio depilator bio Allahov Poslanik Sulejman ibn Davud, r.a.Lipin je depilator agens za uklanjanje dlaka načinjen od dva dijela lipe i jednog dijela arsenika pomiješanih s vodom a potom ostavljenim na suncu ili u toploj kupki zbog vrenja. Kada smjesa postane tamnoplava, nanosi se preko određenog područja, a osoba mora sjediti aproksimativno jedan sahat prije njenog ispiranja vodom. Predio depiliranja potom mora biti premazan knom da bi se spriječile posljedice opekotina[348].

[347] Ibn-Madždže, 3751; hadis je prekinutog seneda.

[348] Arsenik; *ar. zarnih*: arsenik trisulfid i obični arsenik sulfid koristili su se kao depilatori u kombinaciji s lipom i vodom. Kombinacija lipe i metalnih sulfida otklanja dlake, ne šteti korijenu dlake i ne sprečava rast dlake. Sam je arsenik izrazito otrovan i izjedajući je, a u depilacijskim kremama može spaliti i unakaziti kožu. Ipak je veoma važno da ako postoji produženi kontakt s kožom, kao posljedica toga mogu se razviti malilgni tumori.

Lišće indiga *(ar. ketem)*

Biljka *indigofera*

Imam je Buhari prenio da je Ummu Seleme rekla: "Iznijela sam vam kosu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., njima, i gle, bila je obojena."[349]

Ipak, Ibn-Mevhab komentarisao je da mu je Ummu Seleme pokazala kosu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., crvenu od kne, a ne tamnoplavu od boje indiga. U sljedećem poglavlju iste tematike, većina ashaba tvrdilo je da Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije imao dovoljno sive kose koju bi bojio.[350] Isto je potvrđeno u Enesovom obraćanju: "Vidio sam kosu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a ona je bila obojena knom."[351]

Indigo je tamnoplava i tamnopurpurna boja koja se ranije dobivala fermentacijom lišća tropske mahunaste biljke *Indigofere*. Voće biljke indiga liče onom od biljke bibera, a njeno lišće liči onom od biljke mirte. Biljka raste u ravnicama Arabije. Za vrijeme njenog potpunog dozrijevanja lišće crni, dok kao zeleno lišće, proizvodi ulje koje se koristilo u nekim medicinskim preparatima. Kada listovi pocrne, oni se ubiru, suše i melju za upotrebu kao voda.

Četiri glavne zbirke hadisa *(ar. sunen)* potvrđuju hadis Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: "Kna i indigo su najbolje boje."

Što se tiče imama Gafikija, on je objasnio da katam biljka raste u ravnicama i može doseći do 185 cm uvis. Njeni listovi liče onima od masline, njeno voće liči sjemenkama bibera u obliku, a njena košpica crni kada se samelje i fermentira. Pijenje uvarka od ekstraktiranog soka lišća katame pomaže obustavljanje povraćanja i pomaže protiv ujeda bijesnog psa. I uvarak od ovakvih listova, kada se kuhaju u vodi, obično se koristi za tintu.

El-Kindi je tvrdio da trljanje očiju uvarkom sjemenki indiga otklanja nečistoće, zaustavlja intenzivno suzenje očiju i umiruje ih.

Neki ljudi mijenjaju lišće indiga sa vrbovnikom ili gvadom *(lat. Isatis tinctoria)*, koji je također poznat kao divlji indigo. Neki autori sahiha uputili su da prilikom nekih običaja, lišće indiga i ono od vrbovnika miješaju da bi se proizvela specijalna boja za kosu.

Kada je-Ebi Kahafe posjetio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a Ebi-Kahafina glava i brada bile su kao grm iz porodice Convulvulaceae *(ar. zagama)*, Allahov Poslanik, s.a.v.s., kometarisao je: "Trebao bi promijeniti boju tvoje sive kose ali izbjegni je bojiti u crno."[352]

Ovaj hadis može imati dva objašnjenja: mogao bi zabraniti farbanje kose sa izrazito crnom bojom ili je možda dopušteno miješati vrbovnikovu ili indigovu boju s knom, a

[349]Buharija, 10/298.

[350]Također vidi kna.

[351]Biljka indigo je član porodice mahunarki. Pigment u indigu se naziva indigotin.

[352]Muslim, 2102.

ovakva će smjesa obojiti kosu tamnocrvenom bojom; ili mogao bi biti upućen da zabrani lukavštinu, tj. da stariji čovjek njenom upotrebom privuče mlađu ženu ili obratno. Ipak, farbanje kose tamnom bojom je dopušteno sve dok to nije u svrhu prevare. (Također vidi: Vrbovnik)

Lišće repe *(ar. silk)*

(Vidi: Egipatska)

Loj; salo *(ar. šahm)*

Enes, r.a., rekao je: "Jevrej iz Medine pozvao je jednom Allahovog Poslanika, s.a.v.s., na obrok, i počastio ga ječmenim hljebom i rastopljenim lojem pomiješanim sa mirođijama (kao začinom)."[353]

Loj je teška masnoća koja se odlaže oko bubrega i slabina goveda i ovaca, a koristi se u kulinarstvu. Najbolje salo dobiva se iz potpuno zrele životinje. Salo je vruće i vlažno, ali je manje vlažno od masnoće. Zbog ovoga kada se oba rastope, salo se brže stvrdnjuje.

Salo ublažava hrapavost grla, opušta mišiće i može se uravnotežiti jedenjem ukiseljenog limuna ili đumbira u obroku. Loj koze je najviše zatvarajući od sveg loja uopće. Loj jarca ima više vrućine nego onaj od koze onaj otklanja zatvor i koristi u liječenju oticanja crijeva i boli u stomaku. Ponekad, loj se također koristi u klistiru kod liječenja ranica ili ljuštenja kože, upale crijeva popraćen bolom u stomaku *(lat. Dysenteria)* ili kao poticaj da isprazni crijeva ili kod bolnog bezuspješnog uriniranja. (Također vidi: mast)

Lotosovo drvo *(ar. sidir)*

(Vidi: lotosovo voće)

Lotosovo voće; jujub *(ar. nebek)*

Rhamnaceae; Rhamnus; Ziziphus vulgaris

U svojoj knjizi "Poslanikova medicina", Ebu-Na'im je zabilježio jedan hadis u kojem stoji da je voće jujuba bilo prva stvar koju je Adem, a.s. ,pojeo kada je učinjeno da se on spusti na zemlju.

U drugom hadisu u kojem se opisuje lotosovo drvo *(ar. sidir)* Allahov Poslanik, s.a.v.s., vidio ga je za vrijeme mi'radža, kada je on doveden da primi zapovijedi od

[353] Ahmed, 3/211; sened je sahih; također se prenosi drugim rivajetom kod Buharije, 4/257; Tirmizije; 1215.

Allaha Svemogućeg; on je opisao drvo da ima listove velike kao slonove uši, a voće slično onome jujubovom, uvijek zrelo, u izobilju i složeno u nizu kao palisada.[354]

Jujub je član porodice *Rhamnus*, bjelogorično je grmlje i malog je drveta koje se nalazi u umjerenim i suptropskim krajevima i ono nosi voće koje je poput hurme koje dozrijeva u kasnu jesen.

Jujubovo voće sliči mušmuli, ono je malo i tamno bijeloga mesa, a jede se svježe, osušeno ili zaslađeno. Koštica ili kamen jede se ponekad kao orah. Listovi, kora i zrna imaju vrlo velike purgativne osobine, a kora sadrži lijek koji se koristi u laksativima.

Među njegovim medicinskim koristima voće[355] jujuba uravnotežava probavu, utječe na rad crijeva, presvlači stomak, uravnotežava ćud žute žuči, pazi tijelo, povećava apetit, proizvodi sluz i pomaže umanjivanju dijareje uzrokovane toplom ćudi žučne kesice i žute žutice.

Jujubovo voće sporo se vari i njegova šteta može biti nadoknađena jedenjem saća (medovog). Ipak, uprkos njegovoj šteti, ono će još uvijek imati svoje posljedice na crijeva i u uravnotežavanju ćudi žute žuči.

Voće je hladno i suho, ali ipak, liječnici variraju u mišljenju da li je ono vlažno ili suho, a mi možemo reći da je njegov nivo vlažnosti hladan i vlažan, i da je njegova suhoća hladna i suha.

Lubenica *(ar. bittih)*

Citrulus vulgaris

Postoji nekoliko hadisa u pogledu lubenice. Svi oni nisu dobro preneseni osim jednog kojeg su naveli Ebu-Davud i Tirmizi, gdje je preneseno da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jeo lubenicu zajedno sa svježim hurmama, i on je ustanovio da se oni međusobno uravnotežavaju. On je rekao: "Vrućina jednog otklanja hladnoću drugog i suprotno."[356]

Lubenica je hladna i vlažna.[357] Što je veća njena slatkoća to joj je veća vrućina. Ona osvježava tijelo i mozak, gasi žeđ, povećava izlučivanje mokraće, olakšava zatvorenost i pomaže onima koji boluju od upale hemoroida. Jedenje lubenice pomaže tijelu da izbaci kamenac iz mokraćnog mjehura i bubrega, a vlažan oblog od sjemenki lubenice može pomoći otklanjanju pjega od sunca.

Lubenica je rashlađujuća i probavlja se brže nego zmijski krastavac ili glatki krastavac *(lat. Cucumis sativus; ar. hidžar)*. Lubenica se brzo pretvara i postaje sredstvo za

[354]Buharija, 6/218;

[355]Voće jujuba je bogato vitaminom C i može se pretvoriti u piće.

[356]Ebu-Davud, 3836; Tirmizi, 1/296; sened hadisa je sahih.

[357]Lubenica ima približno 91% vode i 8% šećera.

čišćenje i laksativ za prvu tjelesnu izlučevinu koju sreće u stomaku. Ona čisti stomak, ispire mokraćni mjehur, čisti vid, povećava spinalnu tečnost *(Cerebrospinalni liquor)*, pomaže spolni odnos i prekida hladnoću. Da bi se njene koristi u potpunosti primile, lubenica se mora jesti u sezoni, prije i nakon obroka, ali se ne bi trebala jesti u vrijeme izrazite gladi. Najkorisnija je kada se jede pri sobnoj temperaturi, ali ako se jede rashlađena, može se uravnotežiti dodavanjem đumbira obroku, da bi se odstranila moguća šteta od hladne temperature u stomaku.

Luk *(ar. besal)*

Allium cepa; Porum cepa

Ebu-Davud je naveo u svom "Sahihu" da je Aiša, r.a., odgovorila na pitanje u pogledu jedenja luka, govoreći: "Posljednji obrok koji je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jeo sadržavao je luk."[358] Također je preneseno u "Dva sahiha" da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio jedenje luka prije odlaska u džamiju ili u blizinu ljudi zbog neugodnog zadaha kojeg on uzrokuje.[359]

Postoji nekoliko vrsta luka[360] i sve one su bogate ugljikohidratima. Luk je vruć u trećem stupnju, a ima nenitrogensku izlučujuću tvar koja je korisna za obnavljanje tjelesne vode. Luk izbacuje van toksični zadah iz tijela, prekida sluz, povećava seksualni nagon, daje vrenje spermi i čisti stomak. Lukovo sjeme pomaže u liječenju leukoderme, a korisno je kada se utrljava po tjemenu za one koji boluju od istančavanja kose, gubitka kose *(lat. Alopecia areata)* i ćelavosti. Mehlem od luka umočenog u so pomaže odstranjivanje bradavica. Mirisanje luka nakon uzimanja purgativa ili lijeka neugodnog okusa sprečava mučninu, povraćanje i odstranjuje bilo koji naknadni okus ili miris *(lat. Cacosmia)*. Ušmrkivanje u vodi umočenog luka kroz nos čisti glavu. Upotrebljavanje rastvora čija je baza luk kao kapi za uši pomaže u liječenju gubitka oštrine sluha *(lat. Amblycusis)*, zvonjenja u ušima *(lat. Tinnitus)*, upale ušiju i pomaže odvođenju bilo koje nakupljene vode u uhu. Upotrebljavanje mehlema načinjenog od istučenog lukovog sjemena pomiješanog s medom i njegovo nanošenje oko očiju zaustavlja pretjerano suzenje koje može biti uzrokovano slabošću mišića oka, pregrijanošću tijela ili hladnoćom.

Dobro iskuhan luk s hranom koristi u liječenju žutice, grubosti prsa i kašlja. On također povećava izlučivanje urina i utječe na pražnjenje crijeva. Nanošenje lukove vode pomiješane sa solju i ekstraktom divlje rute ili planinske rute preko nezloćudnog, nebijesnog

[358]Ebu-Davud, 3829; Ahmed, 6/89; u senedu je jedan prenosilac u čije se povjerenje nije potpuno sigurno, ostali prenosioci su povjerljivi.

[359]Buharija, 9/498; Muslim, 564.

[360]*L. Allium cepa; Porum cepa*: najuobičajenija vrsta luka. Sadrži 1,68% nitrogena, 0,1 % izlučujuće tvari, 2,78% saharoze, 8,04% neazotnih ekstraktivnih tvari i 0,71% celuloze.

mjesta ujeda psa ubrzava njegovo liječenje. Konačno, ako pojedinac može izdržati njegov ubod, on može pomoći omekšavanje i otvaranje tvrdokornih hemoroida.

Prekomjerno jedenje sirovog luka uzrokuje migrenu, nadutost, zatamnjuje vid, uzrokuje zaboravnost, šteti razumijevanju, proizvodi loš zadah, razvija loš okus i neodobrovoljava meleke. Žvakanje lišća divlje rute može odstraniti loš zadah uzrokovan jedenjem sirovog luka. Prema tome, jedenje dobro kuhanog luka može odstraniti sve ovo navedeno. Također je preneseno u hadisu da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., podučio ljude da kuhaju luk i bijeli luk prije njihovog jedenja.

Lještarka; obična lještarka *(ar. duradž)*

Francolinus

(Vidi: meso; II perad)

Ljubicino ulje *(ar. duhn el-benefsadž)*

Viola odorata

(Vidi: ulje)

Mana *(ar. mann)*

(Vidi: tartuf)

Masline *(ar. zejtun)*

(Vidi: maslinovo ulje)

Maslinovo ulje *(ar. zejt, zejtun)*

Maslinovo je drvo blagoslovljeno u Kur'anu, a maslinova grančica simbolizira nuđenje mira. Maslinovo ulje dobiva se iz zrelog voća maslinovog drveta iz porodice Oleacea. Njegovo urođeno stanište jeste mediteranski bazen i ono se proteže kroz Srednji istok i Južnu Evropu, a podjednako se nalazi i u sjevernoafričkim zemljama: Maroku i Tunisu.

Ebu-Hurejre, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Koristite ulje maslinovo kao hranu i kao mehlem, jer ono dolazi s blagoslovljenog drveta."[361]

Maslinovo ulje vruće je i vlažno u prvom stupnju. Kvalitet ulja ovisi od kvaliteta maslina kada se zgnječe. Najbolje ulje dobiva se iz potpuno dozrelih maslina, a kada se

[361] Abdurrezak u "Musannifu", 19568; Ibn-Madždže, 3319; Hakim, 4/122, kaže da je sahih; s njim se slaže Zehebi.

dobiva iz nedozrelih maslina, ono sadrži umjereno hladne i suhe karakteristike. Crvene masline daju ulje koje ima osobine između navedenog dvoga, dok ulje od crnih hurmi osigurava umjerenu vrućinu i vlažnost.

Pijenje maslinovog ulja koristi u liječenju trovanja hranom, pokreće crijeva i izbacuje van crijevne crve. Što je starije ulje, to je veći stupanj njegove vrućine i djelotvornosti u razgrađivanju tvari. Pored metode gnječenja, maslinovo ulje se također može dobiti kroz proces razdvajanja vode (dehidrogenacija) i, u tom slučaju, njegova je ćud manje vruća, blaga i djelotvornija je. Sve vrste ulja omekšavaju kožu i usporavaju proces plavljenja kose. Usoljena voda od sačuvanih maslina koristi pri opekotinama kože, sprečava pojavu plikova, jača desni i dobra je za herpetične upale i neka alergijska stanja kože *(tj., lat. Urticaria)*.

Lišće masline koristi pri infektivnim oboljenjima uključujući lokalne upale kože popraćene s vrućicom (crvenilo kože npr.), ekcem i čiravosti uzrokovane ujedima glodara. Žvakanje ovih listova koristi u liječenju gljivičnih upala u ustima *(lat. Aphthous stomatitis)* ili na usnama, a koristi se u liječenju glodarastih čiravosti, općeg svraba i upale kože *(lat. Cnidosis)*, podjednako kao i kontrolisanju pretjeranog znojenja. (Također vidi: palmino ulje)

Maslo *(obrani puter)*

(Vidi: obrani puter)

Mast *(ar. duhn)*

(Vidi: ulje; loj: *arb. sahm*)

Med *(ar. 'asal)*

Ranije smo govorili o koristima meda (Cf. II, reguliranje rada crijeva; koristi od meda). Ibn-Džuraidž je rekao: "Jedite med, jer je on dobro sredstvo za jačanje (tonik)." Imam Buhari je klasificirao med kao lijek.

Med je prirodni nektar (slatko piće) i koncentrirana slatkoća cvijeća pretvorena od pčela u zlatni bogati sirup. Izvor nektara iz kojeg je načinjen med određuje njegovu boju i aromu, a najbolja je svijetlo obojena vrsta meda. Najbolji med prave pčele čuvari, a sakupljaju ga s planinskih područja i drveća. Potom se procjeđuje i većina nečistoća se odstranjuje osim nešto polena i enzima.

Med proizvode pčele radnici *(lat. Apis mellifera)* koje sisaju cvijetni nektar sa svojim jezičastim izdankom i pohranjuju ga u medni stomak. Pčela potom povraća med i pohranjuje ga u ćelije ili njime hrani trutove. Pčela radnica nosi polen u polenskim košarama lociranim na njenim stražnjim nogama i struže polen od čega njene prednje noge blistaju.

Med ima sposobnost da apsorbira i zadržava vlagu i odličan je konzervans hrane, a određene vrste meda koristile su se u liječenju rana.

Med bi trebao biti isključen iz ishrane djece ispod jedne godine starosti. (Također vidi: šećerna trska)

Meso (*ar. lahm***; navedeno po vrsti i u skladu s običnom upotrebom)**

Knjiga o mesu

I – Crveno meso

Allah Svemogući kaže: "I još ćemo ih darovati voćem i mesom kakvo budu željeli"(Kur'an, 52:22), "... i mesom ptičijim kakvo budu željeli." (Kur'an, 56:21)

Ebi-Derda' prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Meso je najbolja hrana na ovom i budućem svijetu."[362] Burejde je također prenio sličan hadis koji glasi: "Meso je najbolja živa hrana na ovom i budućem svijetu."[363]

Počastvujući svoju suprugu Aišu, r.a., Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je jednom: "Prednost Aiše nad drugim ženama jeste poput sarida nad ostalom hranom."[364] Kao što smo ranije objasnili, zarid se pravi od mesa i hljeba. (Cf. hljeb)

El-Zahiri tvrdio je da jedenje mesa povećava snagu sedamdeset hvati, dok je Muhammed bin Vasi' tvrdio da jedenje mesa poboljšava vid. Alija, r.a., rekao je: "Jedenje mesa čisti pojedinčevu boju, nadoknađuje abdominalno odupiranje i povećava pojedinčev dobar karakter." On je također rekao: "Sustezanje od jedenja mesa četrdeset noći unazađuje staloženost (čvrstoću)." Nafi' je prenio da je meso bilo glavna hrana Abdullaha bin Omera, r.a., nakon posta u mjesecu ramazanu i za vrijeme njegovih putovanja. Ebu-Hurejre je prenio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Srce uživa kada se jede meso." (Prenio Ibn-Madždže) Ebu-Davud je prenio od Aiše da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ne sijecite meso nožem, to nam je zabranjeno, umjesto toga, grizite ga, jer to je zdravije, potpunije i okrepljujuće." Ipak, imam Ahmed opovrgao je ovaj hadis kao neistinit pomoću dva hadisa o rezanju mesa nožem. (Cf. teletina pečena na žaru)

Postoje mnoge vrste mesa. Svaka je vrsta karakteristična po svoji osobinama, porijeklu i prebivalištu životinje. U ovom poglavlju, Allahovim dopuštenjem, govorit ćemo o njima i objasniti njihove karakteristike, koristi i štete.

[362] Ibn-Madždže, 3305; daif.

[363] Potpuni daif; jer u senedu ima jedan lažac.

[364] Buharija, 6/320; 099 Buharija, 6/320.

(1) Janjetina, ovčetina *(ar. lahm da'n)*

Ovis aries

Meso je ovna vruće u drugom stupnju, a vlažno u prvom. Najbolja je vrsta od jedne godine. Ono proizvodi zdravu krv i unapređuje snagu kada se ispravno probavi. Ovnovo je meso posebno korisno ljudima hladnog i blagog temperamenta i koristi sportistima i vojnicima za vrijeme hladnoće. Ovnovo meso također koristi ljudima koji boluju od neravnoteže crne žuči, ojačava pamćenje i izoštrava intelekt.

Meso stare i slabašne ovce je nezdravo, i isto je kao meso ovce *(ar. na'adža; šat)*, a to je kada ovca postane preko petnaest mjeseci stara. Najbolje meso ovna jeste ono od crnog ovna, jer ono je blaže, ukusnije i korisnije. Ipak, uštrojen ovan je bolji i zdraviji. Najbolje od crvenih ovaca jesu one debele. Njihovo meso sadrži više hranljivih sastojaka i blago je stomaku. Meso jednogodišnjeg ovna ima manje hranljive vrijednosti nego ostalo i ono se diže do površine stomaka za vrijeme probave.

Najbolje meso u životinje je ono najbliže njenim kostima. Gornji desni dio životinje zdraviji je i blaži za stomak od gornjeg lijevog dijela, dok je gornji prednji dio životinje zdraviji nego onaj stražnji, a blaži je i za stomak. Preneseno je u "Dva sahiha" da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao uzimati desnu plećku ovna i, uopće, meso gornjeg dijela ovce, s izuzetkom glave. El-Farazak je jednom poslao nekoga da mu kupi mesa i rekao mu je: "Uzmi rebra i plećke, a ne kupuj meso s glave ili blizu stomaka, jer ono sadrži bolest." Nadalje, vrat životinje ostaje zdrav, ukusan, blag za stomak i lakši za probavu i, još, meso desne prednje noge je blaže, lakše, ima manje masnoće, dalje je od zadržavanja bolesti, blaže je za stomak, lakše je za probavu i pomaže tijelu da proizvodi blagotvornu krv.

(2) Meso koze; meso jarca *(ar. lahm el-ma'iz)*

Ovis capra

Meso koze ima malo vrućine i suho je. Posljedice koje ono izaziva u tjelesnim izlučevinama slabašne su, a meso koze je teško za probavu i njegove hranljive vrijednosti su osrednje.

Meso jarca *(ar. tais)* je neupitno nezdravo. Ono je izrazito suho, teško za probavu i ono proizvodi neravnotežu crne žuči. Kada je njegovo meso pretjerano suho, ono postaje teže za probavu i ono proizvodi žučljivu krv.

El-Džabir je prenio da mu je njegov liječnik preporučio da nikad ne jede meso jarca, govoreći: "Ono uzrokuje uznemirenost i melanholiju, izaziva slabost pamćenja, pobuđuje crnu tjelesnu izlučevinu, kvari krv i unapređuje mentalnu nepravilnost kod djece." Ostali liječnici tvrde da je samo meso starog jarca loše, a pogotovo za stare osobe. Ipak, ljudi koji su navikli na meso jarca kao njihovu glavnu ishranu još ga uvijek koriste.

Galen je smatrao da meso jednogodišnje koze ima umjerene koristi, kao što su uravnotežavanje želučanih sokova i on je preporučio meso koze nad mesom jarca.

Imam Nesai je prenio u svojoj zbirci hadisa da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ophodite se s kozama ljubazno i štitite ih jer su one među stvorenjima Dženneta."[365]

U razmatranju autentičnosti ovog hadisa postoji više mišljenja. Ipak, moramo smatrati štetu kozijeg mesa opisanu od liječnika kao ograničenu i mi je ne smijemo generalizirati. Prema tome, mi također moramo razmotriti stanje slabog stomaka, humoralne neravnoteže (neravnoteže tjelesnih izlučevina) i predispoziciju. Ovo je pogotovo tačno za ljude koji ga nisu navikli jesti i koji su navikli jesti prijatnu i lagahniju hranu, a ovakvi su bogati ljudi koji žive u urbanim područjima i oni su manjina.

(3) Jaretina

Ovis capra

(ar. lahm el-džadij)

Meso je jareta blago i relativno je uravnoteženo sve dok je jare novoodviknuto od mlijeka. Meso jareta lakše je za probavu zbog nedavnih posljedica mlijeka u njemu, čije se laksativne osobine slažu s većinom digestivnih sistema. Meso je jareta također nemasnije nego ono od kamila i ono proizvodi uravnoteženu krv i odlične tjelesne izlučevine.

(4) Govedina; kravetina; voletina; junetina; meso bivola;

Meso bizona[366]

Bos; Bovins; Bos Bubalus; Bos Bison

(ar. lahm el-bekar; lahm el-'idžl)

Kravlje meso, obično poznato kao govedina ili njene vrste, hladno je i suho i ako nije ispravno probavljeno, ono se teško pretvara (u hranljive sastojke), sporo prolazi i krv koju ono proizvodi uglavnom je pogođena ćudima crne žuči.

Govedina je uglavnom dobra hrana za ljude koji rade naporno, a pogotovo za one koji sudjeluju u iscrpljujućem fizičkom radu. Ipak, ovisnost o govedini može prouzročiti bolesti koje nastaju iz neumjerenosti crne žuči, uključujući herpetične upale, lišaj i nedostatak pigmentacije kože, rezultujući u bijelim mrljama *(lat. Leukoderma)*, blagi oblik leproznosti. Govedina također može uzrokovati šugu, podjednako kao i druga kožna oboljenja karakterizirana formacijom ljuskastih, plavkastih mrlja *(lat. Ploriasis)*,

[365]Ne možemo doći do izvora ovog hadisa, možda se nalazi u "Sunenu Kubra".

[366]Buffalo; bizon: njegovo meso je manje bogato masnoćom i 50% je manje bogato holesterolom od govedine. (ref. The National buffalo Association, USA).

i ona može uzrokovati elefantijazu[367], rak, opsjednutost i kvartarnu vrućicu, pored nekoliko kategorija oticanja i tumora. Ovaj uticaj mora biti posebno na umu onima koji nisu naviknuti na govedinu kao njihovu glavnu ishranu i onima koji ne odstranjuju njenu štetnost preko njenog uravnotežįvanja s ispravnom količinom crnog bibera, bijelog luka, cimeta, đumbira i sličnih začina i dodataka.

Meso juneta je manje hladno nego ono od krave, a meso krave je manje suho nego ono od juneta. Ipak, najuravnoteženije od ovog dvoga je teletina, a posebno meso od debelog teleta, koje je ukusnije, zdravije i hranljivije. Teletina je vruća i vlažna, i kada se ispravno probavi, nudi znatne zdravstvene koristi.

(5) Konjetina

Equus caballus

(ar. lahm el-faras)

Preneseno je u "Sahihu" da je Esma, r.a., rekla: "Zaklali smo konja i jeli ga u doba Allahova Poslanika, s.a.v.s."[368] Također je navedeno u "Dva sahiha" da je na dan bitke na Hajberu, Allahov Poslanik, s.a.v.s., dopustio jedenje konjetine, a zabranio je meso od magarca *(lat. Equus asinus)*"[369]

Ipak, meso je konja vruće i suho. Ono je žilavo i kiselo, proizvodi žučljivu krv i štetno je za ljude slabašne konstrukcije, tj. građane. (Također vidi: kamilje meso)

(6) Kamilje meso

Camelus

(ar. lahm el-džemel; lahm el-fasil)

Dopušteno je jesti meso kamile kada je to neophodno ili u nedostatku ostale hrane. Allahov Poslanik, s.a.v.s., i ashabi jeli su meso kamile u svojim domovima i za vrijeme putovanja. Najbolje i najhranljivije od kamiljeg mesa jeste ono od tek odbijene kamile od mlijeka *(ar. fasil)*.

Što se tiče ljudi koji su ga navikli jesti, kamilje je meso dobra zamjena za janjetinu i ne uzrokuje štetu. Što se tiče građana, a pogotovo bogatih koji su navikli jesti probirljivu hranu, oni mogu osjetiti odbojnost prema njemu i to stoga što oni nisu naviknuti na njegov jak okus.

[367] *Elephantiasis*: hipertrofija i fibroza kože i potkožnog i limfoidnog tkiva usljed duže otežane cirkulacije u krvnim ili limfnim vodovima, uglavnom usljed prisutnosti filarijalnih crva, Wuchereria bancrofti ili Brugia malayi.

[368] Buharija, 9/559; Muslim, 1942.

[369] Buharija, 9/559; Muslim, 1941.

Kamilje je meso vruće i suho. Visoko je bogato hranljivim sastojcima, proizvodi žučljivu krv i teško se probavlja. Ipak, njegove izrazito bogate hranljive vrijednosti ne moraju prijati svakome i može ponekad proizvesti suprotne posljedice.

Što se tiče traženja od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prema ljudima da uzmu abdest nakon pripremanja ili nakon jedenja, ili čak nakon dodirivanja kamiljeg mesa, ovaj se hadis uglavnom odnosi na higijensko razmatranje, radije nego, izražavanje traženja namaske čistoće, podrazumijevajući da se ne bi trebao pristupiti jedenju hrane prije pranja ruku i još da pojedinac ne smije klanjati bez abdesta. Prema tome, može se jesti pečeno meso i sve dokle ga je vatra dotakla, a potom se ne traži uzimanje abdesta nakon njegovog jedenja, a prije klanjanja namaza.

(8) Gušter

Verenidae

(ar. dabb)

(Vidi: gušter)

(9) Gazela; jelen; srna

Gazella; procapra; cervidae

(ar. gazal)

Naziv gazela se ovdje odnosi na sve vrste iz roda gazela među ostalim preživarima iz porodice Cervidae i Procapra, uključujući afričku i azijsku gazelu i antilopu *(ar. zabi)*, srneću porodicu Gazela soemmeringi *(ar. erdžal)*, jelena, jelena lopataša, srndaća *(S. dama)*, jelena mošutnjaka *(ar. adždžil el-miski; kastura)* i *Oedemeridae (ar. adam; gazel el-sahra)*, među ostalim iz porodice *Cervidae.*

Meso je gazele vruće i suho, a neki kažu da je između (ovog dvoga). Meso gazele izrazito je hranljivo za uravnotežene konstrukcije i zdrava tijela. Meso gazele jeste sredstvo za sušenje, brzo se probavlja, a najbolje i ukusnije od ovog mesa je ono od laneta.

(10) Antilopa[370] *(ar. zabij; 'ab'ab)*

Meso je antilope vruće i suho. Ono je sredstvo za sušenje, a pogotovo je korisno za ljude vlažne konstitucije. Ibn-Sina je objasnio da meso antilope proizvodi žučljivu krv i da je najbolje meso od (svih) divljih životinja.

[370] *Lat. Antilocapra americana*; male antilope se nazivaju *(lat.) Neotroginae*, dok se one velike nazivaju *(lat.) Tragelaphinae*

(11) Zec[371] *(ar. erneb)*

Enes bin Malik, r.a., rekao je: "Vidjeli smo zeca u divljini i ulovili smo ga. Nakon njegovog pripremanja Ebu-Talha je odabrao bedro i poslao ga Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., koji je primio dar."[372]

Zečje meso je umjereno vruće i suho i najbolji njegov dio su leđa i stražnje noge ili bedro. Meso zeca najbolje je jesti pečeno. Ono uravnotežava stomak, pomaže izlučivanje urina i razgrađuje kamenac. Jedenje zečije glave opušta mišićnu napetost i koristi u liječenju *dystaxiae*[373] i groznične drhtavice.

(12) Divlji magarac

Equus hemionus onager[374]

(ar. himar vahši)

Divlji magarac razlikuje se od zebre *(Lat. Equus zebra; ar. tarad)*. Divlji magarac živi u divljini i obično nije pripitomljen. Imam Buhari je prenio da je Ebu-Katade bio poznat po vještini njihovog hvatanja. U vezi s ovom temom, Ebu-Katade je prenio da je on bio u društvu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., zajedno sa grupom hadžija. Ebu-Katade još uvijek nije bio obukao ihrame te je potražio i ulovio magarca i donio njegovo meso pred Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji je dopustio ashabima da ga jedu.[375]

Džabir, r.a., je rekao: "Za vrijeme Hajbera (Bitke na Hajberu op.p.), zbog nužde, morali smo jesti meso konja i divljeg magarca."[376]

Meso divljeg magarca vruće je i suho. Bogato je hranljivim sastojcima i proizvodi žučljivu i gustu krv. Njegov loj *(ar. sahm)* koristi pri zubobolji kada se pomiješa sa biljkom oman *(ar. rasin tibbi)* i on rastvara guste gasove koji se stvaraju u bubregu. Otopina njegovog loja također koristi u liječenju melanoderme, stanja kože koje je posljedica neishranjenosti ili trudnoće.

---

[371]Stari svjetski zec *(Lat. Oryctolagus cuniculus)* je društven i živi u velikim kolonijalnim rupama ili procjepima koje sam kopa. Zečevi su članovi reda Logomorpha koji također uključuje kuniće i kratkonoge pirače. Divlji su zečevi također kunići, a neke pasmine kunića su zečevi. Kunići su urođeni u Evroaziji, Sjevernoj Americi i Africi. Zečica može imati do pet okota godišnje. Kunići *(Lat. Lepus)* su sisari koji pripadaju porodici Leporidae. Zečevi i pikače su također *Legomorphi*. Kunići se razlikuju od zečeva po tome što oni ne kopaju rupe i što su njihovi mladi potpuno obrasli krznom i otvorenih očiju prilikom rođenja. Divlji zec i snijежni zec također su kunići.

[372]Buharija, 9/570; Muslim, 1953.

[373]Dystaxia: blaži oblik nemogućnosti usklađivanja rada mišića u voljnim pokretima (Blaži oblik ataxiae).

[374]Divlji magarac koji živi u Mezopotamiji i istočnoj Indiji je vrsta konja *Equus asinus onager (ar. ahdar)* i proizvod je ukrštanja.

[375]Hadis je spomenut u "Dva sahiha".

[376]Ibn-Madždže, 3191; sened hadisa je jak.

Uopće, meso divljih životinja proizvodi žučljivu krv i gustu krv, dok je najbolje meso od svih divljih životinja meso gazele i srne, a zečetina dolazi na treće mjesto. (Također vidi: teletina pečena na žaru; meso; planiranje dijete).

(13) Meso fetusa; embrio

Foetus

(ar. luhum el-adžinna)

Fetus je živo ili mrtvo mladunče životinje koje se ponekad nađe u utrobi zaklane životinje i njegova krv je prezasićena.

Preneseno je u hadisu da je neko upitao Allahovog Poslanika ,s.a.v.s.: "O Allahov Poslaniče, koljemo životinje i ponekad nađemo fetus u njihovim utrobama? Šta da radimo?" On je odgovorio: "Jedite ga ako želite, jer koristi fetusa jesu one od njegove majke."[377] Prema tome, nije nedopušteno jesti ga. Po nekima, Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio je stanovnicima Iraka jesti meso fetusa osim ako nije nađeno živo i onda se ono mora zaklati, međutim, detaljno pretraživanje hadisa govori nam da je ovo mišljenje zasnovano na pogrešnom shvatanju hadisa. Također, kijas nam govori da je dopušteno, jer dok je god u utrobi majke, ono je dio nje te se i tretira kao i svaki drugi dio majke.

(14) Osušeno meso[378]

(ar. ḳadid)

Bilal, r.a., je rekao: "Zaklao sam ovcu *(ar. na'adža; šat)* da uslužim Allahovog Poslanika, s.a.v.s., za vrijeme putovanja i on mi je rekao: "Očisti je i pripremi."[379] To sam i uradio i posluživao mu sve dok nismo stigli do Medine."[380]

Suho je meso zdravije i hranljivije od starog mesa ili mesa čuvanog u soli. Ono ojačava konstituciju, međutim može uzrokovati svrbljenje kao popratnu posljedicu. Da bi se to izbjeglo, mora se dodati bijela divizma[381] *(lat. Verbascum alatum; ar. pl. abazir; singl. busajr, busajr labud)* hrani kada se jede suho meso. Suho je meso odlično za ljude tople ćudi.

---

[377] Hadis je sahih, a do nas je dopro brojnim putevima i rivajetima, od Ebu-Seida, r.a., ga prenose: Ebu-Davud, 2827; Ahmed, 3/31; Ibn-Madždže, 3199; Tirmizi, 1476; Ibn-Hibban, 1077.

[378] Meso izrezano u trake i potom osušeno, izvorno sušenje na suncu.

[379] Pripremiti ga: tj. izrezati ga na trake i ostaviti ga da se suši.

[380] Ebu-Davud, 2814; Muslim, 1975.

[381] Bijela divizma je uglavnom dvogodišnja biljka iz roda *Verbascum*, porodice gljivnjača. Divizma može narasti u visinu do 180 cm i ima vunaste i prema dolje okrenute listove, visoke bodlje i ponekad bijele cvjetove.

Općenito, sačuvano meso vruće je i suho i može se koristiti kao sredstvo za sušenje. Vlažno i zdravo meso hranljivije je, međutim pretjerano jedenje suhog mesa može prouzrokovati upalu crijeva *(lat. Colitis)*, ali ovo se može izbjeći kuhanjem suhog mesa s jogurtom i maslom, i ovakva vrsta ishrane djelotvorna je za ljude toplih i vlažnih tjelesnih izlučevina.

II – Perad; ptice; živad

(ar. lahm el-tajr)

Govoreći o jednoj od nagrada koju će uživati "*...Oni srećni-ko su srećni*" *(Kur'an, 56:8)* vječno u Džennetu Allahove blizine i blagoslova, Allah Svemogući kaže: "*I mesom ptičijim (imat će) kakvo budu željeli.*" *(Kur'an, 56:21)*

U "Musnedu" el-Bezzara, među ostalim zbirkama hadisa, Allahov Poslanik, s.a.v.s., naveden je da je rekao: "Gledat ćete u pticu Dženneta i kad je poželite, past će u vaše ruke, pečena i spremna za jesti."[382]

Što se tiče ptica na ovom svijetu, neke je dopušteno jesti, a ostale su zabranjene. Nedopušteno meso peradi jeste ono od ptica grabljivica[383] ili onih koje imaju oštre svinute pandže ili zakrivljene pandže, uključujući sivog sokola (također zvanog kraljevski soko;ar. *sahin*), bijelog jastreba kokošara, običnog jastreba i sve vrste ptica koje se hrane strvinama, raspadajućim leševima i malim lovinama, uključujući kondore, supove, bjeloglave orlove, rode, plave svrake, prekrivene vrane (također znane kao sivoleđe vrane), obične crne vrane i sve vrste pupavaca i svračaka među ostalim pticama koje se mogu ubiti, a ne smiju jesti, uključujući crvenkastu lunju i običnu vranu, od kojih su sve one nedopuštene muslimanima za jesti.

Što se tiče dozvoljenog mesa peradi, ono uključuje divlje vrste peradi, uključujući sve vrste pripitomljenih ptica koje se uzgajaju zbog ove svrhe, kao što su kokoš[384], ćurka, patka *(lat. Anas)*, guska, pile, golub, fazan i ostale ptice. Među pticama koje osiguravaju hranu, kokoši su najvažnije zbog toga što su one izvor mesa i jaja. Sljedeće po važnosti dolaze ćurke i patke koje se uzgajaju isključivo zbog njihovog mesa.

(1) Piletina; domaća kokoš/pijetao

(ar. dudžadž)

Ebi-Musa, r.a., je rekao: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., jeo je piletinu."[385]

---

[382]Također ga biljaži Ibn-Kesir, 4/287; hadis je daif.

[383]Ptice grabljivice: članovi porodice *Accipitrdae* iz reda *Falconiformes*.

[384]Kokoške pripadaju redu *Galliformes*.

[385]Buharija, 9/556; Muslim, 1649.

Piletina je najbolje meso od svih ptičijih mesa, a vruća je i vlažna u prvom stupnju. Ona je također najviše njegujuća (za tijelo). Blaga je za stomak, brzo se probavlja i efikasno se miješa sa tjelesnim izlučevinama. Piletina koristi mozgu *(lat. Encephalon)*, povećava spermu, čisti grlo, poboljšava ten kože, poboljšava moždane funkcije i proizvodi dobru krv.

Ipak, piletina, a pogotovo meso domaće kokoši teži biti pomalo prevlažno, a neki liječnici tvrde da pretjerano jedenje piletine može uzrokovati povećanje uronske kiseline u krvi ili giht *(ar. nakras)*, međutim ovo je mišljenje upitno.

Meso domaćeg horoza manje je vlažno i više vruće. Meso stare kokoši koristi pri impotenciji, boli u crijevima, astmi, žgaravici i razgrađuje guste gasove kada se kuha u vodi od šafranike *(lat. Carthamus; ar. kurtum)* i sjemenki kopra *(lat. Anethum graveolens; ar. šibiz)*

Najbolje meso od horoza jeste ono od uštrojenog horoza, a najbolje je meso kokoši ono od onih koje nikad ne legu jaja. Meso mladih kokoški *(ar. ferrudž)* je najbolje i lakše je za probaviti, ono unapređuje rad crijeva i proizvodi zdravu krv.

(2) Šumska lještarka[386]; obična lještarka

Francolinus vulgaris

(ar. duradž)

Njeno je meso vruće i suho u drugom stepenu. Ono je blago za stomak, lahko je za probavu i proizvodi uravnoteženu krv. Redovno i pretjerano jedenje lještarkinog mesa može oslabiti vid.

(3) Obična jarebica; pješčana jarebica

Perdriz; Perdix perdix

(ar. hadžal; kabadž)

Njihovo meso je vruće i suho u drugom stupnju. Jarebičino meso lahko je probavlja i ono proizvodi uravnoteženu i zdravu krv.

(4) Guska; labud *(ar. uz)*

Njihovo meso je vruće i suho. Ako guščije ili labudovo meso postane glavna hrana, ono može biti štetno. Ipak, njihovo meso ne proizvodi mnogo mliječi (probavnog soka).

---

[386] *Genus Francolinus*, porodica *Phasianidae* afričkih i azijskih lještarki, a ona je urođena u pustinji Tar u Indiji.

(5) Patka; obična patka

Anas

(ar. batt)

Njihovo meso je vruće i vlažno. Meso patke se obično ne slaže sa stomakom. Ono se teško probavlja i proizvodi pretjeranost izmeta.

(6) Droplja[387]

Otis

(ar. hubari)

Preneseno je u hadisu da je Burejh ibn Omer bin Sefineh prenio da je njegov djed rekao: "Jeo sam dropljino meso s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s."[388]

Droplje su iz porodice *Otididae* ili *Otidae* iz reda *Gruiformes*. Meso je droplje vruće i suho. Ono se teško probavlja, međutim koristi ljudima koji sudjeluju u iscrpljujućem fizičkom radu.

(8) Ždral[389]

Crus

(ar. kurki)

Ždralovo meso je blago i suho, a postoje suprotstavljena gledišta da li je ono vruće ili hladno. Ždralovo meso proizvodi žučljivu krv i koristi ljudima koji sudjeluju u napornom fizičkom radu. Ptica se mora držati dan ili dva postrani nakon klanja, a prije njenog jedenja.

(9) Ptice – vrapci

Prunella; Alaudidae; Corydallis

(ar. 'asafir; kanabir)[390]

Abdullah ibn Omer, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Niko

[387]Droplje žive blizu travnjaka i žbunja, a imaju duge vratove i noge. Droplje izgledaju nekako poput ćurki, međutim one su bliže povezane sa ždralovima i pjetlićima mlakarima (lat. Rallus aquaticus). Njihovo perje je sivo ili smeđe, često s mrljama ili tačkama,a bijelim, smeđim ili crnih ispod (po trbuhu). Droplje mogu dobro letjeti, ali uglavnom borave na tlu, skupljaju se u jata i hrane se divljim vrstama biljaka i insektima.

[388]Ebu-Davud, 3797; Tirmizi, 1829; sened je daif.

[389]Ždralovi su dugonoge, nezgrapne, svežderačke, gazajuće ptice iz porodice Gruida. Njihovo je perje obično smeđe, sivo ili bijelo. Oni vole obitavati blizu močvarnih predjela i hrane se biljnim tvarima i divljim vrstama malih životinja.

[390]*Lat. Corydallis.*

neće izbjeći od Allahovog ispitivanja za nepotrebno ubijanje vrabaca, i bez davanja obzira za njegov dug." Ljudi su upitali: "Šta je njegov dug?" Allahov Poslanik, s.a.v.s., je odgovorio: "Da ga zakoljete isključivo za hranu a da ne odrežete njenu glavu a potom bacite pticu nastranu."[391]

U drugom hadisu, 'Amr bin Šerid citirao je svog oca koji je čuo da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ko god ubije vrapca bespotrebno (tj. zbog sporta), duša ptice će se uzdići do Svemogućeg Allaha jaukajući i plačući, "Moj Gospodaru! Tako i tako me ubio iz zabave, a ne iz korisnog razloga!"[392]

Meso ptica je vruće i suho. Ono uravnotežava tjelesnu strukturu, pomaže probavu i povećava spermu. Supa od ptičijeg mesa pomaže čišćenje crijeva i koristi zglobovima. Jedenje mozga ptica pripremljenog s đumbirom i lukom potiče seksualnu žudnju (afrodizijak), međutim on proizvodi nezdrave posljedice kada se miješa sa tjelesnim izlučevinama.

(10) Golub[393]

(ar. hamam)

Meso je goluba je vruće i vlažno. Meso divljeg goluba manje je vlažno nego ono od pripitomljenog goluba, a meso njegove piladi je čak još vlažnije. Meso pripitomljenog goluba lakše je za stomak i hranljivije je. Meso goluba (mužjaka) pomaže u liječenju mlitavosti, otklanja osjećaj pečenja ili peckanja kože *(lat. Paresthesia)*, pomaže pri apopleksiji (kap), intenzivnom spavanju, grozničinom drhtanju i cerebralnoj paralizi. Uzgajanje pripitomljenih golubova i udisanje njihove isparine također koristi navedenom.

Meso golubovih mladunčadi koristi u liječenju išijasa, pomaže bubrezima i povećava količinu krvi.

(11) Pjeskoviti tetrijeb

Pteroclididae

(ar. kuta)

Pjeskoviti je tetrijeb golub iz reda *kandilika-Columbiformes*. Njegovo meso je suho, proizvodi žučljivu krv, uzrokuje zatvor i jedna je od najštetnijih hrana. Ipak, koristi u liječenju edema.

---

[391] Nesai, 7/207; Šafija, 2/439; Ahmed, 6550; Daremi, 2/84.

[392] Ahmed, 4/389; Nesai, 239; hasen zajedno s prethodnim.

[393] Golub je uključujuće ime za ptice iz porodice *Columbidae*. Veći primjerci zovu se golubovi kokoške a oni manji samo golubovi.

(12) Prepelica; ljuskasta prepelica

Cotrnix; Crex pratensis

(ar. summani; salva; sifrid)

Prepeličino je meso vruće i suho, koristi zglobovima ali šteti bubrezima, a ovakav nedostatak može biti izbjegnut njegovim pripremanjem s ocatom i dimnjačom[394] *(Lat. Fumus terrae; ar. sahitridž; kasfara)*. Medicinske osobine prepelica ovise od vrste drveta s kojeg dolaze.

Meso prepelica koristi prsima i kašlju i ono u sebi sadrži ispirajuće osobine. Njihovo meso proizvodi izvanrednu mliječ (probavni sok) i dobra je hrana za zdrave i ljude u oporavku.

Trebalo bi se izbjegavati jedenje noćnih ptica koje se hrane noću pokvarenim i raspadajućim tvarima i agrikulturnim štetočinama. Prema tome, ptičije meso probavlja se brže od mesa stoke. Dijelovi koji se najbrže probavljaju i koji osiguravaju najmanje hranljivih vrijednosti su vrat i krila, a moramo ovdje spomenuti da supa od peradi je zdravija nego supa od mesa govečeta, ovce i ostale stoke.

(13) Skakavci[395]

Schistocerca gregaria

(ar. džerad)

Preneseno je u "Dva sahiha" da je Abdullah bin Ebi-Evfa, r.a., rekao: "Bili smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., u sedam vojnih pohoda i često nismo imali ništa za jesti osim skakavaca."[396]

Omer, r.a., rekao je: "Dopušteno nam je jesti dvije vrste strvina i dvije vrste krvi (mesa s velikim procentom krvi u njima). Oni su riba i skakavci, i jetra i slezena."[397]

Skakavci su vrući i suhi i oni osiguravaju oskudnu hranljivu vrijednost. Jedenje mesa skakavaca redovno uzrokuje iscrpljenost i proizvodi slabost. Dimljenje sa skakavcima koristi u liječenju retenacije (nakupljanju i zadržavanju) urina i teškoćama pri mokrenju, a posebno kod žena. Skakavci se također mogu koristiti kao sredstvo za dimljenje u liječenju hemoroida. Pečeni skakavci također koriste u liječenju škorpionovih *(Lat. Euscorpius flavicaudus)* uboda, a jedenje skakavaca štetno je za oboljele od česte epilepsije.

---

[394]Dimnjača: *Fumariaceae*, iz reda dikotiledonskih biljaka; rod *Fumaria*, s vodenkastim sokom i bodljikavim cvjetovima, ranije korištena u medicini.

[395]Najpoznatija je vrsta pustinjski skakavac, *Schistocerca gregoria*.

[396]Hadis se spominje u "Dva sahiha".

[397]Hadis je prethodno spomenut.

Kao hrana meso skakavaca proizvodi suprotne posljedice kada se miješa s tjelesnim izlučevinama. Mora se napomenuti da je redovno i pretjerano jedenje mesa od skakavaca nezdravo i uzročnik je brojnih ozbiljnih krvnih bolesti, akutnih bolesti gojaznosti i različitih stanja vrućice. Omer bin el-Hattab, r.a., rekao je: "Čuvajte se mesa, jer ono je ovisno i pohlepno pogubno (za zdravlje) kao vino." (Preneseno u "Izjednačenom putu" od Muvvata' Malika). Nadalje, čak je intresantno za Hipokrita, koji je bio poznat kao otac medicine, da je rekao: "Ne činite vaše stomake grobovima životinja."

Mimozino drvo *(ar. talh)*

Acacia gummifera

Mimozino drvo, iz porodice mimoza, raste u vrelim područjima i obično ima listove raspoređene s obje strane.[398] (Vidi: banana; *Mmusa Paradisiaca*)[399]

Miris *(ar. tib)*

Tib-ul 'arab el-izher

Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Od vašeg dunjaluka meni su najdraži: žene i mirisi, a radost moga oka je u namazu"[400]

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je uživao intenzivno koristeći miris, dok su smrad i zadah uzbuđivali njegovu otmjenu i posebnu prirodu. Njegova je kuća bila najmirisnija. Ulaženje u nju bilo je najugodnije za srce i dušu, jer je u njoj živjelo najblagoslovljenije i najuzvišenije Allahovo stvorenje i pečat Allahovih poslanika, a.s., kome je došla posljednja Allahova objava da izvede čovječanstvo iz tame na svjetlo.[401]

Miris je hrana za dušu i duh. Kao što hrana i piće osiguravaju esencijalne hranljive sastojke za tijelo i održavaju njegovu snagu, miris tako drži bit fizičke snage koja se povećava mnogostruko kada se namiriše njime. Miris opskrbljuje tijelo i dušu ugodnošću, srećom i korisnim socijalnim udruživanjima, širi ljubav među ljudima, unapređuje dobre namjere i potiče ljude da govore dobro o drugima koji koriste miomiris u njihovom odsustvu.

Radi usporedbe, druženje s glupom i nepodnošljivom osobom koja se dodvorava drugima slabi duh i fizičku snagu i uzrokuje duševni i duhovni stres i brige. Ovakva nevoljna i nametnuta udruživanja nameću se duhu i iritiraju ga isto kao što smrad i zadah

---

[398] Složeni listovi s dvije ili više stabljika, imajući bodlje od malih bijelih, žutih ili ružičastih cvjetova, uključujući visoko ornamentno drvo Albicije.

[399] Biljka tropske banane znana kao *Musa paradisiaca*, koja nosi obično voće koje se jede kao kuhano povrće. *ar. mevz el-dženneh*

[400] Hadis je sahih, već je spominjan.

[401] Cf. 7 Njegov dom.

mogu uzrokovati mučninu i nelagodu. Zapravo, samonametnuta posjeta glupe i nepodnošljive osobe jeste poput glavobolje i vrućice za tijelo.

Zbog ovoga je Allah Svemogući zahtijevao od ljudi da usvoje dobro ophođenje u posjećivanju Njegovog Poslanika, s.a.v.s., i da poštuju njegovu privatnost, jer je on bio izrazito uljudan i prilagodljiv, i on nikada nije zamolio posjetioca da ode, čak i ako je njegova posjeta uzrokovala nelagodu njegovim osjećajima ili ga opteretila. Allah Svemogući kaže: "*O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate dok se ono zgotovi; tek kad budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, raziđite se ne upuštajući se jedni s drugima u razgovor. To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi reći će vam to, a Allah se ne stidi istine.*" *(Kur'an, 33:53)*

Zapravo, u pogledu biti mirisa i dobrog miomirisa, nasuprot smrada, miris se smatra preventivnim lijekom i odličan je za hladne temperamente, a može izbaciti van mnoge bolesti zbog svoje jake prirode. (Također vidi đumbirova trava i ostale biljke i miomirise)

Mirisna žukva *(ar. izhir)*

(Vidi: đumbirova trava)

Mirta; mrča *(ar. aas)*

(Vidi: slatki bosiljak; *ar. rejhan*)

Mirtina šaša *(ar. zarira; kasab el-zarir; ud el-vadž)*

Hemarthria

Preneseno je u Buharijevom "Sahihu" da je Aiša, r.a., rekla: "Namirisala sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., sa uljem od mirtine šaše za vrijeme oproštajnog hadždža prije oblačenja ihrama i poslije."[402] ([403])

Misvak *(prirodna četkica za zube)*

Salvadora indiea

(Vidi: četkica za zube; *ar. sivak*)

Preneseno je u "Dva sahiha" da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada ne bih mislio da bi to bilo preteško za moje sljedbenike, naredio bih im da čiste zube misvakom prije svakog namaza."[404] Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Čišćenje zuba misvakom

[402]Buharija, 10/313; Muslim, 1189.

[403]Također vidi XXIII, Liječenje bubuljica i čireva.

[404]Buharija, 2/312; Muslim, 252.

jeste dobra higijenska praksa koja čisti usta i udobroljava Gospodara."[405] Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao je također čistiti zube prije odlaska na počinak. Isto tako je izvješteno da je on čistio zube misvakom na svojoj samrtničkoj postelji.[406] Osjećajući se pomalo sažaljivo prema ashabima, on je jednom rekao: "Opteretio sam vas malo s poštovanjem prema misvaku."[407]

Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio je posebno ceremonijalan u čišćenju zuba misvakom prije uzimanja abdesta za namaz, nakon buđenja za noćni namaz i prije sabah-namaza.[408]

Higijena je zuba je najvažnija u medicini. Imam Ebu-Hanife rekao je da je najbolja vrsta misvaka[409] ona od alojinog drveta. On čini govor još izražajnijim, koči jezik, poboljšava apetit, čisti mozak i bolje ga je umočiti u ružinu vodu prije korištenja. (Cf. alojino drvo)

Čišćenje zuba mora se vršiti misvakom od kvalitetnog i korisnog drveta. Ne smije se uzimati misvak nasumice ili s nepoznatog drveta, jer neko je drveće otrovno i mora se tražiti tačno određena vrsta drveta koja je pogodna za ovu svrhu.

Postoje različite vrste misvaka, među njima, Allahov Poslanik, s.a.v.s., koristio je ponekad misvak od narovog drveta, bosiljkovog drveta i od trske. Alojino drvo ima ugodniji okus nego većina njih i najbolje je za čišćenje zuba. Ipak, pretjerano čišćenje zuba misvakom može zatamnjeti njihov sjaj, oštetiti caklinu i učiniti zube neotpornim prema zaštitnim bakterijama iz preostale hrane u njihovim mikroskopskim porama, pa, prema tome, eventualno razvijajući smrdljiv dah *(lat. Halitosis)*, podjednako kao što to pomaže odsjedanju pokvarenih isparina koje se uzdižu iz stomaka a koje su posljedica žučljivosti ili nedovršene probave. S druge strane, redovno i umjereno čišćenje zuba misvakom čuva njihov sjaj, jača njihov korijen, osvježava usta, poboljšava okus, čini govor izražajnijim, sprečava kugu, čisti mozak, poboljšava apetit, povećava žudnju za hranom i održava odgovarajuću higijenu usta (oralnu higijenu), a bolje je koristiti misvak nakon njegovog umakanja u ružinu vodu.

Ibn Abbas, r.a., je rekao da čišćenje zuba misvakom ima deset koristi: osvježava usta, čisti mozak, uzrokuje osjećaj zdravosti, rastvara sluz, uništava kugu, priprema stomak za slijedeći obrok, sadržava u sebi sunnet, udobroljava Gospodara, pridonosi pojedinčevoj vrlini i obraduje meleke.

---

[405]Buharija, 4/137; Šafija, 1/27; Ahmed, 6/47; Nesai, 1/10; Daremi, 1/174; sened je sahih i Ibn-Huzejme i Ibn-Hibban su ga proglasili sahihom; 143.

[406]Buharija, 8/106.

[407]Buharija, 2/312.

[408]Cf. Opća poslanička uputa u preventivnoj medicini: Njegov odmor.

[409]Misvak je kratka čačkalica od drveta načinjena od stabla *Salvadora indiea ili Lepidiuma* čiji ekstrakt ima gorak (opor) okus, a ovakav ekstrakt može se naći u brojnim pastama za zube, a čak neke od njih proizvode se u "zapadnim" zemljama.

Ostali komentatori tvrde da čišćenje zuba misvakom izoštrava pamćenje, prilagođava čula, jača desni, rastvara sluz, čisti vid, sprečava kvarenje zuba, pomaže probavu, čisti grlo, koristi hrapavosti ili promuklosti glasa, čini govor izražajnijim, raspršuje pospanost, pospješuje sposobnost čitanja, pomaže pojedincu da klanja namaz i uči Kur'an, odobroljava Allaha Svemogućeg i meleke i pridonosi pojedinčevoj vrlini.

Dobro je ako se ceremonijalno pristupa čišćenju zuba misvakom prije uzimanja abdesta za namaz nakon buđenja da bi se klanjao sabah-namaz i prije svakog od pet dnevnih namaza.

Čišćenje je zuba misvakom dobro, bilo to za vrijeme posta ili ne, međutim to je potrebnije činiti za vrijeme posta zato što to održava oralnu higijenu i čisti usta. Amir bin Rebia, r.a., rekao je: "Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako čisti zube misvakom za vrijeme posta."[410] Imam je Buhari naveo da je Abdullah bin Omer čistio zube ujutro i naveče dok je postio. Također je korisno odgovarajuće ispirati usta za vrijeme posta, a nakon uzimanja abdesta. U ovom smislu, kada Allah Svemogući govori o procjenjivanju daha postača *(ar. haluf el-sa'im)* i njegovom tretiranju kao da je mošus, On je ohrabrio ljude da poste kao zdravi izraz njihove pobožnosti i ni na kakav način On nije ohrabrio zanemarivanje oralne higijene, s obzirom na to da je postaču potrebnije redovno čišćenje zuba za vrijeme posta. U tom smislu, upotrebljavanje misvaka ustvari čini da dah postača miriše poput mošusa. Ovo je slično mirisu krvi vjernika koji je ranjen za vrijeme bitke protiv nevjernika, a čija će krv mirisati kao mošus na Dan polaganja računa, ali, ipak, on mora očistiti svoju ranu nakon bitke, a prije obavljanja sljedećeg namaza. Ipak, porijeklo lošeg daha *(lat. Stomatodysodia; ili Halitosis)* za vrijeme posta jeste pomanjkanje hrane u stomaku čije se isparine ovijaju oko zuba i desni. Dakle, bolje ih je čistiti redovno i ceremonijalno, čak i za vrijeme posta.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., i vjernici su koristili misvak, bez obzira da li su postili ili ne, i Poslanik, s.a.v.s., ohrabrio je vjernike da ga koriste. Ustvari, Allahov Poslanik, s.a.v.s., nikad nije citiran da im je rekao da to ne upotrebljavaju osim nakon zalaska sunca, a Allah zna najbolje. (Također vidi: alojino drvo; *ar. arak*)

Mlijeko *(ar. halib; leben)*

Svemogući Allah kaže: "*Vi imate pouku i u stoci: 'Mi vam dajemo da iz utroba njenih mlijeko čisto pijete, koje nastaje od grizina u buragu i od krvi.'" (Kur'an, 16:66)* Svemogući također govori u Kur'anu o Džennetu, gdje kaže: "*...U kome su rijeke od vode neustajale i rijeke od mlijeka nepromijenjenog ukusa,...*" *(Kur'an, 47:15)*

U Sunenu je zabilježeno da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Koga Allah nahrani hranom, neka kaže: 'Allahu dragi, blagoslovi ono što si nam dao i opskrbi nas

[410] U ovom rivajetu hadis je daif, prenosi ga Ebu-Davud, 2364; Ahmed, 3/445.

s onim što je za nas najbolje,' i koga Allah opskrbi pijenjem mlijeka, neka kaže: 'Gospodaru, blagoslovi ono što si nam dao i povećaj naš udio u njemu,' jer ja ne znam ni šta što bi se nadmetalo mlijeku ili bilo njegova zamjena, bivajući istovremeno hranom i pićem."[411]

Uglavnom, mlijeko se smatra kao jednostavna supstanca koja sadrži prirodni i neodvojivi dio smjese tri kategorije potrebnih hranljivih sastojaka[412], a to su: voda, mast i sir. Što se tiče sira, njegova je ćud hladna i vlažna. On opskrbljuje tijelo potpunom njegom i sadrži visoke količine proteina, antitijela i kalcijuma, između ostalog. Ćud masti u mlijeku umjereno je vruća i vlažna. Ona se slaže s prirodnim uređenjem zdravog tijela i nudi brojne koristi. Nadalje, masnoća u mlijeku dopušta veću apsorpciju masno topivih hranljivih sastojaka u krvnu struju iz crijeva. I konačno, ćud vode je topla i mokra. Ona djeluje kao sredstvo za razrjeđivanje potrebno za rad crijeva i kao opći ovlaživač za tijelo.

Sve zajedno, ćud je hladna i mokra. Ipak, neki kažu da mlijeko dobiva svoje svojstvo tople ćudi neposredno nakon muže, i bolje ga je piti kada je svježe namuženo, zato što njegova hranljiva vrijednost opada s vremenom.[413] Svježe je mlijeko najbolje. Ono je hladno i mokro i proizvodi mliječ. Kada se mlijeko ukiseli, njegova ćud postaje topla.

Dobro mlijeko ima svijetlobijelu boju, proizvodi ukusnu aromu, dobrog je ukusa, ima istančanu slatkoću, stabilnu čvrstoću i uravnotežene masne sastojke.

Najkvalitetnije mlijeko za novorođenče jeste uglavnom probrano mlijeko nakon četrdeset dana od djetetovog rođenja.[414] Životinja mora biti mlada, krupna i jaka. Nadalje, životinja se mora hraniti dobrom krmom (suha stočna hrana), ispasati na dobrom pašnjaku i piti nezagađenu vodu. Ovakvo će mlijeko proizvesti zdravu krv, osigurati potpunu ishranu i unaprijediti zdrav razvoj dojenčeta.

Što se tiče punoljetnih osoba, dobro mlijeko pomaže odstranjivanju depresije i uznemirenosti. Ono umiruje duh i pomaže u liječenju bolesti crne žuči. Pijenje mlijeka s medom čisti unutarnje čiravosti uzrokovane pokvarenim tjelesnim izlučevinama. Pijenje mlijeka sa šećerom uljepšava ten i uzrokuje punašnost. Pijenje mlijeka sprečava bilo koje štetne posljedice spolnog općenja. Ono koristi bronhijama i plućima i korisno je za oboljele od tuberkuloze.

[411]Prenosi ga Ahmed i drugi, hadis je hasen.

[412]Mlijeko ima vrlo malo željeza i askorbinske kiseline i malu količinu niacina. Nivo kalcijuma i fosfora u mlijeku je vrlo visok. Nivo vitamina A visok je u cijelom mlijeku. Struktura cijelog mlijeka je aproksimativno: 4,9% ugljikohidrata, 3,5% masti, 3,5% proteina i oko 87% vode.

[413]Riboflavin je prisutan u značajnoj količini u mlijeku osim ako nije ono izloženo svjetlu.

[414]Inicijalno, a prije nego što se proizvede mlijeko, majčina prsa proizvode kolostrum, izrazito žutu tečnost koja sadrži visok nivo proteina i antitijela koji će pomoći novorođenčetu da se odupre bakterijama i virusima koji uzrokuju bolest. Potom se majčini hormoni mijenjaju u svijetloplavu boju s vrlo oskudnom strukturom.

Intenzivno pijenje mlijeka loše je za glavobolju, stomak, bubrege i slezenu, i može oštetiti zube i desni. Zbog ovoga se moraju isprati usta vodom nakon pijenja mlijeka. Preneseno je u "Dva sahiha" da kad god bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., pio mlijeko, tražio bi vode da ispere usta. Allahov je Poslanik, s.a.v.s., je jednom prokomentarisao govoreći: "Ono sadrži puno masti."[415]

Pijenje je mlijeka loše kada se boluje od vrućice ili promrzlina i ono može oštetiti mozak zbog brzine kojom se pretvara u žuč. Ibn-Abbas, r.a., je prenio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao da je mliječna masnoća loša za vrućicu i one koji pate od glavobolje (Preneseno u "Sahihu" Buharijinom i Muslimovom). Pijenje mlijeka redovno i intenzivno može uzrokovati zatamnjenje vida, bol u zglobovima, začepljenje bubrega, zadihanost ili nadimanje stomaka i crijeva. Sve ove reakcije, između ostalih, mogu biti ispravljene dodavanjem meda, jedenjem đumbira, slatkih učvršćivača ili slične hrane zajedno sa mlijekom. Ovdje se mora naglasiti da ovakve negativne posljedice, podjednako kao i neke alergijske reakcije na mlijeko uglavnom se dešavaju onima koji se u potpunosti sustežu od pijenja mlijeka, a pogotovo onima koji ga nisu navikli piti.

(1) Ovčije mlijeko *(ar. halib-u da'n)*

Ovčije je mlijeko najgušće i najmokrije. Njegov sadržaj masti je veći nego kod kozijeg i kravljeg mlijeka. Ovčije mlijeko prouzrokuje izliv sluzi i njegovo redovno pijenje može uzrokovati bijele pigmentacije kože. Ovčije mlijeko mora biti razblaženo s vodom prije njegovog pijenja, u skladu povećavanja tjelesne koristi od njega, da ublaži njegovu štetu, da ugasi žeđ i da ubrza njegove rashlađujuće posljedice.

(2) Kozije mlijeko *(ar. halib-ul maiz)*

Ćud kozijeg mlijeka umjereno je razblažena. Ono opušta crijeva, vlaži suhu strukturu, pomaže pri nekim slučajevima čiravosti grla, umanjuje nadražaje suhog kašlja i koristi u slučajevima ispljuvavanja krvi *(lat. Tuberculosis)*.

Uopće, mlijeko s pašnjaka najkompletnije je i najsavršenije piće za ljudsko tijelo zbog cjelokupne ishrane koju pruža. Ono obogaćuje krv, slaže se sa potrebama novorođenčeta i urođeno se slaže sa ljudskim tijelom. U vezi s ovom temom, Ibn-Abbas je prenio da kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio uzdignut u svom noćnom putovanju *(ar. isra)* do Dženneta, melek Džibril, a.s., donio mu je čašu vina i čašu mlijeka. Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., odabrao da pije mlijeko, Džibril, a.s., je rekao: "Hvaljen neka je Allah koji te je vodio onom urođenom *(ar. fitra> islam)*. Da si izabrao da piješ vino, tvoji sljedbenici bi zastranili nakon što ih napustiš."[416]

[415]Buharija, 1/270; Muslim, 358.

[416]Hadis se biljaži u "Dva Sahiha".

Ukiseljeno mlijeko (Cf. kefir) probavlja se sporo, ali se dobro miješa s tjelesnim izlučevinama, i vruć stomak uveliko se može njime okoristiti i lahko ga probaviti.

(3) Kravlje mlijeko *(ar. halib-ul bekar)*

Kravlje mlijeko obogaćuje tijelo, povećava spermu, opušta crijeva i poboljšava rad crijeva. Kravlje je mlijeko najuravnoteženije i umjereno u ublaženosti, a bolje je od ovčijeg i kozijeg mlijeka u strukturi, ravnoteži, gustoći, bogatstvu i masnoći.

Abdullah bin Mes'ud prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Pijte kravlje mlijeko, jer krava pase sve vrste biljaka."[417]

(4) Kamilje mlijeko *(ar. halib-ul ibil)*

(Vidi: liječenje edema)

Molasa

(Vidi: sok od grožđa)

Mošus *(ar. misk)*

Ebi-Sejd el-Hudri, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Mošus je najbolji miris."[418] Aiša, r.a., rekla je: "Namirisala sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., uljem koje je imalo u sebi mošus prije nego što je obukao ihrame, a uradila sam isto za Bajram i prije nego što je otavafio Ka'bu."[419]

Mošus je kralj svih mirisa, najdragocjenjeniji je miomiris i najzadovoljavajući je. Ljudi su usporedili dobrotu i vrijednost s mošusom u njihovim parabolama starog. Vrijednost je ostalih miomirisa blaga u usporedbi s mošusom, jer ne postoji nijedan drugi miris za kojeg je rečeno da je izvrsniji od mošusa, a dine u Džennetu su od mošusa.

Mošus je vruć i suh u drugom stupnju. On odobroljava duh, povećava vitalnost i ojačava unutarnje organe kada se uzima kao piće ili kada se miriše kao miomiris. Mošus također koristi vanjskim organima, kada se koristi kao mast, i pomaže starim ljudima za vrijeme hladnog godišnjeg doba, pogotovo onima hladnog temperamenta.

Mošusov je miris prodoran i postojan. Mirisanje mošusa pomaže oživljavanje onoga koji boluje od napada nesvjestice i pomaže umanjivanju nepravilnog ubrzavanja kucanja srca ili lupanja srca, a vjeruje se da djeluje kao afrodizijak. Mošus također pomaže

---

[417]Hadis se nalazi u "Mustedreku", 4/197; hadis je hasen.

[418]Muslim, 2252.

[419]Buharija, 3/315.

isušivanju pretjerane vlažnosti u oku, umanjuje pretjerano izlučivanje iz očiju, čisti upale sklere, podjednako kao i ostale upale koje štetno utječu na čistoću corneae i koje uzrokuju zamagljenost vida.

Mošus također pomaže odstranjivanju vjetrova, odstranjuje posljedice otrova i ubrzava liječenje rana uzrokovanih zmijskim ujedom. Mošus se dobiva iz spolnih žlijezda mošusnog jelena[420], malog kljovastog rogatog jelena *(lat. Moschus moschiferus)*, koji je urođen u planinskim predjelima od Sibira do Himalaja.

Mahune iz kojih se dobiva mošus smještene su u kesu blizu jelenovih spolnih organa i sadrže supstancu, esencijalni sastojak iz kog je organska složena tvar muscin. Kada se osuši, supstanca daje zrnati prašak koji se priprema za miris preko pravljenja tinkture (boje) s alkoholom.

Namaz *(ar. salat)*

Allah Svemogući kaže: "*Pomozite sebi strpljenjem i molitvom, a to je, zaista, teško, osim poslušnima.*" *(Kur'an, 2:45)* "*O vjernici, tražite sebi pomoći u strpljivosti i obavljanju molitve! Allah je doista na strani strpljivih.*" *(Kur'an, 2:153)* "*Naredi čeljadi svojoj da obavlja molitvu i istraj u tome! Mi ne tražimo od tebe da se sam hraniš, Mi ćemo te hraniti! A samo one koji se budu Allaha bojali i grijeha klonili čeka lijep svršetak.*" *(Kur'an, 20:132)*

Kako je zabilježeno u hadiskim zbirkama, kad god bi se suočio sa oprečnim okolnostima, Allahov Poslanik, s.a.v.s., zatražio bi uputu kroz namaz. Ranije u ovoj knjizi naveli smo prednosti molitvi u liječenju bolesti i kako kontrolisati patnju i bol prije nego bolest napadne osobu.

Redovni namazi jesu točak koji dostavlja pojedincu dnevni hljeb na ovom svijetu i oni su pojedinčeve istinske zarade u životu poslije smrti. Zapravo, namazi čuvaju zdravlje, odbacuju štetu, štite protiv bolesti, pomlađuju srce, obasjavaju lice s prijaznom svjetlošću, umiruju dušu, prijaju umu, raspršuju ljenčarenje i besposličarenje, osvježavaju tijelo, obnavljaju energiju, povećavaju mudrost i proširuju zamjetljivost, njeguju dušu, glačaju srce, umanjuju tegobe koje su povezane s zarađivanjem za život, donose Allahove blagoslove zaradama, zaustavljaju Allahovu srdžbu, donose blagoslove u pojedinčevu okolinu, udaljuju pojedinčevu okolinu od sistematskih šejtanskih pokušaja za odvođenjem vjernika u stranu, i namazi približavaju pojedinca Milostivom Gospodaru.

Redovni namazi imaju veličanstvene i zapanjujuće posljedice u očuvanju dobrog zdravlja i jačanju srca. Oni čiste pojedinčev sistem od štetnih pretjeranosti i pojačavaju ravnotežu i pospješuju umjerenost. Zapravo, kad god se dvoje ljudi suoče s računanjem nesretnog slučaja kojeg su poduzeli, šanse su da onaj među njima što redovno obavlja

[420]Jeleni: *lat. Cervinae*; u sistematici postoje mošusne srne. Mošusna srna *(lat. Moschus moschiferus)*.

namaze može patiti manji dio ovakve nesreće, i kao posljedica toga, njegovo polaganje računa u životu poslije smrti može biti obećavaju. Obavljanje propisanih namaza također nudi čudotvorne rezultate u odbacivanju zlih iskušenja koja su povezana s pojedinčevim prolaznim životom na ovom svijetu. Ovo je posebno istinito kada je pojedinčevo obavljanje vođeno i dopunjeno s ispravnom pažljivošću, kako vanjskom tako i onom unutarnjom. Zapravo, ne postoji ništa što može raspršiti zlo ovog svijeta, udaljiti pojedinca od muke griješnika u životu poslije smrti, dovesti pojedinca bliže njegovim istinskim interesima, odgovoriti na njegove ponizne molitve i zadovoljiti njegove težnje kako na ovom tako i na budućem svijetu bolje od namaza.

Ovo je zbog toga što su namazi primarni povezujući kanal između roba i njegovog Gospodara, njegovog Stvoritelja i Opskrbitelja. Prema tome, namazi otvaraju robu kapije blagoslova, koristi i uzvišenih dobara, a zatvaraju vrata zlu i njegovim nagovorima. Namazi osiguravaju i opskrbljuju roba Allahovom uputom, vode ga u pravom smjeru i snabdijevaju ga elementima uspjeha, dobrog zdravlja, dobra, dobrobitnosti, zadovoljstva, ugodnosti, veselja, istinskih zadovoljstava i stvarne sreće, od kojeg će sve ovo hitati na robovljevu stranu, obuhvatiti ga i neprestano služiti njegovim potrebama. (Također vidi: strpljivost; post; koristi namaza)

Narcis[421] *(ar. nardžis)*

Amaryllidaceae

Rod narcisa jeste proljetna ili jesenska cvjetna biljka, popularno znana kao zelenkada, narcis ili sunovrat. Cvijet je narcisa vruć i suh u drugom stupnju. Njegove stabljike pomažu stvrdnutim niskoležećim čirevima ili izlučujućim cistama s korijenjem koje je doseglo nerve. Biljka narcis također ima čisteće, ispirajuće i dejstvo povraćanja.

Jedenje prokuhanih cvjetova i stabljika narcisa ili pijenje njegove vode pospješuje povraćanje i povlači prema gore pretjeranu vlagu s dna stomaka. Ako se narcisov cvijet kuha s grahoricom *(lat. Vicia ervilia)* ili gorkom grahoricom *(ar. ḳarsana)* i medom, to pomaže liječenju čireva, doznijevanju tvrdokornih bubuljica i pomaže varenju tvrdih čireva.

Cvijet je narcisa vruć i blag, a koristi pri hladnoći glave. Mirisanje narcisovog cvijeta otvara začepljenja u glavi i nosnicama, koristi kod nekih slučajeva epilepsije, smanjuje glavobolje uzrokovane hladnim temperamentom i neravnotežom crne tjelesne izlučevine. Ipak, narcis može također uzrokovati glavobolju ljudima neumjereno vrućeg temperamenta.

Obično mirisanje narcisa zimi sprečava glavobolju, težinu u glavi, crvenilo lica i averziju prema oštrom svjetlu, među ostalim simptomima udruženim s pleuritisom. Biljka narcis također umanjuje glavobolje uzrokovane neravnotežom žučljivih i sluznih tjelesnih izlučevina.

[421] Narcis, rod narcisa, odnosi se na biljkine opojne osobine iz porodice ljiljana. Narcis je biljka popularna zbog njenih živahnih, miomirisnih cvjetova.

Narcis je aromatična vrsta koja ojačava srce i mozak i, konačno, autor knjige "El-Tejsir" tvrdio je da on liječi dječije ludilo.

Narovi[422] *(ar. rumman)*

Punica granatum

Narovi (lit.: imajući sjeme) spomenuti su u Kur'anu. U Njegovom opisu stvorenja Zemlje i onoga što ona sadržava da bi se služilo ljudskim potrebama, Allah Svemogući spominje: *"...voća i palmi i šipaka." (Kur'an, 55:68; ibid. 6:141; 6:99)*

Ibn-Abbas, r.a, prenio je daje Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ne postoji nijedan vaš nar koji nije oprašen sjemenom nara iz Dženneta."[423] Također u izreci Alija, r.a., rekao je: "Jedite narcio s njegovom jezgrom, jer on oblaže stomak."

Slatki je nar je vruć i vlažan, koristi grlu, plućima i bronhijama, djeluje kao ublaživač kašlja i dobar je za žuč. Nar također koristi stomaku, djeluje kao blagi laksativ, sprečava kvarenje hljeba u stomaku i nadmoćniji je nad sličnim kategorijama hrane kao izvor opsežnih vrijednosti hranljivih sastojaka za cjelokupno tijelo. Nar se rastapa u stomaku i lahko se pretvara zbog njegove profinjenosti i blagog temperamenta, lagahno grije stomak, izbacuje van stomačne gasove i povećava spermu, ali, ipak, jedenje nara za vrijeme vrućice je štetno.

Kiseli je nar hladan i suh, djeluje kao blagi konstriktor (sredstvo za stezanje), pomaže liječenju upala sluznice stomaka i povećava izlučivanje urina više nego ostale vrste nara.

Kiseli nar također umiruje žuč, zaustavlja pražnjenje crijeva, sprečava povraćanje, jača stomak, omekšava izmete, ublažava nepravilnost jetre, povećava napetost tijela, umanjuje udaranje bila, pomaže pri povremenom bolu povezanim sa srcem, umanjuje bolove povezane sa želucem i vraća žučljivost žute žuči i krvi.

Nanošenje paste od kuhanog narovog soka s njegovom jezgrom pomiješan s malo meda na očne kapke koristi u liječenju žutosti corneae i čisti oči od gustih tjelesnih izlučevina uzrokovanih neuravnoteženošću žute žuči ili sluzi. Nanošenje spomenute paste na usne također pomaže pri povratnim gangrenoznim ranicama. Pijenje otopine od nara kuhanog s njegovom jezgrom potiče rad crijeva, ispire pretjerani crijevni gnjileći mukus, koristi u liječenju produžene tercijerne vrućice i zaustavlja žučljivost žute žuči i krvi.

Što se tiče gorko-slatkog nara, on je naravno između slatkog i gorkog, a njegove koristi bliže su kiselom naru. Mehlem od narovog sjemena pomiješanog sa medom ubrzava liječenje inficiranih noktiju i jagodica, obično znano kao "zanoktica" *(ar. dahis)*, žučljivih ćiravosti i malih kožnih tumora *(lat. Xanthom)*.

---

[422]Nar sadrži 14% saharoze; 17,57 ekstraktilnih materijala, 0,30% izlučujućih tvari, 0,52% proteina, 0,17% citrusa i 0,73% biljnog praha. Pripada porodici *Punicacea*.

[423]Hadis je izmišljen.

Cvat nara *(pers. džallanar)* koristi se u medicini kao sredstvo za začepljanje, kao sredstvo za uništavanje crva u crijevima i za ubijanje i izbacivanje trakastih crva (metilja crva iz reda *Castoideae*).

Jedenje jezgre nara boji stomak u zeleno. Popularno predanje ide tako daleko da kaže da jedenje čak tri nara godišnje može spriječiti konjuktivitis za tu godinu, a Allah zna najbolje.

Neoprašene ženske hurme *(ar. busur)*

Preneseno je u sahih zbirci hadisa da su Allahov Poslanik, s.a.v.s., Ebu-Bekr, r.a., i Omer, r.a., jednom posjetili Hajtama bin Tajhana, koji je pred njih stavio gronju hurmi. Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao ga je: "Da li si izabrao svježe hurme?" El-Hajtam je uzvratio: "Želio sam da stavim pred tebe da ti odabereš ono što ti se sviđa s tog busura i s onih svježih."[424]

Među odlikama hurmi busur je više vruć i suh. Njegove koristi uključuju isušivanje pretjerane tjelesne vlažnosti, oblaganje stomaka, uzrokovanje oticanja žučljive krvi i sluzi, uzrokovanje zatvora, kada se koristi u klistiru i uvarcima, podjednako kao i pomaganje liječenja bolesti desni. (Također vidi: hurme)

Obični celer *(ar. karfas nebti)*

Apium graveolens

(Vidi: celer)

Oborina

(Vidi: kišnica)

Ocat *(ar. hall)*

Imam je Muslim prenio u svom "Sahihu" da je Džabir bin Abdullah, r.a., prenio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao svoju porodicu imaju li ikakvo začinjeno jelo koje bi jeo s hljebom koji su stavili pored njega za večeru. Oni su odgovorili: "Imamo samo ocat." Allahov Poslanik, s.a.v.s., zatražio je to i rekao: "Blagoslovljen je ovakav začin." Potom je dodao: "Ocat u kući je štiti od moći."[425]

Ocat je vruć i hladan, međutim uglavnom hladan, a suh je u trećem stupnju i uravnotežava suhe temperamente. Njegove isušujuće osobine sprečavaju bilo koje

[424]Tirmizi sa hasen senedom, 2370; prenosi ga i Muslim, 2038.

[425]Hadis je već spominjan.

prelijevanje tjelesnih izlučevina i djeluju kao sredstvo za ublažavanje konstitucije (tijela). Vinski je ocat sredstvo protiv tumora, a pomaže odstranjivanje upala sluznice stomaka. Ocat poništava posljedice lijekova koji su štetni za tijelo, pomaže raspršivanju koagulacije (zgrušavanja) mlijeka, sprečava koagulaciju krvi, koristi slezeni, zaustavlja pokretni vrbanac, ubrzava liječenje herpesa i opekotina, sprečava oticanje, oblaže stomak, rastvara sluz, razrjeđuje krv i pomaže probavu. Pijenje ocata sa solju djeluje protiv posljedica slučajnog jedenja otrovne gljive, i pijenje ocata odstranjuje ranice u grlu. Ispiranje usta toplim ocatom pomaže zubobolji, otklanja bol i koristi desnima, a ovakav ocat pomaže liječenje inficiranih noktiju i korijena noktiju, obično poznatih kao "zanoktica" *(lat. Paronychia)*. Ocat također umanjuje toplo oticanje, pomaže u liječenju opekotina i ekcema. Pijenje sirupa od ocata pomaže ljudima tople konstitucije. Na kraju, ocat isto tako povećava apetit i zdrav je za mlađe ljude koji žive u toplim predjelima .

Osušeno grožđe *(ar. zabib)*
(Vidi: grožđice)

Osušeno meso; meso izrezano u trake i tako osušeno na zraku
(ar. kadid)
(Vidi: meso)

Ovan *(ar. da'n)*
Ovis aries
(Vidi: meso; ovčije mlijeko)

Ovca *(ar. da'n)*
Ovis aries
(Vidi: meso)

Ovca *(ar. na'adža)*
(Vidi: meso)

Ovčji rep *(ar. ilja)*
(Vidi: meso)

Palmina srčika; srčika sa vrha palme *(ar. džummar)*

Srž palminog drveta

Ovo je srce palminog drveta ili njegov terminalni zametak. To je mehka, bijela, mesnata i slatkog okusa jestiva moždina lišća palminog drveta. Postoji jedna vrsta kamfora koji se proizvodi iz ove moždine.

Pozivajući se na Abdullaha bin Omera, r.a., dok je Allahov Poslanik, s.a.v.s., sjedio s grupom vjernika, neko ga je ponudio džummarom, a on je prokomentarisao: "Među drvećem postoji jedno što liči na muslimana. Ono je uvijek zeleno i ne gubi lišće."[426]

Palmina je moždina hladna i suha u prvom stupnju. Ona pomaže zacjelivanje gnojnih rana i korisna je u liječenju iskašljavanja krvi *(lat. Hemoptysis)*. Palmina moždina se polahko vari. Ona osigurava ispravnu njegu za tijelo, regulira rad crijeva u slučaju proliva, umanjuje spazmički tok natrag želučane kiseline (HCl) u jednjak *(Refluks)*, također poznat pod nazivom žgaravica i uravnotežava želučane sokove. Zapravo, cjelokupno palmino je drvo puno koristi. Stoga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., usporedio palmino drvo s blagoslovljenošću istinskog vjernika, njegovih dobrih djela i njegovih stalnih koristi prema drugima.

Palmino ulje *(ar. duhn; zejt)*

Palmino je ulje je žuto ili crvenkasto, polukruto, nejestivo ulje koje se dobiva iz plodova palminog drveta a koristi se u pravljenju sapuna i svijeća, kao i mehlema.

Imam Tirmizi je naveo u "Kitabuš-ama'ilu" predaju od Enesa, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., volio ulja kao mehlem za kosu, a koristio je palmina ulja i po bradi, a često bi nanosio palmino ulje na lice do te mjere da bi ponekad neko pomislio da on nosi odoru od prodavca ulja.[427]

Ulje je neophodan dodatak tijelu a dobiva se iz sjemenki raznih biljaka. Većina sjemenki sadrže ulje, a njihove strukture nose šarolike vrijednosti masnoće i kiseline. Neka su ulja izrazito korisna, dok ostala mogu biti štetna. U hladnim predjelima, uljano sjeme sadrži uglavnom nezasićene masne kiseline.

Kao mehlem palmino ulje zatvara pore i zaustavlja neželjeno propadanje ili rastvaranje tvari koje tijelo nekad treba. Nanošenje palminog ulja nakon tople kupke hladi tijelo i pomaže zaštitu kože. Palmino ulje pomaže rast kose i štiti njeno zdravlje. Ebu-Hurejre prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Koristite ullje kao hranu i kao mehlem."[428]

[426] Buharija, 9/492; Muslim, 2811.

[427] Tirmizi, hadis je daif.

[428] Tirmizi, 1853; Ahmed, 3/497; Daremi, 2/102; Ibn-Madždže, 3319; Hakim, 2/122; postoje dva rivajeta i jedan drugog jačaju.

Palmino ulje je u toplim predjelima posebno bitno (esencijalno) za ljudsko zdravlje. U hladnim predjelima, ulje i mast su manje neophodni i čak mogu biti štetni. Njegovo pretjerano nanošenje na tjeme opasno je za vid. Najbolja su ulja ona koja sadrže manje masnih tvari, premda su obrani puter *(ar. samna)* i sezamovo ulje korisni i smatraju se jednostavnim lijekovima. Što se tiče složenih ulja, neka su hladna i vlažna kao što je ljubicino ulje *(lat. Viola odorata; ar. banafsaj)*, koje se koristi kao mehlem za migrenu. Ono također koristi oboljelim od nesanice, hladi mozak, ubrzava liječenje kožnih naprslina i koristi pri većini herpetičnih upala i alergijskih stanja kože, uključujući svrab, osjećaj pečenja (kože), peckanja i formaciju glatkih crvenih mrlji *(e.g. Urticaria)*. Mehlem od ljubicinog ulja također koristi kod šuge, svraba, krasta, upale zglobova *(lat. Arthrosis)* i hladi ljude tople ćudi, pogotovo za vrijeme ljeta. Postoji nekoliko vrsta ljubicinog bilja koje označava porodicu ljubičica i neke imaju trodjelne, četverodjelne ili petorodjelne cvjetove.

Neka su medicinska ulja vruća i vlažna kao što je ulje hrena *(ar. duhnul ban)* čije se ulje dobiva iz sjemenki a ne iz cvijeta. Ovo je ulje izrazito korisno i ne formira oksidaciju ili kiselost. Ibn-Sina je tvrdio da hrenovo ulje koristi pri lepri, melanodermi, leukodermi i bradavičastim izraslinama *(lat. Verrucosis)*. Ulje hrena također koristi oboljelim od stvrdnuća nerava i arterioskleroze, a može koristiti u liječenju urticariae, mrljica, gubitka guste sluzi i ono grije nerve. Ostale koristi od hrenovog ulja uključuju izbjeljivanje zuba i zaustavljanje njihovog zamagljivanja ili bezbojnosti, dok njegovo nanošenje u predjelu krsta koristi hladnom temperamentu bubrega i teškoći pri mokrenju.

Papirus *(ar. burdi)*

(Vidi: liječenje rana)

Patka, obična patka *(ar. batt)*

Anas

(Vidi: meso; II perad)

Peršun; konjski peršun; divlji celer *(ar. ḳarfas berri)*

Smyrnium olusatrum

(Vidi: planinski peršun)

Piletina *(ar. dudžadž)*

(Vidi: meso: II perad)

Piskavica; kozji rog; božja travica; svinda *(ar. hulba)*

Trigonella foenum-graecum

Preneseno je u sahih zbirci hadisa da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., posjetio ashaba Sa'da bin Ebi-Vekkasa, r.a., koji se razbolio za vrijeme boravka u Meki, pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Zovite liječnika da ga pregleda", i oni su pozvali Harisa bin Kaldaha[429], koji je dijagnosticirao njegovo stanje, pa je kazao: "Bit će u redu. Dajte mu supu od uvarenih hurmi i piskavice." Porodica je to uradila i Sa'd se brzo oporavio od bolesti.

Neki su liječnici (travari) rekli: "Kada bi ljudi znali vrijednost piskavice, plaćali bi njenu težinu zlatom." Premda je ova izreka izvještena u El-Vasili i neispravno pripisana Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., ipak, u vezi s navedenim ispravnim hadisom, ona još uvijek ima svoje vrijednosti.

Piskavica[430] je mahunasta biljka koja je vruća u drugom i suha u prvom stupnju. Pijenje uvarka od piskavicinog sjemena ublažuje grlobolju, čisti respiratorni trakt od nakupljene sluzi, ublažava kašljucanje, pomaže pri astmi, bronhitisu, tuberkulozi, teškom disanju i sipljivosti, i za ovakva bronhijalna stanja piskavica je ponekad korisna kada se jede s maslom i ušećerenim ekstraktom slatkog korijena *(lat. Glycyrrhiza glabra)*. Pijenje uvarka od piskavice također pomaže pri bolu, hemoroidima i služi kao blagi laksativ.

Piskavica također umanjuje bol uzrokovan veneričnim limfnim oteklinama *(lat. Lymphogranulomatosis[431])*, otklanja uznemirenost stomaka preko umanjivanja pobuđenih želučanih sokova u crijevima, oslobađa zadržanu menstruaciju i povećava seksualnu žudnju. Piskavica se ponekad koristi u kiselim klistirima i ako žena koristi toplu kupku u otopini kuhane piskavice, to oslobađa nefrekventan bol u pubičnoj regiji uzrokovan oticanjem materice. Pijenje rastvora piskavice pomiješane s pet drama ekstrakta iz panja biljke broć *(lat. Rubia tictoria)*[432] stimulira menstruacioni ciklus i povećava izlučivanje urina. Pranje kose otopinom kuhane piskavice je nabire i ponekad je kovrdža. Piskavica također liječi bubulljice i uvećane kožne šare (lišajeve). Topao oblog od piskavicinog brašna pomiješanog s ocatom i salitrom ili kalijum nitratom steže oticanje slezene. Nanošenje toplog obloga od ukuhanog piskavicinog brašna na bubuljice, čviljke ili otvrdle hladne rane umiruje ih i omekšava i rastvara ako je to moguće. Pijenje otopine od piskavice djeluje kao sredstvo za stezanje i zatvaranje, otklanja vjetrove i podmazuje crijeva. Uvarak je od piskavice također okrepljujući i djeluje kao sredstvo za jačanje srca.

[429]Živio u džahilijetu i islamu, putovao po Perziji i naučio njihovu medicinu, detaljnjije o njemu vidjeti u "El-Isabeh" od Hafiza.

[430]Piskavica: biljka koja sadrži 7% uljaste supstance, 30% bjelančevina, hranljivih proteina koji pomažu oticanju mlijeka iz prsa. Najviše poznata biljka iz ovog roda jeste piskavica.

[431]*Lymphogranulomatosis* je maligno oboljenje.

[432]Sok od podanka (rizoma) dajerovog broća.

Kuhanje piskavice s hurmama ili medom i smokvama, i njihovo jedenje na prazan stomak, ujutro, rastvara viskoznu sluz u prsima i stomaku i olakšava kašalj hripavac. Piskavica također otklanja zatvorenost i retenciju urina. Nanošenje masti od piskavice na zgnječene nokte liječi takve nokte. Mast od piskavicinog ulja pomiješana s voskom može izliječiti polomljene nokte. Ostale upotrebe piskavice uključuju liječenje vrućice, neuralgije, išijasa, oteknutih žlijezda, rana, tumora i emfizema. Zapravo, koristi piskavice su mnogostruke, a El-Kasim bin Abdurrahman prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Miješajte piskavicu u vašim lijekovima."

Pješčana jarebica *(ar. kabadž)*

Perdriz; Perdix

(Vidi: meso: II perad)

Planinski peršun *(ar. karfas el-džebel)*

Athamanta oreoselinum

(Vidi: celer)

Plavi (pori)luk *(ar. basal el-'ifrit)*

Allium ampeloprasum

(Vidi: divlji (pori)luk)

Plavi patlidžan *(ar. bazindžan)*

Solanum melongena

Postoji nekoliko vrsta plavog patlidžana. Najobičnije vrste ove višegodišnje biljke bijeli Solanum ovigerum (S) i dobro poznati crni ili plavi patlidžan, a oba su bogata organskim konstituentima tla *(lat. humus)* i oni generiraju zajedljivost krvi.

Crni je patlidžan vruć i može štetno utjecati na lijenost i hemoroide, začepljenja, rak i gubu (lepru) podjednako kao i na boju kože i povećati neugodan zadah iz usta. Njegovo kuhanje s mesom ispravlja ovakve posljedice. Bijela vrsta ne uzrokuje nijednu od navedenih posljedica i ona poboljšava svu hranu.

Pljusak

(Vidi: voda)

Poriluk *(ar. ḳurraz ma'aruf; ḳurraz rumi)*

Allium porrum

(Vidi: divlji poriluk)

Post ***(ar. savm)***

Post je najbolja odbrana od bolesti duše, srca, uma i tijela i njegove koristi ne mogu biti zanemarene. Dijetarni post postiže izvanrene rezultate u preventivnoj medicini i u omekšavanju i rastvaranju humoralnih izlučevina koje postaju začepljenja koja crijeva ne mogu apsorbirati ili kojih se tijelo lahko ne oslobađa. Dijetarni post pomaže kontroliranju intenzivne žudnje za hranom i štetnih substanci, a ovakva kontrola pomaže uravnoteživanju strasti za hranom.

Post je najbolji kad se vrši umjereno i u prekidima, a najbolji je kada je religiozno obavezan, a to je za vrijeme mjeseca ramazana. Tjelesna potreba za ovakvim periodičnim potpunim ustezanjem od hrane *(lat. Nestiterapia)* je najprirodnija i urođena. Nadalje, post pomaže prilagođavanju, umirivanju i čuvanju humoralne ravnoteže i mišićne jačine. Kad je riječ o njegovim podređenim stavkama, post unapređuje radost srca na ovom i budućem svijetu.

Post uzrokuje zaustavljanje bolesti, pomaže ljudima hladnog i vlažnog temperamenta i postiže izrazito impresivne rezultate u očuvanju zdravlja. Post spada u kategoriju spiritualne *(lat. Psihoterapija; gr. Psychichos; ar. advija ruhanijja)* i prirodne medicine *(lat. Naturopatija; ar. advija tabi'ijja)*.

Potpuni post *(lat. Limoterapija)* je jedan od najboljih tretmana za većinu bolesti koje se odnose na izrazito konzumiranje hrane, akutna gastrointestinalna začepljenja ili razna zakrečenja *(lat. Obstipacije)* i bolji je od neposrednog liječenja pomoću purgativa (Cf. upotreba prirodnih lijekova).

Kada se osoba koja posti pridržava prirodnih i duhovnih zahtjeva posta, njeno srce veseli se i umnogome se time okorištava, a njegov će post spriječiti prodor pokvarene, neprirodne, lahko kvarljive i neprovarljive hrane. Dakle, ovakvo privremeno sustezanje od hrane može odstraniti gastrointestinalna začepljenja i uravotežiti humoralnu neizjednačenost, ovo su smao od nekih koristi, sve u zavisnosti od kvaliteta i ispravnosti pojedinčevog posta (Cf. nametanje ustezanja).

Što se tiče duševnih koristi, post također štiti vjernika od zla, vodi njegovo srce ka izbjegavanju mogućih prijestupa, uravnotežava njegov um i pomaže mu da bolje sprovodi ostale vjerske obaveze, uključujući sprovođenje dobrovoljnih molitvi *(ar. nafila)* i učenje Kur'ana i imanje njegovog boljeg razumijevanja, među ostalim koristima noćnog ibadeta.

Allah Svemogući kaže: "*O vjernici! Propisuje vam se post, ḳao što je propisan onima prije vas da biste se grijeha ḳlonili.*" *(Kur'an, 2:183)* On također kaže: "*A bolje*

vam je, neka znate, da postite." (Kur'an, 2:184) Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Post je zaštitni štit"tj. post je čin pobožnosti, a pobožnost je najljepša odanost koja dovodi roba u blizinu njegovog Gospodara i okružuje ga Allahovom zaštitom.

Prema tome, post je dijeta od velikih koristi, a namijenjen je da donese srce i potpunu ovisnost pred Svemogućeg Allaha, čije djelo zadovoljava srce, dušu, tijelo i um, i uči ih ljubavi i pokornosti prema njihovom Gospodaru i Stvoritelju. O ostalim koristima posta govorili smo u ranijim poglavljima.

Potrk veliki, droplja velika *(ar. hubari)*

Otis

(Vidi: meso: II perad)

Pranje zuba *(ar. sivak)*

(Vidi: misvak)

Prepelice *(ar. summani; salva; sifrid)*

Cotrnix; Crex pratensis

(Vidi: meso: II perad)

Pročišćeni puter *(maslo; ar. samna; samn)*

Obrani puter (maslo) od kravljeg mlijeka vruć je i vlažan u prvom stupnju. Maslo se dobiva iz zagrijanog putera da bi se razdvojile mliječne strukture. On dodaje bogatu strukturu u kuhanju i ima okus koji se ne može postići ako je puter korišten umjesto njega.

Neki komentatori i hakimi objašnjavaju da je kravlje mlijeko najzdravije i da je njegov obrani puter lijek. Upotrebljavanje masla u (pri) kuhanju unapređuje blagi rad crijeva, podjednako kao što je i blagi sedativ, a djelimično pomaže smanjivanju povratnih otoka koji se razvijaju u nježnim i osjetljivim dijelovima tijela. Maslo je jače nego puter *(ar. zubd)* kao sredstvo za poboljšavanje vrenja i laksativ. Galen je spomenuo da je on koristio maslo u liječenju povratnih otoka uha *(lat. Otitis)* i čireva na vrhu nosa *(ar. arnaba)*.

Masiranje dječjih desni maslom ubrzava nicanje zuba kod djece. Miješanje masla s medom i gorkim bademom čisti bronhije i pluća, izbacuje guste i ljepljive želučane sokove i (pre)okreće neprijateljske posljedice želučane fermentacije. Međutim, intenzivno jedenje masla može štetiti stomaku, pogotovo onima koji boluju od neravnoteže sluzi kao jedne od četiri tjelesne izlučevine.

Pijenje masla načinjenog od kravljeg ili kozijeg mlijeka pomiješanog s medom djeluje kao antidot za otrov koji je progutan, i pomaže protiv otrovnih zmijskih ujeda i škorpionovih uboda.

Navedeno je u knjizi od Ibn el-Sinnija da je Alija, r.a., rekao: "Ljudi ne mogu naći bolji lijek nego onaj od masla." (Također vidi: puter; ulje)

Pseudošafran *(ar. kinbil; vers)*

Mallotus

Pseudošafran je prašak koji se dobiva iz olupine sjemenki mahuna Mallotusa i koristi se kao baza za narančasto-crvenu boju.

Abdullah bin Omer, r.a., prenio je da Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio nošenje odjeće ofarbane mallotusovim[433] praškom, pravim šafranom ili pseudošafranom za vrijeme hadža.

Zeid bin Erkam je prenio da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., propisao maslinovo ulje i pseudošafran za liječenje pleuritisa, a ponekad je propisao indijsku alou umjesto toga.[434] Ummu Seleme je prenijela da su žene koje su imale menstruaciju ponekad uobičavale nanositi uvarak chloasmu (patološko stanje u kom svijetlosmeđe tačkice prekriju kožu)[435] *(lat. Cyasma; ar. kalaf)*[436].

Prašak od mallotusa ili pseudošafrana je vruć i suh u drugom stupnju, a najbolja vrsta raste u Jemenu. Najboljeg kvaliteta je crvenkasto-smeđi, a koristi se kao topli oblog u slučajevima chloasme, svraba, herpetičnih upala i naprslina, a također se koristi kao sredstvo protiv crijevnih parazita da izbaci van crijevne crve i parazite. Njeno upotrebljavanje kao boje proizvodi jak kaustični efekat i ona može biti upotrebljavana kao piće u liječenju nedostataka pigmenta *(lat. Leukoderma, Poliosis)*.

Kao piće, napitak načinjen od jednog drama dovoljan je za obične slučajeve, a koristi praška mallotusa slične su onima od indijske aloje.

Nošenje odjeće obojene mallotusovim praškom povećava tjelesnu proizvodnju sperme. (Također vidi šafran; *ar. z'afaranelanoderma* ili melasma karakterizirana učestalošću intenzivno smeđih mrljica nejednakog oblika i veličine na koži lica i drugdje; ovakve pigmentirane mrlje nazivaju se također maskom trudnoće i najčešće su vezane s trudnoćom, menopauzom i upotrebom oralnih kontraceptiva).

---

[433]*Mallotus philippinensis* iz porodice mlječika.

[434]Tirmizi, 2079; daif.

[435]Ahmed, 6/300; Ebu-Davud, 311; Tirmizi, 139; Hakim, 1/175; Bejheki, 1/341; Darekutni, na str.: 82.

[436]Kožno stanje neobojenosti lica i prsa nakon poroda, *Chloasma*: *ar. chloazo*= postati zelen; Melanoderma ili melasma karakterizirana učestalošću intenzivno smeđih mrljica nejednakog oblika i veličine na koži lica.

Ptica dženneta *(ar. mevz el-jaban)*

Banana; *mevz el-dženneh*

Musaceae; Musa

(Vidi: banana)

Puder

(Vidi: antimon)

Pupoljak *(ar. tal'a; dabba)*

Palmino voće

Allah Svemogući govori u Kur'anu o nekim jasnim znakovima čuda Njegovih stvorenja i nagradi koju je On sačuvao za vjernike u Džennetu, govoreći: "*...i visoke palme u kojih su zameci nagomilani jedni iznad drugih", (Kur'an, 50:10) "...u usjevima i među palmama s plodovima zrelim." (Kur'an, 26:148)*

Kur'anski termin koji se koristi u oba ova ajeta je *tala*' (adj.) ili pupoljak koji je proizvod palminog drveta ili njegovog cvata, koji je početak cvjetanja, a koji izgleda poput grupe cvjetova na običnoj peteljci namještenih kao umanjeni grozd. Ovakvi grozdovi su jezgrovite bodlje lagahno ubodenih cvjetova, poredanih u tulove (vjenčiću sličan list kojim je opkoljen cvat) pobodene neposredno na glavnu stabljiku. *Tala*' na arapskom bi također mogao označavati polen *(ar. suvah)*. U tom pogledu, izraz u navedenom ajetu mogao bi se također odnositi na čudo oprašivanja *(ar. ta'bir)*.[437]

U vezi s ovom temom, Talha bin Ubejdullah, r.a., je prenio da je jednom išao sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., kada su njih dvojica ugledali neke ljude kako oprašuju palme. On je upitao: "Šta rade ovi ljudi?" Talha je odgovorio: "Oni stavljaju muške cvatove među one ženske zbog oprašivanja." Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je potom: "Ne mislim da je ovo najbolji postupak."[438] Ljudi su čuli primjedbu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i odmah su prestali s oprašivanjem. Te godine palme nisu rodile. Kada je ta vijest došla do Allahovog Poslanika, s.a.v.s., s obzirom na ljudsko neodobravanje, on je rekao: "Ja sam samo čovjek. Ono što sam rekao bilo je

[437]Palme su obično bespolne jer nose i muške i ženske unispolne cvjetove na istom drvetu. Neki su primjerci bipolni, s odvojenim muškim i ženskim stablima ili poligamni unispolnim i bispolnim cvjetovima na istom stablu. Rađanje drveta dešava se nakon otprilike pet godina. Slobodno razgranati muški i ženski cvatovi rastu iz krunica različitih stabala, a oprašivanje se vrši stavljanjem nekoliko muških cvatova među one ženske (stavljanjem prašnika pored tučka).

[438]Obrati pažnju na vjerovjesništvo: kako sad postoje mašine koje unose polen u tučak i proizvode bolje rezultate, s manje penjanja na drveće.

pretpostavka, a ponekad pretpostavka može omašiti ili još pridonijeti. Drugo je kada vam kažem 'Allah Svemogući kaže,' jer ja ne smišljam ništa o Allahu."[439]

Pupoljci palme koriste u prilagođavanju pokvarene sperme i povećavaju seksualnu žudnju. Također je rečeno da ako žena ubaci nešto njenog polena u svoju vaginu prije spolnog općenja, to će olakšati začeće.

Plodovi su palme hladni i suhi u drugom stupnju. Oni jačaju stomak i djeluju kao isušivač koji isušuje pretjeranu vlažnost u stomaku i umiruju vlaknastu krv, premda je oni zgrušavaju i mogu uzrokovati mlitavost stomaka i slabu probavu. Ljudi tople ćudi ne podnose pupoljke u njihovoj ishrani, dok oni što čeesto dodaju voće svojoj hrani također zahtijevaju jedenje male količine grubo samljevenih žitarica pomiješanih s toplim začinima radi njihovog ublažavanja.

Pupoljci uravnotežavaju tjelesne izlučevine, jačaju crijeva, a njihove su koristi slične onima od palmine moždine *(ar. džummar)*, oplođenih nedozrelih hurmi *(ar. balah)* i neoprašenih ili nedoplođenih ženskih hurmi *(ar. busur)*.

Pretjerano jedenje plodova palme može oštetiti stomak i bronhije, a ponekad može uzrokovati bol u stomaku. Ipak, ovakva ishrana može se uravnotežiti jedenjem masla s njima, među ostalim hranljivim sastojcima o kojima smo ranije govorili.

Puter *(ar. zubd)*

Ibn-Busr el-Sulemijini, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., posjetio njihov dom, a oni su mu ponudili maslo i hurme za koje su znali da on voli.[440]

Maslac je vruć i vlažan u prvom stupnju. On ima brojne koristi, a djeluje kao esencija i otapalo, ubrzava dozrijevanje oteklina i pomaže u liječenju većine vrsta povratnih oteklina, uključujući one od smole *(lat. Calcoid)*, u blizini mokraćnog mjehura, uha i pomažu kod većine oteklina koje pogađaju žene i tinejdžere.

Lizanje masla pomaže kontroliranju iskašljavanja krvavih ispljuvaka iz pluća. Maslac je generalno sredstvo za umekšivanje, sredstvo za ublažavanje boli i laksativ ili blagi laksativ, i koristan je pri zatvoru, ojačavanju, povratnim stvrdnućima od abnormalnih izraslina fibroznog tkiva ili tumoroznih stvrdnuća *(lat. Sclerom)* uzrokovanih neravnotežom crne žuči i sluzi.

Utrljavanje masla na korjenove dječjih zuba olakšava njihov rast. Maslac također koristi pri suhom kašlju koji je uzrokovan hladnim simptomima i suhim vazduhom i pomaže liječenje kožnih infekcija koje se vide na dječjim licima kao žuti, okorjeli i inficirani "mladeži", također poznati pod nazivom impuls. Maslac slabi apetit i to se

[439]Muslim, 2361.

[440]Ebu-Davud, 3837; IbnMadždže, 3334; sened je sahih.

može izbjeći jedenjem meda i hurmi s njim, a ovo pogotovo koristi pri pokvarenom apetitu trudnice. Prema tome, Allahov Poslanik, s.a.v.s., uravnotežavao je maslo s medom i hurmama, kao što je i preneseno u gore navedenom predanju. (Također vidi: pročišćeno maslo)

Puzavice *(ar. kar'a)*

(Vidi: tikva)

Raktificirana so *(ar. milh)*

(Vidi: so)

Repa *(ar. silk)*

Blitva; egipatska repa; ćukundruk

Beta vulgaris; Beta cicla; Beta vulgaris folliosa

Ummu el-Munzir bint Kajs el-Ensarijj rekla je: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., ušao je u moj šator sa Alijom, r.a., koji se oporavljao od bolesti. Imali smo obližnje palmino stablo s grozdovima hurmi koje su visile s njeg. Allahov Poslanik, s.a.v.s., ustao je i jeo s njega, a Alija, r.a., ga je slijedio. Allahov Poslanik, s.a.v.s., obratio se Aliji, r.a., govoreći: 'Blago, blago, još uvijek se oporavljaš.' Alija, r.a., prestao je jesti. Odmah sam otišla i pripremila mu zdjelu repa kuhanih sa ječmom. Allahov Poslanik, s.a.v.s., obratio se potom Aliji, r.a., govoreći: 'Jedi ovu hranu. Ona je prikladnija za tvoje trenutačno stanje.'"[441]

Repa je vruća i suha u prvom stupnju, a neki kažu da su obje ove repe vruće i suhe, pored toga što su blagi laksativ i što nose hladnoću koja utječe na razgradnju, opušta krvne sudove i poboljšava rad crijeva. Crna vrsta repe djeluje kao konstriktor. Nanošenje njene vode na kosu pomaže u liječenju gubitka kose *(lat. Alopecia)* i odstrtnjauje uši. Nanošenje njene vode na kosu pomaže u liječenju šarenila kože lica i prsa i umanjuje uvećane kožne mrlje (lišajeve) i pomaže liječenju bradavica *(lat. Ecphyma)*.

Nanošenje mehlema od samljevenog lišća repe pomiješanog s medom koristi u liječenju upale kožnih bubuljica kao što je to u slučaju zarazne superficijalne pyoderme.

Dodavanje repe ishrani otvara začepljenja jetre i slezene. Crna repa odstranjuje grčenje stomaka i umanjuje stomačne opekline kada se jede sa lećom. Kada se bijela repa kuha s lećom, oni također djeluju kao purgativ, dok uzimanje klistira s njenom vodom djeluje kao jak purgativ.

[441] Hadis je prethodno spominjan, Tirmizi je za njega rekao da je hasen garib.

Repe su također korisne u liječenju bola u stomaku i žuči kada se pomiješa sa običnim začinima. Kada se zajedno kuhaju stabljike i lišće repe sa ječmom, oni osiguravaju najbolju njegu za osjetljivi stomak i štite probavne sokove od kvarenja. Ipak, kada se jedu same, repe osiguravaju ograničene hranljive vrijednosti i uzrokuju kvarenje želučanih sokova. Pretjerano jedenje repe uzrokuje zatvor i napuhanost, i to može prouzrokovati nedostatak insulina (tj. diabetes) i viruse u krvi *(lat. Viremia, ar. hark el-damm)*. Ipak, ocat i gorušica u obroku uravnotežavaju ovakve posljedice. (Također vidi: nametanje ustezanja od hrane)

Riba *(ar. semek)*

Ulješura

Abdullah bin Omer, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Postoje dvije vrste lešina[442] (mrtvih stvorenja) čije nam je meso dopušteno kao hrana i postoje dvije vrste krvi (krvnih organa) koje nam je dopušteno jesti: riba i skakavci, jetra i slezena."[443] Inače, strvina ili pokvareno meso divljih životinja ili ono od mrtvih ptica jesu zabranjeni muslimanima kao hrana.

Postoje mnoge vrste i rodovi riba, a najbolje su one srednje veličine. Prilikom biranja ribe za hranu pojedinac mora naći one odgovarajućeg okusa, svježeg mirisa, mehke kože, blagoga mesa a ne tvrdog i suhog, i one koje se hrane biljkama, a ne blatom. Najbolja od ovih vrsta nalazi se u svježoj vodi. One žive u stjenovitim i pjeskovitim prebivalištima, u brzim rijekama, a ne u stajaćoj vodi, i njihova voda je čista, a ne zagađena ili tamna. One žive u svježoj i hladnoj vodi a ne u uzburkanoj, toploj i vrućoj vodi, i njihov okoliš je dobro izložen suncu i vjetru.

Okeanske su ribe obilne, ukusne i ugodne. Neke od vrsta blagog mesa jesu hladne i vlažne, pa su teške za probavu i izazivaju prodor sluzi. Neke ribe što žive u svježim vodama, uključujući rijeke i jezera, uravnotežavaju tople tjelesne izlučevine, poboljšavaju plodnost i mliječnost i povećavaju proizvodnju sperme.

S druge strane, najbolje od usoljenih riba jesu one od ranog perioda soljenja. One su vruće i suhe, a što je njihovo soljenje starije to je njihov temperament topliji i suhlji. Među njihovom vrstom jeste i som *(latL. Sirulus glanis; ar. džarijj)*, vrsta ribe koja je obilna u istočnjačkim rijekama kao što su Eufrat, Dunav i Volga. Jevreji ne jedu ovu vrstu. Svježi je som blagog mesa i utječe na rad crijeva, a djeluje kao blagi laksativ, dok jedenje usoljenog i starog mesa od soma čisti bronhije, pomaže grlu i čisti glas.

[442] Tj. koje ne zahtijevaju klanje; *ar. zahiba.*

[443] Ahmed, 5723; Ibn-Madždže, 3218; Šafija, 2/425; Darekutni, str. 539 i 540; sened je daif; Bejheki ga biljaži sa sahih senedom ali kao govor Ibn-Omera, r.a.

Nanošenje usitnjenog usoljenog soma (pudera) na kožu pomaže izbacivanju vodenastih fluida i ostataka iz potkožnog tkiva, jer on ima ovakvu osobinu usisavanja. Miješanje navedenog pudera u hranu izbacuje jaja crva *(lat. Trichocephalus)* iz digestivnog trakta. Sjedenje u zdjeli napunjenoj uvarkom od somovog brašna pomaže oboljelim od čira stomaka u ranim fazama njihove bolesti i pomaže u izbacivanju štetnih supstanci bolesti na površinu tijela. Primjenjivanje klistira (sredstva za ispiranje crijeva) od navedenog uvarka liječi išijas.

Najbolji dio ribe je smješten u njenom stražnjem dijelu, dok oboje: i meso i nakupina masnoće i mehka riba povećavaju seksualnu žudnju i proizvodnju sperme.

Džabir bin Abdullah, r.a., rekao je: "Allahov Poslanik, s.a.v.s., poslao nas je jednom u izviđački pohod, a bilo nas je tri stotine konjanika a naš vođa *(ar. emir)* je bio Ebu-Ubejda el-Džerrah, r.a. Vremenom smo došli do obale mora, a osjećali smo izrazitu glad sve dok nismo bili prisiljeni da jedemo opalo suho lišće koje smo nalazili na putu. Odjednom, Allahovim dopuštenjem, more nam je dobacilo veliku mrtvu uliješuru[444] *(ar. 'anbar)*. Jeli smo njeno meso dvije sedmice a njenu smo mast koristili kao začin sve dok se naša tijela nisu oporavila. Ebu-Ubejde je mjerio uliješurina (kitova) rebra tako što je dopustio jednom od ashaba da jaše na njegovom konju i prođe tako ispod njih."[445]

Riža *(ar. aruz)*

Oryza sativa

Riža je škrobno[446] zrno trave koja raste u toplim predjelima. Smeđa je riža drugačija od bijele riže u strukturi nakon kuhanja i one su različite u hranljivoj vrijednosti[447] i okusu.

Riža je najnjegujuća zrnata hrana nakon brašna i ima izvrsnu ćud. Riža blago obrubljuje crijeva i oblaže i jača stomak. Neki liječnici tvrde da je riža najhranljivija, pogotovo kada je kuhana s kravljim mlijekom, kada ona postaje manje zatvarajuća, a jedenje riže sa šećerom otklanja otekline. Redovno jedenje riže unapređuje zdravlje, povećava plodnost i pomaže tijelu da proizvodi više sperme.

Postoji hadis u kome se kaže: "Uglednik vaše hrane jeste meso, a riža dolazi nakon njega." Ovdje se mora istaći da postoje dva apokrifna hadisa u pogledu riže koja su pogrešno pripisana Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., a oni glase: "Kada bi riža bila čovjek, on bi bio strpljiv", i drugi: "Riža ima izliječujuće moći i ne nosi (u sebi) bolest."

[444] Tj. koje ne zahtijevaju klanje; *ar. zahiba.*

[445] Buharija, 9/531; Muslim, 1935.

[446] Riža sadrži priblližno 85% škroba; 2% azota; 1% masnih substanci i 12% vode.

[447] Riža je bogata vitaminom E i većinom B vitamina, proteinima, kalcijem, fosforom, vlaknima i željezom.

Sir *(ar. džubna)*

Abdullah bin Omer, r.a., izvijestio je da kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio na Tebuku, neko mu je ponudio sir. Allahov Poslanik, s.a.v.s., zatražio je potom nož, proučio Allahovo ime na sir, razrezao ga a potom jeo.[448]

Ashabi su također jeli sir za vrijeme njihovog boravka u Siriji i Iraku.

Neposoljeni i blagi sir djeluje kao blagi purgativ. Odličan je za stomak i lahak za probavu, dok uopće sir deblja. Posoljeni sir pruža manje hranljivih sastojaka nego onaj neposoljeni. Nadalje, posoljeni sir je loš za stomak i može štetiti crijevima. Stari sir i isprženi (rupičasti) sir može unaprijediti stomačne grčeve, dok oni također koriste čirevima crijeva i pomažu u stabiliziranju pražnjenja crijeva za oboljele od dijareje.

U svome "Sahihu" imam Tirmizi je izvijestio da je Ummu Seleme rekla: "Jednom sam ponudila Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., nešto prženog sira i on ga je jeo. Potom je otišao klanjati bez obnavljanja abdesta." (preneseno u El-Šemailu)

Sir je hladan i vlažan, a prepečeni ili prženi sir je zdraviji nego hladan sir, jer vatra uravnotežava sir i donosi mu ukus i aromu.

Stari posoljeni sir vruć je i suh, a prženje ga omekšava, i vatra poništava njegovu oporost. Visoki procenat soli u siru uzrokuje gubitak težine, iscrpljenost i može vjerovatno uzrokovati kamenac u žuči, cistični kamenac *(lat. Cystolith)* i kamence bubrega *(lat. Nephrolith)*. Sir s visokom količinom soli u sebi loš je za stomak, čak i kada se jede zajedno s blagim začinima da bi se uravnotežila njegova prijatnost i jetkoća, zapravo, ovo će načiniti posoljeni sir još gorim za stomak zato što će ovakvi začini olakšati i ubrzati njegov prolazak kroz probavni sistem.

Skakavac *(ar. džerad)*

(Vidi: meso: II perad, ptice)

Slatki bosiljak *(ar. rejhan; habaka)*

Ocimum basilicum

Slatki bosiljak *(ar. rejhan)* spomenut je u Kur'anu kao sinonim za ugodnost, život, olakšanje, radost, veselje i počastvovanost. Svemogući Allah govori o onim uspješnim, i to: *"I ako bude jedan od onih koji su Allahu bliski-udobnost i opskrba lijepa i dženetske blagodati njemu!" (Kur'an, 56:88-89)* On također kaže: *"A Zemlju je za stvorenja razastro, na njoj ima voća i palmi s plodom u čaškama i žita s lišćem i miomirisna cvijeća." (Kur'an, 55:10-12)*

[448] Ebu-Davud, 3819; sened je hasen.

Muslim i Buhari su u svojim sahih zbirkama hadisa naveli hadis u kom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kome se ponudi slatki bosiljak kao poklon, neka ga ne odbija, jer lahak je za nositi i ima ugodnu aromu."[449]

Usame, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ima li iko među vama koji je spreman zavrnuti svoje rukave i ukrcati se u Džennet? Kunem se Gospodarom ka'abe da u Džennetu nema opasnosti. On je svjetlucava blještavost i blještavo svjetlo, vrt blaženstva sa svježim i ugodnim aromama *(ar. rejhan)* slatkih biljaka koje se njišu na blagom povjetarcu, veličanstvena palača i nudi neprestano tekuće rijeke, zrelo voće, hvale vrijedne lijepe žene, povoljne haljine i vječito prebivalište u najsavršenijem i miroljubivom staništu opskrbljenim voćem, zelenilom, svilenim šalovima, i blagoslovljenom srećom, uzvišenim dvorem i divanim životom." Ljudi su odgovorili: "Zaista, o Allahov Poslaniče, s.a.v.s., spremni smo da se borimo za to." On je dodao: 'Recite: Ako Allah da,"' i ljudi su ponovili za njim: "Ako Allah da."[450]

Biljka rejhan uključuje bilo koju biljku iz reda *cimum*, miomirisne biljke iz porodice metvica, slatke miomirisne biljke. Bosiljak literalno znači kraljevska biljka (*Basileus*: kralj). U sjevernoj Africi oni nazivaju biljku mirtu rejhan, a iz nje dobivaju esencijalno mirisno ulje po imenu mirtol (Cf. mirta). Stanovnici Arabije također nazivaju mirtu imenom rejhan, dok stanovnici Iraka i Sirije pripisuju ime rejhan svetoj biljci bosiljku, također poznatoj kao monaški bosiljak *(lat. Ocimum filamentosum)*.

Što se tiče biljke mirte, ona je hladna u prvom stupnju a suha u drugom. Mirta obuhvata oprečne posljedice. Ona posjeduje jaku zemljanu ćud koja je hladna,a ipak ostvaruje istančanu vrućinu. Mirta ubrzava suhoću ili isušujuća stanja, a može se koristiti kako u vanjskoj tako i u unutarnjoj upotrebi. Mirta se koristi kao alaun (sredstsvo za zaustavljanje krvarenja) i kao jako sredstvo za probavu radi zaustavljanja kratkih proliva, a pogotovo žučljivog proliva koji je posljedica lošeg temperamenta slezene kada je ona pogođena pretjeranom vlažnošću. Mirta također pomaže izbacivanje uzdižućih i vlažnih isparina, stimuliše srce, odstranjuje depresiju i sprečava zarazu kada je se već javila. Sjedenje na uvarku od mirte otklanja ispadanje rectuma ili njegovo iklizanje s mjesta i, u tu svrhu, ona otklanja ispadanje uterusa (materice) *(lat. Prolasus uteri; Prolasus ani)*. Sjedenje na ovakvom uvarku također pomaže ublažavanju povratne upale mokraćnog mjehura, koristi zadnjici i materici, i pomaže liječenju mlitavosti zglobova.

Umakanje samljevenog svježeg lišća mirte u ocat i potom nanošenje te smjese na glavu zaustavlja krvarenje iz nosa. Mrvljenje osušenog mirtinog lišća, a nakon toga umjereno posipanje praška na gnojne rane, ubrzava njihovo isušivanje. Nanošenje mehlema koji sadrži mirtin prašak ili povezivanje uda s istim pomlađuje hlabava tkiva i

[449]Muslim.

[450]Ibn-Madždže, 4332; Ibn-Hibban, u senedu je jedan prenosilac koga samo Ibn-Hibban drži potpuno vjerodostojnim, ostali ne.

oslabljene mišiće. Povezivanje inficiranih noktiju i korijena nokta, obično znano kao "zanoktica" *(ar. dahiss)* plasterom od mirte ubrzava njihovo liječenje. Posipanje čireva, prišteva ili gnojnih rana na nogama i rukama mirtinim praškom također koristi u njihovom liječenju. Masiranje tijela praškom od mirte zaustavlja pretjerano znojenje, isušuje pretjeranu preostalu (rezidualnu) tjelesnu vlažnost i odstranjuje kužan ili smrdljiv vonj ispod pazuha i uopće pokvaren miris tijela.

Posipanje vode od mirtinog lišća na prelomljene kosti ili lagahno trljanje tog područja mehlemom od mirte, nakon njihovog namještanja, pomaže ubrzavanju njihovog srastanja i liječenja. Pranje kose vodom mirte odstranjuje kraste, svrbež i ljuštenje kože popraćeno sa peruti. Mirta isušuje gnojne rane i čireve, zaustavlja iznenadni gubitak kose, i unapređuje njeno zdravlje i potamnjuje je.

Nanošenje masti od mirtinog praška pomiješanog sa malo vode, maslinovim uljem i pastom od damaške ruže koristi u liječenju gnojnih rana, ekcema, akutnih upala kože, crvenila kože popraćenog s groznicom *(lat. Erysipela)*, svrbljenja, bubuljica *(lat. Cnidosis)* i hemoroida.

Mirtino sjeme koristi u liječenju povratnih ispljuvavanja i iskašljavanja krvi uzrokovanih krvarenjem u plućima ili bronhijama *(Pat. Hemoptysis)*. Pijenje uvarka od mirtinog sjemena oblaže stomak i ne uzrokuje štetu plućima ili bronhijama zbog svoje providnosti. Ovakvo piće pogotovo koristi radu crijeva i umanjuje kašljanje. Mirta se smatra diuretikom (sredstvom za izmokravanje) i pomaže kod pečenja pri mokrenju. Mirta se također koristi u liječenju paukovog ujeda *(lat. Tarantula)*[451] i škorpionovog *(lat. Euscorpius flavicaudus)* uboda, dok upotrebljavanje njene stabljike kao sredstva za čišćenje šteti zubima i desnima.

Udisanje perzijskog rejhana ili divljeg bosiljka, znanog u arapskom kao *habaķ*, koji je drugi naziv za mirtu ili rejhan, koristi u liječenju mnogobrojnih glavobolja i hladi i vlaži ranice očiju pukom izloženošću njoj. Konačno, mirta općenito obuhvata sva četiri vruća, hladna, suha i vlažna temperamenta. Ona potiče san, koristi pri opekotinama, a plaster od mirte jača organe, uključujući srce, i koristi u liječenju bolesti koje su uzrokovane neravnotežom crne žuči.

Slatki mažuran; divlji mažuran *(ar. marzandžuš; mardaķuš)*

Origanum onites; Majorana hortensis; Majorana

Slatki je mažuran vruć i suh u drugom stupnju. Mirisanje ove biljke otklanja glavobolju uzrokovanu prehladom i ostale vrste glavobolje uzrokovane neravnotežom sluzi i crne žuči.

Slatki je mažuran višegodišnji podgrm *(lat. Ori-majorana hortensis)* iz porodice metvica, a uzgaja se zbog njegovog miomirisnog lišća koje se koristi kao začin zbog

[451] *Lat. Tarantula*: bilo koji od nekoliko velikih kosmatih pauka iz porodice *Theraphosidea*.

njegovog aromatičnog mirisa, podjednako kao i zbog različitih medicinskih tretmana. Slatki i divlji mažuran koriste se u liječenju loše probave hrane, mučnine, simptoma prehlade i bola u stomaku. Oni također pomažu u liječenju reume, a razgrađuju katar (upalu sluzne opne i otvaraju začepljenja mozga).

Mažuran također umanjuje bol menstrualnih grčeva, podstiče menstrualni ciklus i pomaže začeće i plodnost. Topli oblog od usitnjenog mažuranovog lišća otklanja oticanje i crvenilo unutarnjih slojeva oka.

Mast od mažurana pomiješanog s ocatom također se može koristiti u liječenju škorpionovog uboda. Ona također otklanja bol u leđima, bol u koljenu i izvrsna je za odstranjivanje iscrpljenosti i gubitka snage.

Ovisnost o mirisanju mažuranovog lišća, između ostalog, može uzrokovati suhoću očiju. Ušmrkivanje mažuranovog praška pomiješanog s uljem od gorkog badema pomaže šmrcanju i otvaranju nosnica. Mirisanje mažurana također pomaže odstranjivanju gasova iz stomaka, povećava moć mirisanja i umanjuje bol trifacijalne neuralgije.

Slezena *(ar. tahl)*

(Vidi: meso)

Smokva *(ar. tin)*

Ficus carica

Smokve nisu uobičajeno voće Hidžaza ili Medine (Arabljanskog poluotoka) jer njihovo je tlo nepodudarno s onim koje je prikladno za smokvino drvo, pa stoga, ne postoje hadisi koji se odnose na smokve. Allah Svemogući spominje ih u Kur'anu da označi njihove istančane koristi među voćem.

Smokve su tople, a postoje različita stanovišta u pogledu njihove vlažnosti i suhoće. Ipak, postoji nekoliko vrsta smokava, a najbolja je smokva ona od bijele[452] vrste i one moraju sazrjeti i oljuštiti se prije jedenja. Jedenje svježih smokava sprečava razvoj toksičnosti urina, pomaže izbacivanju urinarnih naslaga (sedimenata) i rastvara pjeskovite sedimente koji se mogu razviti u bubrežne kamence. Smokve pružaju najveću njegu od svog voća, a svježe su smokve zdravije i cjelokupnije od onih osušenih. Jedenje smokava liječi hrapavost glasa, koristi plućima i dušniku, podmlađuje jetru i slezenu, pročišćava sluz kao tjelesnu izlučevinu u stomaku i, a smokva je nadmoćna namirnica za cjelokupno tijelo. Ipak, intenzivno jedenje smokava podstiče ušljivost. Smokve također djeluju kao laksativ, diuretik, i otvaraju začepljenja i gase žeđ uzrokovanu slanom sluzi.

[452] Smokve sadrže 50-58% saharoze, 5% proteina, 1% lojnog materijala, 5% celuloze, 2-3% povrćnih zemnih ostataka, 8% škroba i 17-24% vode.

Preneseno je da je Ebi-Derda' jednom ponudio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., tanjir svježih smokava, a koji je, okrećući se, pozvao sve prisutne da jedu, govoreći: "Kada bih spominjao da je neko voće koje se spušta iz Dženneta, rekao bih da je to ovo voće, jer Džennetsko voće nema košpice." Potom je dodao: "Jedite ovo voće jer ono sprečava hemoroide, liječi dlakavost i pomaže pri podagri *(lat. Arthrolithiasis)*."[453]

Osušene su smokve dobra hrana za tijelo. One koriste nervima, otvaraju probavni trakt i najbolje ih je jesti s orasima i bademima. Galen je dodao da jedenje osušenih smokava zajedno s orasima i divljom rutom *(lat. Ruta graveolens)* može otkloniti trovanje hranom. Osušene smokve također pomažu pri hroničnom kašlju, slažu se s jetrom i slezenom, a njihovo jedenje sa orasima i bademima ujutro na prazan stomak također je najkorisnije. Ipak, njihovo jedenje s grubim obrocima je nezdravo. Najbliže voće smokvi u pogledu gore navedenih koristi, jeste bijeli dud, međutim on ima manju hranljivu vrijednost i može biti štetan za stomak.

Snijeg *(ar. taldž)*

Jedenje snijega ili leda šteti stomaku, jetri, nervima i zubima, i uzrokuje žeđ zbog toga što sakuplja tjelesnu vrućinu. Vanjsko nanošenje snijega ili leda umanjuje oticanje, olakšava bol i umanjuje podražaj uzrokovan ranom, nagnječenjem ili ubodom, i privremeno anestetizira zubobolju kada je ova popraćena vrućicom. Vanjsko nanošenje također privremeno stabilizira posjekotine, sve dok se one ne liječe pravilno. Produžena izloženost snijegu ili hladnoći može uzrokovati promrzline.

Preneseno je u hadisima daje Allahov Poslanik, s.a.v.s., molio: "Gospodaru, operi me od mojih grijeha vodom, snijegom i gradom."[454] U ovom hadisu nalazi se najveća mudrost i razumijevanje i on upućuje na to da se bolest mora liječiti njenim antidotom (protuotrovom). Ovo je zbog toga što grijeh potiče vatrenu reakciju, a pošto užarenost potiče vatru, stoga će voda, snijeg i grad ugasiti užarenost i zamrznuti njegovu ranljivost, podražljivost i narav, od kojih su sve one bolesti. Zbog ovog razloga mi ne možemo reći da je obična voda bolja od hladne vode u uklanjanju nevolja, jer hladna voda može svakako pomoći obnavljanju tjelesne energije i pojačavanju njene jakosti i snage. Nadalje, i snijeg i grad osiguravaju ovakve obnavljajuće posljedice. (Također vidi: Voda)

So *(ar. milh)*

Kuhinjska so

Sodium chlorid

[453]O vjerodostojnosti ovog hadisa ima više mišljenja.

[454]Muslim, 598.

Enes, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "So je jedan od vaših najboljih začina."[455]

Riječ "sejjid" ovdje znači stabilizator, arhitekt ili vodeća supstanca i jedini koji igra nadmoćnu ulogu u odnosu na druge. Ovo je ono što riječ "*sejjid*" ovdje podrazumijeva i, u tom pogledu, hrana je određena solju, a većina hrane nije uravnotežena ako ne sadržava so.

U drugom hadisu Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Vjerovatno, doći će dan kada ćete vi (vjernici) biti među ljudima poput soli u hrani, a ništa ne uravnotežava hranu bolje od soli."[456]

Abdullah bin Omer, r.a., rekao je: "Svemogući Allah je spustio četiri blagoslova sa nebesa: željezo, vatru, vodu i so." (Preneseno u Tefsiru El-Bugavija)

So je neophodna u održavanju procesa življenja.[457] So je osnovni hranljivi sastojak, a koristi se u začinjavanju hrane i kao konzervans. So nadopunjuje unos joda u ishrani i stoga sprečava gušavost (*uvećanje žlijezde. Thyreoideae*).[458] Osobine soli nadvladavaju osobine drugih tvari što se miješaju s njom i one ih dokidaju. Ovo uključuje zlato i srebro i zbog toga se fosfat koristi u njihovom poliranju (izglačavanju).

So pomaže pražnjenje, razgradnju krute hrane, prebačaj hranljivih sastojaka, isušivanje guste vlažnosti, jačanje strukture, očuvanje tijela i pomaže u sprečavanju pokvarenosti i otrovnosti određenih tvari.

So pomaže u sprečavanju krasti i čireva i kontrolira osip kože. Upravljanje sparivanjem soli i kumina pomaže odstranjivanju izraslih pretjeranih kožnih packi na očnom kapku, a kamena je so jača za ovu svrhu. So također pomaže kontroliranju širenja zloćudnih čiravosti i ona olakšava pogrešnu apsorpciju u probavnom traktu koja se može razviti u njegovu upalu.

Pretjerano uzimanje soli može uzrokovati nakupljanje i zadržavanje (retenciju) tečnosti *(lat. Edem)* i može pridonijeti hipertenziji koja je cirkulatorni poremećaj. Masiranje stomaka onoga koji boluje od nadimanja abdomena rastvorom soli ili toplim oblozima od ovakvog rastvora pomaže odstranjivanju pretjerane tečnosti u ćelijama i tkivima.

Kamena je so također glavni izvor sode i hlora. Ispiranje usta rastvorom soli sprečava kvarenje zuba, jača desni, liječi ranice u ustima, umanjuje upale usta, pored ostalih brojnih koristi. Blagi nedostatak soli može uzrokovati zamor, slabost i smanjeni opseg pažnje. Veći nedostatak soli može dovesti do napada, kome ili čak smrti. (Vidi: meso: II perad).

[455] Ibn-Madždže, 3315; hadis je metruk.

[456] Hejsemi, 10/18; također ga prenose Taberani i Bezzar, sened kod Taberanija je hasen.

[457] So je neophodna za reakcije prenosa energije. Soda kao sastojak soli djeluje u reguliranju osmotskog pritiska u tijelu i također sprečava pretjerani gubitak vode. Soda i hlor kao sastojci također imaju glavnu ulogu u prenošenju impulsa u nerve, a biološki govoreći krv je otopina soli.

[458] Ovo se odnosi samo na slučaj kada je so jodirana, u protivnom joj se dodaje jod.

Srebro *(ar. fidza)*

U hadiskim zbirkama zabilježeno je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., nosio jednostavni srebreni prsten ili prsten s krunicom od srebra.[459] Neka predanja upućuju na to da je kapica drške njegove sablje bila od srebra.[460] Ipak, ne postoji hadis koji zabranjuje vjernicima nošenje srebra ili njegovog upotrebljavanja kao ukrasa. Zabrana se odnosi samo na nošenje zlata od muškaraca, osim u slučaju kada se ono koristi u medicinske svrhe. (Cf. zlato)

S druge strane, zabilježeno je u hadiskim zbirkama da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio vjernicima da jedu ili piju iz zlatnih ili srebrenih tanjira[461]. (Buharijev sahih) Ipak, ženama je dopušteno nositi i zlato i srebro, međutim ni one ne mogu jesti ili piti iz ovakvih posuda.

Srebro je jedna od tajni i misterija Allahovog stvaranja na Zemlji i, još, njegovo područje premašuje njegovu stvarnu vrijednost. U umovima ljudi srebro predstavlja bogatstvo i čast, a bogata je osoba nekako poštovana u društvu, bez obzira na njegov pravi karakter ili kako je on sakupio svoje dobro (kako je stekao imetak). Onaj potrebni ga traži. Prodavači mu žele prodati svoju robu. Poduzetnici žude da on uloži u njihov posao. Očevi mu žele dati svoje kćerke radi braka, čak i ako ima sijedih pramenova u kosi. Vladari paze na njihovo mišljenje, na njihovu ulogu u podržavanju njihovih politika i na njihov utjecaj na javno mnijenje. Sudije vjeruju njihovom svjedočenju i skupljači poreza često potiču njihov posao. Nadalje, u umovima nekih ljudi, stara bogata osoba koja nosi srebrene ukrase može izgledati ljepše, začuđujuće ili primamljivije nego mlad zdrav čovjek.

Srebro je lijek koji utječe na sreću, a otklanja stres, tugu i depresiju. Srebro je dobro za udaranje bila i ojačava slabo srce ako se uključi u ishranu (pod medicinskim nadzorom). Srebro se također koristi u proizvodnji elektuarija, izvlači van pokvarene tjelesne izlučevine *(ar. ahlat)* i njegove posljedice postaju snažnije kada se miješa sa čistim medom i šafranom. Međutim, ćud je srebra hladna i suha, ali ono u tijelu proizvodi nešto vrućine i vlažnosti.

Što se tiče njegovog oblika na budućem svijetu, Allah je Svemogući stvorio četiri kategorije Dženneta za Njegove evlije: dvije su (napravljene) od zlata, a dvije od srebra.

---

[459]Buharija, 10/271; Tirmizi u "Šemailu", broj, 84.

[460]Tirmizi, u "Šemailu", 99; u "Džami'u", 1691; Ebu-Davud, 2583; Nesai, 8/219; sened je sahih.

[461]Ova Poslanikova zabrana izrečena je vjerovatno u pogledu dužeg perioda gutanja veoma malih, neprobavljivih, nerastvorljivih molekula koji ostaju u rastvoru okolne otopine znane kao koloidno srebro. Ova hemijska supstanca koristi se kao antiseptik, sredstvo za uništenje insekata (germicid), konstriktor, izjedalo, podjednako kao i u sterilizaciji vode. Gutanje čak malih količina koloidnog srebra može izazvati trovanje srebrom *(lat. Argiria; Argyrosis)*. Simptomi uključuju plavo obojenje usana i desni pošto se srebro tu koncentriše

Ipak, Allahov Poslanik, s.a.v.s. rekao je: "Ko god pije iz zlatnih ili srebrnih posuda na ovom svijetu će biti vučen za stomak u džehenemskoj vatri."[462] Poslanik, s.a.v.s., rekao je također: "Ne jedite i ne pijete iz zlatnih ili srebrnih posuda jer su one njihov dio (tj. nevjernika) na ovom svijetu, a vaš na budućem."[463]

Neki su komentatori interpretirali zabranu korištenja zlata i srebra kao posuđa i ukrasa u odnosu na osnovnu svrhu u vezi s njihovom upotrebom trgovanja kao valute. Drugi su interpretirali zabranu kao posljedični ponos i bahatost na strani bogatih koji ih nose ili onih koji ih koriste za posuđe ili kao lične ukrase. Premda su ponos, samodopadnost i bahatost zabranjeni u islamu, ipak skolastičari su protumačili da ovakva upotreba može povrijediti osjećaje siromašnih i ubogih.

Zapravo, ponekad ljudi koji imaju slabu vjeru mogu se osjetiti zastrašeno kada uđu u kuću imućne porodice ili sjednu za sto na kojem je postavljena odvojeno pripremljena hrana ili kada vide dobro uređen vrt ili kada prođu pored uređenih kola itd.-i za ovakve ljude, čija je vjera slaba, ovi vizuelni efekti mogu im uzrokovati depresiju, tjeskobu, rastrešenost, upitno ponašanje ili može ih dovesti do toga da usvoje društveno ponašanje koje je u suprotnosti s onim vjerničkim, i to ih može dovesti do zastranjivanja.

S druge strane, ponašanje bogatih ljudi koji se vole kititi zlatom i srebrom je u suprotnosti s ponašanjem pravih vjernika. Zbog ovoga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., utvrdio da su zlatni i srebreni ukrasi vlasništvo nevjernika na ovom svijetu, koji nemaju vjeru i koji ne nude pobožnost na ovom svijetu da bi primili koristi na onom budućem, koji vole i uljepšavaju ovaj život, koji su prihvatili prolazno zadovoljstvo na ovom svijetu i odrekli se vječitog veselja i uživanja na budućem svijetu. Zbog ovoga su zlatni i srebreni ukrasi vlasništvo vjernika na budućem svijetu, jer im ne koristi da miješaju dva uživanja.

Srž palminog drveta *(ar. džummar)*

(Vidi: palmina moždina)

Strpljivost *(ar. sabr)*

Strpljivost čini pola vjere u Allaha Svemogućeg. Strpljivost se sastoji od postojanosti, ustezanja i zahvalnosti. Neki od naših predaka su čak rekli: "Pola je vjere strpljivost, a druga polovina je zahvalnost."[464]

---

[462]Buharija, 10/84; Muslim, 2065.

[463]Buharija, 9/481.

[464]Ovo je izreka Ibn-Mesuda r.a.

U vezi s ovom temom, Allah je Svemogući naredio Musau, a.s., da izvede svoj narod iz tame na svjetlo, da ih nauči vrlinama i da ih podsjeti na Allahove dane. On kaže: "To su, uistinu, dokazi za svakog onog ko je strpljiv i zahvalan (Gospodaru)." (Kur'an, 14:5)

Važnost strpljivosti u odnosu na vjeru u Allaha Svemogućeg jednaka je odnosu glave naspram tijela.

Postoje tri kategorije strpljivosti: postojanost u izvršavanju farzova tako da se ne propuštaju ili olahko izvršavaju; ustrajnost u ustezanju od čežnje ili činjenja onoga što je Allah Svemogući zabranio i imanje odlučnosti i određenosti u prihvatanju Allahove volje i prihvatanju Allahove presude bez negodovanja ili nezadovoljstva. Ko god zadovolji ova tri uvjeta ukusio je uistinu beskrajno zadovoljstvo slasti vrlina strpljivosti i on će ispravno uživati u istinskim koristima na ovom i budućem svijetu. Zapravo, niko ne može postići ovakvu pobjedu i uspjeh osim prelaženjem velikog mosta od strpljivosti, upravo kao što niko neće ući u Džennet sve dok ne bude išao Pravim putem i sve dok ne pređe sirat-ćupriju na budućem svijetu.

Omer bin el-Hattab, r.a., rekao je: "Najbolji uvjeti življenja koje smo ikad postigli, izvedeni su potpuno kroz postojanost i strpljivost."

Ako razmišljamo o najveličanstvenijim postignućima na ovom svijetu, naći ćemo da je njihovo ispunjenje određeno najvećim strpljenjem. Radi uspoređivanja, ako zapazimo osrednja postignuća i uobičajene neuspjehe na ovom svijetu, naći ćemo ih udružene s žurbom koja ostavlja krivnju na ljude koji su vodili ovakve projekte. Prema tome, hrabrost, vrlina, dobar kvalitet i davanje prednosti onome što je moralno ispravno jeste veličanstvena vježba od jednog sahata strpljivosti u ovom životu. Jedan arapski pjesnik jednom je rekao:

"Strpljivost je talisman i pečat Allahove riznice.
Ko god otkrije njenu šifru,
postići će prijem u Allahovu riznicu".

S druge strane, većina bolesti tijela, uma i srca uzrokovane su nedostatkom strpljivosti i postojanosti. Neke su bolesti fizičke, a ostale su psihološke. Zapravo, strpljivost je primarni lijek koji dovodi do čuvanja dobrog zdravlja i ispravnosti srca, tijela, uma i duše.

Strpljivost je značajan i besprimjeran kriterij raspoznavanja između ispravnog i pogrešnog, i on je krajnji i vrhovni tretman i lijek. Njena su nagrada Allahovi blagoslovi, bliskost, ljubav i zaštita od ljudi na ovom i budućem svijetu. On kaže: "*Pa, Allah je sa strpljivima.*" *(Kur'an, 8:46)* Zapravo, Allah voli one koji su nepokolebljivi u svome strpljenju. On ih nagrađuje uspjehom, pobjedom i Džennetom, i ne postoji nijedan drugi put za ovakva postignuća osim (pored) strpljivosti. Strpljivost je dobra za strpljive,

kako On kaže: "*A ako otrpite, to je, doista, bolje za strpljive,*" *(Kur'an, 16:126)* i On također kaže: "*O vjernici! Strpite se, i postojani budite, i nepokolebljivi na granicama nek' ste! I Allaha se bojte da biste uspjeli.*" *(Kur'an, 3:200)*[465]

Suho meso; meso izrezano u tanke trake i tako osušeno na zraku

(ar. kadid)

(Vidi: meso)

Supa od mesa; meso *(ar. zerid)*

Jelo namočeno s hljebom, mesom i supom s mesom i premazano Talbinom (Cf. planiranje dijete) bogato je u hranljivoj vrijednosti, lahko probavljivo i ukusno. Aiša, r.a., izjavila je da je čula Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako kaže: "Talbina oživljava najskrovitije srce bolesnika, i umanjuje njegovu tugu." Također je preneseno od Aiše, r.a., da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada ste pogođeni onim što ne volite, upotrijebite ugodnu i okrepljujuću supu od mesa da biste to nadvladali." Također je preneseno u predanjima da kada bi se neko razbolio u kući Allahovog Poslanika, s.a.v.s., on bi držao lonac sa supom na vatri sve dok ne bi došlo do jednog od dva ishoda, misleći na oporavak ili smrt. Kada bi čuo o nečijoj bolesti, on bi odmah odgovorio: "Dajte mu supu od mesa, jer ona ispire pacijentov stomak upravo kao što vi perete svoje lice od prljavštine."

Supa od mesa prija sa digestivnom traktu, pomaže ubrzavanju prodiranja njenih hranljivih sastojaka u pacijentov sistem, djeluje kao jak purgativ i pokazuje se djelotvornom u održavanju rada crijeva i zaštiti sluznice stomaka.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je također o mesnoj supi: "Ona oživljava najskrivenije srce", misleći ovdje na gornji otvor želuca. Zapravo, supa od mesa omekšava stomak i umanjuje pacijentovu tugu, jer tuga i bol hlade tjelesne izlučevine i slabe tjelesne odbrambene mehanizme, zato što ruh inklinira onda prema srcu koje je njegovo prirodno boravište. Supa od mesa lahko je probavljiva, hranljiva, punačna i pruža olakšanje od stresa i tuge. Ona također grije stomak, potiskuje na površinu tjelesnu urođenu vrućinu, i konačno umanjuje traumu koja je posljedica pojedinčevih patnji. Zapravo, tuga isušuje tijelo, a pogotovo stomak. S druge strane, vruća supa od mesa vlaži stomak, ojačava ga i ishranjuje, a efekti toga doprijet će i do srca. Nadalje, kada je često pod stresom, pacijentov stomak proizvodi veću količinu želučanih sokova, i akumulira sluz i zagnojenost. Dakle, uzimanje supe od mesa pomaže ispiranju nepotrebnih akumulacija, podjednako kao što umiruje tijelo, štiti ga, prekida napetost, uravnotežava tjelesne izlučevine, uzdiže duh i pomaže pojedincu da vrati zdravlje.

[465] (Također vidi: namaz; post)

Kao što smo ranije zabilježili zarid se pravi od hljeba i mesa. Hljeb je najbolji od hranljivih sastojaka, a meso je najbolja tvar od "žive" hrane *(ar. adim)* koju je kora ove zemlje ikad proizvela, i apsolutno je najbliža ljudskom tijelu, i, nadalje, meso je hrana stanovnika Dženneta. (Također vidi meso; planiranje dijete)

Svila *(ar. harir)*

(Vidi: nošenje svile za liječenje svraba)

Svilenkaste niti *(ar. halal)*

Uprkos suprotstavljenim zapisima hadisa koji su pripisani Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., svilenkaste niti pomažu odstranjivanje djelića hrane između zuba. One otklanjaju prljavštinu s neslobodnih zubnim ploština, ojačavaju desni preko odstranjivanja zubnog kamenca i, zajedno sa redovnim čišćenjem zuba misvakom, svilenkaste niti pomažu u održavanju oralne higijene, sprečavaju mogući razvitak neugodnog zadaha *(lat. Halitosis)* i osvježavaju okus.

Svilenkaste su niti najbolje kada se koristi mladica neoprašene ženske palme *(ar. busur)*, kunicinog drveta, maslinovog drveta ili *Elaeagnus angustifoliae*, između ostalih. S druge strane, nezdravo je i vjerovatno štetno za desni čačkati zube čačkalicom od obične trske zbog njene kožice ili koristiti čačkalicu od mirte, smrdljivog bora *(lat. Camphorosma)* ili od običnog bosiljka *(lat. Ocimum basilicum)*. (Vidi: misvak)

Šafran *(ar. z'afaran)*

Šafran se dobiva iz vršika na cvijetnim pestićima šafranovog cvijeta koji cvjeta za vrijeme jeseni, a koristi se u medicini kao kao izvor žute boje i u začinjavanju hrane gdje on daje blago gorku aromu i žutu boju peradima, ribi i riži.

Šafran je vruć i suh, izbacuje van gasove, povećava energiju, utažuje kašljanje i povećava seksualnu žudnju. Šafran također čisti oči, pomaže pri konjuktivitisu, jača nerve, podmlađuje srce, koristi pri besanici *(lat. Insomnia)*, pospješuje izlučivanje urina, pospješuje menstruacioni ciklus i olakšava abnormalnu radnu nepravilnost i komplikacije za vrijeme trudnoće.

Abdullah bin Omer, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio nošenje odjevnih predmeta koji su obojeni šafranom. (Također vidi: lažni šafran)

Šećer *(ar. suker)*

(Vidi: med; šećerna trska)

Šećerna trska *(ar. kasabu suker)*

Saccharum officinarum

Trstika; obična šećerna trska

Jedini spomen o šećeru u hadisima opisuje vodu mora Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u Džennetu oko koje će se prvo okupiti vjernici nakon polaganja računa, a koje je slađe od šećera. Pozivajući se na ovaj hadis, ovo je more " veće od mjesec dana putovanja u prečniku, njegova voda je bjelja od snijega, slađa od šećera i pomiješana je s mlijekom. Ko god se nje napije neće više nikad ožedniti."[466] (Miškat, knjiga XXIII, poglavlje. XII) Iz ovog autentičnog hadisa dolazi opis "njegova voda je slađa od šećera", inače, nije nam poznato nijedno drugo spominjanje šećera u hadisima.

Muslimanski su liječnici intenzivno govorili o medu, dok šećer nije nikad spomenut u njihovim djelima. Zapravo, muslimanski liječnici nisu poznavali šećer i on se kao hranljivi sastojak nigdje ne nalazi ni u jednom od njihovih recepata. S druge strane, oni su poznavali med i propisivali su ga u skladu sa svrhom.

Šećerna je trska[467] vruća i vlažna. Ona koristi kašlju, prekida pretjeranu vlažnost i podmlađuje bronhije i mokraćni mjehur. Sok od šećerne trske također pomaže ublažavanju povraćanja, povećava izlučivanje urina i povećava proizvodnju sperme.

Affan bin Muslim el-Saffar rekao je da sisanje malo soka od šećerne trske nakon doručka donosi sreću i vraća živahnost duhu taj dan.

Sisanje sokova od pržene šećerne trske gasi hrapavost prsa i grla, međutim to proizvodi vjetar, a ova posljedica može se odstraniti prethodnim guljenjem i pranjem šećerne repe u vreloj vodi.

Kristaliziranni je šećer vruć i hladan. Najbolja je vrsta ona jednolično bijela i kandis šećer *(ar. tabarzad; ubludž)*. Sok od stare šećerne trske prijazniji je za tijelo nego onaj od one novoubrane. Pijenje uškrobljenog soka od šećerne trske nakon odstranjivanja pjene gasi žeđ i zaustavlja obični kašalj. Ipak, sok od šećerne trske također može ozlijediti stomak, gdje se proizvode želučani sokovi, a ovakva šteta može se neutralizirati preko uravnotežavanja ishrane i pijenja limunade ili sličnih pića načinjenih od gorke naranče *(lat. Citrus amara)* ili onih od mrkog nara. Neki ljudi čak preporučuju sok od šećerne trske za zaslađivanje nad medom jer je njegov okus manje žestok nego onaj od meda. Unatoč tome, koristi od meda mnogo su veće nego one od šećerne trske, a Allah Svemogući načinio je med prefinjenom hranom i savršenim lijekom protiv brojnih bolesti.

[466] Muslim, 247; Tirmizi, 2447.

[467] Obični rafinirani šećer danas dolazi iz biljki bogatih saharozom čija se saharoza pretvara u kristalizirani šećer. Većina šećera dolazi iz šećerne trske i šećerne repe. Među manje važnim izvorima šećera nalaze se javorov sok, sijerkova trska, divlje datulje, lubenica i grožđe.

Zapravo, med i šećer nisu predmet uspoređivanja. Med jača tijelo, čuva njegovu mladolikost, osvježava duh, stimulira jetru i srce, opskrbljuje srce prijeko mu potrebnom energijom i uravnoteženošću, čisti arterije, umiruje tijelo, pomaže odstranjivanje njegovog prirodnog nivoa vlažnosti, regulira tjelesnu temperaturu, pomaže razgradnju hranljivih materija, ključni je u procesu probave, umanjuje kamence, a osim toga med igra glavnu ulogu u skoro svakoj funkciji tijela.

Med je čistač i laksativ, čisti crijeva od nečistoća, otvara začepljenja jetre, bubrega i mokraćnog mjehura, djeluje kao opći konzervans i pomaže očuvanje snage lijekova, među ostalim koristima. Med također pomaže prekidanju pretjerane vlažnosti u crijevima kao što je to slučaj kod proliva, dobar je za starije osobe, zaustavlja kašalj, a koristi se u liječenju pokvarene sluzi u stomaku da omekša opću strukturu tijela i liječi pokvareni apetit. Med također pomaže u liječenju bjesnila i ujeda psa, a smatra se braničem protiv upala. Med je protuotrov za one koji koriste drogu i protuotrov kada se koristi u liječenju od slučajnog jedenja otrovnih biljaka, a liječi uši i ostale parazite. Med omekšava kosu, djeluje kao njen učvršćivač i poboljšava rast kose. On izoštrava vid, bijeli zube, jača desni i odstranjuje bolesti desni. Med je izvrstan nadopunjač i otapalo. On otvara pore krvnih sudova i olakšava menstrualni odljev, istjeruje van sluz i otvara začepljenja jetre, bubrega i mokraćnog mjehura, i uopće ne postoji ništa što je blisko njegovoj strukturi.

Ljudi su poznavali med još u davna vremena i dugo prije nego što su počeli proizvoditi šećer. Allahov Poslanik ,s.a.v.s., uobičavao je nekad piti rastvor vode zaslađene medom na prazan stomak ujutro, a ovakav običaj sadrži mnogostruke koristi i prefinjene tajne. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Ko god jede med (barem) tri puta mjesečno neće bolovati od velike nedaće."

Allah Svemogući kaže: *"Iz utroba njihovih izlazi piće različitih boja koje je lijek ljudima. To je, uistinu, dokaz za ljude koji razmišljaju." (Kur'an, 16:69)* Sigurno, Allah je skrbnik uspjeha i On je Sveznajući Gospodar. (Također vidi: poboljšavanje rada crijeva: koristi od meda)

Šparoga; šparožina; beluš *(ar. haljun)*

Asparagus

Šparoga se dobiva iz krhkih mladica i jestivog lišća, a to je travnata višegodišnjica iz porodice ljiljana *(lat. Liliaceae)*. Razmnožavanje se vrši uglavnom sjemenkama koje mogu biti ubrane dvije ili tri godine nakon sadnje, pa sve do petnaest godina i više.

Šparoga je vruća i vlažna. Odstranjuje začepljenja bubrega, povećava količini sperme, ublažava bol u leđima i olakšava bol žena za vrijeme poroda.

Tamjan *(ar. luban; luban hindi; kundur)*

Bosvellia serrata; Olibanum

U hadisu je preneseno da se jedan čovjek žalio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na zaboravnost, pa mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., preporučio: "Koristi tamjan jer on okrepljuje srce hrabrošću i lijek je za zaboravnost."

Također je preneseno da je Ibn-Abbas, r.a., pio smjesu usitnjenog tamjana i šećera na prazan stomak.

Tamjen je diuretik (tjera na mokrenje) i lijek je za slabu memoriju. Neko se žalio Enesu, r.a., o slabom pamćenju, a on je odgovorio: "Potopi tamjan preko noći u vodu i popij rastvor ujutro na prazan stomak, jer to koristi pamćenju."

Navedeni recept ima jednostavno i jasno objašnjenje: jednostavna amnezija ili slabo sjećanje o proteklim doživljajima, događajima ili riječima jeste posljedica pokvarene tjelesne izlučevine koja štetno utječe na različite dijelove mozga uzrokujući tako pogrešno uređenje (u memoriji) uzrokovano hladnim i vlažnim temperamentima (tjelesnim izlučevinama kojih po srednjovjekovnom učenju imaju četiri). Ovakvo stanje uzrokuje defektnost pamćenja i blokira moždanu prirodnu mogućnost zadržavanja poruka ili pohranjivanja informacija. Tamjan, koji sadrži suprotne osobine, pomaže uravnotežavanju tjelesnih izlučevina i, nadalje, usljed toga otklanja ranije spomenutu blokadu. Blaga amnezija ili nemogućnost pamćenja izoliranih događaja ili riječi uzrokovana je suhoćom i jednostavno može biti prebrođena pijenjem tečnosti ili uzimanjem lijekova koji proizvode vlažnost.

Razlika između jednostavne i retrogradne amnezije jeste posljednja uključuje oslabljenu memoriju proteklih doživljaja uzrokovanu šokom ili nepotrebnom ili intenzivnom upotrebom puštanja krvi površinskim zarezivanjem kože u kupicu[468] na tjemenu lobanje, koje je mjesto pamćenja ili postajanjem ovisnikom jedenja zelene bujajuće dimnjače *(lat. Fumus terrae; ar. kusfara)*, intenzivnim jedenjem kiselih jabuka, prepuštanjem bolu, buljenjem u stajaću vodu nakon uriniranja u nju ili buljenjem u osobu koja je smaknuta ili buljenjem u unakaženo tijelo ili u umiruću osobu, fasciniranjem prilikom čitanja natpisa na nadgrobnim spomenicima, hodanjem između dvije deve koje su međusobno zavezane tako da je rep jedne povezan s glavom druge u karavanu, preplavljenošću ušima i, konačno, jedenjem hrane koju je žvakao (načeo) miš.

Većina ovih je zaključaka naučena kroz iskustvo i promatranje. Ipak, tamjen je zagrijavajući u drugom stupnju a osušujući u prvom. On također ima blago probavljive (varljive) osobine, pruža brojne koristi i ima zanemarivo male negativne posljedice.

Neke od koristi tamjana su sljedeće: on pomaže u liječenju tuberkuloze, krvarenja, boli stomaka i dijareje, pomaže probavu hrane, odstranjuje vjetrove, otklanja očne ranice i upale, osvježava oči, uzrokuje rast novog tkiva na čiru kada se koristi kao mehlem,

[468]Cf. koristi puštanja krvi površinskim zarezivanjem kože u kupicu; Tačke primjenjivanja.

isušuje sluz i sprečava širenje malignih čireva, a kada se žvače s perzijskom majčinom dušicom, proizvodi sluz (pljuvačku), pomaže pri mucanju i povećava pamćenje. Spaljivanje tamjana daje zraku ugodan miris i povećava tjelesnu otpornost za vrijeme trajanja epidemije ili kuge.

Teletina pečena na žaru *(ar. mašvi)*

Teletina

Allah je Svemogući opisao inicijalnu reakciju i gostoprimstvo Njegovog blagoslovljenog poslanika Ibrahima, a.s., kada je on ugostio dvojicu blagoslovljenih i misterioznih gostiju riječima"*... donese im pečeno debelo tele" (Kur'an, 51:26)* (*ar. haniz*: tj. pečeno iznad užarenog kamenja).

Ummu Seleme, r.a., stavila je kotlet od pečenog mesa *(ar. mašvi)* pred Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i on ga je jeo a potom je klanjao bez ponovnog uzimanja abdesta. (Prenio imam Tirmizi u svom "Sahihu") Također u vezi s ovom temom, Abdullah bin Hars je rekao: "Jeli smo pečeno meso s Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., u džamiji." *(ibid.)* Mugire bin Šube je rekao: "Ostao sam jednu noć kao gost u kući Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i on je rekao svojim ukućanima da ispeku teleća rebra. Kada su ih donijeli, on je uzeo nož i počeo ih rezati i servirati sve dok Bilala, nije počeo učiti ezan, a kada je čuo ezan, Allahov Poslanik, s.a.v.s., bacio je nož i prestao servirati meso."

Najbolje pečeno meso jeste ono od jednogodišnje ovce *(lat. Ovis aries)*, a drugo po kvalitetu je ono od mladog ugojenog teleta (tj. do dvije godine starosti). Pečeno meso je vruće i vlažno s težnjom ka suhom, ono generira crnu žuč u adekvatnu smjesu i najbolja je hrana za jake, zdrave i ljude atletske građe.

Korisnije je, vlažnije i lagahnije za stomak djelimično kuhati meso prije njegovog pečenja, a to je zdravije od prženja. Meso pečeno na uglju zdravije je nego hljeb ispečen na direktnom plamenu. (Također vidi: meso)

Tetrijeb *(ar. kuta)*

(Vidi: meso: II perad)

Tikva; bundeva; tikvica *(ar. jaktin; kuar'; duba')*

Legenaria vulgaris; Cucurbita

Svemogući Allah spominje tikvu u Kur'anu kada On govori o Svom blagoslovljenom poslaniku Junusu, a.s., govoreći: *"I učinismo da iznad njega izraste vriježa jedne tikve." (Kur'an, 37:146)*

Tikve su velika i raznolika grupa biljaka povezanih s bundevom[469] i tikvicom, i one nose široke grube listove. Tikve se uzgajaju zbog njihovih plodova koji variraju u velikom omjeru veličina, oblika i boja. Tikvino sjeme sadi se direktno u tlo u grupama nazvanim briješčićima, a biljke se ubiru kada plodovi dozriju i njihov kora otvrdne. Biljka koja je spomenuta u Kur'anu jeste tikvica *(lat. Legenaria vulgaris)*, a zove se i tikvičasta krastavica.

Enes bin Malik, r.a., prenio je da je jednom krojač pozvao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., na obrok i ponudio ga je ječmenim hljebom pored jela načinjenog s tikvicom *(ar. duba')* i suhim mesom (Cf. Osušeno meso; *ar. kadid*). Enes je dodao: "Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako briše tanjir i miriše tikvicu, i od tada uvijek sam volio ovu tikvicu."[470]

Ebu-Talut je rekao: "Posjetio sam Enesa bin Malika, r.a., a on je spremao obrok od kuhane tikve, i govorio je: "Kakvu blagoslovljenu biljku ja volim, jer ju je Allahov Poslanik, s.a.v.s., volio."

Aiša, r.a., prenijela je da joj je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada kuhaš miješano povrće s mesom, dodaj više tikvice u njega, jer ona je sredstvo za jačanje (tonik) koje oporavlja tužno srce." (Preneseno u "El-galanijja" od Hišama bin 'Urve)

Tikva je hladna i vlažna u drugom stupnju. Ona pruža umjerenu hranljivu vrijednost, poboljšava tjelesne izlučevine i brzo se probavlja ako nije zagađena ostalim hranjivim materijama koje se mogu pokvariti za vrijeme probave. Jedna od korisnih osobina tikvice jeste ta da se ona slaže s većinom hrane, pa, prema tome, ako je gorušica u smjesi, ona proizvodi odgovarajuće sredstvo za stezanje ili tegobnu tjelesnu izlučevinu. Ako je dodata so, ona proizvodi odgovarajuću preventivnu, isušujuću i slanu-detoksifirajuću tjelesnu izlučevinu, a kada se kuha s začepljujućim sastojkom, ona također postaje začepljujuća poput toga, a ako se tikva kuha sa dunjom, ona postaje visoko hranljiva.

Tikva je blaga, proizvodi vlažnost i generira sluz. Biljka je posebno korisna ljudima toplog temperamenta i ne slaže se s onim (ljudima) hladnog temperamenta ili ljudima pogođenim neizdržljivošću sluzi kao tjelesne izlučevine.

Njena voda ublažuje žeđ, liječi glavobolju uzrokovanu vrućicom i djeluje kao laksativ, bez obzira na primjenu, i nijedna druga hrana nije brža u proizvođenju svojih koristi od tikve. Ljudi koji boluju od vrućice inače ne smiju jesti tikvu ili bundevu. Zalijevanje tijesta sa smjesom od kuhane tikve ili bundeve za vrijeme njenog pečenja i dodavanje blagog purgativnog dodatka obroku ili uzimanje mehkog pića s njim obara visoku tjelesnu temperaturu, gasi žeđ i pruža izvrsnu hranljivost.

---

[469]Tikva je ime koje je dato plodovima iz roda *Cucurbita* iz porodice tikvi, *Cucurbitaceae*. Tikvičasta naranča ima glatku, gustu, blago izbrazdanu koru. Naziv tikva često se miješa s bundevom. Većina vrsta koje su poznate kao bundeva nose narandžaste plodove i imaju vrlo duge vriježe i peteljke koje su čvršće, ukrućenije i tvrđe nego one kod ostalih tikvi.

[470]Buharija, 9/388; Muslim, 2041.

Pijenje tikvinog soka pomiješanog sa manom *(ar. turundžubin)* i mermeladom od dunje pomaže čišćenju elemenata koji su pogođeni pokvarenom žutom žuči i uravnotežava neumjerenost žučljivih tjelesnih izlučevina. Pijenje soka od kuhane tikve pomiješanog s medom i sodium nitratom[471] pomaže čišćenju pokvarene sluzi i žuči.

Nanošenje mehlema od tikve nad fontanelom ili bregmom umanjuje toplo oticanje mozga. Nanošenje ekstraktiranog soka od tvrde tikvine kore i njegovo miješanje s ružinom vodom, a potom upotrebljavanje toga kao kapi za uši umanjuje oticanje uha. Sok od tikvine kore također pomaže u liječenju oticanja oka i kod podagre.

Kao što smo naveli ranije, kada tikva dođe u dodir s nekom pokvarenom hranom u stomaku, ona sama onda postaje pokvarena i generira paralelni (isti) temperament. Da bi se smanjile ovakve posljedice, dodaju se (tikvi) ocat i alga *(ar. handvil)* ili smolasta cikorija *(ar. murijj, singl. murraira)*.

Trputac[472] ; banana

Banana> *Musaceae*

Musa paradisiaca

Rod plantago u porodici banana, bez peteljki, višegodišnji je i obično se naziva bananama. (Vidi: banana)

Trstika *(ar. kasab)*

(Vidi: šećerna trska)

Ugojeno tele

(Vidi: teletina pečena na žaru; *ar. mašvi*)

Ulješura *('anbar)*

(Vidi: ćilibar; riba)

Užareni puter

(Vidi: obrani puter)

---

[471]Nitrat: prirodna soda, natron; također vidi: vinova loza.

[472]Cf. banana.

Vinova loza *(ar. karm)*

Čokot; biljka penjačica *(ar. habla)*

Čokot ima duge tanke stabljike koje rastu duž tla, a ponekad se penje uz rešetku koristeći svoje izdanke. Biljka je inače znana u arapskom kao "penjajući konopac" ili biljka penjačica, a njeni plodovi rastu u grozdovima i bogata je hranljivim sastojcima. Zapravo, vinova loza *(ar. karm)* ili vinogradsko drvo jeste simbol bogatstva, velikodušnosti i cjelokupnosti. Zbog ovoga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Ne nazivajte grožđe (biljku) imenom karm, jer ovo je jedan od atributa muslimana, zovite ovu biljku penjajući konopac." (Preneseno Muslimovom "Sahihu")

U drugom hadisu on je rekao: "Karm je srce vjernika", a drugom prilikom je rekao: "Ne zovite ovu biljku karm, zovite je grožđano drvo (grožđe) (ar. inab) ili "penjajući konopac" *(arb. habla)*."

Zapravo, kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., čuo ljude kako hvale ovu biljku zbog njenih velikodušnih koristi (Cf. grožđe) i razmatrajući uzbuđenje koje njeno ime izaziva u njihovim umovima zbog alkohola, tog najpokvarenijeg i najštetnijeg pića-majke zlih pića-koje se dobiva iz njenih plodova, on je stoga usmjerio njihovu pažnju na jednu od esencijalnih osobina i istaknutih vrijednosti vjernika čije su koristi raznovrsne i koji sije dobro gdje god da se okrene i izazivaju Allahovo zadovoljstvo u svemu što urade.

Zapravo, srce je istinskog vjernika najblještavije i napunjeno je koristima, velikodušnošću, vjerom, iskrenošću, svjetlošću, sjajem, uzvišenom uputom i pobožnošću, atributima koji ga čine vrijednim da bude nazvan imenom "karm".

Grožđe je hladno i suho, dok njegovo lišće, loze i stabljike barem su hladni u prvom stupnju. Nanošenje mehlema od usitnjenih stabljika grožđa otklanja glavobolju i umanjuje tople otoke dok utrljavanje mehlema od gore navedenog pomaže smanjivanju oticanja stomaka.

Pijenje soka od stabljike grožđa ublažava povraćanje i uravnotežava stomak, dok žvakanje zelenih stabljika grožđa i/ili svježeg grožđevog lišća koristi u liječenju čireva stomaka, prekida bol stomaka i zaustavlja ispljuvavanje ili iskašljavanje krvi uzrokovano krvarenjem u plućima ili bronhijama *(lat, Hemoptisis)*.

Mliječni smolasti sekret ili ljepljiva koloidna karbohidratna tečnost, također nazvana smola ili suza, koja se nalazi u lozama grožđa, pogotovo za vrijeme proljeća, može se uzimati oralno s vodom da pomogne razgradnju kamenca u bubregu.

Smola se suši u nekristaliziranu oštru masu koja se rastvara ili bubri u vodi. Kada se smola direktno nanosi na lišajeve, među ostalim kožnim bolestima koje se karakteriziraju upalom prištića, plikova, prišteva ili čirastih ispupčenja, ona može ubrzati njihovo liječenje. Ipak, zahvaćeno područje prvo mora biti dezinficirano ispiranjem

vodom tretiranom sa salitrom.[473] Nanošenje smole pomiješane s uljem također pomaže otklanjanju kose. Nanošenje praha od grožđanih stabljika pomiješanog s ocatom, ružinim uljem i rutom[474], i njihovo utrljavanje u kožu može pomoći umanjivanju povratnog oticanja slezene.

Ulje od grožđanih cvjetova je varljivo, a njihove medicinske koristi brojne su i slične su onima od cvjetova palminog drveta.

Vivak

(Vidi: pupavac)

Voda *(ar. ma'un)*

Voda je element života, gospodar pića i jedan od glavnih potpornih stupova univerzuma i, vjerovatno, voda se može smatrati temeljem postojanja. Dženneti su stvoreni od njenih isparina[475], a zemlja je načinjena od zgusnuća njene nadimajuće pjene, a Svemogući je Allah načinio vodu izvorom života za sve.[476]

Voda je hladna i vlažna. Umanjuje pretjeranu vrućinu, zadržava tjelesni prirodni nivo vlažnosti, pomaže tijelu da premjesti inače apsorbirane i rastvorene supstance, rastvara već rastvorenu hranu i tako dopušta da njene koristi dođu u vene.

Najkvalitetnija je ona pitka voda koja ispunjava sljedećih deset uvjeta: mora biti bezbojna i transparentna; mora biti bez mirisa; mora biti bez ikakvog stranog okusa makar ukusnog, kao što je okus vode Nila i Eufrata; mora biti svijetla i nježne gustoće; mora teći kao površinska voda koja izvire iz dobre i nekontaminirane zemlje, sve zaviseći o čistoći oborine prije nego što dođe do tla; mora putovati određenu udaljenost od podzemnog izvorišta prije nego što dođe do mjesta sakupljanja; mora biti tekuća voda, izložena suncu i vazduhu, a ne smije biti skrivena od prirodnog izbjeljujućeg ili dekontaminacijskog postupka pod sunčevim zrakama; mora imati brz tok gdje se uzima za piće; mora brzo teći i u velikoj količini da bi se pomoglo otklanjanje suvišnih i zagađujućih materija koje je nakupila ili su one prodrle u struju i, i konačno, voda je najbolja kada teče sa sjevera prema jugu ili sa zapada ka istoku.

[473]Natron: prirodna (sirova) soda Egipta dobiva se iz slanog jezera iz doline Vadi natron, sjeveroistočno od Kaira, a sadržava kalijum nitrat.

[474]Ruta: *ar. sadab*, (B) ruta, bot. biljka ljupkosti.

[475]Moderni su naučnici naučili iz posmatranja da je hemijski sastav materija koje se nalaze u atmosferi svemira 75% hidrogen, 24% helijum i 1% ostali elementi.

[476]Kur'an, 21:30.

Razmatrajući navedene karakteristike dolazimo do zaključka da su većina ovih navedenih uvjeta zajednički za četiri velike rijeke: Nil, Eufrat, Džaksart[477] i Baktrus[478].

Ebu Hurejre, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Džaksart, Baktrus, Nil i Eufrat jesu četiri rijeke Dženneta."[479]

Postoje tri jednostavna načina određivanja blagosti vode: brzinom njenog grijanja i hlađenja, vaganjem, ili upotrebljavanjem jednostavnog metoda uspoređivanja, uzimajući dva pamučna komada podjednake težine i njihovog umakanja u dva različita izvora vode. Oba komada se potom vade i ostavljaju da se osuše prije njihovog vaganja. Lakši komad pamuka upućuje na lahkoću (blagost) određene vode.

Ako je voda hladna i vlažna na izvoru, i ako teče, njena snaga se mijenja i zaražena je pukim dodirom s elementima. Naprimjer, voda koja je izložena sjevernim vjetrovima i koja je skrivena iz ostalih smjerova ostaje hladna. Slično tome, ćud vodenog toka u drugim pravcima jeste određen.

Voda što nastaje iz dubokih mineralnih izvora također sadrži potpuno iste minerale i u skladu s tim i utječe na tijelo.

Čista svježa voda koristi kako bolesnim tako i zdravim osobama. Hladna svježa voda jeste posebno zdravija, ugodnija i ima poseban istančan okus, međutim hladna voda se ne smije piti na prazan stomak, ili nakon spolnog općenja, ili neposredno nakon buđenja iz dubokog sna, ili nakon tople kupke, ili čak nakon jedenja voća. Ipak, hladna voda može se piti nakon obroka ili s obrokom ako je to neophodno, međutim tada se ona mora srkati pomalo, a ne gutati ili intenzivno piti. Na ovaj način voda ne uzrokuje nikakvu štetu, već, umjesto toga, jača stomak, povećava seksualnu žudnju i gasi žeđ.

Pijenje mlake vode može uzrokovati šumove pri auskultaciji dok pijenje hladne vode čini suprotno, ali, ipak, tiha je voda bolja od one upravo izvađene. Hladna voda koristi unutarnje više nego što to čini vanjsko, dok topla voda čini suprotno. Hladna voda koristi kod trovanja krvi i kod uzdizanja isparina ka glavi, ona odstranjuje pokvarenost *(lat. Sepedon)*, slaže se sa tjelesnim izlučevinama, koristi zubima i protivi se posljedicama toplih predjela i mjesta.

S druge strane, hladna voda može štetiti bilo kojoj bolesti koja zahtijeva dozrijevanje kao što su prehlada glave i upale popraćene prehladom. Izrazito hladna voda također može oštetiti zube, dok ovisnost o pijenju hladne vode može uzrokovati rasprsnuće krvnih žila, bronhitis, bronhijalni katar (upalu sluznice bronhija), bol u prsima, među ostalim hladnim bolestima.

---

[477]Džeksart *(ar. sajhun)*: stari naziv za rijeku Sir Darja, koja teče zapadno u centralnoj Aziji iz Uzbekistana u Aralsko more.

[478]*Baktrus> baktria (ar. džejhun)* = baktra, tekući dan balh, odnoseći se na stanovanje pored Oksus rijeke koja se danas zove Emu Darja, a koja izvire u planinama Pamira i teče zapadno u Aralsko more, u sadašnje vrijeme u sjevernom Afganistanu i južnom Tadžikistanu.

[479]Muslim, 2839.

Izrazito hladna ili vruća voda štetna je za nerve i za udove, zato što ih jedna od njih dilatira, a druga steže.

Pijenje krajnje tople vode razgrađuje i umanjuje nakupljanje masti (sala) i ostalih lipoidnih tvorevina u tijelu. Voda također ublažava žgaravicu, pomaže dozrijevanje, razgradnju i izbacivanje izmeta *(fecesa)*, nadima stomak, grije ga, razara proces probave hrane, opušta stomak i uzrokuje da se hrana uzdiže u gornje dijelove stomaka. Pijenje vruće vode ne gasi žeđ, radije oduzima snagu i zatupljuje tijelo, umanjuje seksualnu žudnju, uzrokuje pogubne bolesti i otežava većinu bolesti. S druge strane, pijenje tople vode koristi starijim osobama i pomaže oboljelim od hladne epilepsije (padavice), glavobolje uzrokovane prehladom i upale oka *(lat. Ophtalmia)*.

Konačno, vruću vodu najbolje je koristiti eksterno, a voda grijana na suncu je apsolutno je nezdrava.

Vrste pitke vode spomenute u hadisima i njihove osobine:

Kišnica; oborina; kiša: (vidi: kišnica; *ar. gaiz*)

Snijeg *(ar. zeldž)* i grad *(ar. bered)*: Preneseno je u "Dva sahiha" da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uobičavao moliti za vrijeme uvoda *(ar. istiftah)* nakon namaza, podjednako kao i u dovi nakon namaza: "Gospodaru, operi me od mojih grijeha vodom, snijegom i gradom."[480]

Snijeg ima ujedajuće hladne i isparavajuće tople osobine, i njegova voda poprima ista svojstva. Ranije smo objasnili neke od njegovih koristi i mudrost u traženju od Allaha Svemogućeg da opere grijehe i zlo što nastaje iz grešaka (prijestupa) s vodom od rastopljenog snijega. Ova dova označava potrebu srca za hladnoćom, jačanjem i otvrdnućem. Iz ove mudrosti također učimo o temeljnim pravilima medicinskog tretmana i potrebu liječenja bolesti njenom suprotnošću (antidotom).

S druge strane, pijenje vode koja se dobije otapanjem grada jeste umirujuće i takva voda ima sočniji okus nego ona od snijega i, konačno, voda otopljenog leda ovisi o njegovom izvoru i određenim osobinama.

Snijeg također zadobija svojstene osobine planina i zemlje na koju pada. Kao što smo objasnili ranije, mora se izbjegavati pijenje ledene hladne vode ili vode od otopljenog snijega nakon tople kupke, nakon spolnog općenja, nakon iscrpljujućih fizičkih vježbi ili nakon jedenja vruće hrane. Zapravo, pijenje ledene hladne vode može pogoršati kašljanje, izazvati bol u prsima, oslabiti bubrege i ne slaže se s ljudima hladnog temperamenta. (Također vidi: snijeg)

[480]Hadis je već spominjan.

Voda zdenaca i podzemnih potoka: kao prvo, njihova voda je teška zato što se nakuplja i dopušta određeni stupanj sedimentiranja (taloženja), i kao drugo, njoj manjka izloženost zraku. Ovakva voda mora se ostaviti izložena otvorenom vazduhu preko noći prije njenog pijenja. Najštetnija od ovakve vode jeste ona koja je sprovedena kroz olovne cijevi ili stajaća voda odvedena iz nekorištenog izvora.

Zemzem voda: ovo je "sejjid" svih voda, najblagoslovljenija, najhvaljenija, najdraža i najcjenjenija voda. Zemzem voda se smatra od svih muslimana kao najdragocjenije piće. Zemzem je dugo skrivena podzemna blagoslovljena voda koju je melek Džibril izložio (otkrio) u blizini grmova na kraju Kabe u Meki danas, a ona je piće novorođenog Ismaila i njegove majke Hadžere, kao što je bila pićem miliona hadžija iz čitavog svijeta hiljadama godina.

Preneseno je u Muslimovom "Sahihu" da je Ebu-Zerr el-Gafari, r.a., proveo četrdeset dana i noći u osamljenosti u Kabi i nije imao ništa za jesti ili piti osim Zemzem vode, i kad se vratio u Medinu, Allahov Poslanik, s.a.v.s., izrekao je sud: "Sigurno je Zemzem visoko ugodna hrana i lijek za bolesti."[481]

Džabir bin Abdullah, r.a., prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Zemzem je odgovor za bilo koju namjeru pojedinca nakon što ovaj zatraži da pije s njega."[482] Voda Nila: Rijeka Nil jedna je od rijeka Dženneta. On je također glavni izvor vode i najduža je rijeka na svijetu. Velike oborine i bujice glavni su prinosnici vode rijeci i njenim pritokama. Allah Svemogući dopušta ovakvim vodama da navodnjavaju ravnice i da nose plodno aluvijalno tlo koje podržava divlju vrstu vegetacije, uključujući: tropske šume zajedno s blago produženom šumovitom savanom, visoke trave, papirus, vodenu loćiku i vodeni zumbul *(lat. Hijacint)* prema sjeveru u ravnicama koje graniče s plutajućim biljkama, akaciju i šikaru u sušnoj zoni predjela Sahare i, prave pustinjske biljke koje prevladavaju prema sjeveru osim u jako navodnjenoj dolini Nila.

Teške oborine dešavaju se na jugu u najudaljenijim predjelima. Smjer Nila i njegovih pritoka uključuje druge rijeke i tokove koji se u njega ulijevaju i nastavljaju kao Nil do delte Nila na sjeveru, koja je formirana hiljadama godina od taloženja mulja. Ovo je mjesto gdje se rijeka opet grana u mnogobrojne tokove što teku da natope ogromne predjele koji se kultiviraju sve do Sredozemnog mora.

Osim smjera njegovog toka, kvalitet vode Nila uključuje svih devet važnih osobina već prije spomenutih, uključujući: blagost, gustoću, okus i čistoću.

Voda mora: preneseno je u sahih zbirci hadisa da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Voda je mora čista za uzimanje abdesta i meso je morskih stvorenja dopušteno kao hrana."[483]

---

[481] Muslim, 2473; Bejheki, 5/148; Taberani, Hejsemi, 3/286.

[482] Hadis je sahih, prenose ga Ibn-Madždže, 3062; Ahmed; Bejheki, 5/148; Tirmizi, 963.

[483] Hadis je sahih, već je spominjan.

Allah Svemogući načinio je morsku vodu slanom, slankastom, poluslanom i izrazito gorkom, a sve u cilju koristi ljudima i životinjama suhog tla (kopna).

Zapravo, more je nepromjenljivo ustajalo.Ono sadrži brojna morska stvorenja, a mrtva morska stvorenja se ne kopaju. Da je morska voda kojim slučajem neslana ili slatka, nakon smrti i propadanja morskih stvorenja voda bi postala toksična i septična kao posljedica kvarenja, a njeno isparavanje zagadilo bi i okužilo zrak na čitavom svijetu. Iz ovog razloga, a u Njegovoj neograničenoj mudrosti, Allah je Svemogući odredio da ona bude slana, naslana i poluslana, a za so da djeluje kao konzervans (Cf. so). Prema tome, propadanje ne utječe ili mijenja kvalitet morske vode, čak kada bi mrtvo stvorenje ostalo tamo od početka ovog svijeta pa sve do njegovog kraja. Što se tiče uzroka njene slanosti, on se pripisuje močvarnoj prirodi tla morskog dna, ono je odlagalište organskih sedimenata, a neki od njih eventualno postaju vrijedni minerali. Nadalje, morska je voda najuobičajeniji izvor glavnih ishlapljivih akumulacija i morskih minerala.

U svakom slučaju kupanje u morskoj vodi koristi u liječenju raznih površinskih kožnih oboljenja. Ipak, njeno je pijenje krajnje nezdravo i ono uzrokuje proliv, slabljenje, kožne alergije, svrbež i šumove koji se čuju pri auskultaciji, podjednako kao što uzrokuje izrazitu žeđ. Jedini način pijenja morske vode, i to samo ako je prijeko potrebno, jeste taj da se prije destilira (prokuha), i isto se zahtijeva ako se želi piti stajaća voda močvare ili bare. U ovom slučaju, postoji nekoliko načina destilacije vode, a ako se desi da je čovjek u divljini ili blizu morske obale, može se koristiti prastari način tako što će se staviti ovakva voda u posudu, potom staviti nešto morske pjeskovite trstike na njen vrh i prekriti to s nekoliko čistih ili novih komada pamuka ako je to moguće. Potom se sud stavlja na vatru sve dok voda ne proključa i počne se isparavati, a kada je pamuk upio vodu, potrebno ga je pritisnuti i piti vodu (iz njega).

U slučaju pomanjkanja svježe vode i ako se suočeno sa pijenjem stajaće vode, ona se prvo mora staviti u sud, potom ubaciti nekoliko kamenčića ili košpica od kasije u njega i zatim malo pričekati prije nego što se ta voda počne piti. Inače, može se staviti par komadića drveta indijskog hrasta ili tikovine, ili se može staviti komad gorućeg uglja da se ugasi u posudi, ili dodati nešto stabljika pšenice, kada je to moguće, i ovaj prastari metod pomaže sedimentima da se natalože na dno.

Vodopija *(ar. hindiba)*

(Vidi: endivija)

Vrabac *('usfur)*

(Vidi: meso)

Vrbovnik; bojačeva trava; pepeo Jerusalema; divlji indigo

Isatis tinctoria

Vrbovnikovi su listovi duguljasti, a njihova boja teži tamnopurpurnoj i oni liče listovima šparoginih glava *(ar. lubeje)* ili crnookoj glavi. (Također vidi: lišće indiga)

Zec *(ar. erneb)*

Oryctolagus cuniculus

(Vidi: meso)

Zelena tikva *(ar. duba')*

(Vidi: tikva)

Zemlja *(ar. turab)*

(Vidi: glina)

Zimski tartuf *(ar. banat el-ra'ad)*

Tuber

(Vidi: gljiva gomoljika)

Zlato *(ar. zeheb)*

Ebu-Davud i imam Tirmizi prenijeli su da je 'Adžrefa bin As'ad izgubio svoj nos za vrijeme Bitke El-Kilab, i on je prekrio to područje papirnim nosem koji je kasnije prouzročio ozbiljnu infekciju. Allahov Poslanik, s.a.v.s., potom mu je savjetovao da koristi zlato kao glavni sastojak u pravljenju vještačkog nosa, a on je to i uradio.[484]

Zlato je ukras ovog svijeta i misterija u ovom životu, i tajna je koju je Allah Svemogući dao ovoj zemlji. Zlato donosi radost srcu, ojačava ga, nosi umirenje i jedno je od Njegovih brojnih čuda na ovom svijetu. Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio je nošenje zlata muškarcima osim u medicinske svrhe. Zlato je potpuno uravnoteženo i ono se slaže s većinom elemenata. Ono jača srce, sadrži delikatnu vrućinu koja nadopunjuje većinu jednostavnih elektuarija[485], potiče seksualnu žudnju i lijek je za ublažavanje vjetrova. Zabrana njegovog nošenja za muškarce ima mnogo zajedničkog s negativnom

[484] Hadis je sahih, prenose ga: Ebu-Davud, 4232; Tirmizi, 1770; Nesai, 8/163; Ahmed, 5/23; Ibn-Hibban, 1466.

[485] Elektuarij *(ar. ma'adžun)*: Smjesa načinjena od miješanja konopljinog lišća, bunike, tatulinog sjemena, makovog sjemena i masla s medom ili sirupom da bi se napravila pasta koja proizvodi efekte slične onima od sedativa.

hemijskom reakcijom i smetnji u intermolekularnim i intramolekularnim interakcijama koje su posljedica njihove prostorne strukture koje ono proizvodi kod muškaraca, pa kao posljedica toga, njegova šteta je veća od njegove koristi (Cf. X nošenje svile).

Zlato je jedan od gustih metala i ima visok stupanj rastezljivosti i kanosti. Zlato ne tamni na vazduhu, vodi ili zemlji i ono zadržava svoj sjaj. Zlato ne napada većina kiselina i ono se rastvara u jednoj kiselini koja se naziva *Aqua regia*. Kada se zlato miješa u lijekovima, ono pomaže pri slabim stanjima srca i koristi se u spontanim drhtajima udova koji su uzrokovani neravnotežom crne žuči. Zlato također pomaže umanjivanju posljedica psihološkog stresa, tjeskobe, paranoje, delirijuma, mentalne i nervne nepravilnosti, melanholije, straha i zaljubljenosti. Zlato pospješuje gubljenje tjelesne težine, ojačava mišiće, umanjuje žučljivost i bljedilo lica, a koristi i u liječenju lepre. Zlato pomaže olakšavanju većine vrsta boli i bolesti uzrokovanih crnom žuči. Zlato se također koristi kao glavni sastojak u liječenju lisičije šuge *(lat. Alopecia areata)*, stanja abnormalne ćelavosti i brzog gubljenja kose, za koje ono može biti uzeto oralno kao piće ili nanošeno eksterno. Zlato također čisti oči i poboljšava vid i pomaže u liječenju nekoliko vrsta očnih bolesti. Stavljanje i držanje zlata ili zlatne pločice u ustima odstranjuje različite slučajeve lošeg daha *(lat. Oxostomia)*. Kada se koristi kao žarilo, rane ne blistaju i ono pomaže u ubrzavanju njihovog liječenja. Kada se zlato pulverizira, koristi se kao puder za očne kapke, ono ojačava vid, čisti vid, olakšava alergijska stanja očiju, pomaže kod crvenila i nakupljenih ili oteknutih membrana očiju.

Zlato također ima veliki psihološki uticaj u jačanju volje i određenosti. Ono je idol uma. Jednom kada ono uhvati pojedinčevu pažnju, ono je okreće od svega drugog (osim sebe). Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Kada bi sin Ademov imao planinu od zlata, on bi čeznuo da ima još jednu, a kada bi imao dvije planine od zlata, on bi čeznuo da ima treću. Na kraju, ipak ništa ne puni usta sina Ademovog i drži ih zatvorenim osim prašine (u njegovom mezaru), a Allah prašta onome ko se pokaje."[486]

Zapravo, zlato je velika prepreka između stvorenja i njegovog dostizanja krajnjeg uspjeha na Sudnjem Danu, i zlato je najjači uzročnik nepokornosti Gospodaru. Zbog njega porodične veze se kidaju, izbijaju krvoprolića, žene se siluju, počinjavaju se ubistva, krše se prava, tiranija i pritisak čine se nad ljudima, i zbog njega, istina se ponekad tretira kao laž, a laž se tretira istinom. Nasilje (agresija) počinjava se nad onim nevinim, a bratstvo se preokreće u neprijateljstvo. Zlato je najviše željeni objekt na ovom svijetu, a na Sudnjem danu ono je objekt koji je najprezreniji i najmrži od onih koji su ga voljeli na ovom svijetu. S druge strane, zlato je jedna od nagrada koju će vjernici primiti u Džennetu, zbog toga što su ga se odrekli, što su ga prezirali i što im je ono bilo mrsko na ovom svijetu.

---

[486]Buharija, 11/216; Muslim, 1049.

Zmijski krastavac *(ar. kiza; fakkus; kitta; kurš'ar)*

Zakrivljeni krastavac

(Vidi: krastavac)

Žaba[487] *(ar. difda'a)*

Rana

Imam Ahmed je rekao: "Nije dopušteno koristiti žabe u medicini. Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio je njihovo ubijanje." Ovo je predanje preneseno kao predanje od Osmana bin Abdurrahmana, r.a., kada je jedan arapski liječnik govorio o upotrebi žabljeg mesa u medicini.[488] (Preneseno u Musnedu od imama Ahmeda) Isto predanje navedena je u Sunenu od En-Nesaia gdje je preneseno da je jedan arapski liječnik spomenuo upotrebu žaba u medicinskim preparatima, a Allahov je Poslanik, s.a.v.s., je onda zabranio njihovo ubijanje u te svrhe. Ebu-Hurejre prenio je da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., zabranio upotrebu neetičkih lijekova.

Ubijanje žaba u medicini ili za hranu jeste nedopušteno, a neke su njihove vrste čak otrovne. Ibn-Sina je također govorio o žabama, kazujući: "Jedenje mesa ili krvi od žaba uzrokuje oticanje tijela, mijenja (ili muti) boju kože, uništava spermu i može uzrokovati nevoljni i opći prolaz sperme, sve dok se ne umre. Prema tome, liječnici su prestali upotrebljavati žablje meso u medicini."

Žabe su obične, dugo živuće, bezrepne životinje koje su poznate po njihovom glasnom i razuzdanom kreketanju, a postoje ih dvije vrste: neke su vodene, a ostale žive samo na kopnu. Žabe jedu zmije, ribe, podjednako kao i druge žabe. Kopnena je žaba ta koja je otrovna. Unatoč tome, žablji bataci smatraju se poslasticom u nekim zemljama, ali oni zahtijevaju posebno pripremanje i ako nisu dobro kuhani, ljudi često osjete bol u prsima i osjećaj peckanja, među ostalim neugodnostima nakon njihovog jedenja.

Željud, ljiljac, ostriš *(ar. duhn el-ban)*

Moringa pterigoperma

(Vidi: ulje)

Žutenica *(ar. hindiba)*

Cichorium intybus

(Vidi: endivija)

[487]Cf. upoznavanje sa propisivanjem onoga što se smatra nečistim.

[488]Hadis je sahih, već je spominjan.

SADRŽAJ

DIO I

DIO II

DIO III

Recenzija

Knjiga *Poslanikova medicina* prevedena na bosanski jezik, prevodilac je Muhidin Hadžiahmetović. U knjizi nema ilustracija, neke dove pisane su arapskim pismom. Knjiga ima predgovor i uvodni dio u kojima se opisuje vrijeme i okolnosti nastanka ovog djela, slijede tri dijela u kojima se opisuju metode i postupci liječenja "bolesti srca i tijela". Posebno poglavlje je o medicinskoj koristi različitih vrsta hrane.

Na početku se daje biografija imama Ibn-Kajjima el-Dževzija. Povijesni prostor je 14. stoljeće, Damask u Siriji. Ebu-Abdulah Šemsuddin je učio pred svojim ocem, a potom i kod drugih glasovitih učitelja tog vremena kao i sufijskih šejhova kako je bio običaj tog vremena. Proučavao je islamsku jursiprudenciju *(ar. fikh)*, teologiju i hadis. Tokom svog života bio je proganjan i zatvaran, potom je postao upravitelj škole "Dževzija". Ljudska je odanost i vjera u Allaha Svemogućeg u to vrijeme bila na ozbiljnoj kušnji. Pokret za ponovno oživljavanje islamske duhovnosti vodio je Mevlana el-Rumi u Turskoj, ali i mnogi šejhovi koji su živjeli u Damasku. Njihova je zajednička namjera bila borba protiv bespogovornog prihvatanja stranih filozofija i umjetnosti te za uspostavljanje skolastičke islamske teologije. Stoga su i danas ova djela glavni izvori tumačenja ispravnog razumjevanja islama.

Tumačenja Kur'ana i Hadisa koja je ostavio Ibn-Kajjim el-Dževzi smatraju se "jedinstvenim u besprijekornosti". Njegovi učenici su zabilježili da je bio srčan i postojan vjernik, "na njegovom licu se mogao vidjeti jasan znak pobožnosti i neprekidnog molenja Allahove nagrade i okrilja".

Poslanikova medicina samo je poglavlje velikog djela Ibn-Kajjim el-Dževzija *Priprema za Dan povratka na način kako je uputio najbolji od svih Allahovih stvorenja*. Djelo je o Poslanikovom životu, Poslanikovom sunnetu i islamskom pravu. Tako predstavlja pregled islamske nauke u komparativnim poslaničkim proučavanjima.

Poslanikova medicina (*Tibbu nebevi*) utemeljena je u kur'anskoj Objavi, zatim na uputama Allahovog Poslanika s.a.v.s. kao i na tumačenjima Hadisa. Nekoliko islamskih filozofa i znanstvenika pisali su o Poslanikovoj s.a.v.s. uputi i integrirali islamsku medicinu sa tada poznatim medicinskim naslijeđem.

Nakon pada Rimske imperije u 5. stoljeću i kasnije, u 7. stoljeću (Hidžra - 622. godina), počinje širenje znanja o medicini u islamskom halifatu. U tom periodu postojala je "Škola komentatora grčkih djela" i muslimani su zaslužni za očuvanje znanja antičkih liječnika. Arapski su prevodi u renesansi upoznali Evropu sa antičkom medicinom. Nakon ovog perioda muslimanski znanstvenici dali su svoje koncepte u medicini i ovi su koncepti dugo dominirali evropskim medicinskim školama (Ibn-Sina – Avicena).

Poslanikova medicina se samo može shvatiti u svjetlu Kur'ana i sunneta i nikako drugačije.

Analitičke studije i skolastička tumačenja data u knjizi, jedinstvena su. Potvrđuju jasnoću duševnog shvatanja imama Ibn-Kajjima el-Dževzija, znanje metafizike, kosmologije i filozofije. Njegovo djelo tako baca svjetlo na različite škole mišljenja u njegovo doba i stoljećima nakon njega.

Bolesti i nezdrava stanja

Poslanikova medicina koja je u ovoj knjizi predstavljena, odnosi se kako na duševne tako i na fizičke aspekte zdravlja. Opisane su dvije osnovne vrste bolesti (objašnjene u Kur'anu): bolesti srca i bolesti tijela.

Bolesti srca su: bolest sumnje i dvoumljenja i bolest žudnje i privlačnosti. Za liječenje srca se kaže da se jedino može naučiti preko Božijih poslanika, neka je na sve njih mir i blagoslov, spoznajom Tvorca i Gospodara, Njegovih imena, svojstava i djela.

U zdravlju tijela postoje tri osnovna pravila: preventivna medicina, uzdržavanje od onoga što je štetno i čišćenje tijela od izlučevina koje mu štete. U tom smislu čovječije tijelo može imati tri stanja: prirodno zdravo, nenormalno stanje i nestabilno stanje (međustanje).

Tradicionalna islamska medicina je definirana kao "umjetnost koja se bavi zaštitom dobrog zdravlja, suprostavljanjem bolesti i vraćanjem zdravlja bolesnoj osobi". Tradicionalna medicina je koristila teoriju o četiri tjelesne izlučevine: crna žuč, krv, sluz i žuta žuč, a koje odgovaraju elementima: zemlja, vatra, voda i zrak. Ravnoteža ovih izlučevina je određivala temperament i emocije: melanholija, živahnost, ravnodušnost, razdražljivost. Primarni atributi stanja koja razlikuje tradicionalna medicina su i suhoća, vrućina, hladnoća i vlažnost i mješani su sa četiri tjelesne izlučevine.

Lijekovi i liječenje

Somatska bolest posjeduje svoje uzroke. Stoga je potrebno dijagnosticirati uzrok potom odrediti posljedicu, naći lijek i pristupiti liječenju *(etiologija, dijagnostika, terapija - da li se opći princip izmjenio i do danas ?)*.

Uzrok tjelesne neprirodnosti može biti vanjski i unutarnji. Unutarnji uzroci se ispoljavaju zbog četiri složena stanja: vrućina, hladnoća, vlaga i suhoća, a vanjski se uzroci ispoljavaju putem faktora koji mogu biti prihvatljivi ili neprihvatljivi za tijelo. Liječnik je osoba koja može odrediti ove nepravilnosti i otkloniti uzročnike.

Božiji Poslanik, s.a.v.s., je rekao "za svaku bolest koju je Allah dao, On je odredio i lijek" (Buhari). Prirodna liječenja koja su Poslanik, njegovi bliži i ashabi koristili bila su jednostavna i neizvještačena. Niti Vjerovjesnik Islama niti ijedan njegov pratilac nisu koristili farmaceutske ili sastavljene lijekove. Većina je lijekova bilo izvornih i jednostavih, ipak, povremeno su koristili dodatne hranljive tvari.

Božiji Poslanik liječio je bolesti pomoću tri vrste lijekova: prirodnim lijekovima, božanskim lijekovima i kombinacijom prirodnih i božanskih lijekova.

U prvom dijelu knjige opisani su prirodni lijekovi: vrućica se liječi vodom, peristaltika se regulira prirodnim putem (pravilnom ishranom, medom). Opisuje se kuga, kao zarazna bolest, detaljno se opisuje klinička slika, a naglašava poslanička prohibicija kontakta sa zaraženom osobom (Hadis prenio Abdurrahman bin Avf, r.a. "Čuo sam Allahova poslanika, s.a.v.s. kako kaže: 'Ako čujete da je u jednoj zemlji kuga, a vi ste u njoj, ne izlaztite iz nje i ne bježite iz nje, a ako čujete da je u jednoj zemlji kuga, ne idite ka njoj.'" - *karanten*). Opisuje se liječenje edema, flebotomije, te liječenje epilepsije. Opisuje se dvadeset uzoka glavobolje te medicinsko korištenje biljke kne. U poglavlju o ishrani pacijenata citira se Hadis u kome je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao: "Ne dajite hranu ili piće silom vašim pacijentima jer Allah svemogući njih hrani i daje im njihovo piće". Kada se govori o duhovnim lijekovima (liječenje sihira) navodi se: "Srce vjernika mora biti napunjeno svjetlom Allaha Svemogućeg, zasićeno uzvišenim mislima i osposobljeno znanjem svoga Opskrbljivača. Njegovo tijelo, um i duša moraju tragati za putem uzlaznih ljestava sa iskrenošcu i odlučnošcu".

Prema Hadisu imama Malika r.a. Allahov Poslanika, s.a.v.s je u jednoj prilici rekao: "Onaj koji je stvorio bolest, također je stvorio i lijek".

Dalje se navodi: "Stvaranje lijeka za svaku bolest dokazuje nadmoćnost Allahove mudrosti, vrhovnu vlast Allahove suverenosti i Njegovog izvanrednog suosjećanja prema Njegovim stvorenjima. Onaj Koji je stvorio bolest također je utvrdio zakone prirode i obznanio znakove koji pokazuju ko je Taj Koji upravlja univerzumima."

Aspekt odgovornosti liječnika

U poglavlju o odgovornosti liječnika prakticiranje medicine bez kvalificiranosti je prema Poslaniku s.a.v.s "predmet njegove lične odgovornosti". Prema Šerijatu, odgovornost liječnika uključuje: prekršaj, krivično djelo, prevaru i ugrožavanje tuđih života. Nepovoljni rezultati liječenja ili "greške" prema pacijentima klasficirane su u pet kategorija:

1. Liječnik visoko obrazovan, koji se drži etike i profesije u skladu sa pravilima, dok je u skladu sa Allahovom voljom pacijentova sudbina uzela nepovoljan smijer. U takvom slučaju se islamski skolastičari slažu da liječnik nije odgovoran.
2. Odgovornost varalice ili neupućene osobe koja je u mogućnosti da prevarom uvjeri pacijenta u stručnost. Kao posljedica ovoga mogu nastati komplikacije liječenja ili smrt pacijenta. Tada, ako je pacijent znao da njegov bolničar nije liječnik i ako je odobrio predloženi tretman onda ne postoji odgovornost.
3. Odgovornost za nehotičan čin: učeni i iskusan liječnik koji izvodi svoje usluge u skladu sa propisanim pravilima, i ako nehotično njegova ruka posegne za zdravim dijelom pacijentovog tijela i ošteti ga greškom, liječnik je odgovoran.
4. Odgovornost za davanje pogrešnog lijeka: dobro obučenog i učenog liječnika koji daje sve od sebe, a još uvijek pravi netačnu dijagnozu ili greškom propisuje štetni lijek. Odgovornost ostaje liječnikova.
5. Odgovornost za djelovanje bez pacijentovog odobrenja: dobro obučenog i učenog liječnika koji izvodi svoje usluge prema propisanim pravilima dok u slučaju obrezivanja ili operiranja mlade ili mentalno retardirane osobe previdi da dobije odobrenje porodice i kada bi pacijenti ili dijete patili od komplikacija ili gubitka liječnik je odgovoran.

Navedeno je i dvanaest pravila medicinske dijagnoze i tretmana. Razmatrana je zabrana liječenja nedozvoljenim supstancama kao i zaštita od zaraznih bolesti.

U drugom dijelu knjige razmatraju se bolesti "urokljivog oka" njihovo nastajanje i liječenje. Citiraju se Poslanikove dove protiv "urokljivog oka" i otrovnog ujeda kao i opće zaštitne dove (ar. *rukja*). Tako se pojašnjava bit sure *El-Fatiha* kao *rukje*: "Tebi se klanjamo i od Tebe pomoć tražimo"(*Kur'an*, 1:4), kao najjačeg elementa i najdjelotvornijeg lijeka za bilo koju bolest.

Preventivna medicina

Opće poslaničke upute u preventivnoj medicini: znanje dolazi iz Allahovih riječi upute: "Jedite i pijte, samo ne pretjerujte; On ne voli one koji pretjeraju" (*Kur'an*, 7:31). Manjkavost u hranjljivim sastojcima ili njihovo zasićenje može spriječiti apsorpciju i uzrokovati bolest, dok je izbjegavanje ovog recepta smatrano pretjeranošću. Tu se navode Hadisi o hrani i piću Božijeg Poslanika s.a.v.s., položaju pri jelu, jedenju prstima, miješanju hrane u obrocima i pićima, načinu odijevanja, izgledu doma te svakodnevnim aktivnostima, snu i budnosti, dovama i fizičkim vježbama.

U poglavlju o seksualnom aspektu života navode se Hadisi o ponašanju muslimana, štetnom i nedozvoljenom spolnom odnosu, liječenju zaljubljenosti, sustezanju i "vinu duše" koje opija um i odvraća srce od koncentracije na sjećanje (*ar. zikr*) na Allaha. Treći dio knjige opisuje biljnu i životinjsku hranu i ljekovite supstance koje su se koristile u tradicionalnoj islamskoj medicini i za koje postoje (vjerodostojni i manje vjerodostojni) Hadisi o njihovoj važnosti i upotrebi.

Neophodno je ponovno naglasiti da se Poslanikova medicina samo može shvatiti u svjetlu Kur'ana i sunneta i nikako drugačije.

Stoga ovo djelo upućuje na odnos spram moderne medicine koja upravo baštini iskustvo ovog djela i islamskih liječnika koji su antičke i hiljadugodišnje spoznaje islamske medicine predali zapadnom svijetu u doba renesanse. Makar se danas svrab ne liječi nošenjem svile, za *neuralgiju ishijadikusa* postoje efikasnija sredstva od masti iz repa arapske ovce, a *pleuritis* ne tretira alojinim drvetom, knjiga *Poslanikova medicina* je iskustvo povijesti medicine, svakako jedinstveno svjedočanstvo islamske medicine i poimanja života, zdravlja, bolesti i smrti.

Faris Gavrankapetanović
Nadir Lačević

Sarajevo, Redžeb 1422.
Oktobar/Listopad 2001.